

Ateizm, Deizm, Aryantalizme Cevaplar V

ORYANTALİZM
OKSİDENTALİZM
NİHİLİZM
AGNOSTİSİZM

ATEİZM
DEİZM

İMAN

İSLAM

KUR'AN

KADIN

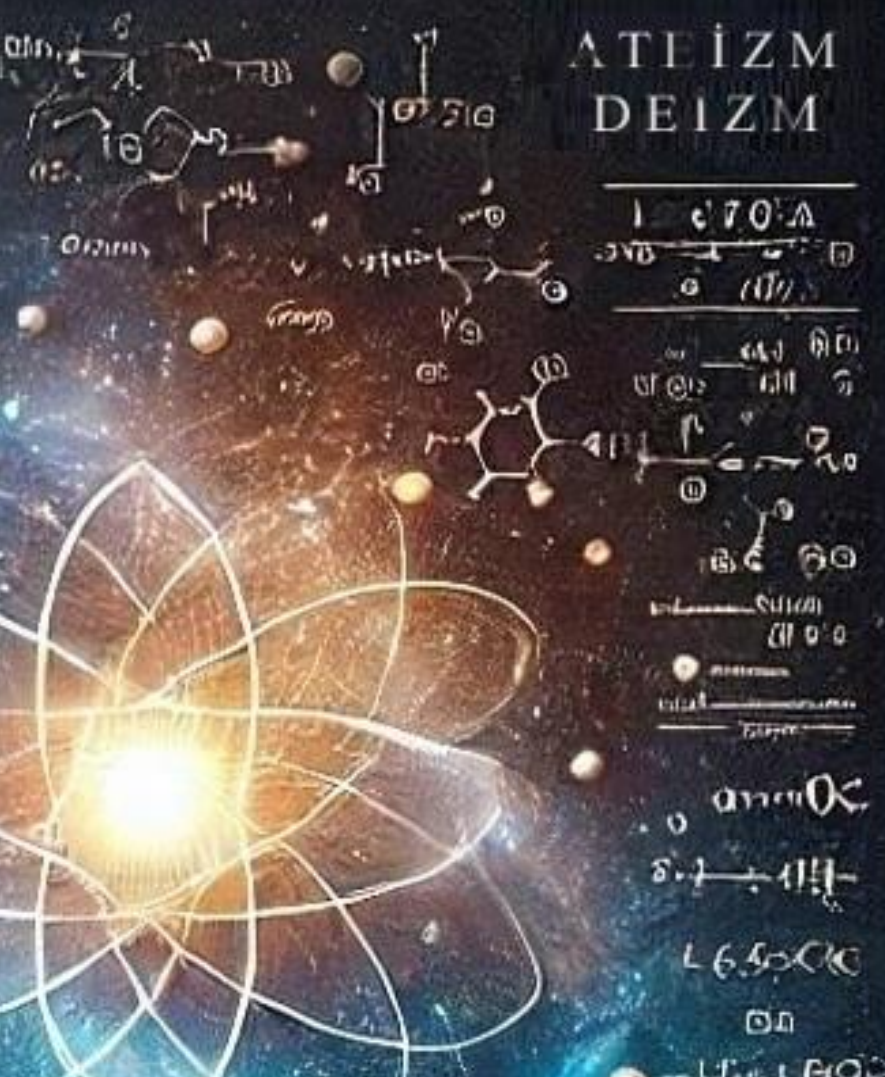
BİLİM

NG

HÜMANİZM

DNA

EREN KUTLU

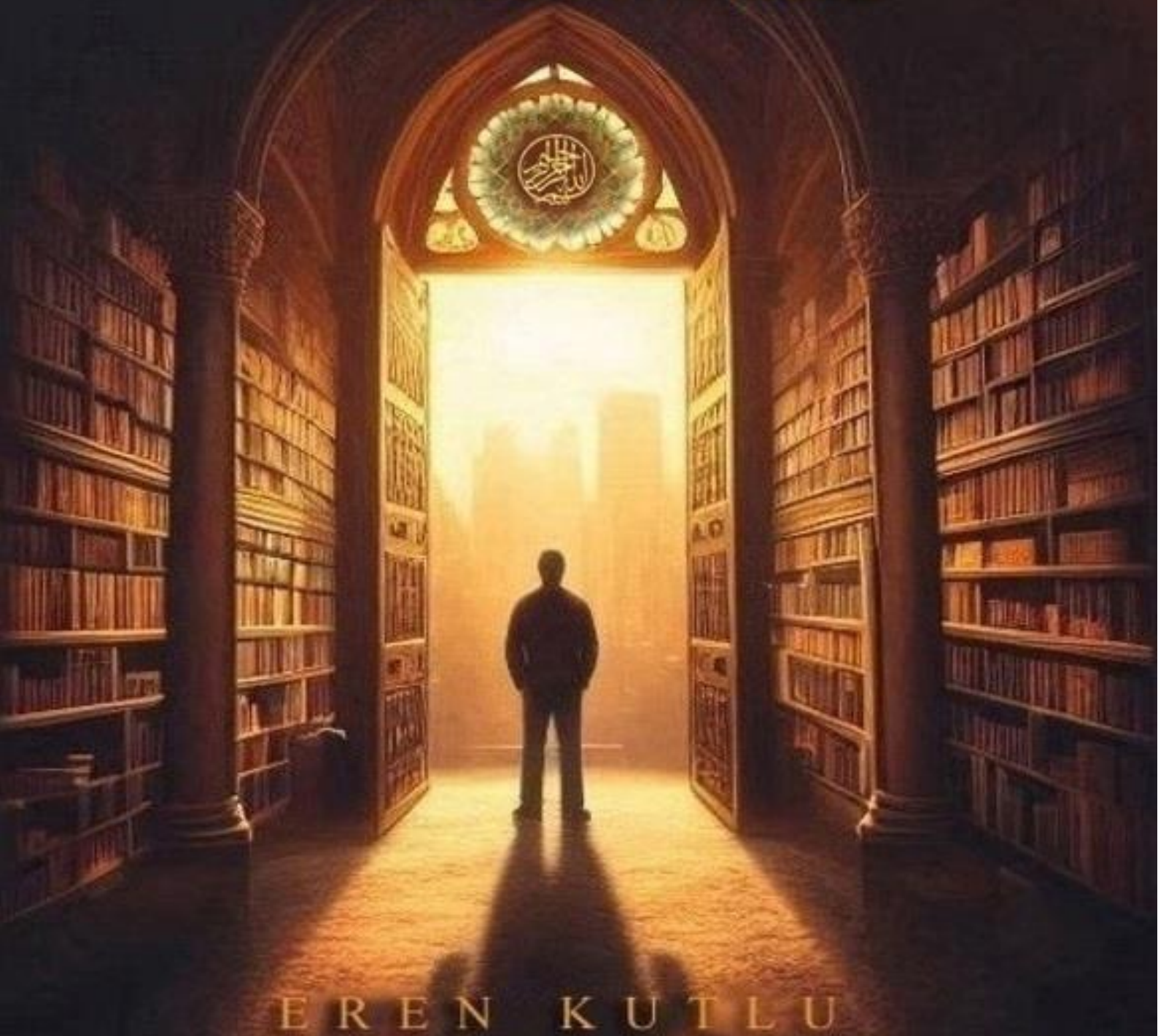

ATEİZM VE DEİZME

VAHYİN AYDINLIĞINDA BİLİMSEL

CEVAPLAR

GENEL KAYNAKLAR

EREN KUTLU

Ⓐteizm, Ⓔeizm, Ⓐryantalizme

Çevaplar V

Genel Kaynaklar

Eren Kutlu

	Akraba evliliği	5-6
	Kul olmak gerçek anlamı ile özgür bir birey, vatandaş olmaktır	6-8
	Türkler hakkındaki uydurma hadisler, Türklerin Müslüman olması	9-12
	Cinlerin varlığı	13-17
	Alkol neden yasaktır?	18-25
	İslam ve ekoloji	26-30
	Araplar bizi arkadan mı vurdu?	31-38
	Vetevasav bi'l-hakkı ve tevasav bi's-sabri	39-40
	Atam Osmanlı	41-47
Genel	Eşcinsellik, gen/hormon ve İslam	48-63
	İslam'a göre engelliler	64-76
	Misyonerlik Dosyası, Misyonerlik ve yetimler	77-90
	İskender Erol Evrenesoğlu Gerçeği	91-94
	Ehl-i Sünnet	95-101
	Ahlak	102-113
	Denemeler	114-132
	Ebeveyn, Aile ve çocuk eğitimi	133-140
	Tefsirde İsrailiyyat, Hadiste Mevzuat	141-145
	Kur'an Ahkâmının Değişmesi	146-149
	İslam Şeriatı ve İslam fikhı/hukuku	150-175
Kaynak	Hadis, Sünnet Müdafaası, Te'vilu Muhtelifu'l-Hadis	176-221
	Müslüman alimlerin objektifliği	222-230
	Yaygın Kur'an imajları	231-235
	Tefsir usulü	236-239
	Gazali, İbn-i Rüşd örneğinde felsefe gelenek tartışması	240-241
	Mezhepler	242-247

Akraba evliliği

Nisa, 23-24. ayetlerde yasak olan evlilikler belirtilmiş ve ‘Bunun dışında kalanlarla evlenmemiz helaldir’ buyurulmuştur. Dolayısı ile kuzenler yani hala-teyze, amca-dayı çocukları evlenmek caizdir. Peki, Akraba evliliği sakat doğumlara sebep oluyorsa İslam akraba evliliğine neden izin vermiştir?

Sakat doğuma akraba evliliği değil, hastalıklar (kan uyuşmazlığı, irsi hastalıklar) neden olur. Yani her akraba evliliği sakat doğuma neden olmaz, sakat doğuma neden olan hastalıklardır. İrsi hastalık akrabada olsun veya olmasın fark etmez, sakat doğuma neden olabilir. Akraba olmasa bile, hastalık nedeni taşıyan her insan sakat doğuma neden olabilir. Ama akraba olduğu halde hastalık taşımayanlar sakat doğuma neden olmaz. O halde temel problem hastalıklardır, akraba evliliği değil! Ayrıca bu konuyu devamlı gündemde tutan kesimin eşcinselliği savunanlar olması da amaçlarının toplum sağlığı olmadığını göstermektedir. Yoksa bu kesim, mesela içkinin topluma verdiği zararı asla gündeme getirmez aksine alkol savunuculuğunu özgürlük olarak görür!

Akıl sahibi her insanın fark edeceği ve bakanların da gayet açık ve net şekilde görebileceği gibi ayette ‘illa da akraba ile evleneceksiniz’ diye bir kayıt yoktur. Böyle bir kayıt olmadığı gibi evlenmeyin diye bir kayıta yoktur. Zaten her akraba evliliği de sakat doğuma neden olmaktadır! İlginçtir, ‘Kanal 7’ adlı kanalda (15.02.2001 tarihinde) Türkiye'deki bir köyle ilgili şöyle haber yapılır: Tüm köy akrabadır ve hiç sakat doğum yoktur! Bir sakat doğum vardır, o da, dışarıdan bir kızla evlenen çiftin çocuğudur!

Bu konu, Yahudilerde yaygın olan kendi ırkları içinden evlilik üzerinden İslam’ı da kapsayacak şekilde eleştiri konusu yapılmaktadır. Halbuki İslam’da ırkçılık değil ümmetçilik ruhu hakimdir ve her yönü ile İslam evrensel bir dindir! İslam, akrabalar ile evliliği emretmemiş ama yasaklamamıştır da! (Ahzab, 50) Akraba evliliğine karşı olanlar “Bu tür evliliklerin çağdaş hukukta da meşru olduğunu bilmiyorlar.” (Prof. Cafer Karadaş, Ateist ve deistlere cevap, s. 37) Tıp ilmi de akrabalar arası evliliği yasaklamamıştır! Mesele, akrabalar içinde soya çeken bir hastalık olduğu olup olmamasıdır. Bu varsa, akraba evliliği sonucunda doğacak çocukların bu hastalığa yakalanma riski artar. Ama ailede herhangi bir hastalık yoksa akraba evliliğinde de bir sakınca yoktur ve aksine sakat doğum ihtimali de azalır!

Olayın sağlık boyutundan daha çok ideolojik ve ekonomik boyutunun olduğunu da göz ardı edilmemelidir. Çocuklarda büyüme veya zeka geriliği, eklemlerde gelişme bozukluğu, erken doğum hatta ölü doğumda ‘alkolün etkisi çok daha fazladır.’ Esas üzerinde durması gereken tehlike budur, çünkü toplumda oldukça yaygın kullanılmakta, çeşitli filmlerde de devamlı özendirilmektedir. Ayrıca dikkat edilmesi ve tedbir alınması icap eden bir başka husus da, genler üzerinde mutasyon yapıcı, zararlı tesiri olan ‘yapay ve hormonlu yiyecekler’ ve ‘radyasyon’dur. Eğer mesele gerçekten sakat doğumlar ise, öncelikle bunlar üzerine durulması gerekir. (Doçent Doktor Lütfullah Cebeci, Yakın akraba evliliği ve genetik, s. 63) Yakın akraba evliliği genetik bakımdan da, hele toplumda genel bir gen kirlenmesinin söz konusu olduğu günümüzde, diğer evliliklerden daha riskli değildir. Yabancılar arası evlilikten sıhhatli bir çocuk doğar gibi bir garanti de yoktur. (Cebeci, Yakın akraba evliliği ve genetik, s. 72) Ömrünün 40 yılını akraba evliliklerindeki genetik değişimleri araştırmaya adanmış olan Dr. Alan H. Bittles, 2012 yılında Cambridge Üniversitesi yayınlarında bir kitap yayınladı ve kitabında akraba evliliğinin kısa vadede genetik hastalık riskini bir miktar artırmasına rağmen insanlık için yararlı olduğunu ve bu konunun tabu haline gelmiş ‘bir abartı’ olduğunu söyler. (Bittles AH. Consanguinity in context: Cambridge University Press; 2012; https://www.eurekalert.org/pub_releases/2012-04/nesc-wnm042512.php)

Kul olmak gerçek anlamı ile özgür bir birey ve vatandaş olmak demektir

Allah'a kul olan kula kulluktan kurtulur. Kul olan her türlü tebaa olmaktan da kurtulur. Gerçek kul olanın Allah'tan başka kimse önünde başı da eğilmez!

Allah insanın kendisine 'kul' olmasını ister, köle olmasını değil! Efendi, kölelerinin cahil kalmasını ister. Allah ise kulunun alim olmasını, hür iradesi ile hareket etmesini ister. Hiç bir efendi, kölesine irade vermez! Fakat Allah (cc), kullarına akıl ve irade vermiş ve onu dünyada özgür bırakmıştır! O kadar özgür ki, yaptığı kötülüklerden dolayı bile Yaradan eleştirilmeye çalışılmıştır! ('Kötülük problemi' adlı yazımıza bakılabilir.) Ve Allah, verdiği bu nimetlerin hak, adalet, tevhit yolunda kullanılmasını da istemiştir.

Ülkemizin seküler kesimi, din ile bilimi ayırmak istedikleri gibi, 'kul olmakla vatandaş olmayı' da birbirine alternatif olarak sunmak konusunda ısrarcıdır! Bu seküler kesimin anlamamakta ısrar ettiği bir gerçeği, Almanya'dan göç eden zengin bir Yahudi ailenin çocuğu iken Müslüman olan ABD'li Margaret (Peggy) Marcus (Meryem Cemile) bakın nasıl ifade etmektedir: "İslam insanı 'kula kulluktan kurtarıp ebedi özgürlüğe' kavuşturur. İslam kendine has bir toplum için özgün bir takım esaslar ortaya koyar ve her türlü hayati esasları kendi düzenler." (Meryem Cemile, İslam ve Oryantalizm, s. 13) "Allah'a inanmanın en büyük etkisi, diğer insanların önünde eğilmememiz gerektiğini öğretmesidir. Başarıyı kendime atfetmek yerine, bunun Allah'ın iradesinden kaynaklandığını, dolayısıyla kibir yerine alçakgönüllülüğü öğrendim. Allah'ın isteğine teslim olursan, iç huzura sahip olursun. Kur'an, Müslümanları aşırılıkçı değil "orta yol" olarak adlandırıyor." (Pakistan Başbakanı İmran Khan ile röportajdan, Arabnews, 25 Mayıs 2019) "İslam bağımsızlıktır. İslam, kendi şahsi menfaatleri için insanları köleleştiren azgınlığın tahakkümünden kurtulmaktır." (Prof. Muhammed Kutup, İslam'ın etrafındaki şüpheler, s. 25) "Kulluk gerçek anlamda özgürlüğe kavuşmaktır." (Soner Duman, Allah'ın sorularım bitmedi, s. 55) İngiliz yazar ve diplomat olan Eaton 'kul' olmanın önemini çok güzel ifade etmektedir. "Hz. Muhammed'in güzel adlarının birincisi elçi ya da peygamber değil, 'Kul'dur." (Gai Eaton, İslam ve İnsanlığın Kaderi, s. 115)

"İnsan hakları insan merkezlidir; kul hakları ise Allah merkezlidir. İnsan hakları dardır; kul hakları ise geniştir. Gıybet etmek insan hakkı ihlali değil ama bir kul hakkı ihlalidir. İnsan hakları teoriktir; kul hakları ise pratik. Bugün çıplak olmak, zina etmek, eşcinselliği tercih etmek artık insan haklarından sayılıyor..." (Prof. Dr. Yavuz Köktaş, Yeni Şafak, 1.08.2023)

Zaten "İnsanın kulluk etmeye de ihtiyacı vardır. İnsan için bu bir zarurettir." (Hacı Ali Şentürk, Teolojik Sancı Deizm, s. 138) "İbadet, bizi biz yapan şeydir. Allah'a kulluk etmeyen, başka şeye kulluk eder." (Hamza Andreas Tzortzis, Hakikatın izinde, Din bilim Ateizm, s. 409) "İlah hayatı yönetmelidir. Yoksa insan nefsinin ilah edinir ve nefsinin isteklerini doğru yanlış demeden yerine getirmeye başlar." (Hacı Ali Şentürk, Teolojik Sancı Deizm, s. 153) "Eğer Tanrıya ibadet etmezsek, başka tanrılara ibadet etmemiz kaçınılmaz olur. Arzularımızın kölesi oluruz. Bizim birçok efendimiz olur ve her biri bizden bir şey ister." (Tzortzis, s. 68)

"Ben bir 'kul'um, teba değil, herkes eşit rabbimin huzurunda. Zengin-fakir, Avrupalı-Asyalı, Zenci- Kızılderili, şehirli-köylü, patron-işçi... Üstün olan sadece Allah'tır. Kul olan vatandaşlar arasında ise üstünlük sadece 'takva' sahibi olanlardadır; yaratılan kullar içinde insani vasıfları en iyi temsil eden örnek şahsiyetlerdedir. Herkes 'tarağın dişleri gibi eşittir' benim dünyamda. (Firdevs, IV/301) Bu sloganik, şekilci, ütöpik bir özgürlük değildir, imanın bir gereği, İslami yaşam tarzının bir sonucudur. Vatandaş, birey gibi kavramlarla uyutulup, içi boş terimlerin ardından sürüklenmem ben. Sadece seçim zamanı hatırlanıp, üzerinden siyaset yapılan, araç olarak kullanılıp, değer veriliyor gibi gösterilip sömürülen biri olmam ben. Adına hüküm sürülüp,

kendisi sömürülen, hor görülen, ezilen, sürü yeri konan, düşünme ve karar verme yeteneği elinden alınan, maddi manevi yetkilerini belli zümrelere kaptıranlardan asla olmam ben. Muhatabım bakan, paşa, patron, müdür de olsa da benim gibi kul olduğumu bilirim. Kim olursa olsun Allah'ın bir yarattığıdır! Kendisine saygı gösterir ama asla bir kulun kulu olmam, önünde eğilmem, kıvırmam, yalakaçlık yapmam, korkmam! Çünkü herkes kuldur benim gözümde; biriz, aynıyız, eşitiz, hürüz, kardeşiz, emanetçiyiz. Önünde tek eğileceğim, Yaradan'ımdır benim. Geri kalanlar sadece kul'dur, yaratılıştır tıpkı benim gibi. Vatandaş bırakın bakanı, cumhurbaşkanını "vekiline" ulaşmak için araya vasıtalar koyarken, kul olan benim vasıtaya ihtiyacım asla yoktur! Ben bir kul'um; yaratılan ve eşrefi mahlukat (İsra, 70) olanım ben. Tüm insanlar ya atam Adem'den fitraten kardeşim ya da dinim İslam'dan dolayı din kardeşimdir. Aramızda üstünlük yarışı yoktur. Mal sahibi de sadece emanetçidir, sağlıklı olan da, genç olan da. Hepimiz aynı gemide aynı yere yolculuk ediyoruz. Tek üstün vardır, kulların Hâlik'i, Azze ve celle olan Allah! Bizde üstünlük kıstası para, güç, siyaset, makam değildir. Çünkü ben kul'um. Pragmatist, egoist, bencil birey değilim ben, türlü yöntemlerle fikri, akli, düşüncesi sömürülen vatandaş değilim. Her biri bir âlem olan kullar içinde eşit ama her biri iyilikte yarışanlardanım ben! Çünkü bir kul'um ben, Hamdolsun!"

“Yurttaş, vatandaş, birey olmak sadece slogan, sadece bir sıfat! Ezilen de, sömürülende onlardır. Vergisi alınan, askere çağrılan, beş yılda bir oy kullanan, adına kanunlar çıkarılan, idamlar, ihtilaller yapılan, cinayetler işlenen, enformasyon ile yönlendirilen, basmakalıp kavramlarla uyutulan, asla kendine verilen sözler tutulmayandır onlar. Tüm bunlarda edilgen konumda olanda onlardır. Ama tümcelerde efendi de onlardır, yönetende! Kul'un ise Allah'ı vardır. Cumhurbaşkanının da, vekilinde üstünde olan Yaratan, rızık veren, tek Mâlik, tek Rab! O sözünde cayma olmayandır! (Ali İmran, 9)

“Kur'an, Allah'ı Rab kabul etmezsek, birçok efendilere köle olacağımızı bizlere bildirir.” (Hamza Andreas Tzortzis, Hakikatın izinde, Din bilim Ateizm, s. 416) Seçtiğimin, patronumun, paranın, gücün kulu olmak yerine Yaradan'a kul olurum ben. Benim dünyamda riya, kibir, gıybet yasaktır. 12 yıllık zorunlu eğitim değil, beşikten mezara dek ilim söz konusudur benim dünyamda. Senede bir gün değil, her gün cennet annelerin ayakları altındadır. Ben kul'um , tabi olduğum ise, vatandaşın da, bireyin de, yurttaşın da, yurdun da asıl sahibidir olan Allah'tır.

Bazıları, ‘Padişah halkını kendine kul görürdü’ gibi yorumlar yapabilir. Günümüze dek, parti liderlerine, ülke başkanlarına nasıl kul olunduğunu herkes çok iyi gördü. Yani bu iddia her yöntem ve ortam için yapılabilir! Zaten “Doğuya seyahat yapmış olan Abraham Hyacinthe Anquetil-Duperron ‘Legislation orientale’ adlı eserinde, ‘doğuda despotizm kavramının tanıtıldığı gibi olmadığını, bireylerin serbestçe mülk sahibi olduğunu, hükümdarlarında uyması gereken kurallar olduğunu, Doğu konusundaki yanlış anlayışın istisnalar, suiistimaller ve ihlallerin abartılması, çarpıtılmasından kaynaklandığını’ söylemekte, ‘Doğu despotizmi kavramı ile Avrupa'nın doğuyu sömürme faaliyetlerini meşrulaştırdığını vurgulamaktadır.’ (Yücel Bulut, Oryantalizmin Kısa Tarihi, s. 83)

Özetle; kullukta herkes eşittir. Herkes Allah'ın huzurunda sınıf-makam-zümre-soy sop farkı gözetilmeden sadece kuldur. Ama vatandaşlıkta kanun önünde, pratikte, uygulamada mutlaka farklılık olmaktadır. Kanunlar örümcek ağı gibidir, sinek- vatandaş- takılır, arı - zengin, güçlü- deler geçer. İnsanı içten güdüleyecek bir motivasyon kaynağı yoktur vatandaşlıkta. Kanun bir yere kadar, polis yoksa çal, yolsuzluk yap, rüşvet ver, saldır! Kullukta ise "ahiret, melek, Basir olan Allah inancı, kul hakkı gibi kavramlar ve güdü kaynakları buna engel olur! Kullukta özgür irade vardır. Allah kendi irademizle kendisine itaat etmemizi ister. Bizim kul olduğumuz yüce yaratıcı 'Vedud' olandır! Ama kapitalist sistemde patron, müdür, amir ne kadar vedud olabilir orası meçhuldür!

Bende tabii ki bir yurttaşım, bireyim. Vatanım, kişiliğim, iradem var. Ama kula kulluktan kurtaracak tek çözümün adının Allah'a kulluk olduğunun da bilincindeyim. Evrenselim, eşitim, özgürüm, hürüm. Çünkü ben kulum. Allah'a kul olan kula kulluktan kurtulur. (Seyyid Kutup, Yoldaki işaretle, s. 78, 79, 82, 199, 213) Ben de o kurtulanlardanım, bi izn'illah, El-hamdü-l'illah.

Kul oldum, Hür oldum!

Günümüzün Batılı anlayışına göre hürriyet, "Başkasına zarar vermeyen her şeyi yapabilmek" şeklinde tarif edilse de; bizim hürriyet anlayışımız, "insanın ne kendine ne de başkasına zarar vermemek şartıyla meşru dairede istediğini yapabilmesi" şeklindedir. Ayrıca, İslam'ın kalbi ve ruhi yanı açısından hürriyet, "insanın Allah'tan gayri hiçbir şey ve hiçbir kimsenin boyunduruğu altına girmemesi, hiçbir şey karşısında baş eğmemesi" olarak tarif edilir. Hayatını, dünyevi hazların arkasında sürünerek geçiren, nimetler karşısında şükredeceğine iyice küstahlaşan ve kazandıkça daha hırsla kapılıp şımarıklaşan ama diğer taraftan da elindeki imkanları yitireceği korkusuyla tir tir titreyen bir zavallıyı -dünyada hükümdar bile olsa- hür kabul etmeyiz. Çünkü, bize göre gerçek hürriyet ancak, insanın dünyevi endişelerden, mal-menal gibi gailelerden kalben sıyrılıp, Hakk'a yönelmesi sayesinde gerçekleşebilir. Bundan dolayıdır ki, Allah Rasulü gönlünü dünya nimetlerine kaptıran ve sürekli onu düşünen kimseleri, 'dinarın, dirhem, kadife ve kumaşın kulları' (Buhari, Cihad, 70) olarak tavsif etmiş ve kınamıştır.

"Allah'ın iradesine teslimiyet, insanların iradelerine karşı bağımsızlık demektir. Allah'a itaat insana itaati meneder." (Aliya İzzetbegoviç, Doğu ve Batı Arasında İslam, s. 310) İlk Müslümanların "Allah'a olan imanları, sanki Müslümanların başlarını çok yücelere kaldırmış, boyunlarını Allah'tan başka hiçbir kralın, reisin önüne edilmeyecek şekilde ufuklara perçinlemişti." (Prof. Ebu'l Hasen Ali En-Nedvi, Müslümanların gerilemesiyle dünya neler kaybetti, s. 126) Ribiy ibni Amir, İran başkomutanı Rüstem'e elçi olarak gönderilmişti. Ona şöyle söyle: "Allah bizi kula kulluktan, Allah'a ibadet etmeye; zulümden Allah'ın adaletine çıkarmak için gönderdi." (İhsan Süreyya Sırma, Ömek Halifeler Dönemi, s.73; Muhammed Yusuf Kandelevi, Hayatü's-Sahabe, I/157; İbni Kesir, el-Bidaye ve'n nihaye) Mısır valisinin oğlu, Mısırlı bir Hristiyan'ı dövmüştü. Hz. Ömer, valiye kısas emri vermiş ve şöyle demiştir: "Analarından hür olarak doğan insanları ne zaman köle yapıverdiniz?" (Prof. Ebu'l Hasen Ali En-Nedvi, Müslümanların gerilemesiyle dünya neler kaybetti, s. 158)

"İnsan her halükarda 'kul'dur. Ya Allah'a, ya da nefesine, şeytana, başkasına kul olacaktır. Kulluğunu unutup kibirlenenler yok mu, vay onların haline! Allah'a kul olan kula kulluk etmeyecektir. Nefsine kul olmayacaktır. 'Kul'un hem akli ile hem de vicdanı barışıktır. Kul olmak için, karşılığını yalnız Allah'tan bekliyor olarak, insanların mal, can, namus, akıl - inanç ve nesil emniyetini sağlamak, yeryüzünü imar etmek, ekinleri ve hayvanları himaye etmek zorundayız. Kul olan "kul hakkı"na tecavüz etmez. Kul olduğumuzun farkına varalım. Kul olalım kul. Hepimiz haddimizi bilelim. Kuluz biz kul, Elhamdülillah." (Abdurrahman Dilipak, Yeni Akit, 22 Haziran 2018)

Türkler hakkındaki uydurma hadisler ve Türklerin Müslüman olması

Birçok konuda olduğun gibi, “Aşırı milliyetçilik duygusuyla uydurulan hadisler de çeşitli uluslararası nefret ve düşmanlığa yol açmıştır.” (İsmail Hakkı Ünal, İmam Hatip Liseleri Hadis Ders Kitabı, s.61) “Çok çeşitli nedenlerle hadis uydurulmuştur. Mesela siyasi amaçlar için hadis uyduranlar, itikadi ihtilaflar nedeniyle hadis uyduranlar, din ile aralarına mesafe koyup İslam düşmanlığı yapmak için hadis uyduranlar, ırk, belde ve mezhep taassubuyla hadis uyduranlar, kıssacı/hikayeci vaizlerden olup halkın ilgisini çekmek için hadis uyduranlar, halkı ibadete teşvik ve gınahtan sakındırmak için hadis uyduranlar ve şahsî menfaatleri için hadis uyduranlar bunlardan bazılarıdır. (Musa Bağcı, Hadis Tarihi, s. 143-159) Hadis alimleri bunları tek tek tespit edip ortaya çıkarmıştır. (DİA, Mevzu maddesi)

"Haçlıların hakimiyetinin sona ermesinden sonra Müslümanlar, tarihinin en büyük kanlı istilacıları ile karşılaşır: Moğollar. Cengiz Han'ın torunu ve Moğol prensi Hülagu Hristiyanlığa eğilimli biri idi. Kendi temsilcisi olarak Nasturi bir din adamına seçmişti." (Doç. İbrahim Kalın, İslam ve Batı, s. 78) Ama “Moğol istilacıları daha sonra katliamlar uyguladığı toplumun dinini seçmiş.” (Thomas Walker Arnold, İslam'ın tebliğ tarihi, s. 19), “kısa sürede İslam'ı kabul etmişlerdi.” (İbrahim Kalın, İslam ve Batı, s. 79) ki bu “Moğolların 4/3'ü Türktür.” (Leon Cahun, Introduction a l'histoire de l'Asie, s. 279)

“Annesi, komutanı ve beş eşinden en sevdiği Dokuz Hatun Hristiyan olduğu için onların yönlendirmesi ile yüzbinlerce Müslümanı katledip” (H. Ahmet Özdemir, Moğol İstilas ve Abbasi Devleti'nin Yıkılışı, s. 200) Bağdat'taki cami ve kütüphaneleri tahrip eden ve kitapları Dicle'ye attıran, nehrin günlerce mürekkep renginde akmasına neden olup, bu istila nedeni ile İslam medeniyetinin duraklama ve gerilemesine neden olan (islamansiklopedisi.org.tr/hulagu), Anadolu'da da komutanları vasıtası ile birçok zulüm yapan (Mustafa Akkuş, Büşra Bağcı, Hülagu han döneminde Anadolu'da görev yapan Moğol komutanları, USAD, Güz 2018; (9): s. 150-171), dedesi Cengiz Han'ın kurduğu devletten ayrılıp işgal ettiği topraklarda yeni bir devlet kuran, öldüğünde cariyelerini kurban ettirip kendisi ile mezara koydurtan (Yusuf Ziya Karaaslan, Doktora tezi, 2022, İlhanlı hükümdarı Abaka Han ve etrafındaki dünya, s. 55) ve şaman geleneklerine göre gömülen (<https://tr.wikipedia.org/wiki/H%C3%BCI%C3%A2g%C3%BB>) Hülagu'un Hristiyan olarak yetiştirilen (Thomas Walker Arnold, İslam'ın Tebliğ Tarihi, s. 303) oğlu Teküdar Han daha sonra Müslüman olup Ahmet adını alarak ilk Müslüman İlhanlı hükümdarı olacaktır. (Cüneyt Kanat, Türklük Araştırmaları Dergisi - 12, Eylül 2002, s. 234)

Peki, İslam'a bu kadar düşman olan bu ırk, kendilerini küçümseyen, aşağılayan ve düşman gören bir dine girmiş olabilirler mi? Girdiklerine göre, günümüzde yapılan tüm bu iddialar mesnetten yoksun kalmazlar mı? Bakalım...

Fetihlerle çeşitli din ve uluslara mensup insanlar Müslüman oluyorlardı. Bunlar ne kadar Müslüman olsalar da eski inanç ve kültürleriyle yoğrulmuş insanlardı ve içlerinde o kültürün düşüncelerini taşıyorlardı. Zaten bir anda bunlardan sıyrılmaları da çok zordu. Bunların Müslüman olmasıyla birlikte Araplar da çeşitli kültürlerle temasa girmişlerdi. Kendileri onlara kültür verdikleri gibi onlardan da etkilenmişlerdi. Hint ve Yunan düşüncesi, Mani inançları İslam ülkelerinde tartışılmaya başlanır. Sonuç itibari ile de çeşitli fikir ve inanç ekolleri doğmaya başlar. Her ekol kendi düşüncesine geçerlilik kazandırmak için bunları bir ayete veya hadise dayandırmaya çalışır. Ayetler sınırlı idi. Yeni ayet ilave edilemezdi. Ama hadis uydurmak daha kolaydı. Onun için ekoller kendi düşüncelerini uydurdıkları hadislere söyletmeye çalışır. Böylece fıkıh, kelam, felsefe ve tasavvuf sahasında uydurma hadisler de yayılır. Ama hadis alimleri bunları tek tek tespit edip kayıt altına almış ve eserlerinde teşhir etmiştir.

Bugün hadis külliyatlarında peygamberin sözü olarak nakledilen, Türkler hakkında hem leh hem de aleyhte birbiri ile çelişkili bazı hadisler bulunmaktadır. Her iki tür rivayetin de siyasi bir zeminden kaynaklandığı ortadadır. Abbasi sultanları zamanında orduya alınan Türklere karşı ırki bir Arapçılık anlayışı ile aleyhte hadisler uydurulmuştu. Bu tavrı haksızlık olarak değerlendiren bazı Araplar da bu sefer Türkleri savunmak için yeni hadisler uydurmaya başlar. Irkçılığı yasaklayan ve ümmet bilincini savunan bir dinde, Arapları öven veya yeren hadisler olamayacağı gibi, Türkleri de öven veya yeren rivayetlerin bulunamayacağı malumdur.

Rivayetlerin tahlili

Öncelikle ateist ve oryantalistlerin bir çelişmesine de dikkati çekmek istiyoruz. Onlar, peygamberimizin sadece Arap toplumuna gönderildiğini, hatta hicaz bölgesinden başka bir toplumun Müslüman olmasını dahi düşünmediğini ileri sürerler. Sonra da Türkleri öven veya yeren rivayetler üzerinden İslam'ı karalamaya çalışırlar. Var sayalım ki Efendimiz bir Arap devleti kurmak istedi! Öyle ise, hiç görmediği, bir ilişkisinin olmadığı, belki de varlığını dahi duymadığı Türkleri ne diye Efendimiz övsün veya yersin? Kurduğu din (!) zaten Arap devleti sınırlarına özel değil mi idi?!

Amr bin Taglib'in rivayetine göre Hz. Peygamber, "Kıl ayakkabı (çarık) giyen bir kavimle çarpışmanız, kıyamet alametlerindedir. Yüzleri, üst üste deri kaplı kalkanlar gibi geniş ve yuvarlak olan bir kavimle çarpışmanız, kıyamet alametlerindedir." (Buhari, Mekke, 1376 h. IV. s. 34) buyurmuştur. Öncelikle bu rivayette Türk adı geçmez. Ayrıca çarpışılacak kavim de ayrı ayrı kavimlerdir. İbn Hacer, bunlardan birinin, zındıkların başı Babek ve yandaşları (Farslılar) olduğunu söylemektedir. İkinci rivayette ise Türk adı geçmektedir: Ebu Hureyre'nin rivayetine göre Allah'ın elçisi söyle buyurmuş: "Siz, küçük gözlü, kırmızı yüzlü, basık burunlu, yüzleri üst üste deri kaplı kalkanlar gibi yuvarlak ve etli olan Türklerle çarpışmadıkça kıyamet kopmaz. Kıl ayakkabı (çarık) giyen bir kavimle çarpışmadıkça kıyamet kopmaz." (Buhari, cihad; 96; Muslim, fiten: b.18 h.65; Ebu Davud, melahim; 9) Bu hadis bizlere olacak olan bir olayı haber vermektedir. "Hadis bir emir değil haberdur. Hadisin, Moğollar olma ihtimali de çok güçlüdür." (Altay Can Meriç, Peygamberliğin ispatı, s. 431, 432)

Ebu Davud'un rivayetinde ise, "Küçük gözlü bir kavim (ravinin izahına göre Türkler) sizinle savaşacak. Onları üç kez Arap yarımadasına kadar kovalayacaksınız. Birinci kovalamada onlardan kaçanlar kurtulurlar. İkinci kovalamada onlardan bir kısmı kurtulur, bir kısmı ölür. Üçüncü kovalamada hepsinin kökü kesilir." (Melahim, 9, hadis: 4305) Rivayette aktarılan sözler birbirinden farklıdır. Amr ibn Tağlib'in ki daha kısa, Ebu Hureyre'ninkinde ise ilaveler bulunmakta ve yine bunlar da aynı şahsın rivayeti olmasına karşın birbirinden farklı, eksik, fazlalıklar barındırmaktadır. Kimisinde Türk adı geçerken kimisinde geçmemektedir. Diğer bir rivayet ise şöyledir: "Siz, kıl ayakkabı giyen bir kavimle çarpışmadıkça kıyamet kopmaz. Yüzleri üst üste deri kaplı kalkanlar gibi geniş, etli ve kıllı yüzlü bir kavimle çarpışmadıkça kıyamet kopmaz." Ebu Hureyre'nin diğer bir rivayetinde ise, "Gözleri küçük, burunları basık, yüzleri deri kaplı kalkanlar gibi geniş ve etli" ilavesi bulunmaktadır. (Buhari, cihad, 97; Muslim, Fiten :b.18,h .64) Halbuki Peygamberimizin, "Habeşliler size dokunmadıkça siz onlara dokunmayın. Türkler size dokunmadıkça siz onlara dokunmayın" (Ebu Davud, Ssünen, k. el-melahim, b.8, h.4302; Nesai, cihad, babu'l-Gazveti't-Türk, h.3178) buyurduğu da rivayet edilmiştir. Müslümanlara saldırmayan bir millete saldırmak, Kur'an'ın buyruğuna da aykırıdır. Çünkü Kur'an "Sizinle savaşanlara karşı Allah yolunda savaşın, fakat saldırmayın. Allah saldırganları sevmez" (Bakara, 190) buyurmaktadır.

Görüldüğü gibi, hadis sahih ise emir değil kıyamet öncesi olacak olan bir 'haberi' bildirmektedir. Hadis zayıf veya uydurma ise, içeriği ve rivayetleri çelişkili olan ve diğer ayet ve hadislere aykırı bir (hadis değil) rivayet olma niteliği taşımaktadır!

Kaşgarlı Mahmut ise şöyle bir rivayet nakletmiştir: "Benim bir ordum var. Ona Türk adını verdim. Onları doğuya yerleştirdim. Bir millete kızarsam, onları bu milletin basına salarım." (Divanu lugati't Türk, Kilisli rifat nesri, matbaatu'l-amire,1333-1335, I/293-294)

"Türkleri öven rivayetleri İslam düşmanları görmek istemezken Türkleri yeren hadis rivayetlerinin üzerine ise balıklama atlarlar. Halbuki iki tür rivayette sadece tarih sahnesinde siyasi nedenlerle uydurulan, İslam ile alakası olmayan uydurma sözlerdir. İslam ile asla ve hiç alakaları yoktur. İslam dini Arap ırkçılığını reddeden ayet- hadislerle dolu iken, ne başka ırkları över ne de sadece bir ırktan geldiği için bir toplumu yerer ve kötüler. İslam ferdin yaptığı iyilik ile insanları değerlendirir, peygamber soyundan bile gelse üstünlüğü kanda değil, Allah'ın kanunlarına uymada (takva) görür ve bu prensibi savunur." (Pr. Dr.Süleyman Ateş, Gerçek din bu 2)

Evet, Türklerin aleyhine bir takım hadisler rivayet edilmiştir. Fakat "bunlar Türk düşmanlığıyla sonradan uydurulmuş şeylerdir." (İsmail Hami Danişmend, Türkler Niçin Müslüman Oldu? s. 144) Molla Aliyy-ül-Kari, "Türklerle Habeşlilerin kötülendiği hadis rivayetlerinin tümü yalan ve uydurma." (A. Kari'nin uydurma hadisleri ele aldığı ünlü eseri; Mevzuat, s. 119) olduğunu ifade etmiştir. "Türkleri, Habeşlileri, Sudanlıları kötileyen hadisler uydurma hadislerdir." (Ali el-Kari, el-Mevzuat, s. 121-122)

Türkler kılıç zoru ile mi Müslüman olmuştur?

"Resulüm! Eğer Rabbin dileseydi, yeryüzündekilerin hepsi elbette iman ederlerdi. O halde sen, inanmaları için insanları zorlayacak mısın?" (Yunus, 99)

İslam orduları Türklerle ilk kez Kafkaslarda karşılaşır ve Hazar Türkleri ile komşu olurlar. Toplam üç savaş olur ama Müslümanlar çok az ilerleme kaydeder. Kuteybe b. Müslim vali olduktan sonra yer yer Türklerle savaşsa da Buhara'yı güçlkle ele geçirir. Bu yıllar içinde Türkler arasında İslamiyet'in yayılması yok denecek kadar azdır. Uzun süren savaşlar, akınlar, yıldırma politikaları ve nihayet geçici hakimiyetler hiçbir işe yaramaz ve iki taraf arasındaki rekabeti körüklemekten başka da işe yaramaz. Zaten Emeviler gerek cizye vergisinde kayıp yaşamamak, gerekse Arap olmayanlara köle muamelesi yapmak gibi hevesleri yüzünden İslamiyet'in yayılması için çok da gayretli davranmamışlardır.

Emevi iktidarı Türklerin Müslüman olması için baskı yapmamış aksine Türkler de dahil tüm 'mevali' olanların Müslüman olmaması için çaba sarf etmiştir. Müslüman olanlar arttıkça gelirlerinin azalacağını düşünen ırkçı Emevi iktidarı, baskısını Müslüman olunması için değil, olunmaması için harcamıştır. Kuteybe gibi zalimlerde bu dönemin eserleridir. Emevi iktidarı ne yazık ki İslam ruhu ile değil Emevi ırkçılığının ve saltanat döneminin fiili uygulamaları ile tarihe geçmiştir. Bu ırkçılık 'Emeviler dışındaki tüm Araplara da baskı uygulayacak' kadar da faşistçedir! "Emeviler iktidara gelince ırkçı bir politika izlemeye başlarlar. Arap ve İslam bir kabul edilir. Bu dönem, Müslüman olanların bile hakir görüldüğü bir dönem olur. " (Louis Gardet, La cite musulmane, vie sociale et politique, s. 211)

Türklerin büyük bölümü ise İslam ordularıyla zaten hiç karşılaşmamıştır. Kırgızlar, Kıpçaklar, Kimekler, Tatarlar, Uygurlar ve Oğuzların İslam ile teması Emevi'lerden ziyade onları yıkan Abbasiler dönemine rastlar. Göktürkler 745 yılına kadar hüküm sürmelerine rağmen Peçenekler, Uzlar, Tuna Bulgarları Karadeniz'in kuzeyinden batıya göç ettikleri ve Hristiyan âlemine karıştıkları için Müslümanlarla hiç karşılaşmamışlardır. Tüm bu nedenlerden dolayı

kılıç zoru ile Müslüman olma iddiası, tamamı ile sübjektif bir yorum olmaktan öte bir anlam ifade etmemektedir.

Peki, asıl büyük buluşma ne zaman başlamıştır? Türkler, Çin ile Arapların savaştığı Talas Savaşı'nda ezeli düşmanları olan Çinlilere karşı Müslüman Arapların yanında yer almışlardır. Savaş ve inatlaşmanın olmadığı bu ortamda ise İslam Türkler arasında hızla yayılmaya başlamıştır. 11. yüzyılda Selçuklu ailesinin İslamiyet'i benimsemesi ise Oğuz/Türkmen gruplarının İslamlaşmasını hızlandırmıştır. Oğuzlardan en az 200 bin çadırılık bir grup İslamiyet'e girmiş ve Oğuzlar önce İran'ı, sonra Irak, Suriye ve Anadolu'yu fethetmişlerdir.

Fransız oryantalist Jean-Paul Roux'un ifadesi ile, "Türkler savaşta yenilmek suretiyle Müslüman olmamış, kendi istekleri ile İslam'a girmişlerdir." (Jean-Paul Roux, La Turquie, s. 69) Sadece göçebe Türkler Emevilerin zulümlerine direnmişlerdir. Ama zamanla onlarda Müslüman olmuşlardır. Emevilere direnişleri de İslam'a değil, Emevi ırkçılığına karşı olmuştur. Ayrıca bu direnci gösteren Türkler daha sonra Abbasilerle birlikte hareket etmiş ve hatta Abbasi İslam devletinin çekirdeğini oluşturmuşlardır. Unutmayalım ki Emevi ırkçılığı, sonunda bu hanedanlığın da yıkılmasına neden olmuştur ve onları ortadan kaldıran da Arap-Türk birliği olmuştur. Profesör Barthold da diğer dinlere ait propagandalara karşı tamamıyla lakayt kalan Türk ırkının yalnız İslam çağrısına değer verip ihtida ettiğini kitabında anlatır.

(Histoire des Turcs d'Asie centrale, s. 57) Türklerin İslamiyet'i benimsemelerinin birçok nedeni vardır. (Veli Kahraman, Türk'lerin Müslüman Oluşu, Büyük Türkiye'ye Hasret, Ağustos 1975, s. 10) Araplar savaşlarda Türkler karşılaşmış ve duraklatılmıştı. Bu arada da Türklerin ruhunda iman kıvılcımları görünmeye başlamıştır. Özellikle Abbasiler döneminde karşılıklı işbirliği geliştirilir." (Veli Kahraman, Türk'lerin Müslüman Oluşu, Büyük Türkiye'ye Hasret, Eylül 1975, s. 10) Antakya Yakubi patriği Süryani-Mikail, Türklerin Müslüman olmasının en büyük nedeninin 'tevhid inancı' olduğunu söylemektedir. (Chronique de Michelle Syrien, J.-B. Chabot tercemesi, III/152) Brockelmann, 'Türkün ihtidasında milli ruhunun İslamiyet'le uyumundan başka bir neden bulunmadığını' söyler. (Profesör Karl Brockelmann, Histoire des peuples et des Etats islamiques, s. 150) Genel anlamda, "Türklerin Müslüman oluşu asırlarca süren bir olgunlaşma ile 'yavaş yavaş' olmuştur." (Habib özkaplan, Nasıl Müslüman Olduk, Ocak, Yıl 1, sayı: 3, 1 Mart 1968, s. 8; Veli Kahraman, Türk'lerin Müslüman Oluşu, Büyük Türkiye'ye Hasret, Ekim-Kasım 1975, s. 10) T. W. Arnold, 'Abbasi halifelerinden (El-Mutasım) devrine kadar ferdi mahiyette kalan ihtidaların işte o devirden, yani Hicretin üçüncü ve Miladi dokuzuncu asrıdan itibaren genel bir mahiyet aldığını' anlatır. (T. W. Arnold, 'İntişar-ı İslam tarihi', Halil Halid tercemesi, s. 220)

Artık Araplardan sonra İslam'a hizmet etme sırası Türklere gelmiştir: "Türk imparatorluğu Arap imparatorluğunun üstüne konuverdi; onu yıkmayarak katmerlendirdi, ona kendi taze kuvvetini verdi ve onların halefi oldu." (Rene Grousset, L'Empire des steppes, s. 207) "Türklerin 900 tarihinden sonra kitleler halinde Müslüman olmaya başlamaları, Türklerin İslamiyet'i zorla değil de kendi arzuları ile kabul ettiklerini göstermektedir. Türkler gerek Selçuklu devrinde Asya'da, İran'da, Irak'ta ve Anadolu'da, gerek Osmanlılar devrinde 3 kıtada imparatorluklarını İslamiyet'ten aldıkları manevi kuvvet ve değerlerle kurma ve yaşatma imkanına sahip olmuşlardır. "Müslümanlık, Türk'ü ayakta ve tarih sahnesinde tutan ruhtur. Bugün Dünya üzerinde Türkler varsa ve yaşıyorlarsa Müslüman oldukları için vardılar. Müslüman olmayan Türkler hayat sahnesinden çekilmiş, tarihin sinesine gömülmüştür." Marcel Brion, 'La Vie des Huns' adlı eserinin 248. sayfasında, 'Türkler varoluşlarını ve milliyetlerini İslam dini sayesinde koruyabilmişlerdir. İslamiyet'i kabul etmeyenler veya terk etmiş olanlar bugün yeryüzünde yok olmuşlar yahut çok azalmışlardır.' demektedir. Türk milletini dininden ayırmak, dini unutturmak isteyenler Türk'ün ocağına incir dikmek isteyenlerdir." (Tahsin Ünal, İslam Medeniyeti Dergisi, yıl: 2, Sayı: 14, Eylül 1968, s. 28-31)

Cinlerin varlığı

Cin kelimesi sözlükte; "örtmek, örtünmek, gizli kalmak" manalarına gelen 'cenne' fiilinden türemiştir. (R. İsfehani, Müfredat. Cin md) Cin, genel manasıyla 'örtülü ve gizli olan' demektir. Müfredi/tekili 'cinn' olup, çoğulu 'cann' kelimesidir. Cin cemaatine de "cinne" denir. (Asım Efendi, Kamus. Cin md) Terim anlamı ise, 'gözle görülmeyen bir takım ruhani varlıklar' anlamına gelir. Cinler, türlü şekillere girebilen, havadan ve ateşten yaratılmış, akıllı ve gözle görülemeyen varlıklardır. (Süleyman Ateş, İslam'a itirazlar ve Kur'an-ı Kerim'den Cevaplar, s. 34)

Cinlerden bahseden "Ben insan ve cinleri ancak, bana ibadet etsinler diye yarattım." (Zariyat, 56); "Canı da daha önce, zehirli, dumansız ateşten yarattık." (Hicr, 27); "Cinni de 'yalın/dumansız bir ateşten' yarattı." (Rahman, 15); "Ey ins ve cin topluluğu, içinizden size, ayetlerimi anlatan ve bu günle karşılaşacağınıza dair sizi uyaran elçiler gelmedi mi?" (En'am, 130) gibi ayetler olduğu gibi, Cin suresi adında 28 ayetten oluşan bir özel sure de Kur'an 'da bulunmaktadır.

İslam'a göre cinler; akıl, idrak, irade ve şuur sahibi varlıklardır. Bu sebeple Allah'a iman etmek, O'nun emirlerine itaat ve ibadet etmekle mükelleftirler. Cinler hem Peygamberimize hem de Hz. Musa ve diğer peygamberlere muhatap olup tebliğlerini dinlemiş ve sonunda bir kısmı iman edip bir kısmı da inkar etmiştir. Nitekim cinlerin kafirlerine şeytan denilmektedir.

Cinler ışık gibi latif/ince cisimlerdir. Elle tutulmazlar, fakat gözle görülebilirler. Gerçi İmam-ı Şafii'nin, A'raf suresinin yirmi birinci ayetine istinaden, cinlerin görülemeyeceğini söylediği ve "Cinni gördüm, diyenin şahadeti kabul edilmez" dediği rivayet ediliyorsa da, 'Hayatu'l-Hayvan' adlı eserin sahibi Demiri, "Bu sözün cinlerin asıl mahiyetleriyle görülemeyeceği" manasında anlaşılması lazım geldiğini beyan etmiştir. Zira çeşitli şekillere girmiş cinleri, Sahabiden ve başka kimselerden pek çok gören olmuştur. (Kadı İyaz, Şifa-i Şerif, 1/279-280)

Aşağıda değineceğimiz gibi eskiden çeşitli hayvan kılığında görünür olan cinlerin kafir olanları, günümüzde 'Uzaylı, ufo' görüntüsü ile insanları kandırmaktadır. Günümüz insanına bu varlıkların mahiyet ve mevcudiyetlerini anlatmanın zorluğu ortadayken bazı müellifler pozitif ilimlerin yardımıyla cin meselesini izaha çalışmışlar, kimi cinlerin mahiyetlerinin bir kısım ışıklardan (A. Hulusi, Cin, s. 61) ya da enerjiden (Nurbaki, Kur'an-ı Kerim'den Ayetler ve İlmi Gerçekler, s. 53) veya bazı hadislerde hastalıkların sebebi olarak gösterilmesine nazaran, mikroplardan (Rıza, Menar, III/96) ibaret oldukları tarzında görüşler ileri sürülmüştür. Işın veya enerji, yapıları hakkında bilgi verirken, mikrop tanımını ise, efendimizin teşbih kullanmasını anlamayan alimlerin yanılığısı neticesi oluşan yanlış bir kanaatleridir.

Cinler, yapıları çok gelişmiş olmakla birlikte, düşünce ve duygu kapasitesi açısından genel olarak insanlardan geridedirler. İman etmeyen kafir cinlerin en büyük özellikleri ve eğlenceleri, insanların zayıflıklarından yararlanarak onları kendilerine boyun eğdirip istediklerini yaptırabilmeleridir.

Cinler

"Cin, şuur ve iradesi bulunan, ilahi emirlere muhatap, dolayısıyla kafir ve müminleri bulunan bir varlıklardır. Kısa zamanda uzun mesafeleri kat edebilir, ancak gaybı/geleceği bilemezler. Şekil değiştirebilirler. Cinler insanlardan daha uzun ömürlü olsalar da insanlar gibi onlarda ölümlüdür." (Prof. Temel Yeşilyurt, Çağdaş inanç problemleri, s. 171, 175, 176) Ayrıca, "İnsanlar cinleri orijinal şekilleri ile göremezler." (A'raf, 27)

Karabasan, peri, ruh, hortlaktan uzaylı, ufodan reenkarnasyon/tenasüh/ruh göçü, ruh çağırmaya uzanan, farkında olmasak ta, var olan ve bizlerin, gerek iyilik ve daha çokta (Kafir cinlerce) gerek kötülük yapmak amacıyla hayatımıza müdahale edebilen cinler, Allah'ın Kur'an'da bizlere bildirdiğine göre dumansız alevden (Akıllı enerji alanı, ışıklardan) yaratılmış (Rahman, 15), maddenin içine nüfuz edebilme, içine girebilme özelliğine sahip olup insanlar yaratılmadan önce yaratılan (Hicr, 27), tıpkı insanlar gibi Allah'a ibadetle emrolunmuş (Zariyat, 56) akıllı, iradeli, kadın, erkek cinsi ve çocukları olan, belli bir ömürleri olup en büyük eğlenceleri insanların zayıf noktalarından istifade ederek onları kendilerine tabii kılmaya çalışmak olan, eskiden koyun, keçi, kedi vs. şeklinde insanlara görünürken, günümüzde, uzaylı, uçan daire şekillerinde insanlara gözükten, reenkarnasyon, ruh göçü gibi sahte dirilme-göç oyunları ile insanları kandıran, büyülerde kullanılan yaratıklarıdır.

Cinlerin varlığının ispatı

Enerji aslında maddedir, madde de enerji. Aralarındaki fark ise gelip geçicidir. Çeşitli şartlarda madde enerjiye, enerji de maddeye dönüşebilir. Eğer madde, ışık hızında seyretmeye başlarsa, o madde ışına, enerjiye dönüşür. Eğer enerji yoğunlaşırsa ona 'madde' deriz. Mesela bir taşkömürünü yakarsak, o değişime uğrar ve ortaya ısı, ışık (enerji) ve kül çıkar. Tersine işlem uygulanabilse tümü bir araya gelip kömürü oluşturabilir.

İşte cinler belli sözlerle, bunu yapabilmektedirler. Yani akıllı ışıklardan oluşan yapılarını Allah'ın izniyle, belli sözlerle yoğunlaştırıp görünür hale gelebilmektedir. Ama asla bu görüntüleri kendi asıl gerçek halleri ile aynı olmaz!

Kuantum fizik teorisine göre cisimler çevrelerine enerji yayarlar. Fakat yayılan bu enerji akarsu gibi devamlı değil, kesik kesik dalgalar halindedir. Madde aslında enerjinin yoğunlaşmış (Enerji de maddenin yayılmış) halidir. Maddeyi meydana getiren enerji dalgalar halinde bulunduğuna göre, aslında "dalgalardan meydana getirdiği (Ses, ışın dalgaları) bir âlemde yaşıyoruz" dersek yanılmış olmayız.

'Her madde, dalgalar halinde yayılan enerjinin yoğunlaşmış halidir' şeklinde özetlenebilecek bu teorilerden hareketle, vücudundan geçen röntgen ışınlarından habersiz olan insanın, yapısı dalgalardan meydana gelen canlıları da (Cinleri) inkar edemeyeceği bir gerçektir. Tıpkı ses, ışın, akıl, duygular, elektrik, rüzgar gibi, görmediğimiz halde varlığını kabul ettiğimiz şeyleri nasıl reddedemiyorsak, cinler de varlığını, gözle göremesek de, mevcudiyetini kabul ettiğimiz varlıklardır.

Cinler vardır. Peki, Aynı dinden olduğumuz Müslüman cinler hariç, çünkü onlar insanlar âlemine müdahale etmezler, Hristiyan/ateist cinlerin zararlarından nasıl korunabiliriz?

Görülme-yen ışıklardan oluşan, maddeye nüfuz edebilen cinlerden, yine görülmeyen ama etkili bir kalkan oluşturan belli dualarla (Onları okurken oluşan ses-zihin dalgalarının oluşturacağı kalkanla) korunabiliriz. Bu sureler şunlardır: Euzu besmele ile Mü'mininun 97-98. ayetler: "Rabbi euzu bike min hemezatiş şeyatini ve euzu bike en yahdurun."; Nas-Felak sureleri; Ayete'l-Kursi suresi ile bir de abdestli dolaşmak. "Bakara son iki ayet (Amennesulü), Nas-Felak, ayet-el kürsi okuyana, o gün cin ve şeytan zarar veremez." (Cami'us Sağir, II/47, no.1289; Buhari, Fezailü'l-Kur'an,10,17; Tirmizi, Fedailül-Kur'an, 4; Beyhaki, Şu'abül-İman, II/460; Ebu Davud, Edeb, 101; Nesai, İstiâze 1; Tirmizi, Daavat, 117)

Her hastalığın ilacı ayrı ayrıdır. Kafir cin musallatına karşıda ilaç yukarıdaki surelerdir. Özellikle uykuda (karabasan), ruh çağırma, tenasüh (!) olaylarında işe yaradığı bir gerçektir.

Cinlerin yaşları

Hız arttıkça zaman yavaşlar. Hız belirli bir noktaya ulaştığı zaman ise zaman durur. Bir örnek verelim. Bir taşıt uzaya yolculuk yapmaktadır. Hızını, ışık hızına yakın kabul edelim. Bu taşıt içindeki insan bir yıl süreyle dünyadan uzaklaşır ve bir sene sonra bu araç geriye dönüp dünyaya yönelir. Dünyaya döndüğünde kendisi için gidiş bir dönüş bir toplum iki sene geçmiştir. Fakat dünyadaki insanlar için tam iki asır geçmiş dünya üzerinde üç nesil değişmiştir. (İkiz paradoksu) İşte bunun gibi, yapıları gereği madde ile kayıtlı olmadıkları için daima yüksek hızla hareket edebilen cinler, normalde 70 sene civarı ömürleri varken dünyadaki insanlarla kıyaslandığında 700-1000 sene kadar yaşayabilmektedirler.

Cinlerin yaşamları

Cinlerde, insan gibi kadın erkek iki cinsten oluşur. İnsanlar gibi evlenir, yer, içer, çocuk sahibi olur, savaşır ve dine inanan veya inanmayanları vardır. Onlarda yaşarlar ve ölürlür. Hortlak, hayalet, ruh çağırma, uzaylı, peri, uçan daire, tenasüh şeklinde adlandırılan tüm görüntüler aslında cindir. Fakat Batılılar cinleri tam anlamıyla bilmedikleri, değiştirilmiş İncil’de, günümüz Hristiyanlığında cin konusu ve onların özelliklerinden tamamı ile doğru şekilde aktarılmadığı için cinlerin görüldüğü her surete Batılılar ayrı (Uzaylı, uçan daire, ruh, peri, hayalet gibi) isimler vermektedir. Halbuki bizler, cinleri bize tanıtılan Yüce Rabbimize hamd olsun ki, onların bu oyunlarına gelmiyor ve onları asıl hüviyetleri ve özellikleri ile tanıyabiliyoruz.

Cinler insanları nasıl aldatır?

Cinler hipnotizma ve trans esnasında, büyü için kullanıldıklarında, ruh (Cin) çağırma seanslarında, satanizm inancına sahip olanlarda, tanrı ile iletişim kurduğuna inanılan (Papalık veya masum imam inancına sahip Ayetullah makamına) inananlarda, uzaylı şeklinde insanlarla temasa geçtiklerini zanneden insanlarda tesirleri olur, onlara musallat olurlar. Bedenimizi beyin vasıtasıyla yöneten ruhu; bedeni veya psikolojik bir rahatsızlık esnasında (Loğusalık anında, çok sinirli, öfkeli olduğumuz, aşırı duyarlı, hissi olduğumuz anlarda, geceleri aşırı çıplak dolaştığımız zamanlarda, ağır hastalıklar sırasında) beynin yönetiminden uzaklaştırıp vücudun yönetim merkezini ele geçirmesi sonucu ‘cin çarpması’, ‘cinin musallat olması’ gibi olaylar gerçekleşir. Ayrıca trans anında, meditasyon sırasında beyin ile ruh arasına yine (Kafir) cinlerin girme olayları da vuku bulmaktadır. Cinler insanları birkaç şekilde aldatabilir:

Müslüman’ı (-n cahil, bilgisiz olanlarını) İslami gayeler görüntüsü altında, o kişinin İslam’a olan yakınlığını istismar ederek kandırır. Kafir cinler cahil Müslümanlarla falanca evliya, melek ve sonrada tanrı iddiası ile irtibat kurarlar. O Müslüman’a yakın gelecek hakkında yalan-yanlış bilgiler verir, olağanüstü rüyalar gösterir, bazı zor anlarda ona yardımcı olurlar. Çevresindeki insanların rüyalarına girer, rüyada onu yüce bir insan şeklinde gösterir ve o saf Müslüman’ın kendisini veli, olağanüstü bir kişi zannetmesine sebep olurlar. Hasta (olduklarını zanneden) insanları tedavi ettirir, felçlileri yürütmeye başlarlar. Böylece o cahil Müslüman’ın çevresine insanlar toplamaya başlar. Cahil insan zamanla kendini gerçekten veli, olgun bir mürşit olarak görür ve bu sayede bir cin, bir insan vasıtasıyla binlerce insana hükmetmeye başlar. Türkiye’de İskender Erol Evrenesoğlu, Zühre Ana, Bülent Ö., Tuncer Çiftçi, Eylül Ecem Zal, Pakistan’da Kadıyaniliğin kurucusu Mirza Gulam Ahmed Kadıyani gibileri buna örnektir. Cinler böyle durumlarda önce dini emirleri insanlara uygulatırlar. Namaz, sadaka gibi. Sonra asıl isteklerini, gayri İslami emirlerini Müslümanlara benimsetmeye başlarlar. İtikatları bozulan

Müslümanların tenasühe inanmaları, kendini veli zanneden saf Müslüman'ın Mesih, mehdî hatta zamanla peygamber ve en son tanrı olduğuna insanları inandırır.

Müslüman olmayan insanları ise hümanist, insancıl gayelerle kandırırlar. Ruh çağırma, transla ruhlarla irtibata girme esnasında görülen cinler, kendilerini başkalarının ruhu, uzaylı, tanrı gibi hissettirerek insanları kandırır.

Ruh Çağırma: Bir örnekle açıklayalım: A kişisi farkında olmadan bir cinle yıllar geçirir. Sonra A kişisi (Çoğunlukla intihar ederek veya cinayete kurban giderek) vefat eder. Cin uzaya çıkar, dünyadan uzaklaşır. Aradan 50-100 sene geçer. A'nın torunlarından B kişisi dedesinin ruhu (!) ile irtibata girmek için bir ruh çağırma seansı düzenlerler. Seans esnasında transa geçen toplulukla uzaydaki cin arasında zihinsel bir irtibat kurulur. (Telepati) Cin çağırıyor alır ve dünyaya döner. Kendisi için 10-20 sene, dünyadakiler için geçen onlarca yıl öncesini anlatmaya başlar. Hem de en ince detaylarına dek ve doğru şekilde. Seanstakiler, gelenin A'nın ruhu olduğuna kesin inanmışlardır. Cin'de kendini dinleyecek cahil bir topluluk bulmuştur. Oyun böylece başlar.

Tenasüh: A kişisi evini farkında olmadan bir cinle paylaşmaktadır. Zamanla A kişisi anormal bir şekilde, intihar, cinayet ile ölür. Cin o anda dünyanın herhangi bir yerinde yeni doğmuş bir bebeğe musallat olur. Duasız, abdestsiz bir ortamda çocuğun iradesini kolaylıkla ele geçirir. Çocuk biraz büyüyüp konuşmaya başlayınca kendi içine A'nın ruhunun girdiğini söylemeye başlar. Görmediği ev, kişiler hakkında çok gizli, sır gibi bilgileri ailesine anlatır ve bu bilgilerin hepsi de doğrudur! Konuşan çocuktur fakat konuşuran cindir. Dışarıdan bakınca, mantıklı bir sonuç çıkarabilmek için çocuğun içine A'nın ruhunun girdiğini kabul etmekten başka çare yoktur! Halbuki çocuğun içine giren cindir ve gerçekte tenasüh diye de bir şey de asla yoktur!

16

Uzaylılar: Eskiden görülen perili ev, konuşan hayvanlara gibi olaylara inanmayan, onları gördüğünü söyleyen her insanla alay edenleri aldatıp, kendilerine tâbi kılıp, bu şekilde kendilerine inanmayanlarla eğlenip alay etmek isteyen cinler, uçan daire, uzaylı şeklinde o insanlara görünürler. Halbuki köyde hayvan, şehir de uzaylı şeklinde görülen her iki şekilde aslında aynıdır; cin! Uzaylılar kılığında görülen cinler, görünür hale geldiklerinde genellikle büyük başlı, patlak gözlü, boyları küçük kolları zayıf ve uzun şekilde görünürler.

Büyü: Büyünün özü cinlere dayanır. Bir kelime grubunun belli sayıda, yan yana okunması ile gerçekleşir. İnsan beyнинin devamlı ürettiği elektro manyetik dalgalar belli kelimelerin tekrarı ile adeta bir şifre oluşturur. Bu şifre belli cinleri harekete geçirir ve cin o şifreyi açan kişinin isteklerini yapmak zorunda kalır. Büyü vardır fakat dinimizce haram kılınmıştır.

Özetle cinler (Camdan geçen güneş ışınları gibi) maddeye nüfuz edebilme özelliğine sahiptir. Fakat her halükarda insanlar cinlerden üstündür. Gerek zeka, gerek (Dua okuyarak cinlere) tesir etme yönünden! Yeter ki cinlerden çekinmeyelim, onlardan korkmayalım!

Korkulacak da sevicecek de tek varlık, Yüce yaratıcı, ahiret gününün sahibi olan Allah'tır. Zaten Allah'tan, sadece Allah'tan korkana ne cin, ne de insan tesir etmez, korkutamaz. Çünkü o insanın vekili, koruyucusu her şeyin üstünde; Rab, İlâh, Malik, Hafız olan Allah'ü Teal'dır.

Hz. Muhammed'in bazı hadislerinde bahsettiği cinler: Mikrop!

Hz. Resul, "Mikropları" bilmekte ve sahabesini de onlardan korumak istemiştir! Bir hadis-i şeriflerinde Efendimiz: "Tezek ve kemiklerle temizlenmeyin, çünkü onlar cinlerin azığıdır."

(Müslim, salat 150 (450); Tirmizi, tefsir, ahkaf (3254); İbrahim Canan, K. Sitte, IV/244; İmam-ı Şibli, Cinlerin Esrarı, 96) buyurmuşlardır. Bilindiği gibi hayvan tezeleri ve kemikler mikroorganizmaların, mikropların üreyip çoğaldığı yerlerdir. Hz. Resul, insanlara sakınmaları gereken mikropları o dönemdeki insanların sakındığı diğer bir kavram olan cin ile ifade etmiş ve insanları mikroplardan uzak tutmayı amaçlamıştır. Diğer bir hadisinde de, “Çöplerin cinlerin toplantı yeri olduğunu” (Abdurrezzak, Musannaf, XI/32) buyurmuşlardır. Çöplerde bol miktarda ne olduğunu, neyin toplandığı da malumdur! Yine Hz. Resul: “Tırnakların uzatılmamasını” (Müslim, taharet 49) istemiştir. Bakımı zor uzun tırnakların içlerinde üreyeceği de malumdur. Bir başka hadislerinde de "Kaplarn ağızlarını örtün, dağarcık (ve tulukların) ağızını bağlayın." (Buhari, Eşribe: 22, Edebü'l-Müfred, 1221, Bed'ül-halk: 11, 14, İsti'zân: 49, 50; Müslim, Eşribe: 96-99, (2012-2014); İbn Mace, Eşribe 1; Ebû dâvud, Eşribe: 22, (3731-3734) ve "Şu kenef/tuvaletler, (cin ve şeytanların) hazır buldukları yerlerdir." (Ebû dâvud, tahâret: 3, (6); İbrahim Canan, Kütüb-i sitte tercüme ve şerhi, X/380) buyurmuşlardır.

Hz. Resul, zaten devamlı kafirlerce eleştirilerine, iftiralarına maruz kalmış biri idi. Bir de görünmeyen, hastalık sebebi küçük canlılardan bahsetse -Mekke'li müşrikler cin'e inanıyorlardı- iftiraların dozu iyice artacaktı. Hz. Resul'de bilinen ve sakınılan bir diğer kavram olan cin ile insanları mikroplardan sakındırmaya çalışmış ve 'bazı hadislerinde' cin kelimesini mecazi anlamda, mikrop anlamında kullanmıştır!

Klasik bir örnekle bitirelim ki Zühre Ana'da da benzer sürece rastlıyoruz; İsrail'de yaşarken (Hürriyet, 22.1.2021) Türkiye'ye gelen “Şaman Durek. Afro-Amerikan Türk Şamandır! Afrika kabilesinin şifacı kadını olan büyükannesi onun bir şaman olacağını ve selevi olarak atadığını henüz o doğmadan çok önce söylemişti. Çocukken, insanların düşüncelerini duyuyor, enerjilerini görüyor, ruhlarla konuşuyor, olacak olayları olmadan önce biliyor, insanların acılarını hastalıklarını biliyor ve onları iyileştiriyordu. “Her şey Atatürk'ü rüyamda görmemle başladı. Genç, şapkalı, çok iyi giyimli bir adam bana doğru yürüyor. “Türkiye'ye gitmen lazım. Çünkü Türkiye'de insanların derin kökleri var. Onlara köklerini hatırlatmalısın” diyor. İki gün sonra Türkiye'den arkadaşım Ceyda aradı. “Seni rüyamda gördüm, Türkiye'ye gelmelisin” dedi. Bir hafta sonra İstanbul uçağında idim.” Kız kardeşimin babasının Türk olduğunu öğrendim. Annemin bir Türk'le ilişkisi olmuştu ama bugüne kadar “bize gerçeği söylememiştir”, aslına kendisi de emin değildi. Bunu birkaç ay önce öğrendim. “Atatürk'ün isteğini nasıl yerine getirebilirim” diye sormuş o içindeki sese. “O ses bana ‘kitap yazmalısın’ dedi” diyor. “Tanrı bana Türkiye'ye gelmemi söylediği için buradayım. (Tanrı mı, Kemal mi söyledi, iki ayrı röportajında iki ayrı iddiası var.) ‘Şamanizm bir din değilmiş; yol gösteriyor(muş)’ Hem zaten Şamanizm İslam'la çelişmezmiş ki! “Hem Şamanist, hem Müslüman olabilirmişsiniz.” “Şamanizm bir yaşam tarzı, gerçeğe ulaşma aracı” imiş.” (A. Dilipak, Akit, 27 Kasım 2016)

Alkol neden yasaktır?

Allah (cc) alkolü 'Aklı Kullanmaya Engel' olduğu için yasaklamıştır. Ayrıca alkol, ne seviyede alınırsa alınsın hem sağlık hem toplum için sorun kaynağıdır!

"Alkol psikozları oluşturan kişilerde oriyantasyon bozukluğu, düşünce ve idrak bozuklukları söz konusudur. Korsakof psikozunda hafıza kusurları, alkolik bunamada tüm akıl melekelerinde yıkılma, zekada bozulma ve hafıza çöküntüleri mevcuttur." (B.L. Cook, G. Winokur, Classification of alcoholism with reference to comorbidity, Comprehensive Psychiatry, 35: s. 165-170) "Alkol kullanımı beyin işlevlerini azaltır, hafızayı zayıflatır, denge bozukluklarına ve bunamaya yol açar." (yedam.org.tr/alkol-ve-madde-kullaniminin-beynimize-etkisi-nasil-olur)

"Alkol beyni küçültüyor." (Hürriyet, 17.10.2008) Beynin 3 düşmanı! Fazla alkol, beyin damarlarını tıkıyor ve hücreleri öldürüyor. Bir süre sonra hafıza da etkileniyor. California Üniversitesi'nden bilim adamı Daniel Amen, Amerika'da best seller olan kitabında kafein alkol ve sigaranın beyne etkilerini beyin MR görüntülerini inceleyerek yayımladı. (Hürriyet, 29.6.2009) "Başarılı Yaşlanma" kitabının yazarı Dr. Daniel J. Dr. Levitin'e göre "Sigara ve alkol gibi kötü alışkanlıklar da beynimizi küçültüyor." (Hürriyet, 28.8.2023) "Alkol kullanımının beyin hacmini yüzde 4-16 arasında küçülttüğü belirtiliyor. Psikiyatrist Nihat Kaya, alkolün neden olduğu kronik bozuklukların bazılarını "karaciğer yağlanması ve büyümesi, alkolik hepatit, siroz, alkol kalp kası hastalığı, kardiyak beriberi, kanser oluşumu, bunama, vb." olarak sıraladı." (Hürriyet, 5.7.2002) "Az miktarda alkolün yararlı olduğu tezi rafa kalkıyor: Alkol beyni küçültüyor. Üstelik bunun için çok içmek gerekmiyor. Amerikalı bilim adamlarının yaptıkları bir araştırmaya göre az miktarda alkol sağlığı korumadığı gibi beyin hücrelerini de öldürüyor. Bu iddianın sahibi Baltimore'daki Johns Hopkins Üniversitesi'nde görevli Dr. Jingzhong Ding ve ekibi. Uzmanlar, kişilerin içki tüketim oranı arttıkça, beyin dokusunda azalma olduğunu, yani kişilerin beyninde bir küçülme meydana geldiğini gözledi. Az miktarda alkol tüketen kişilerin beyinlerinde bile ilerleyen zamanla küçülme meydana geldi. Alkol tüketiminin, beyin küçülmesine nasıl yol açtığının yanıtını henüz bulamayan uzmanlar, ayrıca az miktarda içilen alkolün sanıldığı gibi felç riskini de azaltmadığını ileri sürdü." (Hürriyet, 8.12.2003) "Hollanda'nın Utrecht Üniversitesinden Dr. Joris C. Verster aşırı alkol akşamcılarda unutkanlığa, anlamada güçlüğüne neden olur." (Milliyet, 1.9.2003) "Kötü alışkanlıktan zekamı koruyorum. Dünya Zeka Oyunları'na katılmak için Antalya'ya gelen 'dünyanın en zeki kişisi' Alman Ulrich Voigt, "Sürekli bulmaca çözüyorum. Alkol ve uyuşturucudan uzak durarak zekamı koruyorum" diyor." (Yeni Şafak, 5/11/2009)

"Alkollü içki kötü. Hele fermente olanları (şarap, bira) tukaka.." (Güngör Uras, Milliyet, 18 Temmuz 2010) "İnsan ömrünü bitiren 10 alışkanlıktan ikincisi alkoldür." (Habertürk, 30.6.2010) "Biracılara kötü haber. Sadece göbek yaptığı iddia edilen bira kısırlığa da neden oluyor." (Takvim, 11.1.2000) "Aşırı alkol ölüm getiriyor: Dünya genelinde her 20 ölümden biri aşırı alkol tüketimi yüzünde." (Neuroneews.com, 25/12/2018) "DSÖ: Her yıl alkolden ölen 3 milyon kişinin yüzde 13,5'ini gençler oluşturuyor." (AA, 10.05.2022) Alkol kanser nedeni. (Habertürk, 15.4.2013) Habertürk'ten bir haber: İçmezseniz tecavüze uğramazsınız. Hong Kong güvenlik Bakanı: "Ülkede tecavüz vakalarında fazla alkol alındığını görüyoruz. Genç kadınlara fazla içmemelerini tavsiye ediyoruz."

Alkol ile ilgili çarpıcı araştırma. ABD Ulusal kanser enstitüsü: "Güvenli bir alt limit yok." (Basından, 16.2.2013) "Prensip olarak alkolün azını da çoğunu da zararlı saymak lazımdır." (Dr. Osman Müftüoğlu, Hürriyet, 13.5.2013) Alkol tüketmek ne kadar riskli? DSÖ'nün yeni kılavuzunda, güvenli bir tüketim miktarının olmadığı, "herhangi bir alkollü içeceğin ilk damlasıyla sağlık riskinin başladığı" belirtiliyor. (BBC, 3 Ekim 2024) Yani, Efendimiz boşuma buyurmamıştır: "Çoğu sarhoş eden şeyin azı da haramdır." (Tirmizi, Eşribe, 3; Ebu Davud, Eşribe, 5; Nesai, Eşribe, 25)

“Alkol uyuşturucudan da tehlikeli. Bilim adamları, alkolün, kullanıcıya ve diğerlerine verdiği zararlar göz önünde tutulduğunda, uyuşturucudan bile daha tehlikeli olduğunu saptadı. İngiltere Bağımsız Bilimsel Uyuşturucu Komitesi ile Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi'nden bir grup bilim adamı, Çoklu Karar Verme Analizi (MCDA) diye adlandırılan bir teknik yardımıyla bu tür maddeleri, 9 kriter açısından kullanıcıya, 7 kriter açısından da diğerlerine verdiği zararları göz önüne alarak arz ettikleri tehlikeye göre sıraladı. Bu tür maddelerin kullanıcıya zararları arasında uyuşturucuya bağlı ölüm oranları, sağlığa ve sosyal ilişkilere etkileri gibi kriterlere yer veren bilim adamları, diğerlerine verdiği zararları ise suç, aile içi çatışma, ekonomik bedel, çevresel hasar gibi ölçütler açısından değerlendirdi. Elde ettikleri verilere göre bu maddeleri 100 üstünden değerlendiren bilim adamları, en zararlı maddenin 72 puanla alkol olduğunu belirledi. 55 puanla ikinci sırada yer alan eroini, 54 puanla bir sentetik uyuşturucu türü olan "crack", 33 puanla kristal metamfetamin, 27 puanla kokain ve 26 puanla tütün ürünleri takip etti.” (NTV, 01 Kasım. 2010)

“Siyasetçi Ali topuz Cumhuriyet Bayramı için 1957 tarihinde Beylerbeyi'ne Atatürk silueti yaptırır, kendisi de saatlerce çalışır... Sonra akşamleyin şarap içer ve sarhoş olur. Arkadaşları ona Atatürk panosunu göstererek, 'Bu kim?' diye sorduklarında, Atatürk'ü bile tanıyamaz, cevap veremez.” (Ali Topuz, Değişimi Yaşamak, s. 172) Alkol yasağı suç oranını düşürdü. Afyonkarahisar Emniyet Müdürü Mustafa Uçkan, açık alanda, bağımlılık meydana getiren maddelerin kullanımının ve içki tüketiminin azalması sonucu 2011 ile 2012 yılları arasında şahsa karşı işlenen suçlarda yüzde 5, cinsel suçlarda ise yüzde 25 oranında düşüş kaydedildiğini söyledi. (Sabah, 3.4.2013)

Önce alkol yasağına yapılacak ilk itiraz ile konumuza başlayalım. "Ölçülü İçki İçmenin Sağlığa Faydası Yok. On Yıllara Ait Araştırma Bulgularının Analizi: şarap, özellikle kırmızı şarap, sağlık yararları konusunda ün kazanmış olsa da, daha yeni araştırmalar ölçülü tüketimin bile sağlık sorunlarına neden olduğunu sonucuna ulaşmıştır." (Roni Caryn Rabin, The New York Times, 4 Nisan 2023) “Kırmızı şarap ilaç değil! Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Kalp Damar Hastalıklarını Önleme Projesi Türkiye Koordinatörü ve Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Bülent Görenek, kırmızı şarabın kesinlikle bir kalp ilacı olmadığını söyledi. Doç. Dr. Görenek, şöyle konuştu: "Son yıllarda koroner arter hastalarına sanki bir ilaçmış gibi kırmızı şarap tavsiye edildiğine sıklıkla tanık oluyoruz. Kırmızı şarabın koroner arter hastalıklarında koruyucu etkisinin olabileceği yönünde bazı çalışmalar mevcut. Bu faydanın içerdieği alkolden mi yoksa üzümünden mi kaynaklandığı, direk olarak şaraba kırmızı rengi veren madde ya da antioksidanlar mı ilişkili olduğu tam olarak ortaya konamamıştır. Kırmızı şarap kesinlikle bir kalp ilacı değildir. Bu bakımdan bugünkü kanıta dayalı tıpta koroner kalp hastalarına rutin olarak önerilmesi doğru değildir. Çünkü elimizde hastalara tavsiye edeceğimiz kadar güçlü, kesin bilgiler yok. Hatta belli bir seviyenin üzerinde kalp hastalarına zararlı olabilmektedir. Kırmızı şarap kurtarıcı değildir. Kalp hastaların bu konuda çok hassas olmaları gerektiğini bildiren Doç. Dr. Görenek, hastaların kırmızı şarabı bir ilaç veya kurtarıcı olarak görmemeleri gerektiğini kaydetti. Doç. Dr. Görenek, alkolün kalori değerinin yüksekliğinden dolayı kilo aldırıcı etkilerinin, kalp damarlarının tıkanmasını artırabileceği, ani ölümlere sebep olabileceğinin unutulmaması gerektiğini ifade ederek, şöyle devam etti: “Bu bakımdan, alkol tüketmeyen, ya da alkolü bırakabilecek bir kalp hastasının kırmızı şaraba başlamaması gereklidir. Çünkü bu şarabın olumlu etkileri henüz genel tıp çevreleri tarafından kabul görmemiştir. Hele hastaların bağımlı olmalarına kesinlikle müsaade edilmemelidir.” (Milliyet, 12 Ağustos 2005)

Fransızlar fazla şarap tüketiyor. şarabın sağlığa yararlı olduğu görüşünü savunanların dayanak noktası Fransız toplumundaki bir gözlemdir. Fransızlar kalp damar hastalığı açısından risk olarak kabul edilen yağdan (doymuş yağlar) zengin bir diyetleri olmalarına rağmen, İngilizlere

oranla daha az kalp damar hastalığına yakalanmakta ve daha az kalp krizi geçirmektedirler. Fransızların daha fazla şarap tükettiğini savunan bazı bilim adamları, aradaki Fransız toplumu lehine farkın, şarap tüketiminin Fransız toplumunda daha fazla olmasından kaynaklandığını savunmaktadırlar. Oysa Fransızların daha az kalp hastalığına yakalanmalarının sebebinin şarap olduğu görüşü, dünyanın önde gelen otoriteleri arasında kabul görmemektedir. Kalp hastalıkları konusunda tüm dünyadaki uzmanların referans olarak kabul ettikleri Amerikan Kalp Vakfı kesinlikle şarap içmeyi tavsiye etmemektedir. (www.americanheart.org/presenter.jhtml?identifier=4422)

“Şarabın kalp krizi riskini azalttığını gösteren ilmi bir delil yok. Amerikan Kalp Vakfı beslenme komitesi üyesi olan Columbia Üniversitesi'nden Prof. Ira Goldberg, şarap içmenin kalp krizini azalttığını gösteren hiçbir kabul edilebilir bilimsel veri olmadığını, bunun yerine kalp krizi riskini azaltmak için bilimsel olarak ispatlanmış kolesterol ve tansiyonu düşürmek için kilo verilmesi ve yeterli spor yapılması gibi tedbirlerin alınmasını önermektedir. Goldberg "şarap veya herhangi başka bir içki içmenin klasik metodların yerine geçemeyeceğini" bildirmektedir. Goldberg Fransızlar'da kalp damar hastalığının daha az görülmesinin şarap içmekten değil taze meyve, sebze ve daha az oranda süt ürünleriyle beslenmeye bağlı olabileceğini ifade etmektedir. Ayrıca kalp damar hastalıklarının oluşumunda genetik özelliklerin rol oynadığı bilimsel olarak ispatlanmış bir gerçektir. Dolayısıyla Fransızlarda kalp damar hastalığı ve kalp krizi riskinin İngilizlere oranla daha düşük olmasının sebebi genetik olabilir. Zaten dünyada şarap yalnız Fransa'da içilmemektedir. İtalya'da şarap daha fazla içilmektedir. Kaldı ki dünyanın her tarafında şarap tüketilmektedir. Bu mantıkla dünyanın her yerinde aynı etkinin gözlenmesi gerekirdi. Oysa gerçek farklıdır. Şarap, kalp damarını korumuyor. Fransızlarda İngiliz toplumuna oranla daha fazla şarap tüketildiği için kalp damar hastalığına yakalandığını ortaya koyan hiçbir bilimsel çalışma yoktur. Bu varsayım bilimsel bir gerçek değil olsa şarapçıların bir temennisidir. Şarapla ilgili haberlerde dikkat edilirse özellikle kırmızı şarabın içinde antioksidan maddeler olduğu ve bu maddelerin iyi kolesterolde artmaya neden olduğu ve özellikle kalp damarlarını koruduğu ileri sürülmektedir. Ancak vitamin E gibi antioksidanlarla yapılan çalışmalarda kalp damarlarını koruyucu etki gösterilememiştir. Kaldı ki şarapta bulunan antioksidanlar fazlasıyla fermente olmamış olan üzüm suyundan, üstelik şarabın getireceği hiçbir tehlike olmadan rahatlıkla alınabilmektedir. Amerikan Kalp Vakfı'nın bu görüşleri İngiliz Kalp Vakfı tarafından da desteklenmektedir. Bristol Üniversitesi Kimyasal Patoloji bölümü bilim adamları günlük alınan üzüm suyunun (kötü kolesterol LDL kolesterol okside edici etkisinin daha az) kalp hastalıklarına koruyucu etkisinin daha fazla bulunduğunu göstermişlerdir. Amerikan Kalp Vakfı (AKV) bilim adamları iyi kolesterolü yükseltmek için bunun yerine çok daha etkili olan düzenli spor yapma veya "Niacin" adı verilen ilacı almayı böylece şarabın zararlarından korunmayı tavsiye etmektedir. Şarap propagandasına dikkat! Son zamanlarda basında "şarabın insan sağlığına yararları", "günde 1-2 kadeh şarap kalp krizi riskini azaltıyor", "kırmızı şarap kalp krizi riskini azaltıyor" başlıklı haberlerle yoğun bir şarap propagandası yapılmaktadır. Oysa şarap her şeyden önce alkollü bir içecektir. Alkolün insan sağlığına olan olumsuz etkileri yalnızca modern tıbbın verileri ışığında değil binlerce yıldır bilinen bir gerçektir. Ancak bu yoğun şarap propagandası taşıyan haberlere dikkat edildiğinde, şarabın "güya" insan sağlığına yararlı olduğu, özellikle kırmızı şarabın kalp krizi riskini azaltıcı etkisi varmış gibi iddiaların bilimsel araştırmalara dayandığı ve sanki ispatlanmış bilimsel bir gerçekmiş gibi topluma lanse edildiği görülmektedir. Oysa konuyu biraz derinlemesine araştırınca bunun bir aldatmaca olduğu açıkça görülmektedir. Üzüm suyu kalbi koruyor! “Doç. Dr. Aysun Çetin, "Üzüm suyu mu? Şarap mı?" konusundaki tartışmaları sonlandırdı. Erciyes Üniversitesi (ERÜ) Tıp Fakültesi Biyokimya Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Aysun Çetin, serbest radikaller, antioksidanlar, kanser biyokimyası, kök hücre biyolojisi, fitoterapi ve anti-aging konularında yaptığı bilimsel çalışmalar sonucunda yazdığı "İyileştirir, güzelleştirir: üzüm" isimli kitabında üzümün faydalarını anlattı. Bilimsel çalışmalarıyla 2004

yılında Türk Hematoloji Derneği Genç Araştırmacı Ödülü, 2008 ve 2010 yıllarında ise Gevher Nesibe Bilimsel Araştırma Teşvik Ödülü'nü kazanan Çetin, kitabında "güzellik, gençlik ve sağlık iksiri olarak nitelendirilen üzümün insan hayatındaki önemini" ele aldı. Çetin, son yıllarda şarabın özellikle kalp hastaları için çok faydalı olduğu yönündeki görüşlerin arttığına işaret ederek, "Üzüm suyu mu? Şarap mı?" konusundaki tartışmalara kitabında yer verdiğini belirtti. Yapılan bilimsel çalışmalarla faydaları açık bir şekilde ortaya konan üzümün bilinen en önemli özelliğinin "doğal antioksidan olarak kansere karşı koruyuculuğu olduğunu" vurgulayan Çetin, üzümün kabuğunda, çekirdeğinde ve suyunda bulunan "resveratrol" maddesinin kanserin pek çok safhasında durdurucu etkiye sahip olduğunun bilimsel olarak kanıtlandığını dile getirdi. Bazı araştırmacıların kırmızı şarabın kalp hastalıklarından koruyucu bir içecek olduğunu ileri sürdüklerini anımsatan Aysun Çetin, şunları söyledi: "Bazı araştırmacılar, kırmızı şarabın kalp hastalıklarından koruduğunu söyleseler de, pek çok araştırmacı farklı sonuçlara ulaşmıştır. "Gerçekte kalp-damar hastalıklarından koruyucu etkiye sahip olan şarap değil, üzüm suyudur." Mor üzüm suyunda bulunan flavonoid madde miktarı litrede 500 miligramdan fazladır. Üzüm suyu, şarap ve etil alkolden arındırılmış şaraba göre çok daha yararlı bulunmuş ve tüm yararlı etkilerin üzüm suyunda bolca bulunan polifenolik bileşiklere ait olduğu gösterilmiştir. Üstelik son yıllarda yapılan birçok araştırma ile az miktarda bile olsa alkolün insan vücudu için son derece zararlı olduğu kanıtlanmıştır." (NTV, 22 Aralık 2010)

Bira kanser nedeni. "Biranın akciğer kanserine yakalanma riskini artırdığı ortaya çıktı. 1980'li ve 1990'lı yıllarda elde edilen veriler ışığında yapılan araştırmaya göre, haftada 6 adet ya da daha fazla bira içen kişilerin akciğer kanserine yakalanma riski, içmeyenlere göre yüzde 20 ila 50 oranında artıyor. Bira içen, ancak evinde düzenli olarak meyve ve sebze tüketenlerde ise bu oran azalıyor. Şarap içmenin ise akciğer kanserine yakalanma riskini erkeklerde yüzde 40, kadınlarda yüzde 70 oranında azalttığını belirten araştırmacılar, bunun, bira ve şarabın farklı maddeler içermesine ve şarap içenlerin genellikle daha sağlıklı yaşam biçiminin olmasına bağlı olabileceğini savundular. McGill Üniversitesi'nden araştırmacıların, araştırmaya katılanların tütün alışkanlığı hakkında kesin bilgi edinmeleri sayesinde, tütüne bağlı akciğer kanserinin gelişimine neden olan faktörleri alkol tüketiminin neden olduğu faktörlerden ayrı tutmayı başardıkları ve bu sonuca ulaştıkları belirtildi. Alkol kullananların genellikle sigara da içtiğini söyleyen araştırmacılardan Andrea Benedetti, alkol ve akciğer kanseri konusunda daha önce yapılan araştırmalarda karşılaşılan en önemli sorunun tütünün oynadığı rolü belirlemek olduğunu ifade etti." (Hürriyet, 13 Nisan 2006) "Alkol kanseri tetikliyor! İngiltere'de yapılan bir araştırma, her gün az da olsa şarap ya da bira içmenin bağırsak kanserine yakalanma riskini artırdığını ortaya koydu. Kanser Araştırma Enstitüsünden Profesör Tim Key ve ekibinin yaptığı araştırma, günde 2 büyük kadeh şarap ya da 2 bardak bira içmenin bağırsak kanserine yakalanma riskini yaklaşık yüzde 25 artırdığını gösterdi. Her gün bir kadeh şarap ya da bir bardak bira içenlerinse hastalığa yakalanma riskinin yüzde 10 arttığı ortaya çıktı. Key, Daily Telegraph gazetesinde yayımlanan açıklamasında, "Araştırmalar çok açık şekilde ne kadar alkol alınırsa bağırsak kanserine yakalanma riskinin o kadar arttığını gösteriyor" dedi. 'Riskin artışı çok önemli değil, ancak insanların alkol tüketimini sınırlandırarak başta bağırsak kanseri olmak üzere bazı kanser türlerine yakalanma riskini azaltabileceklerini anlaması gerek' diye konuştu. International Journal of Cancer dergisinde yayımlanan ve 6 yıl süren araştırmaya, 10 Avrupa ülkesinden 1800'ü bağırsak kanserine yakalanmış 478 bin kişi katıldı." (Hürriyet, 31 Temmuz 2007)

Artık, gerek dini ('Zemzem şarap bağlamında, İslam ve Hristiyanlık' adlı yazımıza bakılabilir.) gerek kültürel altyapısı gereği alkolün en yaygın olan Batı toplumlarında bile alkol yasaklanmaya başlandı!

Yabancı ülkelerde alkol satışı nasıl? Rusya: 23.00-8.00 arasında içki satışı yasak. İngiltere: İrlanda'da olduğu gibi sokakta içki içme yasağı bulunuyor. Devlete ait kanallarda içki reklamı yayınlamak yasak. Almanya: Sokakta içki içenlere para cezası uygulanırken, bazı bölgelerde gece saatlerinde içki satışına yasak getirilmiş durumda. Finlandiya: 18.00-9.00 arası satış yapılmıyor. Cuma günleri 20.00'ye kadar satış yapılıyor. Pazarları ise satış yapılmıyor. İsveç: 19.00-10.00 arası satış yapılmıyor. Cumartesi 15.00'e kadar satış yapılıyor. Pazarları ise alkol satışı yok. İsviçre: Gece 22.00-06.00 arasında market ve büfelerde alkollü içki satışı yapılmıyor. Norveç: Pazartesi-Çarşamba: 10.00-17.00, Perşembe-Cuma 10.00- 18.00, Cumartesi: 10.00-15.00 arası satış yapılıyor. Pazarları satış yok. Finlandiya, İsveç, Norveç ve Kanada'da alkollü içki satışları (bira dışında) devlet tekelinde. Satış saatleri yasayla değil devletin sahibi olduğu dükkanların açık olduğu saatlerle sınırlı. (Habertürk, 25.05.2013) Paris'te yılbaşında alkol yasağı. Fransa'nın başkenti Paris'te yılbaşı akşamı, geçtiğimiz yıllarda uygulanan sokakta alkol yasağı bu yıl da uygulanacak. (Hürriyet, 30.12.2013) İngiltere'de 'park ve caddelerde her türlü alkollü içki tüketimine yasak geliyor. Nottingham belediyesi, ülkede içki yasağını başlatan ilk belediye olma yolunda. 24 saatlik içki satışı ve tüketimi serbestliğinin, ülkede asayiş ve içki kültürüne dayalı sosyal davranış bozukluğuna yol açtığı belirtiliyor. (Star Kıbrıs, 02.10.200) Angela Merkel'den İçkiye Savaş açtı. AB'nin, çocuklar ve gençleri alkolden korumak için 'strateji belgesi' hazırlamasının ardından Almanya Başbakanı Merkel de, bir mesaj yayınlarak herkesi göreve çağırdı: "Alkol ve uyuşturucuyu özendirilenlere kararlı şekilde karşı çıkmalıyız. Umursamaz bir tutum takınamayız. Bunu sıradan bir cürüm olarak değerlendirmek mümkün değil." (Türk Time, 14.05.2008) Avrupalı bir ülke alkole savaş açtı. İsveç'te alkollü içki satın alacaksınız, bunu önceden planlamalı, ve cebinizi yakacağını da hesaba katmalısınız. İsveç'te devlet tekelinde tutulan alkol satışları sıkı kontrol altında. (Bingöl Online, 23 Kasım 2005) İspanya'nın en turistik adaları Mayorka ve İbiza- Portmany'de büyük alkol yasağı geldi! Sokakta, kaldırımda, plajda alkol tüketimi yasaklandı. Açık şişe ile yakalanana 500-1,500 Euro arası ceza verilecek. Gece 21.30 - 08.00 saatleri arası alkol satışı da yasaklandı. Alkol satışı yapan dükkanlar 21.30'da kapatacak. AVM içinde alkol reyonu varsa onlar da 21.30'da kapatmak zorunda. Ticari işletmelerde normal servise devam. Parti tekneleri de yasaklı alanlara en fazla 1 mil yaklaşabilecek. (Bild, 11.5.2024)

“AB, Artan alkol tüketimine savaş açtı. AB sağlık komisyonu, avrupa birliği ülkelerinde alkol tüketiminin korkunç boyutlara ulaştığına dikkat çeken bir rapor hazırladı. Raporla alkolle mücadele için alkol satışı yaşının 18'e çıkarılması, sürücü ehliyeti alan gençlere alkol yasağı getirilmesi, reklamların sınırlandırılması gibi tavsiyelerde bulunuyor. Avrupa birliği sağlık komisyonu, Avrupa'daki artan alkol tüketimine dikkat çekerek, çocukların, gençlerin ve hamilelerin alkol tehlikesine karşı korunması gerektiğini açıkladı. Komisyonun sağlık komiseri Markos Kyprianou'nun konuyla ilgili hazırladığı "strateji belgesi"nde alkol satışı yaşının 18'e çıkarılması, sürücü ehliyetini yeni alan gençlere alkol yasağı getirilmesi, otobüs ve kamyon sürücülerine "sıfır tolerans" tanınması, televizyon ve sinemalarda alkol reklamlarının sınırlandırılması gibi öneriler yer alıyor.” (Basından, 26.10.2006) “Alkole de 'ölüm' yazısı! İngiltere'de, alkollü içeceklerin üzerine de sigara paketlerinde olduğu gibi "sağlık uyarılarının" yer alması zorunlu hale getirilecek. Hükümetin planı çerçevesinde, alkollü içeceğin üzerinde alkol miktarının yanı sıra hangi sürede ve miktarda içilirse ne tür hastalıklara yol açabileceğine dair bilgiler de yer alacak.” (Haber 7, 14 Nisan 2006)

Emniyet istatistiği. Trafik kazalarının %61'i, Genel suçların %85'i, Tecavüzlerin % 50'si, Eşini dövenlerin %70'i, İşe gitmeyenlerin %60'ı, Cinayetlerin %85'i, Şiddet olaylarının %50'si, Genel tutuklamaların %50'si, Akıl hastanelerine yatanların %40'ı içki yüzünden olmaktadır.

“Cinayetlerin yüzde 85'i alkollüyken işleniyor. Son dönemde alkollü içki bulunan mekanlarda meydana gelen cinayet ve yaralama olaylarında büyük artış görülüyor. Dünya Sağlık Örgütü

(DSÖ) verileri de bunu kanıtıyor. İstatistiklere göre dünyada işlenen her 100 cinayetten 85'i, intiharların yüzde 90'ı boşanmaların yüzde 80'i ve aile içi şiddet olayları ile trafik kazalarının yüzde 70'inin sebebi alkol. Türkiye'de 9-17 yaş arası öğrencilerin yüzde 16'sının devamlı sigara, yüzde 13'ünün devamlı alkol, yüzde 2,9'unun ise devamlı uyuşturucu kullandığına dikkat çeken Yeşilay Genel Başkanı Mustafa Necati Özfatura, gençlerin kötü alışkanlıklardan uzak tutulması için ailelere büyük görev düştüğünü vurguluyor. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Bağımlılık Araştırma Merkezi Bağımlılık Psikiyatri Uzmanı Dr. Zeki Yüncü, alkol ve uyuşturucu maddelerin beyindeki kontrol merkezini devre dışı bıraktığına dikkat çekerek, "Bu durumda insan, olumsuz davranışları daha dürtüsel, sonunda ne olacağını hesap etmeden yapabiliyor." diyor. Bazı kişilerin, mutlu veya kederli olduklarında alkol aldıklarını anlatan Yüncü, 'duygu durumunu düzenlemek' amacıyla bu yola başvurmanın yanlış olduğunu dile getiriyor. Yeşilay Başkanı Özfatura da alkolün yol açtığı 60'tan fazla hastalık olduğuna değinirken, "Türkiye'de 1930'da kişi başına düşen alkol miktarı 1 litreken 2004'te 20 lt'ye çıktı. İsveç'te yapılan bir araştırmaya göre kanında 1,5 gr alkol olanın hiç bulunmayana göre trafikte kaza yapma riski 24, 2 gr bulunanın ise 60 kat daha fazla." bilgisini veriyor. Bu yükselişe rağmen Yeşilay ve diğer kurumların çalışmalarıyla Türkiye'de alkol kullanımının düşme trendinde olduğunu aktaran Özfatura, "Bir belediye başkanı veya kaymakam kanuni bir tedbir alınca, hemen 'Kırmızı sokak yapıyor' diye haberler çıkıyor. Oysa bunların dinî konularla ilgisi yok. Konuyu hemen o tarafa çekip tedbirleri etkisizleştirmek istiyorlar." diye konuşuyor. Özfatura, çocuk ve gençlerin alkol, sigara ve uyuşturucu gibi kötü alışkanlıklardan uzak tutulması için öncelikle anne ve babalara büyük görev düştüğünü vurguluyor: "Aileler, eğitime ayırdıkları paranın iki katını alkol ve sigaraya harcıyor. Çocuk ve gençlerin kötü alışkanlıklardan uzak tutulması için anne ve babaların, 'İçme evladım' demesi yeterli değil. Önce kendileri kullanmayarak örnek olmalı. Çocuk ve gençlerle ilgilenilmeli, sevgi gösterilmeli." DSÖ'nün Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 30'dan fazla ülkede yaptığı araştırmaya göre dünyada işlenen cinayetlerin yüzde 85'i, boşanmaların yüzde 80'i, aile içi şiddet olaylarının yüzde 70'i, mala yönelik suçların yüzde 77'si, tecavüz suçlarının yüzde 50'si, intihar ve intihara teşebbüslerin yüzde 90'ı, trafik kazalarının ise yüzde 70'i alkolden kaynaklanıyor." (Risale Haber, 13 Mart 2010) Her 10 vakadan 7'si. Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 30 ülkede yapılan araştırmasında kadına şiddet olaylarının yüzde 70, tecavüzlerin yüzde 50, cinayetlerin yüzde 85'inde en etkili unsurun alkol olduğu tespitine varılıyor. DSÖ'nün şiddet ve alkol ilişkisini açığa çıkaran raporuna göre; ABD'de fiziksel şiddete maruz kalan kurbanların yüzde 55'i eşlerinin şiddet uyguladığı esnada akollü olduğunu saptıyor. Bu oran İngiltere ve Galler'de yüzde 32 seviyesinde. Avustralya'da eş cinayetlerinin yüzde 36'sı alkollü halde işleniyor. G. Afrika'da kadınların yüzde 65'i, eşlerinin şiddet esnasında sarhoş olduğunu söylüyor. Rapor, Hindistan, Uganda, Vietnam, Zimbabve'de alkol kullanan eş ile e şe uygulanan şiddet arasında güçlü bir bağlantı kurulduğunu belirtiyor. Nerede şiddet orada alkol. BM Uyuşturucu ve Suç Ofisi'nin verilerine göre Finlandiya'da cinayetlerin yüzde 65'i alkolle ilişkili. Tüm ölümlerin ise yüzde 75'inin ana etkeni alkol. İsveç'te ise bütün cinayetlerin yaklaşık yarısının alkolle ilişkili olduğu kaydediliyor. Birleşik Krallık Alkol Çalışmaları Enstitüsü'nün çalışmasına göre ise, İngiltere ve Galler'de şiddet suçlarının yüzde 47'si içki etkisi altında işlendi. İrlanda'da aile içi şiddet vakalarının yüzde 59,6'sının kaynağı alkol illeti. İskoçya'daki şiddet suçlarının arka planında yüzde 63 oranında içki var. Avustralya Ulusal Suç Enstitüsü'nün 2000-2006 arası işlenen eş cinayetleri araştırmasına göre faillerin yüzde 44'ü alkollüydü. (Yeni Akit, 03 Mart 2019) "Almanya'da bir yılda 218 bin evli kadına tecavüz edildi. Uzmanlar bu saldırganlığın nedenlerinin başında ülkede bol bol bira içilmesi geldiğini söylüyorlar." (Sabah, 24.2.1986) Kızına 6 yıl boyunca tecavüz edip, doğan çocuklarını köpeklerle attı! Antalya'da 6 yıl boyunca tecavüz ettiği iddiasıyla tutuklu Ekrem E.'nin kızından doğan iki çocuğunu köpeklerin yoğun olduğu bir araziye bıraktığı iddia edildi.

"Çok alkol aldığımı anlatan Ekrem E. "Alkollü olduğum günlerde kızıma eziyet ettim ama cinsel saldırı suçunu işlemedim." dedi. (T24, 01 Ağustos 2015)

"İzmir'de kılıçla kız arkadaşını öldürdü, 'hatırlamıyorum' dedi. Zülal Tütüncü ile barda tanıştıklarını söyleyen Günhan Ö., "Olay günü evimde alkol alıp bara gittim. Orada da alkol almaya devam ederken daha önceden göz aşinalığım olan Zülal'le karşılaştık. Daha sonra masama geldi ve beraber oturduk. Arkadaşlarının yanına gideceğini söyleyerek birbirimizin telefon numaralarını aldık ve mekandan ayrıldı. Ben de başka bir mekana gidip alkol almaya devam ettim. Sonrasında mesajlaştık ve o da oraya geldi. Oradan ayrılıp Bornova Meydanı'nda da alkol almaya devam ettik ve evime geçtik" ifadelerini kullandı. "Eve gidip alkol almaya devam ettik, müzik dinledik. Uykumuz geldi ve uzandık. 5-6 yıldır panik atak rahatsızlığım sebebiyle kullandığım ilaçlar ve alkol sebebiyle anlık bilinç kayıpları yaşıyorum." dedi. (Habertürk, 15.05.201)

"Kadına şiddetin baş sebebi alkol! Birleşmiş Milletler, Dünya Sağlık Örgütü, Birleşik Krallık Alkol Çalışmaları Enstitüsü, Ulusal Alkol Kötüye Kullanımı ve Alkolizm Enstitüsü, Avustralya Ulusal Suç Enstitüsü gibi kurum ve kuruluşların hazırladıkları araştırma sonuçları, bütün dünyada her 10 kadına şiddet olayının 7'sinin alkol sebebiyle kayıtlara geçtiğini yansıtıyor. Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) Türkiye dahil 30 ülkede yaptığı araştırmanın sonuçları oldukça çarpıcı. DSÖ'ye göre; kadına şiddet olaylarının yüzde 70'i alkol kaynaklı. Tecavüz olaylarının yüzde 50'si, cinayet vakalarının yüzde 85'inde başlıca unsur alkol. DSÖ raporunda yer alan verilere göre, ABD'deki şiddet uygulayan eşlerin yüzde 55'inin alkollü olduğu vurgulanıyor. İrlanda'da aile içi şiddet vakalarının yüzde 59,6'sında ve İskoçya'daki şiddet suçlarının yüzde 63'ünde yine içki var. Fals-Stewart'ın yaptığı araştırmaya göre, kadına yönelik şiddetin en güçlü tetikleyicisi içki. 2003'te gerçekleştirilen araştırma, erkeğin kadına fiziksel şiddet uygulama ihtimalinin alkol alındığı günlerde 18 kat daha fazla arttığına vurgu yapıyor. Cumhuriyet Tıp Dergisi'nde yayımlanan "Kadına Yönelik Farklı Eş Şiddeti Tiplerini Etkileyen Psikososyal Faktörler" araştırmasında da çarpıcı sonuçlar yer alıyor. Edirne'de eşlerinden şiddet gören 306 kadın arasında yapılan araştırma, şiddet gören kadınların şiddetin nedenleri arasında ilk sırada içkiyi belirtiyor. Saygın tıp dergisi Lancet'in 26 yıllık kapsamlı araştırmasının sonuçlarına göre, her yıl alkol kaynaklı 2 milyon 800 bin insan hayatını kaybediyor. Cambridge Üniversitesi'nin yaptığı araştırmalara göre; haftada tüketilen 5 birimlik alkol felç riskini yüzde 14 artırıyor. Ölümcül hipertansiyon riski yüzde 24, kalp yetmezliği riski yüzde 9, aort anevrizması riski yüzde 15 yükseliyor. Özellikle 15-49 yaş arasındaki kişilerde ölüm ve sakatlıkların temel sebeplerinden biri alkol." (Haber 7, 26.01.2023)

"Ailem öyle içki düşkünü falan değildi ama kendimi bildim bileli, bilgilerine ve kültürlerine hayran kaldığım gazetecisinden edebiyatçısına, üniversite hocasından sanatçısına kadar birçok kişinin illet derecesinde müptelâ oldukları derdi yakından gördüm: Alkolsüz edemiyorlardı! Dur-durak bilmeden içilen içkinin en parlak zekâları nasıl hurdaya çevirdiğine, düşünemez hâle getirdiğine, nihayet sadece saçmalattığına ve etraflarını çevirmiş olan hayranlarını bile nasıl kaçırttığına seneler boyunca çok yakından şahit oldum." (Murat Bardakçı, Habertürk, 29.04.2013) Aynı aileden baba ve kız olmak üzere 2 kişinin ölümüne, annenin de ağır yaralanmasına sebep olan ancak, alkol/uyuşturucu etkisinin geçmesini beklerken 6 gün boyunca saklanan Emrah Serbes'in 28.09.2013 tarihli eski twitlerinde "Alkol yasak, sigara yasak, 3 çocuk yapmamak yasak, ne serbest bu ülkede? Bir tek ben serbestim herhalde Emrah Serbes olarak." diyordu. (En Son Haber, 28.09.2017)

İstanbul Şişli'de Birlikte yemek yiyerek alkol alan 2 ailenin gecesi felaketle sonuçlandı. İçecek almak için dışarı çıkan ev sahibi, eve döndüğünde arkadaşını karısına tecavüz etmeye çalışırken yakaladı. Arkadaşını bıçaklayarak öldüren adam, olayın ardından yaşadığı şokun etkisiyle

kahkahalar attı. (Haberler, 28 Haziran 2024) Kolombiya'nın başkenti Bogota'da fakir bir ailenin geçtiğimiz Pazar günü tecavüze uğradıktan sonra öldürülen 7 yaşındaki kızının cenaze törenine kalabalık bir kitle katıldı. Yuliana Samboni'nin işkenceye ve tecavüze uğramış bedeni başkentteki lüks bir apartman dairesinde bulunmuş, boğularak öldürüldüğü açıklanmıştı. Dairenin 38 yaşındaki sahibi bu olaydan önce bir süre aşırı kokain ve alkol almış olarak bir hastaneye gitmiş ama sonra ortadan kaybolmuştu. (BBC, 9 Aralık 2016) Amerikalı seri katil ve tecavüzcü Jeffrey Dahmer alkol yüzünden işinden de okuldan da atılmış biri idi. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Jeffrey_Dahmer) Manisa'nın Turgutlu ilçesinde evlerinin bahçesinde alkol alan 2 arkadaş arasında çıkan sözlü tartışma cinayetle sonuçlandı. İddiaya göre alkolün etkisinde olan A.Y. tartıştığı Hamza Y.'ı av tüfeği ile göğsünden vurarak öldürdü. (Manisa Gündem, 9.4.2019) Alkol masasındaki kavga cinayetle bitti. Antalya'da 2 hafta önce iddiaya göre alkol masasında çıkan tartışma sonucu pompalı tüfikle yaralanan bir kişi, tedavi gördüğü hastanede yaşamını yitirdi. (Lider gazete, 21 Şubat 2022) Şişede durduğu gibi durmadı: Arkadaşını bıçaklayarak öldürdü, tahrayla da başkasını yaraladı, 'ben değil içki yaptı' dedi. (Yeşil Iğdır, 29.6.2014) Kaza değil cinayet! Alkollü sürücü serbest kaldı: Karakoyun Ailesi adalet arıyor. (Doğruyol Gazetesi, 28 Şubat 2023) Kemalpaşa'da birlikte alkol alan arkadaşlardan C.U, sinirlenince Ahmet Çetin, Kemal Sönmez ve Feyyaz Bulut'a ateş etti. Başından vurulan Çetin ve Sönmez yaşamını yitirdi, Bulut kolundan yaralandı. (Yeni Asır, 9.5.2022)

Kimse de, 'tüm bu vahşetin nedeni alkol, yasaklansın' demez, kurban aileleri dahil!

“Sahte alkol faciası: İstanbul'da son 72 saatte 19 kişi öldü.” (Basından, 15.1.2025) Ya gerçeği?

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) raporu 2019: Yılda 2,6 milyon kişinin alkol tüketimi nedeniyle ölüyor ve bu tüm ölümlerin yüzde 4,7'sine karşılık geliyor. (AA, 26.06.2024)

İslam ve ekoloji

“İslam çevrenin bir emanet olduğu, gelecek nesillere en güzel şekilde aktarılması gerektiği düşüncesini hakim kılmakta, aşırı tüketim, israf, sömürü anlayışlarına karşı durmaktadır.” (Emine Ögük, Yeni ateistlerin yanılgıları, s. 219)

Modern temalarına ABD'de 1891'de E.A. Birge ve H.C. Cowles; İsviçre'de 1892 'de F.A. Forel; Danimarka'da 1896'da E.B. Warming ile kavuştuğu öne sürülen çevrebilim, aslında çok çok önceki tarihlerde Doğu'da biliniyordu. (E. Britannica, VII/914) Nitekim, 11. yüzyılda yaşayan İslam bilgini Birüni, “tabiat ekonomisi” kavramı ile, tabiata hakim olan ve bugün bizim "eko-sistem" diye bildiğimiz denge ve düzene dikkat çekmiştir. (Mehmet Bayraktar, İslam ve Ekoloji, s. 124, 143)

İnsan, yeryüzünde sorumluluk sahibi yegane varlıktır. Rabbimiz O'nu yeryüzünün halifesi (Bakara, 30) olarak dünyaya göndermiştir. Noksan, çarpıklık ve bozukluk olmayan (Mülk, 3-4) bu evrende, sorumluluğunun bir gereği olarak insan yeryüzünü imar (Rum, 9; Hud, 61; İbn Kesir, Tefsir, II/450; İbn'l-Cevzi, Zadü'l-Mesir, IV/133) ve inşa edici faaliyetlerde bulunmalı, buna bağlı olarak ifsat edici (bozucu) davranışlardan şiddetle sakınmalıdır. (Rahman, 7-9) Temizlik İslam'da iman ile beraber zikredilecek kadar önemli bir yer kapsar. (Müslim, Tahare, 1; Tirmizi, Edeb, 41; Keşfü'l-Hafa, I/288) İbadet için beden, ruh kadar çevre temizliği de şart kılınmıştır. (İbnu Mace, Mesacid 4) İslam alimleri de ekin ve ağaçların susuz ve bakımsız bırakılmasının mekruh olduğunu söylemişlerdir. (Vehbe Zuheyli, İslam Fikhi Ansiklopedisi, X/77)

Kur'an ve Ekoloji

“Gerçekten biz, her şeyi bir ölçüde yaratmışızdır.” (Kamer, 49); “O Allah Göğü yükseltmiştir ve dengeyi koymuştur. Artık o dengeyi bozmayın!” (Rahman, 7-9) “Yeryüzünde yürüyen hiçbir hayvan ve iki kanadı ile uçan hiçbir kuş yoktur ki, ‘sizin gibi ümmetler’ olmasın.” (En'am, 38) “İnsanlardan öylesi vardır ki, dünya hayatı hakkındaki sözü senin hoşuna gider. Kalbindekine de (özü sözüne uygun olduğuna) Allah'ı şahit tutar. Halbuki kendisi düşmanların en yamanıdır. Senden ayrıldı mı, ‘yeryüzünde fesat çıkarmaya, ekini ve nesli helak etmeye’ çalışır. Allah ise fesadı sevmez.” (Bakara, 204-205) “İnsanların ellerinin işledikleri günahlar sebebiyle, karada ve denizde fesat meydana çıktı ki (Allah)yaptıklarının bir kısmını kendilerine tattırsın, olur ki, belki geri dönerler.” (Rum, 41) “Ey Adem oğulları! Ziynetinizi (elbisenizi) giyin, yiyin - için ama israf etmeyin. Çünkü Allah israf edenleri sevmez.” (A'raf, 31)

Hz. Peygamber'in Hadislerinde Ekoloji

Peygamberimiz (sav) fiilen günümüzün aktüel deyimi ile ‘çevrecilik’ yapmakla kalmamış, çeşitli vesilelerle Müslümanlara bu konuda öğütler ve tavsiyelerde de bulunmuştur. Efendimiz yolda hoş olmayan bir madde görse temizlenmedikçe oradan geçmezdi. Herkesin gelip geçtiği yolları ve gölgelenip dinlendikleri yerleri kirletenleri lanetli kişiler olarak saymıştır. (Müslim, Taharet 68) Çevrebilimin temel konularından olan planlı şehirleşmeye bile ta o zamanlarda önemi gösteren Hz. Peygamber evlerin aralarında bırakmaları gereken mesafeleri belirlemiş, şehir yollarının genişliğini de bizzat kendisi tayin etmiştir. O zamanın ihtiyaçlarını göz önüne alarak, trafiğin rahat akışını sağlamak maksadıyla bu genişlik, şehir planında 7 zira (5,5 m.) olarak tespit edilmiştir. (Buhari, Mezalim 29; Müslim, Mūsakat 31) Peygamber Efendimiz akarsu dahi olsa abdest alırken israf edilmemesine dikkat çekmiş (İbn Mace, İkame, 193), Yerlere tükürmeyi (İbnu Mace, Edeb 7), kırlarda, yollarda rastlanan yabani hayvan ve haşerelerin deliklerini kirletmeyi (Şafii, el-Umm 4, 258-259; Camius-Sağır 6, 182, Çevre Ahlakı, s. 109-124), suları kirletmeyi (Ebu Davud, Taharet 14; İbnu Mace, Taharet 21, Heysemi, Mecmauz-Zevaid 1, 204, Müslim, Taharet 94, 95, 96; Buhari, Vudu 71, Usdül-Gabe 1, 422) yasaklamış, ayrıca Medine'nin etrafını her yönden 36 km. mesafeye kadar olan yeri haram ilan ederek hayvanların

avlanmasına, ağaçlarının kesilmesine, otlarının yolunmasına yasak getirmiş ve bir yeşil kuşak oluşturmuştur.

Ağaç ve Bitki Koruyuculuğu

“Kim ağaç dikiminde bulunursa, onun için ağaçtan hasıl olan ürün miktarınca Allah sevap yazar.” (Ahmet, Müsned: 5/415, Buhari, Hars ve Muzaraa, I/35); “Yedi şey vardır ki, kişi kabirde bile olsa, onlardan sevap devamlı surette kendisine ulaşır: Öğretilen ilim, halkın istifadesi için akıtılan su, dikilen ağaç, inşa edilen mescid, okunmak üzere bağışlanan Kur’an ve iyi terbiye edilmiş evlat” (El münavi, F. Kadir, IV/87); “Her kim boş, kuru ve çorak bir yeri ihya edecek olursa, bu amelinden dolayı Allah tarafından mükafatlandırılır. İnsan ve hayvan ondan menfaatlandıkça orayı ihya edene sadaka yazılır.” (F. Kadir, VI/39; Ahmed b. Hanbel, Müsned, V/415, 374; Müslim, Müsakat, 7-10, 12; Buhari, Edeb, 27; Hars, 1, Tecrid-i Sarih Tercemesi, VII/120); “Elinizde bir ağaç fidanı varsa, kıyamet kopmaya başlasa bile eğer onu dikecek kadar vaktiniz varsa, mutlaka dikin.” (Ahmed b. Hanbel, Müsned, III/184, 191; Buhari, Edebu'l-Müfred, s.168); “Bir kimse bir ağaç dikse, o ağaç meyve verdikçe sevabı ona yazılır.” (E. Münavi, Feyzu'l-Kadir, V/480); “Yerde bitmiş olan hiçbir nebat yoktur ki, onu bekçi bir melek korumuş olmasın. Bu durum bitkinin hesap edilmesine kadar devam eder. Kim bu bitkiyi basıp ezerse, o melek kendisine lanet eder.” (El- Muttaki, K. Ummal, III/905); “Taif vadisinin ne dikenli ağaçları, ne de çalılırları tahrip edilmeyecek. Av hayvanları da öldürülmeyecek.” (M. Hamidullah, İslam Peygamberi II/332; Buhari, Cihad, 71; E. Davud, Menasik 98; Müslim, Hac 458); Zükared gazvesi dönüşü Efendimiz şöyle buyurur: “Kim buradan bir ağaç kesecek olursa, onun karşılığında bir ağaç diksin.” (Belazuri, Futuhul Buldan, I/17, Buhari, Atime 46; Ebu Davud, Edeb 162, İbrahim Canan, İslam ve Çevre Sağlığı, s. 59-60); “Bizzat kendi mübarek elleriyle hurma ağaçları diken” (Ahmed b.Hanbel, Müsned, V, 354, 440) Efendimiz hayatında en az 500 fidan yetiştirmiştir. "Kim yolcuların ve hayvanların gölgelendiği bir ağacı boşuboşuna keserse Allah da onu baş aşağı cehenneme atar" (Ebu Davud, Edeb, 5239) diye Müslümanları uyaran Hz. Resulün sit alanı ilan ettiği yerler de şunlardır: Mekke, Medine, Taif vadisi, Tayy ve Kureyş kabilelerinin arazileri Vacc vadisi. Ağaç dikme ve sevabı ile ilgili diğer hadislerde (F. Kadir, 4187; K. Ummül, III/905) Peygamberimizin çok doğal dengeyi korumaya ne kadar çok önem verdiğini göstermektedir.

Hayvan ve Kuş Koruyuculuğu

Kur'an -ı Kerim'in altı suresi hayvan adını taşımaktadır: Bakara (inek), En'am (evcil hayvanlar), Nahl (bal arısı), Neml (karınca), Ankebut (örümcek) ve Fil (fil) sureleridir. Bu surelere hayvan adlarının verilmesi onlara verilen değer bir göstergesidir.

Abdullah b. Cafer anlatıyor: Bir gün Allah'ın elçisi beni yanına aldı. Ensar'dan bir adamın bahçesine gittik. Orada bir deveyle karşılaştık. Deve, Allah'ın elçisini görünce inledi ve gözlerinden yaşlar boşandı. Hz. Peygamber (sav) devenin yanına gidip onun kulak dibini okşadı ve deve sustu. Hz. Peygamber: "Bu devenin sahibi kim?" diye sordu. Ensar'dan bir genç geldi ve: "Benim Ey Allah'ın elçisi!" dedi. Hz. Peygamber: "Allah'ın seni sahibi kıldığı bu deve hakkında Allah'tan korkmuyor musun? Bak bu deve: “Senin onu aç bıraktığını ve yordüğünü bana şikayet ediyor.” dedi. (Ebu Davud, Cihad 44) Efendimiz, bindiği devesine lanet okuyan bir kadın görmüş ve: "Onu devenin üzerinden alınız ve deveyi salınız; çünkü onun kendisi lanetlidir." buyurmuştur. (Müslim, Birr 80, 81) Hz. Peygamber, “Her susamış canlıya su vermekte ecir bulunduğunu” (İbn Hişam, I/490) bildirmiş, İbni Ömer'de “Nebi'nin (sav) hayvanlara işkence yapanlara lanet ettiğini.” (Buhari, zebaih, 25; Ahmet, IV/31-33) rivayet etmiştir. Sahabeden birinin "Ey Allah'ın elçisi, bize hayvanlara yaptığımız iyilikten dolayı da sevap mı var mıdır?" diye sorusuna Peygamber efendimiz "Evet, can sahibi her varlığa yapılan iyiliğe sevap vardır." diye cevap vermiştir. (Buhari, Müsakat 9, Mezalim 23, Edeb 27; Müslim, Selam 153) Efendimiz yolda yürürken yüzü

ateşle dağlanmış bir eşeğe rastladı ve: "Onu dağlayana Allah lanet etsin!" buyurdu. (Müslim, Libas 107; Ebu Davud, Libas 52) Ebü'd Derda, Hz. Peygamber'in "Allah bu dilsizler (develer) hakkında hayırlı olmanızı tavsiye etmektedir, onlara güçleri ölçüsünde yük vurun." dediğini, fazla yükten dolayı kalkamayan bir deve görünce aktarmıştır. (İ. Hacer, M. Atiye, II/156) Ebu Hüreyre'den gelen bir rivayette şu şekildedir: "Resulullah bir gün sabah namazını kıldıktan sonra, cemaate yönelerek: Adamın biri sığırını sürüyordu ki, bir ara sırtına bindi ve vurmaya başladı. Bunun üzerine hayvancağız (lisan-ı haliyle): "Biz bunun için yaratılmadık dedi." (Buhari, Enbiya, 52) buyurdu." diyerek bir bakıma efendimizin intak/fabl sanatı yapmış ve bu konuda sahabeyi uyarmıştır Hayvan sağanlarla ilgili Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: "Tırnaklarını kessinler, sağım sırasında uzun tırnaklarla hayvanların memelerini kanatmasınlar." (İ. Mace, sayd 12; Ahmed b. Hanbel, Müsned, III/484; Abdulhay el-Kettani, II/369) Efendimiz kesilecek hayvanlara bile eziyeti yasaklanmıştır: "Sizden hayvanını kesecek olan kişi bıçağını önceden iyice bilesin ve kestiği hayvana eziyet çektirmesin!" (Müslim, sayd 57; Tirmizi, diyat 14; Ebu Davud, edahi 111) Hz. Peygamber bir defasında da hayvanını kesmek için yatırdıktan sonra gözünün önünde bıçağını bileyen bir adamı: "Bıçağını hayvanı yatırmadan önce bileyemez miydin? Zavallı hayvanı iki defa mı öldürmek istiyorsun!" diye azarlamıştır. (Abdürrezzak, el-Musannef, IV/493; Hakim, el-Müstedrek, IV/257, 260; Beyhaki, es-Sünenü'l-kübra, IX/280) Abdullah İbn Amr'dan naklen: "Resulullah (sav) bir keçiyi sağmakta olan bir adama uğramıştı. Ona: 'Ey kişi, sağınca yavrusu için de süt bırak' dedi." (N. el Heysemi, M. Zevaid, VIII/196) "Haksız olarak bir serçeyi öldüren Cenab-ı Hak kıyamet gününde hesap soracaktır." (Darimi, II/11) buyurmuş ve köpeklerin öldürülmesine razı olmamış, 'onların da bir ümmet olduklarını' vurgulamıştır. (Yusuf el-Kardavi, İslam'da Helal ve Haram, s. 132) Efendimiz, bir kediyi hapsettiği ve ona karşı acımasız davranıp merhamet göstermediği için cehenneme giren bir kadının kıssasını da anlatmıştır. (Buhari, Bed'ül-halk, 16; Enbiya, 54; Müslim, Birr, 133) Efendimiz, Hayvanlara iyi bakılıp beslenmesini (Ebu Davud, İsti'zan, 39), dövüştürülmemesini (Ebu Davud, Cihad, 51; Tirmizi, Cihad, 30), nişan atılan hedefler yerine konulmamasını (Müslim, Sayd, 59) ve zevk için öldürülmemesini (Nesai, Dehaya 42) emretmiştir. Ayrıca efendimiz kuşların yuvalarının bozulmamasını, yumurta ve yuvalarının alınmamasını da emretmiştir." (E. Davud, Cenaiz, 1; Buhari, Edebul müfred, 139)

"İslam inancında hayvanların Allah'ın yaratıcı gücünün harikulade işaretleri olarak görülmesi, Kur'an-ı Kerim'de onların da insanlar gibi ümmetler olarak yaşam sürdürdüğünün belirtilmesi, onlara karşı merhametli olunması çağrısı ve Hz. Muhammed (sav)'in yaşamı sırasında hayvanlara karşı olan merhametli davranışları, izlenmesi gereken bir model sunmuştur." (M. M. Sunar, Hayvanlar, Osmanlı İmparatorluğunda Çevre ve Şehir, s. 192) İslam'da "Hayvanlara hakaret, eziyet, işkence, yaratılış maksatları dışında kullanma yasak olduğu gibi meşru bir gerekçe olmaksızın öldürülmeleri de yasak kılınmıştır." (Ülfit Görgülü, Hayvan Etiği, İslam Hukukunda Hayvan Hakları ve Hayvanlara Karşı Sorumluluklarımız, s. 80) Bizim diğer canlılara karşı bir hakkımız varsa o da insani özelliklerimizdir. Bu özellik ise her yaratılanın hakkına hürmet etmekle kaimdir. (Ahmed Hamdi Akseki, Ahlak Dersleri, s. 373) A. Hamdi Akseki: "Hayvanata karşı her türlü kaba muameleyi yapanlar, insanlık seviyesini kaybetmiş sayılırlar. Müslümanlık sadece insanların değil hayvanların da hukukuna uymayı emreder." demektedir. (A. Hamdi Akseki, Ahlak Dersleri, s. 267-268)

"Merhamet etmeyene, merhamet edilmez." (Buhari, Hadis No: 6013)

Sahabeden ve atalarımızdan örnekler

Hz. Enes naklediyor: "Bir yerde mola verince, hayvanlarımızın dinlenmesini sağlayıncaya kadar ibadet etmezdik." (E. Davud, Cihad, 48) Adıyy b. Hatim karıncalara eklemek ufalayıp, şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Onlar bizim komşularımızdır. Üzerimizde hakları vardır." (Mutafa es-Sibai, Min revai'-i hadaratına, s. 113) Hz. Ömer'in Ebu Musa el-Eşari'yi Basra'ya vali olarak gönderirken görevleri arasında sokakların temizliğini de saymıştır. (Darimi, Sünen, Mukaddime 46) Hz. Osman'ın geç bir vakitte

ağaç dikerken yanına gelen ve “Ey Müminlerin emiri! Bu vakitte mi dikim yapıyorsunuz?” diye soran birisine, “Bana uğradığında beni böyle hayırlı bir iş yaparken bulman, bozgunculardan biri gibi bulmandan daha iyidir.” (Aliyulmuttaki el-Hindî, Kenzul-ummal, III/909) diye cevap verdiği rivayet olunur. Hz. Ebu Bekir savaş esnasında emir buyurur, “Ağaçları sökmeyin, kesmeyin, ihtiyaç hariç hayvanları öldürmeyin” (Tabari, I/1850) Hz. Ömer’de yaşlı bir adamı gayrete getirmek için, onunla birlikte ağaç dikmiştir. (Muttaki, Kenzü'l-Ummal, III/309) Ömer b. Abdülaziz valilerine atların boş yere koşturulup, eziyete maruz bırakılmasını önlemelerini hatırlatmış, yol güvenliğini sağlayan yetkililere, atlara ağır gemlerin takılmamasını ve atlarında demir bulunan yularlarla onlara eziyet edenlere izin verilmemesini emretmiştir. Ayrıca devrin zabıta memurlarının görevlilerinden biri de, insanların hayvanlara güçlerinin üstünde yük taşıtmalarına, hayvanların seyir halinde işkence ve dövme gibi fiillere maruz kalmalarına engel olmalarıydı. Bu davranışı yapanlara ceza veriyorlardı. (Mutafa es-Sibai, Min revai'-i hadaratina, s. 112) Medeniyet tarihimizde, yaşlanmış, çalışamaz hale gelmiş ve sahipleri tarafından terk edilmiş atlar için vakıflar vardır ve söz konusu hayvanlar ölünceye kadar oralarda beslenirdi. Yine kediler için kurulmuş vakıflar vardı. Oralarda sabah akşam kedilere yiyecek hazırlanırdı. (Mutafa es-Sibai, Min revai'-i hadaratina, s. 113) İslam hukukuna göre sahibi belli olan, ancak sahibine ulaşılabilen bir hayvanın bakımı devlet tarafından sağlanır ve yapılan harcamalar sahibinden alınır. Sahipsiz ve güç durumda kalmış hayvanların bakımı ve beslenmesi için vakıflar kurulması ve bütün bunların o vakıflar sayesinde sağlanması gerekir. (Mehmet Şener, Hayvan, DİA, XVII/93-98)

“Osmanlılar, hayvan hakları konusunda oldukça kararlı ve sistemli bir tutum içinde olmuşlardır.” (M. Genç, Osmanlı İmparatorluğu’nda Devlet ve Ekonomi, s. 75) “III. Murat dönemine ait 1587 tarihli bir fermanla, at, katır, beygir hamallarının zayıf ve güçsüz hayvanlara yük taşıdığı, kötü semer kullandığı ve hayvanların taşıdıkları yüklerin taşıyabileceklerinden fazla olduğu vurgulanarak bu durumun düzeltilmesi buyurulmuştur.” (M. Sarıçık, “III. Murad Devrinden Hayvan Haklarıyla İlgili Bir Ferman”. Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı: 6, s. 69) Yahudi hekim Hierosolimitano Domenico, atına fazla yük yükleyenlerin atlarının kuyruğuna bağlanarak şehir sokaklarında teşhir edildiğini, bazen de atın üzerindeki yükün sahibine taşıtıldığını anlatmaktadır. (Domenico, Domenico's Istanbul, s. 43) Yük hayvanların yükünü sahiplerine taşıma cezası geç Osmanlı dönemine kadar uygulanmıştır. (Balıkhane Nazırı Ali Rıza Bey, Eski Zamanlarda İstanbul Hayatı, s. 257; Hans Dernschwam, İstanbul ve Anadolu’ya Seyahat Günlüğü, s. 167) “Hayvan haklarına yönelik ilk kapsamlı düzenleme Sultan III. Murad zamanında 1587 yılında yapılmıştır. Padişah tarafından 19 Mart 1587’de İstanbul Kadısına gönderilen fermanla, hamalların taşımacılıkta kullandıkları at, katır vb. hayvanlara tahammüllerinin üzerinde yük taşıtmaları yasaklanmıştır. Hayvanların bakım ve beslenmesine özen gösterilmesi gerektiği ve fermandaki ikaz ve hükümlere uymayanların cezalandırılacağı bildirilmiştir.” (alanyatimehaber.com, 27 Kasım 2023) İngiltere’de ise 1821’de bile, parlamentoya gelen ‘atlara iyi davranılması’ hakkında sunulan bir yasa tasarısı, “yakında sıra eşeklere, kedi köpeklere gelecek” sözleriyle kahkahalar eşliğinde reddedilmişti. (Sunar, ‘Hayvanlar’, Osmanlı İmparatorluğunda Çevre ve Şehir, s. 197) Ama pek çok konuda olduğu gibi bu konuda da atalarımızın mirasını ne yazık ki koruyamadık: “Hayvan haklarıyla ilgili ilk karar, Birleşmiş Milletler tarafından 1978 yılında kabul edilen hayvanların duyumunu ve onlara karşı insan sorumluluklarının önemini tanıyan Hayvan Hakları Evrensel Beyannamesi.” (https://tr.wikipedia.org/wiki/Ülke_veya_bölgeye_göre_hayvan_hakları) olduğu kabul edilmektedir.

XVII. yüzyılda İran ve Hindistan’a giderken İstanbul’da bir süre kalmış olan Jean de Thevenot, “Burada Türklerin hayvanlara gösterdikleri merhametin yüz değişik örneğini verebilirim. Bize çok saçma gelebilecek olan bu tür hareketlerine sık sık tanık olmuşumdur.” demekte idi. Hatta bir seferinde iyi giyimli birtakım adamların yeni doğum yapmış bir sokak köpeğiyle karşılaştığına şahit olduğunu, köpekle yavrularının gelip geçenler tarafından rahatsız edilmemesi için adamların etraftan taş toplayarak küçük bir barınak oluşturduğunu

kaydetmiştir. (J d. Thevenot, 1655-1656'da Türkiye, s. 127) Thevenot tabii ki, Müslümanların örnek aldığı Hz. Muhammed'in bir köpek ve yavrusu için ordunun yolunu değiştirdiğinden (Vakidi, Kitabu'l-Megazi, II/804) habersizdi! Hans Barth ise, "Bir Türk evi için önemle vurgulanması gereken özellik, hayvanlara dahi yetecek kadar bir misafirperverliğin bulunmasıdır. Her Türk evinin çatısında birkaç leylek ve kumru, kapının önündeysen bir köpek devamlı vardır ve hepsi de gönlü gibi eli de açık olan ev sahibinden beslenmektedir. Türklerin ve Rumların bir arada yaşadığı yerlerde, hangi evin kime ait olduğunu anlamak için evin içine girmeye gerek yoktur; bunun için evin çatısına bir göz atmak yeterlidir." (İ. Pınar, Hacılar, Seyyahlar, Misyonerler ve İzmir: Yabancıların Gözüyle Osmanlı Döneminde İzmir, s. 298) demekte idi. Benzer örnekler için Metin Menekşe'nin 'Osmanlı Medeniyetinde Hayvan Sevgisinin Mesleğe Dönüşümü: Mancacılık' (SDÜ Fen-edebiyat fakültesi sosyal bilimler dergisi, Nisan 2022, sayı: 55, s. 84-101) adlı çalışmasına bakılabilir

"Türklerin (Osmanlıların) hayvanlar için bile vakıf ve hastaneleri vardı." (Montaigne, Essais, VI/206)
"Camide hastalanan kedi, köpeklerin tedavisine mahsus hastane vardır." (Guer, M.U. des Tures, s.220)
"Kışın Sivas'ta kuşlara yem vermek için vakıflar yapılmıştı." (Zekariyya b. Muhammed b. Mahmud al-Kazvini, Asar'ül-Bilad fi Ahbar'ül-ibad, 537-538) "İslam ile şereflenmiş Türklerin hayvanlara olan sevgilerini yabancılar eserlerine bile almışlardır." (Clausier du Loir, Du Loir Seyahatnamesi, s. 192) "Osmanlı Devleti'nde kasaplar her gün belirli sayıda kedi ve köpek beslemekle yükümlüdürler. Şam'da hastalanan kedilerle köpeklerin tedavisi için bir hayvan hastanesi mevcuttur." (Büşra Elçiçeği, Değerlerin Davranış Boyutuna Yansımaları: Osmanlı Devleti Örneği, Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 2022; 6(11); s. 34) Lamartine, "Osmanlı Müslümanları canlı ve cansız yaratılanların hepsiyle iyi geçinirler. Ağaçlara, kuşlara, köpeklere, velhasıl Allah'ın yarattığı her şeye hürmet ederler; bizim memleketlerde başıboş bırakılan veyahut eziyet edilen bu zavallı hayvan cinslerinin hepsine şefkat ve merhametlerini teşmil ederler. Bütün sokaklarda sokak köpekleri için belirli aralıklarla su kovaları sıralanır." (İsmail Hami Danişmend, Garb Menbalarına Göre Eski Türk Seciye ve Ahlakı, s. 259) demektedir.

Araplar bizi arkadan mı vurdu?

Özet

Balkanları kaybettikten sonra Osmanlı Devleti içindeki Arap nüfusu Türk nüfusunu geçmişti. Milliyetçilik cereyanına kapılmış olan İttihat ve Terakki partisi taraftarları da bunun üzerine ‘Türkçeyi resmi dil yapma, Arapçayı yasaklama çalışmaları’ yanında ilk seçimde meclisteki 75 olan Arap milletvekili sayısını 5'e düşürmüşlerdi. Ayrıca mecliste Arapça konuşmayı yasakladıkları gibi, Arapça okullar da yasaklamışlardı. Arap asıllı paşalar görevlerinden alınmış, basında da Arapları aşağılayan yazılar artmaya başlamıştı. Türkçü söylemler ön plana çıkarılmaya başlanır. Halide E. Adıvar gibi ileri gelenlerinin söylemleri ile, "Araplar sürülmeli ve toprakları sömürgeleştirilmeli, yerlerine Türkler yerleştirilmeli." şeklindeki temenniler yanında, ‘Arapları fikri çalışmalardan ve yurtlarından kovmaya’ dek birçok ırkçı görüş açıkça ileri sürülmeye başlanmıştı. Kısa süre içinde Araplar horlanmaya, Arap kökenli yöneticiler makamlarından almaya başlanır ve Arap topraklarına Arapça bilmeyen idareciler atanır. 6 Mayıs 1916'ta Şam valisi Cemal paşa, Suriye ve Lübnan aydınlarını toplayarak Şam ve Beyrut meydanlarında idam eder.

“Cemal Paşa'nın gerçekleştirdiği bu idamlar, Arapların Osmanlı Devleti'ne olan bağlılık duygularında zayıflamaya yol açmış tepkiler artırmıştır.” (Ahmet Zekeriyya Eş-Şilik, el-Arab ve'd-Devle Usmaniyye, s.287) Bu idamların tamamen Osmanlı yanlısı olan düşünürler tarafından bile “zorbalık” olarak değerlendirilmekte idi. (Emir Şekib Arslan, İttihatçı Bir Arap Aydınının Anıları, s.101) “Cemal Paşa için artık herkesin bildiği rütbe ve nüfuzdan başka, masallaşmış hükümler bile vardı. Suriye'de derlerdi ki, eğer Cemal Paşa birisiyle görüştüğü zaman burnunu kaşırsa sürgün düşünüyor, sakalını karıştırırsa, affedip etmemeyi düşünüyor, demektir. Yalnız bıyık burkmasından korkunuz, o zaman bu görüşmenin ölüme kadar yolu vardır.” (Falih Rifki Atay, Zeytin Dağı, s. 62) Suriye'deki baskın Arap nüfusunu azaltmaya ve bu kimliği Suriye için belirgin bir kimlik olmaktan çıkarmaya yönelik olarak uygulanan sürgünler de, Türkleştirme politikasının en somut göstergelerindendi. (Arslan, s. 98) “Osmanlı egemenliğinde yaşayan Arapların çok büyük bir çoğunluğu Osmanlı Devleti'nden ayrılarak bağımsız bir Arap devleti kurmak fikrinden uzaktı. Şam ve Beyrut'taki isyan ettirilmesi düşünülen “milliyetçi” Arap askerleri bile savaş sonuna kadar Cemal Paşa ile birlikte İngilizlere karşı savaşmışlardır.” (Hayriyye Kasimiyye, El-Hükümetü's-Suriye fi Dimaşk, s. 2) 1914 Ekim'ine kadar Doğu Arap vilayetlerinde, Arap Milliyetçiliği'nin açık savunucusu ve Arap milliyetçisi cemaatlerin üyesi olanların adedi sadece 126 idi. (Janet Wallach, Desert Queen:The Extraordinary life of Gertrude Bell, s.77-78) Bu o dönemde Suriye'de her 100.000 kişiye 3.5 Arap milliyetçisi düştüğünü göstermektedir ki, bunların bağımsızlık talep edip etmedikleri belli değildir!

Bu arada Avrupalı devletlerde -Başta İngilizler- Arap Müslümanlar arasında İttihatçıların yaptıklarını körükleyerek, Arap unsur arasındaki huzursuzluğu artırır. Ümmet şuurundan habersiz, ırkçı dayatmalar ne yazık ki ümmeti sonunda parçalamıştır. Tüm bunlar ittihatçıların faaliyetleri sonucu gerçekleşmiştir. Bu arada İttihat ve Terakki içinde Arap nüfuzu azalırken Yahudi ve Hristiyan unsurların tesiri de hızla artmıştır! Bizzat ‘ittihatçıların atadığı’ Şerif Hüseyin, bu olaylar zincirini kullanarak 10 Haziran'da ayaklanır. Şerif Hüseyin da isyan hareketinin “Halifenin değil, ancak bozkurda ibadet edecek derecede Turancılıkla meşbu (dolmuş) olan nazırların (Bakanların) aleyhine” olduğunu ilan eder. (Prof. Dr. Erol Güngör, İslam'ın Bugünkü Meseleleri, s. 160) Evet, siyasi amaçlarına alet olacak mazereti bizzat İttihatçılar Şerif Hüseyin'in eline vermiştir ama yine de birçok Arap aydını ve kabileler onu eleştirmişler, ayaklanmaya katılmamışlardır. “Müslümanlar ve ‘Arap nüfusunun büyük çoğunluğu’ Osmanlı idaresine sadıktılar. Onların 'kalan son güçlü İslam imparatorluğunu' zayıflatmak gibi bir niyetleri yoktu.” (N. Zeine, Arab Turkish Relations and The Emergence of Arab Nationalism, Greenwood Press, Westport 1981, s. 58) Tüm

bunlar yaşanırken, “Mekke’den ayrılırken, bizimle beraber Medine’de kalıp aylar süren kuşatmanın her türlü sıkıntısını çeken, açlığına bile katlanan yerli Araplar ise tam bir matem havası içinde hüngür hüngür ağlamaktadırlar.” (Feridun Kandemir, Medine Müdafası: Peygamberimizin Gölgesinde Son Türkler, s. 235)

Kısaca, İttihatçılar gelene dek Araplarla Türkler yan yana birçok cephede savaşmışlardır. I. Dünya savaşı ilan edilince ‘Cihad çağrısına’ uyan yüz binlerce Arap Osmanlı safında savaşlara katılmıştır. Çanakkale (Başta Şam, Halep, Kudüs, Bağdat, Trablus Arap Müslümanları olmak üzere) Kafkas ve balkanlarda yatan ve mezarı tespit edilebilen en az 200 Arap kökenli şehit de bunun delilidir. İlginçtir, Arap oldukları halde kendilerine ‘Türk’ olarak tanıtan Araplar da mevcuttur, hem de 1900 yıllara dek! Yani Jön Türklerin ırkçı Türkçülük söylemlerinin başlama tarihlerine dek!

1900'lü yıllarda Arjantin'e göç eden ve Cumhurbaşkanı olan Carlos Menem'in dedeleri Lübnanlı Arap iken kendilerini "El-Turko" olarak tanıtmakta idiler. “Açık kaynaklarda bugün Latin Amerika'nın, Osmanlı pasaportuyla 19. yüzyılda bölgeye gelen çoğunluğu Arap, yaklaşık 30 milyon "Turco"ya ev sahipliği yaptığı ifade ediliyor.” (AA, 24.04.2023) Türkçülük iddiası ile Osmanlı'nın başına Mason ağırlıklı Yahudi- Ermeni-Hristiyan kırmayı İttihatçıların ayaklanma çıkartma gayreti denebilecek hata-hainlikleri sonucu yüzlerce yıllık kardeşliğimize gölge düşürülmüştür ne yazık ki! İyi organize olmuş Mason-Yahudi lobisi emelleri için İttihat ve terakki partisini kullanmış ve Türk-Arap ayırımı ile Filistin, Yahudiler için toprak olarak ayarlanmıştır. Sonunda başta Balkanlar olmak üzere birçok toprak İttihatçılar yüzünden kaybedilmiştir. Günümüzde de Osmanlı'yı yıkıp Yahudi devletini kurduran zihniyet, o devletin devamı için, eskisi gibi hâlâ Arap düşmanlığını Türkler arasında körüklemeye devam etmektedir. Ayrıca bizlerde birçok hatayı hâlâ sürdürmeye devam etmekteyiz. Kıbrıs Barış Harekatında ülkemize destek olan Kaddafi'yi, ABD bombalayınca, ABD safında yer alıp onu yalnız bıraktık. Halbuki Kıbrıs harekatında ABD bizim karşımızda idi! Cezayir, yüz binlerce şehit verir ve Fransa'ya karşı ülkesini istiladan kurtarır, BM'de Cezayir'in tanınması için oylama yapılır ve Türkiye ‘red oyu’ verir ki bu nedenle Cezayir BM’ye üye olamaz...

“Birinci Dünya Savaşı sırasında Arap vilayetlerinde ve özellikle Suriye’de meydana gelen olayların temelinde İttihat ve Terakki yönetimi ile vilayetlerde reform talep eden Araplar arasında çıkan çatışmanın büyük tesiri vardır. Arapların büyük çoğunluğu savaşın sonuna kadar devlete sadık kalmışlar, hatta savaş bittikten sonra da Türk yönetimi ile manda idaresine karşı mücadele etmek için işbirliği içinde olmuşlardır. Şerif Hüseyin isyanı da Arapçı ve Araplar temsil eden bir isyan olmaktan çok uzaktır.” (Talha Çiçek, Birinci Dünya Savaşı’nda Osmanlı Devleti’nde Araplar, Kültür Dergisi Mart 2008) Arap Milliyetçiliğinin Öncüsü Hristiyan Araplardı. Butros El-Bustani, Faris Şadyak, Nakkaş, Corci Zeydan gibi Hristiyan Arapların öncülüğünde başlayan bu harekete katılan Müslüman Araplar ise, çoğunlukla Batılı fikirleri benimsemiş seküler aydınlardı. Arap milliyetçiliğini geliştirirken "Arapların İslam öncesi tarihlerine" ilgi duymaları, bundan kaynaklanıyordu. Buna karşılık muhafazakar Müslüman Arapların çoğu, Osmanlı'ya sadakat duyguları içindeydiler. Hatta sadece Sünni Araplar değil, Irak ve Suriye'deki Şii Araplar arasında bile Osmanlı'ya ve Hilafete bağlılık duygusu vardı. (Kemal Karpat, İslam'ın Siyasallaşması, s. 379) Geçmişte şan ve şereflerini ilk hatırlayan veya hayal edenler ve tarihlerinin modern bir versiyonunu yaratmaya çalışanlar Müslüman değil Hristiyan Araplardı. (Karpat, s. 594)

“Tarihçi yazar Enes Demir, İslam coğrafyasındaki Çanakkale şehitlerinin bilgileri ve künyelerinden derlediği kitabında, Çanakkale’de Halepli 551, El Bablı 96 askerin şehit düştüğünü belirtti.” (AA, 15.01.2018) Günümüz Türkiye sınırları içinde yer alan şehirlerin il bazlı şehit sayıları ile 1 ile 3737 arasında değişmektedir. (Yeni Akit, 18.3.2021) “Birinci Dünya Savaşı Osmanlı subaylarının yüzde 30'u Arap bölgelerinden geliyordu. Arap bölgelerinden gelen

Osmanlı askerleri, Büyük Savaş sırasında her cephede en yüksek rütbeden en düşüğe kadar her rütbede üstün bir şekilde görev yaptı.” (Birinci Dünya Savaşı Uluslararası Ansiklopedisi, encyclopedia.1914-1918-online.net/article/arab-officers-in-the-ottoman-army) “I. Dünya Savaşı sırasında Osmanlı ordusunda 300.000 Arap asker savaştı.” (Karsh, Efraim ve İnarı Karsh, “Reflections on Arab Nationalism”, Middle Eastern Studies, Cilt:32, No:4, 1997:374)

Detay

“Her Türk genci ‘Arapların I. Dünya Savaşı'nda bize ihanet ettiğini’ öğrenerek büyür. Oysa bu, ancak kısmen doğrudur. I. Dünya Savaşı'nda Mekke Şerifi Hüseyin'in İngilizler ile anlaşarak Osmanlı'ya isyan ettiği ve ordumuzu arkadan vurduğu doğrudur. Ama göz ardı edilen nokta, Şerif Hüseyin'in ‘Arapların tümünü temsil etmediği, aksine bir istisna’ olduğudur.” (Mustafa Akyol, Büyüklere Masallar I: Araplar Osmanlı'ya İhanet Etti, 12.12.2005) Türk Tarih Kurumu Başkanı Prof. Dr. Metin Hülagü: Arap isyanı ifadesi doğru değil. Araplar Çanakkale ve bir çok cephede bizim yanımızda savaştı. Mekke'de İngilizler'in tahrik ettiği bir isyan var. (Habertürk, 19.1.2025) Gazeteci Cengiz Çandar, "Arapların ihaneti" söylemi ile tarihsel gerçek arasındaki önemli farka şöyle işaret etmektedir: "Mekke Emiri Şerif Hüseyin'in Hicaz'da bazı Arap bedevi kabilelerini ayaklandırarak 1916'da İngilizlerle işbirliği yaptığı doğrudur. Ancak, Birinci Dünya Savaşı konusunda genel bir bilgisi ve fikri olan herkes, bunun 'askeri açıdan' tayin edici bir değer taşımadığını bilir. İngilizlerin daha sonra yerine getirmediği 'bağımsızlık vaadi' ile işbirliğine çektikleri Şerif Hüseyin'in ve oğullarının komuta ettiği bedevi kabileleri, Mekke-Maan hattında, yani 'asıl cephenin gerisi'nde İngiliz kuvvetlerine yardımcı olmuştur. 'Asıl cephe', önce Şüveyş Kanalı ve Kanal Harbi'nde Türk-Osmanlı kuvvetlerinin geri çekilmesinden sonra Filistin'de kurulmuştur. 'Filistin'de tek bir Arap ayaklanmamıştır.' Suriye'de, Irak'ta, Lübnan'da Türk kuvvetlerini 'arkadan vuran' herhangi bir olay olmamıştır. Arapların ezici çoğunluğu, İstanbul'a yani Türkiye'ye sadık kalmıştır. Arabistan Yarımadası'nın Hicaz bölümünden Akabe'ye kadar olan 'cephe gerisi' dışında, Arapların Türkleri arkadan vurduğuna dair tarihte herhangi bir kayıt yoktur." (Cengiz Çandar, "Sharon'cu Vicdansızlar-Filistin Yalanları", Yeni Şafak, 5 Nisan 2002) Fransız tarihçi Prof. Catharine Nicault ise bu konuda şunu söylemektedir: Araplar “Bazı keyfi uygulamaları tenkit etseler de imparatorluğa derinden bağlı olup Arap milliyetçiliğini değil Osmanlı vatanseverliğini savunmakta idiler.” (Catharine, Nicault-Kudüs -1850-1948-, s. 191) Aynı gerçek, Amerikan-İsrail İşbirliği Girişimi adlı düşünce kuruluşunun başkanı, Ortadoğu analisti Mitchell G. Bard tarafından da, söz konusu kuruluşun sitesinde şöyle vurgulanır: O dönemin romantik kurgusunun aksine, Arapların çoğu I. Dünya Savaşı'nda Türklere karşı müttefiklerin yanında savaştılar. İngiliz Başbakanı David Lloyd George'un belirttiği gibi, Arapların çoğu, Türk yöneticileri için savaştı. Faysal'ın Arabistan'daki taraftarları, bir istisnaydı." (<https://web.archive.org/web/20060427112350/http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/myths/mf1.html>) Araplar'ın topluca ihanet etmesi bir yana, çoğu Osmanlı ordularını fiilen desteklemiştir. Konu hakkındaki uzmanlardan biri olan Dr. Zekeriya Kurşun'un ifadesiyle, "I. Dünya Savaşı'nda Türk ordusu ile beraber çeşitli cephelerde Türklerle omuz omuza çarpışan Arapların büyük yararlıklar gösterdikleri bir hakikattir." (Zekeriya Kurşun, Yol Ayrımında Türk-Arap İlişkileri, s. 153) Hatta, “1904'te Osmanlı Padişahı Sina üzerinde hak iddia ettiğinde, Mısırlı milliyetçi lider Mustafa Kamil, İslamcılık ruhu içinde, onun yanında ve Mısır'ın çıkarlarını savunan Lord Cromer'in karşısında yer almıştır.” (Peter Mansfield, Osmanlı Sonrası Türkiye ve Arap Dünyası, s. 29; Peter Mansfield, The British in Egypt, s. 164-165) “Hüseyin'in oluşturduğu gücün askeri açıdan bir önemi yoktu. Önemli Arap aileler isyana katılmamıştı. Şerif Hüseyin'e katılanlar Medine çevresinde parayla tutulmuş birkaç bedevi kabile ile Haşimiler'in Banu Kolu'na mensup birkaç kabileden ibaretti (toplam 5000 kişi) Mesela, Mekke, Taif, Cidde bölgesindeki kabilelerin hiçbiri isyana taraftar olmamıştır. Daha da önemlisi ne Bağdat ne de Şam'da ufak-tefek birkaç patırtı dışında, 'isyan' olarak adlandırılabilir bir hareket görülmemiştir.” (Yavuz Bahadıroğlu- Vakıf, 19-21.06.2010)

“Genç entelektüel Araplar, mücadelelerinin geleceğini Türk idaresinden bağımsız olarak görmüyorlardı. Hiçbiri Arap topraklarının bağımsızlığından söz etmediği gibi böyle bir amaç için de çalışmıyordu. Tam tersine, birçoğu, daha geniş ve daha büyük bir Türk imparatorluğu görmek istiyorlardı.” (David Ben Gurion, Looks Back, Talks with Moshe Pearlman, s. 46) Peki, 1922 sonlarında Türk Milli Mücadelesi zafere doğru yürürken, ‘bazı Filistinli Arap liderlerin Kemalistlere başvurarak, kendi kaderlerini tayin hakkı elde edebilecekleri Türk mandası istediklerini’ biliyor muydunuz? “Filistinli Araplar, ‘Türk mandası’ istiyor.” (Jason Porath, The Emergence of Palestinian, Arab National Movement 1918-1929: Filistin Arap Ulusal Hareketinin Doğuşu 1918-1929, s. 160-165) ve “Genelde de Araplar bağımsız devletçiklerdense Türkiye'ye bağlı kalmayı tercih ediyorlardı.” (Kemal Kahraman, Muhammed M. Pickthall, s. 50) Hatta “Suud Emiri ve Yemen 1922'de Türkiye'ye bağlanmak istemişlerdi.” (Risale Haber, 14.11.2024)

Ne Yaptı Araplar?

Cemal Paşa'nın İttihat ve Terakki'nin yanlış ve kasıtlı politikaları çerçevesinde Mayıs 1916'da Şam ve Beyrut'ta Arap aydınlarını asması asla tüm Türklere ve o zaman var olan Osmanlı yönetimine mal edilemez. Aynı İttihat ve Terakkiciler Sultan Abdülhamit tarafından İstanbul'da mecburi ikamete tabi tutulan Şerif Hüseyin'i Mekke'ye göndererek Haziran 1916'da Osmanlıya karşı ayaklanmasını da sağlar. Ve bu ayaklanma 'Arapların Türkleri arkadan vurması' olarak lanse edilmiş ve Türk halkına böyle kabul ettirilmiştir. “Araplar Türkleri arkadan vurmadı. Vuran biri varsa o da İttihatçılar tarafından kışkırtılan ve İngilizler tarafından kullanılan Şerif Hüseyin'dir.” Mekke emiri, yani belediye başkanı olan Şerif Hüseyin'in ne bir ordusu ne de bir gücü vardı. Nitekim Osmanlı'ya ayaklandığı söylenen Şerif Hüseyin'in ordusunda büyük ölçüde İngiliz askerler ve siyonistler tarafından örgütlenen Yahudi gönüllüler bulunuyordu. Tam da o sırada, eski Dışişleri Bakanı İsmail Cem'in belirttiği gibi yüz binlerce Arap insanı Osmanlı ordusunda tüm cephelerde savaşıyordu. Bu gönüllülerden on binlercesi Çanakkale'de, Sarıkamış'ta, Balkanlar'da şehit düşmüştü. Ayrıca ‘Şerif Hüseyin'in ordusunda olan Arapların da çoğu Hristiyan’ idi. “Hristiyan Araplar, Avrupalı koruyucularının da desteğiyle, Osmanlı Devleti'nin zayıflamasını da fırsat bilerek, bağımsız ve müstakil devlet olma gayesini gütmüşlerdi.” (Dr. H. Bayram Soy, Arap Milliyetçiliği: Ortaya Cıkışından 1918'e kadar, Bilig, Yaz, 2004, sayı: 30, s. 178) “Tarihlerinin modern bir versiyonunu yaratmaya çalışanlar Müslümanlar değil Hristiyan Araplardı.” (Prof. Kemal Karpat, İslam'ın Siyasallaşması, s. 594) “Avrupa'nın kültürel etkinliği Suriye'de kendisini başlıca dini alanda, özellikle Hristiyan Araplar vasıtasıyla hissettirmişti.” (Bernard Lewis, The Arabs in History, s. 172) “Arap milliyetçiliği, özellikle Hristiyan Araplar arasında daha da yaygınlaşmış ve 1882'de İngiltere'nin Arap dünyasının merkezi olan Mısır'ı işgal etmesiyle daha da hızlanmıştı.” (Maurice Harari, Government and the Politics of the Middle East, s. 105; Bernard Lewis, The Arabs in History, s. 173)

Hiçbir ulus ve devlet tarihin bir döneminin anıları ile kendi geleceğini rehin alamaz ve aldırılmaz. Unutmamak gerekir ki; Türkler bağımsızlık ve kurtuluş savaşını İngiltere, Fransa, Yunanistan'a karşı vermiştir. Yunanistan'ın başbakanı Eleftherios Venizelo 1930'da ve İngiltere Kralı VIII. Edward'da 1936'da Türkiye'ye ziyarete gelmişlerdi. Ve bugün, NATO içinde bu ülkeler ile ülkemiz müttefiklerdir ve AB'ye üye olabilmek uğruna da bu ülkelerin neredeyse her dediğini yapmaktan zorunda hissetmektedir.

Almanya 1940 yılında Fransa'yı işgali etmişti. Ülke 1944 yılında işgalden kurtulur. Ama sadece 7 yıl sonra 1951 yılında Almanya ve Fransa AB'nin temeli olan ‘Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu’nu kurabilmişlerdir!

“Türkler, Araplar, Acemler, Kürtler ve bölgenin diğer halkları ve ulusları olarak birlikte olmak zorundayız. Yabancıların ve ortak düşmanların aramıza girerek bizi birbirimize kışkırtmasına

ve kırdırmasına izin vermemeliyiz. Bu kırdırma her zaman askeri olmuyor. Yanlış önyargıların yerleştirilmesi ve zaman zaman bunların hatırlatılması çok daha tehlikelidir. 1910'lardaki kıyametin öncesinde yüzlerce yıllık bir Arap-Türk birlikteliği vardır.” (Hüsnü Mahalli, Akşam, 07.03.2006)

Araplar bizi arkadan vurdu mu?

İttihat Terakki'nin iktidara geldiği ilk sene Meclis-i Mebusan'ın 245 üyesinden 75'i Arap'tı. Ama Birinci Dünya Savaşı'na girdiğimizde bu sayı 5'e inmişti. İmparatorluk çatısı altında yaşayan diğer uluslar milliyetçilik derdine düştüğü halde o zamana kadar böyle bir düşünce taşımayan, daha ötesi dış dünyada kendilerini Türk olarak tanıtmakta beis görmeyen bir halktı Araplar. I. Dünya Savaşında Filistin ve Çanakkale cephesinde savaşa katılan Arapları soğutan, Cemal Paşa'nın 'tehcir' siyaseti ve Arap milliyetçisi olarak belirlediği aydınları Şam'da idam ettirmesi oldu. Tehcir denildiğinde aklımıza Ermeniler gelir. Oysa ilk tehcir uygulamasına Suriye'de Araplar muhatap olmuşlardı. Binlerce insan zorunlu olarak Anadolu'ya göç ettirilmişti. Ve tarihi birlikteliğe son darbeyi 6 Mayıs 1916'da Şam'da 21 Arap aydınını idam ettirerek Cemal Paşa vurmuştur. "İttihatçıların Suriye'deki idari makamlara adamlarını yerleştirmeleri ve buradaki okullarda, mahkemelerde ve idari birimlerde "Türkçe kullanımını mecburi" hale getirmeleri, 'Arapçılık'ı Suriye'de muhaliflerin bir enstrümanı haline getirmiştir." (Alexander Scholch (1991), "Der arabische Osten im neunzehnten Jahrhundert, 1800-1914", Ulrich Haarman (Ed.), Geschichte der arabischen Welt, Verlag C. H. Beck, Munchen, s. 426-427) "Türk milliyetçiliği yolundaki gelişmeler, hem Arap milliyetçiliğine örnek oluşturmuş hem de Araplarda, Türklerin artık kendilerini "bir yana bıraktığı", "gözden çıkardığı" hissini uyandırmıştır." (Ömer Kurkcuoğlu, Osmanlı Devleti'ne Karşı Arap Bağımsızlık Hareketi, 1908-1918, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları Ankara, s. 16) "Ancak, Türkçe kullanma zorunluluğu İstanbul ile Araplar arasında önemli ve hassas bir konu olarak ortaya çıkmışsa da Arap siyaseti, temelde imparatorlukta genel eğilimlere uymaya devam etmiştir. (Hasan Kayalı, Jön Türkler ve Araplar. Osmanlı İmparatorluğunda Osmanlılık, Erken Arap Milliyetçiliği ve İslamcılık (1908-1918), s. 88-90) "Mustafa Kemal'in gerek milli mücadele süresince gerekse savaş bittikten sonra Araplara muhalif bir tavır içinde olmak bir yana mutasavver Türk-Arap federasyonu dahil ileriye matuf kimi düşünceleri kendisini ziyaret eden Arap heyetlerine ifade ettiğini de kaydedeyim. Kaldı ki Atatürk gelecekte İslam ülkelerinin hilafet makamına ihtiyaç olduğu fikrinde ittifak etmeleri halinde 'TBMM'nin manevi şahsiyetinde mündemiç olan İslam hilafetinin' yeniden ihdas edilebileceği fikrindeydi." (Avni Özgürel, Radikal, 13.6.2010)

İçimizdeki Araplar

"Suriye'de bir şekerçi dükkanı. Hani şu, "Ne Arap'ın yüzü, ne Şam'ın şekeri" sözünden bildiğimiz meyve şekerlerinden satılıyor içeride. Dükkan sahibi, kese Kağıtlarından birine fazladan bir avuç şeker daha bırakıyor; müşterisinin İstanbullu olduğunu öğrendi çünkü. İstanbul aşığı başka bir Halepli Emine Er Ragıp, Güngören'deki evinde Suriye'ye özgü kakule kokulu kahvelerimizi yudumlarken, İstanbul'a geliş hikayesini anlatıyor. Araplara ilişkin dostane birkaç söz edecek olsanız duyacağınız cümle bellidir: "Ama onlar bizi sırtımızdan vurdu." Bu itham, Arapları yaralıyor. İngiliz oyununa gelip ihanet eden soydaşlarının yükünü taşımaktan fazlasıyla muzdaripler. Halepli Emine'nin, söyleşi boyunca belki sesi ilk kez titriyor: "Bazı Türk arkadaşlar, 'Araplar bizi sattı.' diyor. Ben de onlara, 'Babamın iki amcası Çanakkale Savaşı'nda şehit düşmüş. Gidin bakın.' diyorum." Emine'ye göre Türklerin, daha önce savaştıkları Batı ülkelerini artık dost kabul etmesinin bir nedeni var; onların daha güçlü olması! "Araplar şimdi çok zayıf." diyor, "Türk kardeşlerimiz bakıyor ki, bizde ne sanayi var, ne teknoloji. Daha güçlü olsaydık böyle söylemezlerdi." Büyük babası Osmanlı ordusunda savaşanlardan biri de Mahmud Osman. On altı sene hizmet ettiği orduyla Yemen savaşına katılan dede Türkçe de bilirmiş; ama o vakitler bu, sıradan bir olay sayılmış. "Dedelerimizin

hemen hepsi Türkçe konuşurdu." diyor Osman. "Biz çocukken, seferberlik ağıtları yakarlardı. Aralarında Çanakkale'ye katılanlar da olmuş; ancak bugün hiçbir Halepli mücahitten bahsedilmiyor!" El Cezire Televizyonu İstanbul Temsilcisi Fikri Şaban'ın ailesinde de bir Osmanlı askeri var: "Benim büyük dedem 1900'lerde Osmanlı'yla savaşa gitti ve bir daha dönmedi. Çanakkale'de kardeş kardeş yatıyorlar şimdi. Gidince görürsünüz; kimi Kudüs'ten, kimi Şam'dan, kimi Halep'ten." (Ülkü Özel Akagündüz, 17.09.2007)

Son söz

İttihat ve Terakki'nin nasyonalist politikası bazı Arap toplumlarında tepki toplamıştır. Özellikle Arap ülkelerinde sokakta Arapça konuşmanın yasaklanması ve Türkçenin zorunlu kılınması çalışmaları, idareci, savcı vs. olarak gönderilenlerin bir yabancı imiş gibi hiç Arapça bilmemeleri, İttihatçılar içinde var olan ve epey yetkili konumdaki siyonist-Ermeni, ayrılıkçı yönetici kadro ki, Osmanlı'yı da onlar bitirmişti, Arap toplumunda dış ülkelerin de körüklemesi ile isyanlara yol açmıştır. Yönetici konumdaki İttihatçıların yanlış politikaları ve bunu kendi menfaatlerine kanalize eden İngilizlerin kışkırtması ile çoğu Hristiyan olan çok az sayıda Arap isyan eder. Bu isyanlar iyi değerlendirildiğinde, temelinde "milliyetçilik" değil, yanlış politika ve İslam'dan uzaklaşmanın olduğu rahatlıkla görülür. Çanakkale'de bizi işgal etmek isteyen ve en az 150 yıldır bizi bölmeye çalışan İngiliz siyasetinden ve İngilizceden rahatsız olmayanlar, Çanakkale'de bizimle yan yana savaşan Araplara ve Arapçaya düşman kesilmektedirler! Halbuki Almanya ve Fransa II. dünya savaşında birbirleri ile savaştilar ama 7 yıl sonra AB'nin temellerini beraber atmışlardır! ABD, dost ve müttefik olarak tanımlanır ama ülkemdeki darbelerden teröristleri desteklemeye dek tümünün arkasında hep bu ülke vardır! Ama Arap düşmanları nedense ABD'ye karşı bir söylem geliştirmemektedirler! Tüm Batılı ülkeler Arap sermayesini ülkelere çekmek için kırk takla atarken biz hâlâ "Arap saç, karabaş, Şam'ın şekeri..." gibi direk ve dolaylı arap düşmanlığı içerikli ifadeleri bile rahatlıkla kullanmaya devam ediyoruz!

“İngiltere'yi ziyaret eden Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed Al Sani onuruna ziyaret veren Kral III. Charles, Arapça konuştu." (Milliyet, 05.12.2024) "Arap Kıyafeti Giyen Prens Charles Kılıç Kuşanıp Dans Etti." (Basından, 19.2.2014) “İlk yurt dışı ziyaretini Suudi Arabistan'a yapan ABD başkanı Donald Trump ve Amerikalı diğer yetkililer, Suudi yetkililerle birlikte ellerinde kılıçla dans etti.” (Habertürk, 21 Mayıs 2017)

Tarih, 23 Temmuz 1922. Büyük Taarruza bir ay var. 'İleri' isimli, zamanına göre Batılı tarzda yayın politikası güden gazetenin başlığı:

"Anadolu'ya yardımde evlad-ı Arabın müsabakası" yani; Anadolu'ya yardımde yarışan Araplar."

Ay yıldızlı Osmanlı Sancakları Altında İtalyanlara Karşı Şavaşan Libyalı Araplar; İşgallere Karşı Türk Arap Direnişi; Araplar İtalyanlara Karşı Trablus'da Türklerle Omuz Omuza Ay yıldızlı Sancağın Altında; Araplar Osmanlı Tuğrası ve Ay yıldızlı Sancaklar Altında Türklerle Omuz Omuza (Filistin); Elllerinde Ay yıldızlı Sancaklarla Araplar; Araplar Filistin'de Türklerle Omuz Omuza; Ay yıldızlı Sancağın Altında Düşmana Karşı Harekete Geçen Arap Aşiretler; Araplar ve Türkler Libya'da İtalyanlara Karşı Omuz Omuza.

“Unutmayalım ki, Batılı devletlerin Birinci Dünya Harbinden sonra Ortadoğu’ya ekmiş oldukları nifak tohumları bize de çok tesir etmiştir. Arap deyince, yeni Türk nesillerinin aklına daima Türk ordularını arkadan vuran İngiliz maşası bedevî kabileleri gelir; Araplar da Türk deyince en çok İttihatçı Cemal Paşa’nın Suriye’de yaptıklarını hatırlarlar. Her iki tasavvur da yanlıştır, iki tarafı birbirine düşman etmek için İngilizler tarafından uydurulmuştur. Memleketimizdeki Batı kuklası münevverlerin sistemli bir şekilde yerleştirmeye çalıştığı Arap düşmanlığının bütün izlerini silmeliyiz. Unutmayalım ki, ‘Arap düşmanlığı propagandasının temelinde İslam düşmanlığı vardır.’ İslam dünyasının yan yana yaşayan iki büyük kitlesini birbirine düşman etmek, böylece her birini tek tek Batılılara esir etmek gayreti vardır.” (Prof. Dr. Erol Güngör, Türk Kültürü ve Milliyetçilik, s. 235-236)

Ülkemiz, Suriye’de terör örgütleri ile savaşırken, 1974 yılında Rumların onlarca yıldır uyguladığı katliamlardan kurtardığımız ve maaşından suyuna ülkemizin karşıladığı KKTC Cumhurbaşkanı Mustafa Akıncı, 13 Ekim 2019 tarihinde sosyal medyada yayınladığı mesajda ‘hem Kıbrıs barış hareketini hem de Türkiye’nin PKK’ya karşı yürüttüğü sınır ötesi hareketi’ eleştirir. KKTC Başbakanı buna tepki gösterir ve şu açıklamayı yapar: “Kıbrıs Türk halkının çok büyük çoğunluğu buna tepkili!” Evet, günümüzde de Arap dünyasının -yönetim kadrosu hariç- çok ama çok büyük çoğunluğu ayrılığa karşı! Artık bunları aşma zamanı çoktan geldi!

Filistinliler topraklarını Yahudilere sattılar mı?

İngiliz işgal güçleri Yahudilerin Filistin topraklarından mülk edinmelerini kolaylaştırmak için çeşitli baskı uygulamalarına başvururlar. Örneğin çok ağır arazi vergileri koyup, bu vergileri ödeyemeyenlerin arazilerini gasp edip bunları sembolik fiyatlarla Yahudilere satarlar. Eğer Yahudiler o insanların topraklarını parayla satın almış olsalardı, ellerindeki satış belgelerini ve tapuları gösterir, geriye dönen mültecileri de bir yerlere istif ederlerdi. Ama öyle değil! Filistinlilerden satın aldıkları toplam arazi miktarı Filistin topraklarının sadece % 0,9’una (binde 9’una) tekabül etmektedir. Araziler kesinlikle satın alma yoluyla değil, sahiplerinin tehcire zorlanması sebebiyle ve terk edilmiş topraklarla ilgili kanunun işletilmesi suretiyle işgalcilerin eline geçmiştir. (Ahmet Varol, Akit, 28 mayıs 2003; 02 Kasım 2017)

"Yahudiler yerli Arap halkına karşı koyu ırkçı bir politika uyguladılar, bu politikanın ana unsurları şiddet, baskı ve terördü. Yahudilerin Arap işçi çalıştırmasını yasakladılar ve Arap halkın elindeki toprakları terörden yılmış bu insanların elinden zorla satın aldılar." (Fulya Gürses, Hasan Basri Gürses, Dünyada Dünyada ve Türkiye'de gençlik, s. 243) İngilizler Filistin'i işgal ettikten sonra Araplar bu istisnai olan satışlara da itiraz etmişler, satışların durdurulması ve resmi bir Arap meclisinin kurulması için çalışma başlatırlar ama bu faaliyetler de İngiltere sömürge bakanı Ormby Gore tarafından "kabul edilemez istekler" şeklinde değerlendirilerek engellenir. (Yeni Asır, 21 Haziran 1936)

Filistinli bayan Doktor Ayşe Maksudi'nin Twitter'deki 16 Ekim 2023 tarihli açıklaması da bu gerçeğin altını çizmektedir: "Biz topraklarımızı satmadık. Bu bütün dünyaya yayılan en büyük yalanlardan biri. İngilizler burayı işgal ettikten sonra çok büyük vergiler koydular ve bu vergileri sürekli arttırdılar. Bir süre sonra vergilerini ödeyemeyen çiftçilerin topraklarına el koyup o toprakları Yahudilere verdiler."

Tarihçi Murat Bardakçı da, "Filistinliler toprak sattı" diyen Ortaylı ve Şengör'e tepki gösterir: "Söyledikleri hikaye. 1918'de işgale uğrayana kadar Yahudilerin elindeki topraklar yüzde 1.5'tur. Fakat bu araziler nereden geliyor? İlber'in dediği 'Filistinli demek toprak satıp Kahire'de yiyen tiptir' ifadesi yanlış. Bunlar Filistinli değil, Lübnanlı. "Hristiyan aileler." Bunlar, ellerindeki arazileri Yahudi ajanslara sattılar." (Son Dakika, 10.12.2023)

İsrail'in 467 gün saldırılarını sürdürdüğü Gazze Şeridi'nde can kaybı 46 bin 721'e, yaralı sayısının 110 bin 275'e yükseldiği (AA, 15.01.2025) halde halk Gazze'yi terketmedi. Bu halk mı toprak sattı?!

Özetle, "Filistinliler topraklarını sattı" iddiası bir siyonist propagandasıdır ve vicdansızlıktır. Filistin halkının toprakları elinden alındı ve mülksüzleştirildi ve bugünkü çatışma durumuna gelindi. 194 sayılı karar gibi Birleşmiş Milletlerin (BM) değişik kararlarında 'geri dönüş hakkı' diye bir kavram bulunmaktadır. Toprağını gönüllü olarak satanlar için böyle bir uluslararası hukuk kararı olabilir mi? Filistinlilerin gönüllü sattığı söylenebilecek şahıs arazilerinin oranı binde 9'dan daha küçüktür." (Prof. Dr. Zekeriya Kurşun, AA, 21.10.2023)

Vetevasav bi'l-hakki ve tevasav bi's-Sabri

İslam nimetine sahip olmak aynı zamanda bu nimetin değerini kavrayamayanlara mesajın ulaştırılma sorumluluğunu da Müslümanlara yüklemektedir. Bu görevi yerine getirirken, uygulanan yanlış metottan kaynaklanan sorunların ve başarısızlıkların vebali de, metodu yanlış uygulayanlara ait olduğunu da unutmamak gerekmektedir.

Uhud savaşında Müslüman okçular Hz. Peygamberin sözünü dinlemeyince kazanılan savaşın kaybedilmesine neden olmuşlardı. Ama efendimiz ne onların adlarını ve kimliklerini teşhir etmiş ne de onları azarlamıştı. “Sen onlara sırf Allah’ın lütfettiği merhamet sayesinde yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı kalpli olsaydın, hiç şüphesiz etrafından dağılır giderlerdi. Onları affet, onların bağışlanmasını dile, iş hakkında onlara danış, karar verince de Allah’a güven, doğrusu Allah kendisine güvenenleri sever.” (Ali- İmran, 159) Hazreti Musa’yı yer ve göklerin sahibi Allah azze ve celle, "Ben en büyük rab olanım" diye ilahlık iddiasında bulunan firavuna gönderirken Musa aleyhisselama şöyle buyurmaktadır: “Ona yumuşak söz söyle, belki düşünür veya saygı duyar.” (Taha, 44)

İçerideki kardeşlerimize

Meyhanelerde ve barlarda Peygamberi Anlatıyorlar

Ramazan Yatkin ve Davut Yatkin kardeşler yaklaşık 6 yıldır barlarda, meyhanelerde, kuraathanelerde, cemevleri ve aha farklı birçok mekanda İslam’ı ve Peygamber efendimizi anlatıyor.

22 Kasım 2016 Salı 11:31

Kişisel çabalarıyla hemen hemen her hafta farklı bir mekanda sunumlar yapan iki kardeş, bazı meyhanelerde içki içenlerin hesaplarını ödüyor bazen de genelevde çalışan bazı kadınların kurtulmasına vesile oluyor... Yatkin kardeşler tebliğ yaparken bazen üzerlerine içki döküldüğünü, bazen de tekme tokat dayak yediklerini ifade ediyor.

✓ Cami cemaatinin azalmasından rahatsızlık duyan imam Şener, kahvehane vaza vermeye başladı. Mikrofonu eline alıp vatandaşla, "Camiye dön artık ey cemaati müslimin" çağrısı yaptı. Sonuç olumlu...

İslam'ı bilmeyenlere

■ Londra'da bir asker'in öldürülmesinin ardından sokağa çıkan ırkçı öfkeye en güzel cevabı Müslümanlar verdi. York kentinde Müslümanları protesto etmek için cami önünde toplanan ırkçı gruba cemaat çay ve bisküvi ikram etti. Grup ise protestoyu bitirip, Müslümanlarla maç yaptı. 010

Avusturya'daki Müslümanlar metro ve otobüs gibi toplu taşıma araçları duraklarının panolarına Hz. Muhammed'in (sav) sözlerinden oluşan reklamlar astırırılar. (Yukarıda, "Tebessüm sadakadır." hadisi) Hak yolda sabır; muhabbet, en azından futbol turnuvası doğurur.

Burası Almanya...

İslama Bu şekil Davet ediyorlar ...

Avustralya'da 'Buyurun, ben Müslümanım' etkinliği

Avustralya'da yaşayan Türkler, ülkede artan İslamofobi'ye karşı Melbourne ve Sydney'in işlek caddelerinde stant açarak, 'Buyurun, ben Müslümanım' etkinliği düzenledi.

28.4.2017

Avrupa'da 'Buyurun ben Müslümanım' etkinliği

Avrupa ülkelerinde Müslümanlara yönelik ön yargıları kırmak amacıyla "Buyurun ben Müslümanım" etkinliği düzenlendi.

Abdullah Ağar | 13.04.2019

Camiye kurşun yağdırmıştı. Müslüman şefkati con'i'yi yumuşattı. 2015'te Paris'te gerçekleşen deaş saldırısını haber alan ABD'li rütbeli asker Ted H., Connecticut'ta bir camiyi tabancayla kurşun yağmuruna tuttu. ABD'li asker bu eylemin sebebiyle bir yıl ceza aldı ancak cami imamı ve cemaatin şikayetçi olmaması sebebiyle cezası 6 aya düşürülünce meslekten men edilmekten kurtuldu. Ted H. bu durumu öğrenince camiye giderek imamla cemaatten özür diledi. Saldırı sonrası yaşananların etkisiyle pişmanlığı artan asker, sık sık camiyi ziyaret ederek vaazları dinlemeye ve cami derneğine yardımlarda bulunmaya başladı.” (Akit, 28.10.2017)

Bir adam Muhammed Gazali'ye “Namaz kılmayanın hükmü nedir?” diye bir soru sorar. Gazali soruya şöyle cevap verir: “Hükmü, onu alıp beraberinde camiye götürmendir. Yargıç olmadan önce davetçi olman gerekir.”

Mısırlı meşhur alim Şaravi anlatıyor: Heyecanlı aşırı geçlerden biriyle tartışıyordum. Sordum; İslam ülkelerinden birinde bir gece kulübünü havaya uçurmak, helal mi yoksa haram mı? Genç; Elbette ki helal, onları öldürmek caizdir. Şaravi: Onlar Allah'a karşı günah işlerken siz onları öldürürseniz, cennete mi yoksa cehenneme mi giderler? Tabiki cehenneme. Peki, şeytan onları nereye götürmek istiyor? Tabiki cehenneme. Öyleyse siz şeytanla aynı hedefi paylaşıyorsunuz. Onun da amacı insanları cehenneme sokmak! Şaravi o gence şu hadisi hatırlatır: Bir Yahudi cenazesi geçerken Resulullah (sav) ağlamaya başlar. Derler ki; Seni ağlatan nedir, Ya Resulallah? Der ki: Fırsatı kaçırdı, ateşe gidiyor.' Şaravi gence son olarak şöyle der: İnsanların hidayeti ve ateşten kurtulmaları için koşan Resulullah (sav) ile aranızdaki farkı iyi düşün. Siz bir vadide, sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav) farklı bir vadide!

Müslüman kimlik karşılık da buluyor!

Müslümanlar ne kadar tehlikeli? "Bir Müslüman, bana taze yumurta getirdi. Bir diğeri hatırımlı sordu. Bir başkasıysa arabam tamirde olduğu için istediğim yere aracıyla bırakmayı teklif etti. Parası olmayan arkadaşının evine sürekli yemek götürün bir Müslüman tanıyorum. Müslümanlar, gerçekten de ne kadar tehlikeli ve itici insanlar. Bir İsveçlinin para almadan birine yumurta vereceğine kesinlikle inanmıyorum. Hangi İsveçli parası olmayan arkadaşının evine haftalarca yemek götürür? Müslümanlar, sahiden de çok tehlikeli. Bilemiyorum ama artık biz İsveçliler, gözlerimizi açıp gerçekleri görmeliyiz. Çok nazik ve cömert Müslüman dostlarımla tanıştım. Çoğunun bir İsveçlide göremediğim kadar güzel kalpleri var. Hiçbirinde nefret hissetmedim. Bence insanlara nasıl davrandığımız çok önemli. İnsanları kabul eder ve yaşamınıza dahil ederseniz karşılığında sevgi görürsünüz. Oysa biz, günde birkaç dakika hoparlörlerden ezan okunmasını bile bu insanlara çok görüyoruz." (İsveç Kilise Birliği Sol Bölge Başkanı Stefan Lindquist, 24.05.2018)

"Hakkı ve sabrı tavsiye edenler dışında herkes ziyandadır." (Asr, 3)

Atam Osmanlı

"Bizim kuşağımız Osmanlı imparatorluğunu öğrenmedi, dolayısıyla anlayamadı. Koskoca bir imparatorluğun başarılarını hissedemedik. Sadece çöküşünü bilir olduk. Sadece kötü yanları konuştuk. Hele son Padişah Vadeddin kadar yerden yere vurulanı olmamıştır. Kendi kendime hep sormuşumdur: Neden? Neden resmi politikaya inanıyoruz?" (Mehmet Ali Birand, Milliyet, 5.3.2005)

"Osmanlı hanedanı, 600 yıldan fazla süre iktidarda kalmıştı. Bu, devletler ve imparatorlukların bir kaç nesil içinde kurulup yıkıldığı "bir bölgede" olağanüstü bir başarıydı. Yalnızca askeri başarılarıyla değil, "kültürel", "sanatsal" ve "bilimsel" yaşama önemli katkılarıyla da öne çıkmıştı. Üç kıtadaki çeşitli etnik kökenler, dinler, kültürler ve dilleri tek çerçevede "bütünleştirmeyi" başarmıştı. "Yerel kimlikleri" vurgulamış, "etnik ve dini çeşitliliğe" saygı göstermişti. Halka karşı "güç kullanmak", hiç bir zaman Osmanlı stratejisi olmamıştı" (Ziyaüddin Serdar, Cenneti Arayan Adam, s. 303)

Ünlü vezir İshak Paşa'nın ehil olmayan bir kişiyi önemli bir göreve atadığını tespit eden Fatih Sultan Mehmet Han, ona "Paşa, bu hatayı ikinci kez işlersen sadece vezirliği değil, başını da alırım! Devleti Ali Osmani ancak dürüst, liyakatli ve bilgili kişilerin omuzlarında yükselebilir." demiştir. (Muhammed Cemaleddin Kasimi, Mehasinü't-Tevil, V/1334; Celal Yıldırım, İlmin Işığında Asrın Kur'an Tefsiri, II/1349)

Dilbilimci, düşünür Prof. Dr. Noam Chomsky, Türkiye'nin yer aldığı bölge için Osmanlı'dan ders alınması gerektiğini dile getirerek, "Belki öyle bir gün gelecek ki, bir seyyahın serbestçe Kahire'den Bağdat'a, oradan da İstanbul'a gideceği günlere geri döneceğiz. Osmanlı'nın o günleri bize ders olacak." şeklinde konuştu. (Yeni Asya, 20 Ocak 2013) Bosnalı Ortodokslar, çeşitli dini inançlara dayanan millet sistemi çerçevesinde, Ortodoks cemaatinin bir parçasını oluşturmuştur. Katolikler ise Fatih'in fermanına dayanarak özgür olarak yaşamışlardır." (Elvedin İmamoviç, Bosna Hersek'te Hıristiyanlık ve günümüzdeki durumu, s. 42) Cumhurbaşkanı Schmitt, "Türkler tarafından 150 yıl boyunca idare edilmemizi şans olarak tanımlıyorum. Ülkemiz Türkler değil de başka bir millet tarafından alınsaydı, dilimizi ve dinimizi değiştirmemizi isteyeceklerdi, biz de asimile olacaktık. (Hürriyet, 25 Ocak 2011) Profesör M'hamed Oualdi, ünlü Le Monde gazetesinde yayınladığı makalesinde, Cezayir'in Osmanlı vesayetindeyken korunduğunu; Fransa sömürgesiyken ise işgal edildiğini, insanların öldürüldüğünü belirtti. (Akşam, 31 Ekim 2021) Bulgar tarihçi Stoyan Dinkov: "Osmanlı İmparatorluğu idaresi altında asimile edilen hiç bir millet yoktur. Osmanlı idaresi altına girip de Osmanlı devletinden dolayı etnik kökenini kaybeden millet yoktur. Bulgaristan'ın Osmanlı idaresi altına girmesi milletimizi korumuştur. Eğer Osmanlılar gelmeseydi tüm zayıfların başına gelen Bulgaristan'ın da başına gelecekti." (Dünya Bizim, 24.01.2012) Sırbistan Başbakanı Daçiç: "100 yıl sizinle savaşarak Avrupa'yı fethetmenizi engelledik. Keşke yapmasaydık." (Star, 10 Ekim 2013) Cibuti Cumhurbaşkanı Ali Arif Burhan, "Osmanlı bölgeden çekilince Afrika yetim kaldı. Bölgede barış bitti" dedi. (Yeni şafak, 10/12/2013) Katil İsrail'den şaşkırtan 'Osmanlı' itirafı: Barışı sağlayan tek güç Osmanlı'ydı. Haaretz gazetesinde yayınlanan analizde, Orta Doğu'da barışı ve huzuru sağlayan son birleştirici gücün Osmanlı olduğu belirtildi. (Güneş, 24 Kasım 2018) Eski İsveç Başbakanı Bildt, "Osmanlı'nın kurduğu düzeni bozan her şey bölgenin daha fazla kan gölüne dönmesine yol açtı" dedi. Orta Doğu'daki pek çok çatışmanın köklerinde Osmanlı'nın çözülüşünün bulunduğunu ifade eden eski Başbakan Bildt, "Osmanlı İmparatorluğunun birbirine karışmış kültürler, gelenekler ve dillerle zengin mozaiğini oluşturan Bosna Hersek'teki Bihac'tan Irak'ın Basra şehrine kadar geniş bölge, İstanbul'daki Sultan'ın otoritesiyle başarılı bir şekilde yönetiliyordu" dedi. Osmanlı'nın bölgeyi yüzlerce yıldır barış içinde yönettiğini belirten Bildt, "Osmanlı parçalanmaya başladığında şiddet de başladı. Dış güçler Balkanlar, Mezopotamya, Doğu Akdeniz'de Osmanlı haritasını yeniden çizdi, birçok ülke ortaya çıktı. (Türkiye, 02 Aralık 2015) Portekiz'in İstanbul Fahri Konsolosu Aaron Nommaz, Avrupa'da Yahudiler yakılırken, Osmanlı'da engin bir din ve ibadet hürriyeti olduğunu belirtti. (Yeni şafak, 29/03/2017) Makedonya Cumhurbaşkanı Gyorge İvanov, AB'nin Makedonya için 8 defa

müzakerelere başlama kararı aldığını ancak tarih verilmediğini belirterek, "AB, insan hakları kendi kimliğini koruma, tanıtma gibi hakları yaymaya çalışırken bu haklar bizim için geçersiz kalıyor. Hristiyanlar, Müslümanlar ve Museviler yüzyıllar boyunca karşılıklı saygı içinde yaşamıştır. Osmanlı'da buna millet sistemi denilmiştir." dedi. (Yeni Şafak, 6/05/2017) Eski ABD Başkanı Richard Nixon'un Danışmanı Robert Dickson Crane, "Osmanlı İmparatorluğu'nun bilgeliğine geri dönmemiz lazım. Ancak bu şekilde liderlik edilebilir. Bir Türk modeli geliştirerek Atlantik'ten Çin'e kadar bu şekilde olabilir." dedi. (Yeni Akit, 14.10.2018) Fransa'nın önde gelen dergilerinden Paris Match'in genel yayın yönetmeni Gilles Martin-Chauffier, Batılıların kendilerini hep üstün gördüklerini belirterek, "Kendi kültürlerinin eksiksiz olduğunu düşünüyorlar. Halbuki tarihi bilseler, aslında Müslüman bilginlerin Fransa'daki bilginlerden daha fazla olduğunu görürler. İslamiyet'ten korkuyorlar, İslamiyet konusunda ön yargıları var. Avrupa'nın unuttuğu, Türkiye'nin yüzyıllar boyunca Avrupa'nın en önemli hoşgörülü ülkesi olduğudur. İspanya'dan kaçan Yahudilere Türkiye tarafından, Osmanlı tarafından kucak açıldı. Avrupalılar kaçtıkları zaman Osmanlı'ya sığınıyorlardı. Fakat hiçbir zaman Osmanlı, Avrupa'ya sığınmadı. Unutulan en önemli unsur budur." dedi. (AA, 27 Ekim 2016) Hırvat yazar İvana Sojat, Osmanlıların fethettikleri yerleri yakıp yıkmadığını, aksine inşa ve ihya ettiğini söyledi. Osmanlılar bu bölgeye gelmeden önce nehirlerimizin üzerine köprü inşa edilmediğini 16. yüzyılın kanlı bir dönem olduğunu anımsatan Sojat, "Ancak burada önemli bir husus var ki o da dönemi kana bulayanın Osmanlılar değil, Hristiyanlar arasında katliamlara neden olan ihtilal ve ihtilal karşıtı hareketler olduğudur" ifadelerini kullandı. Balkanlar'da Osmanlıları konu alan birçok edebi eserde suçluların kazığa oturtularak cezalandırıldığının anlatıldığına dikkati çeken Sojat, bu tür bir cezalandırma sisteminin, aslında Balkanlar'ın eski topluluklarından Ulahlara ait olduğunu vurguladı. Hırvatistan'ın Slavonya bölgesinde Osmanlı döneminde inşa edilmiş beş cami olduğuna işaret eden Sojat, "Bu camilerden hiçbiri günümüze ulaşmadı. Bu da bizim hoşgörü seviyemizin göstergesidir" ifadelerini kullandı. (Star, 10 Aralık 2018) Yunan asıllı Türkolog, Ottawa Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Dimitri Kiçikis, Yunanistan'ın Osmanlı İmparatorluğu'ndan ayrılmasının tarihi bir hata olduğunu ve Rus yayılcılığına karşı gelecekte bir Türk-Yunan Konfederasyonu'nun kurulması gerektiğini ifade etti. (Yeni Akit, 19.6.2020) Osmanlı'nın yıkılışı en çok Araplara zarar verdi. Londra'da yayımlanan El Arap gazetesinde Sair Duri: Doksanlı yıllarda bir Türk bakanın şu açıklamasını not etmişim: 'Bizler Osmanlı devletinin varisleri değiliz. Osmanlı devletinden ayrılıp bağımsız olan son devletiz.' Araplar Osmanlı devletinin yıkılmasından en fazla zarar görenlerdir. Üstat Muin Beşur 1. Dünya Savaşı sonrası Arapların durumunu, hareket halindeki Türk lokomotifinden kopan tren vagonlarına benzetiyor. Vagonlar raylara atılmış vaziyette kalırken, lokomotif yoluna devam etti. 1997 yılında bir gazeteci, Necmettin Erbakan'a Suriye ile Irak'la hayal ettiği ilişkinin şeklini sormuş ve Erbakan, 'Fransızlar ile Almanlar arasında şimdiki ilişki gibi bir ilişki' şeklinde yanıt vermişti. Almanya ile Fransa yaş ve kuruyu yakan bitirici savaşlara girdiler, ancak bugün aralarında AB sancağı altında birlik düzenine varan bir eşgüdümlü ilişki söz konusu. (Londra merkezli 'El Arap Gazetesi' 19 Şubat 2009)

Somali devlet başkanı adayı Muhammed Ali Nur: Osmanlı bizim de devletimizdi. (Akit, 15.8.2012) Balkan ülkelerinde yaşayan Müslümanların sorunlarının ve geleceğinin tartışıldığı sempozyumda Osmanlı arandı. Sırbistan İslam Toplumu Baş müftüsü Muammer Zukorliç: "Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşünden sonra Balkan Müslümanları, tıpkı korunmasız yetimler gibi, sürekli olarak soykırıma, zulme maruz kalmışlar." dedi. (Risale haber, 18 Ekim 2008)

Yunanlı yazar Michel de Grece: "Osmanlı Devleti'nin yıkılmasından çok üzüntü duyuyorum. Çünkü Osmanlı Devleti dünya dengesini ayakta tutan bir güç olmuştu ve sevilsin ya da sevilmesin. Osmanlı'nın çöküşünden itibaren Balkanlar ve Ortadoğu'daki çalkantılar durmak bilmiyor." (Türkiye Gazetesi. 11 Ocak 1995; İsmail Yediler, Tarih ve Medeniyet Dergisi, Şubat 44)

Bunlar da bizden!

Komünizmi savunan Urgan anılarında şunları yazmakta idi: “Yaşlı ve çok kültürlü bir kadın Polonyalı bir kadın neredeyse heyecandan ağlayarak ‘Osmanlı İmparatorluğu'nun ülkesine karşı ne kadar iyi davrandığını’ güzel Fransızcasıyla anlatıyordu.” (Mina Urgan, Bir Dinozorun Gezileri, s. 213) TÜSİAD başkanı Haluk Dinçer: “Osmanlı’ya özlem anlamsız. Osmanlı İmparatorluğu insanlık tarihinin en önemli siyasi ve kültürel etki kaynaklarından biridir. Fakat imparatorluğun sanayi devrimini yapamamış çağdaş devlet sistemine, demokratik yurttaşlık toplumlarına geçememiş dönemine özlem anlamsız bir tutum olur.” (Vatan, 23.1.2015)

Geçmişinden ders almayan ve sadece inkar politikası üzerinde yürüyen hiçbir toplumun yaşamasına imkan yoktur! Köksüz bir millet asla tarih sahnesinde uzun süre hayatta kalmaz! Dışarıdan olanlar Osmanlı hayranı iken biz nasıl ve neden atalarımıza düşman kesildik?! Osmanlı devletine olan özlem ve hayranlığın sebebi ne olabilir? Tarihten birkaç örnek verelim.

James Baker, ‘Turkey in Europe’ şunları yazmaktadır: “Türkiye’de aristokrasi yoktur. Sultanın altındaki tüm erkekler sadece kanunun gözündeki değil, inanç ve gelenek açısından da eşittir. Tüm insanların eşit olduğunu ileri süren Muhammed’in yarasını düşündüm. Osmanlı memleketlerini gezerken, bütün insanların eşit olduğunu ilan eden İslam kanunlarının dürüstçe uygulanması karşısında derin düşüncelere daldım.” (Baker, s. 74, 156)

Katolik Macar Kralı Hünyad, Sırbistan’ı işgal edip, Ortodoks kiliseleri yıkacağını ilan eder. Sırlar Fatih Sultan Mehmet’ten yardım ister, 'Bizi kurtar ama kiliselerimizi yıkma' diye ricada bulunurlar. Fatih: 'Asla! Sırbistan fethedilecek ama dini görevlerinizi serbestçe yerine getirmenize izin vereceğiz ve kiliselere dokunmayacağız.' diye cevap verir. (Evlıya Çelebi seyahatnamesi, I/36; Abdurrahman Adil, Hadisat-ı Hukukiyye, 12/185-186) 1854 ve 1877 Osmanlı- Rus savaşları esnasında Ruslar Ermenileri Osmanlı aleyhine kışkırtmak isterler. Ama bir türlü başarılı olamazlar. Çünkü Rus hakimiyeti altında bulunan ermeni halkına mezhepleri konusundaki baskıları görmekte idiler. Çar, Kafkas cephesi komutanlığına bir ermeni olan Boris Milkon’u atar, Tüm çabalarına rağmen ayaklandıramadığı Ermeniler için Boris, 'Hiç kimseye isteklerimizi anlatmak mümkün değil. Buradaki Hristiyanlar başka bir soyda, bir inançta kalmışlar.' demek zorunda kalır. (Prof. Nikerland Krayblis, Rusya’nın Şark siyaseti ve Vilayeti şarkıyye meselesi, s. 173) Benzer durum Gürcü halk için de geçerli idi. Rusya hakimiyeti altına aldığı Gürcülere Ruslaştırma politikası uygulamaya başlar. Birçok gürcü karşı çıktığı için cezalandırılır veya Sibiryaya sürülür. (Fahrettin Erdoğan, Türk ellerinden Hatıralarım, s. 34) Hatta Gürcüler tekrar Osmanlı idaresine geçmek için taleplerde bulunurlar. 1821 Tarihli Ahıska Valisi Ali Paşa’ya aracı olmaları için talepte bulunurlar: “Halimizi Osmanlılara bildiriniz. Padişahın niyaz ediyoruz, bizi yalnız başımıza bırakmasın.” (Talepler ve dilekçeler için; Şinasi Altundağ, Osmanlı idaresi ve gürcüler, IV.T.T. Kong., s. 323)

Osmanlı Hükümeti fethettiği bölge halkına istimalet adı verilen bir uygulama ile yönetimleri altına almıştır. Bu uygulamanın asıl amacı fethedilen bölge halkının güvenini sağlamak ve ellerinde bulunan mülkleri ve dini inançlarını istedikleri şekilde kendilerine bırakmakta yatmaktadır. Osmanlı devletinde hiçbir zaman bölge halkına zorlama yapılmamıştır. Böyle olunca da Osmanlılara karşı herhangi bir direniş söz konusu olmamıştır. Osmanlı devleti erken dönemlerde başlatmış olduğu bu fetih metodunu klasik dönemde de sürdürmüş ve büyük başarılar elde etmiştir. Zaten Osmanlıların balkanlarda tutunmasında en büyük etken uygulamış oldukları bu yöntem olmuştur. (Halil İnalçık, “Ottoman Methods of conquest”, Studia Islamica,2, (1954), 103-129) Balkanlar’da dini ve feodal baskılardan bıkmış olan köylüler Osmanlı Devleti’nin merkeziyetçi sistemini ve uygulamış olduğu siyasi rahatlığı benimsemişlerdir. Balkanlar’da dini baskı Katolik kilisesinden gelmekteydi. Katolik kilisesi Ortodoks balkanlara

karşı dini baskı yapıyor ve mezhep değiştirmelerini istiyordu. Böyle bir durumda Osmanlı Devleti Ortodoks kilisesini kendi kontrolü altına almış ve onu baskılardan kurtarmıştır. Bu adaletli sistem fetret dönemlerinde bile balkanların Osmanlı'ya bağlı kalmasında etken olmuştur. Mesela 1402'de Ankara savaşında yenilen Osmanlı orduları Anadolu üzerindeki hakimiyetlerini geçici olarak kaybetmiş olsalar da Rumeli'deki bütünlüğü ve siyasi iktidar bütünlüğünü sağlamıştır. (Halil İnalçık, Stefan Duşan'dan Osmanlı İmparatorluğuna, s. 137, 184) P. Wittek, Osmanlı hoşgörüsü sonucu bazı Rumeli şehirlerinin zorluk çıkarmadan teslim olduğunu yazar. (Halil İnalçık, Stefan Duşan'dan Osmanlı İmparatorluğuna, s. 140) Ortodoks olan yerli ahali Osmanlı akınlarına tepki göstermiyor, onları kurtarıcı gibi görüyordu. Machiel Kiel, Constantin Jiricek'e dayanarak, Osmanlıların kesin fethinden sonra bölgenin huzura kavuştuğunu belirtmektedir. (Machiel Kiel, "Bulgaristan'da Eski Bir Osmanlı Mimarısının Bir Yapıtı, Kalugerovo-Nova Zagora'daki Kıdemli Baba Sultan Bektaşî Tekkesi", Belleten, C. XXXV, S. 137, Ankara, 1971, s. 46, dipnot 4) "Bulgar Milleti kulları beşyüz seneden beri Osmanlı idaresi altında mesut olarak yaşamaktadırlar. Bu süre zarfında mal, can ve dinleri fesatçıların ve kötülük peşinde olan kişilerin tecavüzünden muhafaza edilmiştir. Halbuki diğer memleketlerde yaşayan güçsüz ve fakirler, zenginlerin saldırılarına ve zulmüne maruz kaldıkları gibi kendilerine her türlü haksız muamele de reva görülmüştür. Zira Osmanlı idaresi altında yaşayan kuvvetliler tarafından güçsüzlere hiçbir şekilde eziyet edilmemiş, güçlüler ve zayıflar devletin bahşettiği adalet ve hakkaniyetten aynı nispette faydalanmışlardır. Osmanlı idaresindeki Hristiyanlar arasında din ve mezhep farkı gözetilmeyerek hepsine eşit muamele edilmiştir." (Prof. İsmet Miroğlu: Türklerde İnsani Değerler ve İnsan Hakları Başbakanlık Arşivi, Bulgaristan İdare Kataloğu, nr. 89)

Eski Dışişleri Bakanlarından Hikmet Çetin: 1992 yılında Bosna-Hersek konusunda bir toplantı yapıyordu. Türkiye de çağrıldı. Miloseviç, Karadziç hepsi oturuyorlardı. Benim yanımda Amerika Dışişleri Bakanı vardı. Yugoslavya'da yedi yıl büyükelçilik yapmış. Bana dönerek 'Siz bu felaket yerlerde 500 yıl nasıl kaldınız?' dedi." (İsmail Yediler, Osmanlı'nın yani İslam'ın, 22 Eylül 1994)

"Hiçbir Hristiyan Devleti, kendi topraklarında Türklerin bir camisi bulunmasına müsaade etmez. Oysa Türkler bütün Rumlardan kiliseleri olmasını hoş görürler." (Voltaire, Türkler, Müslümanlar ve Ötekiler, s. 81, 88, 90) E. Alexander Powell: "Kromvel'in (İngiliz) askerleri İrlandalı Katolikleri katlederken, Fransa'nın emri ile Fransa'da Protestanların kökü kazınır bütün Avrupa ülkelerinde Museviler hesapsız zulüm ve vahşete tabî tutulurken, küçük Asya'da Müslüman, Hristiyan ve Musevilerin yan yana, tam bir dostluk içinde yaşadıklarını hatırlamak yerinde olur." (E. Alexander Powel, The Struggle For Power in Moslem Asia, New 1925, s. 120; Kamuran Gürün. Ermeni Dosyası, s. 36) "Pierre Bayle, Osmanlı devletinin her türlü dini düşünceye gösterdiği hoşgörüyü Hristiyanlara örnek olarak gösterir: Osmanlı, zamanında İspanya Yahudilerini kabul etmiş, daha sonra da Macaristan ve Transilvanya Kalvinistlerini, Silezya Protestanlarını, Rusya'nın eski dinine bağlı kazakları, kısaca Katolik veya Ortodoks baskısından kaçanların sığınağı haline gelmiş bir devlet olmuş idi." (Yücel Bulut, Oryantalizmin kısa tarihi, s. 74)

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 4 ülkeyi kapsayan Afrika turundaki ilk durağı olan Cezayir'de Cezayirli bir gazeteci Cumhurbaşkanı Erdoğan'a Osmanlı'yı kastederek "Türkiye, Cezayir'i sömürge olarak mı görüyordu?" sorusunu yöneltti. Erdoğan, Cezayirli gazetecinin sorduğu soruya tarihi bir yanıt verdi. Erdoğan, "Öyle olsaydı, bu soruyu bana Fransızca değil Türkçe sorardın!" (Haberler.com, 1 Mart 2018) Tunuslu Prof. Dr. Abdülcelil Temimi, "Bugün Osmanlı'nın doğal sınırları içerisinde mevcudiyetini sürdüren otuzu aşkın ülkenin, patlamaya hazır bomba olmaktan bir türlü kurtulamaması rağmen Osmanlı'nın buralarda asırlar süren boyunduruğun altına nasıl imza attığının sırrını; büyük bir hoşgörü harmonisi içerisinde, halen tartışması yapılan demokrasi, özgürlük, adil yönetim gibi modern mefhumları doruk seviyede tatbik etme maharetine bağlamaktadır. Osmanlı'nın dışında, yeryüzünde gelmiş hiçbir imparatorluğun, bu mikyasta büyüklüğe sahip devletleri yönetmeye muvaffak olamadığını söylemektedir." (Basından, 5 Kasım 1994) Bu sözler Çağdaş tarih felsefecisi Arnold Toynbee'in, 'Tarih

Üzerine Bir Etüt' adlı eserindeki şu ifadeleri hatırlatmaktadır: "Eflatun'un ideal devletine en fazla yaklaşabilmiş sistem Osmanlı sistemidir." Orhan Gazi de, Bursa'nın fethinde Rumlara şehri niçin teslim ettiklerini sorduğunda şu cevabı almıştı: "Sizin devletinizin günden güne yükseldiğini ve bizim devrimizin geçtiğini anladık. Babanızın idaresine geçen köylülerin memnun kalıp bir daha aramadıklarını gördük ve biz de bu rahatlığa heves ettik." Göynük ve Yenice tarafları fethedilip, Orhan Gazi'nin oğlu Süleyman Paşa yöre Hristiyanlarına çok adaletli davrandığında ise, yerli ahali ona şöyle şükranlarını sunmuştu: "Ne olaydı bunlar (Osmanlılar) bize daha önce bey olaydı!" (Aşıkpaşazade, Tevarih-i Al-i Osman. s. 30, 43) De la Croix'de bu konuda şunları yazmaktadır: "Orhan Gazi'nin İznik fethinde şehir halkına gösterdiği müsamaha ve hepsine yaptığı güzel muamele onları çok memnun ettiğinden göç etmedikleri gibi, Türklerin himayesinde kalarak bahtiyar bir hayat geçirmeye karar vermişlerdi." (De la Croix, Osmanlı Takvim-i Tevahihi, I/90-92) Bizans tarihçisi Dukas ise bu konuda şunları söylemektedir: "II. Murad düşmanına karşı babasından daha yumuşak davranırdı. Allah bilir ki, Murad halka karşı daima iyilikte bulunurdu. Bu iyiliğini yalnız kendi ırkından ve dininden olanlara değil Hristiyanlara da gösterir." (Dukas, Bizans Tarihi, s. 139)

Kanuni'nin Macaristan'da heykelinin dikilmesi münasebetiyle, Macaristan'ın 1961-1965 yıllarında arasında Ankara Büyükelçisi olan İmren Czekman şu anlamlı değerlendirmeyi yapmıştır: "Osmanlı Devleti'nin, İslam hoşgörüsü, milletleri kaynaştırmak suretiyle Balkanlarda 500 yıl devam etti. Her topluma kendi kültürünü üretme ve o kültüre göre yaşama serbestisini verdi. Dünya tarihinde ilk defa, Fethedilen bir ülke, Fethi yapan kişinin heykelini diyor. Bunun elbette derin bir anlamı vardır." (Kemal H. Karpat, "Kossuth in Turkey: The Impact of Hungarian refugees in the Ottoman Empire. 1849-1851". Yay. Haz. Jean-Louis Bacque-Grammont, İlber Ortaylı, Emeri von Donzel, CIEPO Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Araştırmaları Uluslararası Komitesi VII. Sempozyumu Bildirileri. Peç: 7-11 Eylül 1986, Ank. 1994. TTK. Yay., s. 109. 113; Süleyman Beyoğlu, "Kahraman Düşmanın Torunları", Tarih ve Medeniyet Dergisi. Aralık 1997. Sayı: 45, s. 8-12; İsmet Bozdağ, "Zigetvar'da Şanlı Mazimizi Yaşadık", Tarih ve Medeniyet Dergisi, Ekim 1994. Sayı: 8, s. 15-19; Selim Yıldız. Vilayetlerin Sultanlığından Faziletlerin Sultanlığına Osmanlı, s. 194-195)

"Bugün Atina'da bir tanrı ibadete açık cami yokken, Osmanlı döneminde Atina'da 350 kilise vardı. 1387'de Rum Başpiskoposu Makarios, Osmanlıları şehri fethetmeleri için davet etmişti." (Erhan Afyoncu, Bugün, 13.10.2013)

22 Eylül 2003 tarihinde İstanbul Çırağan Sarayı'nda gerçekleştirilen "Osmanlı Vizyonu ile Balkanlar'a Bakış" adlı konferansta konuşan eski Kültür Bakanı Agah Oktay Güner: "Başta Sultan Murad olmak üzere tüm Osmanlı padişahları bölgede bir hoşgörü medeniyeti kurdu. Osmanlı aldığı verginin iki katını harcayarak bölgede yatırım yaptı." demektedir. Örneğin Osmanlı devletinin hakimiyeti altında bulunan Avusturya'dan aldığı vergi 3 milyon Osmanlı altını iken aynı bölgeye yaptığı yatırımın toplamı ise 11 milyon Osmanlı altını değerinde idi." "Gayrimüslimlerden alınan vergiler, hakimiyet müddetince daima, kamu hizmetlerini ifa etmek, güvenliklerini sağlamak için kullanılmıştır. Hizmetleri görülmez, güvenlikleri sağlanamazsa toplanan vergiler iade edilirdi. Nitekim, 1402 Ankara Savaşı'ndan sonra, Selanik elden çıkınca, orada ikamet eden gayri Müslimlere, o yıl için toplanan vergiler geri verilmiştir." (Mehmed Niyazi, Yedi Yüzcüncü Yıl İçin, 9 Ocak 1997) Macaristan İlimler Akademisi üyesi olan Tarihçi Kaldy-Nagy tarafından ortaya çıkarılıp yayınlanan bir belgede belirtildiğine göre Osmanlı Devleti, Macaristan'a hakim olduğu devirlerde, 1558 ile 1560 yılları arasında halktan topladığı 6 milyon akçe vergiye mukabil; aynı dönemde 23 milyon akçe tutarında yatırım yapmıştır. (Kaldy-Nagy, "The Cash Book of the Ottoman Treasury in Buda in the years 1558-1560", Açta Orientalia Hungarica, XV/173-182) Amerikalı Tarihçi W. McGowan da yaptığı araştırmalar sonucunda Osmanlı idaresindeki Sırbistan'da nüfus başına düşen gıda mahsulünün, Avrupalı devletlerin sömürgelerindeki köylülerin elinde kalan gıda mahsulünden çok daha fazla olduğunu ortaya çıkarmıştır. (Bruce W. McGowan, "Food Supply and Taxation on the Middle Danube 1568-1579". Archivum Ottomanicum, I/139-196)

Rönesans'ın başlamasında Osmanlı'nın da katkısı vardır. Tarihçi Prof. Dr. Halil İnalçık, Osmanlı topraklarından Floransa'ya giden Yunan filozof, alim ve filologlar sayesinde İtalya'da yeşeren serbest düşüncenin, Hristiyanlığın hurafelerle bozulmuş şeklini ve papanın bütün otoritesini yaktığını söyler. Prof. Dr. İnalçık, "Hiç bilinmeyen bir şey, Osmanlı Türklerinin, Rönesans'ı başlatan fikir hareketine önemli katkı yapmalarındır. Türkiye'den giden Yunanlı filozof, alim, filologlar sayesinde İtalya'da yeşeren serbest düşünce Hristiyanlığın hurafelerle bozulmuş şeklini, papanın bütün otoritesini yıktı. Erasmus bu felsefeden faydalanarak İncil'i yeniden yazdı. Luther, Almancaya tercüme edilen bu İncil'i okudu. Böylelikle Batı'da, yeni tenkitçi dönem yer bulmaya başladı. Fransa'da bu felsefeyi okuyarak bir Descartes yetişti. Bugün bilim adına ne varsa bu fikirlerden kaynaklanır." (Sabah,11.06.2012)

Süleymaniye Camii imarethanesinde muhtaç kişilere yemek verilen penceresi küçük yapılmıştı ki, yemek almaya gelenler rencide olmasın! Kuş evleri: Osmanlı'da köşk, cami, mescid, türbe, çeşme gibi yapıların duvarlarına inşa edilen kuş evleri de, canlılara gösterilen merhamet ve sevginin yanı sıra mimari estetiğin sembolleri olarak da halen varlıklarını sürdürmektedir. Ve sadaka taşları: Halkın kolayca ulaşabileceği camilerin, çeşmelerin, köprülerin, kimi türbe, tekke, hazire, dergah, han, hastane ve bakımevlerinin, kimi zaman da sık geçilen sokakların bir köşesine küçük taş sütunlar dikilir. Bunların üst yüzleri üzerinde küçük bir çukur (hazne) bulunur. İsteyenler sadakasını buraya bırakır; ihtiyacı olup da sadaka isteyemeyen kişiler ihtiyacı kadar parayı buradan alarak sıkıntısını giderir. Parayı bırakan da, parayı alan da kimsenin görmemesi için çoğu kez gece karanlığını tercih ederlerdi. Yitik taşları: Sivas Kale Camisi'nin minaresinin altındaki yitik taşında eskiden kaybolan eşyalar teşhir ediliyordu. Başkalarına ait eşyaları bulanlar bunları yitik taşına bırakırdı. Eşyaları kaybolanlar buraya gelir kaybettiklerini yitik taşından alırdı.

Osmanlı'da kurulan vakıflar: Güzel Yazı Öğretme Vakfı, Sokak Hayvanlarına Ekmek Verme Vakfı, Hastalara Evinde Bakma Vakfı, Kızlara Çeyiz Hazırlama Vakfı, Duvar Yazılarını Silme Vakfı, Kadın Sığınma Evi Vakfı, Sıcak Pide Dağıtma Vakfı, Yaz Günlerinde Soğuk Su Dağıtma Vakfı, Kışın Abdest Alanlara Sıcak Su Temin Etme Vakfı, Sıcakta Sebillere Kar Koyma Vakfı, Yol Güvenliğini Sağlama Vakfı, Helalleşme Vakfı, Hristiyan Esirleri Kurtarma Vakfı, İlkokul Hocalarına Tütünü Yasaklama Vakfı, Yoksul Mahkumlara Harçlık Verme Vakfı, Güvercin hane Yaptırma Vakfı, Leylekleri Koruma Vakfı, Dara Düşenlerin Vergisini Ödeme Vakfı, İflas Eden Tüccarlara Yardım Vakfı, İlmi Kitapları Bağışlama Vakfı, Şehit ve Sahabe Türbelerini Tamir Etme Vakfı, Şehir Estetiğini Koruma Vakfı, Hayvanlara Mera Açma Vakfı... vd. (İlginç Vakıflar, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Ocak, 2012, s. 12-117)

Bulgaristan, Makedonya, Sırbistan, Yunanistan, Karadağ, Bosna-Hersek, Hırvatistan, Kosova, Romanya, Moldova, Polonya, Ukrayna, Estonya, Slovakya, Macaristan, Arnavutluk Balkanlar'da. Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan ve Rusya (bir bölümü) Kafkaslar'da. Irak, Suriye, Ürdün, İsrail, Lübnan, Filistin, Kuveyt, Suudi Arabistan, Katar, Bahreyn, Yemen, Umman Ortadoğu'da. Mısır, Libya, Fas, Cezayir, Tunus, Sudan, Eritre, Cubuti, Somali, Etyopya, Nijer, Çad, Kenya ve Uganda Afrika'da. Etki alanımızda olanları saymaya yerimiz yetmezdi! Bir de haraç aldıklarımız vardı! Mesela Avusturya bunların başında gelirdi. Venedik de öyle. Rusya da liste de vardı! Bu kadar mı? Değil elbette! Fransa da hiç aksatmadan haraç verirdi! 5 Eylül 1795 Anlaşması'na göre Amerika Birleşik

Devletleri de haraç vermek zorundaydı. Donanmanın gittiği ve avucunun içine aldığı yerleri ise gerçekten sayamayız! Çok. Hem de çok. Bir de hilafet'ten dolayı bağlı olanlar vardı! Hindistan, Pakistan, Bangladeş, Sri Lanka, Maldivler, Malezya, Endonezya, Tanzanya, Mozambik ve Güney Afrika gibi. Buralardaki Müslümanlar, Topkapı Sarayı'na, Dolmabahçe Sarayı'na bakardı! (Ergün Diler, Takvim, 21.01.2016)

Osmanlı Toprakları Üzerinde Kurulan Devletler: Avrupa: 1.Türkiye, 2.Bulgaristan (545 yıl), 3.Yunanistan (400 yıl), 4.Sirbistan (539 yıl), 5.Karadag (539 yıl), 6.Bosna-Hersek (539 yıl), 7.Hirvatistan (539 yıl), 8.Makedonya (539 yıl), 9.Slovenya (250 yıl), 10.Romanya (490 yıl), 11.Slovakya (20 yıl) Osmanlı adı:Uyvar, 12.Macaristan (160 yıl), 13. Moldova (490 yıl), 14.Ukrayna (308 yıl), 15.Azerbaycan (25 yıl), 16.Gurcistan (400 yıl), 17.Ermenistan (20 yıl), 18.Güney Kıbrıs (293 yıl), 19.Kuzey Kıbrıs (293 yıl), 20.Rusya 'nin güney toprakları (291 yıl), 21.Polonya (25 yıl)-himaye- Osmanlı adı: Lehistan, 22.Italya 'nin güneydoğu kıyıları (20 yıl), 23.Arnautluk (435 yıl), 24.Belarus (25 yıl), -himaye-25.Litvanya (25 yıl), -himaye-26.Letonya (25 yıl), -himaye-27.Kosova (539 yıl), 28.Voyvodina (166 yıl) Osmanlı adı: Banat.

Asya: 29.Irak (402 yıl), 30.Suriye (402 yıl), 31.İsrail (402 yıl), 32.Filistin (402 yıl), 33.Urdun (402 yıl), 34.Suudi Arabistan (399 yıl), 35.Yemen (401 yıl), 36.Umman (400 yıl), 37.Birleşik Arap Emirlikleri (400 yıl), 38.Katar (400 yıl), 39.Bahreyn (400 yıl), 40.Kuveyt (381 yıl), 41.Iranın batı toprakları (30 yıl), 42.Lübnan (402 yıl).

Afrika: 43.Mısır (397 yıl), 44.Libya (394 yıl) Osmanlı adı: Trablusgarp, 45.Tunus (308 yıl) 46.Cezayir (313 yıl), 47.Sudan (397 yıl) Osmanlı adı: Nubye, 48.Eritre (350 yıl) Osmanlı adı: Habes, 49.Cibuti (350 yıl), 50.Somali (350 yıl) Osmanlı adı: Zeyla, 51.Kenya sahilleri (350 yıl), 52.Tanzanya sahilleri (250 yıl), 53.Cad'in kuzey bölgeleri (313 yıl) Osmanlı adı: Resade 54.Nijer'in bir kısmı (300 yıl) Osmanlı adı: Kavar, 55.Mozambik ' in kuzey toprakları (150 yıl), 56.Fas (50 yıl) -himaye-, 57.Bati Sahra (50 yıl) -himaye-, 58.Moritanya (50 yıl) -himaye- 59.Mali (300 yıl) Osmanlı adı: Gat kazası, 60.Senegal (300 yıl), 61.Gambiya (300 yıl), 62.Gine Bissau (300 yıl), 63.Gine (300 yıl), 64.Etiyopya' nın bir kısmı (350 yıl) Osmanlı adı: Habeş

Osmanlı'yı kimler sevmez?!

İsrail Başbakanı Netanyahu, "(Avustralya Başbakanı Malcolm Turnbull'a hitaben) "Ülkemizi (Filistin'i) Osmanlılardan kurtardığınız için size borçluyuz. Bu büyük bir olaydı." dedi. (AA, 26.09.2016) Siyonizmin sözcüsü The Jerusalem Post: Türkiye'nin Suriye'deki artan etkisi, Erdoğan'ın Ortadoğu'ya yönelik neo-Osmanlı vizyonu ile örtüşüyor. Türkiye'nin Suriye'deki kazanımları İsrail'in kabusu olacak. (A Haber, 11.12.2024) PYD Eş Başkanı terör örgütü elebaşı Salih Müslim, Rusya'nın Suriye'deki operasyonunun yeni Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçası olmaktan kurtardığını söyledi. (Haber 7, 28.09.2016) Terör örgütü PKK, Suriye'nin Münbiç kentinde dağıttığı bildirilerde, "eğer bizi desteklemezseniz Osmanlı geri döner" şeklinde kara propaganda yaparak halkı etkilemeye çalıştı. (Akit, 22.12.2018) Sırp generali Ratko Mladić Boşnakları öldürürken Osmanlı'dan ve asıl Türklerden intikam almakta olduğunu açıklamaktan çekinmedi. "Nihayet zorba Türklere karşı ayaklanmamızdan sonra bu topraklarda Türklerden intikam almanızın zamanı geldi." (11.7.1995; Video: x.com/i/status/1281873613117894656)

Peki neden?! Arnold Joseph Toynbee: "Osmanlı yıkılmış bir devlet değildir. Durdurulan bir medeniyettir. Önündeki tarihi engeller kaldırılırsa, durdurulduğu yerden yürüyüşüne devam edecektir." (E. J. Brill, The Ottoman state and its place in world history, Brill Academic Publishers, s. 18; Sevil Nuriyeva, Star, 23 Mayıs 2016)

Eşcinsellik, gen/hormon ve İslam

Bu konu ile beraber, ‘Dinsiz ahlak olur mu?’ adlı yazımızı da tavsiye ederiz.

Giriş

Özellikle son 30-40 yıldır eşcinselliğin psikolojik bir hastalık değil, genetik kökenli doğal bir eğilim olduğu imajı toplumda oluşturulmaya çalışılmaktadır. Hatta iş o raddeye varmıştı ki, ‘eşcinsellerin tedavi olması gerektiğini savunanların asıl tedavi edilmesi gereken kesim olduğu’ (BBC Türkçe, 22 Eylül 2018: Rome Tor Vergata Üniversitesi’nden Endokronoloji ve Medikal Seksoloji profesörü Emmanuele Janini: “Asıl tedavi edilmesi gereken hastalık homofobi’dir.”) bile ileri sürülmeye başlanmıştı! Ama artık bilimsel araştırmalar ortaya koymuştur ki, ‘eşcinselliğe özel bir gen yoktur.’ (Acık Beyin, 6 Mart 2021) “Prof. Dr. Zeki Bayraktar: Eşcinselliğin genetik olduğuna, doğuştan olduğuna dair hiçbir bilimsel kanıt yoktur. Aksine, bunun böyle olmadığına dair kanıtlar var. Prof. Dr. Nevzat Tarhan: Eşcinsellik kesinlikle doğuştan değil, sonradan öğrenme ile ilgili ve sosyal bir sorundur. Prof. Dr. Sefa Saygılı: Kimse eşcinsel doğmaz, daha sonra ortaya çıkar. Herhangi bir eşcinsellik ile ilgili hormonal farklılık yoktur, genetik farklılık yoktur, kromozomal farklılık yoktur. Bu tamamen kişinin yönelimidir. Bu normalden bir sapmadır. Özellikle günümüzde boşanmalar artıyor, çocukları %70-80 oranında anneler büyütüyor. Yani babalar yok. Bir erkek modeli göremiyor çocuk, erkek modeli göremediği için yine kimliğini annesine bakarak ona benzeterek, geliştirebiliyor.” (Yeni Şafak, 28/06/2022)

Evrimsel bir dünya görüşünü savunan ve dolayısı ile de eşcinselliği de normal kabul eden bir sitenin bu konudaki başlığı bile her şeyi açıkça ortaya koymaktadır: “Eşcinselliğin Genetik Temeli Olması Muhtemel; Ancak Eşcinselliğe Sebep Olan Tek Bir Gen Yok!” (evrimagaci, 30 Nisan 2020) Hem ‘muhtemel’ kaydına rağmen eşcinselliğin ‘genetik’ olduğunu görüşü en başta ilan edilmekte hem de yine başlıkta ‘özel bir gen’ olmadığı açıkça itiraf edilmek zorunda kalınmaktadır! Yani, ortada bilimsel bir kanıt değil bir ön kabul, bir ‘inanç’ ve bir yönlendirme bulunmaktadır! Evrim ağacı tarafından, 7 Aralık 2014 tarihli yazılarında "Dünya'nın En Saygın Hakemli Dergisi" olarak nitelendirilen Nature: “No 'gay gene': Massive study homes in on genetic basis of human sexuality”: ‘Eşcinsellik Geni’ Yok: İnsan cinselliğinin genetik temeline ilişkin kapsamlı çalışma. (nature.com, 29 Ağustos 2019) Zaten evrimagaci sitesinin “Eşcinsellik Genetik mi, Tercih mi? Eşcinsel Genleri Var mı?” adlı yazısı da evrimcilerin kullanmayı çokça sevdiği şu kelime ile bitmektedir: ‘muhtemeldir.’ (Evrimgacı, 27 Haziran 2019) Eşcinselliği savunan iki akademisyenin görüşü ile devam edelim: Prof. Dr. Mehmet Sungur: Eşcinsellik genetik mi değil mi ‘kesin değil’ ama genetik olduğunu ‘düşünüyorum.’ Prof. Dr. Aytül Özkürkçigil: 1993 yılında yapılmış bir çalışmada homoseksüel erkeklerin, X kromozomunda bir bozukluk olduğu yönünde bulgulardan ‘söz edildi.’ (Haber 3, 20 Mart 2010)

Cambridge, Massachusetts'teki Broad Institute of MIT ve Harvard'da genetikçi olan baş araştırma yazarı Andrea Ganna: “eşcinsel geni yok!” Dünyaca ünlü bilim dergileri Nature ve Science'ta yayınlanan, yaklaşık 500.000 kişinin genomlarına dayandırılan bilimsel çalışmada "Cinsel davranışların çevresel ve kültürel faktörlerden etkileneceği" belirtildi. Bir genetikçi olan EMBL Avrupa Biyoinformatik Enstitüsü yöneticisi Ewan Birney, "Normal insanlar ile eşcinseller arasında gen olarak hiçbir fark bulunmadığını ortaya koyan araştırmayla ilgili eşcinsel davranışlar üzerine pek çok sosyolojik araştırma yapıldığını ve Dr. Ganna ile arkadaşlarının çalışmasının alkışı hak ettiğini" ifade etti. (Basından, 8.2.2021) Harvard Üniversitesi ve Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'nde görevli ekip, Britanya'daki iki farklı kurumda kayda geçirilen 477 bin 500 veriyi inceledi. Genetik yapılarına dair verileri kaydedilen binlerce kişiye cinsel yönelimleri konusunda da soru yöneltildi. Sonuçları ‘Science’ adlı bilimsel yayın

organında yayınlanan araştırmaya göre, sanılanın aksine ‘eşcinsellik geni diye bir şey yok.’ Beş genetik varyasyonun eşcinsellikte önemli etkisi olduğunu saptayan bilim insanları, “Ancak bu beşli eşcinsellerin sadece yüzde 1’inde bulunuyor. Araştırma ekibinden Ben Neale şunları söyledi: “Bir kişinin eşcinsel ilişki yaşayıp yaşamayacağını belirlemek için geliştirilecek gen testi sonuç vermez. Birinin genetik yapısına bakıp eşcinsel ilişki yaşamaya eğilimli olup olmadığını anlamak imkansız.” (Basından, 30.08.2019) Kısaca, “Eşcinsellik geni efsanesi boşa çıkmış bir iddiadır.” (Mustafa Akyol, Bilim, din ve ateizme dair modern ezberlerin sonu, s. 86)

Detay

Eşcinsellik, kendi cinsine ilgi duymaktır ve bu normal olmayan bir psikolojiyi ifade eder. Tedavi edilmesi gereken bir durumdur ve bu mümkündür. Eşcinsel olup sonradan normal cinsel tercihe dönen birçok insanın varlığı da eşcinselliğin aslında bir zorunluluk olmadığını, zamanla tedavisinin mümkün olduğunu otaya koymaktadır. 2012 tarihli UNIMELB Eşcinsel Psikolojisi araştırması verilerine göre, kendini - dikkat biseksüel değil - eşcinsel olarak tarif edenlerin % 67'sinin güzel-alımlı bir kadın gördüğünde ondan etkilendiğini de ortaya koymuştur. Yani bazı psikolojik (Çocukluk dönemindeki yetiştirme ortamı, bu dönemde yaşananlar, baskı altında yetiştirilme ve kimliğini bulamama, kız gibi yetiştirilen erkek çocukları, karşı cinse duyulan hayal kırıklığı, sadece kadınların olduğu bir ortamında büyüme, annenin çocuğunu aşırı koruyucu olması ve üzerine aşırı düşmesi veya babanın tam tersi soğuk, mesafeli olabilmesi gibi) nedenlerle insanlar eşcinselliğe yönelebilseler de aslında bu durumun tamamen ‘bir yanlış güdülenme, ortamı yanlış algılama, yetiştirilmede ortaya çıkan problemlerden kaynaklanan bir psikolojik sapmadan’ başka bir şey değildir. Ayrıca basının da teşviki ile özellikle ergenlikte sırf merakla dayalı bu duruma meyledenler olduğu gibi, bağırsak paraziti türü hastalıkları yanlış algılayıp bu tür eğilimleri olduğunu zannedenlerin olması da olayın diğer bir boyutunu oluşturmaktadır. “Bugün bazı bilim adamları eşcinselliğin genetik olduğunu söylüyor. Bu iddiayı ortaya atan kişinin kendisi homoseksüeldi. Pornografik filmler, anne babaların çocuklarını yetiştirme şekli sonunda çocuklar filmlere ve yetiştirme tarzlarına göre kişilik kazanıyor. Kopma noktası burada.” (Zakir Naik, Gençlerin inanç sorunları, s. 86, 87)

Eşcinsellik normal olmadığını bir diğer kanıtı da, sadece bir yüzyıl eşcinselliğin yaşandığı bir dönemden sonra insanlığın devam etmesinin mümkün olmayacağı gerçeğidir. Bu arada eşcinsel ailede yetişen çocuklar da görülecek travmalar da işin ayrı bir trajedisidir. Eşcinselliği savunanlar arasında, hayvanlar âleminde görülen bazı eşcinsel olayları örnek gösterenlere de rastlanılmakta ise de unutulmamalıdır ki, gerek evrimsel gerek dinsel açıdan baktığımızda şunu rahatlıkla görebiliriz; İnsan hayvandan üstün/ileri bir varlıktır! Hayvanlar âleminde iki erkek bir dişi için ölümüne kavga eder ve kazanan dişiye sahip olur. Ayrıca hayvanlar âleminde hemcinslerini yiyenlerin olduğu da bir gerçektir ve tüm bunlardan daha istisnai olan hayvansal davranışları örnek almak gerekliliği iddiasının sağlıklı olmayacağı gerçeğidir. Yine altını çizmemiz gereken diğer bir hususta dünyamızda son iki yüzyılda yaygınlaşan kimyasalların hayvanların koku kökenli cinselliklerini olumsuz yönde etkilediği gerçeğidir.

Ayrıca ters ilişkinin, kişinin iç organlarına kalıcı zararlar verdiği ve AIDS ve frengi gibi hastalıkların bulaşmasını kolaylaştırdığı da ayrı bir bilimsel gerçektir. Bilindiği gibi her erkekte az miktarda kadınlık hormonu da bulunmaktadır: Bu ortalama yüzde 5 civarındadır ki, bu normal bir durumdur. Öyle olmasa, bütün erkekler aşırı sert ve maço, bütün kadınlar ise aşırı kırılgan olurlardı ve ayrıca karşı cinslerin birbirini anlayıp hissetmesi pek de mümkün olmazdı. Ancak sorun bu hormonların aşırı ön plana çıkarılıp yanlış tercihlere neden olduğu zamanlarda ortaya çıkmaktadır. Normalin üstüne çıkan her belirti nasıl hastalık kabul edilip tedavi ediliyorsa, yukarıda saydığımız nedenlerle ortaya çıkan hormonal dengesizlikle sonuçlanan

yanlış yönelmeler de bir hastalıktır ve mutlaka tedavi edilmelidir. Paradoksal bir örnek verelim; 1990'lı yıllarda ABD'de yapılan geniş kapsamlı seksüellik deneylerinde normal seksüel tercihe sahip bazı erkeklerin, gay erkeklerden daha fazla kadınlık hormonu salgıladıkları belirlenmiştir. Bu durum bile aslında her şeyin beyinde bittiğini göstermektedir. Yine eşcinselliğin, nesillerle ve dünyanın geleceğiyle oynayan bazı lobi/zihniyet/oluşumlar tarafından da beslendiği ve desteklendiği bir gerçektir ve batılı ülkelerdeki eşcinselliğe dönük destek açıklamalarının bu açıdan da irdelenmesi gerekmektedir. Transeksüellik yani cinsiyet değiştirmek ise başlı başına doğal olmayan, psikolojik bir sorundur ve zenci doğup kendini beyazlatmak isteyenlerin psikolojisinden faksızdır bu durumdur.

Günümüzde, 'İslam'ın sınırları içinde kalıp, eşcinsel bir hayatın yaşanabileceği' şeklinde İslam tarihinde asla rastlanmayan görüşleri ileri sürenlere rastlanmaya başlanmıştır. Kur'an'da; A'raf 81, Şuara 165-166, Neml 54-55, Ankebut 28-29, Enbiya 74. gibi ayetlere bakıldığında aleni veya gizli, 'toplu veya özel' her türlü eşcinsel yaklaşımın yasak olduğu açıkça görülmektedir. Bir de hermafrodit (İslam literatüründe Hunsa müşkil) denen; çift cinsiyetli olarak adlandırılan insanlar vardır ki, aslında bunlar da çift cinsiyetli değildirler. Sadece iki cinsiyet organına da sahiptirler. Bir insana çift cinsiyetli denilebilmesi için kadınlara ait XX ve erkeklere ait XY üreme kromozomlarının "her ikisini de" taşıması gerekir ki, bu biyolojik olarak imkansızdır. Hermafrodit yani belirgin olmayan bir dış genital bölgeyle doğmuş kişilerde ya XX ya da XY kromozomu bulunur; yani aslında bu kişilerin genetik olarak tek ve belli bir cinsiyetleri vardır. O kişi hangi cinsiyete sahipse, o cinsiyete göre yaşamayı seçerek, diğer cinsiyete ait üreme yapısı ile alakalı tedavi olup normal hayatına devam etmelidir. Bunda ne dinen ne tıp açısından bir sorun yoktur. (Detay için; Celal Yıldırım, Kaynaklarıyla İslam Fıkhı, IV/407-410; Hilâl Duman, İslam hukukunda hünsa, Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 6/1 (Haziran 2002), Cilt: 6 Sayı: 1, s. 295 - 318)

İslam'da insanın cinsel kimliğinde "tercih" değil "doğallık" esastır.

50

Eşcinselliğin genetik olmadığını savunanlardan olan CİSED Başkanı Dr. Cem Keçe: "Eşcinsellik doğuştan gelen bir şey değildir. İnsanın doğasına aykırı bir durumdur. Anne ve babanın hatası yüzünden oluşur. Çocuğun ruhsal gelişim evrelerinde yani 0-6 yaş arasındaki dönemde anne ve babası ile yaşadığı çarpık ve hatalı ilişkiler sonucunda temeli atılan ve daha sonra yaşanan yakınlaşmalarla pekişen gelişimsel bir kusurdur. Eşcinsellerde, geriye dönüp baktığımızda babanın yokluğu ya da babanın aşırı otoriter oluşu ön plandayken, kadınlarda da anneye sevgi dolu yakın bir ilişkinin kurulamayışı temel sıkıntılar olarak karşımıza çıkmaktadır." Psikolog Dr. Meliha Karayay: "Bu konuda pek çok yeni çalışma var. Biz, psikoloğuz, bize gelen hastalarımızı dinleyip edindiğimiz bilgilere göre eşcinsellik sonradan edinilen bir davranıştır. Aile içi ilişkilerin çocuk tarafından nasıl algılandığı, bu konuda son derece önemli. Ailenin, çocuğun kimlik gelişimi dönemindeki tutumları çocuğa yansıtabilir. Model alma yaklaşımı ortaya çıkarsa, eşcinsellik ortaya çıkabilir. Cinsel kimlik modeli dört yaşında oluşmaya başlar. Ancak çocuk, cinsel kimliğini üç yaşında keşfeder ve ailesine sorular sormaya başlar." (Sabah, 21.03.2010) Prof Dr. Nevzat Tarhan, Psikiyatrist: "Homoseksüeller cinsel yönelimini ve cinsel tercihini doğal yani genlerin öngördüğü heteroseksüel yönelime değil, bir sapma olan kendi cinsine yöneltmişlerdir. Homoseksüel Pedofili olarak bilinen çocuk yaşta eşcinsteki kişilere cinsel ilgi duyma en sık rastlanılan homoseksüalite biçimidir. Homoseksüellik ile ilgili bir gen tanımlanamamıştır. Ancak eşcinsel tercihi olan kişilerin yetiştirilme tarzı araştırıldığında 'sosyal öğrenmenin rolü' göze çarpar. Aşırı koruyucu ve erkeklere düşman bir anne modeli ile zayıf, evle az ilgilenen veya sevgi vermeyen baba rollerini sık görürüz." (Haber7.com, 15 Mayıs 2009) Psikiyatrist İbrahim Balcıoğlu: "Homoseksüalite, cinsel kimlik bozukluğudur ve onun sapık biçimlerinden biridir." Prof. Tarhan: "İnsanlığın geleceği açısından ciddi bir tehlike. Gençler arasında özgürlük gibi zannedilse de özgürlük değil, bazı değerlerin yok olması. Böyle devam ederse, 50 yıl sonra insan nesli diye bir şey

kalmayacak. Sorumlulardan biri de bilim dünyası. Cinsel özgürlük bilim adına destekleniyor. İnsanda biyolojik olarak eşcinsel eğilim yoktur. Eşcinsellik, cinsel kimlikten sapmadır. O sebeple toplumsal olarak onaylanmamalıdır. " (Habertürk, 13.11.2009)

Eşcinsellik Geni!

“Amerikalı moleküler biyolog Dean Hamer, bundan 10 yıl kadar önce de oldukça iddialı bir çıkış yapmış bir isim. 1993 yılındaki bir çalışmada erkeklerin X kromozomundaki bir bölgenin eşcinselliğe neden olduğunu ileri sürmüştü ve bu “buluşu” medya tarafından göklere çıkarılmıştı. Ancak aynı kromozom üzerinde çalışan diğer bilim adamları, Hamer’ın bulgusunu doğrulayamadılar. Böylece “eşcinsellik geni” efsanesi boşa çıkmış oldu.” (Mustafa Akyol, Referans, 12 Ekim 2004) Scientific American Mind dergisinin Nisan 2010 tarihli sayısında “The Third Gender” yani “Üçüncü Cinsiyet” başlıklı makalede Jesse Bering biyolojik cinsiyetinden ve cinsel kimliğinden rahatsız olan Transseksüelleri inceler. Üçüncü cinsel kimlik olan transseksüelleri ikiye ayırır. Açık transseksüeller, gizli trans seksüeller. Her iki transseksüel durumla ilgili bilimsel çalışmalarda genetik veri bulunamadığı vurgular. Kültürel sosyal normların ve öğrenmelerin transseksüel cinsel kimlik ve cinsel yönelim oluşmasındaki ana rolünden söz etmiştir. (Prof. Dr. Nevzat Tarhan, Haber 7, 16 Nisan 2010) "Son ilmi araştırmalar, medyanın bu slogan haberlerinin doğru olmadığını göstermektedir. Söylenenin aksine genlerin kendini ifade etmesinin ‘fiziki çevre ile birlikte sosyokültürel faktörlerle de düzenlendiği’ anlaşılmıştır." (Hamza Aydın, Aralık 2013)

Tedavi gören eşcinsellerin anlattıklarının ortak noktaları şunlardır: "Eşcinselliğin temelinde aile içi sorun, baba figürünün olmaması gelir. Gençler uygun rol model bulamayınca medyanın da yönlendirmesi ile cinsel kimlik krizine girer ve bazen de ailesinden intikam almak için eşcinselliğe yönelirler. Eşcinseller birbirlerine bağlı ve mutlu lanse edilseler de durum tam tersidir. Bu alemde sex, aldatma ve para en önde gelen kavramlardır. O ortama düşen bir daha çıkamaz, battıkça batar." Oğlu özel okulda 16 yaşında, "Anne ben erkek değilim." diyor. Neden, çünkü rol alabileceği, örnek olabilecek bir erkek yok hayatında. Tek mücadele eden ve örnek alacağı annesi var ve o da onu örnek almış! Sonuçta da kendini onunla özleştirip, ergenlik çağı içinde ikileme düştüğü o çağda -kendine tek seçenek olarak sunulan- kadın rolünü kendine daha yakın olarak görüp benimsiyor." (Basından, 17.10.2009) Terapi sürecinden geçen eşcinsellerden birisinin şu sözü dikkat çekicidir: "Uzun yıllar gey olduğumu sandım. Sonunda anladım ki gerçekte ben gey değil, homoseksüellik problemi olan heteroseksüel bir erkektim." (Hayrettin Karaman, Yeni Şafak, 24.05.2009) Sonuç şu başlıkla: “Filiz K: Bir gay’le evlendim hayatım kaydı.” (Ayşe Arman, Hürriyet, 8 Eylül 2007)

“Bir dönem Kolombiya Üniversitesi Psikiyatri Profesörlüğü yapan Robert Spitzer, 200 denekle yaptığı araştırma sonrasında, psikolojik tedavi gören eşcinsellerin sapkınlıklardan kurtulduğunu saptadı. 20 yıl boyunca eşcinseller üzerine çalışmalar yapan ve birçok makale yayınlayan Dr. Neil Whitehead, “Kimse eşcinsel olarak doğmaz” dedi ve tüm genom tarama testlerinde eşcinsellik geni diye bir gene rastlanmadığını kaydetti.” (Yeni Akit, 19.8.2018)

“Eşcinsellik tedavi edilebilir bir hastalık mı? Özgür bir tercihin mi yoksa çocuklukta yaşanan travmaların sonucu mu olduğu hâlâ tartışılan eşcinselliğin tedavi edilebilir bir hastalık olduğu ve pek çok kişinin psikoterapi sonucu eşcinsel eğilimlerinden vazgeçtiği iddia edildi. ABD’de uzun yıllar Eşcinsellik Üzerine Ulusal Araştırma ve Tedavi Birliği Narth’ın başkanlığını yürüten Dr. Joseph Nicolosi’nin Türkçe’ye de çevrilen "Erkek Homoseksüeller İçin Onarım Psikolojisi" isimli kitabı, eşcinselliğin nasıl tedavi edilebileceğini anlatıyor. Kitabın yazarı öyle bir çırpıda bir kenara bırakılabilecek bir isim de değil. Dr. Joseph Nicolosi, uzun yıllar ABD’de

Eşcinsellik Üzerine Ulusal Araştırma ve Tedavi Birliği NARTH'ın başkanlığını yapmış, şimdi de Kaliforniya'daki Thomas Aquinas Psikoloji Kliniği'ni yönetiyor. Türkiye'de de eşcinselleri tedavi etmeyi amaçlayan klinikler mevcut.” (Hürriyet, 12.12.2008)

Aşağıdaki haber de aslında eşcinselliği savunanların ne kadar baskıcı olduğunu ve toplumu yönlendirmek için sadece tek tarafın görüşünün ön plana çıkarılmasını istemekte olduğunu göstermektedir: “ABD’de “Oz Büyücüsü” olarak tanınan ünlü Doktor Mehmet Öz, ABD’deki eşcinsel örgütlerini kızdırdı. Öz’ün geçtiğimiz günlerde yayınlanan programına “düzeltici terapi” tartışmasının ‘iki tarafını birden davet etmesi’ tepkilere neden oldu.” (Hürriyet, 7.12.2012)

Ameliyatla kadın oldu ama şimdi kadavradan penis istiyor Daha önce ameliyatla kadın olan D.K. yeniden erkek olmak için kadavradan penis nakli konusunda yasal düzenleme istedi. (En son haber, 26.10.2012) Erkekti kadın oldu, yine döndü. 1987’de cinsiyetini değiştirip kadın oldu, 17 yıl sonra karar değiştirip tekrar erkek olmak için bıçak altına yattı. (Milliyet, 09.11.2010) İngiliz asker erkekti kadın oldu, pişman oldu erkek oldu. (Basından, 28.11.2012) Kadın olursam sevgilimle evlenirim sanmıştım. Kadir Murat Sözübir 19 yaşındayken travesti olmayı seçti. Adını Aslı Başak olarak değiştirdi. 10 yıl kadın görünümüyle yaşadıkdan sonra eski haline döndü. Sözübir: “Kadın olursam, sevgilimle daha az dikkat çekeriz diye düşündüm. Belki böylece ilk aşkımla evlenebilirdik” Birkaç yıl öncesine kadar plajda bikiniyle gezerken şimdi erkek gibi giyiniyor. Aslı’dan Kadir’e döndükten sonra hissettiklerini anlatırken “O 10 yılı hiç yaşamamış sayıyorum. Kendimi 19’umda sanıyorum” diyor. (Milliyet, 04.05.2008) Uğruna kadın oldu koca dayağı yedi. Bursa’da evlenen Öykü Ö., “Hem beni dövüyor hem aldatıyor” diyerek dava açtı. (Basından, 27.9.2012)

ABD donanmasının özel kuvvetlerinde görevli olan ve erkekten kadına dönen Kristin Beck, cinsiyet değiştirme kararının hayatının en büyük hatası olduğunu söyledi. "Ben kullanıldım. Çok saftım, gerçekten kötü bir durumdaydım ve kullanıldım. Propagandaya maruz kaldım. Beni aşan bilgiye sahip birçok insan tarafından kötü bir şekilde kullanıldım. Ne yaptıklarımı biliyorlardı. Amerika'nın tamamına yayılmış binlerce cinsiyet kliniği var. Çocuklar içeri girip 'Ben erkek gibiyim' veya 'Bu beni rahat hissettiriyor' dediğinde bir psikolog, 'Ah, sen transseksüelsin' diyor. Ve ertesi gün, pedofillerde tıbbi kastrasyon için kullandıkları hormonların aynısı olan hormonları alıyorsunuz. Şimdi bunu 13 yaşındaki sağlıklı çocuklara veriyorlar. Bu doğru görünüyor mu? Bu yüzden Amerika'ya uyanmasını söylemeye çalışıyorum" (Yeni Çağ, 12/12/2022) Mersin’de yaşayan 34 yaşındaki Vanlı Y.K., henüz 11 yaşındayken eşcinselliğini keşfetti. 2003 yılında Ankara’da ameliyatla kadın oldu. 2008 yılında da sevdiği bir erkekle evlendi. Ancak bir süre sonra kendisini erkek gibi hissettiğini belirterek ayrıldı. Bu arada dini vecibelerini yerine getirerek namaz kılmaya devam eden Y.K., yıllar sonra kadın olduğuna pişman oldu. Y.K., “Allah’ın yaratmış olduğu bedenime kendi arzularımdan dolayı müdahalede bulunmuştum. Şimdi tekrar erkek olmak ve hayatımı düzene sokmak istiyorum.” Yine İngiliz Hava Kuvvetleri’nden emekli olan 75 yaşındaki Gary Norton 23 yıl önce ameliyatla kadın oldu ve “Gillian” adını aldı; ancak şimdi “gerçek bir erkek” olduğunu anladığını ve pişman olduğunu söylüyor. Norton, yeniden erkek olmak için ameliyat olmak istediğini ancak Ulusal Sağlık Hizmetleri yetkililerinden olumsuz yanıt aldığını açıkladı. (Haber Türk, 25.10.2012) Cinsiyet değiştirip erkek olmuştu. 7 yıl sonra yeniden kadın olma kararı aldı. ABD'nin Michigan eyaletinde 19 yaşındayken cinsiyet değiştirerek trans erkek olduğunu duyuran Issa, 7 yıl sonra uzun süren hormon tedavilerinin ardından kararından vazgeçerek yeniden kadın olmak istediğini açıkladı. (CNN Türk, 27.01.2022) Cinsiyet değiştirip kadın olmuştu. Şimdi tekrar erkek olmak istiyor. Los Angeles'ta yaşayan 30 yaşındaki Veach, kullandığı hormon tedavileri, lazer epilasyon, göğüs büyütme operasyonu ve saç bakımına verdiği paranın çok fazla olduğunu kaydederek, tekrar erkek olmaya karar verdiğini söyledi. Hormon tedavisini bırakan Veach, göğüslerini saklamak için göğüs kası yapmaya çalışıyor. (Cumhuriyet, 4 Şubat 2019)

Cinsiyet değiştirip sonra bundan pişman olan Chloe Cole Temsilciler Meclisi karşısında konuştu: Tarihin 'En Büyük Tıbbi Skandallarından Biri' "Çocuklar, cinsiyet değiştirmenin yaşam boyu sürecek ve kalıcı olacak sonuçlarını kavrayamıyor." (Dünya ÇAKOP, 30.7.2023) ABD Kongresi'nde "lgbt çocuk" oturumunda acı itiraf: Çocukluğum mahvoldu ABD Kongresi'nde "sözde lgbt çocuk" oturumunda konuşan bir kız çocuğunun söyledikleri şoke etti. 12 yaşında ailesi yardımıyla cinsiyet değiştirmeye başlayıp 16 yaşında pişman olan Chloe Cole isimli çocuk, "Çocukluğum mahvoldu" dedi. (Haber 7, 28.7.2023) Koreli Bir Kadın Olmak İçin 5 Milyon TL Harcayan Fenomen Oli London Tekrar Cinsiyet ve Irk Değiştirdi! (Onedio, 15.11.2022) Cinsiyet değiştiren genç ağlayarak pişmanlığını anlattı: "Yapmayın" Sapkın LGBT örgütünün tuzağına düşen Joey Maiza isimli genç, cinsiyet değiştirdiği için ne kadar pişman olduğunu ve insanların zarar gördüğünü, çektiği bir video ile ağlayarak anlattı. Maiza, "İnsanlar 30-40 yaşlarına geldiğinde 'ben 16 yaşında ne yaptım' diyecek." diyerek büyük tehlikeye dikkat çekti. (Milli Gazete, 4.10.2022) Yüzlerce genç trans birey orijinal cinsiyetlerine dönmek için yardım arıyor 2018 yılında cinsiyet değiştirme ameliyatından vazgeçen bir kadın, cinsiyet değiştirme ameliyatı geçiren birçok kişinin keşke bu ameliyatı olmasaydım diye düşündüğünü söylüyor. (news.sky.com/story/hundreds-of-young-trans-people-seeking-help-to-return-to-original-sex-11827740) Haydar Dümen: Nil'in erkek olduktan sonra seksten haz alması imkansız! Dr. Dümen, cinsiyet değiştirme operasyonunun genellikle pişmanlıkla sonuçlandığını iddia etti. "Cinsiyet değişim vakaları üzerinde 1970'den beri çalışıyorum. Bu kişiler cinsel açıdan erkek olamıyor. Seksten haz almaları da imkansız. Pişman olanlara çok rastladım. Alınan hormonlar ruh dengesini de olumsuz etkiliyor. Kişinin tek kazancı var; mavi nüfus kağıdıyla psikolojik açıdan rahatlamak. Keşke Nil bu ameliyatı olmasaydı." dedi. (Posta, 26 Şubat 2013)

Trans ameliyatları sonrasında yaşanan pişmanlıklar

Cinsiyet ameliyatla veya hormonlarla değiştirilebilen bir şey değildir. [1]. "Cinsiyet değiştirme ameliyatı" yanlış bir nitelemedir, ameliyatlara bir erkek kadına, bir kadın erkeğe dönüşemez, bu mümkün değildir. "Yapılan cinsiyetin değiştirilmesi değil, cinsiyetin iptalidir." Transseksüel olanlar cinsiyetlerini değiştiren değil 'cinsiyetlerini iptal eden' [ne erkek ne kadın haline gelen] bireylerdir. Örneğin bu ameliyatları yaptıran [kadın olmak isteyen bir erkek] ise; Önce cildi hariç penisini[inin işlevsel kısmı] ve testisleri alınır. Böylece artık testosteron ve sperm üretmez hale gelir. Yani o artık [genetik yapısı 46XY/erkek olsa da] penisini, testisleri, spermi ve dölleme yeteneği bulunmayan [erkekliğini iptal ettiren] bir bireydir. Karşıt cinse geçmek [kadın olmak istediği] için anüsü ile uretrası arasında bir oyuk/çukur açılarak sözde vajina yapılır. [içi boşaltılan penis cildi ters çevrilir ve bu çukura döşenir], ancak bu vajina asla doğal bir vajina gibi işleve sahip değildir, sekresyon salgılayamaz, esneyemez, kasılamaz, orgazmik fonksiyonu bulunmaz. Vücut orayı bir yara gibi algıladığından pek çok vakada daralır/kapanır, bu yüzden sık sık metal dilatatörlerle açılmaya genişletmeye çalışılır, enfeksiyonlar, kokular olur, tabii bu arada kesilen kısaltılan üretse (idrara kanalı) da daralmaya, tıkanmaya başlar. Kısaca bu bireyler erkekliklerini kaybettikleri gibi ne işlevsel olarak ne de üreme kapasitesi açısından asla bir kadın olamazlar. [yumurtalıkları ve rahimleri olmadığı gibi suni vajinaları da asla doğal bir vajina işlevini göremez]. Beden yapıları dışarıdan östrojen hormonu kullanarak kısmen feminenleşir ve meme protezi de takılabilir ancak tabii ki tüm bunlar bir bireyin kadın olmasını sağlayamaz. Eğer bu birey [erkek olmak isteyen bir kadın] ise; Ameliyatla memeleri, rahmi, yumurtalıkları ve vajinası alınır. Böylece artık östrojen ve oosit [yumurta] üretmez, siklusu sonlanır. Yani o artık [genetik yapısı 46XX/kadın olsa da] memeleri, rahmi, yumurtalıkları ve vajinası bulunmayan gebe kalma-doğurma yeteneğini kaybeden [kadınlığını iptal ettiren] bir bireydir. Karşıt cinse geçmek [erkek olmak istediği] için kol ve bacak vb bölgesinden alınan dokularla [ki bunlar deri ve yağdan ibarettir] yapay bir penis yapılabilir ancak bu penisin ne işlevi olur ne de duyusu, tamamen görüntü için yapılan bir şeydir bu, yine sadece görüntü için plastik veya silikon testis protezleri takılabilir ama aşka işlevi yoktur. Kısacası bu bireyler

kadınlıklarını kaybettikleri gibi işlevsel ve üreme kapasitesi bakımından erkek de olamamış bireylerdir, yapılan bu penis erekte olamaz, et yığındır, bir kadınla penetratif cinsel ilişki yaşayamazlar, buna muktedir değildirler. Beden yapıları dışarıdan testosteron hormonu kullanarak kısmen maskülenleşebilir ve erkeksi kıllanma olabilir ama tabii ki tüm bunlar da bir bireyin erkek olmasını sağlayamaz. Bu ameliyatı sık yapan doktorlardan Santucci yeni yapılan bu penis için "...o fallus bir fallus değil; deri ve yağdan oluşan bir zarf." diyor. [2]. Evet, bu penis deri ve yağdan oluşan, ne işlevi ne de duyusu/hissi olan bir doku yığını ama bu deri ve yağ dokusunun alındığı bacakta veya kolda ciddi sekeller oluşuyor, yani kol veya bacak kısmen sakatlanıyor, ayrıca estetik problemler de cabası. [3] Peki, bu bireyler kendi bedenlerini sakatlayacak şekilde bu zahmetli ve acı verici ameliyatları niye yaptırıyor ve niye cinsiyetlerini iptal ettiriyorlar? Çünkü biyolojik cinsiyetleri ile uyumlu bir cinsiyet kimliği [psikolojik cinsiyet] geliştiremiyor, 'cinsiyet hoşnutsuzluğu' içinde oluyorlar; 'ben erkek bedeninde hapsolmuş kadınıym' veya 'ben kadın bedeninde hapsolmuş erkeğim' demeye ve bedenleri ile savaşmaya başlıyorlar. Psikolojik cinsiyetlerini düzeltemedikleri [bunu yapacak terapist bulamadıkları için] 'biyolojik cinsiyet' ile 'psikolojik cinsiyet' arasındaki çatışmayı biyolojik bedene müdahale ederek çözmeye çalışıyorlar; yani erkek ise erkeklik organlarını, kadın ise kadınlık organlarını kestirip attırmak istiyorlar. Yaşadıkları ruhsal sorunların bu şekilde son bulacağını [rahatlayacaklarını] düşünüyorlar. Ama tabii ki yanılıyor ve de kandırılıyorlar. Yapılan çalışmalar translarda sık görülen anksiyete, depresyon, madde kullanımı ve intihar gibi ruhsal sorunları ameliyatlardan sonra da yüksek oranda devam ettiğini, bu sorunların bitmediğini ilaveten intihar, kalp-damar hastalıkları ve kansere bağlı ölümlerin daha da arttığını gösteriyor. [4-7] Tabii bu sorunlar trans bireylerin hem yaşam kalitesini bozuyor hem de yaşam süresini kısaltıyor. 2013 yılında San Fransisco'da yapılan bir araştırma, transgender bireylerin ortalama 25 yıl daha az yaşayabileceğini iddia ediyor. [8] Dahası yaşarken de huzurlu ve mutlu olamıyorlar. Ameliyatla cinsiyet değiştiren transseksüellerde; depresyon, travma sonrası stres bozukluğu, kişilik bozuklukları, iş ve sosyal hayata dair problemler, partner problemi, yalnızlık hissi ve intihar gibi ruhsal problemler.[9,10]; ve idrarda yanma, sık idrara çıkma, idrar kaçırma, cinsel ilişki sonrasında üriner enfeksiyonlar gibi biyolojik problemler sık yaşanıyor.[11] Kuhn ve ark. tarafından yapılan bir çalışmada cinsiyet değiştirme ameliyatları sonrasında yaşam kalitesi ve hasta memnuniyetinin [ameliyat olmayan translara göre] anlamlı düzeyde daha düşük olduğu tespit edilmiştir. En sık memnuniyetsizlik nedeni olarak da idrarla ilgili üriner problemler ve cinsel problemler gösterilmiştir.[12] Kısaca ameliyat olan trans bireylerin ruhsal sorunları bitmezken hatta artarak devam ederken ilaveten ameliyatlara bağlı çok ciddi sorunlar oluyor. Son yıllarda ameliyattan sonra azımsanmayacak sayıda pişman olan trans var.[5,13,14] Çünkü bu ameliyatlardan sonra depresyondan kurtulamadıkları gibi.[15], yaşam kaliteleri de anlamlı bir şekilde düşüyor ve hayal kırıklığına uğruyorlar.[12,15] Hatta bu pişmanlıklar o kadar artmaya başladı ki, lobinin baskılarına ve örtme çabalarına rağmen sadece akademik yayınlara değil Reuters ve Dailymail.com gibi ünlü ajanslarının/sitelerin raporlarına [haber analizlerine] de yansıyor.[2,16] Pişman olan translar [lobinin tehditlerine rağmen] organize oluyor ve "De-trans etkinlikleri" yaparak geçişe karşı mücadele veriyorlar, aynı hataya başkaları düşmesin diye çaba sarf ediyorlar. Çünkü biliyorlar ki bu ameliyatlardan sonra pişmanlık fayda vermiyor, kaybedilen organlar geri alınamıyor. Ve tabii ki doktorlara karşı dava açıyorlar [yakın gelecekte bu davalar daha da artacaktır]. Dailymail.com sağlık editörü Caitlin Tilley'in bilimsel verilere dayalı olarak hazırladığı Haziran 2023 tarihli raporuna göre ameliyat olan trans bireylerde gözlemlenen sorunlar şunlardır.[2]; "Bu vakaların yaklaşık yarısında hayatı tehdit eden [ölümcül] komplikasyonlar gelişiyor. Trans erkek ve kadınların yarısından fazlasında ameliyat sonrasında şiddetli ağrılar oluyor ve aylar sonra ya tıbbi müdahaleye ya da ilave ameliyatlara ihtiyaç duyuyorlar. Vajina konstrüksiyonu yapılan trans kadınların neredeyse yarısında, penis ameliyatı [faloplasti] yapılan trans erkeklerin ise %64'ünde sorunlar gelişiyor. Trans ameliyatları sonrasında genellikle enfeksiyon ve ağrı

sorunları oluyor ve hastalar tuvaleti kullanmada [işemede] veya seks yapmada zorluk yaşıyorlar. Kanada Ontario'daki Women's College Hospital'da yapılan büyük bir araştırmada 'popo' ameliyatı geçiren trans kadınların yarısından fazlasının yıllar sonra çok fazla acı çektiğini ve tıbbi müdahaleye ihtiyaç duyduklarını gösteriyor. John Hopkins Üniversitesindeki bir araştırma vajinoplasti geçiren trans kadınların %30'unda ameliyatla bağlantılı bir enfeksiyon geliştiğini gösteriyor. Teksas'ta farklı hastanelerde yapılan araştırmalar, penil protez yerleştirilen falloplastili 80 trans bireyin %36'sında [6-24 ay içinde] ileri düzeyde cerrahi gerektiren bir komplikasyon geliştiğini gösteriyor. Aynı ameliyatı geçiren 792 hastayla yapılan başka bir çalışmada, vakaların %36'sında cerrahi müdahale ile penisteki implantın çıkarılmasını gerektiren ciddi komplikasyonlar görüldü. Ortalama 2,6 yıllık takipten sonra hastaların %40'ında artık orijinal implantları yoktu[çıkarılmıştı]. Kanada'da Ocak 2023'te yayınlanan başka bir araştırma, ameliyat olan trans kadınların yarısından fazlasının tıbbi müdahale gerektirecek kadar çok acı çektiğini gösteriyor. Cerrahi olarak vajina oluşturulmuş [erkekten kadına geçmiş] bu bireylerin üçte biri, ameliyattan bir yıl sonra işemekte zorlanıyor veya cinsel sorunlar yaşıyordu. Kanada'da vajinoplasti ameliyatı yapılan 80 trans kadının tıbbi kayıtları incelenmiş ve şu komplikasyonların geliştiği tespit edilmiştir: Ağrı [%53,8], darlık-dilatasyon [%46,3], kanama [%42,5], cinsel işlev sorunları [%33,8], vajinal akıntı [%32,5], vajinal sıkılık [%28,7], işeme-idrar sorunları [%22,5], yara iyileşme sorunu [%21,3], estetik memnuniyetsizlik [%18,8], vajinada kıllanma [%12,5], anatomik düzensizlik [%12,5], ruh sağlığı problemleri [%12,5], derinlik kaybı [%10], kötü koku [%10], vajinal kanalın kapanması [%10], uyuşma [%3,8] ve vajinal kuruluk [%2,5] Ruhsal sorunlar nedeniyle hastaneye yatış %2,5 iken, vakaların yaklaşık beşte biri [%19], yeni vulvalarının görünümünden memnun olmadıklarını ve kozmetik revizyon istediklerini söylemişlerdi [ayrıca bazı vakaları birden çok şikayet bildirmişlerdi].” Pişman olan binlerce bireyden sadece birkaçının sözlerini [aynen] naklediyorum (adı geçen rapordan); “Belki ilk bir iki ay mutluydum ama ameliyattan sonra moralim daha da bozuldu. Yeni vajinam daralmaya başladı. İnternette insanlara ne kadar depresif olduğumu söylüyordum. Pek çok insan bunun ameliyat yüzünden olduğunu düşündü... Ama hiç enerjim kalmamıştı, çok uyuştuğum, beynimde sis vardı ve hiç cinsel dürtüm yoktu. Benim için son derece travmatik olan şey, ‘penisimi bir daha asla geri alamayacağım. Onu geri istiyorum ama alamıyorum.’ Seks artık benim için travmatik bir şey. [Shifter] “Aynı "tedavi" nedeniyle onarılamaz şekilde zarar görmüş pek çok insanla tanıştım. Testosteron kullanımından dolayı ses ağrısı çeken insanlar tanıyorum. Çocuklarını emziremedikleri için mahvolmuş insanlar tanıyorum. Ya kendi bedenlerinden korktukları için - libidoları tamamen tükendiği için - ya da seks artık fiziksel olarak acı verici bir şey haline geldiği için cinsel yakınlıktan asla zevk almayan/almayacak olan insanlar tanıyorum. Bu tedavi ile kısırlaştırılan insanlar tanıyorum. [Ben kendim, tüm hayatım boyunca kararlı bir şekilde çocuk doğurmak istediğim halde, hayatımın en karanlık yıllarında sahip olduğum son 'dişi' göstergelerden birini ortadan kaldırmakta ısrar ettiğim [aldırdığım] gerçeğini düşünürken oturup ağladım]. Bağımlılığın derinlerine inen insanlar tanıyorum, çünkü yaşadıkları onca şeyden sonraki günü atlatabilmelerinin tek yolunun bu olduğuna inanıyorlar. Hayatın en iyi kısımlarının kendilerinden çalındığına inandıkları için yataktan kalkamayan insanlar tanıyorum. Çok fazla acı gördüm [ve hissettim]. Bu kadar. Hâlâ kendimi ondan bir adım geride tutuyorum. Vücudumuzu değiştirdi, doğal işleyişimizi yok etti, bize kronik ağrı ve ömür boyu sürecek komplikasyonlar verdi ve bizi kırık ve yalnız hissettirdi. Hayatımın geri kalanını memelerim olmadan, kalın bir sesle, erkek tipinde saçla/saçsız ve hamile kalma yeteneği olmadan yaşayacağım. Tamamen sağlıklı olan rahmimi aldırmak en büyük pişmanlığım.” [Zacchigna] “Bu ameliyatlar kulağa geldiği kadar korkunç. Mevcut ameliyatlar oldukça acımasız. Uyandığım an, hatta her şeyin felaket derecesinde kötüye gittiğini anlamadan önce ‘s....r git, bu bir hataydı’ [dedim]. [4 yıl geçtiği halde] Kasık bölgemde hiç his yok. Beni bıçakla bıçaklayabilirsin ve ben bunu anlayamam. Tüm alan uyuşmuş, sanki şok geçirmiş ve dört yıl

geçmesine rağmen –hala- ne olduğunu anlayamıyor. Yıllar sonra, yeni vajinamın yanında eksik bir et parçası gibi görünen bir şey var, kelimenin tam anlamıyla biri beni hacklemiş gibi görünüyor. Kimse bana penisimin taban bölgesinin bırakıldığını, çıkarılamayacağını söylemedi –bu, içinde seğiren gerçek bir güdükle kaldığım anlamına geliyor. Testosteron aldığınızda ve libidonuz geri geldiğinde, ağaç olamayan bir sabah odunuyla uyanırsınız. Seks dürtüm olsa bile neo-vajinam o kadar dar ve küçük ki, istesem bile seks yapamam. Ve küçük bir dilatör/genişletici kullandığımda, zevkten çok acıyı algılayan gelişigüzel duyu ceplerim oluyor. Sonra tuvalete gitme eylemi var. Mesanemi boşaltmam yaklaşık 10 dakikamı alıyor, son derece yavaş, acı verici ve ne kadar gevşesem de akıntı/damlama devam ettiği için tüm o bölgeye yayılacak ve beni sırlıklam bırakacak. Kendimi temizledikten sonra, birkaç dakika içinde iç çamaşırımın ıslak olduğunu fark edeceğim - ne kadar silsem de bir saat boyunca yavaşça damlıyor. 35 yaşında gittiğim her yerde sidik kokma riskini aldığımı hiç bilmiyordum. Ameliyattan yaklaşık beş yıl sonra hâlâ ağrı, enfeksiyon ve acılarla uğraşıyorum. Arkanıza yaslanıp düşündüğünüzde, her şeyin bir delilik olduğunu anlıyorsunuz. Mutlak vahşi delilik. Ve bu [vahşi delilik] hâlâ devam ediyor, toplu halde, dünya çapında.”[Ritchi].

Sonuç/mesaj: Peki ne yapılmalı/yapılabilir? Bu bireyler bu kadar zahmetli ameliyatları gelip geçici bir hevesten dolayı yaptırmıyorlar, çok ciddi psikolojik sorunları var bu sorunlarını terapi ile çözemedikleri için çözümü bu şekilde bulmaya çalışıyorlar, çünkü ne yazık ki onlara bu konuda yardımcı olacak terapist yok (veya yok denecek kadar az). Ayrıca transeksüel kimlik iyice yerleştikten sonra özellikle yirmili yaşlardan sonra çözüm o kadar kolay da değil. Çünkü Transseksüellik de eşcinsellik gibi temelde bir cinsiyet kimliği problemidir, cinsiyet kimliği ise (daha önce de defalarca belirttiğimiz üzere) erken çocukluk döneminde (1-6 yaş arasında) geliştirilir, kritik rolü hemcins ebeveyn ile özdeşim oynar (ebeveynle özdeşim ve akran etkileşimleri). Sağlıklı bir cinsiyet kimliği geliştirebilmek için bu süreçlerin sağlıklı yaşanması gerekir, aksi halde erkek çocuk babası ile kız çocuk annesi ile özdeşim kuramaz ve biyolojik cinsiyetine uygun cinsiyet kimliği geliştiremez (transeksüelliğin zeminini oluşturan cinsiyet hoşnutsuzluğu gelişir, biyolojik cinsiyet ile psikolojik cinsiyet çatışır), yani basit bir ifadeyle söylersek birey erkek veya kadın olmayı başaramaz, dolayısıyla önleyici tedbir açısından odaklanılması gereken yer burasıdır(hatalı ebeveyn davranışlarının düzeltilmesi ve doğru rehberliğin sağlanması), bu sağlıklı yapılabilirse internet ve sosyal medyanın zararı da minimize edilmiş olur aksi taktirde internetin olumsuz etkisi katbekat artar, günümüzde olan da budur zaten, kısaca çocuklarımızın gençlerimizin bu aşamaya gelmesini istemiyorsak, suyu baştan kesmeliyiz, olay bu aşamaya geldikten sonra iş çok zor, “biz bunu kabul etmiyoruz, istemiyoruz, aşalım, keselim, yasaklayalım vs” demenin bir yararı olmaz/olmuyor, yani bu sorunu yasaklayarak, bağırarak-çağırarak, slogan atarak çözemeyiz, akılla ve bilimle çözebiliriz ancak. O halde karanlığa küfretmeyi bırakalım ve bir mum yakalım. Daha detaylı bilgi için bu konudaki yazılarıma, seminerlerime, videolarıma ve hassaten şu kitabıma (İnterseks-Hermafrodit ve Eşcinsel, Motto y, 2022, İstanbul) bakabilirsiniz.

Prof. Zeki Bayraktar. Kaynaklar: 1-Moxon SP. Stress mechanism is sex-specific: female amelioration or escape from stress to avoid compromising reproduction contrasts with male utilisation or in effect manufacture of stress to fulfil male ‘genetic filter’ function. *New Male Studies*, 2015; 4(3) 50-62. 2-Tilley, 2023; <https://www.dailymail.co.uk/.../Just-16-gender-dysphoria>. 3-Santucci, 2019; https://www.med.unc.edu/.../Santucci-Forearm_Phalloplasty. 4-Dhejne C, Lichtenstein P, Boman M et al. Long-Term Follow-Up of Transsexual Persons Undergoing Sex Reassignment Surgery: Cohort Study in Sweden. *PLoS One*. 2011; 6(2): e16885. 5-Dhejne C, Öberg K, Arver S, Landén M. An analysis of all applications for sex reassignment surgery in Sweden, 1960-2010: prevalence, incidence, and regrets. *Arch Sex Behav*. 2014 Nov;43(8):1535-45. 6-Gooren LJ, Giltay EJ, Bunck MC. Long-term treatment of transsexuals with cross-sex hormones: extensive personal experience. *J Clin Endocrinol Metab*. 2008;93:19–25. 7-Murad MH, Elamin MB, Garcia MZ et al. Hormonal therapy and sex reassignment: a systematic review and meta-analysis of quality of life and psychosocial outcomes. *Clin Endocrinol (Oxf)* 2010;72:214–231. 8-Camenker B. The health hazards of homosexuality: what the medical and psychological research reveals/Eşcinsel Hayat Tarzının Sağlık Tehlikeleri, *Kaknüs yayınları*, 2021, s.81 9-De Cuypere G, Elaut E, Heylens G, Van Maele G, Selvaggi G, T’Sjoen G, Rubens R, Hoebeke P, Monstrey S. Long-term follow-up: Psychosocial outcome of Belgian transsexuals after sex reassignment surgery. *Sexologies* 2006; 15(2): 126-33. 10-Jokić-Begić N, Korajlija AL, Jurin T. Psychosocial adjustment to sex reassignment surgery: A qualitative examination and personal experiences of six transsexual persons in Croatia. *The Scientific World Journal* 2014. Mar 25;2014:960745. 11-Hoebeke P, Selvaggi G, Ceulemans P, Cuypere GD, T’Sjoen G, Weyers S, Monstrey S. Impact of sex reassignment surgery on lower urinary tract function. *European*

urology 2005;47(3): 398-402. 12-Kuhn A, Bodmer C, Stadlmayr W, Kuhn P, Mueller MD, Birkhäuser M. Quality of life 15 years after sex reassignment surgery for transsexualism. Fertility and Sterility 2009;92(5): 1685-89. 13-Landen M, Walinder J, Lundström B. Prevalence, incidence and sex ratio of transsexualism. Acta Psychiatr Scand, 1996;93:221-223. 14-Olsson SE, Möller A. Regret after sex reassignment surgery in a male-to-female transsexual: a long-term follow-up. Arch Sex Behav. 2006 Aug;35(4):501-6. 15-Newfield E, Hart S, Dibble S, Kohler L. Female-to-male transgender quality of life. Qual Life Res. 2006;15:1447-1457. 16-Respaut R, Terhune C, Conlin M. A REUTERS SPECIAL REPORT, Why detransitioners are crucial to the science of gender care, Dec 22, 2022.

Transseksüeller 25-28 yıl daha erken ölüyorlar

Danimarka'da ortalama ömür kadınlarda 81,9, erkeklerde 78 iken –ameliyat olan-transseksüellerde 53,5'tir. [1] Yani transseksüeller 25-28 yıl daha erken ölüyorlar. Neden? Çünkü kullandıkları hormonlara bağlı olarak kanser, akciğer ve kalp-damar hastalıkları artıyor, buna ameliyatlara bağlı komplikasyonlar, enfeksiyonlar ve yoğun psikiyatrik sorunlarla birlikte intiharlar da eklenince sonuç böyle oluyor. [2] Yaşarken de mutlu olamıyorlar, mutsuz ve huzursuz bir yaşam sürüyorlar. Tüm çalışmalar transseksüellerin ameliyat öncesinde de sonrasında da [ömür boyu] yoğun psikiyatrik sorunlar yaşadıklarını gösteriyor. [2,3]. Hatta bazı translarda ameliyattan sonra mevcut psikolojik sorunlar daha da artıyor. [2] İlâveten ameliyatlara bağlı problemler yaşıyorlar [ki bunlar idrar ve gayta kaçırma, yapamama, fistüller, ek ameliyatlar, ağrılar, genital-cinsel sorunlar vb gibi yaşam kalitesini bozan çok ciddi sorunlardır]. Nitekim transseksüellerin yaşam kalitesi cerrahiden 15 yıl sonra anlamlı derecede düşük bulunmuştur. [4] Ama buna rağmen psikiyatri 'yanlış bedende doğdum' düşüncesi ile cinsiyetinden/bedeninden hoşnutsuz olan bu bireylere 'ben senin psikolojini değiştiremiyorum, sen cinsiyetini/bedenini değiştir, rahatla' telkininde bulunuyor. Bu telkin translarda zaten var olan cinsiyet hoşnutsuzluğunu daha da artırıyor, bir an önce ameliyat olmak [ve rahatlamak!] istiyorlar. Ama sonuç tabii ki çoğu kez umdukları gibi olmuyor, hatta –çoğu bunu açıktan itiraf edemese de- daha da kötüleşiyor. Almanya'da yapılan güncel bir çalışmada, geçiş sürecini başlatan ama sonra pişman olan/vazgeçen transseksüellerin yarısından fazlası [%55'i], geçişe başlamadan önce bir doktor veya psikiyatrist tarafından yeterince aydınlatılmadığını [yeterli bir değerlendirmeye tabi tutulmadığını] bildirmiştir. [5] İşte translara en büyük zararı veren asıl transfobikler bu doktorlardır; yardıma muhtaç olan bu bireyleri, yeterli takip ve değerlendirme yapmadan [rıza mühendisliği marifeti ile] geriye dönüşü olmayan ameliyatlara sürükleyen ve böylece ömürlerini 25-28 kısaltan, yaşarken de mutsuz olmalarına neden olan bu doktorlar. Yanlış olan bilim değildir. [nitekim naklettiğim bu verileri de bilim sağlıyor bize], bilimin politik görüşlerle istismar ve hatta iğdiş edilmesi, bilimsel veri olarak gerçek verilerin değil bilim soslu hurafelerin takdim edilmesi, kısaca -bu konudaki- bilim vitrininin ele geçirilmesi ve istenenlerin rafa çıkarılmasıdır. Şimdilik bu rafları biz düzenleyemiyorsak da mutfaktan malzemeleri taşımaya devam edeceğiz.”

Prof. Zeki Bayraktar. Kaynaklar: 1-Simonsen RK, Hald GM, Kristensen E, Giraldi A. Long-Term Follow-Up of Individuals Undergoing Sex-Reassignment Surgery: Somatic Morbidity and Cause of Death. Sex Med. 2016 Mar;4(1):e60-8. 2-Simonsen RK, Giraldi A, Kristensen E, Hald GM. Long-term follow-up of individuals undergoing sex reassignment surgery: Psychiatric morbidity and mortality. Nord J Psychiatry. 2016;70(4):241-7. 3-Dhejne C, Lichtenstein P, Boman M et al. Long-Term Follow-Up of Transsexual Persons Undergoing Sex Reassignment Surgery: Cohort Study in Sweden. PLoS One. 2011; 6(2): e16885. 4-Kuhn A, Bodmer C, Stadlmayr W, Kuhn P, Mueller MD, Birkhäuser M. Quality of life 15 years after sex reassignment surgery for transsexualism. Fertility and Sterility 2009;92(5): 1685-89. 5-Vandenbussche E. Detransition-Related Needs and Support: A Cross-Sectional Online Survey. J Homosex. 2022 Jul 29;69(9):1602-1620.

Eşcinsellik genetik mi?

Bilim insanları da artık eşcinsellik üzerinde etkili kuvvetli bir gen olmadığına kanaat getirmiştir ve doğuştan gelen genetik faktörler yerine ‘sonradan kazanılan’ epigenetik faktörlerin daha etkili olduğu yönünde fikir birliği oluşmuştur. (Gavrillets, S., U. Friberg, and W.R. Rice, Understanding Homosexuality: Moving on from Patterns to Mechanisms. Archives of sexual behavior, 2018. 47 (1): p. 27-31) Olaya evrimci bakış açısı ile baksak bile, genetik faktörlerin eşcinselliği oluşturmada ciddi bir etkisi olsa idi, buna neden olan genlerin uzun zaman önce doğal seçilimle yok olup gitmesi gerekirdi. Çünkü eşcinsel bir ilişki ile üreme şansı olmadığı için, eşcinseller genlerini sonraki nesillere aktarmada eşcinsel olmayanlara göre çok daha zayıf kalacaklardı ve böylece eşcinsellik zamanla tükenecekti. Kendi teorileri bile iddialarını çürütmektedir!

Eşcinsellik, alkol, uyuşturucu ve sağlık: Gay ve biseksüel insanlarda kişilik bozukluğunu, alkol ile uyuşturucu kullanımının, (Herek, G.M., et al., Correlates of internalized homophobia in a community sample of lesbians and gay men. Journal-Gay and Lesbian Medical Association, 1998. 2: p. 17-26; Huebner, D.M., et al., The impact of internalized homophobia on HIV preventive interventions. American Journal of Community Psychology, 2002. 30(3): p. 327-348; Bostwick, W.B., et al., Dimensions of sexual orientation and the prevalence of mood and anxiety disorders in the United States. American journal of public health, 2010. 100(3): p. 468-475; Stall, R., et al., Alcohol use, drug use and alcohol-related problems among men who have sex with men: the Urban Men’s Health Study. Addiction, 2001. 96(11): p. 1589-1601; Marshal, M.P., et al., Suicidality and depression disparities between sexual minority and heterosexual youth: A meta-analytic review. Journal of Adolescent Health, 2011. 49(2): p. 115-123; Jimenez AD. Triple jeopardy: targeting older men of color who have sex with men. J AIDS. 2003;33(Suppl. 2): S 222-5) **ve intihar eğiliminin daha fazla olduğu görülmüştür ki bu araştırmalar Türkiye, Çin, İzlanda, İngiltere ve ABD için yapıldığında da sonuç farketmemektedir.** (Yalçınoglu, N. and A.E. Önal, Escinsel ve biseksüel erkeklerin içselleştirilmiş homofobi düzeyi ve sağlık üzerine etkileri. Turkish Journal of Public Health, 2014. 12(2): p. 100; Lian, Q., et al., Sexual orientation and risk factors for suicidal ideation and suicide attempts: a multi-centre cross-sectional study in three Asian cities. Journal of epidemiology, 2015. 25(2): p. 155-161; Silenzio, V.M., et al., Sexual orientation and risk factors for suicidal ideation and suicide attempts among adolescents and young adults. American journal of public health, 2007. 97(11): p. 2017-2019; Arnarsson, A., et al., Suicidal risk and sexual orientation in adolescence: a population-based study in Iceland. Scandinavian journal of public health, 2015. 43(5): p. 497-505; Eisenberg, M.E. and M.D. Resnick, Suicidality among gay, lesbian and bisexual youth: The role of protective factors. Journal of adolescent health, 2006. 39(5): p. 662-668; King, M., et al., Mental health and quality of life of gay men and lesbians in England and Wales: controlled, cross-sectional study. The British Journal of Psychiatry, 2003. 183(6): p. 552-558; Warner, J., et al., Rates and predictors of mental illness in gay men, lesbians and bisexual men and women: Results from a survey based in England and Wales. The British Journal of Psychiatry, 2004. 185(6): p. 479-485) **ve ayrıca eşcinsellerde sağlık ve cinsel hastalıklar oranı da çok daha fazladır.** (Beyrer, C., et al., Global epidemiology of HIV infection in men who have sex with men. The Lancet, 2012. 380(9839): p. 367-377; CDC. Questions and answers: the 15% increase in HIV diagnoses from 2004 to 2007 in 34 states and general surveillance report questions [Internet]. 2009 [Cited 2010 Jan 15]. http://www.cdc.gov/hiv/topics/surveillance/resources/qa/surv_rep.htm. ; CDC. Estimates of new HIV infections in the United States [Internet]. 2008 [Cited 2010 Jan 15]. [cdc.gov/hiv/topics/surveillance/resources/factsheets/incidence.htm](http://www.cdc.gov/hiv/topics/surveillance/resources/factsheets/incidence.htm); Ntale, R.S., et al., HIV seroprevalence, self-reported STIs and associated risk factors among men who have sex with men: a cross-sectional study in Rwanda, 2015. Sex Transm Infect, 2018: p. sextrans-2017-053311)

Eşcinselliğe yönlendiren faktörler: Bu faktörlerin başında aile bütünlüğünün sağlanamaması, çocuklara yeterli eğitimin verilmemesi ve çocukların arkadaş ortamlarında gördükleri eşcinsel yönelimlere duydukları merak sayılabilir. Örneğin, Çırakoğlu eşcinselliğe ilişkin dört farklı nedensel ‘yükleme’ olduğunu bulmuştur. (Çırakoğlu, O.C. (2006). Perception of homosexuality among Turkish University students: The role of labels, gender, and prior contact. The Journal of Social Psychology, 146(3), 293-305) **Bunlar fiziksel ve/veya psikolojik bozukluklar, cinsel tercih, model alma ya da heyecan arayışı ve karşı cinsle ilişkilerde yaşanan sorunlar şeklinde özetlenebilir.**

Hayvanlarda eşcinsellik

Eşcinselliğin hayvanlarda da görülmesi normal birşey olduğu anlamına gelmemektedir. Eşcinsellik davranışı gösteren hayvanlarda hormonal veya anatomik olarak bir farklılık tespit edilmemiştir. (Bagemihl, Bruce (1999). Biological Exuberance: Animal Homosexuality and Natural Diversity. New York: St. Martin’s Press) Yine eşcinsellik hayvanlar arasında, insanlarda olduğu gibi bir süreklilik göstermemektedir. (Bagemihl, Bruce (1999). Biological Exuberance: Animal Homosexuality and Natural Diversity. New York: St. Martin’s Press) Yani kalıcı değildir ve böyle hayvanlar kısa süreliğine bu tür davranış gösterse de normal cinselliğe geri dönerler. (Kaynak: www.bilimveyaratilisagaci.com/2018/06/escinselligin-sagliga-zararlari)

Eşcinseller, doğada hayvanlar arasında da eşcinsel eğilimler olduğunu söylerler. Maymunların torunları olduğunu iddia edenler için hayvanlardan örnek göstermeleri gayet doğalsa da, bunun nedeninin ekolojik dengenin bozulması ve dolayısı ile hayvanların koku alma yeteneklerinin tahrip edilmesi değil midir? Peki buna neden olanlar da, her türlü sapıklığın 'özgürlük' adı altında piyasaya sürüldüğü liberal ve ateist çevreler değil midir?

Eşcinsellik tedavi edilebilir, isterse 6 ayda eşcinselliği bırakabilir

Psikolojik destek olarak farklı cinsel eğilimlerinden kurtularak kendisini bu meselenin çözümüne adanmış Ertuğrul Tulpar, kendisi ile aynı sorunu yaşayan insanları bir dernek çatısı altında bir araya getirdi: "Eşcinselliğin tedavisinin mümkün olduğunu anlatıyoruz. Hayat hikayelerini dinliyoruz. Özellikle çocukluk çağında yaşadıkları sıkıntıları büyük bir dikkatle dinliyoruz. Bunları yazmalarını tavsiye ediyoruz. Çünkü yazmak başlı başına şifalandırıcı bir yöntem çünkü kişinin kendisiyle baş başa kalmasını ve gerçeklerle yüzleşmesini sağlıyor. Psikolojik destek olarak üç ila altı aylık tedavi süreciyle, eşcinselliği geride bırakmasını sağlıyoruz. Biz biliyoruz ki eşcinsellik, psikolojik kökenli sosyolojik bir rahatsızlıktır. Çocukluk yıllarında yaşanan travmalar, anne baba çocuk üçgenindeki dengesizlikler eşcinselliğin sebeplerindedir. Eşcinsellerin en az beşte ikisinin çocukken tecavüze uğradıktan sonra eşcinsel olduğunu, eşcinselliğin psikolojik temelli toplumsal bir hastalık olduğunu, eşcinselliğin tedavisinin mümkün olduğunu söylemek için bir araya geldik. Eşcinsellik uzun yıllar cinsel kimlik bozukluğu/ruhsal hastalık olarak tanımlandı. 1970'li yıllara kadar eşcinsel bireyler çeşitli medikal yöntemler ve psikoterapiyle tedavi edildi. Zamanla siyasi kutuplaşmalar arttı. Bir grup dedi ki, eşcinseller zorla tedavi edilmelidir, diğer grup hayır eşcinsellik kişisel tercihtir hastalık değildir. 1990'lı yıllarda Dünya Sağlık Örgütü, siyasi bir kararla eşcinselliği hastalık ve cinsel sapıklık kategorisinden çıkardı. Bilim dünyası eşcinselliği tedavi etmekten vazgeçti. Eşcinsel tedavi hizmeti veren hekimler baskı altına alındı, gericilik ve bilim dışılıkla suçlandı. Geçmişte zorla tedavi edilmek istenen eşcinseller vardı, günümüzde tam tersine eşcinsel hislerden rahatsızlık duyan ve tedavi olmak isteyen 'Lütfen bana yardımcı olun, eşcinsel olmak istemiyorum, beni tedavi edin' diyen bireyler zorla eşcinsel dünyanın içine gönderilmekte. Eşcinsel bireyler, psikolojik destek göyerek çocukluk travmalarını tedavi ettiklerinde cinsel yönelimleri kendiliğinden değişmekte ve karşı cinsle yönelim başlamaktadır. Yüzlerce vakaya yardımcı olduk... Tedavi sonucunda, eski yaşantısından uzaklaştı. Şimdi evlendi, çok mutlu ve üç yaşında bir kızı var. LGBT üyeleri eşcinselliğin doğuştan olduğunu kabul ediyor. Biz bunun çocukluk travmalarının sonucu olduğunu biliyoruz. Eşcinsel dernekler fuhuş mafyasıyla işbirliği içinde." (Sabah, 22 Mart 2019)

Gay olunur mu, gay doğulur mu?

Eşcinselliğin nedenleri. Eşcinselliğin çoğunlukla zor ve acı dolu bir sürecin sonunda oluşan bir durum olduğunu ifade eden Dr. Cem Keçe şöyle diyor: "Eşcinselliğin nedenlerini anlamamız çok önemlidir. Çünkü önemli olan yaygınlaşmasının önlenmesidir. Eşcinselliğin nedenleri şunlardır: Rol modellerin yanlış alınması, hormonal bozukluklar, çocukluk döneminde şiddete maruz kalmak, tacize ve tecavüze uğramak, çocuklukta karşı cinsle ilgili yaşanmış kötü bir deneyim, ciddi aile sorunları, aşırı otoriter bir babanın varlığı, baba veya figürlerinin çocuğun hayatında olmaması, aşırı duygusal veya içine kapalı bir yapıya sahip olunması, erken boşalma, iktidarsızlık, vajinismus veya dispareni gibi cinsel işlev bozuklukları nedeniyle yaşanan başarısız ve aşırı sorunlu cinsel deneyimler, yanlış yetiştirilme yani erkek çocukların kız gibi, kız çocuklarında erkek gibi yetiştirilmesi, ebeveynler başta olmak üzere yakın çevrede eşcinsel eğilimleri olan kişi veya kişilerin modellenmesi ve örnek alınması, kızların daha yumuşak tavırları olan erkekleri, erkeklerin ise daha erkeksi tavırları olan kızları aralarına alma

eğilimleri, yazılı ve görsel medyanın eşcinselliği özendirici yayınları. Eşcinsellik, ailenin baskısına bir tepki sonucu da meydana gelebilir. ‘Yaptığımız çalışmalarda ve literatür bilgilerinde, sağlıklı ve mutlu bir aile ortamında yetişmiş ve herhangi bir travmaya maruz kalmamış ama eşcinsel bir yaşantı süren bir kişiye hiç rastlamadım.’ Çünkü ‘eğer bir kişide eşcinsel bir yönelim varsa; mutlaka sağlıklı bir aile yapısı, sorunlu bir çocukluk ve cinsel travma mutlaka vardır.’ Cinsel Terapist Psk. Gülüm Bacanak: “Cinsel terapi sürecinde biraz aceleyle konulduğuna inandığımız "gizli eşcinsel" tanısı bu yanıtların başta gelenlerindedir. Çünkü böylesi acele konulan bir tanı cinsel terapisti doğrudan eşcinsellik dinamiğine yaklaştırır. Oysa "eşcinsel olmak kötü bir şeydir" inancıyla belirginleşen homoseksüel kaygılar; ergenlik dönemindeki bir aşamanın, biseksüel eğilimlerin baskınlaştığı geçici bir evrenin artıklarıdır. Geçici eşcinsellik kaygısı yaşayan ergenler, mutlaka burada kalmazlar. Eğer sağlıklı bir ortamda arkadaşlık ilişkileri yaşayabilirlerse, eşcinsel sitelere veya barlara takılmazlarsa, ailenin sevgisini koşulsuz olarak hissedebilirlerse normal dışı eğilimleri zamanla azalacak ve ortadan kalkacaktır. Ancak, kendi kabuklarına çekildikleri ve çaba göstermedikleri takdirde, eşcinsel olmaktan başka bir çıkar yol bulamazlar.” (Hürriyet, 22 Aralık 2008) Devamına, ‘Dinsiz ahlak olur mu?’ adlı yazımızdan ulaşabilirsiniz!

Sapıtınca duramazsın! Müslümanları suçlayanlar aslında kendilerini tarif etmektedir!

Türkiye LGBTİ Birliği adlı eşcinsel haklarını savunduğunu iddia eden yapı, İslam dinine ve Hz. Muhammed'e yönelik hakaret ve aşağılama içeren birtakım paylaşımlarda bulundu. İslam dininin pedofiliyi ve eşcinselliği yasakladığı, her iki uygulamaya karşı da İslam'ın hükümlerinde çok ağır cezalar öngörüldüğü biliniyor. (Mepa News, 14 Temmuz 2020)

Eşcinsellik ve pedofili, ensest, nekrofil

“Harry Hay. 1912 doğumlu Amerikalı Hay, LGBT hareketlerinin ilki olarak kabul edilen Mattachine Society’yi 1950’de kurması ve savunucusu olmasıyla biliniyor. Harry Hay’in bir başka özelliği ise Marksist düşünce ile siyasi boyutta ilgilenmesi... Harry Hay aynı zamanda pedofili örgütlerin Amerika’da neredeyse ilki olarak kabul edebileceğimiz North American Man-Boy Love Association/ Kuzey Amerika Erkek- Erkek Çocuk Aşk Derneği’nin önde gelen aktivistlerinden biri olarak karşımıza çıkıyor. Erkek çocuklara ilgi duyan erkek meselesinin, bir “gey meselesi” olduğuna inanıyor ve eşcinsel örgütlerle pedofili örgütleri arasında ayrılmaz bir bütün olduğuna inanıyor. 1983’te New York Üniversitesi’nde NAMBLA’ya ait bir forumda söylediği şu sözler pedofili aktivizmini gözler önüne koymak için kâfidir diye düşünüyorum: “If the parents and friends of gays are truly friends of gays, they would know from their gay kids that the relationship with an older man is precisely what thirteen-, fourteen-, and fifteen-year-old kids need more than anything else in the world.” Yani diyor ki: “Eğer geylerin arkadaş ve ebeveynleri gerçekten geylerin arkadaşları olsalardı, kendi gey çocuklarından, daha olgun/yaşlı bir adamla ilişkisinin, kesinlikle 13-14 ve 15 yaşındaki çocukların dünyadaki her

şeyden daha fazla ihtiyaç duyduğu şey olduğunu bilirlerdi.” (Genconculer, 26 Ekim 2022) 1977’de Solcu kimlikleriyle tanınan bir grup Fransız sanatçı ve filozof pedofilinin serbestleştirilmesi için dilekçe kaleme aldılar. Dilekçeyi imzalayanlar arasında Foucault, Louis Aragon, Althusser, Jean-Paul Sartre, Simone de Beauvoir, Gilles Deleuze, aktör ve eşcinsel aktivist Jean Danet, sinemacı ve yazar Alain Robbe-Grillet, Philippe Sollers, çocuk doktor ve psikiyatristi Fransız’da çocuk eğitimi konusunda yol gösterici kabul edilen uzmanlardan Françoise Dolto, filozof Roland Barthes, pedofiliyi yazılarında da savunan ve cinsel istismar iddiaları nedeniyle geçtiğimiz sene hakkında adli işlem yapılan çağdaş Fransız edebiyatının önemli isimlerinden Gabriel Matzneff gibi isimler yer alıyor. (Teoridergisi, 17/04/2021)

“Bugün eşcinsellik yarın pedofili normal kabul edilecek. LGBT, cinsiyetsizlik ve pedofili aynı kategoride değerlendirilmesi gereken kavramlardır. Zira Avrupa’da eşcinsellik propagandası anaokullarına kadar girdi. Bugün “Onur Yürüyüşü” adıyla 8-10 yaşındaki küçük çocukları “cinsel obje” gibi giydirerek, dünyanın en “medeni” şehirlerinin caddelerinde dans ettirdiklerini gördük. “Ben böyle yaratılmışım” tezine sığınan eşcinseller gibi pedofiller de “Ben böyle yaratılmışım” demeye başladılar bile. Almanya’da tıp doktorası yapan TEDx konuşmacısı Mirjam Heine, “Pedofili, değişmez bir cinsel yönelimdir” diyerek pedofilinin “istemsiz duygular” olarak kabul edilmesini istedi. Aynı şekilde BBC de bir pedofili ile yapılan röportajı yayınlamaya “Pedofillerin yargılanmaya değil, anlaşılmasına ve yardım edilmeye ihtiyacı var” dedi. LGBT, cinsiyetsizlik ve pedofili aynı kategoride değerlendirilmesi gereken kavramlardır. Zira Avrupa’da eşcinsellik propagandası anaokullarına kadar girdi. Bugün “Onur(suzluk) Yürüyüşü” adıyla 8-10 yaşındaki küçük çocukları “cinsel obje” gibi giydirerek, dünyanın en “medeni” şehirlerinin caddelerinde dans ettirdiklerini gördük. 7-8 yaşlarındaki çocuklara ebeveynleri desteğiyle drag queenlik yaptırılarak bu sapıklığı çocuklara da bulaştırma konusunda oldukça mahirler.” (Gerçek Hayat, 9.7.2019) Sonuç olarak evrimci site evrim ağacında artık şu konu tartışılmaktadır: “Eş cinsellik hastalık değilken pedofili neden hastalıktır?” (evrimagaci.com, 9.12.2020)

Günümüzde artık “Hollanda’da çocuk ve hayvanlara yönelik cinsel istismar görüntülerinin serbest bırakılmasını savunan parti” bile var. (BBC, 26 Ekim 2020) Partinin adı ‘Kardeşçe Aşk, Özgürlük ve Farklılık Partisi’ (İHA, 20.09.2020) "2018’de TEDx’in Würzburg Üniversitesi’nde organize ettiği konferansta konuşmacı olarak yer alan Alman aktivist Mirjam Heine, “Pedofili algımız neden değişmeli?” adlı konuşmasının bir bölümünde şunları dile getirir: "Pedofili de eşcinsellik gibi doğal bir cinsel yönelimdir. Tıpkı pedofililer gibi bizler de duygularımızdan sorumlu değiliz. Duygularımızı biz seçmiyoruz. Diğer herkese gösterdiğimiz saygıyı pedofililere de göstermeliyiz." (Video: twitter.com/Vanguardreboot/status/1673038349437632512/video/1) Bir trans kadın akademisyen Çocuk sevicileri için "küçüklere çekim duyan bireyler" ifadesini akademik metne soktu. Bu sapıkların amaçları, "çocuk seviciliğini haklar arasına sokmak." (9.7.2024. Makale: academicworks.cuny.edu/ge_etds/2285) Dünyada en çok çocuk istismarı sitesi Avrupa’da. (BBC, 3 Nisan 2017) Almanya’da pedofiliyi savunan onlarca dernek var. Liberaller ve Yeşiller’den isimler de var bunların arasında. Pedofili vakalarının en çok görüldüğü ülke de Belçika. (Ayşe Böhürler, x.com, 30 Eyl 2024) Pedofili sapıklığı Avrupa’da yaygınlaşıyor. (Yeni Akit, 16.1.2017)

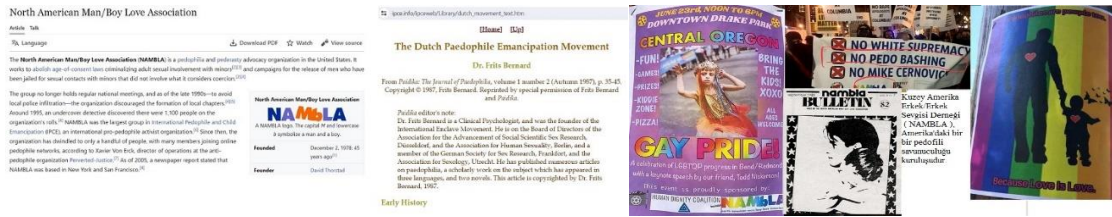
10 yaşındaki çocuğun cinsiyetini değiştirip podyuma çıkardılar. Dünyanın önde gelen giyim markalarının defile yaptığı ünlü New York Moda Haftası’nda, 10 yaşındaki çocuk üzerinden LGBT propagandası yapıldı. Bir erkek çocuğu olarak; LGBT’li sözde bir aileye doğan Noella McMaher, henüz 2 yaşındayken sözüm ona cinsiyet değiştirmek istediğine karar verdi. 4 yaşında İSE hormon tedavisi almaya başladı. Daha bebekken kandırılan McMaher, New York Moda Haftası’nda podyumda yürütülerek, "10 yaşında cinsiyet değiştiren en genç model" olarak ABD basını tarafından süslü cümleler ile kamuoyuna tanıtıldı. (Haber 7, 15.09.2022) Baba, trans kızını kendini rahat hissetsin diye bikini markası yarattı: Her kız çocuğu parlamayı hak ediyor.

Kanada’da bir baba trans kızını kendisine uygun mayo bulmakta zorlanınca onun için bikini yaptı. (Diken, 06/02/2021) Makyaj konusunda herkese on basacak kadar büyük bir tutkusu olan 10 yaşındaki Jack ile tanışın öncelikle. 10 yaşındaki bir erkek çocuğundan futbol veya basketbol oynamasını beklersiniz, yaramazlık yapmasını beklersiniz veya sürekli arkadaşlarıyla vakit geçirmesini beklersiniz. Ama bir yetişkinden çok daha iyi makyaj yapabilmesini beklemek? Boredpanda’dan derlediğimiz haberimizin başkahramanı 10 yaşındaki Jack, herkesin ağzını açık bırakan makyaj yeteneği ile harika işlere imza atıyor. (Onedio, 29.05.2017)

Georgia’nın Oxford şehrinde yaşayan hükümet çalışanı 33 yaşındaki William Dale Zulock ve 35 yaşındaki eski bankacı Zachary Jocoby Zulock, temmuzda polisin evlerinde çocuk pornosu indirdiklerine ilişkin ihbar almasının ardından gözaltına alınmıştı. (19 Ocak 2023) Ve daha sonra “ABD’de eşcinsel evli bu çiftin, evlat edindikleri iki çocuğu istismar ettiği ortaya çıktı. Çocukları fuhuş çetesine pazarlayan çiftin yaptıkları büyük tepki toplar.” (En Son Haber, 19.01.2023)

Kanada’da LGBT grubu lideri Sean Gravells, çocuklara yönelik cinsel suçtan tutuklandı. (15 Ocak 2024) Kuzey Amerika Erkek/Erkek Sevgisi Derneği (NAMBLA), Amerika Birleşik Devletleri’ndeki bir pedofili ve oğlancılık savunuculuğu kuruluşudur. Yetişkinlerin reşit olmayanlarla cinsel ilişkisini suç sayan reşit olma yaşı yasalarını kaldırmak için çalışmaktadır. Hollanda Pedofili Özgürleştirme Hareketi Başkanı ise Dr Frits Bernard’dır. Frits Bernard, Hollanda’da klinik psikolog, seksolog ve eşcinsel ve pedofil aktivistidir.

LGBTIQPE+: "LGBTIQ+ derken, buna P yani Pedofili de eklendi. Sıra geldi “E”ye, yani Ensest'e... Pedofili, Ensest, Nekrofil, Zoofili, Pandasex, Queer, Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transgender ve İnterseks, Travesti, Aseksüel, Homoseksüel..." (A.Dilipak, Yeni Akit, 20.02.2021)

Soru: Ben bu konuyu birçok yerde araştırdım ama net bir cevap bulamadım. Allah Kur’an ın birçok yerinde sizi erkek ve dişi olarak yarattım diyor, ama bazı insanlar doğarken çift cinsiyetli doğuyor. Eger tedavi edilmesse ergenlikte çok büyük sorunlar yaşıyorlar. Kur’an da sadece dişi ve erkekten bahsedilirken neden çift cinsiyetli insanlar yaratılıyor? Allah sizden razı olsun iyi çalışmalar.

Cevap: Kur'an genel hükümleri bildirir, hadisler açıklar, sünnet uygulamayı gösterir ve zaman içinde ortaya çıkan yeni durumlara ise İslam alimleri Kur'an ve sünnet çizgisinde fetva adını verdiğimiz hükümleri ortaya koyar. Yukarıda ifade ettiğimiz gibi Kur'an temel-ana prensipleri ortaya koyar ve insan hayatında ana eksenini oluşturan kuralları belirler, istisna veya geneli ilgilendirmeyen konuları hadislere veya fetva veren müçtehit alimlere bırakır. Kur'an 'da Hucurat suresi 13. ayette geçen ifadeye bakalım: "Biz sizi bir erkek ve bir dişiDEN yarattık." Ayette geçen 'min' edatının kelime anlamı '-den, -dan' şeklindedir. İngilizcedeki 'from' kelimesinin karşılığıdır. Ayet mealen şunu söylemektedir: "Sizi bir erkek (Adem) ve bir kadın (Havva)'dan yarattık!" Ayetten hareketle, bir kadın ve erkek 'olarak' şeklinde anlam verilmesi mümkün değildir. Tam 41 çeşit meali inceledim. Sadece, 'bir' mealde "biz sizi bir erkek ve bir dişi olarak yarattık" şeklinde çevirisi yapılmıştır, geri kalan 40 mealin hepsinde 'dişiden veya kadından' şeklinde çeviri yapıldığını hatırlatalım ki, doğru çeviri de budur! Çünkü ayetin arapça kelime mealı şudur; "İnna: Kesinlikle biz, Halaknakum: Sizi yarattık, Min: -den, Zekerin ve ünsa: Kadın ve erkek." Belki aklınız, başka ayetlerde geçen, "sizi çift olarak yarattım" anlamına gelen (Nebe, 8; Zariyat, 49) ayetlere karıştırmış olabilir.

Kur'an'ın genel hükümler bildirdiğini hatırlayacak olursak, burada da bir sorun olmadığını görürüz: Tüm dünyada her şey çift (Kadın-erkek; artı-eksi; doğu-batı; iyi-kötü.) yaratılmıştır! (Bu konularda detay için, 'Kur'an'daki bilimsel hatalar, çelişkiler iddiasına cevap' adlı yazımızdaki, 'Her şey çift mi yaratılmıştır?' başlıklı cevaba ve 'Kuran'da 'Ben, O, Biz' ifadelerinin kullanımı' adlı yazımıza bakılabilir.) Peki, Hünsa denen çift cinsiyet olayına İslam nasıl bakar, bunu zaten yukarıdaki yazımızda ele aldık. Bu istisnai bir konudur, Kur'an 'da yer almasa da İslami olarak hüküm bellidir, çözümsüz bir konu değildir! Daha fazla bilgi için, DİA, Hünsa maddesine bakılabilir. (XVIII/491-492; islamansiklopedisi.org.tr/hunsa)

İslam'a göre engelliler

Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için 'Kaza, kader', 'Kötülük/şer Allah'a izafe edilebilir mi', 'Kur'an, akıl, kalp' ve 'İmtihan dünyası' adlı yazılarımızın okunmasını tavsiye ederiz!

Giriş

“Allah sizin görünüşünüze ve mallarınıza bakmaz, lakin sizin kalplerinize ve yaptığınız işlere bakar.” (Müslim, Birr, 33; İbn Mace, Zühd, 9; Ahmed bin Hanbel, Müsned, II/285,539)

Engelli olmanın sebepleri

İnsanlar niçin engelli olurlar? Kur'an'a baktığımızda insanların görme, işitme, duyma, konuşma, düşünme ve anlama gibi zihinsel veya bedensel engelli olmalarında temel iki faktörün olduğunu görüyoruz: 'İlahi irade ve imtihan' ve 'insanların ihmal ve kusurları.'

İlahi İrade ve İmtihan

İnsanların mallarına ve canlarına maddi veya manevi isabet eden az veya çok her hangi bir musibet ancak Allah'ın izni ile meydana gelir. Allah'ın izni olmadan bir kimsenin istemesi ve çalışması ile hiç kimseye kaza, bela, afet ve musibet isabet etmez. “Allah'ın izni olmaksızın hiçbir musibet başa gelmez” (Teğabun, 11) anlamındaki ayet bu gerçeği ifade etmektedir. “İnsanı üzen her şey musibettir.” (Kurtubi, II/175; Beydavi, 24) Allah'ın izni olmadan bırakın insanın bedeninde veya organlarında her hangi bir arıza ve hastalık olmasını, insanın ölmesi bile mümkün değildir. (Al-İmran, 145) Aslında yaşamı ve ölümü ile insan sürekli imtihan halindedir. (Mülk, 2; Kehf, 7; Hud, 7) Allah, musibetler karşısında insanların sabırlı olmalarını istemektedir. Biraz korku ve açlıkla; mallardan, canlardan ve ürünlerden biraz noksanlaştırmak suretiyle insanları imtihan edeceğini bildirdiği ayetin sonunda “sabredenleri müjdele. Onlar, başlarına bir musibet gelince ‘biz şüphesiz (ki her şeyimizle) Allah'a aidiz ve şüphesiz O'na döneceğiz derler.” (Bakara, 155-156) buyurmaktadır. Böylece Allah, hem insanların musibet ile karşılaşabileceklerini, hem de musibetler karşısında insanların nasıl tavır takınmaları gerektiğini bildirmektedir. Musibetlere sabretmek; Allah'a isyan etmemek, 'bir imtihan geçirdiğinin bilincinde' olmak, hata ve kusurlarını gözden geçirebilmek, olayları metanetle karşılayabilmektir. Yoksa musibetlere sabır, tedbir alıp çarelere başvurmamak anlamına gelmez. Şunu kesin olarak bilmek ve iman etmek gerekir ki; kainatı ve içindeki canlı ve cansız bütün varlıkları yaratan (En'am, 102) ve yaşatan, (Hadid, 2) rızık veren (En'am, 151; Rum, 40) ve düzene koyan, (Furkan, 2) öldüren ve diriltten, güldüren ve ağlatan (Necm, 43-44) Allah'tır. Allah, dilediğini yapar, dilediğini aziz, dilediğini zelil eder, mülk O'nundur, mülkü dilediğine verir, dilediğinden alır. (Ali İmran, 26) Kainatta başıboşluk ve düzensizlik yoktur. Hiçbir şey, O'nun izni olmadan meydana gelemez. (Nisa, 64; Enfal, 66; İbrahim, 25; Fatır, 32) Sözelimi bitkiler bitemez, (A'raf, 58) ağaçlar meyve veremez, (İbrahim, 25) kainatın düzeni devam edemez, (Hac, 65) kimse kimseye zarar veremez. (Mücadele, 10) Allah'ın izni olmadıkça insanlar, canlarını bile teslim edemezler. “Allah'ın izni olmadan hiç kimse ölmez. (Ölüm,) belirli bir süreye göre yazılmıştır.” (Ali İmran, 145); “Allah, eceli geldiği zaman hiç kimseyi (ölümünü) asla ertelemeyiz.” (Münafikun, 11) anlamındaki ayetler bu gerçeği dile getirmektedir. İnsanın sağlığını, canını ve malını koruması, tehlikelerden sakınması, tedbirli olması, yaptığını iyi ve sağlam yapması Allah'ın bir emridir. Bütün tedbirlere rağmen insan musibete maruz kalabilir. “(Ey Peygamberim! İnsanlara) de ki: Bize ancak Allah'ın yazdığı (takdir ettiği) şey isabet eder.” (Tevbe, 51); “Ne yeryüzünde ne de kendi canlarınızda meydana gelen hiçbir musibet yoktur ki biz onu yaratmadan önce bir kitapta yazılmış olmasın. Doğrusu bu, Allah'a kolaydır” (Hadid, 22) Bu ayetlerde; gerek yeryüzüne gerekse canlara isabet eden musibetlerin önceden bir

kitapta, ilmi ilahinin nakşedildiği Levh-ı Mahfuz'da yazılı olduğu bildirilmektedir. Allah'ın ilmi, geçmişi de geleceği kuşatmıştır. Allah (cc) doğumundan ölümüne kadar ömür boyu insanların ne yapacaklarını da, kainatta neler meydana geleceğini de bilir. Bu bilgisine göre her şeyi önceden bir kitapta yazmıştır. Her şeyin önceden bir kitapta yazılmasının gerekçesini ise yüce Allah şöyle bildirmektedir: “Elinizden çıkana, kaybettiğiniz şeylere üzülmeyesiniz ve Allah'ın verdiği şeyler ile sevinip şımarmayasınız” (Hadid, 23) Bu ayette Yüce Allah, açıkça musibetler karşısında insanların üzülmemelerini, feryadü figan etmemelerini istemektedir. Çünkü bütün olup bitenler Allah'ın izni ve takdiri ile olmuştur. İnsanın, “niçin bunlar oldu, niçin bunlar başıma geldi?” diye üzülmemesinin bir faydası yoktur. İnsanın, “musibetler, Allah'ın takdiri ile olmuştur” deyip sabırlı ve metanetli olması gerekir. Sabırlı olmak musibet karşısında tedbir almamak, musibetlerden sonra gerekenleri yapmamak anlamına gelmez. Biliyoruz ki Allah “çok merhametlidir.” (Fatıha, 2) ve “insanlara zerre kadar zulmetmez.” (Nisa, 40) Mala ve cana zarar veren musibetlerin meydana gelmesinde ilahi irade, takdir ve imtihanın tecellisinde insanların davranışlarının etkisi de var mıdır? Kur'an'a baktığımızda bu soruya “evet” diyebiliyoruz. “Başınıza gelen her musibet kendi yapıp ettikleriniz yüzündendir; kaldı ki Allah birçoğunu da bağışlar.” (Şura, 30); “Sana gelen her iyilik Allah'tandır. Başına gelen her fenalık ise senin kendi nefsendendi.” (Nisa, 79)

İnsanların Hata ve Kusurları

Musibetlerin meydana gelmesinde insanların kusurlarının da bulunduğunu yüce Allah, birçok ayette bildirmektedir. Mesela “Başınıza gelen her hangi bir musibet kendi ellerinizin yaptığı (işler, kusurlar) yüzündendir. Allah yaptıklarınızın çoğunu affediyor.” (Şura, 30) anlamındaki ayet, bu gerçeği açıkça ifade etmektedir. “Kim kötü bir amel işlerse onunla cezalandırılır” (Nisa, 123) anlamındaki ayet inince Ebu Bekir; “Ey Allah'ın Resulü! Yaptığımız her şeyle cezalandırılırsak o zaman biz helâk oluruz” demiş, bunun üzerine Peygamber: “Evet, herkes dünyada o kötü amelinden dolayı cesedine eziyet veren bir musibetle cezalanır” buyurmuştur. (İbn Hibban, bk. el-Münziri, et-Terğib ve't-Terhib, IV/294) Ayet ve hadisler, insanların başına gelen musibetlerin sebepleri arasında insanların işledikleri, hata, kusur ve kötü işlerin olduğunu göstermektedir. Musibetler; kafir, müşrik, münafık, asi ve zalim insanlar için ilahi bir cezadır. Allah, zulümleri sebebiyle birçok toplumu çeşitli afetlerle cezalandırmış ve helak etmiştir. Kur'an'da; Nuh, Hud, Salih, Lut, İbrahim, Şuayb ve Musa'nın peygamber gönderildiği insanların maruz kaldıkları felaketler anlatıldıktan sonra; “Allah onlara zulmetmedi, fakat onlar kendi kendilerine zulmediyorlardı” buyurmaktadır. (Tevbe, 90; Hüd, 101; Nahl, 33, 118; Ankebut, 40; Rum, 9; Sebe, 19; Bakara, 54, 57; Ali İmran, 117) Mümin insan da dünyada ilahi yasalara, evrensel ve toplumsal kurallara uymazsa sözgelimi, sağlığına, gıdalarına ve temizliğe dikkat etmezse hasta olabilir, trafik kurallarına uymazsa kaza yapabilir, hastalık ve kaza sonucu sakat kalabilir. Burada kusuru insanın kendisinde araması lazım. Mümin açısından bunu, her ne kadar Allah'ın izni ile meydana gelmiş ise de ilahi bir ceza olarak düşünmesi doğru değildir. Yüce Allah Kur'an'da; “İnsanların yaptığı amellere göre (Allah katında) dereceleri vardır” (En'âm, 132) buyurmuştur. Mü'minler, bu derecelerine yaptıkları ibadetleriyle ulaşamazlarsa Allah onlara bir musibet verir, sabır ihsan eder, böylece hesapsız derecede sevap verir. (Zümer, 10) Musibeti sebebiyle günahları bağışlanır. Bu şekilde Allah katındaki manevi derecesine ulaşır. Bu konuda Hz Peygamber şöyle buyurmuştur: “Kul, Allah'ın kendisi için takdir ettiği dereceye ameli ile ulaşamazsa, Allah onun canına, malına veya çocuğuna bir musibet verir, sonra ona sabretme gücü ihsan eder ve böylece onu Allah'ın kendisi için takdir ettiği mertebeye ulaştırır.” (Ahmed, V/272; Ebu Davud, Cenaiz, 1. III/470) ‘Peygamberler de musibetlere maruz’ kalmışlardır. (İbn Hibban bk. el-Münziri, IV/281; Tirmizi, Zühd, 56. IV/601; İbn Mace, Fiten, 23) Mesela Peygamberimiz Hz. Muhammed Taif'te taşlanmış, ayakları kan revan içerisinde kalmış, Uhud savaşında dişi kırılmış, yüzü yaralanmıştır. Hz. Yakub'un gözü kör olmuş, Eyyub çok sıkıntılara maruz kalmıştır. Halbuki peygamberler ‘günahsız’ insanlardır. Dolayısıyla her

musibetin arkasında günah ve kusur aranması doğru değildir. Öyle ise peygamberler niçin musibetlere maruz kaldılar? Maruz kaldılar çünkü onlar, insanlar için ‘örnek ve önder’ olarak gönderilmiş kimselerdir. Musibetlere tahammül göstererek insanlara örnek olurlar. Müminlerin başlarına gelen musibetler, şer değil hayırdır. Çünkü musibetler, müminlerin sevap kazanmalarına, günahlarının bağışlanmasına ve manevi derecelerinin artmasına sebep olur. Bu ise ancak sabırla mümkündür. Müslüman, musibetler karşısında sabredebilir ve söz, fiil ve davranışlarıyla isyana dalmazsa bu musibetleri sebebi ile günahları bağışlanır. Hz. Peygamber; “Müslümana, fenalık, hastalık, keder, hüznün, eza, can sıkıntısı arız olmaz, hatta vücuduna bir diken batırılmaz ki, Allah bu musibetler sebebiyle onun hatalarını ve günahlarını bağışlamış olmasın” (Buhari, Merda’, 1; Müslim , Birr, 14) sözü ile bu gerçeği dile getirmiştir. Varlıkların en mükemmeli, en üstünü ve en şerefli olan, âlemde var olan her şey hizmetine sunulan insanın Allah katındaki değeri iman, ibadet, salih amel, takva ve güzel ahlakı nispetindedir. Çünkü Allah insanları bu açıdan değerlendirmekte, onların fizik yapılarına, renklerine, ırklarına, cinsiyetlerine, sağlam veya engelli oluşlarına bakmamaktadır.

Detay

Kur’an’da dünya veya ahiret hayatında, hakiki, çoğunlukla mecazi anlamda görme, işitme, konuşma, ortopedik ve zihinsel engellilik ile genel anlamda hastalıklardan söz edilmektedir. Gerçek anlamdaki engellilik, ya benzetme veya dini görevlerde ruhsat bildirme veya tedavi etme veya değer verme bağlamında geçmektedir. Kur’an’da yüce Allah, uzun yıllar hastalığa müptela olan ve çeşitli musibetlere maruz kalan Eyyub peygamber ile gözleri kör olan Yakup (as)’ın iyileşmesi ve her iki peygamberin bu sıkıntıları karşısında metaneti ve sabrı örnek ve övgü bağlamında zikredilmektedir.

Kur’an’da mecazi anlamda engellilik; iman etmeyen insanların ilahi gerçekleri anlamamaları, görmemeleri, duymamaları ve konuşamamaları bağlamında geçmektedir. Ahiret hayatında görme, duyma ve konuşma engelli olmak; hakiki ve mecazi anlamda, kafirler için gerçekten kör, sağır ve dilsiz olmaları veya kendilerini sevindirecek şeyleri görememeleri, duymamaları ve delil ile konuşamamalarıdır. Ahsen-i takvim üzere en güzel biçimde yaratılan insanın fiziki ve ruhi varlığını sağlıklı olarak sürdürmesi temel görevidir. Bu görevin ihmali, insanda bir takım özürlerin meydana gelmesine sebep olabilmektedir. Öte yandan insan, ölümü ve hayatı ile imtihan halindedir. Bazen nimetlerle bazen de musibetlerle imtihan olur. Dolayısıyla başına gelen her sıkıntının müsebbibi bizzat kişinin kendisi olmayabilir. İlahi imtihanın yanı sıra, anne-baba ve toplumun da ihmal ve kusurları olabilir. İster ilahi bir imtihan sonucu, isterse kendisi ve diğer insanların kusuru sebebiyle olsun bir musibetle karşılaşsın insanın her şeyden önce metanet ve sabır gösterebilmesi gerekir. Bu, sıkıntılarında kurtulmak için maddi ve manevi çarelere başvurmasına engel değildir. Çarelere başvurur ancak ‘musibet ancak Allah’ın izni ve takdiri ile olmuştur. O, izin vermeseydi olmazdı, bunda da bir hayır vardır’ diyerek rahat olma bilincini kazanabilmesi, insanın Allah’a olan imanının sonucudur.

Yüce Allah; gökleri ve yeri, göklerde ve yerde bulunan her şeyi insanların hizmetine sunmuş, onlara görülen ve görülmeyen pek çok nimet vermiş (Lokman, 20) Ve yeryüzünde insan için gerekli olan her şeyi var etmiştir. (Yasin, 71-73; Rad, 3-4; Abese, 27-32; İbrahim, 34; 34, Nahl,16-18) Bütün bunlar, Allah’ın insana verdiği değeri ifade etmektedir. İnsanların karar verme, anlama, öğrenme, ezberleme, konuşma, dinleme ve görme yetileri de birer ilahi nimettir.

Bütün insanları yaratan ve onlara rızık veren Allah’tır. Bu açıdan imanlı veya imansız, itaatkar veya isyankar, sağlıklı veya engelli herkes, insan olması hasebiyle Allah katında eşittir, değerlidir. İnsan inancı ve ameli ile ayrıca değer kazanır. Haklar bağlamında eşit olmasına

rağmen iman ve amel yönünden insanlar farklı değerlere sahiptirler. (Nisa, 95; En'am, 132; Tevbe, 20) İnsanlar, bu değerlerini iman ve itaatle devam ettirirler veya küfür, şirk, nifak (iki yüzlülük) ve isyan ile kaybederler: “Biz gerçekten insanı en güzel biçimde yarattık. Sonra onu aşağıların aşağısına indirdik” (Tin, 4-5) “Şüphesiz Allah katında yeryüzünde yürüyen canlıların en kötüsü akıllarını kullanmayan (gerçeğe kulak vermeyen) sağırlar, (gerçeği konuşmayan) dilsizlerdir” (Enfal, 22) ve “Şüphesiz Allah katında yeryüzünde yürüyen canlıların en kötüsü, inkar edenlerdir, artık onlar iman etmezler” (Enfal, 55) anlamındaki ayetler bu gerçeğe işaret etmektedir. Dolayısıyla, “Allah insanları iman, salih amel, güzel ahlak, ibadet ve itaatleri veya inkar, şirk, nifak, isyan ve kötü davranışları, takva veya zulüm sahibi olup olmamaları açısından değerlendirir; onları ırkları, renkleri, cinsiyetleri, dilleri, nesepleri, fizyolojik yapıları, yaratılışları, engelli veya sağlıklı oluşları yahut servetleri açısından” değerlendirmez. "Allah katında en üstün, olanınız en takvalı olanınızdır" (Hucurat, 12) anlamındaki ayet ile "Allah sizin suretlerinize ve servetlerinize bakmaz. Fakat kalplerinize (iman veya inkar halinize) ve amellerinize bakar" (Müslim, Birr, 32. İbn Mâce, Zühd, 9. Ahmed b. Hanbel, II/285) anlamındaki hadis, bu gerçeği ifade etmektedir.

Kur'an'da engelliler

“Biz gerçekten insanı en güzel biçimde yarattık” (Tin, 4); “Allah size şekil verdi ve şeklinizi en güzel yaptı” (Teğâbün, 3); “O Allah yarattığı her şeyi güzel yapandır” (Sâd, 7); “Sonra insanı şekillendirip ona ruhundan üfledi. Sizin için işitme, görme ve idrak organları yarattı” (Secde, 9) ve “Biz insana iki göz, bir dil, iki dudak vermedik mi” (Beled, 8-9) anlamındaki ayetler Allah'ın insanları en güzel ve en mükemmel biçimde yarattığını ifade etmektedir.

Kur'an'da görme, işitme, konuşma, ortopedik ve zihinsel engelliler ile hastalıktan söz edilmektedir (a'mâ (çoğulu umy), ekme, esam (çoğulu sum), ebkem (çoğulu, bük), a'rac, ebras, merid, sefih ve mecnun) Hastalık, işitme, görme, konuşma ve anlama engelliliği ile ilgili ayetlerin büyük çoğunluğu mecazi anlamdadır.

Görme Engelliler

Görme engelliliği, Kur'an'da 28 ayette geçmektedir. Bunlardan 10'u fiziksel anlamda olup 6'sı dünya hayatı, 4'ü de ahiret hayatı ile ilgilidir.

Dünya Bağlamında Görme Engelliler

Dünya hayatındaki engellilik ile ilgili ayetlerin bir kısmı hakiki bir kısmı da mecazi anlamdadır.

Hakiki anlamda görme engelliler: Hakiki anlamda körlük; gözlerin görme özelliğini kaybetmesidir. Altı ayette hakiki anlamda görme engellilerden söz edilmektedir. Bunlardan biri Allah'ın insanların fiziki yapılarına engelli veya sağlıklı oluşlarına göre değil, Allah ve Peygambere, iman ve itaate yönelmelerine göre itibar etmesi bağlamında; biri benzetme bağlamında, ikisi engellilere dini görevlerde ruhsat ve kolaylık bildirme bağlamında, ikisi de Hz. İsa'nın Allah'ın izniyle körleri iyileştirmesi bağlamında zikredilmiştir.

Sorumluluk bağlamında; İslam, insanları ancak güçleri nispetinde sorumlu tutar. (Bakara, 284) Dolayısıyla görme özürülü insanlar dini görevlerle ilgili olarak ancak güçlerinin yettiği şeylerden sorumludurlar. Allah yolunda cihat yapma ve savaşa katılma ile ilgili olarak, “Köre güçlük yoktur” (Nur, 61; Fetih, 417) buyurulmaktadır. Bu ayet, ortopedik özürülülerin savaşa katılma zorunluluğunun olmadığını ifade etmektedir.

Benzetme bağlamında; Bir olgu olarak gören ile görmeyen bir değildir. A'ma, evrendeki varlıkları göremezken, gözleri sağlıklı olan insan görebilmektedir. Bu açıdan aralarında fark vardır. İşte Allah, inkar edip isyan edenler ile iman edip salih amel işleyenleri kör ve sağır ile işiten ve gören insanlara benzetmektedir: “Bu iki zümrenin durumu kör ve sağır ile gören ve işiten kimseler gibidir. Bunların durumları hiç birbirlerine denk olur mu? Hâlâ düşünmez misiniz?” (Hüd, 24) Bu ayette, sadece bir durum tespiti ve benzetme yapılmaktadır, yoksa görme ve işitme engelliler yerilip aşağılanmamaktadır. Böyle bir şeyi Allah hakkında düşünmek bile mümkün değildir.

Değer verme bağlamında; Allah'a ve Peygambere yönelen görme özürlü insan, inkar edip isyan eden zengin ve itibarlı insandan daha değerlidir. Bu husus, Abese suresinin ilk on iki ayetinde açıkça bildirilmektedir. Âlemlere rahmet, bütün insanlara peygamber, örnek, uyarıcı ve müjdeci olarak gönderilen Peygamberimiz Hz. Muhammed (as) Mekke'nin ileri gelenlerini dine davet ile meşgul olması sebebiyle bir a'ma ile ilgilenmediği için Kur'an'da açıkça uyarılmıştır: “Kendisine o a'ma geldi diye Peygamber yüzünü ekşitti ve öteye döndü, yüz çevirdi. (Ey Peygamberim!) Ne bilirsin belki o a'ma temizlenip arınacak; yahut öğüt alacak da bu öğüt kendisine fayda verecek, kendisini muhtaç hissetmeyene gelince sen ona yöneliyor, onun sesine kulak veriyorsun, (istemiyorsa) onun temizlenmesinden sana ne, ama sana Allah'a derin bir saygı ile korku içinde koşarak geleni bırakıp ondan gaflet ediyorsun; hayır böyle yapma, çünkü bu (Kur'an sureleri) bir öğüttür, dileyen ondan öğüt alır.” Peygamber efendimiz (as), Mekke'nin zengin ve ileri gelenlerinden Ebu Cehil, Ümeyye ibn Ebi Halef, Abbas İbn Abdülmuttalib ve Utbe ibn Ebi Rebia ile özel bir görüşme yapar, bunları İslam'a davet eder. İslam'ın güçlenmesi açısından bu kimselerin Müslüman olmalarını çok arzu eder. Peygamberimiz Ümeyye ibn Halef ile konuşurken Fihri oğullarından Abdullah ibn Ümmi Mektum adında görme özürlü biri gelir ve Peygamberimizden kendisine Kur'an'dan bir ayet okumasını ister. ‘Ey Allah'ın Peygamberi! Allah'ın sana öğrettiklerinden bana öğret’ der. Peygamberimiz (as), sözünün kesilmesinden hoşlanmaz. Peygamberimiz sözünü bitirip kalkacağı sırada vahiy gelir. Abese suresinin konu ile ilgili ayetleri iner. Peygamber efendimiz (as), bu olaydan sonra Abdullah ibn Ümmi Mektum'a ikram etmiş, onunla konuşmuş, hatırını ve bir ihtiyacının olup olmadığını sorarak onunla ilgilenmiştir. Atike b. Abdullah'tan doğan Abdullah ibn Ümmi Mektum, Peygamberimizin (as) eşi Hz. Hatice'nin dayısının oğludur. Medine'ye ilk hicret edenlerden biridir. Peygamberimiz ile birlikte iki savaşa katılmıştır. Peygamberimiz çeşitli vesilelerle kendisini 13 defa Medine'de yerine vekil bırakmıştır. Cemaate imamlık yapmıştır. Peygamberimizin (as) müezzinlerinden biridir. Enes b. Malik kendisini Kadisiye savaşında elinde siyah bir bayrak ve zırhlı olarak gördüğünü söylemiştir. Bu savaşta şehit olduğu rivayet edilir. (Taberi, Abdullah ibn Cerir. Câmiu'l-Beyân An Te'vili Ayi'l-Kur'an, XV, 30/50-52; Yazır, VIII/5570-5571)

Tedavi Bağlamında; Kur'an'da iki ayette Hz. İsa'nın Allah'ın izni ile doğuştan körleri (ekmeh) iyileştirdiği ve Yakub (as)'ın kör olan gözlerinin iyileştiği bildirilmektedir. “Körü ve alacayı iyileştiririm”, (Ali İmran, 49); “Yine benim iznimle sen doğuştan körü ve alacayı iyileştiriyeceydin.” (Maide, 110) Yakub (as) oğlu Yusuf için döktüğü gözyaşlarından dolayı gözlerini, kaybetmiş, Yusuf'un gömleğini yüzüne sürmek suretiyle gözleri açılmıştır. Bu olay Kur'an'da şöyle anlatılmaktadır: “Üzüntüden iki gözüne ak düştü, acısını içinde saklıyordu” (Yusuf, 84); “(Yusuf kardeşlerine) bu gömleğimi götürün, babamın yüzüne koyun ki gözleri açılsın dedi.” (Yusuf, 93); “Müjdeci gelip gömleği Yakub'un yüzüne koyunca gözleri açılıverdi.” (Yusuf, 96)

Mecazi anlamda görme engelliler

Mecazi anlamda körlük, gözlerin varlıkları görememesi değil, insanın gerçekleri görememesi yani ‘kalp körlüğü’dür. Yüce Allah, zihni, gözleri, kulakları ve dili sadece eşyayı değil aynı

zamanda gerçekleri anlasın, görsün, duysun ve konuşsun diye yaratmıştır. “Allah sizi annelerinizin karınlarından hiçbir şey bilmezken çıkardı; şükredesiniz diye size kulaklar, gözler ve kalpler verdi.” (Nahl, 78); “Yeryüzünde gezip dolaşmadılar mı ki düşünecek kalpleri, işitecek kulakları olsun. Çünkü gerçekte (kafadaki) gözler değil, göğüslerdeki kalpler (kalp gözleri) kör olur (Hac, 46) anlamındaki ayetler bu gerçeği ifade etmektedir.

Yüce Allah, gerçekleri anlamayan kalp, gerçekleri görmeyen göz ve gerçekleri işitmeyen kulak sahiplerini sapık ve cehennemlik insanlar olarak nitelemektedir: “Yemin olsun ki cinler ve insanlardan kalpleri olup da bunlarla anlamayan, gözleri olup da bunlarla görmeyen, kulakları olup da bunlarla işitmeyen birçok insanı cehennem için var ettik. İşte bunlar hayvanlar gibidir, hatta daha da aşağıdadırlar, işte bunlar gafillerin ta kendileridir (A’raf, 179) anlamındaki ayet bunun delilidir.

Yüce Allah bu anlamda gözleri olduğu halde gerçekleri göremeyenleri "hakiki körler" olarak nitelendirmesi oldukça anlamlıdır. Kur’an’a baktığımız zaman bu anlamda kafir, müşrik ve münafıklara a’ma denildiğini görmekteyiz.

Kafir: “Hiç gören ile görmeyen bir olur mu?” (En’am, 50); “Kör ile gören bir olmaz” (Fâtır, 19-20); “Kör ile gören, iman edip salih amel işleyenler ile kötü amel işleyenler bir değildir.” (Mümin, 58); “İnkâr edenleri imana çağıran (Peygamber) ile inkâr edenlerin durumu, bağırp çağırmadan başka bir şey duymayan hayvanlara seslenen (çoban) ile hayvanların durumu gibidir. Onlar sağırdırlar, dilsizdirler, ködürler, bundan dolayı anlamazlar. (Bakara, 171) anlamındaki ayetlerde geçen kör ile gören mecazi anlamda olup bununla kastedilen, kafir ile mümin veya cahil ile alim veya Allah ile put veya gafil ile gerçeği gören insanlardır.

Müşrik: “Kör ile gören bir olur? (Ra’d, 16) anlamındaki ayette geçen kör ile görenden maksat Allah’a ortak koşan müşrik ile Allah’ı bir tek ilah kabul eden mümindir. (Beydavi, III/482)

Münafık: “Münafıklar, sağırdırlar, ködürler, dilsizdirler.” (Bakara, 18)

Gerçeklere gözlerini kapamış olan kafir, müşrik ve münafıklar, gözlerini ve gönlünü Allah’a ve peygambere açmadıkça ilahi hakikatleri anlayıp göremezler. Yüce Allah, Peygamberine şöyle seslenmektedir: “Sen körleri sapıklıklarından vazgeçirip yola getiremezsin.” (Neml, 81; Rum, 53); “Körlere, hele gerçeği görmüyorlarsa sen mi doğru yolu göstereceksin?” (Yunus, 43); “Körleri ve apaçık bir sapıklık içinde olanları sen mi doğru yola ileteceksin?” (Zuhruf, 40)

“Rabbinden sana indirilenin gerçek olduğunu bilen kimse (onu bilemeyen) kör gibi olur mu? (Bunu) ancak akıl sahipleri anlar.” (Rad, 19; Neml, 66; A’raf, 64) anlamındaki ayetlerde geçen “kör” kelimesi, âlemlerin Rabbinden indirilen Kur’an’ın hak olduğunu bilen kimsenin zıddı olarak kullanılmıştır. Kur’an’ın hak olduğunu bilenler, kafirler gibi kör, sağır ve dilsiz olmazlar. “O Rahman’ın kulları, kendilerine Rablerinin ayetleri hatırlatıldığı zaman onlara kör ve sağır kesilmezler.” (Furkan, 73)

“Kim bu dünyada kör olursa o ahirette de ködür, yolunu daha da şaşırmıştır.” (İsrâ, 72) anlamındaki ayette geçen “kör” (a’ma) kelimesi de mecazi anlamda olup kalp gözü kör olan, dünyada Allah’ın gücünü, nimetlerini, varlığına işaret eden delileri ve doğru yolu göremeyen, Allah’a ve Peygamberine iman etmeyen kimse anlamındadır. (Taberi, X/128; Kurtubi, Cami’ Li Ahkâmi’l-Kur’an, X/298; Beydavi, IV/56; Yazır, V/3192) Kur’an a göre inanan bir a’ma mümin inanmayan ama gözleri gören kafirden daha üstündür!

Görüldüğü gibi ayetlerdeki “a’ma” kelimeleri çoğunlukla mecazi anlamdaki körlüğü yani kalp körlüğünü ifade etmektedir. Bu kelimenin kök anlamında bu mana vardır. (Rağib el-Isfehani, el-Müfredat fi Garibi'l-Kur'an, “amy” maddesi.) Kur'an'da bu kelimenin fiil şekli de bu anlamda kullanılmıştır: “Rabbinizden size gerçekleri gösteren deliller gelmiştir. Kim gerçeği görürse (ebsara) kendi yararına, kim de gerçeği görmezse (‘amiye) kendi zararındadır (En'am, 104; Maide, 71; Hud, 28; Kasas, 66; Hac, 46; Fussilet, 17; Muhammed, 23) anlamındaki ayetleri örnek olarak zikredebiliriz.

Kur'an'da sapıklık anlamında “a’ma”, doğru yolu bulma anlamında “hüda” kavramının zıddı olarak da kullanılmıştır. (Fussilet, 44) Peygamberi yalanlayıp inkar eden Nuh kavmine (A'raf, 64) ve ahireti inkar eden Mekke müşriklere (Neml, 66) “körler” (‘amun) denilmiştir.

Kafirler niçin gerçekleri göremezler? Göremezler çünkü imana yanaşmazlar, inkarda diretirler. Bu yüzden gözleri mühürlenmiş, gözlerinin üzerine perde çekilmiştir: “Kafirler, Allah'ın kalplerini, kulaklarını ve gözlerini mühürlediği kimselerdir.” (Nahl, 108); “Kafirlerin gözleri üzerinde de bir perde vardır.” (Bakara, 7); “Münafıklar, Allah'ın kulaklarını sağır, gözlerini kör ettiği kimselerdir.” (Muhammed, 23); “Kur'an, inanmayanlara karşı bir körlüktür.” (Fussilet, 44) Onlar, Kur'an'ın güzelliklerini, hikmetlerini, inceliklerini ve hikmetlerini göremezler.

Ahiret Bağlamında Görme Engelliler

Kur'an'da 4 ayette ahirette görme engellilerden söz edilmektedir.

“Kim bu dünyada kör olursa o ahirette de ködür (İsrâ, 72) anlamındaki ayette geçen “ahirette körlük”; cennet nimetlerini görememek (Kurtubi, X/298; Firuzabadi, Tenvîru'l-Mikbas Min Tefsiri İbn Abbas (Memuatün Mine't-Tefasir), IV/56) ve kurtuluş yolunu bulamamaktır. (Beydavi, IV/56)

“Kim benim zikrimden (Kur'an'dan) yüz çevirirse mutlaka ona dar bir geçim vardır ve onu kıyamet gününde kör olarak haşrederiz. O, ‘Rabbim! Dünyada ben gören bir kimse idim, beni niçin kör olarak haşrettin’ der.” (Taha, 124); “Allah kimi doğru yola iletirse işte o doğru yolu bulmuştur. Kimi de sapıtırsa böyleleri için O'nun dışında dostlar bulamazsın. Onları kıyamet günü, körler, dilsizler ve sağırlar olarak yüz üstü haşredeceğiz. Varacakları yer cehennemdir.” (İsrâ, 97) anlamındaki ayetlerde geçen ahirette körlüğün hakiki mi mecazi mi olduğu konusunda Kur'an yorumcuları ihtilaf etmişlerdir.

İşitme Engelliler

Kur'an'da işitme engelliler ile ilgili ayetlerin sayısı, görme engellilere göre daha azdır. İsim şekli (summ) 11 ayette geçmektedir. Bu ayetlerden 10'u dünyada sağırlık, biri ahirette sağırlık ile ilgilidir. Dünyada sağırlık ile ilgili ayetlerin sadece biri hakiki, diğerleri mecazi anlamdadır.

Hakiki anlamdaki sağırlık: benzetme bağlamında geçmektedir. Bir olgu olarak işiten ile işitmeyen bir değildir. Sağır insan sesleri duyamazken kulakları sağlıklı insan sesleri duyabilmektedir. Bu açıdan aralarında fark vardır. İşte Allah, inkar edip isyan edenler ile iman edip salih amel işleyenleri kör ve sağır ile işiten ve gören insanlara benzetmektedir: “Bu iki zümrenin durumu kör ve sağır ile gören ve işiten kimseler gibidir. Bunların durumları hiç birbirlerine denk olur mu? Hâlâ düşünmez misiniz?” (Hud, 24) Ayette, sadece bir durum tespiti ve benzetme yapılmaktadır yoksa görme ve işitme engelliler yerilip aşığılanmamaktadır.

Mecazi anlamdaki sağırlık: Allah ve peygamberin çağrısını duymazlıktan gelmek, ilahi gerçeklere kulak tıkamaktır. Kafir, müşrik ve münafıklar, Kur'an'da “sağır” olarak

nitelendirilmektedir: “(Münafıklar), sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler. Artık onlar hakka dönmezler.” (Bakara, 18); “Onlar sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler, bundan dolayı anlamazlar.” (Bakara, 171); “Ayetlerimizi yalanlayanlar karanlıklar içerisindeki sağırlar ve dilsizlerdir” (En’am, 39)

Görüldüğü gibi ayetlerde münafıklar ve ayetleri yalanlayan kafirler, yerilme bağlamında körler ve sağırlar olarak nitelenmektedir. Hatta Allah bu tür insanların, canlıların en kötülerini olduğunu bildirmektedir: “Şüphesiz yeryüzünde yürüyen canlıların Allah katında en kötülerini akıllarını kullanmayan sağırlar, dilsizlerdir. (Enfâl, 22)

Kafirler ilahi gerçekleri duymazlar, çünkü “inanmayanların kulaklarında bir ağırlık vardır”, (Fussilet, 44) İnkarda diretmeleri sebebiyle “Allah, onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir.” (Bakara, 7. bk. Nahl, 108); “Münafıklar, Allah’ın kulaklarını sağır, gözlerini kör ettiği kimselerdir.” (Muhammed, 23) Artık bu kimselerin kulaklarına hak söz girmez, Peygamber de onlara gerçeği duyuramaz, çünkü bunlar, akıllarını da kullanmazlar: “Sağırlara hele akıllarını da kullanmıyorlarsa gerçeği sen mi duyuracaksın?” (Yunus, 42; Zuhuruf, 40); “Sen ölümlere (hakı) duyuramazsın, arkalarını dönüp kaçarlar sağırlara da çağırıyor (ilahi daveti) duyuramazsın” (Neml, 80; Rum, 52) Çünkü “sağırlar, uyarıldıkları vakit çağırıyor işitmezler.” (Enbiya, 45); “Sen ancak ayetlerimize iman edip Müslüman olanlara duyurabilirsin.” (Neml, 81) ve “Onlar, kendilerine Rablerinin ayetleri hatırlatıldığı zaman, onlara kör ve sağır kesilmezler.” (Fürkân, 73)

Ahirette sağırlık: Kur’an’da bir ayette kafirlerin ahirette sağır olarak haşredileceği bildirilmektedir: “Onları kıyamet günü, körler, dilsizler ve sağırlar olarak yüz üstü haşredeceğiz, varacakları yer cehennemdir. (İsra, 97)

Konuşma Engelliler

Kur’an’da beş ayette konuşma özür lülüğünden söz edilmektedir. Bunlardan dördü dünya hayatı, biri ahiret hayatı ile ilgilidir. Dünya hayatı ile ilgili olan ayetlerden bir hakiki anlamda, diğ erleri mecazi anlamdadır.

Hakiki anlamda dilsizlik; benzetme bağlamında geçmektedir: “Allah, (şöyle) iki adamı misal verdi: Onlardan biri dilsizdir, hiçbir şeye gücü yetmez, efendisine sadece bir yük tür. Nereye göndersen olumlu bir sonuç alamaz. Bu, adalet ile emreden ve doğru yol üzere olan kimse ile eşit olur mu? (Nahl, 76)

Mecazi anlamda dilsizlik; gerçekleri konuşmayan, hak sözü söylemeyen kimsedir. Allah Kur’an’da kafir, müşrik ve münafık kimseleri dilsiz olarak nitelemektedir: “(Münafıklar), sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler. Artık onlar hakka dönmezler.” (Bakara, 18); “(İnkâr edenler), sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler, bundan dolayı anlamazlar.” (Bakara, 171); “Ayetlerimizi yalanlayanlar karanlıklar içerisindeki sağırlar ve dilsizlerdir.” (En’am, 39)

Ahirette dilsizlik; Kur’an’da bir ayette kafirlerin ahirette sağır olarak haşredileceği bildirilmektedir: “Onları kıyamet günü, körler, dilsizler ve sağırlar olarak yüz üstü haşredeceğiz, varacakları yer cehennemdir.” (İsra, 97)

Ortopedik Engelliler

Kur’an’da iki ayette ortopedik engellilerden söz edilmektedir. Bu ayetler, yürüme engeli olan insanlara Allah yolunda cihada ve savaşa katılmamaları ile ilgilidir: “Topala güçlük yoktur. (Nur, 61; Fetih, 17)

Zihinsel Engelliler

İnsanın sahip olduğu en değerli nimet, akıl ve muhakeme nimetidir. Bu nimetin yitirilmesi en büyük kayıp ve en büyük engelliliktir. Kur'an'da zihinsel engellilik fiziksel ve mecazi anlamda kullanılmış, "mecnun" ve "sefih" kelimeleri ile ifade edilmiştir.

Fiziksel anlamda

Kur'an'da hakiki anlamda zihinsel engellilik iftira ve koruma bağlamında geçmektedir. İftira bağlamında. Mekkeli müşriklerin Peygamber efendimize, Firavun'un Musa (as)'a, Nuh kavminin Nuh (as)'a ve diğer kavimlerin peygamberlerine "deli" diyerek iftira etmeleri bağlamında geçmektedir: "(Mekke müşrikleri), 'ey kendisine zikir (Kur'an) indirilen kimse! Sen mutlaka delisin' dediler." (Hicr, 6; Duhan, 15; Kalem, 51) "Firavun, 'bu size gönderilen peygamberiniz, şüphesiz delidir' dedi." (Şuara, 27; Zariyat, 39); "(Nuh kavmi) kulumuzu yalanlayıp 'bu bir delidir' dediler." (Kamer, 9; Kalem, 2); "Kavminin ileri gelenlerinden inkar edenler, (Hud'a) 'şüphesiz biz seni zihinsel özürlü/akılsız olarak (sefahet) görüyoruz. Biz senin yalancılardan biri olduğuna inanıyoruz." dediler. Hud da onlara, 'Ey kavimim! Bende akıl noksanlığı yok, fakat ben âlemlerin Rabbinin elçisiyim' dedi." (A'raf, 66-67); "İşte böyle, onlardan öncekilere hiçbir peygamber gelmemiştir ki, 'o, bir büyücüdür' veya 'o, bir delidir' demiş olmasınlar." (Zariyat, 52) Peygamberlerin deli ve zihinsel özürlü olmaları mümkün değildir, bu itham onlar için bir iftiradır. Nitekim yüce Allah, Peygamberimiz (as) için; "(Ey Muhammed!) Sen, öğüt ver, Rabbinin nimeti sayesinde sen bir kahinsin ne de bir deli." (Tur, 29); "(Ey Kureyşliler!) Sizin arkadaşınız (Muhammed) bir deli değildir." (Tekvir, 22) anlamındaki ayetlerle bunu reddetmiştir. Kur'an'da zihinsel özür lülüğün ifade edildiği "sefih" kavramı; dini ve dünyevi işlerde akıl noksanlığından kaynaklanan görüş ve muhakeme zayıflığı demektir. (Yazır, Hamdi, Hak Dini Kur'an Dili, 1/234) Sefih kimse zihinsel özür lülük nedeniyle aklın ve dinin gereğinin aksine hareket eder.

Koruma bağlamında; Zihinsel özür lü kimse özellikle ticari ve medeni iş ve işlemlerde yararına hareket edemeyeceği için velinin onu koruyup kollaması emredilmektedir. Konu ile ilgili iki ayet vardır. Belli bir süreye kadar borçlananların, borçlanmayı yazmalarıyla ilgili olarak; "Eğer borçlu akli ermeyen veya zayıf bir kimse ise ya da yazdıramıyorsa velisi adaletle yazdırsın" (Bakara, 282) denilmektedir. "Allah'ın sizin için geçim kaynağı yaptığı mallarınızı akli ermeyenlere vermeyin" (Nisa, 5) Bu ayette "akli ermeyenler" ile maksat rüş tüne ermeyen ve muhakeme gücü gelişmemiş olan çocuklar olabileceği gibi kısıtlı, bunamış, depresyona ve bunalıma girmiş, doğuştan veya sonradan akli melekesini yitirmiş zihinsel özür lü kimselerdir. Ayet, malını akıllıca kullanamayan zihinsel özür lüleri yerme bağlamında değil, akıllarının yetersizliği, yararlı ve zararlı olanı ayırt edebilme yetersizliği, malını muhafazada zayıflığı sebebiyle onları koruyup kollama bağlamında zikredilmiştir.

Mecazi anlamda; Mecazi anlamda zihinsel özür lülük, aklın ilahi gerçekleri anlamada kullanmamasıdır. Bu anlamda kafir, müşrik ve münafıklar, Kur'an'da "gerçekleri anlamayan insanlar" olarak nitelenmişlerdir. Cehennemlikler için, "Onların kalpleri vardır fakat onlar kalpleriyle (gerçeği) anlamazlar" (A'raf, 179) buyurulmuştur. Yüce Allah, kafirlerin, hakkı anlamamaları, inkarda diretmeleri (Nisa, 155; A'raf, 101; Yunus, 74) ve büyüklenmeleri (Mümin, 35) sebebiyle "kalplerini mühürlemiştir." (Nahl, 108) bu yüzden gerçekleri anlamaz ve bilemez (Tevbe, 87, 93, 127) hale gelmişlerdir. İnkâr, isyan ve günahları kalplerinin paslanıp kararmasına (Mutaffifin, 14) hastalıklı olmasına (Maide, 52) ve katılaşmasına (Hac, 53; Maide, 13) sebep olmuştur. Akıllarını kullanmadıkları (Enfal, 22) için zihinsel özür lü durumuna düşmüşlerdir. Kur'an'da; kafir, müşrik ve münafıklar (Bakara, 130, 142), buzağıya tapan Yahudiler (A'raf, 155), Allah'a ortak koşan cinler (Cin 4), çocuklarını öldüren insanlar (En'am, 140) zihinsel özür lüler ve akıllarını hayırda kullanmayanlar

olarak nitelenmişlerdir. Musa (as), buzağıya tapanları kastederek yüce Allah'a şöyle dua etmiştir: "Şimdi içimizden bir kısım akılsızların işledikleri günahlar sebebiyle bizi helak mı edeceksin?" (A'raf, 155)

Hastalıklar

Kur'an'da genel anlamda şu kavramlar ile her türlü hastalık ve bedensel zarar, özür ve engellilik ifade edilmektedir.

Dini ruhsat bildirme bağlamında; "Hastaya güçlük yoktur" (Nur, 61; Fetih, 17) "Müminlerden özür sahibi olmaksızın (cihattan geri kalıp) oturanlar ile Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihat edenler eşit olmazlar" (Nisa, 95) anlamındaki ayetler; bedensel ve zihinsel her türlü özür sahibi olanların ve hastaların savaşa katılmayabilecekleri bildirilmektedir. İkinci ayetteki "özür sahibi olmaksızın" cümlesi, görme özürlü Abdullah ibn Ümmi Mektum'un "ben a'mayım" diye şikayette bulunması üzerine inmiştir. "Hacı ve umreyi Allah için tamamlayın. Eğer (düşman korkusu, hastalık ve benzeri sebeplerle) engellenmiş olursanız artık size kolay gelen kurbanı gönderin. Artık bu kurban yerine varıncaya kadar başlarınızı tıraş etmeyin. İçinizden kim hastalanır ve başından rahatsız olur (da tıraş olmak zorunda kalır)sa fidye olarak ya oruç tutması ya sadaka vermesi ya da kurban kesmesi gerekir" (Bakara, 196) anlamındaki ayet; hac veya umre için ihrama girip de iradeleri dışında bu görevi yapmaktan engellenmeleri veya hasta olmaları sebebiyle hac veya umreyi yapamayacak olanların ihramdan çıkabilmeleri için harem bölgesinde kurban kesmeleri gerektiğini, kurban kesilmeden ihram yasakları devam ettiği için tıraş olunamayacaklarını, ancak hasta iseler veya başlarında yara ve ağrı gibi kendilerine zarar veren bir şey varsa tıraş olabileceklerini ifade etmektedir. "Oruç sayılı günlerdedir. Sizden kim hasta ya da yolcu olursa (oruç tutmayabilir), tutmadığı günler sayısınca başka günlerde kaza eder. Oruç tutmaya gücü yetmeyenler ise bir yoksul doyumu fidye verirler" (Bakara, 184, 285) anlamındaki ayet; Ramazan ayında hastaların ve özür sahibi olanların oruç tutmayabileceklerini, gücü yetenlerin daha sonra bu orucu kaza etmeleri, oruç tutmaya bedensel rahatsızlıklarının sürekli olması nedeniyle oruç tutamayacaklarını ise imkanları varsa fidye vermeleri gerektiğini ifade etmektedir. Sava, oruç ve hacdaki ruhsat ve kolaylıklar hasta ve özürlüler için diğer dini görevler konusunda da söz konusudur. Mesela hastalar, bedensel engelliler ve özür sahipleri namazlarını nasıl güçleri yetiyorsa o şeklide kılarlar. "Allah, insanlara din konusunda hiçbir güçlük yüklememiştir." (Hac, 78); "Allah kolaylık diler zorluk dilemez." (Bakara, 185)

Tedavi bağlamında; İki ayette Hz. İsa'nın alaca hastalarını iyileştirdiği bildirilmektedir: "Körü ve alacayı iyileştiririm" (Ali İmran, 49); "(Ey İsa!) Benim iznimle doğuştan körü ve alacayı iyileştiriyeceğindir" (Mâide, 110) Bu ayetler, her türlü hastalık için tedavi olunması gerektiğine işaret etmektedir. Eyup (as)'ın bedenine, malına ve ev halkına bela isabet etmiş ve 18 yıl sıkıntılı günler geçirmiştir. Eyyub (a.s), hastalığının ve sıkıntısının iyileşmesi için Allah'a dua etmiş, hayrı ve şerri yaratanın Allah olmasına rağmen edebinden dolayı sıkıntılarını sebep olarak şeytanı zikretmiştir: "(Ey Peygamberim!) Eyyub'u da hatırla. Hani o Rabbinde, 'Şüphesiz ki ben derde (durr) uğradım, sen merhametlilerin en merhametlisisin' diye yalvarmıştı. Biz de onun duasını kabul edip kendisinde dert namına ne varsa gidermiştik." (Enbiya, 83-84); "(Ey Peygamberim!) Kulumuz Eyyub'u da an. Hani Rabbinde, 'Şeytan bana bir yorgunluk ve azap dokundurdu' diye seslenmişti. Biz ona 'ayağını yere vur! İşte yıkanacak ve içecek soğuk bir su' dedik." (Sad, 41-42) Eyyub (as) bu emir üzerine ayağını yere vurmuş çıkan sudan içip yıkanmış, iç ve dış bütün hastalıkları iyileşmiş ve sıkıntıları gitmiştir. Ayetlerde geçen "ed-durr" ve "el-azab" kelimeleri bedensel ve zihinsel, maddi ve manevi her türlü sıkıntı, zarar, keder ve hastalığı ifade eder. Bu ayetlerde Allah, bedensel ve zihinsel her türlü hastalıktan kurtulmak için tedavi

yollarına başvurulması gerektiği, şifayı verenin Allah olduğu vurgulanmaktadır. “Size ulaşan her nimet Allah’tandır. Sonra size bir sıkıntı ve zarar (durr) dokunduğu zaman yalnız O’na yalvarır yakarırınız. Sonra sizden o sıkıntıyı giderince bir de bakarsınız içinizden bir kısmı Rabbine orta koşar” (Nahl, 53-54. “İnsana bir sıkıntı dokundu mu gerek yan üstüne yatarken gerek otururken gerek ayakta iken (her halinde sıkıntısından kurtulmak için) bize dua eder, Ama biz onun bu sıkıntısını ondan kaldırdık mı sanki kendisine dokunan bir sıkıntı için yalvarmamış gibi geçer gider.” (Yunus, 12) “İnsana bir sıkıntı ve zarar (durr) dokunduğu zaman Rabbine yönelerek O’na yalvarır. Sonra zararını bir nimete dönüştürdüğü zaman daha önce O’na yalvardığını unuttur ve Allah’ın yolundan saptırmak için O’na eşler koşar.” (Zümer, 8; Zümer, 49, Rum, 33) “İnsana nimet verdiğimiz zaman yüz çevirip yan çizer, kendisine bir şer dokununca ümitsizliğe düşer.” (İsrâ, 83; Mearic, 20) “İnsan hayır (mal, sağlık, nimet) istemekten usanmaz. Fakat başına bir şer gelince ümitsizliğe düşer” (Fussilet, 49) “İnsana nimet verdiğimizde yüz çevirir ve yan çizer. Başına bir şer gelince yalvarmaya koyulur.” (Fussilet, 51) “İnsan hayra dua eder gibi şerre dua eder. İnsan çok acelecidir.” (İsrâ, 11) anlamındaki ayetlerde geçen "ed-durr" ve "eş-şerr" kelimeleri bedensel ve zihinsel, maddi ve manevi her türlü sıkıntı ve hastalığı ifade eder. Bu ayetler; şu hükümleri içermektedir: İnsanlar zihinsel ve bedensel bir hastalığa yakalanabilirler. Bu durumda bulunan insanlar, iyileşmeleri için tedavi yollarına başvururlar, şifa vermesi için Allah’a dua ederler. Tedavi olup Allah kendilerine şifa verdiğinde ise bir kısım insanlar, koruyucu hekimlik tedbirlerini ihmal ederler, Allah’a yaptıkları duayı unuturlar. Allah bu tür insanları kınamaktadır. Ayetler, Allah’a duanın ve O’na yönelmenin sadece sıkıntı zamanlarında değil sıhhat, nimet ve rahatlık içinde iken de yapılması gerektiğini ifade eder. Sıkıntılı zamanlarda samimiyetle Allah’a dua eden herkesin duasını Allah kabul eder (Kurtubi, XIII/224) “Biz hiçbir memlekete bir peygamber göndermedik ki yalvarıp yakarsınlar diye ora halkını yoksulluk, sıkıntı ve zarara (durr) uğratmış olmayalım.” (A’raf, 94) anlamındaki ayet, Allah’ın geçmişte peygamberlerinin çağrısına kulak vermeyen insanlara, Allah ve peygambere yönelmeleri için bedensel ve ekonomik sıkıntılar (hastalıklar, kuraklık, kıtlık, fakirlik vs.) verdiğini bildirmektedir.

Sabırlı olma bağlamında; “Asıl iyi amel ve davranış (birr) zorda, hastalık (darra) ve savaşın kızıştığı zamanlarda sabredenlerin tutum ve davranışlarıdır.” (Bakara, 177) Hastalık ve sıkıntılar karşısında sabırlı olmak, tedavi olmamak, çarelere başvurmamak anlamında değil, Allah’a isyan edip feryad ü figan etmemek anlamındadır.

Hz. Peygamber döneminde bedensel engellilerin istihdamı

Hz. Peygamber engellilerle ilgilenmiş, onlara yeteneklerine göre kamu alanında görev vermiş, kendilerine değer vermiş, topluma kazandırmaya çalışmış, engellileri toplumun üretken olmayan bir kesimi olarak görmemiştir. Hz. Peygamber, görme engellilere karşı kötü davrananı, mesela, onların yoluna engel olanları kınamıştır. (Ahmed İbn Hanbel, I/217, 309) Rasulüllah (sav)’in, kimi bedensel engellilere önemli kamu hizmeti verdiği bilinmektedir. Nitekim bir görme engelli olan Abdullah İbn Ümmi Mektum’u, Mescid-i Nebevi’de müezzin olarak görevlendirdiği gibi, (Abdullah Aydınli, "İbn Ümmü Mektüm", DİA, XX/435) aynı sahabeyi Veda haccına ve Uhud savaşına gidişi de dahil, çeşitli zamanlarda Medine dışına çıktığında on üç defa Medine’de yerine vekil bırakmıştır. Bu görev kamu hizmetinin en üst derecesi olan, devlet başkanına vekalet etmekten ibarettir. Diğer yandan Abdullah İbn Ümmi Mektum, Tebuk gazvesinden sonra nazil olan ve savaşa fiilen katılanların, geride kalanlardan üstün olduğunu, ancak özürlü olanların bu hükmün dışında tutulduğunu bildiren ayete rağmen o günden sonra yapılacak savaşlara katılacağını söyleyip, sancağın kendisine verilmesini istemiştir. Onun, zırhını giyerek elindeki siyah bir sancakla Kadisiye savaşına katıldığı, savaştan sonra Medine’ye dönünce savaşta aldığı yaralar yüzünden vefat ettiği veya Kadisiye’de şehid düştüğü rivayet edilmiştir. (İbnü'l-Esir, Üsdü'l-Gabe, IV/264; Aydınli, İbn Ümmü Mektum, DİA, XX/434; Sarıçam, İbrahim, Hz. Peygamber’in Çağımıza Mesajları, s.

109) İslam'da engellilerle ilgili çeşitli hükümlerin belirlenmesi, Abdullah İbn Ümmi Mektum vesilesiyle mümkün olmuş, onların vekil bırakılmaları, imamlık yapmaları, savaşa iştirak etmeleri, farz namazlara katılmaları, korunma amacıyla köpek beslemeleri gibi konular açıklık kazanmıştır. Hz. Peygamber, namazlarda İbn Mektum ve daha başka görme özürülerin imamlık yapmalarına izin vermiştir. (Aydınlı, İbn Ümmü Mektum, DİA, XX/435) Ensar'dan Seleme oğullarının başkanı Amr İbn Cemuh da yürüme engelli idi. Bedir savaşına katılmak istedi; ancak Hz. Peygamber ona izin vermeyip savaştan muaf tuttu. Daha sonra Uhud savaşına katılmak istedi. Oğulları, Bedir savaşını örnek göstererek ona engel olmak istediler. Bunun üzerine Amr, oğullarına, "Siz beni Bedir seferinde cenneti kazanmaktan alıkoymuştunuz." diyerek onları, Allah'ın elçisine şikayet etti. Allah'ın elçisi ona, özrü olduğunu, bu yüzden savaşla yükümlü bulunmadığını bildirdi. Ancak Amr'ın ısrarı üzerine izin verdi. Oğullarına da babalarını savaşa gidip gitmemekte serbest bırakmalarını söyledi. Savaşa katılan Amr, oğlu ile birlikte şehit düştü. Allah'ın elçisi bir hadisinde, onun cennette sapsağlam ayaklarla yürüdüğünü haber vermiştir. (Ebu Davud, Cenaiz, 6) Hz. Peygamber döneminde bir kısım engellilerin çeşitli kamu işlerinde görevlendirilmesi, onların da toplumda üretken bir konuma getirilmesinin gereğine işaret eder. İslam en son ve akla en uygun dindir. Bu yüzden bedensel ve zihinsel engelliler için akla uygun çözümler üretmiştir. İslam'da hak, görev ve sorumluluklar insan gücü ile sınırlıdır. Engelli oluşun insana getirdiği güç kaybı yükümlülüklerde dikkate alınmış ve buna paralel olarak kolaylaştırma ve ruhsat sağlama yoluna gidilmiştir. İbn Abbas, "Sonra o gün mutlaka nimetlerden sorulacaksınız! (Tekasür, 48) ayetindeki nimetin, bedenlerin, kulakların ve gözlerin sıhhati anlamına geldiğini ve Yüce Allah'ın -çok iyi bildiği halde- kullarına bunları nerelerde kullandıklarını soracağını belirtir ve şu ayeti zikreder: "Bilmediğin şeyin ardına düşme! Çünkü kulak, göz ve kalp, bunların hepsi ondan sorulacaktır!" (İsra, 36. İbn Raceb el-Hanbeli, Câmiu'l-Ulumi ve'l-Hikem, II/77) Sabrın sonu da selamettir. Hiçbir sıkıntı ve zorluk yoktur ki, ahiret yaşamı için bir kazanım sayılsın. Şüphesiz ilahî adalet gereği, herkes gücünün yettiğinden ve sadece kendisine verilenden sorulacaktır. (Bakara 233, 286; 65 Talak, 7) Yaraticı, şükredenlerle sabredenleri ayırt etmek üzere gerek verdiği nimetlerle ve gerekse vermedikleriyle kullarını sınar. Bunun bir imtihan olduğuna inanan mü'min, verilene şükretmek, alınana ise sabretmek suretiyle iki durumda da sınavı kazanma imkanına sahiptir. (Muslim, Zuhd 64, III/2295) Allah'ın seçtiği peygamberlerden biri olan Eyyub (as)'ın uzun süre yaşadığı, sabır ve dualar sonucunda ilahi rahmetle giderilen dert bunun tipik bir örneğini oluşturur. (Enbiya, 83, 84)

Özetlemek gerekirse dünya da iki çeşit insan vardır. Özürlüler ve her an özürülü olmaya aday olanlar! Şunun da altını özellikle çizelim ki, verilen nimet ölçüsünde imtihana tabi tutulan insanların engelli olanları sabır ile imtihanda iken, fiziki herhangi bir engeli olmayanların ise yine -şükür ile- imtihanda olduklarını ve ne yazık ki gerek nimetin fazlalığı ve gerekse şükürsüzlük nedeni ile engeli olmayanların daha fazla hata/günah/isyan içinde oldukları görülmektedir!

Bir özürliyi kırk adım götüren ya da ona yardımcı olan insana cennet vaad ediliyorsa (Hadis-i Şerif) o özürliye neler vaad ediliyordur. Bundan daha büyük bir hak, bir nimet görmüyoruz, olamazda! ...İslam hükümlerini, özürülü ayırımı yapmadan her kula yüklemiştir. Şuayb ve Yakup aleyhisselam ama idiler. Düşünebiliyor musunuz? Engelli bir kişi nübüvvet makamına bile layık görülebiliyor, demek ki bir insanın engeli onun peygamber olmasına bile engel değil. İslam hiçbir ayırım yapmıyor bilakis taltif ediyor. O kadar kucaklayıcı ve evrensel ki insanlar arasında ayırımı fiziki olarak yapmıyor. Çünkü Allah (c.c) insanların şekline değil kalbine bakar. Asr-ı Saadette görme engelli bir Abdullah İbn-i Ümmi Mektum var. Peygamber 27 defa Medine dışına çıkmış ve o seferler sırasında Ümmi Mektumu 13 sefer yerine vekil tayin etmiş. Bu ne büyük bir şereftir. Şimdi gösterebilir misiniz bu kadar devlette, şu kadar düzende, demokrasinin olduğu yerlerde bir görme engellinin devlet başkanı veyahut devletin üst

kademelerinde görev alabildiğini? Nerede var, Asr-ı Saadette. Şimdi bu noktadan baktığımızda insanların özürü kendisi için bir zillet değil. Eğer kalp gözünü açarlarsa kendileri için bir mükafattır, nimettir. Çünkü bunun içerisinde Hikmetullah var. (Anadolu Gençlik, Mart 2008)

“Bursalı görme engelli müezzin İbrahim Altuntaş, televizyondan ve teyp dinleyerek öğrendiği Kur'an-ı Kerim'i güzel okuması sayesinde hafızlık yarışmalarında ödüle doymuyor. Kayhan Camisi'nde müezzinlik yapan, bugüne kadar katıldığı hafızlık yarışmalarında bir kez dünya altıncısı, üç kez de Türkiye birincisi olan Altuntaş, Diyanet İşleri Başkanlığının ekim ayında düzenlediği "Güzel Kur'an Okuma Yarışması"nda da dördüncü kez birinci oldu. Altuntaş, şöyle konuştu: "Engelli olmak aslında bir şeyleri yapmanın önünde bir engel teşkil etmez. Toplumda bilinçlilik şuuru gelişirse, engellinin kendisi bilinçlendirilip, rehabilite edilirse engellinin diğer insanlar gibi yapamayacağı hiçbir şey yoktur. Engelli olmanın ciddi bir engel olmadığını gösteren tek örnek ben değilim. Mesleğini en iyi şekilde icra eden arkadaşlarımız var. Engelli için ciddi manada hayatta hiçbir engel yoktur.” (Basından, 13.12.2006)

Kaynaklar: Doç. İsmail Karagöz, Kur'an'ın engellilere bakışı; Engelliler İle İlgili Hadislerin Analizi (Hz. Peygamber'in Sünnet ve Hadislerinde Engellilerle İlişkiler); Ülkemizde Engelliler Gerçeği ve İslam; Hamdi Döndüren, İslam'ın Engellilere Tanıdığı Kolaylıklar ve Ruhsatlar.

Misyonerlik Dosyası

Konu ile bağlantılı ‘Papa ve İncil’, ‘Batı medeniyeti’, ‘Misyonerlik ve yetimler’, ‘Oryantalizm yanılıgısı’ başlıklı yazılarımızı da tavsiye ederiz.

Giriş

“Hıristiyanlığı yayma yolunda görev alan; rahip, papaz veya din adamlarına da misyoner denir.” (Mehmet Kocaoğlu Misyonerlik Faaliyetlerinden Pontus Rum Devletine Uzanan Süreç, Giresun Tarihi Sempozyumu, 24- 25 Mayıs 1996, Bildiriler, İstanbul, 1997, s. 236) “Misyonerlere destek veren, devletler, kiliseler, siyasiler, holdingler ve bilim çevreleri” olduğu gibi “Batılı Hıristiyan devletler de misyonerliği ekonomik çıkarları uğrunda sömürgecilik için bir basamak olarak kullanmaktadırlar.” (Doç. Dr. Remzi Kılıç, Misyonerlik ve Türkiye’ye yönelik misyoner faaliyetleri, TÜBAR-XIX-/2006-Bahar, s. 340) “Misyonerler, Hıristiyanlığın bir sonucu olarak kabul ettikleri, Batı Uygarlığının nüfuz alanını genişletmek, eskiden kendilerine ait olan yerlere yeniden sahip olmak, dünyayı Hıristiyan-Batı Kültürü ile etkilemek ve dünyadaki bütün rejimleri değiştirmek, amacını gütmektedirler.” (Abdurrahman Küçük, Misyonerlik Nedir? Dinler Tarihçileri Gözüyle Türkiye’de Misyonerlik, Sempozyum 01-02 Ekim 2005, s. 32)

“Misyonerler çalışmaları dini olmaktan çok siyasi. Onlar Osmanlı topraklarında yaşayan Hristiyanları kışkırtıyorlar ve imparatorluğu yıkmayı hedefliyorlardı.” (Kemal Kahraman, Muhammed M. Pickthall, s. 88) kutsalkitap.org adlı misyoner sitesi, 'Misyonerlik Nedir? Misyonerlerin Amacı Nedir? Bölücülük Müdür?' başlıklı yazısında, misyon kelimesinin, “görev” misyonerin ise “bu görev için atanan kişi” anlamına geldiğini yazdıktan sonra “amacımız asla herhangi bir ülkenin siyasi yada politik işlerine karışmak; Bozgunculuk yaratma, yönetim yada iktidarlara ve kanunlara karşı gelmek mümkün değildir.” diye yazsalar da, ‘Çanlar köyü kampı’ adlı site, “Bir misyoner, çalışmalarını ‘gayriresmi iletişim yoluyla’ gerçekleştirebilir.” (online.campbellsville.edu/career-outcomes/missionaries) diye açıkça yazmaktadır. Ve bu çalışmalar sonucunda “Misyonerler özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde Kürt ve Nasturilerin ayaklanmalarında önemli rol oynadılar. Bunda ayrıca 17. yüzyıldan itibaren bölgeye gelen Fransız ve İtalyan Katoliklerinin de payı büyük olmuştur. 1829’da Yunanistan’ın 1908’de Bulgaristan’ın ve I. Dünya Savaşından sonra da Arap topraklarının Osmanlı’dan kopmasına misyoner faaliyetlerinin küçümsenemeyecek katkıları olmuştur.” (Ayten Sezer, Osmanlı döneminde misyonerlik faaliyetleri, ait.hacettepe.edu.tr/akademik/arsiv/misy.htm) Özellikle “İngiltere, belirlediği hedeflere ulaşmada sömürgecilik ve misyonerliği en etkin şekilde kullanan ülkelerden biri olmuş.” (B. Bolat, Ratip Ayaz, İngiliz misyonerlik faaliyetlerinin Osmanlı devleti’nin yıkılış sürecine etkileri, s. 39) ve bu “Misyonerler XV. yüzyıldan sonra da Hristiyan devletlerin işgal ettiği sömürge topraklarındaki insanları Hristiyanlaştırma faaliyeti olarak kullanılmıştır.” (Abdurrahman Küçük, “Misyonerlik Nedir? Dinler Tarihçileri Gözüyle Türkiye’de Misyonerlik, s.19) Ama zamanla misyonerlik de kılık değiştirmiştir. “1961’de Yeni Delhi’de yapılan toplantıda “Dünya Kiliseler Konseyi” kurulmuştur. Bu konseyde alınan kararlar gereğince “Hıristiyanlığın yayılması için bir yere kilise yapmak kalıcı ve isabetli bir yol değildir. Orada asıl ‘kalıcı olan Hıristiyanlığın, o toplum kültürü içerisine nüfuz etmesidir.’ Yoksa Müslümanları vaftiz etmek için boş yere çalışıp durmayın. Onlara Hıristiyan adetlerini, bayramlarını, kültürünü ve ahlakını aşılama çalışmak en avantajlı yoldur” demek suretiyle misyonerlere yeni hedefler gösterilmiş ve “karakter inşası” önem kazanmıştır. (Ömer Turan, Avrasya Coğrafyasında Misyonerlik Faaliyetleri, Avrasya Etütler, 2002, s. 22; Hüseyin Canyaş, O. Canyaş, osmanlı’dan günümüze misyonerlerin kültürel alandaki faaliyetleri, TÜBAR-XXXI-/2012-Bahar, s. 72)

Detay

İslam düşmanı olanlar, “İçlerindeki çekememezlik yüzünden, Müslümanları, inandıktan sonra küfre döndürmek isterler.” (Bakara, 109); "Kitap ehlinde bir cemaat, sizi doğru yoldan saptırmak ister. Halbuki onlar ancak kendilerini saptırırlar da farkına varmazlar." (Ali İmran, 69); "Ey kitap ehli, niçin hak olan yolu eğri göstermeye çalışıyorsunuz?" (Ali İmran, 99)

"Bazı Batılı yazar ve düşünürler, kasıtlı olarak veya iyice araştırıp incelemeyen İslam'a ve onun yüce peygamberine karşı haksız isnatlarda bulunmayı adeta bir takıntı haline getirmişlerdir. İslam'ı ve Müslümanlığı önyargısız bir şekilde anlama gayreti göstermeden, dünyanın herhangi bir yerinde yaşayan Müslümanların hayat tarzlarını, davranışlarını ele alarak olumsuz bir kanaat ortaya koyuyorlar. İslam'ın evrensel mesajını bir tarafa bırakarak, belli olaylar üzerinden giderek dinimizi karalamak istiyorlar. Bunun ardındaki sebep açıktır; Batı'da kiliseden koparak İslamiyet'e yönelen insanların sayısında küçümsenmeyecek ölçüde artışlar vardır. Bu artış kiliseyi tedirgin etmektedir. Son yıllarda Müslüman dünyasına ve özellikle de ülkemize yönelik misyonerlik faaliyetlerinin yoğunlaşmasındaki sebep bu panikten ileri gelmektedir. Bir sevgi ve barış dini olan İslam'ın imajını kanlı terör olaylarıyla zedeleyip, Hristiyanlığın yıldızını parlatmaya çalışıyorlar." (Mehmet Nuri Yılmaz, Hürriyet, 12.08.2005)

“Misyonerlik, Hristiyanlığı yayma faaliyeti.” (Kerim Aytekin, Misyonerlere kanmayın, s. 13) iken “Misyoner ise, din yaymaya çalışan papazlara verilen addır.” (Alfred Bertholet, Wörterbuch der Religionen, Stuttgart 1962, s. 362) “Latince ‘missio’dan gelen misyon sözlükte ‘görev ve yetki’, misyoner ise “görevli olan kişi” anlamına gelmektedir. İslam ülkelerine yönelik yoğun misyonerlik faaliyetleri Batılı milletlerin ‘sömürge faaliyetlerine paralel biçimde’ ortaya çıkmıştır. Misyonerler sömürge yönetimleriyle yakın ilişki içerisinde olmuşlar ve karşılıklı çıkar gözetmişlerdir. Günümüz misyon teknikleri arasında en dikkat çekici olanı “kültüre uyarlama” yöntemidir. Bu yöntemde Hristiyan mesajı ve değerlerinin yerel kültürler, şartlar, değerler ve öncelikler gözetilerek sunulması hedeflenir.” (DİA, misyonerlik maddesi)

Papa II. John Paul, 24 Aralık 1999'da Hristiyan misyonerliğin hedeflerini şöyle açıklamıştır; "Birinci bin yılda Avrupa, ikinci bin yılda Amerika ve Afrika Hristiyanlaştırıldı, üçüncü bin yılda ise Asya'yı Hristiyanlaştıralım." (Doç. Dr. Osman Cilacı, Hristiyanlık propagandası ve misyonerlik faaliyetleri, s. 146) "İkinci Cihan harbinin sonunda itibaren Hristiyan misyonerleri Türkiye'deki faaliyetlerini hayli artırmışlardır." (İspanyalı eski Katolik papaz Abdullah Tercüman (Anselmo Turmeda), Hristiyanlığa Reddiye, s. 6)

“Oryantalizm, yaptığı çalışmalarda bir yandan da misyonerlere doküman hazırlanmıştır.” (Osman Cilacı, s. 45) İslam düşmanı “Oryantalistlerin dini hedefleri de misyonerlik.” (M. Hamdi Zakzük, Oryantalizm veya Medeniyetler Hesaplaşması, s. 67) olmuştur. “Oryantalizm de Müslümanları Hristiyanlaştırma amacını da güder. Dinler arası diyalogdan amaç ise, İslam'ı tanıma değil tanımlamadır. (İsmail Süphandağı, Batı ve İslam arasında Oryantalizm, s. 123, 124) “John Takle, Osmanlı Devleti içindeki gizli misyonerlere şöyle seslenir: 'Onların kitabını, yani Kur'an'ı, dinlerine karşı kullanmanız gerekiyor. Zira o Kur'an İslam'da en keskin silahtır. Kur'an'ın yeni bir şey getirmediğini ve içeriğinde yeni hükümler gibi görünen şeylerin doğru olmadığını insanlara göstermeliyiz.' (J. M. Zwener, İslam and Missions, s. 217) Bu bakış açısı Batı dünyasında çok uzun bir müddet İslamiyet'in yanlış bilinmesine, bu yüzden de İslam'a karşı kin duymasına neden olmuştur. Bu doğal olarak misyonerlik faaliyetlerinin bir sonucuydu. Profesör Edward Mead Earle'nin şu yorumu dikkat çekici bir tespittir: “İslam dünyasının, özellikle de Türklerin, Batı kamuoyunda yanlış tanınmasından misyonerler sorumludur. Amerika'da da, onlar bizlere, İslamiyet'i ve Müslümanları alay eder bir şekilde anlattılar.” (Earle, Yakındoğu'da Amerikan misyoner grupları adlı makalesinden, s. 7) Misyonerlik, 'ötekine' -Batılı olmayana- yönelik üstünlük mücadelesinin ayrılmaz bir parçasıdır. Oryantalizm gibi

misyonerlik de, sömürgeciliğin keşif koludur! Misyonerler elde ettikleri bilgilerle bir yandan Hristiyanlığın yayılmasını amaçlarken öte yandan da, bağlı buldukları ülkelerdeki siyasi kesimlere, elde ettikleri bilgileri iletirler. Misyonerliği ve oryantalizmi, dinsel ve siyasi emperyalizmin ta kendisi olarak göstermek ve doğu toplumlarına sızan Truva atı olarak görmek yanlış olmaz.” (Ömer Baharoğlu, Oryantalizm İslam ve Türkler, s. 50-51) “Yeni sömürgecilikte misyonerler ve onların açtıkları okullar da önemli rol oynamaktadır.” (Mehmet Şevket Eygi, Abdullah Tercüman (Anselmo Turmeda), Hristiyanlığa Reddiye, s. 123) “Kiliseler başka ülkelerde okullar açmışlardır fakat okutulan derslerin kökeni misyonların temsil ettiği kilisenin inançlarına dayanmaktadır.” (Ali Ömer, Hristiyanlığı terk ederek İslamiyet’i kabul edişimin sebepleri, s. 25) Amerikalı protestan misyoner Everett P. Wheeler: "Biz Türkiye’de Hristiyanlık için okul, hastane açıyoruz. Türkler bizi istemeyebilir, ama oranın sahibi Türkler değil ki!" (Everett P. Wheeler, The Duty of the United States of America to American Citizens in Turkey, s. 3) demektedir.

“Misyonerlerin sömürgecilik yolunda yardımcı oldukları da bilinmektedir.” (İspanyol eski Katolik papaz Abdullah Tercüman (Anselmo Turmeda), Hristiyanlığa Reddiye, s. 6) “Misyonerler aynı zamanda sömürgeciliğin de ajanlarıdır. Onlar sömürgeciliğin ajanları olarak milliyetçilik ideallerini yaydılar. Misyonerler Hristiyanlığa ikna edilebilsinler diye, Müslümanların zihinlerinde İslam’ı lekelemeye yönelik hiçbir çabadan geri durmadılar. Bunlardan biri olan Samuel W. Zwemer, İslam’ı Hristiyanlık için bir tehlike ve onun baş belası olarak görüyordu. “Biz ya galip gelmeliyiz ya da mağlup. Kökeni, tarihi ve şu anki yaklaşımı ile İslam anti Hristiyan’dır.” diyordu. Ona göre İslam, savaşlar çıkaran bir din, Hristiyanlık ise insanlığın en mükemmeli ve kötülüklerden ve ahlaksızlıklardan en uzak olan din idi. Duncan B. MacDonald, misyonerlik hedeflerine ulaşılması için en etkili yol, İslam’a doğrudan saldırı değil fakat “yeni fikirlerin onun temellerini kemirmesini sağlamaktı” şeklindeki metodu savunuyordu. Misyonerlerin iki amacı olmuştur: Birincisi Müslümanları Hristiyanlaştırmak ki, bunda başarı sağlayamamışlardır. İkinci amaç Müslümanlar Hristiyanlaştırılmıyorsa, o zaman ‘sekülerleştirilmeliydi.’ Bu sayede Müslümanlar sömürgeci yayılmaya ve sömürüye yönelik bir tehlike olmayacaklardı. Misyonerler ‘muhataplarına göre yöntem’ uygulamakta idiler. Afrikalılara, İslam Hristiyanlık arasındaki bir buluşma noktası olarak Kitabı Mukaddes’i gösteriyorlardı. Araplar için Batılılaşmanın ortaya çıkardığı ihtiyaçlar odak noktasını oluştururken, İngiltere’deki Müslüman öğrencilere sevgi, dostluk ve konukseverlik gösterilerek yalnızlıkları istismar ediliyordu. ‘İslam’dan dönenlere de şüphe ile’ yaklaşmışlardır.” (Asaf Hüseyin, Batının İslam’la Kavgası, s. 71-82)

“Misyonerlik, emperyalizmin mızrak ucudur.” (Adnan Odabaş, Dikkat misyoner geliyor, s. 111) “Misyonerlik, Hristiyanlığı yaymak amacıyla değil sömürü amacıyla yapılmaktadır.” (Kerim Aytekin, s. 146) “Hristiyanlık aydınlanma sonrası sömürgecilikle bütünleşmiş ve sömürgeciliğin keşif kolu haline gelmiştir.” (İsmail Süphandağı, Batı ve İslam arasında Oryantalizm, s. 127; Osman Cilacı, s. 37) "Misyonerler, sömürgeciliğin öncü kolu gibi çalışıyorlardı." (Jack Goody, Avrupa’da İslam Damgası, s. 16) “İstila sancağının Hristiyan olmayan ülkelere girişlerine rehberlik edenler papazlardır.” (Halil Halid, Hilal ve Haç Çekişmesi, s. 98) “Türklerin Ermenilere soykırım yaptığı iddialarını Amerika ve Avrupa’da kökleştirenler ‘Amerikan Bord’ misyonerleridir.” (Adnan Odabaş, s. 32) “Almanya Munster’de bulunan ilahiyat fakültesi, 1910 yılında Alman devletinden bir talepte bulunur. Okulumuzda misyonerlik bölümü açılın. Talebin gerekçesi de şudur: Alman devletinin çağımızda sürdürdüğü sömürgeleştirme çabalarını başarılı kılmak.” (Adnan Odabaş, s. 34) İngiliz “Pederlerin çalışmaları da, İngiltere’nin siyasi tedbirlerine bir hizmet maksadıyla gerçekleşiyordu.” (Halil Halid, Hilal ve Haç Çekişmesi, s. 106) “Misyonerler; ‘Muhammed’in Arabistan’ını şeytanın pençesinden kurtarmakla, Allah’ın oğlu şan kazanır.’ demektedirler.” (İngiliz rahibi John R. Nott, The Evangelization of the World in this

Generation, s. 145) "Hristiyan misyonerler Avrupa'da emperyalizmi sürekliliğini teşvik eden büyük bir lobi idi." (Philip G. Altbach, Gail P. Kelly, Sömürgecilik ve eğitim, s. 63)

Nobel Barış ödülü sahibi Güney Afrikalı rahip Desmond Tutu: "Misyonerler geldiğinde bizim elimizde topraklarımız onların ellerinde İncilleri vardı, gözlerimiz bir kapayıp açtık ki ne görelim; bizim elimizde incirler onların elinde topraklarımız var." (Adnan Şensoy, Ey misyonerler cevap verin, s. 25; Kerim Aytekin, s. 147)

"Misyonerlik her dönemde Batı yayılcılığının önemli bir aracı olmuştur. Şimdilerde Hristiyan misyonerlerin Türkiye'ye yeni bir Haçlı seferi düzenlediğini görüp duruyoruz. Kim bu konuda halkı uyandırmak ve misyonerliğin oyunlarını bozmak çabasında ise, o da bu ülkenin yurtseveridir." (Adnan Odabaş, s. 110) Amerika'nın ünlü misyoner örgütü ABCFM'in faaliyetlerini özetleyen 1880 tarihli Bartlett Raporu şöyle başlar: "Misyonerlik faaliyetleri açısından Türkiye, Asya'nın anahtarlarıdır." (Samuel Colcord Bartlett, Historical Sketch of the Missions of the American Board in Turkey, 1880, s. 1) "Misyonerlerin amacı ülkemizi bölmektir. Bu amaç için inançta büyük bir hasar oluşturmaya çalışırlar." (Adnan Odabaş, s. 7) "Misyonerler 'Türkiye'de silahsız Haçlı seferi yapıyoruz' demektedirler." (Adnan Odabaş, s.10) "1889-1896 Ermeni isyanları, misyonerlerin eseri idi. 1905 Yemen isyanını, İngiliz misyonerler hazırlamıştı. Kiliselerde insanlara soylarını araştırmaları söylenmekte, kiliseleri ziyaret için giden insanlara dahi 'Siz Rum'sunuz, Ermeni'siniz, Sırp'sınız' propagandası yapılmaktadır. Misyonerler Kürt ve Alevi gruplarını öncelikli hedef seçmişlerdir." (Adnan Odabaş, s. 41) "Misyonerlik, siyasi hedefler gütmektedir. Kürtlere ve Alevilere 'Siz zorla Müslüman yapıldınız' propagandası yapılmaktadır." (Adnan Odabaş, s. 130) "Alevi dedesi olan Hıdır Bulut: "Bana devletin yıllar önce Ermenilere uyguladığı bir kıyım olduğunu, şimdi de devletin Alevileri, ikinci sınıf vatandaş olarak gördüğünü, benim desteğim ile Türkiye'yi kurtaracaklarını söylediler. Peygamberimize dil uzattılar." (Adnan Odabaş, s. 57) demektedir. Müslüman iken Hristiyan olan ve Tarsus Protestan kilisesi pastörlüğüne kadar yükselen İlker Çınar, "Beni düşünmeye sevk eden şey, misyonerlik kisvesi altında bölücülük yapılmasıydı. Bunlar kimseyi sevmiyor, seviyor görünüyor. Sevgiyi, bizi yok etmek için kullanıyorlar." (29.01.2005, Flash TV) diye itiraflarda bulunmuştur. "Misyoner faaliyetleri aynı zamanda kültür emperyalizmin bir uzantısı durumundadır." (Osman Cilacı, s. 94) Louis Massignon, 1965'te Vatikan'da misyonerlere şu mesajı vermektedir; "Müslümanların her şeyini bozduk ve yok ettik. Dinleri, inançları, ahlakları, dine bağlılıkları ve insani duyguları yok oldu." (Adnan Odabaş, s. 44) "E. Dittes'e göre de modern Türkiye, İslam'ın bütünleştirici bir merkez olmak hizmetini göremeyecek kadar hırpalanmıştır." (Osman Cilacı, s. 97) Misyonerlere göre "Sekülerizm Müslümanlar için bir nimettir." (Wilfred Cantwell Smith, Modern Çağda İslam, s. 281) ve amaç onları dinlerinden soğutup emperyal isteklerine karşı gelmeyecek kıvama getirebilmektir. Günümüzde bunu kısmen de olsa başarmışlardır. "28 Şubat sürecinin toplumda yol açtığı psikolojik yıkım, misyonerlerin ekmeğine yağ sürmüştür." (Adnan Odabaş, s. 111) Artık "Fatihlerin torunları, şimdi çocuklarının ruhunu haçlıların kültürüne teslim etmek emeliyle, çan kapılarında sıra bekliyor." (Nurettin Topçu, Büyük Fetih, İstanbul 1962, s. 12) Kısaca "Misyoner faaliyetler uzandıkları her yere mutluluktan çok sorun taşırlar." (Adnan Odabaş, s. 132- 133)

"Ülke içinde Katolik kilisesi ile kanlı bıçaklı olan Fransız siyasetçiler, sömürge ülkelerinde kiliseyle ittifak halinde çalışmış, sömürgeleştirilen ülkedeki yerli halkın Fransız kültürü adaptasyonunda misyonerlerin büyük katkısı olacağını fark etmişlerdir." (Derin Tarih, s. 31, sayı: 79, Ağustos 2019) "Akdeniz sahilindeki toplumların Hristiyanlaştırma görevini üstlenen 'Beyaz pederler' teşkilatının kurucusu Cezayir başpiskoposu Fransız Charles Lavigerie şöyle demektedir: "Cezayir, Fransa için verimli bir ülke olacak. İncil sayesinde medeniyetin ışıkları burada parlayacak." (Ahmet Kavas, Afrika Misyonerleri Cemiyeti: Beyaz Babalar (Peres Blancs) s.15) Profesör Nikolay Ilinski, "Ortodoks dini Rus olmayanlarca kabul edildiğinde, bu onları Ruslara daha çok yakınlaştıracaktır." (Philip G. Altbach, Gail P. Kelly, Sömürgecilik ve eğitim, s. 12) derken, John D. Rockefeller'in

başdanışmanı Frederick T. Gates ise Rockefeller'e gönderdiği 1905 tarihli bir mektupta, Amerikan ihracatının hızlı gelişiminden bahsediyordu. Ona göre bu gelişme "yabancı beldeler, misyonerlerin öncülüğünde ticari açıdan zapturapt altına alınmasaydı söz konusu olmayacaktı." (Philip G. Altbach, Gail P. Kelly, Sömürgecilik ve eğitim, s. 182) "Misyonerlerin hedefleri hem dini hem emperyalisttir. Misyonerlerden casusluk yapanlar olmuştur." (Osman Cilacı, s. 74, 75) "Misyonerlik bugün tamamen siyasal bir saldırıya dönüşmüştür. Psikolojik harp vasıtası olarak kullanılmaktadır." (Adnan Odabaş, s. 15)

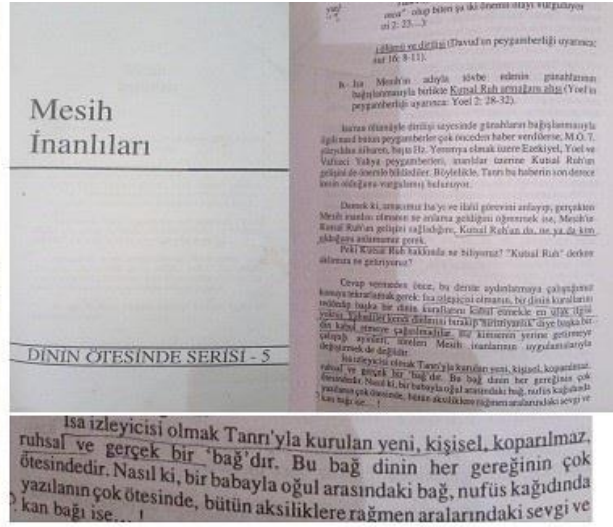
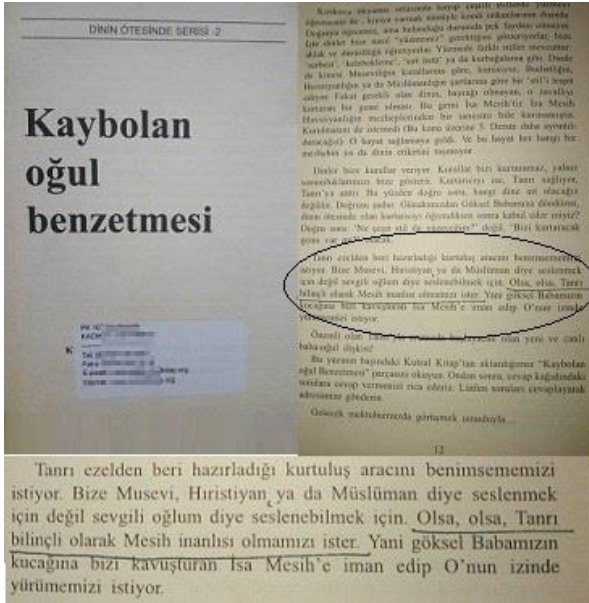
"Papaz Calhon Simon, "İslam Birliği, Arap halkların Avrupa'nın egemenliğinden kurtulmalarına yardımcı olmaktadır. Onun için misyonerlik bu hareketlerin önlenmesinde büyük bir etken olmuştur. Çünkü misyonerlik, Avrupalıları cazip bir aydınlık içinde göstermeye çalışmaktadır." demektedir. Misyonerlik, aynı zamanda Müslümanların sömürülmekte olduğu ülkelerde, emperyalizmin çıkarları için tehlike oluşturmalarını da önlemeye çalışmaktadır. Misyonerler, eğitim yolu ile yabancı egemenliğine karşı çıkmayan doğulu kişilikler yetiştirmeye çalışmaktadır. Misyonerliğin Müslümanları yıpratmaya çalışması, onları Hristiyanlığa çağırmak ve Hristiyan olmaları için direkt çalışmak şeklinde değildir. Her şeyden önce, İslam'ı ve Müslümanları çirkin göstermeye çalışırlar." (Muhammed el-Behiy, İslami düşüncede oryantalist etki, s. 225) Bu nedenle de Amerikalı misyoner Henry Jesups, "Misyonerlik, Müslümanları uygarlaşmaya çalışacaktır." demektedir. (Muhammed el-Behiy, s. 223, 225-226)

"Haçlı Seferleri'nin hüsrana sonuçlanması sonucu farklı bir metot izlemeye karar veren Hristiyanlar, misyonerlik faaliyetlerine başlarlar." (Osman Cilacı, s. 37) "Kilise haçlı ruhunu hiç kaybetmedi denilse aşırı bir ifade kullanılmamış olur." (Halil Halid, Hilal ve Haç Çekişmesi, s. 52) ABD'li misyonerler ABCFM, Pliny Fisk ve Levi Parsons'a 1 Aralık 1833 tarihli talimat mektubu ile şu görevi veriyordu: "Bu mukaddes ve vadedilmiş topraklar silahsız bir haçlı seferi ile geri alınacaktır." (Uygur Kocabaşoğlu, Kendi Belgeleriyle Anadolu'daki Amerika/19. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Amerikan Misyoner Okullar, s. 33) Farklı metot uygulayanlar da vardır tabii! "Aziz Augustine'e göre ise tanrı, sadece eski Ahit'te değil, yeni Ahit'te de şiddeti tercih etmektedir." (Şiddet karşısında İslam, DİB, s. 68) "Aziz Augustine, 'haklı zulüm' teorisinden bahsetmiş, insanların kurtuluşu erdirilmeleri için onlara baskı uygulanabileceğini söylemiştir." (Alan Kreider, Violence and Mission in the Fourth and Fifth Centuries, Lessons for Today, 129)

"Hristiyan dünyası, Haçlı seferleri ile elde edemediği bu ülkeyi kültür emperyalizmi ile ele geçirmeye çalışmaktadır." (Osman Cilacı, s. 93) Missionary Council/Misyoner Konseyi sekreteri William Caton: Hristiyan'ın Müslüman'a ilk mesajı doktrin değil sevgi olmalıdır." (Adnan Odabaş, s. 54) derken, "Misyonerlik konusunda eğitim gören Protestanlara da genellikle, 'Müslümanlara İsa'yı anlat; Muhammed'e saldırma' kuralı öğretilmekte idi." (Eildert Mulder, De Koran zet me aan het denken, Trouw, 24.3.2014) "İnançları bilmek, değişim önermenin ve değişim ışığı görmenin ilk şartıdır. Çalışmalarda İslam'ın benimsenmiş olarak gösterilmesi gerekir. 'Bu bir Hristiyan'ın İslam'ı kabulü anlamında değildir. İslam'dan nefret edilebilir.' Fakat 'İslam'ın değiştirilmesi, reforme edilmesi halinde daha sevileceği düşüncesinin empoze edilmesi' gereklidir." (Harry Dorman, Towards Understanding İslam, s. 125) "Müslümanlara sevgi ile yaklaşınız. Hz. Muhammed'i yalanlamayınız. Hz. İsa için Allah'ın oğludur demeyiniz. Çünkü Müslümanlar bunu kabul etmezler. Daha çok onların kendi milletleriyle ve dini değerleriyle alakalarını kesmeye ya da zayıflatmaya çalışınız." derler. (Prof. Dr. Abdurrahman Küçük, Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri, s. 37) Misyoner Rahip Samuel Zwemer'in sözleri oldukça açık seçik olsa gerek: "Müslümanları vaftiz etmek için boş yere çabalayıp durmayalım. Başka yollar deneyelim. İslam ülkelerinde girişeceğimiz faaliyetlerde onlara, Hristiyan adetlerini, Hristiyan bayramlarını, Hristiyan kültürünü, Hristiyan ahlakını aşılalım. Müslümanları o hale getirelim ki, isimleri Müslüman olduğu halde giyimleriyle, davranışlarıyla, akıl ve hisleri ile tamamen bir Hristiyan benzesinler. Günü geldiğinde onları toptan vaftiz edebiliriz." (Küçük, Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri, s. 42; Rahip Samuel Zwemer tarafından misyonerlere

yönelik bir konferans da söylemi, İlk Adım Dergisi, Mayıs 2004; Osman Cilacı, s. 73; Adnan Odabaş, s. 44, 47, 76) Misyoner papaz Geo Harris; "Bir Müslüman'ı Hristiyan yapmak için onu zorlama, dininden şüpheye düşür. 'Senin dinin çağa uymuyor' de, onun geçmişi ile irtibatını kopar." (Adnan Odabaş, s. 64) "Müslümanların en büyük ilgi ve endişesi, Allah'ın en büyük olduğu konusu olmamalıdır. Hristiyanlaşmayı şart koşturmuyoruz fakat din değiştirme konusunda Müslümanların müsamahalı olmalarını istiyoruz." (Misyoner Prof. Kenneth Cragg, The Call of the Minaret (Minarenin çağırısı), s. 107) "İsa mutlaka Allah'ın oğludur demekten kaçınmalı ki, onlara yaklaşmak mümkün olunca istenildiği şekilde propaganda yapılabilir. Misyonerlerin güvercinler gibi masum olmaları gerekir fakat bu, onların yılanlar gibi kurnaz olmasına engel teşkil etmez." (Trimngtlam, İslam'ın Ethiopia, London 1948, Charles R. Watlson, İslam and Miss ions, London 1949, s. 53)

Misyoner James E. Dittes, The Muslim World dergisindeki The Christian mission and Turkish İslam başlıklı makalesinde; "Misyonerlerin Türkler arasına girerek onların senpatilerini kazandıktan sonra dini telkinde bulunmaları, Türk kültür hayatında köklü değişiklikler yapmak için sabırla çalışmaları" önerilmiştir. (Osman Cilacı, s. 97)

Hristiyanlaştırma kursuna kaydolup 4 aşamadan ikincisini bitirdiğimde tarafıma yollanan broşürlerden iki tanesi! Görüldüğü gibi, metotlarına uygun olarak misyonerler kelime oyunları ile Müslümanlara teslis inancını benimsetmeye çalışmaktadırlar!

Misyonerler "Gayelerine ulaşabilmek için çeşitli kimliklere de bürünmektedirler." (Osman Cilacı, s. 74)

Pavlus Korintlilere yazdığı birinci mektubunda metodunu şöyle anlatmaktadır: "Ben özgürüm, kimsenin kölesi değilim. Ancak daha çok kişi kazanayım diye herkesin kölesi oldum. Yahudileri kazanmak için Yahudilere Yahudi gibi davrandım. Kutsal Yasanın (Musa Şeriatı) altında olmadığım halde Yasa altındakileri kazanmak için onlara Yasa altındaymışım gibi davrandım. Mesih'in yarası altında olan birisi olarak, 'Yasa'ya sahip olmayanları kazanmak için 'Yasa'ya sahip değilmişim gibi davrandım. Güçsüzleri kazanmak için güçsüzlerle güçsüz oldum. Ne yapıp ne edip bazılarını kurtarmak için herkesle bir şey oldum." (1 Kor. 9/19-22)

Sponsor Bağlantı

Hz. Muhammed
Hz. Muhammed'den önceki vahiler
ücretsiz adresinize teslim
kutalliktip.org

AllahTanimak.com

Hiz. Muhammed diye internet reklamlarında yazarlar ama biraz irtibatı ilerletince veya misyoner/oryantalist eserleri karıştırınca Peygamberimize atmadıkları iftira kalmadığı görülür! 'Allah'ı tanımak' derler ama aslında onların tanrısı bizim Allah'ımız gibi tek değildir; Baba, oğul, kutsal ruh şeklinde üç parçadan oluşan bir tanrı inancına sahiptirler! Özetle misyonerler kelimenin tam anlamı ile takıyyecilik yapmaktadırlar! Detay için 'Müjde ve sevgi dini olarak lanse edilen Hristiyanlık, Papa ve İncil' adlı yazımıza bakılabilir.

"Misyonerler her çeşit vasıtayı kullanırlar." (Osman Cilacı, s. 37) "İnsanlara, Hristiyan misyoner olarak yaklaşmazlar. Muhatapların dinleri ve gelenekleri konusunda gerçekleri çarpıtıp, insanların çeşitli ihtiyaç ve zaafalarını iyi kullanırlar." (Adnan Odabaş, s. 118) Doktora öğrencisi olarak Amerika'da bulunmuş ilahiyat fakültesi öğretim üyesi Mustafa Köylü, Türkmenistan'ın içme suyu bulma problemi yaşanan Gözleve kentinde misyonerlerin oradaki bir caminin bahçesine oturarak halkın Hristiyan olması karşılığında kuyu açabileceklerini söylediklerine şahit olmuştur. (Turan, Ömer, Avrasya Coğrafyasında Misyonerlik Faaliyetleri, Avrasya Etütleri, s.16. 1999 s. 25) "Senegal'e giden misyoner heyet, gıda yardımı yapacağı her aileden bu yardıma karşılık bir çocuklarını vermesini şart koşmuşlardır." (Osman Cilacı, s. 40) "Misyonerler Bengal'deki insanların yoksulluklarından, eğitim ve kültür yetersizliklerinden azami derecede faydalanarak bu coğrafyada yoğun Hristiyanlaştırma faaliyeti yürütmüşlerdir. Sosyal alanlarda yürüttükleri faaliyetlerin yanı sıra eğitim alanındaki yatırımları ve akademik araştırmaları bu noktada başrol oynamıştır." (Nur Uddin, Müslüman beldelerinde hristiyan misyonerlik faaliyetleri ve oryantalizmden faydalanma bağlamında Bengal bölgesi örneği, Academic Platform, Cilt: 6, Sayı: 1, 2022, ss. 106-127/ Volume: 6, Issue: 1, 2022, s. 125) Aynı metot ülkemizde de uygulanmaktadır!

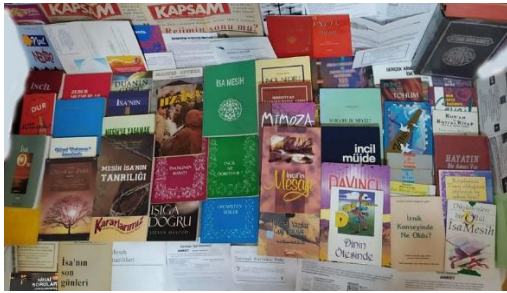
83

Maraş Depremden 6 gün sonra, 12.02.2023 tarihinde İngiliz misyonerler Kahramanmaraş'ta Saçaklızade ilköğretim okulunda idiler, misyonerlik faaliyeti yapıyorlardı ve Yasin-i Şerifi görünce de; "No Kur'an" diyorlardı. Sitelerini de 2 gün önce Yeni Zelanda üzerinden açmışlardı! Ne kadar hümanist oldukları da şu itiraflarından anlaşılmaktadır: "Misyonerlik faaliyetlerinde bulunan doktora gereken, kendisinin ilk önce misyoner sonra doktor olduğunu hiçbir zaman unutmamasıdır." (Y. Uzulgiray, Misyonerlik faaliyetleri, s. 35)

"İnanç turizmi uğruna, dini ve milli değerleri misyonerliğe zemin hazırlayıcı bir hale getirilmemelidir." (Osman Cilacı, s. 50) Bu satırları yazan bizzat ben, Anadolu'nun en muhafazakar illerinden birinde kendilerinin 'İnanç turizmi' ile uğraştığını söyleyen iki misyonerle tartışmıştım...!

“Bir süreden beri misyonerler, broşürlerle halkımızı Hristiyanlaştırmaya çalışmaktadırlar.” (Osman Cilacı, s. 59) Aşağıda, sadece bana yollanan veya misyonerlik için hazırlanan ve kiliselerden bizzat aldığım kitap ve broşürler gözükmetedir.

Fransız Gazeteci Raymond Cartier tarafından da ifade edildiği gibi, “İslam'ın misyoneri, ruhban sınıfı ve teşkilatlı propagandası yoktur.” (Thomas Carlyle, Peygamber Kahraman Muhammed, s. 18) VE buna rağmen herhangi "Bir Müslüman bir Batı ülkesinde kendi dinini anlatırken, İslam'ı yaymaya çalışırken Hz. Musa ve Hz. İsa'ya dil uzatmaz, uzatamaz. Yahudilerin ve Hristiyanların Ehl-i Kitap olduklarını görmezden gelemez. Oysa "misyoner kafalı" bazı Hristiyanların, her fırsatta, Hz. Peygamber'le ilgili neler söyledikleri biliniyor. Müslümanlarca malumdur: Hz. Peygamber ve İslam'la ilgili "üretilmekte olan" yalanların, iftiraların hepsi bir araya getirilecek olsa, orta büyüklükte bir kitap değil, orta büyüklükte bir kütüphane olur." (Mehmet S. Aydın, Varoluş Yolunda, s. 301) “İslam'daki tebliğ ve irşat çabalarının temel amacı, İslami öğretilerin insanlara duyurulmasıdır. Oysa Hristiyan misyonerliğinde ‘ne yapıp edip’ insanların kazanılması amaçlanmaktadır. Hristiyanlar tarih boyunca gittikleri yörelerde sadece Hristiyan mesajlarını duyurmayı değil, insanları Hristiyanlaştırmayı hedeflemişlerdir. Hristiyan güçler insanları hızla asimile etmeyi dini bir görev saymışlardır. Çeşitli baskılarla yöre halkları hızla Hristiyanlaştırılmıştır. (Adnan Odabaş, s. 124) “Kilise, İslam'da olduğu gibi 'isteyen kabul etsin isteyen inkar etsin' deyip insanları serbest bırakmamış, kendi prensiplerini kabul etmek istemeyen insanlara şiddet uygulamış, itirazlarını hayatlarıyla ödetmiştir.” (Kerim Aytekin, s. 146) 'Biz Almanya'da cami açmıyor muyuz, elbette Hristiyanlarda burada kilise açacak' şeklinde bir düşünce asla doğru değildir. Müslümanlar Almanya'da Protestan Katolik savaşını fişkırtmıyor. 'Hangi Almanın kanında Amerikan, Fransız, Rus kanı var' diye araştırmıyor. (Adnan Odabaş, s. 72-73) “Bizde misyonerlik teşkilatına benzer kuruluşlar olsa ve 'Hristiyan ülkelerine sızmak' isteseydi, o zaman Hristiyan âleminin yaygarasını bir görmeliydiniz.” (S. Ayverdi, Misyonerlik karşısında Türkiye, s 178)

“Misyonerlik tebliğ değildir çünkü hem amaçları hem de araçları meşru ve masum değildir. Misyonerlerin amacı Hristiyan devletlere daha kolay sömürecekleri ülkeler ve topluluklar kazandırmaktır. Zaten bugün geri kalmış ülkelerde Hristiyanlaştırılmış olanlar da, Batılı ve beyaz seçkin topluluklara eşit olamamış, her bakımdan ikinci sınıf insan muamelesi görmüşlerdir.” (Adnan Odabaş, s. 117, 118)

Misyonerlik ve yetimler

Misyonerlik tarih boyunca hiçbir zaman sadece inanç ile sınırlı bir faaliyet alanı olmamıştır. Sömürgeciliğin ayrılmaz bir parçası olan misyonerlik bugün hâlâ dünyanın birçok bölgesinde yardıma muhtaç insanların mahrumiyetleri üzerinden ülkelere nüfuz etme aracı olarak kullanılmaktadır. Sivil toplum kuruluşu kisvesi altında dünyanın en fakir ve yardıma muhtaç bölgelerine giden misyonerler, küçük yaşlarda misyoner kurumlarda endoktrine edilen (beyni yıkanan) yetim ve yardıma muhtaç çocukları büyüdüklerinde kendi toplumlarına geri gönderilerek misyonerlik çalışmalarının devamı sağlanmaktadır.

Mesela, ABD başkanı Bush'un Ortadoğu Danışmanı, Neoconlardan olan ABD'nin Afgan ve Irak Büyükelçisi Zalmay Halilzad Afgan (Peştun) asıllı bir ABD vatandaşıdır.

Hristiyanlık ve Misyonerler

Hristiyanlığın 20. yüzyılda en fazla artış gösterdiği kıtalar Asya ve Afrika kıtalarıdır. Günümüzde toplam Hristiyan nüfusun %35'i bu iki kıtada yaşamaktadır. Oysa yüzyılın başında adı geçen iki kıtada yaşayan Hristiyanlar, toplam Hristiyan nüfusun sadece %5'ini oluşturuyordu. Başka bir ifade ile 20. yüzyılın başında Asya ve Afrika kıtalarında toplam 25-30 milyon civarında Hristiyan mevcutken bugün bu rakam 700 milyona ulaşmış durumdadır. (Gazi Erdem, "Misyonerlik ve Misyonerlerin Çalışma Metotları" Diyanet İlmî Dergi, Cilt 38, Sayı 2, Yıl 2002)

Batılı devletlerin Afrika kıtasında ekonomik ve siyasi olarak ne kadar aktif oldukları göz önünde bulundurulduğunda, misyonerlik ve sömürgecilik arasındaki yakın ilişki de ortaya çıkmaktadır.

"Dünyanın birçok siyasi sorununa biz yol açtık. İngiltere Başbakanı David Cameron, bugün dünyadaki siyasi sorunların önemli bölümünün ülkesinin imparatorluk dönemindeki davranışlarının sonucu olduğunu kabul etti." (Milliyet, 08.04.2011)

Bağımsızlık hareketleri Asya ve Afrika da başarıya ulaşırken Batılı güçler "Yeni-sömürgecilik" (neo-colonialism) anlayışını geliştirdiler. "Yeni-sömürgecilik" kavramı, siyasal bağımsızlığa sahip olmasına rağmen dolaylı yöntemlerle emperyalizmin, bağımlılığın ve gizli sömürgeciliğin hâlâ sürmesi anlamına gelmektedir. Yani sömürgecilik uygulamada halen devam etmektedir sadece yöntemini değiştirilerek farklı araçlarla yapılmaktadır.

Yeni "sömürgeciliğin, eskisine nazaran sömürülen ülkelerin "rızasıyla" ve hatta sömüren ülkelere duyulan "özenme" ile gerçekleşmesi ya da mali ve sosyal yardım ve destek kisvesi altında dolaylı yollardan uygulanması olayın tespitini zorlaştırıyor. Bugün gelinen durumda yeni sömürgeci güçler artık yaptıklarının hiçbir hukuki ve ahlaki sorumluluğunu almadığı gibi, "insanlık adına yaptıkları üstün hizmetler" gerekçesiyle uluslararası arenada prestijli ödüllere layık görülüyor." (perspektif.eu/2023/06/02/somurgecilik-bitti-hosgeldin-yeni-somurgecilik)

Bugün yeni-sömürgecilik süreci içinde bulunan ve sömürülen ülkelerin hiçbirinin ekonomik bağımsızlıkları bulunmamaktadır. 2001 yılında Güney Afrika'nın Durban şehrinde düzenlenen ırkçılık karşıtı konferansta köle ticaretinin insanlık suçu olarak kabul edilmesi, sorumluların cezalandırılması çağrısı yapılmıştır. Bazı Batılı diplomatlar, köle ticaretinin "bugün" insanlığa karşı bir suç olduğunu ancak uygulandığı dönemlerde bir suç olmadığını, dolayısıyla geriye dönük bir tanzimin söz konusu olmayacağı görüşünü dile getirmişlerdir. Konferansta hiçbir Batılı ülke geçmiş ile ilgili sorumluluk almamış ve özür dilememiştir. Söylenen tek cümle; "sömürgeciliğin insanlığa karşı suç olduğunu bir kez daha onaylıyoruz" şeklinde olmuştur. (Deniz Altınbaş, İnsanlığa Karşı Suçlar ve Yeni-Sömürgecilik, Uluslararası Suçlar ve Tarih, 2011, Sayı: 11/12, s. 70)

Bugünkü Hristiyanlığın teolojik kökenleri İsa Mesih'in çarmıhta öldürülmesi ve üç gün sonra dirilmesi gibi bir dizi olayla açıklanmaktadır. Hz. İsa hayatta iken yazılı bir mesaj bırakmamıştır. İncil ve diğer Hristiyan kaynaklar, Hz. İsa'dan çok sonra yazılmıştır.

Günümüzde "misyonerlik" teriminin yüzyıllardır oluşturduğu negatif imajı değiştirebilmek için faaliyetlerini farklı isimler ve terminolojilerle ifade etmeye başlamışlardır. Bunlar içerisinden 'evanjelizm, diyalog, inkültürasyon' terimleri ön plana çıkmaktadır.

Misyonerliğin başlangıcı

Teolojik olarak Hristiyanlar misyonerlik faaliyetlerini Hz. İsa'nın "öyleyse dağılın ve Baba, Oğul ve Kutsal Ruh adına bütün halklardan havariler edinin" (Matta İncili, 28: 19) sözüne dayandırmaktadır. Aslında Hz. İsa, Filistin'deki Yahudi topluluğu içinde doğmuş ve 'onlara' Hz. Musa'nın öğretilerini hatırlatma görevi ile gönderilmiştir. Hristiyanlığın bugün benimsediği teoloji ise, Pavlus tarafından ortaya atılan bazı mistik iddiaların zamanla din adamları ve siyasi otoritenin düzenlediği konsey toplantılarında oluşturulması ile ortaya çıkmıştır. Halkları Hristiyanlaştırma Konseyi' tarafından 8 Mayıs 2000 tarihinde organize edilen "Papalık Misyonerlik Cemiyetleri Ulusal Başkanları Yıllık Toplantısı"nda açılış konuşması yapan Konsey Başkanı Kardinal Josef Tomko, misyonerliğin Hristiyanlıktaki dinî temellerini anlattıktan sonra; "İsa'dan 2000 yıl sonra misyon hâlâ tamamlanamamıştır. 6 milyar insanın sadece 1/3'ü Hristiyan, 2 milyar Hristiyan'ın da sadece 1 milyar kadarı Katolik'tir." demektedir.

"Misyonerleri akidelerini başlangıçta gizlerler." (Adnan Odabaş, Dikkat misyoner geliyor, s. 118) Pavlus, Korintlilere yazdığı mektupta şu ifadeleri kullanmaktadır: "Kazanmak için herkesle her şey oldum." (1 Kor, 9: 19-22; Benzer İncil ayetleri için bk. 1 Kor. 6: 12, 10: 23, 10: 33)

Hristiyanlaştırma amacına ulaşmak için her yolun mubah olduğu doğrultusundaki öğretiyi, yüzyıllardır Hristiyan misyonerlerin başvurduğu metotların teolojik temellerini oluşturmaktadır. Hristiyanlık inancı, Roma imparatorları tarafından benimsendikten sonra, 'misyon faaliyetlerinin baskı ve şiddet içerdiği' bilinmektedir. 'Siyasi otorite ile bütünleşen' Hristiyanlık, resmi ideolojinin belirlediği inanç ve öğretiler dışında kalan diğer bütün kiliselere karşı savaş ilan etmiştir. Pavlus Hristiyanlığının vazgeçilmez bir öğesi olan misyonerlik faaliyetleri ve misyonerlerin hedefleri, siyaset ve din ortaklığı ile belirlenmiştir. Kilisenin kurumsallaşması, Batı Roma İmparatorluğu'nun çöküşü ile oluşan siyasi boşluğun kilise tarafından doldurulması ve kilisenin dini/dünyevi iktidar olarak Avrupa sahnesine çıkması ile başlamıştır. Yunanca konuşan Doğu kiliseleri ve Latince konuşan Batı kiliseleri 'gerek kültürel gerekse İncil'in tercümesinden kaynaklanan farklılıklardan dolayı' karşılıklı birbirlerini aforoz etmişlerdir. Doğu-Batı kilisesi ilişkileri 1054 yılında resmi olarak iki kilisenin birbirini Hristiyanlık dışı ilan etmesi ile tamamen kopmuştur. Ayrılıkların öncelikli sebebi, Hristiyanlık dini esaslarının dönemselsel ve siyasi çıkarlar için değiştirilmesi, imparatorların bizzat dini oturumlar düzenlemeyi talep etmesi ve bu oturumlara başkanlık etmesidir. Bunun yanında İsa Mesih'in Tanrı'nın oğlu olup olmadığı, Hz. Meryem'in kutsallığı, Kutsal Ruh'un mahiyeti, İsa Mesih'in iradesinin Tanrı'nın iradesinden farklı olup olmadığı, hem Tanrı hem oğul olan İsa Mesih'in 'ne zaman Tanrı ne zaman oğul' olduğu, heykellerin Tanrı'nın yansıması mı yoksa 'kendisi mi' olduğu, din adamlarının evlenip evlenemeyeceği, ekmek-şarap ayininde yenilecek ekmeğin mayasız ekmek olup olmadığı gibi birçok konuda görüş ayrılığı yaşamış olan bu iki mezhep, orta Çağ'da yürütülen Haçlı Seferleri ile askeri olarak da birbirlerine karşı savaşmışlardır. Katolik Kilisesi'nin dini konulardaki katı tutumu ve misyon anlayışı, önce Avrupa kıtasında yaşanan karanlık Orta Çağ dönemine sebep olmuş, sonrasında ise bütün dünyayı etkileyen sömürgecilik anlayışını ortaya çıkarmıştır.

Katolik Kilisesi önderliğinde Haçlı Seferleri düzenlenmiştir. 1095-1291 yılları arasında Hristiyan Avrupa tarafından İslam'ın ilerlemesini durdurmak üzere Papa'nın çağrısı ile başlatılan "kutsal savaşlar", sadece 'Müslümanları değil, Doğu Hristiyanları olarak bilinen Ortodoksları ve hatta Yahudileri de' hedef almıştır. Bu seferlerde şehirleri yağmalanmış ve Katolik inancını kabul etmeyen toplumlar katledilmiştir. Batı Kilisesi'nin Doğu Hristiyanları üzerinden uyguladığı baskı ve şiddetin boyutlarını anlamak için İstanbul'un fethi sırasında

Hristiyanlar tarafından söylendiği rivayet edilen “Türk sarığını Latin kavuğuna tercih ederiz.” sözü manidardır. (Sir Charles Eliot, Turkey in Europe, London, 1908; İlber Ortaylı, “Tanzimat Döneminde Balkanlar’da Ulusal Kiliseler ve Rum-Ortodoks Kilisesi”, (Editör Ali Berktaş), Osmanlı’da Milletler ve Diplomasi Seçme Eserler III, s. 24; Hidayet Işık, Mostar, (Mayıs 2010). “İstanbul’un fethi ve Fatih’in dünya başkenti hayali”, sayı: 63, 3 Aralık 2014) 16. yüzyıldan itibaren ise Martin Luther kilisenin otoritesini kabul etmemiştir.

Avrupalı sömürgeci kaşifler tarafından dünyanın birçok bölgesindeki yerli halklar değersiz görülerek köleleştirilmiş ve toprakları işgal edilmiştir. Dini ve ahlaki açıdan oldukça problemlili olan bu tür uygulamalarla dünyanın pek çok bölgesini siyasi iktidarları altına alan Avrupa krallıkları, yerli halkları etkisiz hale getirmek için dini, bir propaganda aracı olarak kullanmıştır. Kilise tarafından “misyon” anlayışı ile açıklanan bu sömürge sistemi, ahlaki açıdan ise “ilkel halkları medenileştirmek” olarak adlandırılmıştır. Hristiyan olmayan bütün toplumları medeniyete ve kurtarılmaya muhtaç gören Batı düşüncesi, birkaç yüzyıl içerisinde dünya halkları için büyük bir tehdit ve yıkım sebebi olmuştur. Sömürgeci Batı imparatorluklarının siyasi ve ticari amaçlarına ulaşmaları adına koloni ülkelerinin vatandaşlarını Hristiyanlaştırma görevi üstlenen misyonerler için 19. yüzyıl parlak bir dönem olmuştur. Daha detaylı bilgi için, ‘Batı Medeniyeti’ adlı yazımıza bakılabilir.

Tarihten Günümüze Misyoner Gruplar: Cizvitler (Jesuit), Metodistler, Fransiskanlar, Anglikanlar, Dominikenler, Yehova Şahitleri.

Misyonerlerin Metotları

Bütün misyonerler gerekli eğitimlerden geçirilmektedir. Üniversite ve kolejlerde örgün eğitim içerisinde teorik olarak belirli bir bölgede çalışma yapmak üzere eğitilen misyonerler, yaygın eğitim için de tecrübe kazanacak şekilde yönlendirilmektedirler. Bölge ile ilgili bilgi toplamak için yürüttükleri faaliyetleri ile ilgili Ahmed Hamdi Paşa'nın “Misyoner: İngiliz Misyoneri Nasıl Yetiştiriliyor?” isimli kitabı önemli bilgiler içermektedir: "Misyonerlerin her sınıfının maaşları ve ayrıca özel ödenekleri de vardır." (Ahmed Hamdi Paşa, Misyoner: İngiliz Misyoneri Nasıl Yetiştiriliyor?)

Bugün misyonerler tarafından kullanılan metotların en dikkat çekicileri, ‘Interpretatio Christiana (Hristiyan yorumlama), inkültürasyon, kontekstualizasyon, dinler arası diyalog’dur.

Interpretatio Christiana: Yerli halkın inanış ve pratiklerini Hristiyan inancına uygun şekilde yorumlanmaktadır. İnkültürasyon: Adaptasyon sağlama yöntemidir. Malezya ve Endonezya’da çok tartışılan Hristiyan grupların Allah kelimesini kullanma talebi gibi. Kontekstualizasyon: Diğer dinler ve kültürler arasında bir bağlantı kurmayı amaçlamaktadır. Diyalog: Dini anlamda mutlak bir doğru olmadığını ve bütün dinlerin aynı ilah tarafından gönderildiğini öğütleyen bu metot, dinler arasında diyalog ve hoşgörü zemini oluşturmanın yanında, dinlerin sadece bir kültür ögesi olduğu fikrini de yaygınlaştırmayı amaçlamaktadır.

Günümüz Hristiyan Yardım Kuruluşları ve Misyonerler

Hristiyan misyoner grupların sadece dini propaganda misyonu taşımadıkları, bağlı oldukları ülkelerin siyasi ve ekonomik çıkarları için de çalışmalar yaptıkları yukarıda ifade edilmişti. Bu çalışmaların en yoğun olduğu alanlar ise sivil toplum ve insani yardım alanlarıdır. Uluslararası fonları kullanarak yardıma muhtaç coğrafyalarda çalışmalar yapan Hristiyan kurumlar, bu toplumlarda Hristiyanlığı yaygınlaştırmak, Hristiyanlık sembollerini daha görünür kılmak gibi amaçlara hizmet etmektedir. Hristiyan kurumların yardım faaliyetlerini kiliseler ve din adamları aracılığıyla yürütmeleri ve mağduriyetleri sebebiyle zayıf olan insanları kendi dini ritüelleri

içerisine dahil etmeleri oldukça yaygın bir uygulamadır. Sömürge sistemi kaldırıldıktan sonra Batılı Hristiyan ülkelerin diğer ülkeler üzerinde siyasi ve ekonomik planlar yapabilmesine imkan veren misyonerlik sistemi, bugün en çok yetimleri ve kimsesiz çocukları hedef almaktadır. Yetimlere ve bakıma muhtaç çocuklara yönelik çalışmalar yapan uluslararası Hristiyan yardım kuruluşlarından önde gelen bazıları şunlardır: Christian Alliance for Orphan/CAFO (Yetimler için Hristiyan İttifakı): CAFO'ya üye Çin'de faaliyet gösteren 23 misyoner kurum vardır. Aynı şekilde Afrika kıtasında, Liberya'da 16 CAFO üyesi misyoner kurum faaliyet gösterirken Etiyopya'da 18 kurum, Tanzania'da 14 kurum listelenmiştir. Asya kıtasında ise Hindistan'da tam 40 CAFO üyesi misyoner kurum yetimlere yönelik çalışmalar yapmaktadır. SOS Children Çocuk Köyleri: 500'den fazla çocuk köyü inşa etmişlerdir. Bugün çeşitli programlarla 1,2 milyon çocuğa ve yetişkine hizmet vermektedir. Türkiye'de de faaliyet göstermektedirler ve kendilerine yapılan misyonerlik suçlamalarını basını kullanarak örtmeye çalışmaktadırlar.

World Without Orphans/WWO (Yetimsiz bir Dünya): WWO kendisini "her çocuğun sevgi dolu kalıcı bir aile ile Kutsal Babasını bilerek büyümesi için global bir hareket" olarak tanımlamaktadır. 2016 yılının Şubat ayında gerçekleştirilen "Global Forum"da katılımcılar, 'Savaşlar, yoksulluk ve afetler sebebiyle mağdur olan çocukları evlat edinmenin onları sadece maruz kaldıkları fiziksel zor şartlardan kurtarmak demek olmadığını, ayrıca Tanrı'yı tanıtarak ve İncil'in öğretilerini benimseterek yetimlerin ilahi kurtuluşa ermelerini de sağlamayı amaçladıklarını' vurgulamışlardır. World Vision (Dünya Vizyonu): Hristiyan evanjelik yardım kuruluşu olan World Vision, 100 kadar ülkede yardım faaliyetleri yürütmektedir. 4,2 milyon çocuğa sponsor olduğunu, tertip ettiği kalkınma programları ile 62 milyon çocuğa fayda sağladığını ifade etmektedir. World Vision 2,79 milyar dolar bütçesi ile dünyanın en büyük yardım kuruluşları arasında yer almaktadır. BM gıda yardımı dağıtım projesinin ana uygulayıcısı olarak 30'dan fazla ülkede saha çalışanı bulunan World Vision kurumunun toplamda 44.000'in üzerinde çalışanı bulunmaktadır. Compassion (Merhamet): 1,8 milyon çocuğa sponsor olduğu belirtilmektedir. 657 milyon dolar bütçesi olan Compassion, 158.000 çocuk ve anneye İsa Mesih'in mesajını ulaştırdığını ifade etmektedir. Kanada ve İsviçre gibi ülkeler tarafından da resmi olarak desteklenmektedir. World Orphans (Dünya Yetimleri): Amerikalı evanjelik Hristiyan bir grup tarafından kurulmuştur. 25'ten fazla ülkede kiliselerin iş birliği ile çalışmalar yürütmektedir. Engineering Ministries International/ EMI: Hristiyan mühendisler tarafından kurulmuştur. Samaritan's Purse: Bugün 100'den fazla ülkede yardım faaliyetleri yürütmektedir. Samaritan's Purse'un yöneticisi koyu bir evanjelik Hristiyan olan Billy Graham'ın oğlu Franklin Graham'dır. ABD Başkanı George W. Bush'un mürşidi olduğu bilinen ve 2000 yılındaki başkanlık yemini töreninde dini ayini yöneten Protestan lider Franklin Graham, "İslam'ın tanrısı bizim tanrımızla aynı değil. O, Hristiyan veya Yahudi-Hristiyan itikadındaki tanrının oğlu değil. Başka bir tanrı ve ben onun (İslam'ın) çok kötü, şeytani bir din olduğunu düşünüyorum. Öyle harika, barışçı bir din olduğuna inanmıyorum." demektedir.

El Salvador depreminden sonra bölgeye yardım götüren Samaritan's Purse hakkında yardım dağıtırken mağdurlara Hristiyan ibadetlerine katılma şartı uyguladığı şeklinde şikayetler olmuştur. Bütün faaliyetlerin İsa Mesih adına yapıldığını ve İsa Mesih sevgisinin aşılarmaya çalışıldığını kurumun resmi ifadelerinde görmek mümkündür. Bu kurumlar imkanları kısıtlı olan ailelerin çocukları ile ailesini kaybetmiş yetim çocukları Hristiyanlaştırarak misyonerlerin kurduğu sisteme dahil etmektedir.

Misyonerlerin çocuklara yönelik çalışmalarında kullandıkları metotlar şu şekildedir: Eğitim kurumları yoluyla, Bursiyerlik, Yardım faaliyetleri, Evlat edinme, Yetimhaneler açma.

Afrika'da Misyonerler: Son bir asırda dünya üzerinde Hristiyanlığın en hızlı yayıldığı kıta Afrika'dır ve Afrika Hristiyanları sayı açısından Avrupa'yı yakalamıştır. 1900'de Afrika'da 9 milyon Hristiyan yaşarken bugün bu rakam sadece Vatikan'a bağlı kiliselerin verilerine göre 330 milyona ulaşmış bulunmaktadır. Misyonerler, imkansızlıklar ve mağduriyetler sebebiyle yardıma muhtaç olan yoksul halk arasında rahatça dini propaganda yapabilmektedir. Bu gruplar, yerel halkın ihtiyacı olan tarım ve hayvancılık gibi gelir sağlayan projelerle topluma nüfuz etmektedir. Zamanla gelişen Hristiyan kitle kendine ait araziler satın alarak hastane, okul gibi toplum için önemli inşaa faaliyetleri üstlenmektedir. İHH ile bölgeye giden gönüllü gazetecilerden Osman Sağırlı'nın Sierra Leone'deki izlenimleri şu şekildedir: "Sierra Leone'de misyonerlik faaliyetleri oldukça fazla. %70'i Müslüman olan bir ülkede camiden çok kilise var. Neredeyse 10 kişiye bir kilise düşüyor. Ülkede 1980 yılına kadar %5 olan Hristiyan nüfus bugün %30'lara dayanmış. Eski bir papaz olan Mustafa: 'Burada ne yazık ki Müslümanlar çok fakir durumda. Okulların % 80'i misyonerlere ait. Ailesi Müslüman olan fakat yoksulluk ve fakirlik çekenler mecburen misyonerlerin eline düşüyor. Şimdi burada adı Muhammed olan çocukları özellikle papaz yapıyorlar. Ailelerine servet veriyorlar; ev, araba ne isterlerse... Onlar çok itibarlı kişiler olarak kabul ediliyor!' (afrika.ihh.org.tr/main/publications/seyahatname/3/yetimlerulkesi-sierra-leone/83)

Ortadoğu'da Misyonerler: Özellikle son bir asırdır Batılı sömürgeciler için ekonomik ve stratejik anlamda çekim merkezi olan Ortadoğu, aynı zamanda etnik ve dini savaşların, kaos ve kargaşanın da merkezi konumundadır. Irak, Filistin, Suriye ve Yemen gibi bölge ülkeleri hemen her gün şiddet ve katliam haberleri ile gündeme gelmektedir. Arap dünyasında yetimhane anlayışı, çocuklara akrabaları tarafından sahip çıkılmasından dolayı yaygın değildir. Ancak bitmeyen savaşlar ve artan şiddet sebebiyle ailelerin, akrabaların tümüyle kaybedilmesi sonucu kimsesiz ve sahipsiz kalan çocuk sayısı hızla artmaktadır.

Balkanlar'da Misyonerler: ABCFM, özellikle Ortadoğu'yu hedef alan bir Amerikan Protestan kuruluştur. Filibe'de erkek çocuklar için, Eskizagra'da kız çocukları için açtığı okullarla "sözde Hristiyan" (nominal Christian) olarak kabul ettikleri Bulgarları Protestanlaştırma çalışmaları yürütmüşlerdir. Anadolu'da Ermenileri, Balkanlarda ise Bulgarları hedef almıştır. Amerikalı misyoner H.G.O. Dwight, İstanbul'dan The Missionary Herald gazetesine gönderdiği bir yazıda Bulgarların Protestan olmasının Rusya'nın ve Yunanistan'ın bölgedeki etki gücünü azaltacağını ve Balkanlardaki Bosna, Sırbistan, Arnavutluk gibi yerlere de Amerikan misyonerlik faaliyetlerini ulaştıracağını umut ettiğini ifade etmiştir. (H.G.O. Dwight, "European Turkey as a Field of Christian Missions", The Missionary Herald, 54: 20 (Ekim 1858): 322-324) Yugoslavya Federasyonu'nun dağılmasından sonra Balkanlarda yaşanan iç savaşlar halkın yardım ihtiyacını ve mağduriyetini arttırmıştır. Bu durumu fırsat bilen misyoner örgütler, bölgedeki çalışmalarını genişleterek devam ettirmiştir. Özellikle Müslüman halkların yaşadığı bölgelerde insani yardım ve eğitim alanlarında çalışmalar yapan misyoner kurumların sayısı oldukça fazladır.

Asya'da Misyonerler: Kırgızistan, Bağımsız Devletler Topluluğu ülkeleri arasında ekonomik durumu en kötü olan ülkelere biridir. 2012'ye kadar ülkede siyasi istikrarsızlık devam etmiş, insanların neredeyse %25'i iş bulmak için başka ülkelere göç etmek zorunda kalmıştır. 2008 yılı itibarıyla 5,2 milyon nüfusu olan Kırgızistan'da, nüfusun %80'ini oluşturan 4.160.000 Müslüman'dan 250.000'inin yoğun misyonerlik çalışmaları sonucu dinini değiştirmiş olabileceği belirtilmektedir. 2009 Ocak ayı raporlarına göre ülkede 364 Hristiyan örgüt faaliyet göstermektedir.

İHH yetim çalışmaları. İHH İnsani Yardım Vakfı kuruluşundan itibaren (2024 yılı itibari ile) 32 yıldır sürdürdüğü yetim çalışmalarına Ramazan, Kurban ve Yetim Dayanışma Günleri'nde eğitim, sağlık vb. sosyal yardım projeleriyle dönemsel ve Yetim Sponsorluk Destek Sistemi ile

düzenli yardımlar olmak üzere iki ayrı kategoride devam etmektedir. İHH, ilk yetimhane çalışmasını 2003 yılında Pakistan’da hayata geçirmiştir. 2016 itibarıyla 11 ülkede 31 yetimhanede yetim çocuklara destek vermeye devam etmektedir. İHH bugün; 135 ülke ve bölgede 800.000’i aşkın yetime dönemsel destek, 56 ülke ve bölgede 85.000 yetime düzenli destek sağlamaktadır. Vakfın 11 ülkede 31 yetimhanede 2.100’ün üzerinde yetime sahip çıkmaktadır.

Sonuç

Misyonerlik çalışmaları Batılı devletlerin emperyal hedefleri ile uyumludur ve birlikte yürütülmektedir. Misyonerlerce medeni milletlerin Hristiyan olmaları gerektiği anlatılmış, sömürüye maruz kalan memleketlerin sadece yer altı ve yer üstü zenginlikleri değil inançları da sömürülmüştür. Misyoner örgütler dünya üzerinde çok yaygın ve geniş bir hizmet yelpazesiyle genellikle insanların fakir ve eğitim anlamında geri bulunduğu memleketlerde çalışmalarda bulunmaktadır. Yardımları muhtaç insanların çaresizliği ve zaafları üzerinden buldukları ülkelere nüfuz etme aracı olarak kullanılmaktadır. Batı ülkelerinde insanlar hızla Hristiyanlık inanisından uzaklaşıp kiliseler bir bir kapanırken, hatta bazı ülkelerde ateist nüfus Hristiyan nüfusu geride bırakırken, misyoner örgütlerin başta Afrika ve Asya kıtaları olmak üzere tüm dünyada insanları Hristiyanlığa davet etmeleri, gerçek emellerini açıkça ortaya koymaktadır. Zira iddia ettikleri gibi mesele sadece samimi bir iman hatırlatması ise, neden yanı başlarından başlamak yerine binlerce kilometre uzaktaki halkları tercih etmektedirler? Asıl olan çocukları yetim bırakan savaşa engel olmak ve sınırsız silah üretimini durdurmak iken, insanları daha da yoksullaştıran bu savaş makinelerinin karşısında yer alan ve yoksulluğun giderilmesi için mücadele eden neredeyse hiçbir misyoner örgüt bulunmamaktadır. Bu örgütler devletlerinin beşinci kol çalışmalarını yürütme adına savaş ve yoksulluk mağduru ülkelere faaliyetler gerçekleştirmektedir. Misyoner yapılar yetim çocuklara yönelik eğitim merkezleri ve yetimhaneler inşa etmekte; buralarda fiziksel olarak Asyalı veya Afrikalı ama düşünce, hissiyat ve dünyaya bakış olarak Batı düşünce ve inancına hizmet eden nesiller yetiştirmektedirler. Misyonerlerin faaliyette buldukları ülkelere en başarılı oldukları alanlar okullar (eğitim) ve yetimhanelerdir. İslam Kalkınma Bankası’nın “Yetim ve Yetimhaneler Özel Fonu” oluşturması ve İslam ülkelerinin bu fona ekonomileri ölçüsünde katkıda bulunmaları gerekmektedir. Yetimhanelerin finansal açıdan zorluk yaşamamaları için sürekli gelir getirme kapasitesine sahip vakfiyeler oluşturulmalıdır. Bu vakfiyeler İslam dünyasının ekonomik durumu iyi olan STK’ları tarafından oluşturulabileceği gibi İslam Kalkınma Bankası tarafından da deruhte edilebilir. Misyoner örgütlerle mücadele anlamında özellikle bu alanda tecrübeli olan kurumların deneyimlerini aktarabilecekleri seminer programları ve çalıştaylar gerçekleştirilmesi önem arz etmektedir. Son dönemde Avrupa’ya geçiş yapan 10.000 çocuğun kayıp olduğu tespit edilmiştir. Bunlara son olarak Almanya’da 18 yaş altı 5.835 çocuğun ortadan kaybolduğu haberleri de eklenmiştir. İnsan kaçakçıları, misyoner yapılar ve diğer şer odakları faaliyetlerini rahatça sürdürebilmektedir.

Tarihi süreç içinde ‘Misyonerlik ve Yetimler’ dergisini: İndiriniz

IHH Yetim Faaliyet Raporu 2022: İndiriniz

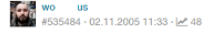
Ahmed Hamdi Paşa’nın ‘Misyoner’ adlı eseri: İndiriniz

İskender Erol Evrenesoğlu Gerçeği

“Kendisine hiçbir şey vahyedilmemişken ‘Bana da vahyolundu’ diyenden daha zalim kim vardır! O zalimler, ölümün (boğucu) dalgaları içinde, melekler de pençelerini uzatmış, onlara: ‘Haydi canlarınızı kurtarın! Allah'a karşı gerçek olmayı söylemenizden ötürü, bugün alçaklık azabı ile cezalandırılacaksınız!’ derken onların halini bir görsen!” (En'am, 93); “Allah'a karşı yalan uydurandan daha zalimi kimdir? Cehennemde kafirlere yer mi yok!” (Ankebut, 68)

"Bu üniversite, dinlerin birleştirilmesi hedefine yönelik olarak Allah'ın emri üzerine kuruldu." internet üzerinden yayın yapan ve 100 dolarlık bir kayıt ücreti ile, sınavlarda başarılı olduğunda "Allah üniversitesi'nden mezun olma!" şansı...

İskender Ali Mihr efendi hazretlerinin sanal ortamda eğitim, öğretim ve araştırma faaliyetleri yürüten ilim irfan yuvasıdır bir ara, geçen gün girmeye çalıştım sunucu, bulunmuyor dedi, allah allah?

Tanınıza ulaşamadı, lütfen daha sonra tekrar deneyiniz veya F5 yapınız :)

Allah'ın Üniversitesinin Kuruluş Yıldönümü, 01.04.2008

Bugünkü İslami Tatbikat, Allah'ın İtiminden Bîhaberdir.

Allah'ın üniversitesi, sadece Allah'ın bize öğrettiklerini öğreten bir üniversite olduğu için dünyadaki en büyük üniversitedir, en önemli üniversitedir.

Biz insanlardan ders almıyız. İnsanlar bize Kur'anı öğretmediler. Bize Kur'an-ı Kerim'i Allah öğretti. Burada 32 yıllık bir tarih var. Allah'ın Üniversitesinin başlıca ve halen devam ettiği bir statü bizim tarafımızdan yayınlanmıştır, Allah'a soruz hamd ve şükrediyorduz.

İmam İskender Ali MİHR

2008 yılındaki site için açıklaması ve sonuç!

ONLARA ANLARDINDAKİ ANLAŞMAZLIKLARI HALLİTEMLERİNİ SÖYLE, AYRI AYRI TOPLANTI TERTİP ET. SONRA CEMEL, ERBAKAN, TÜRKİŞ VE FEYZİOĞLU KULLARINDA TOPLAN. ONCE EYVELDEN İTTİBA ETMİŞ OLAN ZEKİ KULUMUZU AL. SONRA TAHSİN VE SONER KULLARIMIZ İTTİBA EDİCEKLER. ERBAKAN DA İTTİBA EDİCEK.

2. ANLAŞMAZLIK SURESİ

SÖNÜN KEŞİFİNE AÇIKADAKİ SANA FETHİ HAŞP KILIK. İSİMET VERDİK. HANİFET İHSAN ETTİK. İLÂHİ DİR BÜTÜNÜYLE VERDİK. ÖĞRENECEKSEN. Ö SÖYLEDİĞİLERİNE DE DOĞTAN VERİŞTİN. ANA SEN HENÜZ BİLMEZDEN. KABBİNİN İHSANİ SONLUZDUR.

4. MEHDİ SURESİ

BU İTTİBA, KEŞİF RİSALET NURLARI AÇI ALTINDA SANA YANİ İSKENDER EL ERBAKAN KULLANIMI İNDİRİMİNE KALDIRILARSA BİR YIL ÖZGÜRCE İLE AYRILARAKTIR. ONA GÖRÜŞÜN GİR. İNDİRİMDE OLAN AÇI BUNDA HENÜZ VAKİTİSİZLİK İNDİRİMİTİYİZ.

Evrenesoğlu'nun kurduğu, 2000'de kurulup 2010'da kapanan 'universityofallah' adlı sitenin ilk ve son yıllardaki ana sayfaları.

Öncelikle şunu belirtelim, Müseylemetü'l-Kezzap peygamberliğini iddia ettiğinde aynen Evrenesoğlu gibi, 'ben resulüm nebi değil!' demişti! Tarih tekerrürden ibarettir. Çağımızın Müseylemetü'l-Kezzab'ı, Evrenesoğlu'dur. "Kur'an da 3 bin ayet vardır, Allah ile konuşuyorum, Benimle birlikte Allah ile konuşan 20 arkadaşımız var, Ben Resulüm, 65 milyon insanda, 5 milyonu cennete gidecek." gibi saçmalıkları ardı ardına sıralayan İskender Erol Evrenesoğlu'nu şahsen ben ilk kez 1994 yılında gördüm. O yıldan itibaren de takip ederim. O yıl Ankara'da yaptığı 'Kur'an-ı Kerim ışığında İslam ve Saadet' isimli konferansını dinlemiştim. İkinci namazını da arkasında kıldım - sonra tekrar kıldım :) - Aşağıda o zırvalarken acele yazdığım el yazısı notların ilk sayfasını görüyorsunuz-

Kısaca metodu şu Evrenesoğlu'nun: Önce bir ayetin mealini hafiften maksadına göre çarpıtır. Sonra her söylediği ayetin mealini ilk ayete kıyasla yorumlar ve ayetler peş peşe geldikçe Kur'an ve ruhundan gittikçe uzaklaşılır! Mesela, Mülk suresi 8. ayetteki, 'Nezir/Uyarıcı' kelimesini 'Mürşit; şeyh efendi' olarak Türkçeye çevirir! Devamındaki her çarpıtma, kartopunun çığa dönüşmesi gibi sonunda faciaya dönüşür!

Mesela 1994 yılındaki konuşmasında önce İslam'ın teslim olmak anlamına geldiğini söyler, ki doğrudur, sonra 'Allah bizim teslim olmamızı istiyor, tüm peygamberler de teslim olmuştur' dedikten sonra, o zamanki sayıya göre piyasada 23 Kur'an meali olduğunu ama hiç birinin gerçekten ayetleri açıklamadığını iddia eder. Ve sonra kendi kafasına göre, içinde 'Ey amenû olanlar (Allah'a ulaşmayı dileyenler), Ölmeden önce Allah'a ulaşmak, hidayet, nefsin ilk altı basamağı, nefsin tezkiyesi" gibi kelimelerinin bolca geçtiği birçok ayeti keyfine göre yorumlayıp kendisine itaat edilmesini ister. Buhari, Hanbel, Muzni, Ebu Bekr'il Bezzar, Darekutni, İbni Teymiyye, Adiy, Hibbettulah, İbni Hazm, El-Elbani gibi muhaddislerce uydurma-mevzu ilan edilen bir hadisinden hareketle de ashabın 28. dereceye (masonluk mu bu?!) ulaştığını belirtir. Ve bomba cümlelerinden biri: "Bir mürşide tabi olmadan Allah'ın emirleri uygulanamaz!" Tabii ayrıca 'kazandığımızın yüzde iki buçüğünü Birr'e - iyiliğe – vermeli' demekle neyi kastettiğini de herkes anlayabilmektedir! Tasavvufu, '14 asır önce yaşanan İslam' olarak tarif eden Evrenesoğlu, aslında büyük bir ipucunu da bizlere vermektedir. Tasavvuf demesek de, tarikat üyeleri arasında var olan, şirke kadar ulaşan İslam dışı inanışlar, insanları bu gibi cahil ve dinden çıkan kişilerin peşinden sürüklemekte önemli rol oynamaktadırlar. Kırklar, yediler, gavs, kutup gibi Kur'an ve sahih hiç bir hadiste olmayan kavramların hakim olduğu -Tasavvuf değil!- bazı tarikatlar da zamanla bu batıl inanışlara kapı aralayan bir basamak olmakta, zamanla tarikat ehli insanların da bu tür zihniyeti onaylamasını kolaylaştırmaktadır. Bildiğim birçok tarikat üyesi daha sonra bu adam inanabilmiştir, ne yazık ki!

Allah'ı gördüm onunla konuştum

İskender Evrenesoğlu'ndan sok sözler: "Allah'ı gördüm, onunla konuştum..."

'Allah görülür mü?' sorusuna Evrenesoğlu'nun cevabı, 'evet!' şeklindedir. En'am 103. ayetteki, 'Gözler Allah'ı göremez' ayetini de, 'kalp gözü ile görür' şeklinde tevîl eder! Halbuki O Allah'ı bu dünyada peygamberler dahi görememiştir. Ne Musa (as), ne Efendimiz Muhammed (sav) (A'raf, 143; Hakîm-i Tirmizî, Nevâdiru'l-Usûl, Bab:104, 2/45, Ebû Nu'aym, Hilye,10/235, İbn-i Kesir, II/15; Buharî, K. Tefsir el-Kur'an sure 53, bab:l) Şura, 51. Ayette de zaten peygamberlerin bile ancak bir perde ile Allah ile konuşabildiğini - vahiy aldığı- bize bildirilmektedir!

Tövbe-i nasuh'un kendi kendine yapılamayacağı söyleyen -ve tabii ki, bir aracı olarak da kendini ileri süren- Evrenesoğlu, konuşmasını, 'peygamber değil, resul'üm' diyerek devam eder. Gerek Tahrim 8. ayet gerek hadislere zıt yorumlar Evrenesoğlunun klasik yanıltma, saptırmalarındandır. Halbuki gerçek tövbe, "Kulun işlediği günahtan pişmanlık duyması, Allah'a tam rucu' edip, tıpkı sütün memeye dönmediği gibi, kişinin tekrar günaha dönmemesidir." (Ahmed b. Hanbel, Müsned, I/446); Tahrim, 8: "Ey iman edenler! Samimi bir tövbe ile Allah'a dönün. Umulur ki Rabbiniz sizin kötülüklerinizi örter."

20.09.2006 tarihinde kurulan MİHR vakfı ile faaliyet gösteren, 1996 yılında çıktığı Ceviz Kabuğu programında muhatabı tarafından rezil edilen ve hatta 'yüzünden fatiha suresini bile okuyamadığı için' stüdyoyu terk etmek zorunda kalan Evrenesoğlu, bir de resul'luk iddiasında bulunabilmektedir! Kur'an ayetlerini cımbızla çekip ön ve arkasındakilerle irtibatını koparıp ayetlere istediği gibi anlamlar yükleyen Evrenesoğlu, 1400 senedir hiçbir İslam müfessirinin yapmadığı yorumlar yapmaktadır. Hulki Cevizoğlu'nun sunduğu Ceviz Kabuğu isimli televizyon programından seçmeler:

Evrenesoğlu: Bana gizli bilgiler geliyor, vahyediliyor. Ben Miraç'ta Allah'la konuştum. Daha sonra Muhammet, İsa, Musa ve Davut Peygamberlere Allah'ın huzurunda iki rekat 'huzur namazı' kıldırıdım. İmamlığı da ben yaptım. Cevizoğlu: Peki, Hz. Muhammet'ten sonra peygamber olmayacağına göre nasıl peygamberim diyorsunuz? Evrenesoğlu: Peygamber olduğum için öyle diyorum. Cevizoğlu: Ama bu dediğiniz İslam Dini'ne aykırı. Evrenesoğlu: Olabilir!

ABD'de iken de kendisini peygamber ilan eden İskender Evrenesoğlu, Amerika'daki benzin istasyonunda kendisine bağlı bir müridinin 20 yaşındaki lise talebesi olan kızına elle tacizde bulunmuş ve kızın annesinin şikayeti üzerine Evrenesoğlu gözaltına alınmıştır. (Hürriyet, 15.4.2009) İskender Evrenesoğlu DPT'de çalıştığı dönemde de odasında bulunan 2 bayanı da taciz etmiş ve bu taciz davalarıyla ilgili yargılanmıştır. (ABD'de tacizlerine devam eden Evrenesoğlu'nun ses bantları youtube'deki şu adresten ulaşabilirsiniz: youtube.com/watch?v=XawkrCfDqo) 21 Temmuz 2007 tarihinde ise İskender Erol Evrenesoğlu kendi sitesi olan mihrcom'dan açıklama yapar; "Ben aldığım emir gereği Türkiye'nin aranan 11.cumhurbaşkanı olacağım." 11. Abdullah Gül, 12. R. T. Erdoğan olur ve Erdoğan görevde iken Evrenesoğlu ölür!

Evrenesoğlu'nun cinlendiğinin delillerini kendi dilinden ispatlayalım: "Allah'ın (haşa) büyüyüp küçülebildiğini, şekilden şekile girebildiğini ve hem her zerrede olabildiğini hem de sonsuz bir 'hızla hareket ettiğini', 'Allah'ın iki boyutlu bir enerji kitlesi olduğu' ama yarattıklarının daima 4 boyutlu olduğunu..." şeklindeki iddiaları, işin ehlice gördüğünün ne olduğunu ispat etmektedir! Evet, sözünü ettiği tüm özellikler -kafir- cinlere ait özelliklerdir! Bu konuda 'cinlerin varlığı' hakkındaki yazımıza bakılabilir.

İlk başlarda MİHR'in tanımı: " Medeniyet - İrfan - Hayır - Ref " şeklinde açıklanırdı. -ilk 15 yıldır böyle anlatılırdı!- Ama ne oldu ise; Yeni MİHR'in tanımı: " Mehdi - İmam - Halife - Resul " şekline dönüştü! Acaba sırada ne var? - haşa - tanrıçılık mı...!? - diye sormuştuk ama ömrü vefa etmedi!

En son irşatlarından!

BU DEVİRİN RESULÜ BURDA...DERKEN

Sonrada " Niye çalışmıyorsunuz" diye müritlerini azarlarken !

"Sizler burada Allah'ın resulünün yanında olmak bahtiyarlığına kavuşmuş bir avuç insansınız. Burası Allah resulünün evidir. Bu devrin resulü burada." diye devam etmektedir...

Yazdıran -Haşa- Allah, satan İmam/resul Evrenesoğlu ve mehdi olduğuna dair yemin ettirirken!

Kendisini 'peygamber' ve 'mehdi' ilan eden İskender Evrenesoğlu, uzun süredir yaşadığı ABD'nin Virginia Eyaleti'nin Norflok bölgesinde öldü. (23 Kasım 2019)

ANLATILMAZ YAŞANIR TARİFİ GAYRİ MÜMKÜN
25 Kasım, 09:55

"Efendimiz! Benim sorum şu. Bazı kişiler sizin Mehdi olduğunuzu duyunca, 'O çok yaşlı. Yakında ölürse ne olacak?' diyorlar."

Kimin ne kadar hayatı olduğunu hiç kimse bilemez. Ama O bilir. Sebepsiz yere bir kişiyi bir vazifeye tayin etmez. Allahü Teâlâ bu vazifeye bizi tayin ettiyse mutlaka arkasında O'nun hikmeti var! Unutmayın, bizim dedemiz Evrenos Bey 130 yıl yaşadı.

"Biz Mehdi Resül'ün dünyada uzun süre kalacağını. İsa (A.S)'la buluşacağını biliyoruz" diyorlar.

Biz de aynı şeyi söylüyoruz. Uzun süre kalacağını ve İsa (A.S)'la buluşacağımızı; Allahü Teâlâ söylüyor. Bir gün mutlaka gerçekleşecektir. Bir şey daha: Biz ne söylersek mutlaka Allah'ın soylentikleridir.

"Bu konuda neler söylersiniz?"

Aynen geçerli. İsa (A.S) geldiği zaman tekrar bu konuyu konuşuruz inşaallah.

Sohbetin Tamamı:
<https://mihr.com/sohbet/109394?t=5247>

"Benzerlerine ibret olması için yazıyı yayında tutuyoruz!" diye not yazmıştım, 11.1.2025'te bu defa hanım bir 'resul' zuhur etti: Eylül Ecem Zal! Kafir cinler hi boş durmayacak...!

Ehl-i Sünnet

Bu konuyla paralel olan ‘Modernistler’, ‘Mezhepler’ ve ‘Hadis, sünnet müdafaası’ adlı yazımızı da tavsiye ederiz.

Ehl-i Sünnet, peygamber ve sahabesinin yolundan gidenler ve onun sünnetini birebir uygulayanlar demektir. Bu kelime aynı zamanda Sünni mezheplerin tamamını içine alan geniş kapsamlı bir terimdir. “Müslümanların % 90’ı Sünni, % 9,5’i Şii, % 0,5’i İbazi (ılımlı harici) olarak tasnif edilmektedir. Toplamda % 90 olarak verilen Sünniler fıkh mezheplerine göre Hanefi % 45, Şafi % 28, Maliki % 15 ve Hanbeli % 2 oranlarında müntesibe sahip gösterilmektedir.” (Adem Arıkan, İslami Araştırmalar, 2018, Cilt: 29, sayı: 2) Ehl-i Sünnet, sahabeden aktarılan hadisleri alınırken Şii’likte sadece on iki imamdan nakledilen hadisler delil kabul edilmektedir. Peygamberimizden sonra, İslam ümmetinden önce hariciler sonra Şii’ler kopmuştur. Ehl-i Sünnet ise, peygamberimizden itibaren devam eden ana gövdenin adıdır! Zaten, Şii veya Sünni gibi isimler kullanılan metodolojiye göre verilen isimlerdir. Yoksa hazreti peygamberden itibaren ümmetin kopmadan devam eden ana gövdesi Ehl-i Sünnettir!

Ehl-i Sünnete göre hüküm çıkarmada başvurulan esaslar sırasıyla; Kur’an, sünnet, icma ve kıyas’tır. Ehl-i Sünnete göre “İslam’ın bilgi ve hüküm kaynağı yalnızca Kur’an değildir; Kur’an, Sünnet, İcma ve Kıyastır. (ictihaddır) Biri çıkar da “Kur’an’da yok, şu halde İslam’da da yok” derse bu kişi kesin olarak hatalıdır, İslam bilgisi ve uygulaması sahih İslam’ın dışındadır.” (Hayrettin Karaman, Yeni şafak, 11 Ekim 2020)

İslam’ın ‘orta ümmet çizgisi’ Ehl-i Sünnettir. Hristiyanlar, Ehl-i Sünnetin peygamber kabul ettiği Hz. İsa’yı tanrı katına yükseltmiştir. Şii’ler ise, diğer halifelerden üstün olarak Hz. Ali’yi kabul ederken aynı zamanda bir kesimi de (Nusayriler) onu, Hristiyanların Hz. İsa’ya yaptığı gibi tanrı seviyesini yükseltmişlerdir! Ali, Fatıma, Hasan gibi adları Ehl-i Sünnet çocuklarına isim olarak verir ya Şii’ler Ömer, Aişe ismi verebilir mi çocuklarına?! Ehl-i Sünnet çocuklarına Musa, İsa gibi isimler verir ya Yahudi veya Hristiyanlar hiç Muhammed ismi verdiler mi çocuklarından bir tanesine?

Ehl-i Sünnet ise, diğer üç halife gibi Hz. Ali’yi de sever, saygı duyar. Hz. İsa diğer peygamberler gibi Ehl-i Sünnet nazarında da bir peygamberdir. Hz. Ali ise, diğer halifeler gibi halifedir! Ehl-i Sünnet içinde, gulat şii’lerin aşırı 3 halife düşmanlığına rağmen, reaksiyon olarak Hz. Ali düşmanlığının çıkmaması da orta ümmet olduğunun en büyük delilleridir. Ehl-i Sünnet, aşırı iki uç olan ‘tekfircilik ile gulat Şia ve mealcilik’ ifratı ile ‘tarihselcilik, modernizm’ tefriti arasında, 1400 senelik İslam’ın ana çizgisini oluşturmuş olan orta yol çizgisindeki ümmetin ortak adıdır. Ehl-i Sünnet, tekfirci olmayan Selefilere şirkten uzak duran tarikatçılara dek geniş bir yelpazeden oluşur! Ehl-i Sünnet, bir toprak parçasına sıkışmış basit bir yorum, belli bir zaman birimi için geçerli bir uygulama veya klikleşmiş basit ve küçük bir cemaat değildir. O, İslam’ın 1400 senelik tarihi boyunca binlerce alimin tefekkür, münazara, mücadelesi ile ortaya çıkmış olan fikir ve eserlerin farklı iklim ve kıtalardaki Müslümanlarca benimsenip etrafında kenetlenmesi ile İslam’ın ana gövdesini oluşturmuş İslam’ın ana damarıdır! “İslam’ın ilk dönemlerinde ortaya çıkan ‘fırkalaşma’ olgusu, beraberinde son derece yoğun bir ilmi hareketlilik de getirmişti. O kaygan ve heterojen zeminde Ehl-i Sünnet ulemanın, Sahabe’den devralınan sahih İslami çizginin bir yandan gayrimüslimlere, bir yandan da içteki bidatçı fırkalara karşı müdafaası için gösterdiği gayret, sadece samimi bir bağlanışla değil, aynı zamanda yüksek bir ilmi performansla hedefe ulaşmıştı.” (Ebubekir Sifil, Milli Gazete, 13 Mayıs 2004)

Günümüzde Ehl-i Sünneti birçok kesim suçlamaktadır. Ehl-i Sünnet'e karşı olmak ne kadar huzur verici ve rahatlatıcıdır da! Hem 1400 senedir, insan yapısından kaynaklanan ve doğal olarak ortaya çıkan eksik, yanlış, hataların sorumluluğu yüklenilmemiş olunmakta hem de yeni (!) bir iddiada bulunduğu için daha hata yapılmamış, tertemiz ve bembeyaz bir sayfa ile ortaya çıkılmaktadır! Oysa tarihte söylememiş söz, fikir kalmamıştır! 100 sene sonra bu tür fikirleri kimse hatırlamayacaktır! Ta ki, Amerika'yı yeniden keşfetmek isteyen birileri çıkana dek! Kurtuluş ise hurafe ve şirkten temizlenerek rotadan; Ehl-i Sünnet çizgisinden sapmamaktadır.

Ehl-i Sünnet, 1400 senelik İslam tarihinin ana omurgası olduğu için ne şirke bulaşmış bazı tarikatlar, ne tekfirci bazı selefilik, ne sahabeye hakaret eden bazı Şiiler ve ne de İslam'a ekleme veya çıkarma yapan ideolojiler İslam'ın özüne/bünyesine bir virüs gibi girip sızamamaktadır! Bir ucu tarikatlar, diğer ucu selefilğe kadar uzanan geniş bir yelpazeye sahip olan Ehl-i Sünnet, bazı selefilerin tekfirciliğini tarikat ruhu ile aşarken, bazı tarikatlardaki şirke bulaşan fikirleri de selefilğin tevhid akidesi ile düzelterek, İslam'ın orta yolu; ümmetin kurtuluşu bu çizgide olacaktır!

“Ehl-i Sünnet, Kur'an -ı Kerim'de ya da sünnette geçen bir kavram değildir. Resulullah'ın ashabına öğretip yaşadığı İslam'a uymayan inanç ve davranış gösterenlere karşı olan Müslümanların bir konum belirlemesidir. Yani bu kavramı bize Resulullah öğretmedi, 'biz Ali'nin Şiasıyız/taftarıyız' diyenlere karşı tepki gösteren Müslümanlar kendi konumlarını belirleme ifadesi olarak 'siz öyleyseniz biz de Ehlisünnet ve'l-cemaatiz' dediler. Bu anlamda bunda bir sakınca yok ve farklı anlamalar içerisindeki konumunuzu kast ediyorsanız ben Ehl-i Sünnetim demenizde de bir sakınca yoktur. Ama asıl kimliğinizi belirlerken doğru olan, ben 'Ehl-i Sünnetim' demek değil, 'ben Müslümanım' demek olmalıdır. Pek çok İslam anlayışı var, sen nasıl bir Müslüman'sın diye sorulduğunda o zaman 'Ben Ehl-i Sünnet bir Müslüman'ım!' deriz ve Ehl-i Sünnet'le de Resulullah'ın öğretip yaşadığı İslam'ı kast ederiz. “İslam küfrün ve inkarın alternatifidir, Ehl-i Sünnet ise diğer mezheplerin.” Ehl-i Sünnet yerinde kullanılırsa doğru bir kavramdır ve biz Ehl-i Sünnetiz demekten gocunmayız ama o İslam'ın bir vasfıdır, kendisi değildir. Çünkü biz bugün Müslümanların onda birini oluşturan Şia'yı ve İbadiyye'yi de, yanlış görmekle beraber, Müslüman sayarız. Müslüman ve İslam ümmeti dediğimizde hepsini kuşatırız. ‘Şia bizi öyle görmese bile!’ Zaten yanlış olmalarının bir sebebi de bu değil midir? Kaldı ki, özellikle günümüzde 'Ehlisünnet' ismine sürekli vurgu yapıp, kendi düşüncelerini bununla meşruiyet arayan pek çok kişi ya da grup, Ehl-i Sünnetten, yani İslam'ı Resulullah'ın ve onun ashabının yaşama biçiminden, en az Şia kadar uzaktırlar. Hatta günümüzdeki tarikatların çoğu Ehl-i Sünnet değildir, batını tarikatlardır.” (Faruk Beşer, Müslüman mıyız Ehlisünnet mi? Yeni Şafak, 1/05/2016) “Tarih boyunca İslam atölyesinde işlenen bütün fikirlerin yongaları (Küçük parçaları) sayılan şaz fikirler dahi atılmamış, bir tarafa kaydedilmiş, ama sevad-ı azam, ana damar, ana atölye orta çizgiyi hep muhafaza ede gelmiş, İslam'ın bütünlüğünü korumuştur. İcmanın bir anlamı da budur. İslam'ın bozulmadan sürmesinin garantisi de bu ittifaktır. Resulullah (sa), ümmetin ihtilafı halinde bu ana damara, sevad-ı azama tutunmasını emretmiştir.” (Faruk Beşer, Yeni Şafak, 23.12.2018)

Ehl-i Sünnet'e mensup olanlara 'Sünni' denilir. Ehl-i Sünnet'in karşıtı Ehl-i Bid'at'tır ve bu gelenekten ayrılanları ifade etmek için kullanılır. Mehmet Evkuran'ın ifadesi ile "Sünnilik, ortaya çıkış sürecindeki gelişmelere bağlı olarak savrulmaları engelleyen ve aşırı uçlar arasında bir dengeyi merkeze alan ve orta yolcu bir yaklaşımdır. İslam dünyasındaki kuşatıcı ve kucaklayıcı ana dini akımdır. Dinin kendisi değildir. Dini anlama ve yorumlama biçimlerinden biridir. Bunların en doğrusu denilebilir."

Ehl-i Sünnet, İslam düşünce tarihinde, İslam mesajının anlaşılması ve yaşanması konusunda Müslümanların ihtiyaçlarını karşılayacak çözümler üreten, siyasi-itikadı ve aynı zamanda fıkhi bir düşünce ekolüdür. Ehl-i Sünnet, Hz. Peygamber ve ondan sonraki ilk nesillerin din anlayışına bağlı kalan ve 'genel dini akımdan ayrılmayan' kimselerin adıdır. Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, tek bir eğilimi temsil eden bir akım olmayıp, farklı eğilimleri içinde barındıran dini-toplumsal yapıdır. Bu yapıyı temsil eden Sünniler, Hadis taraftarları, Eşarilik ve Maturudilik adı altında güçlenmiş ve günümüze kadar varlığını sürdürmüştür.

Eşariler'den Abdülkahir el-Bağdadi, Ehl-i Sünneti "Ehl-i bidatın görüşlerini reddeden kelim, fıkıh, tefsir, kıraat ve Arap dili alimleri, şeriata bağlı sufiler, Müslüman mücahidler ve Sünni akaidin hakim olduğu coğrafyada yaşayan Müslüman halk kitlesinden oluşur." (el-Fark beynel fırak, s. 12, 189-191) şeklinde tarif etmektedir. İbn Hazm İslami mezhepleri, 'Ehl-i Sünnet ve cemaat, Mutezile, Mürcie, Şia ve Hariciler olarak beş grupta toplamış, bunlardan Ehl-i Sünnet'i hak ehli", onun dışındakileri ise, batıl ehli" olarak belirttikten sonra, 'Ehl-i Sünnet'i, sahabe ve tabiinin seçkinleri, ehl-i hadis ile onlara uyanlar' (İbn Hazm, el-Fisal, II/113) diye tanımlamıştır. İmam Tahavi ise bu konuda şunları söylemektedir: "Bu din, ifratla tefritin ortası, teşbihle tatilin (Allah'ın sıfatlarını tümünden reddetmek) ortası, cebr ile kaderciliğin ortası, ümitsizlikle aşırı güvenin ortası, korku ile ümidin ortası bir yoldur. İşte dinimiz, zahiren ve batınen budur. Tefrika görüşlerden, reddedilen mezheplerden, müşebbihe, mutezile, cehmiyye, cebriyye, kaderiyye v.s. gibi Ehl-i Sünnet ve'l cemaat'e muhalefet eden, yanlış sapan mezheplerin görüşleri Ehl-i Sünnet alimlerince incelenmiş ve delillere dayanan ikna edici cevaplar verilmiştir." (Tahavi, Şerhu akiteti'- Tahaviyye, 587)

"Ümmetin toplumsal bütünlüğü açısından avantaj sağlayan bu ana damar çok farklı görüşleri bünyesinde barındırdığından yekpare, statik ve tekdüze bir yapı değil, İslam tarihi boyunca çok farklı görüşleri ve tarihsel figürleri içinde barındıran dinamik ve çok renkli bir oluşumlar manzumesi veya yelpazesi olarak görülmelidir. Çünkü Ehl-i Sünnet kavramı farklı tarihsel dönemlerde farklı fikri ekollere isim olarak verilmiş, farklı tarihsel süreçlerde farklı oluşumlar tarafından temsil edilmiştir. Ehl-i Sünneti hakkında "havz-ı kebir-büyük havuz" veya bir "koalisyon" nitelendirmeleri yapılmıştır. Sünni gelenek içindeki alimler arasında da önemli görüş ayrılıkları mevcut olagelmıştır. Örneğin; İslam tarihinin erken dönemlerinde nasların zahir anlamlarını esas alan ve teviline karşı çıkan, akli argümanlarla inanç esaslarını temellendirmeye dayanan kelam metoduna cevaz vermeyen Selefî anlayış Ehl-i Sünnet'i temsil ederken, ileriki yüzyıllarda kelam metodunu kullanan Eşari ve Matüridi gibi imamlar Ehl-i Sünnet'in en önemli temsilcileri olmuşlardır. Öte yandan Ehlü'r-rey ve Ehlü'l-eser hadis ayrışmasının her iki tarafı da Ehl-i Sünnet'in en önde gelen temsilcileri olarak Ehl-i Bidat'a karşı ortak mücadele vermişlerdir. Hasan el-Basri, Ebu Hanife, Ahmed b. Hanbel, İbn Küllab, Kalanisi, Haris el-Muhasibi, İmam Eş'ari ve İmam Matüridi gibi farklı özellikleri öne çıkan şahsiyetler, Ehl-i Sünnet'in en meşhur prensiplerinin savunuculuğunu yapan ve Ehl-i Bidat'la mücadele eden alimlerdir. Sünniliğin öğretilerinin teşekkülünde en etkin olmuş mezheplerden biri olan Mutezile başta olmak üzere, mezhepler tarihinden bildiğimiz mezheplerin büyük çoğunluğu yok olmuştur. İslam dünyası günümüzde alt gruplarıyla birlikte iki büyük ana fırkaya ayrılmış vaziyettedir: Ehl-i Sünnet ve Şia. Şia'nın üç büyük alt grubu ise İmamiyye, İsmailiyye ve Zeydiyye'dir. Allah'ın sıfatları: Allah'ın zati sıfatları konusunda İslam mezhepleri arasında ihtilaf yoktur. İhtilaf, Allah'a görme, işitme, konuşma gibi bazı özellikler yükleyen sübuti sıfatlar ve haberi sıfatlar denilen insan biçimci benzetmeler türünden olan sıfatlar konusundadır. Bir uçta bu sıfatları ifade ettikleri şekilde anlayan Müşebbihe ve Mücessime kategorisi altında mütalaa edilen fırkalar vardır. Bunlar Allah'ın bu tür sıfatlarını yaratıkların sıfatlarına benzetme hatasına düşmektedirler. Karşı uçta ise Allah'a herhangi bir sıfat yüklenemeyeceğini savunan, dolayısıyla sıfatsız bir uluhiyet anlayışına düşen Mutezile vardır. Onlara göre ise Allah, zatından ayrı sıfatlarla değil zatıyla bilir, görür, işitir, konuşur ve

yaratır. Bu konuda Ehl-i Sünnet teşbihe de, tatil'e de düşmeksizin orta yol çizgisini korur. Onlar Kur'an'da Allah'ın bu sıfatları kendisine yüklediğini, dolayısıyla bunları tasdik etmek gerektiğini, inkarın küfür olduğunu savunurlar. Allah'ın sıfatları ne Mu'tezile'nin savunduğu gibi zatının aynı, ne de Mücessime ve Müşebbihe'nin savunduğu gibi zatının gayrıdır. Sıfatlar Allah değildir, fakat Allah'tan başka da değildir, Allah ile kaimdirler. İnsan İradesi ve Hürriyeti: Bu konuda Cebriye mezhebi, Allah'ın mutlak iradesi karşısında kula hiçbir inisiyatif vermeyerek bir uca sürüklenirken, Mutezile mezhebi ise Allah'ın, kullarına dileme gücü verdiği ve kulların fiillerine hiçbir müdahalesi olmadığını savunarak karşı uca sürüklenmektedir. Ehl-i Sünnet bu konuda da itidal ve denge çizgisini hassasiyetle korumaktadır. Kullar ne Mutezilenin dediği gibi fiillerinin yaratıcısıdır, ne de Cebriyenin dediği gibi rüzgar önündeki yaprak misali ilahi iradenin figüranlarıdır. Fiillerinin kesbedicisidirler ama yaratıcısı değildir. Yaratma sadece Allah'a mahsustur. Kul diler; kesbeder, Allah da dilerse yaratır. İman Amel İlişkisi: Hariciler büyük günah işleyenlerin dinden çıkıp kafır olduğu görüşündedir. Mutezile ise imandan çıktığını fakat hemen küfre düşmediğini, imanla küfür arasında bir yerde (el-menzile beyne'l-menziileteyn) durduğunu, tövbe ettiği ve o günahı terk ettiği takdirde İslam'a döneceğini, tövbe etmeden ölürse kafır olarak öleceğini savunmaktadır. Mürcie ise iman ile amel arasında ilişki olmadığı kanaatinde dirler. Ehl-i Sünnet ise imanla amel arasındaki irtibatı koparmaksızın arada ayniyet olmadığını savunur. Onlara göre büyük günah işleyen tövbe etmese bile mümindir ama fasık yani günahkar mümindir. Tövbe etmeden ölürse Allah dilerse affeder, dilerse günahı oranında azap eder. Ne kadar günahkar olursa olsun kible ehlinden ölenlerin cenaze namazı kılınır ve onlar için mağfiret dilenir. İnsanlar hiçbir kişi hakkında cennetlik veya cehennemlik hükmü veremez, bunu ancak Allah bilir. Ehl-i Sünnet bu konularda da yine itidalini ve kucaklayıcılığını sergilemektedir: Mümkün olduğunca 'Ben Müslüman'ım' diyenleri İslam dairesinden dışlamayarak kucaklayıcılığını ve kuşatıcılığını ortaya koyarken diğer yandan Allah'ın mutlak iradesine de sınır koymama hassasiyetlerini sürdürmektedirler." (Prof. Dr.Selahattin Polat, Stratejik Olarak Ehl-i Sünnet Bilinci, Takdim Dergisi, sayı: 1)

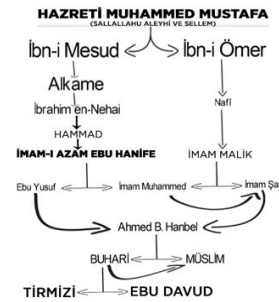
Selefiyye ve Maturidiyye ve Eş'ariyye olarak, metod bakımından üçe ayrılmaktadır. Selefiyye, yorum ve teşbihe kaçmadan nasları olduğu gibi kabul edenlerin mezhebidir. Mesela İmam Malik: "Şüphesiz ki Rabbiniz Allah, gökleri ve yeri altı günde yarattı, sonra da Arş üzerinde istiva etti" (A'raf, 154) ayetinin tefsirinde: "İstiva malumdur, keyfiyeti ise meçhuldür. Bu konuda soru sormak bid'attır" demiş, teşbih ve te'vile gitmemiştir (Kurtubi, Tefsir, VII/217-218) İmam Maturidi ve Eş'ari'nin temsil ettiği Ehl-i Sünnet-i amme ise, Cenab-ı Hakkı mahlukata benzetmekten tenzih gayesiyle müteşabih nasları tevîl etmişlerdir. (İzmirli İsmail Hakkı, Yeni İlmî Kelam, s. 97) Günümüzdeki Selefiler, sünneti devreden çıkarılardan ve 'Kur'an İslam'ı' dedikleri şeyin de vahiy İslam'ı değil, kendi küçük akıllarının İslam'ı olduğu anlaşılardan (Faruk Beşer, Sünnetin vahiy ile ne alakası var? Yeni Şafak, 30/08/2015) daha tutarlı olarak, 'Kitap ve sünnet önümüzde, onlara bakar hüküm veririz, mezhepler sonradan ortaya çıkmış bidatlerdir' demektedirler. Ama onlar da sıkıştıklarında işin içine kendi yorumlarını katıyorlar, ya da 'bu konuda Bin Baz şöyle diyor, İbn Teymiye böyle demiş' demek zorunda kalıyorlar. İşte bu da görüş bildirme adına bir mezhep edinme değil midir? Bunun diğerinden farkı nedir? Yeter ki, mezhep içtihatlarını sabit din olarak görmeyelim." (Faruk Beşer, Yeni Şafak, 21/08/2015)

Ehli Hadis (Hanbeli ekolü), kelam ilmine ve teville karşıdır. Metin üzerinde yorum yapmazlar. Nasları zahirine göre aldıklarından mücessimeye düşme tehlikesi söz konusu olabilmektedir. Bu nedenle Ehl-i Sünnet'te en güzel tasnif; ehli hadis ve ehli rey ya da selef ve halef veya kelam ve nakil şeklinde bir tasnif olur. Peki, ehli hadis ile ehli rey ilişkisi nasıl olmalıdır? Muhaddis el-A'meş Ebu Hanife'ye: "Sizler doktorsunuz, bizler ise eczacıyız" (İbn Abdilberr, Camiu beyani'l-ilm, II/131) diyerek olayı formüle etmiştir! Ehli rey ilaçlar arasında doğru olanı seçen doktor, ehli hadis ise ilaç makamındaki hadisler üzerinde uzman olup onları doktor için hazır hale getiren kişilerdir!

Günümüzde ne yazık ki Ehl-i Sünnet olduğunu söyleyenler de karşı olanlar da Ehl-i Sünnet tanımını ve sınırlarını ne yazık ki bilememektedir. Birbirlerini tekfir etme noktasına gelen selefilik de sufilik de, Ebu Hanife'de Buhari'de Ehl-i Sünnetin içindedir. Zaman, onların bir arada yaşanıp içselleştirilebileceğini, kabul edilip pratiğe yansıtılabileceğini bizlere göstermiştir.

Dört mezhebi anayol kabul edip, yola devam eden akımdır Ehl-i Sünnet. İmam Şafi, Medine'de İmam Mâlik'ten fıkıh ve hadis ilmi almış, Süfyan b. Uyeyne'den, Fudayl b. İyaz ve amcası Muhammed b. Şafi ve diğerlerinden hadis rivayet etmiştir. İmam Şafi, H. 187'de Mekke'de ve 195'te Bağdat'ta İmam Ahmed b. Hanbel ile buluşmuş ve ondan Hanbeli fikhını ve usulünü, Kur'an 'ın nasih ve mensuhunu öğrenmiştir. Bağdat'ta onun eski mezhebinin esaslarını ihtiva eden "el-Hucce" adlı eserini yazmış sonra H. 200'de görüşlerinin en çok yaygınlaşacağı Mısır'a gitmiştir. 204/819'da Receb'in son cuma günü Mısır'da vefat etmiştir. (el-Hudari, Tarihu't-Teşri'i'l-İslami, s. 254; Muhammed Ebu Zehra, Usulü'l-Fıkh, s.12.; ez-Zühayli, el-Fıkhü'l İslami ve Edilletüh, I/35, 36; Hamdi Döndüren, Delilleriyle İslam Hukuku, 9, 78) İmam Malik, Ebu Hanife ile görüşüp, onunla münazaralarda bulunurdu. Onların bu görüşmeleri gayet nezih bir şekilde cereyan eder ve her biri diğerinin fıkhıdaki üstünlüğünü överdi. Bunun gibi o, Keys, Evzai, Ebu Yusuf, Muhammed b. Hasan, Hammad vb. çağın seçkin alimleri ile ilmi sohbetlerde birlikte olur, onlarla bir araya gelme fırsatı bulduğunda bunu hiç bir zaman kaçırmazdı. İmam Malik'in ilimdeki büyüklüğü hakkında, onun önünde diz çökmüş ve ilminden feyz almış büyük fakih İmam Şafi şöyle demektedir: "Malik, Allah'ı Teâlâ'nın, Tabiinden sonra kullarına karşı hüccet olarak gönderdiği bir insandır." (Suphi es-Salih, Hadis İlimleri ve Hadis İstihlaları, s. 330)

Hangi alim kimden ders aldı?

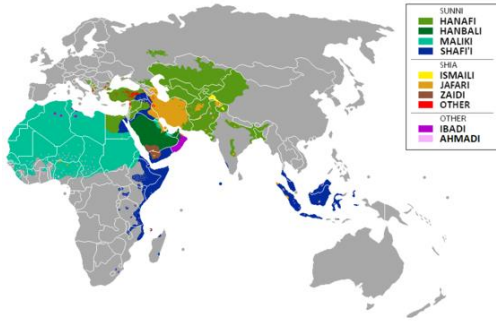
Ehl-i Sünnetin genel özellikleri

Tekfirci değildir; "ehli kible tekfir edilemez!" görüşünü kabul eder. Ehl-i Sünnet tekfirden sakınılması konusunda büyük hassasiyet göstermiştir. Hanefî alimi imam et-Tahavi, 'Ehli kiblede hiç kimseyi cennete veya cehenneme indirmeyiz, onların gizli hallerini Allah'a havale ederiz.' (Tahavi, el Akidetü't-Tahaviyye, s. 21) demektedir. Müctehid imamlar, "Kible ehlinin tekfiri caiz değildir." hükmünde ittifak etmiştir. (İmam-ı Azam-ı Fıkh-ı Ekber, s. 424, Molla Hüsrev- Dürevi'l-Hükkam, II/376) "Ehl-i bidat mezheplerinden bazısının diğer Müslümanları tekfir etmesine rağmen, Ehl-i Sünnet'e göre kim olursa olsun ehli kiblede hiç kimse tekfir edilmez; onların arkasında namaz kılmamazlık edilmez; büyük günah da işleseler onların cenaze namazı kılınır ve hayır dua edilir." (İbn Mace, Cenaiz, 31; Acluni, Keşfü'l-Hafa, II/32) "Ehl-i kible zarurat-ı diniye üzerinde ittifak eden kimselerdir." (Ali el-Kari, Şerhu'l-Fıkhı'l-Ekber, 139) Ehl-i kibleyi, Ehl-i Sünnet ve ehli bidat şeklinde ikiye ayıran alimler Mutezile, Şia, Kerramiye, Mücessime, Müşebbihe, Mürcie gibi bid'at mezheplerini de ehli kiblede saymışlar; fakat açıkça İslam'ın temel naslarını değiştiren, bozan, reddeden Batınilik, Gulat-ı Şia, Hariciye (Müslüman kanını helal saymışlardır), Cehmiye, Bahaiye, Kadıyanilik, Ahmedilik, Nusayrilik, Dürzilik gibi fırka ve mezhepleri ehli dalaletten saymışlardır. Açıkça kelime-i şehadet getiren ve kibleye dönüp namaz kılan her Müslüman,

cemaattendir; bir insanın diliyle söylediğinin aksini yapana kadar ona inanılır; Hz. Peygamber'in bu konudaki "Kalbini yarıp da baktın mı?" (Buhari, Zekat, 1; Müslim, İman, 8) buyruğu esas alınır. Nitekim Resulullah Efendimiz, Ebu Zerr'in rivayet ettiği bir hadis-i şerifte, "Kimse kimseyi fasıklıkla itham etmesin. Buna hakkı yoktur. Aynı şekilde küfürle de itham etmesin. Şayet küfür ithamında bulunur da, itham edilen böyle bir sıfatın sahibi değilse, bu sıfat muhakkak itham eden kimseye döner" buyurmuştur. (Buhari, Edep, 44) "Halife Hz. Ali'ye karşı olan Hariciler, "Hüküm vermek yalnızca Allah'a aittir" (En'am, 57) mealindeki ayeti kendilerine göre yorumlayıp Hz. Ali'nin, Muaviye ile ihtilafında çözümünü hakeme bırakmasını tekfir sebebi saymış ve ona "kafir oldun" demişlerdir. Büyük fıkıh (İslam ibadet ve hukuk) alimi Serahsi bu konuyu değerlendirirken iki önemli kuralın altını çizer: Hz. Ali, onların doğru olmayan tevillerine dayanarak yaptıkları bu ağır ithama karşı misliyle mukabele etmedi, onları, yanlış da olsa bir ayetin teviline (yorumuna) dayanmaları sebebiyle "din kardeşleri" olarak kabul etti, hayat ve söz hakkı tanıdı. Şu halde Ehl-i Sünnete göre, tevil varsa tekfir yoktur." (Hayrettin Karaman, Ehl-i Sünnet tekfirden kaçırır, Yeni Şafak, 8/01/2016) Elbette tarihi süreç içinde Ehl-i Sünnet içinde de birbirini tekfir edenler de çıkmıştır ama bu bir kural olarak yerleşmemiş, ümmetçe benimsenmemiş ve istisna olarak kabul edilmiştir ve Ehl-i Sünnet bünyesine yabancı olduğu için zamanla bu aşırı tepkiler devamlılık kazanmadan ortadan kalkmıştır! Tarihi süreç içinde Buhari ve Ebu Hanife birbirileri ile zıtlasma içinde olmuştur ve bu gizli saklı bir şey değildir. Ama zamanla bu ayrılık ortadan kalkmış ve her ikisi de Ehl-i Sünnet içinde özümsemiş ve benimsenmiştir. Olayların içinde iken gösterilen tepki, olaydan uzaklaştıkça azalmış ve herkes hak ettiği makama, mertebeye sahip kılınmıştır! Bu ve benzeri örnekleri gösterip Ehl-i Sünneti eleştiren kardeşlerimize bir kaç hatırlatma yapalım. 'Modernist/mealcî/mutezili' gibi isimlerle anılan ve günümüzde Ehl-i Sünneti eleştirenlerle bir bakalım: Prof. A.B., Prof. M.Ö.'ü eleştirirken; M.Ö., M.İ'nu Kur'an usulü konusunda eleştirmekte, A.B. ayrıca M.İ'nun evrim konusundaki görüşlerini kabul etmemekte, Prof. İ.G. ise, Kur'an usulü konusunda M.İ'nun yaklaşımını eleştirmekte, Prof. M.Ö., Prof. C.T. ve A.B.'a eleştiri getirmekte ve tüm bu eleştirilerde bazen ağır ithamlarda da bulunabilmektedir! Daha bu kişiler ortaya çıkmalı, meşhur olalı 15-20 sene olmamıştır ve sonuç ortadadır! Benzerinin yaşandığı ve zamanla suların durulduğu, ana damar olan Ehl-i Sünnete eleştiri yaparken biraz da bazı kesimler kendilerine bakmalardır! Tarihte Mutezile'nin "mihne olayı" ile günümüzde mealcilerin kendi yorumlarını "indirilmiş din" diye kutsayıp Ehl-i Sünnet görüşleri "uydurulmuş din" diyerek tekfir etmeleri arasında hiçbir fark yoktur ve aslında salt akıl ve aktüel bilimin çizgisinin 1400 senedir pek değişmediğinin de göstergesidir! Yine hatırlatalım ki, Allah azze ve celle bize Müslüman adını vermiştir (Hac, 78) ama daha sonrada mümin (Hucurat, 14) olmamız gerektiğinin de altını çizmiştir. Yani, mealcilerin "müslüman" sıfatı yeter çağrısı, Kur'ani açıdan eksiktir!

Ehl-i Sünnet, hadisi red etmeyen ama israiliyat ve mevzu hadise de karşı olan, şirke bulaşmayan tasavvufu savunan, farklı-yeni fikirlere hoşgörü ile bakan, belki ilk başlarda bu yeni fikirlere tepki verilse bile zamanla bu tepkiyi azaltıp, 1400 senelik çizgiyle uyum içinde olacak şekilde bu fikirleri benimseyen bir fikir akımıdır. Tevhid akidesine zerre toz kondurmayan, tevil yolu ile de olsa bu ana fikre karşı ortaya atılan fikirleri eleştirip, 'kişileri değil, fiilleri' reddeden ve akli reddetmeyip, aklın konumunu da ilahi vahyin sınırları içinde kabul eden yolun adıdır. Kısaca Ehl-i Sünnet ana damardır! Güncellenmesi gereken yerler olabilir, yeni sorunlara cevaplar gerekebilir hatta zamanla yanlışlanan yönleri de ortaya çıkabilir ama tamamen ret sadece zaman kaybıdır! Ehl-i Sünnet, ana damar olarak; akılcı, batını tüm yorumları geride bırakarak tarih sahnesinde ortaya çıkan aşırı görüşleri törpüleyen, eksik kalan fikirlerin içini doldurup bünyesinde toplayan ve böylece yoluna devam eden İslam'ın ana yorumudur! Ehl-i Sünnet bu yeni görüşlerle ufkunu açar, bünyesine aldıkları ile de gelişerek yoluna devam eder. O, fikirleri edille-i şeriyeye süzgeçten geçirerek alır, büyür ve yoluna devam eder. Bunun için ise yeni fikir, içtihatlarla gerek vardır. Bu yolda da kendisine, 'Müctehid hata yaparsa bir sevap

alır, doğru yaparsa iki sevap' (Buhari, İ'tisam, 21; Müslim, Akdiye, 15) hadisini kılavuz edinir. Müctehidin hataları, niyeti, sevabı onunla Allah arasındadır! İsmet sıfatlı hiç bir insan ve hatasız tek bir kul ve eser yoktur! Dolayısı ile mezhepler asla din değil, sadece ilim ve ihlasına güvendiğimiz âlimlerin Kur'an ve sahih sünnetten anladıklarıdır; yorumlardır! Tarih içinde ümmetin sınırları genişledikçe ve icthad kapısı kapandıkça nasıl hurafe, bidat ve şirk ümmetin içine İslami görüntü şeklinde girmişse, aynı etki fikirsel bazda Ehl-i Sünnet ana damarını da etkilemiş ve zamanla bozulmalar ortaya çıkmıştır. Fakat bu damarın tecrübesinden faydalanmamak ve üzerine önce Kur'an sonra sahih sünnet eksenli ve geçmiş ulemanın yorum ve metotlarından istifade ederek yeniden ekleme yapmamak ve aksine sıfırdan yeni bir akım ortaya çıkarmaya çalışmak, Ehl-i Sünneti 1400 sene geriden takip etmekten başka bir sonuç doğurmayacaktır! Tarih; akıl, vahiy, sahih sünnet ve insan faktörü ile Ehl-i Sünnet çizgisini oluşturmuştur. İnsanlar "yeniden" aynı tecrübeleri yaşayarak gelecekleri nokta, Ehl-i Sünnet çizgisi dışında başka bir şey olmayacaktır! Eleştiriye, vahiy eksenli bir arınmaya evet, Amerika'yı yeniden keşfettirecek zaman kaybına kesinlikle hayır! Oryantalizmden etkilenen tarihselcilik ve mutezili /aklı önceleyen akım olan mealcilik! İkisi de aşırı uçtur. Gulat ve tekfir gibi bunları da Ehl-i Sünnet aşmalıdır! Eğer iddia edildiği gibi Sünnetin devre dışı bırakılması Müslümanların saflarını birleştirecek olsaydı, mealciler tek vücut olur, kısa zamanda pek çok fırkaya ayrılmaz, liderlerinden birbirine aykırı görüşler sadır olmazdı. 'Sünnet'in ümmeti parçaladığını söyleyenler bugün bir ilmihal kitabı yazmaktan aciz oldukları gibi, namazın ne ve kaç vakit olduğu noktasında dahi ittifak edememektedir. Bir kısmı namazın beş, diğeri dört, üç, başka bir grup da iki vakit olduğunu savunmaktadır. Hatta namaz yerine dua kavramını koyanlar bile mevcuttur! Yine, "İsrailiyyat, Mevzuat, Rical İlmi" ve "Kıyas, Tevil" gibi metotlardan habersiz olanlar, Ehl-i Sünneti; taklitçi ve sorgulamayan ilan edebilmektedir... ABD; milliyetçilik ve wehhabilikle, Rusya; Şiilik ve sufizm ile sömürüden pay almak istemektedir. Önlerindeki tek engel ise orta yol ümmeti olan Ehl-i Sünnet'tir! "CIA eski başkanı Graham Fuller, 'İslam'sız Dünya' adlı eserinde, 'ABD'nin dünya hakimiyeti önünde' tek engel sunni Müslümanlardır. Vehhabilerle ortak çalışıyoruz. Şiileri kullanıyoruz. Sunni iktidarların yıkılması ile önümüzdeki engel kalkacak büyük İsrail kurulacaktır.' demiştir." (M. Necati Özfatıra, Türkiye, 25.7.2017)

Nurettin Yıldız, Ebu Bekir Sıfil, Faruk Beşer, Yusuf el-Kardavi, Hayrettin Karaman gibi alimler günümüzde Ehl-i Sünnet geleneği içinde olup, kendilerinden istifade edilecek alimlerimizdendir.

İslam rejimi adı altında Wehhabiliği ve Şiiliği topluma empoze etmeye çalışan, vahdet kılıfı altında mezhepçilik yapan İran ile Suud rejimlerinin Allah ıslah etsin! Yaşasın ümmet şuuru odaklı Ehl-i Sünnet merkezli İslam anlayışı! İslam alemi ümmetim, Ehl-i Sünnet mezhebimdir!

Ahlak

İslam, insan tevhid eksenli erdemli bir hayat yaşaması için gönderilmiş dindir. Peygamberimiz, “Ben ancak güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim.” (Buhari, El Edeb’ul Mufred, Malik, el-Muvatta, II/904; Suyuti, C. Sağır, I/79; İmam Ahmed Müsnedi, c: 2, hadis no: 318. Elbani de, 'Silsiletu'l-Ehâdîsi's-Sahîha'; hadis no: 45; Ahmed, II/381; Malik, 1. II/904) “Kim kötü söz ve davranışları bırakmazsa onun yeme-içmesini terk etmesine Allah’ın ihtiyacı yoktur.” (Buhari, Savm, 8; Tirmizi, III/ 707) Ayeti kerimede de, “Kuşkusuz namaz hayasızlıktan ve kötülükten meneder.” buyrulur. (Ankebut, 45) Yani ibadetlerin amacı da insanları ahlak üzerine yaşamaya yönlendirmektir. Davranışlara yansımayan ahlak, ibadetlerin de sadece hareketlerle sınırlı olduğunun, ruhunun kavranmadığının göstergesidir.

Ahlak üçe ayrılır: Bireysel ahlak: Yalan söylememek, gıybet yapmamak gibi. Sosyal ahlak: Faiz yememek, nikahsız yaşamamak gibi. Evrensel ahlak: Adaletsiz olmamak, Hz. Adem merkezli kardeşlik hukuku gibi. “Ahlakı, Kur’an olan” (Müslim 1/514 Hadis no: 746) peygamberimizin yaşamı da Kur’an pratiğinin hayata yansımaları ile doludur.

İhlas

(Bu bölüm daha çok İmam-ı Gazali'nin 'İhya'sından özetlenmiştir.)

İhlas, insanın yaptığı tüm amelleri (namaz kılmadan, tesbihata, sadaka vermeden bir çocuğun başını okşamaya dek) ‘sadece Allah rızasını kazanmak için’ yapmasıdır. (Ragıb el-İsfahani, Müfredat, hls; Lisânü'l-Arab, hls; Gazzali, IV/379-380) “Gösteriştin ve çıkar kaygılarından arındırıp sadece Allah için yapmak ibadet yapmaktır.” (DİA, İhlas maddesi) “Allah, sadece amelin ihlaslı olanını kabul eder.” (Münavi, Feyzul Kadir, I/217) ve şeytan da ancak ihlaslı kullar hariç insanları kandırabilir. (Hicr, 40; Sad, 83) Kur’an’da Yüce Rabbimiz namazı gösteriş için kılanlara ‘yazıklar olsun!’ diye hitap etmektedir! (Maun, 6) İhlasın zıttı riyadır! (DİA, Riya medddesi) Riya, yapılan bir iş, ibadet, hareketin Allah rızasını kazanmak ‘dışında’ menfaat, gösteriş, reklam için yapılmasıdır. Riya, gizli şirk, şirk ise ebedi cehennemliklerin en büyük vasfıdır. (Nisa, 48) Fudayl b. İyaz bu konuda şöyle söylemektedir: “İnsanların hatırı için ameli terketmek riya, onları memnun etmek için amel etmek şirk, bu iki durumdan kurtulmak ihlastır.” (Cürçani, Ta’rifat, el-İhlas) Peygamberimiz, “Sizin için en çok korktuğum şey, küçük şirk, küçük şirk nedir ey Allah’ın Rasulü?” diye sordular. Resulullah Efendimiz şu cevabı verdi: “Riya, yani gösteriştir.” (Ahmed, V/428, 429; İbn Mâce, Zühd, 21) Şirk ise, kara gecede, kara taş üzerindeki kara karıncanın ayak sesinden daha gizlidir. (Taberani, Mu’cemü’l-evsat, IV/10, hadis no: 3479; Ebu Nuaym, VII/112; Heysemi Mecmeuz-Zevaid: IV/177, Elbani İrvau’l-Galil, 2562)

Şeriat, üç bölümdür: “İlim, amel, ihlas.” Yani bir Müslüman, ilk ilahi emrin gereği ‘OKU’malı, sonra bu elde ettiği bilgiyi pratiğe aktarmalı; amel etmeli fakat bu amelinde de ‘ihlaslı’ olmalıdır! Günümüz Müslümanları daha ilk aşamada yolda kalmaktadır. Dinini, onun ilmihalini, itikadını, kitabını bilmemektedir. Okuyup bilenler ise bildiği ile amel konusunda sorunlar yaşamaktadır. En son aşamaya gelebilen; okuyup, okuduğu ile amel edebilen müminlerde bu amellerinde ihlaslı, samimi olmak, yapılan her türlü amelinde sadece Allah rızasını hedeflemelidir. İslam’ın kulaktan dolma, geleneksel olarak bilindiği günümüzde, uygulamada görülen eksiklik ve aksaklıklar bir yana, yapılan bu bilgiden uzak, eksik amellerin ne kadarı ihlas kavramının içine girebileceği de ayrı bir tartışma konudur.

Bu yazımızda ‘OKU’yup okuduğunu pratiğe geçirirken dikkat edilmesi gereken en önemli husus, ihlas üzerinde duracağız! Tekrar hatırlatalım ki, şeytan sadece ihlaslı kulları kandıramayacaktır! (Hicr, 40) Bir mümin düşmanını iyice tanımalı ki, ondan gelebilecek tehlikelere karşı hazırlıklı olabilsin. Şimdi bir Müslüman’ın en büyük düşmanlarından olan riya ve ihlas konusunu örneklerle açıklayalım.

Bir insan okur ve uygular, mesela namaz kılar, oruç tutar, kurban keser, Kur'an okur, ilim öğrenir hatta dini yolunda şehit bile olabilir. Tüm bunlar bile, eğer ihlas yoksa insanın cennete gitmesini garantileyemez! Zaten Allah'ın rahmeti olmasa peygamberler dahil hiç kimse cennete giremez! (Buhari, Rikak, 18; Müslim, Münafikin, 71-73)

Namaz: "Yazıklar olsun o namaz kılanlara ki onlar namazlarından gafilirdirler (bilinçsizce namaz kılarlar ve gösteriş yaparlar)." (Maun, 4-5) "Unutmayalım ki kıldığımız namaz bizi Allah'a yaklaştırmıyor, kötülüklerden uzaklaştırmıyorsa o namazımızda büyük bir eksiklik var demektir. (Ankebut, 45) "İçten bir inanç ve bağlılık göstererek 'sadece' Allah'a ibadet et." (Zümer, 2, 11)

Oruç: " Nice oruç tutanlar vardır ki, orucundan kendisine aç ve susuz kalmaktan başka bir şey yoktur." (İbn-i Mace, Siyam, 21; No:1690; II/539; Hakim, Müstedrek, I/431)

Kurban: "Kurbanların ne etleri nede kanları Allah'a ulaşır. Fakat Allah'a sadece sizin takvanız ulaşır." (Hac, 37) Takva: Kulun, Allah'ın azametinden korkarak ve rahmetini ümit ederek ibadet etmesidir. Takva kelimesi haşyet/huşu ile bağlantılı bir kavramdır. 'Huşu'yu Cüneyd-i Bağdadi, "kalplerin ileri derecede saygı ve sevgiden dolayı Allah'a boyun eğmesi." şeklinde tarif etmektedir. (Kuşeyri, er-Risale, s. 115-120)

Kur'an okumak: "Nice Kur'an okuyucuları vardır ki Kur'an onlara lanet eder." (Gazali, İhya, I/274. Bu söz hadis değildir!) Yani, "Okuyan kimse emirlere aykırı davrandığında, yasakları çiğnediğinde Kur'an' bu davranışlara lanet etmektedir." (Teymiyye, Mecmu el Fetava)

Mü'min Müslüman olma: "İman ettim deme, Müslüman oldum de." (Hucurat, 14) Demek ki, bazı insanlar Müslüman olduğu halde, yani pratikte bazı İslami emir ve yasakları uyguladığı halde imanı tam mükemmelleşmemiş olabilmektedir. Zaten günümüz Müslümanlarının da en büyük sorunu bu değil midir? Dışarıdan ibadetleri yapar gözükür ama imani noktada zaaf sahibi olduğu için ibadetlerin gayesini davranışlarına yansıtamayan Müslümanlar ne yazık ki İslam'ı da yanlış temsil etmektedir!

İman: "Ey iman edenler, Allah'a ve Resulüne iman edin ve Allah'tan korkun." (Nisa, 136) "Ey iman edenler Allah'tan korkun ve ancak Müslüman olarak can verin." (Ali İmran, 102)

Allah'ü Teala bizlerin dış görünüşüne, sakalımıza, sarığımıza veya başörtümöze değil, bizlerin kalbinde bulunan takvanın derecesine bakar: "Allah sizin giyinişinize veya dış görünüşünüze değil, kalbimize bakar." (Müslim, Birr, 33; İbn Mace, Zühd, 9; Ahmed b. Hanbel, II/285, 539) Tabi bu hadis, "namaz kılmasam da kalbim temiz, dedem hacı" diyenlere asla bir delil teşkil etmez. Kimse dedesinin yemesiyle doymadığı gibi onun ibadetiyle de cennete gidemez!

Kıyamet günü cehenneme ilk girecek olanlar şehitler, alimler ve zekat verenlerdir. (Müslim, İma-re, 152) Şehitler; Allah'ü Teâlâ'nın, 'sana can verdim, kuvvet verdim, bunu nerede harcadın?' sualine, dünya şehidi şu cevabı verir: 'Canımı senin yoluna verdim, kanımı akıttım.' Kendisine 'Yalan söylüyorsun!' denir. 'Sen ne kadar cesur insan denilsin diye, ne kadarda kahraman biri denilsin diye savaştın ve öldün. Sana cesur, kahraman denildi de.' Sonra onun için 'cehenneme dek yüzüstü sürükleyin' denilir ve bu kişi cehenneme atılır. Alimler; alim kişi ilmini Allah rızası için anlatmadığından, 'ne kadar da alim, nede güzel vaaz ediyor, ne çok bilgisi var' denilsin diye, gösteriş için ilmini anlattığından dolayı o da cehenneme dek yüzüstü sürüklenir ve cehenneme atılır. Zekat; zekat, bağış veren zenginde Allah için değil, kulların, 'ne de cömertmiş!' demesi için malını dağıtmasından dolayı cehenneme dek o da yüzüstü sürüklenir

ve cehenneme atılır. Ne kadar alim, namazında, zikrinde, cihadında biri olursak olalım, yaptıklarımızı ihlaslı olarak yapmıyorsak, sevap yerine günah kazanırız, belki de şirke düşmüş, ebedi cehennemliklerden olmuş oluruz. “Ameller niyetlere göredir.” (Buhari, Bedü'l-Vahy, 1; Müslim, İmare, 155; Ebu Davud, Talak, 11) Bizler niyetlerimizi halis/ihlaslı tutabilirsek, amelimizin karşılığında cenneti kazanabiliriz. Tabii ki, riya korkusu ile “tam ihlaslı yapamıyorum” diye düşünerek ibadetlerimizi terk etmek de en büyük hata olur. Şeytanın istediği de zaten budur. Bize, “ihlasın yoksa şirke düşersin, amelini terk et” şeklindeki bu vesveseyi şeytanın verdiğini asla unutmayalım!

Şeytan tek bir vesvese ile insanı bırakmaz. İnsanın amelinden ne eksiltebilirse, sevabından ne azaltabilirse onu kendince kâr sayar. Mesela, namaz kılmak isteyen bir gençle şeytan arasındaki mücadeleye bakalım: Şeytan önce genci ibadetten uzak tutmaya çalışır. Genç kararlı ise, şeytan bu defa ibadete başlama yaşını ileri atmaya çalışır. “Daha gençsin biraz gez, dolaş, hayatının tadını al sonra başlarsın.” der. Genç yine kanmazsa ve namaz kılmaya yönelirse, şeytan bu defa, “Namaz abdestini şimdi alma, ezan yeni okundu.” diye vesvese verir. Genç abdestini alsa bu defa, “daha vaktin var, sonra kılarsın otur, sohbetini, oyununu bitir.” diye vesvese verir. (Şeytanın amacı, mesela ikindiye geç kıldırıp, sünnetini terk ettirmektir, böylece genci sünnet sevabından uzak turmaktır ki, bu da şeytan için yine bir kârdır.) Eğer genç namaza başlarsa şeytan bu kez de onun zihnini, unuttuğu, önemli-önemsiz şeylerle meşgul etmeye, namazından gafil olmasına sebep olmaya veya namazı "tavuğun yemini toplaması gibi" (Malik, Kitâbu'l-Kur'an 46, s. 220; Abdürrezzak No. 7080; Ahmed, II/102, 149, 185, 262; Müslim, mesacid, 195, s. 434; Ebu Davud, No. 413; Tirmizi, No. 160; Nesai, Mevakit, IX/1, I,254) acele acele kıldırılmaya çalışır, böylece namazı düzgün kılmasına engel olur. Her şeye rağmen genç namazını ihlaslı, huşu içinde kılsa, şeytan son bir hileye daha başvurur. Genci etrafına baktırır ve “Benim gibi huşu içinde namaz kılan var mı ?” diye düşünmeye sevk eder ve gencin kibirlenmesine neden olur. Böylece amel yine boşa gitmiş, sevap azaltılmış ve şeytan hedefine varmış olur. Bu örnekleri genelleştirebiliriz. Kim yaptığı dini bir emri, diğer mü'minlere karşı üstünlük vesilesi yaparsa, o kişinin ameli boşa gitmiştir. Ve o kişi kıyamet günü de cenneti umut ederken, cehenneme sürüklenebilir.

Rasulullah bir grup ashabı ile oturuyordu. Ashab bir kişiden çokça bahsederek onu övdüler. O esnada bahsini ettikleri kişi nalınları elinde olduğu halde çıkageldi. Yüzünden abdest suyu damlıyordu. Alnında ise çok secde etmekten hasıl olmuş bir siyahlık bulunuyordu. Ashab, Hazret-i Peygambere 'Ey Allah'ın Rasulü! İşte bahsettiğimiz zat budur' dediler. Rasulullah da 'Ben onun yüzünde şeytandan gelen siyah bir ben görüyorum' buyurdu. Adam gelip selam verdi ve ashabın arasına oturdu. Hazret-i Peygamber ona dönerek "Allah aşkına söyle! Burada oturanları gördüğün zaman, kafandan 'Onların içinde benden daha hayırlısı yoktur' şeklinde bir düşünce geçirdin mi?" dedi. Bunun üzerine adam şöyle cevap verdi: 'Rabbim beni affetsin! Evet geçirdim'.

Kâmil bir zat ile şeytan karşılaşır. Şeytan kamburdur. Bu zat sebebini sorar. Şeytan: “Kulun son nefesinde iman-ı kamille dünyadan ayrılmak isterim” diye yalvarması beni bu hale getirdi. Bende ‘vay bana, ben bunu nasıl düşürüp, amelini kendisine beğendireceğim’ derim ve benim bu şekil çalışacağımı ‘anlamasından’ korkarım. Beni bu düşünce kambur etti.” der.

Şehit Abdullah Azam: " Ey İslam davetçileri! Ölüm tutkunu olunuz ki size hayat bağışlansın. Sakın emeller sizleri aldatmasın, aldatıcılar Allah ile sizleri aldatmasın. Okuduğunuz kitaplar, devam ettiğiniz nafileler sakın sizi aldatmasın." (Abdullah Azzam, Şehid Abdullah Azzam Külliyyatı, s. 777) diyor. İbn Mübarek: "Alim okumaya devam ettiği müddetçe alimdir. Ne zaman ki alim olduğunu zanneder ve ilmını artırmaktan vazgeçerse işte o zaman cahil olur" (Hacı Muhammed Hilmi Kutlubay Oğulları, Mevzularla İlgili Hadisler, s. 126) Hz. İsa (as): "Amel için değil de, yalnız başkasına anlatmak için ilim öğrenen, nasıl alimlerden olabilir?"

Efendimiz şöyle buyurmaktadır: "İnsanlar hep helaktadır, alimler müstesna. Alimler de helaktadır, ilmi ile amel olanlar müstesna. İlmi ile amel olanlarda helaktadır yalnız ihlas sahipleri müstesna. İhlas sahipleri de büyük tehlikededir" (Sağani, Mevzuat, 39; Acluni, Keşfü'l-Hafa, II/433, Hadis No: 2796) Gururlu helakta, gururdan kaçan ihlaslı tehlikededir: Her an gururun pençesine düşebilme tehlikesi ile karşı karşıyadır.

Bısr b. Hars, on küsür sepet dolusu kitabını gömerek buyurdu ki: "Nefsim konuşmamı arzu ediyor. Eğer nefsimin bu arzusunu kırabilseydim konuşurdum."

"Dünya malında kendisinden üstekilere, dini yaşayıpta kendinden aşağıdakilere bakan, ziyandadır" denilmiştir. Efendimiz şöyle buyurmuştur: "Sizden biriniz mal ve yaratılış itibariyle kendisinden üstün olan kimseye bakarsa, ardından kendinden daha düşük derecede olana baksın." (Buhari, Rikak 30; Müslim, Zühd 8, 9; Tirmizi, Kıyamet 58, Libas 38; İbni Mâce, Zühd 9)

Bazı alimler, 'kendisini münafıklıktan uzak zannedenler, münafıklığa en yakın olan kimselerdir' derler. Kendisinde münafıkların listesinin bulunduğu tek sahabe olan Ebu Huzeyfe'ye bir kişi "ben nifaktan korkuyorum" der. Hz. Huzeyfe: "Eğer münafık olsaydın, nifaktan korkmazdın. Çünkü münafık nifaktan emindir." der. Temel mesele, bu soruyu kendimize sorabilmemizdir. "Ben tam manasıyla iman sahibi miyim?" Unutmayalım ki, emin olmak şeytandandır ve Allah korusun küfre kadar götürür! Hz. Ömer bile münafıkların listesinde bulunup bulunmadığını yıllar sonra, korka korka Hz. Huzeyfe'ye sormuştur! (İbn Ebi Şeybe, el-Musannef, VIII/637)

Efendimiz, "Ümmetimin şirke düşmesinden korkuyorum. Gerçi onlar, puta, aya, taş tapmazlar. Ancak amelleri ile riyakarlık yaparlar." (İbn Hanbel ve İbn Mace'den İbn Kesir X/5097) buyurmaktadır.

Ebu Süleyman Darani: "Amelde takva, amelden daha zordur." Ebu Derda: "İmanın kaybolmasından korkmayanların imanı kaybolur." Yani amellerimizden şüphe etmeliyiz ama bu şüphe amelin kendisinden değil (çünkü bu vesvesedir), amelin kabul olup olmayacağı konusunda olmalıdır. Bu da takvadır!

Şa'bi: Fakirin sadakaya ihtiyacından fazla, kendisinin sadaka sevabına muhtaç olduğunu bilmeyen zengin, sadakasını iptal etmiş ve ecrini kaybetmiştir." demektedir. Amellerimizde bu duygu ve düşüncede olmalıyız. İhlas budur.

Unutmamamız gereken diğer bir konu da, aşırı tevazunun da bir riya olduğu gerçeğidir. "Ben cahil birisiyim, ben Allah'ın aciz bir kuluyum." gibi, Müslüman da bulunması gereken vakara (kimseye kibirlenmemek, kimseyi kendine kibirlendirtmemek) aykırı olan bu tür aşırı tevazulu cümleler, riyakarlığın göstergesidir. İhlaslı bir insanın camide kıldığı namaz ile evde kıldığı namaz aynı olmalıdır. İki mekan arasındaki namaz kılma hızında, süresinde bir farklılık varsa, iki mekanda da aynı şekilde (her ikisinde de yavaş ve ihlaslı olarak) kılmaya özen göstermelidir.

'İlah'ın anlamı, "kendisine ibadet edilen, kanunları kabul edilen, yardımı beklenen, rızası gözetilen" demektir. Müslümanın tek bir ilahı (iyilik beklediği, rızasını kazanmak istediği) vardır, O da sadece Allah'ü Teâlâ'dır. Eğer bir kişi yaptığı bir fiil, ibadet, namaz, söz ile müdürünün, amirinin, babasının, hocasının, eşinin rızasını kazanmak için, ondan bir iyilik elde edebilmek için çalışıyorsa o kişi, o niyeti ile 'fiili şirke' düşebilir. Kişi, dini bir eylemi sadece Allah için yapmalı, bu yönde gayret göstermelidir. Aksi, o insan için hüsrana olur.

Kur'an'da: "Şeytan sizi Allah'ın affı ile aldatmasın" (Fatr, 5) buyrulur. Özellikle günümüzde, "Allah af eder" diye başlayan cümlelerle -Haşa- Allah'ın 'kesin' af edeceği gibi bir düşünüş tarzı gelişmiştir toplumda. Af etme yetkisi olan af eder ama bu "O'nun iradesindedir!" Yoksa O (cc) zorunlu değildir! Mü'min, ümit ile korku arasında (Havf-reca) bir dengede olmalıdır. Hz. Ömer: "Eğer 'Bir kişi hariç, bütün insanlar cennete gidecek.' dense, o kişinin ben olabileceğimi düşünürüm; o kadar Allah'ın azabından, gazabından korkarım. Şayet 'Bir kişi dışında bütün insanlar cehenneme girecek.' denilse, o kişinin ben olabileceğimi düşünürüm; o kadar Allah'ın rahmetinden ümit varım." (Ali el Muttaki el Hindi, Kenzü'l-ummal, XII/620, no: 35916) Ebi Müleyke: "Resulullah'ın ashabından olup da Bedir Gazvesi'ne katılanlardan otuz kadarına yetiştim. Hepsi de kendi hesabına nifaktan korkuyorlar ve dinlerinde fitneye düşmekten kendilerini emniyette hissetmiyorlardı." (Buhari, İman 36)

Alimler: "Tevhidde sadakat demek, hediye alındığı vakit vasıtaya bakılmadan nimetin Allah'tan olduğunu bilerek O'na şükretmek demektir." derler. Hz. Resul: "Kalbinde hardal tanesi kadar kibir bulunan cennete giremez." buyurur. (Müslim, İman, 148, 149) Nuh aleyhisselam: "Sizi iki şeyden nehy ederim: Şirk ve kibir." (Ahmed b.Hanbel-Müsned, II/170, Buhari, Edebül-müfred s.144; İ. Kesir, Elbidaye vennihaye, I/119; Heysemi, Mecmauz-Zevaid, IV/219)

Süleyman Darani: "Bazı amirlerden duyduğum yanlış şeyleri düzeltmek isterdim. Beni öldürürler korkusu ile nazar ederdim. Fakat korkum ölümden değil, bu vesile ile ölüm anında bana gelecek gururdan idi." demektir. İnsan kendi içine yöneldikçe kibirden uzak durur. Müsab: "İki defa sidik yolundan meydana gelen insanların böbürlenmesine şaşarım." Hasan-ı Basri: "Ademoğullarına şaşarım. Günde en az iki defa eli ile pisliğini yıkadığı halde, sonra dönerde yer ve göklerin Cebbar'ı olan Allah ile muaraza eder." Mitraf, kibirli birini görünce: "Evvelin nutfe, ahirin toprak. Bu iki hal arasında ise karnını yarsak bağırsaklarından bir sepet pislik çıkar, bu kibir neden?" diye çıkışır. Ömer b. Abdülaziz halifeliği sırasında bir gece vakti, bitmekte olan lambanın yağını kendisi yeniler. Bunu ne o sırada hazır bulunan misafirine, ne de uyumakta olan hizmetçisine yaptırır. Ömer b. Abdülaziz, misafirinin şaşırıldığını görünce, "Giderken de Ömer'dim, gelirken de Ömer, hiç bir şey değişmedi. İnsanların hayırlısı tevazu gösterendir." der.

Bazıları ibadetlerini gizli yapar. Ama amellerinin çevresince bilinmesini ister ve bu ikilem arasında dönüp dururlar. Bazıları ise amel eder, bu amellerinin çevresince duyulmasını istemez ama herkesin kendisine hürmet göstermesini ister. Meclislerde kendilerine yer verilmesini, hizmet edilmesini ister. Çevresinden hürmet görmeyince de çevresine kızar, darılır. Namaz kılan kişinin aklına birden bir yerden bir şey alması gerektiği gelebilir de yalnız olsa namazı bozacakken görenlerden utanarak namaza devam ederse, kıldığı farz ise edası gerekir! Yalnız kılan kişinin arkasına cemaat toplansa, eğer namazı daha güzel şekilde kılmaya devam ederse, niyetine bakılır. Riya, niyetine galebe çalarsa namazı ifsad olur.

Rivayet olunur ki, şeytanı aleyhiline hizmetçi bir derviş kıyafetinde Cüneydi Bağdad-i hazretlerine geldi ve hizmetine girmeyi teklif etti. Tam 20 sene hizmet etti. 20 sene sonra ayrılıp giderken: "Beni tanıyor musun?" diye sordu. Hazreti Cüneyd: "Tabii! Yanıma ilk girdiğin anda seni tanımıştım. Sen İblisin ta kendisisin. İblis hayret etti ve: "Senin derecene çıkmış birini görmedim." deyince Cüneyd Hazretleri, "Defol melun! Yanımdan ayrılmadan beni böbürlendirip dinimi mahvetmek mi istiyorsun?" diye çıkışır. Şeytan dört kişiyi yoldan çevirmek ister. Birinci kişi ilim meclisine giderken, şeytan önüne çıkar. Şeytan onu kendi meclisine davet eder. Adam bunu kabul etmez ve şeytanla mücadeleye başlar. Bu artık o kişi için bir vazifedir. Halbuki o kişi için şeytan gayesine ulaşmıştır. Onu yolundan alıkoymuş, lüzumsuz şeylerle oyalamaktadır. İkinci kişiyi biraz oyalar, fakat adam yoluna devam eder. Şeytan bir sürede olsa o kişiyi yolundan alıkoyduğu için memnundur. Üçüncü kişi ona hiç iltifat

etmez. Aynen yoluna devam eder. Dördüncü kişi de şeytana hiç yüz vermez ama yürüyüşüne 'hız verir', yoluna daha hızlı şekilde devam eder. Şeytan bir dahaki sefere ilk üç kişiden ümitlidir. Ama sonuncu için ümidi kalmaz. Hatta hızlanmasından korkarak bir daha karşısına çıkmaz. Bizim görevimiz dördüncü adam gibi olabilmektir. Namaz kılmamıza engel olmak isterse, bir an önce kılmalıdır. İyi niyetlerimizi bir an önce pratiğe geçirmeliyiz. Çokça ibadet eden (Abid) biri bir ağaca tapıldığını duyar. Allah rızası için onu kesmek için yola çıkar. Şeytan karşısına çıkar. Ona engel olmak ister. "İbadetine dön, sana ne?" der. Abid: "Bu da benim ibadetimdir" der. Güreşirler, şeytan yenilir. Bunun üzerine şeytan, "o ağacı kesme her gün bir altın yastığının altına bırakayım." der. Abid kişi kabul eder. Altınları bir süre alır. Fakat sonra yastığının altında altın bulamaz. Yine baltasını alır, yola çıkar. Şeytan yine karşısına çıkar, güreşirler. Bu defa adam yenilir. Adam şaşırır. Şeytan: "İlk seferinde Allah rızası için buraya gelmiştin, beni de yenmiştin. Ama şimdi nefsin için geldin. Ben de seni yendim" der. Kaynağını Allah'tan alan kuvvet asla hüsrana uğramaz. Fakat araya menfaat girerse, niyetimize göre karşılığını alırız. Unutmamalıdır ki şeytanın her seviyedeki insanlar için oyunları, tuzakları vardır. Bizler bunları öğrenip, tedbirlerini almalıyız ki, bu tuzaklara düşmeyelim.

Cüneyd-i Bağdadi: "İhlas, ameli, manevi bulanıklıktan tasfiye etmektir." Abdülkadir Geylani: "Ey Allah yolunda güzel ameller işlemek isteyen kişi! İhlaslı olmalısın. Aksi halde, boşuna yorulmuş olursun."

"Dinde ihlaslı ol, böyle yaparsan az amel bile sana kâfi gelir." (Hakim, Müstedrek, IV/341)

Tefekkür'ü-mevt

"Onlar geride nice şeyler bıraktılar; bahçeler, çeşmeler, ekinler, güzel makamlar ve zevkü sefa sürecekleri nice nimetler." (Duhan, 25-27)

107

Ölüm bir diriliştir

Yazın güneşinden kaçanlar, cehennemim ateşinden neden kaçmazlar? Kooperatif evinin taksitini yıllarca ödeyenler, içinde sonsuza dek yaşanacak cennet köşklerinin taksitlerini neden ödemeyi düşünmezler? Hediye verene hemen teşekkür edip, karşılığında hediye vermemeyi ayıp sayarız da, her şeyimizi verene karşı neden böyle nankörlük etmekteyiz?

Ahiret vardır; 'niçin varsın?' sorusunun cevabı 'yok olmak için' değildir! Öleceğimizi söylüyoruz ama ölmeyecekmiş gibi yaşıyoruz. Ölümden korkmadığımızı göstermek veya ölümden korkmamak için ölümü hiç düşünmeden yaşıyoruz. Günümüz insanı özgür olmak için Allah'tan, ölümden ve kaderinden kaçarak yaşamaya çalışıyor. Çünkü bunlar insanın elini, ayağını, gözünü, kulağını bağlıyor. Zevklerin tadını kaçırıyor. Fakat gel gör ki özgür olmak için Allah'tan, ölümden, kaderinden kaçan insan, başta kendisi olmak üzere her şeyin (mal, makam, kadın, nefis) kölesi oluyor. 'canım ne isterse onu yaparım, neyi istemezse onu yapmam.' demek çağımız insanının en başkarakteri oldu. Bu, 'kendine tapınan' insanın sesidir. İmanın Gazali diyor ki, "mezardakilerin pişman oldukları şeyler yüzünden dünyadakiler birbirlerine kırıp geçiriyor."

Pişmanlık: Hiç pişman olunuz mu? 'Keşke şunu şöyle yapmasaydım. Yaptıklarım pişmanım...!' İşte sadece pişmanlık duygusu bile insanların kendi kendine yeterli olmadığının tartışmasız delilidir. Nasıl mı? Hiç kimsenin etkisinde olmadan bir karar veriyoruz. Uyguluyoruz ama bir müddet sonra "keşke yapmasaydım" diyoruz. Pişman oluyoruz. Sonunda pişman olacağınız bir işi neden yapıyoruz? İlerisini neden göremiyoruz? Hani aklımız vardı?

Mantığımız vardı? Bu demek oluyor ki, kendi kendimize yeterli değiliz! Aklımız sınırlı ve olayların nereye varacağını kestiremiyoruz. Bu nedenle diyoruz ki, insan kendi kendine yetebilecek bir varlık değildir. Kendisinin üstünde yüce bir varlığa ihtiyacı vardır. O rehber (Allah'a) bağlanmak şart. Bağlan ve hür ol. Nasıl? Bağlılıkla özgürlük olur mu? Hem de nasıl olur! Allah'tan uzak yaşayan insanlar köledirler. Müdürünü, patronunu razı etmek, bir üst makamın onayını kazanmak için uğraşır durur. Tabii ki o üst makamında bir üst makamı vardır... Bir insanın kendisi gibi (yorulan, acıkan, öfkelenen, acıyan) başka bir insana (sevgili, amir, savcı, polis, bakan) yaranmak için kölelikle geçer hayatı. Allah'a tam olarak bağlanın, bakın Allah'ın dışındaki her şeyden iplerinizi koparıp nasıl hür oluyorsunuz! Biz özgürlüğü, çağımız insanının anlayışının tam tersine, Allah'a koşmakta ve Allah'a yakın olmakta arıyoruz. Allah'a yakın yaşayan insanlar hür insanlardır. Çünkü onlar Allah'ın dışındaki her şeyin geçici olduğuna iman etmişlerdir. Kafalarını, geçici şeylere değil kalıcı olan Allah'a takmışlardır. Allah'ın dışındaki şeylere olan ilgi ve Allah'a olan arasında ters orantı vardır. Alışveriş yaparken aldığınız malın piyasanın üstünde para vererek aldığınızdan nasıl aldanmış oluyorsak, dünya hayatına da Allah'ın koyduğu değerden fazla değer vererek yaşarsak aynı şekilde aldanmış oluruz. "Dünya hayatı sadece oyun ve oyalanmadır. Ahiret yurdu sakınanlar için daha iyidir. Düşünmüyor musunuz?" (En'am, 32) Bugün biz insanlar maddileşen hayatımız içerisinde buhranlarla kıvrılarak yaşamaktayız. Bize hizmet etmek için yaratılmış eşyaya biz hizmet ediyoruz. Allah ve ahiret endişesi adeta ortadan kalkmış, bu dünyadan başka dünya yokmuş, kıyamet, ahiret, hesap, kitap, mizan, sırat, cennet ve cehennem insanlar için hazırlanmamış gibi sürekli yemek, içmek, kazanmak, zevk, almak, vermek, haram, rüşvet, vurgun demekten devamlı mal biriktirmek peşinde ömür tüketiyoruz. Daha çok yemek ve daha kaliteli yemek içmek daha çok tüketmek servetlere servet katmak, sömürmek, koymak, kazanmak, gasp etmek yarışına girişiyoruz. Evinizdeki eşyaların tamamı, arabanıza varana kadar her şeyi son modeliyle değiştirin. Daha taksitlerini bitirmeden birçok modelin eskidiğini göreceksiniz ve tekrar yenilemeye gideceksiniz. Nereye kadar? Eşyalarınızın eskidiğini dahi görmeden öleceksiniz.

Genellikle maddi konulardaki yeterlilik insanların şımartıyor, azgınlaştırıyor ve başkaları üzerinde hakimiyet kurmasına yol açıyor. "İnsanoğlu kendini her yönden (mal, makam, sağlık) yeterli gördüğü zaman azıverir." (Alak, 6-7) Kur'an'da peygamberlerle kavimlerinin mücadelelerine baktığımız zaman peygamberlere en çok muhalefet edilen noktalardan birinin "öldükten sonra diriliş ve yapılanların karşılığını görme" olduğunu görüyoruz. İnsanların bir türlü kabullenemedikleri, daha doğrusu kabullenmek istemedikleri bir durum bu. Çünkü kabullendikleri takdirde istedikleri gibi hareket edemeyecekler. Hayatları sınırlı ve sorumlu olacak. İnsanın ve insanlığın kemali ve olgunluğu ahirete iman olmadan mümkün olamaz. Hayat iki perdelik piyestir. Birinci perde bittiği an sur'a üflenir, ikinci perde açılır. "gökler kapı kapı açılacaktır." (Nebe, 19) Sahnede düz bir alan ve insanların o düz alana bölük bölük gelişleri, cennet ve cehennem manzarası ve azabı gören bir kısım insanların dünyaya gönderiliş için yalvarış, yakarış ve ricaları... Ama nafil! Dünyada gaflet içinde hiç ölmeyecek gibi yaşayan insan, kıyametin dehşetli olayları başlayıp gökler yarılmaya, yıldızlar dökülmeye, denizler kaynamaya ve kabirdekiler dışarı atılmaya başladığı an ancak akli başına gelir ve sağlıklı düşünmeye başlayarak yaptıklarının gerçek yüzünü anlar. Bakar ki, yapmaması gerekenleri çok yapmış, yapması gerekenleri ya hiç yapmamış ya da çok az yapmış ve dünya işlerinden bu işlere pek sıra gelmemiş. Dünya bir okul gibidir. Yıl sonunda derslerine çalışanlar karnelerini aldıkları zaman gülerler. Çalışmayanlar ise ağlar. Şüphesiz Allah affeder ama çok merhametli olması hiç bir zaman insanın O'na isyan etmesini, günah işlemesini de gerektirmez.

Haydi bismillah, şu et-kemik bedeni putlaştırmaya son! Haydi, Yâ Allah, Bismillah!

Ahlak sorunumuz

(Prof. Hasan Ayık'ın 'Ahlak Sorunumuz' adlı kitabından özetlenmiştir.)

Ahlak, kıskançlığın farklı yollara savurduğu insanlığı birleştirecek yoldur. Merhametin, adaletin, vefanın yoludur. Bu yolun İlk yolcusu Hz. Adem'dir. Hiçbir insan şöyle diyemez; 'Ben merhametsiz, vefasız ve samimiyezsiz bir dünya istiyorum.' Ülkemizde farklı kesimleri bir çizgide buluşturacak yegane unsur, ahlaktır. Bu ahlak ise, İslam ahlakıdır. (s. 6) Ahlaksız insanların oluşturduğu toplumlarda insanlar kolayca yalan söyleyebilir, söz verip sözünde durmaz, işini sağlam yapmaz, merhameti maraz olarak görür, menfaati olmayan yere bir adım bile atmaz, yere çöp atabilir, çevreyi tükürüp kirletebilir, rüşvet alıp verebilir, torpil yapıp yakınlarını kayırabilir. Kuşkusuz böyle bir toplumda, ciddi bir ahlak sorunu var demektir. Kanunlar güçsüzlere uygulanıyor, devletin malı deniz yemeyen domuz oluyor, kamu malı kolayca yenilebiliyor, iş ehline değil de arkası olana veriliyor, arsız ve haddini bilmeyen ileri geçebiliyor, haddini bilen de geride kalıyorsa, o ülkede ciddi bir ahlak sorunu var demektir. (s. 7) İbadetler yapana manevi derinlik kazandırmıyor, dinin kutsal kitabı okuyanların dilinden kalbine inmiyor, din adına ortaya çıkan cemaatler adaleti değil kendi adamını gözetiyorsa; bu dinin mensuplarının derin bir ahlak sorunu var demektir. Marketlerde gıda görünümünde zehir satılıyorsa, daha fazla seyirci toplayabilmek için televizyon ekranlarını çarpık ilişkiler dolduruyorsa, güçlü devletler denizleri kirletiyor ve yeryüzünü çöplük haline getiriyorsa, bu dünyada derin bir ahlak sorunu var demektir. (s. 8)

Ahlaki krize neden olan erdemsizlikler bazen kısa vadede kazandırdığı için bu erdemsizliği yapanlar, bu durumu çoğu zaman bir sorun olarak görmemektedir. Maddi sorunlarımızın sonuçları anında midemize ve kesemize dokunduğu için bunlara hemen çözüm bulmaya çalışırız. Örneğin bir mide hastalığı ya da kalp rahatsızlığına acilen çözüm bulmaya çalışırız. Ancak kişilik bozukluklarına ve şahsiyet yoksunluğuna, erdemsizliğe ve ahlaksızlığa aynı hızla çare aramayız. Halbuki maddi sorunlar ne kadar çözülsün, ahlaki sorunları krize dönmüş toplumların uzun müddet ayakta durması mümkün değildir. İnsan kendisinden başlayarak, suçu başkasına atmadan çare aramaya başlarsa çözüm için umut var demektir. Ahlaki tavır derin bir sorumluluk duygusu getirmektedir. (s. 9)

Ahlak; huy, karakter, hal ve hareket tarzı gibi anlamlara gelmektedir. (s. 10) Çocuğun etkileşim süreci ana rahminde başlayıp ailede sürmekte, okulla devam ederek sokakta tamamlanmaktadır. Ailede oluşan ahlaki yapı, sokak kültürü ile çatışarsa çoğunlukla sokak kültürü kazanmaktadır. Çocuk sokağa ait huyları birer emanet gibi gizlemektedir. (s.11)

Sokak kültürü, orada yaşayan insanların ortak kültürüdür. İletişim araçları hakim konumuna gelince, kültür, insanların bir masada oturarak edilgen bir şekilde teslim oldukları kültür haline geldi. Sanal kültür insan arzularını teslim aldı. Artık bu kültürde karşılıklı iletişim yok. Sadece etkileşim var. Bu ortamda ne insanın özgür iradesinden ne de seçiminden bahsedilebilir. Modern tiranlar (şirketler), insanın insanla ilişkisini, sıla-i rahimi keserek insanlığın akışını durdurmaktadır ve insanlık yalnızlığa itilmektedir. (s.12)

Şu çağda yaşanan hayatın temel erdemleri, merhamet, vefa değil, sanal dünyanın yapay ve geçici hevesleridir. (s.13) Artık ahlakın oluşumunda ne aile ne okul ne de sokak etkilidir. Anı yaşayan insanlar, sanal zevkleri ile oyalanıp duruyorlar. (s. 14)

Ahlaki tavrın genel hatları: Başkalarına nizam vermek yerine öncelikle kendi iç belirlenimini tamamlayan, kendi iç denetimini sağlayabilen, inandığı kitabın ayetlerini önce kendi

davranışlarını düzeltmek için inmiş ayetler olarak okuyabilen, ibadetleri kendisini olgunlaştırmanın yolu olarak gören. (s. 15) ve üstünlüğün salih amelde olduğunu bilen tavır sayılabilir. Bu tavır, müşriklerin özündeki merhamet ateşini parlatmıştır. Ancak ne yazık ki, Müslümanlar olarak söz konusu ahlaki tavır uzun zamandan beri ihmal edilmektedir. Bunun nedeni Allah ile olan ilişkilerimizin ahlaki olmamasıdır. İnsanlar ilahlarını hep kendilerine benzetmeye çalışmıştır. (s. 16) Bir kısım Müslümanlar, Allah'ın sıfatlarını sadece lafız olarak ezberleyip bundan sevap kazanmayı ummuşlar, süslü levhalara yazarak duvarlarına asmışlardır. (s. 17) Peygamberimiz, 'Ben ancak güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim' (İmam-ı Malik, Muvatta, Hüsnü'l-Huluk, s. 8) buyurmuştur.

Müslüman birey bahçedeki meyve ağacı gibidir. Bu ağacın kökü sağlam (sağlam ve doğru) bir inançtır, gövdesi ve dalları ibadetler, meyvesi ise güzel ahlakıdır. Meyve ağacının temel misyonu meyve vermektir. (s. 19) Kültürümüzde ahlak, çoğunlukla bir çeşit pısrıklık olarak anlaşılmıştır. Halbuki merhameti ve adaleti evrenselleştirmek (herkes için geçerli kılmak) bütün Müslümanların temel misyonudur. Ahlaki yaşam tarzının karşılığı hemen alınamamakta ve kısa vadede kaybettirmektedir. Bu durum, insanı insanlıktan uzaklaştırarak vahşileştirmektedir. Bundan kurtuluş ise, sağlam bir inanç, çelikten bir irade, tükenmez bir azim ve engin bir merhametle dolu ahlaki hayatla mümkün olabilmektedir. (s. 20) İslam üç unsurdan oluşmaktadır: inanç, ibadet ve muamelat. Muamelat ahlaki erdemlere dayanan insani ilişkilerdir. (s. 21) İnanç ve ibadetler, ahlak meyvesi için birer hazırlıktır. Asıl amaç, kendisini salih amel olarak ortaya koyan ahlakıdır. İnanç ve ibadetler, salih amele götüren araç olmaktan çıkıp bizzat amaç haline geldiğinde, inancımız ve ibadetlerimiz salih ameli doğurmamaktadır. (s. 22) Hz. Peygamberin vefatından sonraki dönemlerde İslam toplumunu derinden sarsan hesaplaşmalarından sonra Hasan El Basri gibi bazı Müslümanlar tepki olarak kalabalıklardan uzaklaşmışlardır. Daha sonra kurumsallaşan tasavvuf ehli, kendilerinin bilgiyi vehbi olarak elde ettiklerini söyleyerek alimlerin bunca okuma ve bilimsel müktesebatını özellikle halk nazarında itibarsızlaştırmıştır. (s. 24) İslam dininin toplumsal yapısının harcı olan ümmet bilincini yok eden ırkçılık, tarihin her döneminde ümmeti parçalayan bir sorun olarak varlığını sürdürmüştür. İrkçilik davası, farklı inançların kardeşçe yaşayabildiği ender ülkelerden biri olan Endülüs Emevi devletini kabile devletlerine bölünerek düşmanları için kolay lokmalar haline getirmiştir. (s. 25, 26) İnsan denilen varlığın damarlarında dolaşan çıkar duygusu, rüşvet ve çürüme; cephede yenilgi, ilim erbabında cedel, devlette şiddetli iktidar kavgaları olarak kendini göstermiştir. (s. 28) Modern Türkiye Cumhuriyeti Batı tipi hayat tarzını şeklen de olsa topluma kabul ettirebilmek için sayısız devrimlere imza atmıştır. Bu durum, modern Türkiye toplumunda büyük bir ahlaki boşluğa neden olmuştur. Kültür emperyalizmi, ülkemizdeki ahlak krizini iyice derinleştirmiştir. (s. 30) İnsanları sömürülebilir hale getirmek için önce onların dayandığı değerler sisteminin çökertilmesi gerekmektedir. (s. 31) Kendi değerler sistemini kuramayan toplumlar taklitçi durumuna düşer ve nihayet başkalarının sömürü ağlarında yem olurlar. İnsanları sömürülebilir hale getirebilmek için önce benliklerini tahrir etmek, tarihleri ile ilişkilerini kopararak kimliklerini yok etmek gerekmektedir. (s. 32) Güçlü devletler, sömürmek istedikleri kitlelerin nefsanî duygularını tahrik etmektedir. Geline bu noktada, toplumların rol davranışlarına yön verenler de düşmanları olmaktadır. (s. 33) Duygusal ahlak, insanın kendisini biyolojik istek ve arzularına ya da nefsanî dürtülerine teslim eden ahlakıdır. (s. 35)

Modern zamanın 'güçlüleri' akılcı ahlak sahibidir. Bu akıl, her konuda teknik yararlılığı ve kişisel çıkarı temel alan araçsal akıldır. (s. 36) Bu ahlak sisteminde yardımlaşma, vefa yoktur. Buna karşılık ekonomik çıkarları ayakta tutacak, maddi değerler özenle korunmaktadır. Örneğin iş ahlakı, işe zamanında başlayıp zamanında bitirmek, sistemli bir şekilde çalışmak. Alman filozof Kant bu ahlak sistemine 'ödev ahlakı' adını vermiştir. (s. 37) Akılcı ahlak, felsefi temelli bir ahlakıdır. (s. 38) Her zaman çıkar hesapları yapmakta, çıkarı olmadığı yerlerde

yıkıcı tezgahlar kurabilmektedir. Rasyonel/akılcı ahlak kurucuları, çıkarlarının olmadığı yerde kıvılcımı bir alev topuna dönüştürebilmekte, sömürmek istedikleri toplumlarda özellikle kapanmış yaraları kaşımaktadır. Akılcı ahlak, belli bir ırkın menfaatlerini temel aldığı, ahlaki sorumluluğun sınırlarını ülke sınırları ile eşdeğer kabul ettiği için uzun vadede ırkçılığı körüklerler. (s. 39) Günümüzde yaşadığımız küresel ahlaqsızlıkların, çifte standartların, etnik şiddetin temelinde de bu ahlak vardır. Batı ülkeleri kargaşayı ve açlığı, kendi ülkelerinden 'öteki' olarak adlandırdıkları toplumlara ihraç etmişlerdir. Onlarda göre ahlaki değerler, toplumların sınırlarının ötesinde geçerliliğini kaybeder ve ihlal edilebilirler. Her zaman çıkar hesapları yapan, çıkarının olmadığı yerde selam bile vermeyen rasyonel ahlak sahipleri, daha çok para kazanmak için çevreyi, atmosferi, denizleri ve bütün yeryüzünü çöplük haline getirmiştir. (s. 40, 41) Evrensel İslam ahlakında ise adalet, merhamet, paylaşma, vefa, samimiyet gibi ahlaki değerler, sadece belli bir ırk, grup ya da zümre için değil herkes için geçerlidir. (s. 42)

Esmâ'ü-l Hüsna, Allah'a inananların ahlaki değerlerini şekillendirecek en mükemmel ahlaki erdemlerdir. (s. 43) İnsan taptığı şey, yani tanrısı kadardır. (s. 44) Hiçbir sistem ya da ideoloji, insan davranışlarının oluşumunu, tam olarak onun biyolojik isteklerine bırakmamıştır. (s. 45) Ahlaklanmak ayrı bir çaba gerektirirken, erdemsiz bir hayat oluşturmak kendiliğinden olmaktadır. O'nun en güzel isimleri Allah'ta mutlak ve mükemmel şekilde bulunduğu gibi, ona inananlarda da mümkün merteye bulunması gereken ahlaki erdemlerdir. (s. 47) Gazali'nin, 'Allah'ın ahlakı ile ahlaklanmak' dediği durum, esma-ül hüsnadaki mutlak ve mükemmel ahlaki niteliklerin insanın temiz fitratına işlenebilmesi meselesidir. (s. 48) Yüksek erdemlere yönelebilmek iradi harekettir. (s. 49) Allah'ın en güzel isimlerindeki mükemmel ahlaki erdemlerin insan hayatına rengini vermesinin de önü açılmalıdır. (s. 50) Gazali, ahlakı, insanın doğuştan getirdiği, beyaz kağıt gibi temiz olan fitratının üzerine kendi iradesi ile inşa ettiği huyların toplamı olarak görmektedir. Gazali "Müslümanlar Allah'ın sıfatlarını davranış haline getirmeli ve bunların güzellikleri ile süslenmelidir."demektedir. (s. 51)

Gazali, Allah'ın en güzel isimlerinin ilk ikisi olan Rahman ve Rahim isimlerini şöyle açıklamaktadır: Merhamet edilen ihtiyaç sahibidir. Gücü yettiği halde ihtiyaç sahibinin ihtiyacını gidermeyene de rahim denilemez. Kuşatıcı rahmet, hak eden ve etmeyi kapsayan merhamettir. Allah'ın merhameti tam ve kuşatıcıdır. 'Rahman' isminden kulun elde edeceği nasip, onun gafil olanlara acıması, nazik bir şekilde vaaz ve nasihat etmesi, gaflet içerisinde olanlara nefret değil rahmet nazarıyla bakması, günahları gücü nispetince gidermekten geri durmamasıdır. Gazali'ye göre insan bu anlamları mecazi olarak yüklenebilir. İnsan, 'Hâlik' ismi örneğinde, yaptığı işi önce matematiksel bir şekilde tasarlayabilir, 'Bârî' ismini model olarak yaptığı işi sağlam bir şekilde yapabilir, 'Musavvir' ismi örneğinde ise, yaptığı işe estetik bir şekil verebilir. İnsanın iş ahlakını Allah'ın bu üç ismindeki güzel anlamlara göre oluşturması için öncelikle nefsine isyan etmesi gerekmektedir. (s. 52-54) 'Melik'. Her şey Allah'ın mülkü altındadır. Gazali'ye göre insanın mutlak anlamda melik olması düşünülemez, çünkü insan birçok şeye muhtaçtır. İnsanlardan gerçek melik olanlar sadece Allah'a muhtaç olduğunu bilen, O'nun dışındaki şeylere olan ihtiyaçlarını mümkün olduğu kadar azaltabilirler. (s. 55) İnsan, nefis putunun bitmek tükenmek bilmeyen isteklerini yerine getirmeye kalkışırsa, baştan manevi sermayesi olan karakterini, daha sonra da bütün maddi sermayesini bitirebilir. Allah'ın mülkünde sadece onun yasaları geçerlidir. İnsan kendi mülkü olan bedenini hükmü altına alabilirse mülkünün 'melik'i olabilir. İnsan diline gözüne 'mâlik' olabilirse, o da kendi mülkü olan bedeninin 'melik'i olabilir. (s. 56) 'Cebbar'. Varlık âlemine koyduğu yasalarını, hükmünü zorunlu olarak yürütmek anlamına gelir. İnsanın da adaleti, vefayı sürdürebilmesi için kendisini zorlaması gerekir. (s. 57) 'Rezzak'. Allah'ın mutlak anlamda rızık verici olduğunu bildirir. Allah, rızık olarak yarattığı yeryüzü nimetlerine insanın bedenini yaşatabilmek niteliğini vermiştir. Allah yiyeceklere besleyici özellikler verirken diğer yandan da insana, bu gıdalara karşı bir

iştah ve arzu vermiştir. (s. 38) "İnsana ancak çalıştığıının karşılığı vardır." (Necm, 39) İnsanın elleri iş yapar ve kazandığını insanlarla paylaşırsa 'rezzak' olabilir. (s. 59) 'Fettah' ismi ile Allah yol göstererek (hidayet ederek) insanların sorununu çözer. İnsan da halkın hem dünyevi hem de uhrevi sorunlarını çözecek seviyeye gelebilirse 'fettah' isminden nasibini almış olur. Her insan bulunduğu yerdeki bir sorunu çözebilirse oranın 'fettah'ı olabilir. (s. 60) "Allah'ın zati sıfatlarının insanda bulunması mümkün değildir. Subuti sıfatlar insanda da belli oranlarda bulunabilen niteliklerdir." (s. 61) Allah'ın subuti sıfatları, Allah'ın en güzel isimleri gibi ahlaki tarzda yorumlanabilir. İnsanlara yararlı fikirler sunmalı, onları yanlış yola sevk etmemelidir. (s. 62) Allah kendi mülkü olan evrende zulüm ve kaos olmadığı gibi, insanların yaşadığı hayatta da olabilecek kötülöklere razı olmaz. İnsan kendi irade ve kuvvetini, Allah'ın irade ve kuvvetinden alabileceği güç ve ilhamla iyiye yönlendirebilir. (s. 63) İnsan iradesini zulümden ve kötölükten yana değil, adalet ve iyilikten yana kullanmalıdır. (s. 64) Allah işittiklerini ifşa etmemektedir. Biz de insanların ayıplarını örtebilir, sırlarını onlara karşı birer şantaj malzemesi olarak kullanmayabiliriz. Allah'ın ayetleri de ahlaki anlamda yorumlanabilir. (s. 65) Örnek olarak Kafirun suresini verebiliriz. (s. 66) Tevhit inancına sahip olmakla birtakım putları Allah'a ortak koşmak arasındaki fark, her iki tarafında yaşadığı hayatın ahlaki niteliğinin birbirinden farklı olması demektir. (s. 67) Müslüman müşrikten farklı olarak, haram yemeyen, yetimin malına asla el sürmeyen izzet ve hikmet sahibi insandır. (s. 68) Fil suresi ile (s. 69) Kâbe'nin putlardan temizlendiği gibi, insanın kalbinin de putlardan temizlenmesi gerektiğini söyleyebiliriz. Eğer insan Kâbe mesabesinde olan kalbini temiz tutar, oraya Allah'tan başka ilahları sokmazsa, kalbinin sahibi olan Allah onu heva ve heves maskesine bürünmüş ebrehelerden koruyabilir. Abese suresi ile (s. 70) Müslümanlar yeryüzünde büyüklük taslayan müstekbirlere değil, fakir bile olsalar samimi ve içten insanlara öncelik vermeleri gerektiğinin farkına varabilir, onlara diğerlerinden daha fazla değer verebilir. (s. 72) Saffat, 97-107. ayetler: Müslümanların, kalplerinde büyüyen ve kendilerini Allah'tan uzaklaştırabilecek olan sevgileri, Allah için kurban etmeleri gerekir ki, O'na yaklaşabilsinler. (s. 74) Kurban kelimesi kesmek değil, yakınlaşmak anlamına gelmektedir. (s. 75) "Hayra öncülük eden, onu yapan gibidir."; "Müslüman elinden ve dilinden diğerlerinin emin olduğu kişidir."; "Ya hayır söyle ya sus" gibi hadislerde, doğrudan ahlaki mesajlar çıkarabileceğimiz hadislerdir. (s. 77)

Hz. Adem'in eşi ile birlikte cennetteki yasak meyveden yemesi, bütün insanların Hz. Adem gibi günah işleyebileceğini, ancak, söz konusu günahların tövbe ile affedilmesinin mümkün olduğunu ve insanların günahlarında ısrar etmeyerek Allah'tan af dilemeleri gerektiği mesajını vermektedir. Hz. Nuh'un, Hud suresinin 45-47. ayetlerinde uyarılması. (s. 81) Ayetlerde geçen uyarıları kendi hayatımız için ders çıkaracak şekilde yorumlayamazsak, ayetleri tarihin bir sayfasına gömmüş oluruz. Hud suresinin 45-47. ayetler bizi biyolojik-etnik bağın iman bağının önüne geçmesinin bir çeşit bilgisizlik olduğunu söyleyerek bizi ırkçılığa karşı uarmaktadır. İt'ab ayetleri de ahlaki tarzda yorumlandığında, insanların davranışlarına yön veren ahlaki erdemlere dönüşmektedir. (s. 82) "Ahlaki endişelerle yapılan bir eylemin bütün süreçlerinde Allah olmalıdır." İnsanın niyetinden eylemlerinin sonucuna kadar Allah ile beraber olması, O'na güvenip dayanması insanı sınırlamaz, aksine güçlendirir. İnsan özgürdür fakat kendisini mutlak anlamda özgür kabul edip Allah'tan kopmaması gerekir. (s. 83)

Cedel/tartışma bir taraftan tartışma konusunu aşağı düşürürken diğer taraftan tartışmaları birbirine düşürmektedir. (s. 86) Sadece mezhepler değil meşrepler, cemaatler ve tarikatlar arasındaki tartışmalar da ateşli bir şekilde devam etmektedir. Cedel, sadece yaparı vitrine çıkartır, deniz suyu gibi içtikçe acıktırır. İnsana cedel hastalığı, kendini gösterme illetinden dolayı bulaşır. Cedelde yenilen doymaz, yenenin ise nefsi kabarır.

Gazali'ye göre tartışmanın ahlaki ilkeleri şunlardır: Tartışmada elzem olan şeyler tartışılmalıdır. Tartışma kalabalıklar önünde yapılmamalıdır. Tartışma, hakkı bulmak amacıyla yapılmalıdır. Tartışma yapan kimselerin birbirine karşı kibirli olmamaları gerekmektedir. Tartışmada hasmın söylediklerini, 'Sen şöyle demek istedin' diye farklı bir şekilde nakledip, hasmı töhmet altında bırakmamalıdır. Taraflar, hasımlarının kötü duruma düşmesine sevinmemelidir. (s. 88-89)

İnsanlar eylemlerini, hakikatinin aynasında test etmelidir. (s. 97) İnsanın kendi kimliğini oluşturabilmesi için önce kendine dönmesi, kendini tanıması gerekmektedir. İnsan, ilah ya da ilahlarının ürünüdür, insanı onlar eğiterek şekillendirir. Bu anlamda insanın özellikle ilah ya da ilahlarını tanıması gerekmektedir. (s. 99)

Dört türlü benlikten bahsedebiliriz. İnsanların içerisinde yaşadıkları kültürel çevrenin oluşturduğu hazır benlik ki, özgün bir benlik değildir. Rüzgar nereden eserse oraya doğru eğilir. İkincisi, ötekine duyulan nefret ve kine dayalı olarak kurulmuş duygusal benliklerdir. Bu benliği besleyen kaynak, kişinin kendi imkanları değil daha çok başkalarının yanlışlarıdır. Üçüncüsü, bireyin kendi nefisini merkeze alarak kurduğu egoist benliktir. (s. 100) Dördüncüsü, çıkarlarının köleliğinden kurtularak daha yüce bir ahlaki modele doğru hareket edebilen benliktir. İnsanın çevresindeki ilahlara ve nefis putuna hayır diyebilmesi için bunlardan daha mükemmel bir ilahı tanıyabilmesi gerekmektedir. O da Allah'tır!

İbadetler, insanı erdemli bir hayata götüren güç olmalı, cennete girmenin araçları olmamalıdır. (s. 101) Modern tahribatı önlemenin yolu, İslam'ın özünü oluşturan güzel ahlakın yeniden ihyasıdır. Tarihin bütün firavunları ancak, benlik ve kişiliklerini güzel ahlak temelinde inşa eden kimseler tarafından bertaraf edilebilmiştir. Güzel ahlak, önce insanı sömürücü ilahların kulu olmaktan kurtarmaya ve özgürleştirmeye çalışır. Sahte tanrılar, güçlerinin yettiğini ezerler. (s. 103)

Denemeler; az, öz...

Süfyan-ı Sevri: "Kişinin dindarlığı, ekmeğinin helalliyi kadardır."

Bizim kültürümüzde "verdiğin senindir."

Hayat, iman ve mücadeleden ibarettir! Bu yolda 'seferde' olabilmek, inşallah ahirette mazeret olarak kabul edilecektir...

İslam'ı unuttunca; Futbol fanatikliğini, artist fanlığını, beşeri ideolojileri, parayı, makamı ilahlaştırdık.

Yaşadığımızda din dünyayı düzeltemiyorsa, ahiretimizi hiç düzeltemez!

İslam dünyasını bekleyen üç büyük tehlike: Selefilik, sufilik ve Şiilik arasındaki mücadeledir! Selefiler; Tekfirden kaçınarak, Sufiler; Şirk konusunda hassas davranarak, Şiiler; Ashaba sövmeden vazgeçip, Sünnileri Şiileştirme faaliyetlerini bırakmadıkları sürece bu yara daha çok kaşınacak ve kanayacaktır! Harici, gulat ve şirkten uzak olalım! Çözümü; Dini ihtilafların siyasi meselelere karıştırılmaması ve siyasi alanlarda ümmet fikrinin öncelenmesi, dini ihtilafların ulemaya bırakılması ve tekfircilikten kaçınılmasıyla ulaşılır!

Şirke düşmeden, tekfirciliğe bulaşmadan, hurafelerden uzak bir tasavvufi anlayışla Ehl-i Sünnet çizgisini ihya edersek hem ümmet kurtulur hem İslam çok daha hızla yayılır, bi-iznillah.

"Tartışmasız Müslüman toplumlar için en büyük buhran kaynağı, enerjilerini kendi içlerinde tüketerek her türlü çatışmacı alt kimliğe bölünmüş olmalarıdır. Bazen etnik, bazen mezhep meşrep kimlikleri üzerinden Müslüman toplumlar parçalanmaktadır." (Ş. A. Düzgün, Varoluş Sancısı, s. 87)

"Herkes neyi düzeltereğini, neyin düzeltilmesi gerektiğini biliyor; ama bu düzelecekler, düzeltilecekler arasında kendisi yok." (İsmet Özel)

Öğrendim ki şehadet ölümden ziyade bir yaşam biçimi imiş! Hak edenlere Allah bu tacı takıyor. (A. Turgut Ulucak)

"İnanıyorsak üstün biziz." (Ali İmran, 139)

"Her konuda savunmaya geçmeye, sürekli kendimizi suçlamaya ve her suçu üstlenmeye zorlanmayı bırakalım. Sağlam bir imanı takviye edecek olan şey, katıksız bir 'özgüvendir.' Biz Müslümanlar, ayaklarımızı nereye bastığımızı bilmeli ve inandıklarımızı cesurca sahiplenmeliyiz." (Taha Kılınç)

Bir şeyleri değiştirmek isteyen, buna önce kendinden başlamalıdır! Şeyh, ahirette seni kurtaracak; Mehdi, dünyayı kurtaracak; Allah, 'belasını, rızkını' verecek! E biz ne işe yarayacağız be kardeşim?! Yatıyoruz, erteliyoruz, iş/görevlerimizi başkasının yapmasını bekliyoruz hep...! Kolaylıktan kurtulalım! "Ey Allah'ım! Şu İslam düşmanlarını kahreyle!" türü beddualar bana hep Yahudilerle Musa (as) arasında geçen konuşmayı hatırlatır: "Dediler ki: "Ey Musa! Onlar orada buldukça, biz oraya asla girmeyeceğiz. Sen ve Rabbin gidin, onlarla savaşın. Biz burada oturacağız." (Maide, 22) Allah kahretme işini Müslüman eli ile yapmak ister. Yoksa Musa'nın ümmetinden farkımız kalmaz! "Onlarla savaşın ki, Allah onlara sizin ellerinizle azap etsin, onları rezil etsin, onlara karşı size yardım etsin, mü'min topluluğun

gönüllerini ferahlatsın ve onların kalplerindeki öfkeyi gidersin." (Tevbe, 14) Kahretme de öncelikle bojkot ile başlar!

Bazı bilgileri sadece bilmemiz yetmez, hissetmek, yaşamak da gerekir! İşte bizim asıl problemimiz burada!

Ey tekfirci (selefi/şii/indirilmiş dinci) kardeşim! Bizim din anlayışımıza, yorumumuza (Selefi, Şii, sufi vb.) uymuyor diye karşımızdakini ötekileştirmek, tekfir etmek sadece İslam düşmanlarının ekmeğine yağ sürmeye yarar. Bu tavrımız onların işine gelir, onların işini kolaylaştırır. Haricilerden beri ve en son 150 yıldır tekfirciliğin bir işe yaramadığını, sadece kafirlere yaradığını 'yaşayarak' gördük! Hatırlat, uyar ve dua et, gerisi bölücülüktür! Bu işin çözümü, "küfür olan fiili" eleştirmek, bu işi yapanları tekfir etmemektir! İsteyen buna, 'mürcie' adını versin, kurtuluş bu formüldedir.

Allah bize İslamiyet'i göndermiş, Müslümanların tek bir ümmet olmasını emretmiştir. Biz Müslümanların temel problemi, Kur'an'dan ve hadislerden sınırlı bilgimiz ve aklımızla anladığımızı yorumların Kur'an'ın-sünnetin tek gerçek, doğru yorumu olduğunu iddia etmemizdir! Bir tarikatçı da Kur'an'la konuşur, tarikatçıyı tekfir eden harici zihniyetli de ve hatta hariciye düşman olan Şii de! Tekfir konusunda benim şahsi görüşüm, Ehl-i Sünnetin temel prensiplerinden birisi olan 'ehl-i kiblenin tekfir edilemeyeceği' prensibinin tüm Müslümanlarca kabul edilmesi yönünde olacaktır! Bırakalım herkes inandığı şekilde yaşasın, ortak noktalarda birleşelim, onları ön plana çıkaralım! Kimin haklı olduğunu, kıyamet günü Allah bizlere haber verecektir! Kimileri bu görüşün 'mürcie'cilik olduğunu ileri sürse de, ümmete bu kadar çok zarar veren tekfirci olmak yerine, tek ve sadece bu konuda mürcie (!) olmayı ben kabul ediyorum! Ehl-i Sünnetim, Hanefi'yim, tekfirci değilim!

115

Mealci ve seleflerin tekfircilik kardeşliği: Mealci zamanı, selefi ayet hadisin zahirini mutlaklaştırmaktadır! Mealci, Kur'an'ı zamana uydururken, selefi ise zamanımıza Kur'an ve hadisin yorumunu getirememektedir!

Mealciler ve selefler: Mealciler, "mezheplere karşıyız" deyip "Allah'a, Kur'an'a çağırıyoruz" dedikten sonra, mealini veya eserini okudukları bir hocaya çağırımları da yok mu? Tıpkı selefler gibiler! Hem Kur'an-hadise çağırıyoruz derler hem çağrıya uymayanları, uydurulmuş dinci, bidatçı, müşrik diye tekfir ederler.

Mealci kardeşlerim, eğer peygamberimiz şu an hayatta olsaydı, O (sav) Kur'an'a davet ettiğinde; "Ben artık Kur'an'a bakarım, peygamberin söylediklerine ve yaptıklarına bakmam." diyebilirler mi idiler?!

Ehl-i Sünnet, mealizm! Sadece Kur'an diyenlerin sonu malum! Ne ilk insan Hz. Adem (Peygamber mi, babası var mı anlaşılmadılar) ne en önemli ibadet olan namaz; nedir, var mıdır, kaç rekattır aralarında bir türlü anlaşılmadılar ki, liste epey uzun! Akılcıların tarihinde bir de "Mihne olayı" var ki, ibretliktir! Harici tekfircilik, gulat şia, hurafe dolu tarikatlar önümüzdeki sorun yumakları olarak durmaktadır. İran ve Suud örneklerince çıkarılacak dersler çoktur! "Namaz kılmayan öldürülür, zina eden öldürülür, dinden çıkan öldürülür." gibi görüşler ictihadi konulardır. Edille-i şeyiye merkezli ve mecelle'den hareketle tekrar ictihad edilebilir bu konularda! Mezhep; yorumların kurumsallaşmasıdır. Kendi yorumunu indirilmiş din, diğer yorumları uydurulmuş din diye nitelemek harici tekfirci zihniyetin göstergesidir. Yol uzun, sorunlar yumak olmuş olsa da ümitsizlik asla yanımıza uğramamalıdır! 'Ne cennet ucuz ne cehennem lüzumsuzdur'.

"Ehl-i Sünnetin hangi yorumuna bağlı kalacağız, tek değil ki?!" diyen arkadaşlarımız var. Nasıl ki mealciler, solcular hatta bilim adamları aynı konuda farklı görüş ileri sürebiliyorsa, Ehl-i Sünnette de farklı görüşlerin olması gayet normaldir. İnsan akli devreye girdi mi görüşler farklılaşır! Ama Ehl-i Sünnet ümmetin köküdür, geçmiştir. Köklere bağlı kalarak göğe uzananlar ayakta kalabilir.

İslam medeniyeti ancak Kur'an merkezli ve onun açıklaması olan hadis (Beyan, hikmet) ile pratiği olan sünnet üzerine kurulabilir. 1400 senelik köklerle tarihi ve fikri derinliğe sahip olan bir gövde ancak bu şekilde dallarını göğe doğru uzatabilir. Geri kalan tüm yorum ve teoriler ise sadece, köksüz, metotsuz, Batı karşısında eziklik göstergesi ve zaman kaybı olacaktır!

Ümmetin sorunları ve çözüm önerisi. İslam toplumu, Batı medeniyeti karşısında eziklik ya da tepkisellik arasında sıkışıp kalmıştır. Eziklik; modernizm ve tarihselciliği/mealciliği ortaya çıkarmışken tepkisellik ise, sefilik ve tekfirciliği ortaya çıkarmıştır. Modernistler halkta kafa karışıklığına; tarihselci mealistler ise, deizme sebep olabilmektedir. Çözüm ise, Ehl-i Sünnet ruhunu yeniden diriltmekte, hurafeden uzak, usul kurallarına uygun yeni içtihatların önünü açmaktadır! Ümmetin genel sorunlarını ilgilendirmeyen usul konuları, şaz denen detay konular veya müteşabihe giren meseleler, alimlerin ilgi alanına giren uzmanlık gerektiren konulardır. Yoksa İslami ilimlerde derinleşmemiş, hatta ilmiyal konusunda bile cahil bir kitlenin önünde bu konuları konuşmak sadece kafa karışıklığına sebep olmaktadır. Halbuki yapılması gereken, 'alimlerin kendi arasında bu konuları tartışıp, sonuçları halka duyurması' olmalıdır. İlmi tartışmalar, felsefi konular âlimler arasında halledilmeli, sonuçlar topluma aktarılmalıdır. Ümmeti oluşturan biz avam kesim ise, gıybet, gösteriş, zina, yolsuzluk, israftan uzak; sabırlı, ahlaklı, adaletli, emin/güvenilir olmalı, iyiliği hatırlatıp, kötülükten sakınmaya ve sakındırmaya çalışmalıyız. Ümmeti oluşturmamamızın en büyük sebebi, hemen herkesin kendi veya cemaati dışındakilerin, kendilerinin anladığı şekilde İslam'ı anlamasını beklemesidir. Halbuki ümmet; tarikatçılar, Şiiler, Selefilere, mealciler dahil, geniş bir kitleden oluşmaktadır. Öncelenmesi gereken, "Şirk ve tekfire" düşmeden, olabildiğince birbirimize yaklaşabilmektir! Ümmet ancak böyle var olur ve devam edebilir.

Bu dünyadan; Tarikatçılara; şirke düştükleri konuları, tarikat düşmanlarına ise tasavvufun incelik ve ahlak dolu olduğunu; Selefilere; mücessimenin yanlışlığını, tekfirin ümmete verdiği zararı, sefeli karşıtlarına ise sefililerin imanlarının berraklığını ve temizliğini; Nurculara; risale-i nur'da hataların olduğunu, risale karşıtlarına ise risalenin birçok imani hakikati barındırdığını; Milli görüşçülere; partinin bir araç olduğunu, parti karşıtlarına milli görüşün ekonomik sisteminin önemini; Süleymancılara; ümmetten bu kadar kopmamaları gerektiğini, Süleymancı karşıtlarına ise Arapça ve Kur'an öğreniminde Süleymancılara mükemmel olduğunu; Mealcilere; metotlarının tümüyle yanlış olduğunu ve Ehl-i Sünnetin ve hadisin önemini kavrayamadıklarını, Ehl-i Sünnet taraftarlarına ise Ehl-i Sünnetin mealcilik, mutezile dahil birçok görüşten istifade ederek yoluna tarih boyunca devam ettiğini; Şiilere; takiyye ve sahabeye hakareti bırakmaları gerektiğini, Şii karşıtlarına ise Şiileri dışladıkça bunun sadece kafirlere yaradığını; Ateistlere, deistlere, oryantalistlere ise tek yönlü olarak hep yanlış yolda olduklarını anlatmadan şu dünyadan göçüp gideceğim ya, ona yararım...

"Biz hadisi inkar etmiyoruz. Kur'an'a uyan hadisleri kabul ediyoruz" diyen kardeşlerim! Kusura bakma güzel kardeşim ama siz, Kur'an'a uyan hadisleri değil "Kur'an'dan sizin anladığımız 'yorumlara' uyan hadisleri" kabul ediyorsunuz!

Ateiste Allah'ı, deiste kitabı, sekülere İslam'ı, Müslümana Kur'an'ı, Kur'an'a inanana hadisleri değerini, hadisi kabul edene ihlası anlatmaya devam. Tabii bu çağrı önce kendi nefsimize...

İslam ile cemaat, tarikat veya ırkımızı özdeşleştirmemeliyiz! Bir Müslüman tarikatları reddedebilir, risale-i nur'u eleştirebilir, bir ırkın yüceltilmesine karşı da olabilir! Bunlar onu İslam dışı da yapmaz, Ehl-i Sünnet dışı da! Hatta mezhepler bile İslam ile özdeşleştirilemezken bu tür yaklaşımlar çok ama çok marjinal kalmaktadır! Tabii ki şirk hariç tarikatlar çok güzel veya hataları içerse de risaleler bir harika, ırkımız dinimize hizmet etmiştir; şükrederiz! Fakat İslam'ı kendi cemaat veya ırkımız ile özdeşleştirirsek dinimizi çok kısır döngülü ve dar bir alana hapsetmiş oluruz. Tasavvuf ahlaktır, risale-i nur iman, ırkımız hâdim-i İslam. Ama İslam çok daha geniş bir yelpazeye sahiptir: İman, ibadet, ahlak, muamelat, ukubat! Dine bir kanaldan hizmet ettiğimizde şuurlu isek ve şirk, tekfir, faşizmden uzak isek, ümmet ruhu ile olan her dava bizimdir, başımız gözümüz üstündedir.

Kurtuluş ümmet olmaktır! Kur'an dışında insan eli değmiş her eserde (hadis alanında yazılmış eserlerde dahil çünkü uydurma, zayıf, Mürsel, mudal gibi hadis türleri zaten buna işaret etmektedir. Bu eserlere mektubat, risaleler, mesnevi'yi de ekleyebiliriz) eksik hata olabileceğini kabul edip ama hiçbirini reddetmeden, tüm İslami eserlerden faydalanmaya çalışsak tüm aşırı fikirlerden kurtulmuş oluruz.

Din, akıl, bilim. 'Akıllı olmayanın dini yoktur' ama akıl da - tıpkı bilim gibi- sınırları olan bir olgudur. Akıl en üretken olduğu saha olan bilim dünyasında bile değişkenlik artık değişmeyen tek gerçektir! ('Bilim yanılmaz mı?' adlı yazımıza bakılabilir.) 'Dinin sınırları içindeki akıl mı, akıl sınırladığı bir din mi?' sorusunda ben, ilkin tercih edenlerdenim. Dini doğru anlamak için akıl şart ama aklında sınırlarını zorlamadan, akıllı/bilimi putlaştırmadan yola devam etmeliyiz!

Ümmet ne zaman kurtulur? Ebubekir Sıfıl ile Mehmet Okuyan arasında ayırım yapmak zorunda kendimizi hissetmediğimiz, birisinin ağacın kökü ise diğerinin meyvesi olduğunu anladığımız, cemaatlerin dini sadece bir alanında uzmanlaşmış kurumlar olduğunu, tüm cemaatlerin hizmet alanlarının toplamının ancak İslam ile eşdeğer sayılabileceğini kavradığımızda, tarikatlar da şeyhlere, peygamberlerde bile olmayan sıfatları izafe edilmediği ve mezhepler ve fıkıh önderlerinin yorum-görüşlerinin din ile özdeşleştirilmediğinde; Başta Wehhabi, Zeydi olmak üzere Ehl-i Sünnet dışı olsa da, İslam dairesinde mezhepler olduğunu, yine imamiyye mezhebi ile asla ve kat'a takribin -mezhepsel yorumlarda yakınlaşmanın- mümkün olmadığını bilmesine rağmen siyasi birlikteliğinde zorunlu olduğunu anladığımızda, Kur'an ve onun açıklaması hadis/sünnet arasındaki bağın önemini kavradığımız ve her yeni görüşün aslında mutlaka daha önce de İslam tarihinde gündeme getirildiğini ve yanlış görüş sahiplerinin de samimi iseler bir sevap kazandığının bilincine vardığımızda, cihad kadar boykot kavramının önemi anladığımız, ümitsizliğin bu dine mensup insanlar arasında kabullenilebilecek bir his olmadığını anladığımızda, kısaca; İslam'ın Ehl-i Sünnet çizgisini özümseyip orta ümmet olduğumuzda bu ümmet kurtulacaktır!

İslam medeniyeti yeniden nasıl kurulur? Allah'la ilişkimizde 'tevhid', insanlarla ilişkinizde 'adalet ve ahlak', diğer canlı-cansız tüm âlemlerle ilişkimizde 'emanet' bilincinde olunmalı, merkezinde Kur'an olan, sünnet ve hadisi reddetmeyen ve Ehl-i Sünnet omurgasında ilerleyen bir anlayış tesis edilmeli, Mutezili, modernist hatta sosyalist fikirlerden de İslam'ın bünyesine uygun olanlar alınarak, Ehl-i Sünnet çizgisinde yola devam edilmeli, Selefiler tekfirden, tarikatlar şirkten, Şiiler sahabeye hakareten vazgeçmeli, Mesnevi'den Risale-i Nur'a, ne yazık ki bazı dini eserlere sonradan eklemeler yapıldığı kabul edilmeli, ayet veya hadis merkezli en aşırı fikirler, kabul edilmese bile dışlanmamalı, tepkiler ilmi seviyede kalmalıdır. Bu geniş hoşgörü ortamında ümmet var olacak ve İslam medeniyeti yeniden parlayacaktır, inşallah!

Tek başına hiçbir insan tüm doğruları ihata edemez, kuşatıcı bir şekilde kavrayamaz. Bir Müslüman Kur'an ve sünnet çerçevesinde herkesten doğru olanı almalıdır. Mesela bir sosyalist ekonomistten faizsiz sistem konusunda yardım alabilir. Ama bizim temel sorunumuz bir kişi veya grubu sevdiğim mi yanlışlarını görmüyor, sevmediğimiz başkalarının da doğrularına kulak tıkıyoruz. Mesela, İslam tarihinin en akılcı ekolü olarak tanınan Mutezililer bile 'Mihne' gibi, İslam tarihinin en baskıcı mezhebi haline dönüşebilmiş veya bir olayın sıcak anında bazı İslam alimleri birbirlerine aşırı yorumlarda bulunabilmiştir. Örneğin Ebu Hanife ve Buhari yorumları gibi. Ama sular durulunca ümmet her ikisini de önder konumuna yükseltebilmiştir!

"Türk tarihini İslamiyet ile sınırlandırmayalım!" diyenlere; "İslam, Hz. Adem ile başlamıştır, lütfen dinimizi Türklük ile sınırlandırmayalım!"

"Zengin gözükeceğim" diye marka giyinen fakirler, kendilerine 'goyim' diyen Yahudileri zengin ediyorlar!

İslam inançta tevhid; Siyasette adalet ve istişare; Sosyal hayatta emanet ve ahlak ile temsil edilmelidir!

Selefilik ve sufilik üzerine. Selefiler; 'La ilahe'de takılı kalarak tekfirciliğe; Sufiler; 'Fena fi-Şeyh' makamında takılı kalarak şirke düşebiliyorlar! Şirke açtıkları savaşı Müslümanlarla cihada (!) dönüştüren selefci kesim, doğruyu yanlış metotla anlamaktadır! Sufiler ise, "Ğassal elinde meyyit olmak" ve "Fena fi-Şeyh" makamlarını yanlış anladıkları için, Allah'a ait sıfatları şeyhe; peygamberde olmayan nitelikleri mürşide izafe edebilmektedir! Halbuki sufideki incelik ve ahlak ve selefideki berrak iman ümmetin önünü aydınlatacaktır!

Şeriat tasavvuf ilişkisi. İmam Malik: "Kim ki fıkıh öğrenir de tasavvufu bilmezse fasık olur. Kim tasavvafu öğrenir de fikhı bilmezse zındık olur ve kim de her ikisini birleştirirse ehl-i tahkik olur." (Ebu Medyen El-Mağribi, Tasavvufun İncisi, s. 65; Ahmet İnce, Tasavvufun Hakikaleri, s. 33) Şeyh Ahmet Zerruk, 'Tasavvufun Kaideleri' isimli kitabında şöyle demektedir: "Fakih mutasavvıfa hükmedebilir, fakat mutasavvıf fakihe hükmedemez." (Said Havva, Terbiyetune'r-Ruhiyye, s. 68) "Sufinin sıfatlarından birisi, Kur'an-ı Kerim ve hadis-i şerifin zahiri ile çatışan batini bir hükümden bahsetmemesidir. İş, ahlak ve davranışlarda Habibullah 'a (s) tabi olmaktan daha şerefli bir makam yoktur" (İbn Haldun, Şifau's-Sail, s. 292) Seriyi-i Sakati diyor ki: "Bir insan önce zühd ile meşgul olur, sonra hadis yazarsa ayağı sürçer, fakat önce hadis öğrenir sonra zühd ile meşgul olursa durumunu sağlamlaştırmış olur." (İbn Haldun, Şifau's-Sail, s. 293-294) Prof. Hasan Kamil Yılmaz: "Tasavvuf, Asr-ı Saadette adı konmayan ama var olan, daha sonra adı konup kendisi kaybolan ilimdir."

Fıkıh, kelim, tasavvuf ilminin doğuşu. Kur'an'daki ibadet, muamelat ayetleri "zaman içinde" fıkıh ilmini; iman ile ilgili ayetler kelim ilmini nasıl ortaya çıkardığı gibi, ahlak ile ilgili ayetler de tasavvuf ilmini ortaya çıkarmıştır! Temel mesele, tasavvuf yolunda olduğunu ileri süren tarikatçıların şeriata aykırı durumları görememeleridir. Menkıbeler, şeyhe hasredilen ve peygamberimizde bile olmayan özelliklerdir! 'Tarikatta şirk var, dikkat edin!' deyince tarikatçı arkadaşlar; 'tasavvuf İslam'da var.' deyince, tarikat karşıtları ile anlaşamıyoruz. İslam orta yol, vasat ümmet çizgisidir! Tekfircilik de şirkte aşırılıktır!!

Tarikatlarda "şirk sohbetleri" başladığı an; ne hurafe kalır, ne şeyhe ilahi sıfat izafe etme ve ne de şeriata aykırı iş/olaylar! Dünyayı ıslah edecek olan tasavvuf ruhunun ihyasıdır! Bunun da yolu şirk konusunda sohbetlerinin başlaması, hurafelerden ve şeyhlerin keramet hikayelerinden arındırmasından geçmektedir. Yoksa 'tevessül, rabita, cehri zikir'de sorun yok!

İslami ahlak ve ibadet kurallarının kurumsallaşmış hali olan tasavvuf, İslam'ın önemli disiplinlerinden biridir. Fakat özellikle "gavs" ve "Fena fi's-şeyh" kavramlarının içeriği ne yazık ki, zamanla insanı İslam itikadının dışına çıkaran unsurlarla doldurulmuştur. Kural, zamanla amacı dışına hizmet etmeye başlamışsa değiştirilmelidir! Ahlaki olgunluğa değil de artık şirke vesile olan bu iki kavramın yeniden İslami açıdan gözden geçirilme zamanı gelmiştir. İslam'da peygamberimize verilmeyen özellikler artık bu kavramlar vasıtası ile şeyhlere izafe edilmeye başlanmıştır! Allah'ın 'Basîr, Alîm, Kadîr' sıfatları ile, peygamberlere özel olan 'İsmet' sıfatı artık bu iki kavram ile şeyhlerin sıfatları haline getirilmiştir. Bu şirktir ve bünyesinde birçok güzelliği barındıran tasavvuf kurumunun haklı olarak eleştirilmesine neden olmaktadır. Şirksiz tarikatlar ümmetin olgunlaşmasına büyük hizmet sağlayacaktır!

Kişi merkezli din anlayışı sorunu. Kişi merkezli den kasıt, dini yaşamda yol haritasını direkt Allah'tan aldığı işaretlerle belirleyen sistem kastedilir. Hristiyan dünyasında Katoliklerde bu durum özellikle çok belirgin iken, Müslümanlarda ise Şiiler ve tarikat şeyhlerinde bu özellik önplana çıkmaktadır! İlham haktır ama şeytani vesvese ile farkı ayırt etmek çok zordur ve şeytanın vesveselerine aldanan tarikat şeyhleri ile tarih doludur. Günümüzde de bu aldanışın haberleri basına yansımaktadır. Tarikat şeyhi, siyasi-ekonomik nedenlerle Şiilere yaklaşıyor, bir bakıyorsunuz eskiden Şii karşıtı olan müritler, Şii kaynakları önemseyip Ehl-i Sünnete saldırmaya başlamışlar. Sadece Türkiye değil özellikle ortadoğuda da bazı tarikat önderleri ile irtibata geçen zalim ve kafir güçler Müslümanları pasifize hale getirmektedir.

“Fıkıhı, tasavvufu, kelamı yanlış anlamamanın sebeplerinden biri de, herkesin dünyaya kendi penceresinden bakmasıdır. Din tek başına bunlardan biri değildir. Her biri dinin bir yönüdür. Kelamda ve Fıkıhta anlama aracı ağırlıklı olarak akıldır, Tasavvufta ise gönül. Gönülsüz bir akıl da akılsız bir gönül de eksiktir. Meseleye bir bütün olarak bakmazsak ya fıkıh dogmatizmine ya Kelam rasyonalizmine ya da Tasavvuf batınlılığına düşeriz. Bunlar birbirlerini ancak bir araya gelerek tamamlayabilirler. İsmail Raci el-Faruki'nin 'Kültür Atlası'ndan da yine onun yaklaşık şu ifadelerini hatırlıyorum: 'Tasavvuf gönülleri fethederek İslam'ın en uzak diyarlara kadar taşınmasının ve yayılmasının şerefini taşıdığı gibi, pek çok yerde batını ve sapık düşüncelerin yayılmasının, insanın insanı ilahlaştırmasının ve İslam ümmetinin geri kalmasının da sorumluluğunu üstlenmelidir'. İmam Rabbani bile batın ilmini keşif ve ilham olarak tanıttıktan sonra bunlarla elde edilen bilginin hatalı olabileceğini söyler ve bunun zahir, yani tefsir, hadis ve fıkıh gibi, onun tabiriyle doğrudan peygamberlik mişkâtından alınmış ilimlere ters düşmesi halinde, bu ters düşme kıl kadar bile olsa keşif ve ilhama asla itibar edilmeyeceğini ve atılacaklarını söyler.” (Faruk Beşer, Yeni Şafak, 1.11.2020)

(Kadiri tarikatından olan) İbni Teymiyye'de bizim, tasavvufta! Müslüman, tarikat içindeki şirke ve selefci geçinen tekfircilere karşı olmalıdır!

Tarikatçı kardeşlerimin dikkatine! Hz. Muhammed şöyle buyurur: “Hiç kimse kendi amelisiyle cennete girmez.” Sahabe sorar: “Sen de mi ya Resulallah!” Efendimiz cevap verir: “Evet ben de, meğerki Rabbim beni rahmetinin kucağına almış olsun.” (Buhari, Rikak, 18; Müslim, Münafikin, 71-73) Yusuf (as): “Ben nefsimi temize çıkarmam, çünkü Rabbimin merhamet ettiği hariç, nefis aşırı derecede kötülüğü emreder.” (Yusuf, 53) Hz. Muhammed: “Ey Resulullah'ın kızı Fatıma! Sen de kendini Allah'tan satın almaya çalış; zira senin için de bir şey yapamam.” (Buhari, Vesaya 11; Tefsir (26) 2; Müslim, İman 348-352) Nefsini 'her daim' yenmiş, ahirette şefaati 'kesin' hak etmiş birinin var olduğuna inanmak insanı dinden çıkarır!

Eğer şeyhin "yatakta kaç kez döndüğünü bildiğine", "mezarda senin yerine sual meleklerine cevap vereceğine", "sırat köprüsünden seni direk geçireceğine" inanırsan, bunlar şirk kokan

inanişlardır, hemen terk edilmelidir! Şeyh, manevi öğretmendir. 'Keramet haktır' ama 'şeyh isteyince olmaz!' Allah isterse zuhur eder! Şeyh her istediğinde olur demek, Allah'ı -haşa- bir konuda zorunlu yapmaya mecbur ilan etmek olur ki bu şirktir! Şirkten uzak tevessül, rabıta olur mu, olur! Nasıl olduğu, yukarıdaki konularda anlaştıklarımızla anlaşılacaktır!

Hakikate engel olan bazen, biz Müslümanlarız! Yanlış üslup, tekfirci veya dışlayıcı metot nedeni ile, kendimizden her uzaklaştırdığımız insanın vebali üzerimizdedir! (Ali İmran, 159; Nahl, 125)

Halk arasında İslam diye bilinen, hurafelerle dolu tarikat öğretileri ile eski Türk-İran kültürlerinin karışımından oluşan bir mozaikten başka bir şey değildir!

Müslümanlık kalitemiz. Atadan, ana babadan 40 yıllık Müslüman hâlâ neyin abdesti, namazı, orucu bozduğunu öğrenememiş durumdadır! Doğal olarak bu bilgi ve kalite(-sizlik) yaşamımızın da her alanında kendini göstermekte ve asıl üzücü olan da bu eksik bilgi ve pratik dışarıdan İslam ile özdeşleştirilmektedir.

Tesettür, tezeyyün; Umre, gezi; Namaz, spor; Oruç, perhiz demek değildir!

Kafirlerin planı varsa elbette Allah'ın da bir planı (Ali İmran, 54) vardır. Asıl mesele, bizim o ilahi planda hangi rolü üstlendiğimizdir!

Ahlaksızların ve teröristlerin Müslümanlara akıl vermeye çalıştığı çağa "kıyamet zamanı" denir!

Ateist: Tanrıyı kabul etmeyen; Agnostik: Tanrının varlığının ispat edilemeyeceğini savunan; Deist: Tanrıyı kabul edip vahyi, dini, peygamberi reddeden; Teist: Tanrı ve dini kabul eden; Oryantalist: Tanrı, dini kabul edip İslam'ı reddeden; Apateist: Tanrı ve dini hatta İslam'ı kabul edip, umursamayan; Mümin: Tek Tanrı ve İslam şeriatına iman eden, kabul eden.

Aslında tüm 'izm'lerin özü, 'nefisizm'dir!

Oryantalizm. Önceden verdikleri kararlara kendilerini ulaştıracak delilleri İslami kaynaklarda arama metoduna oryantalizm denir. Onlara göre Kur'an'ı (Haşa) Hz. Muhammed; Hadis ve İslam tarihini de Müslümanlar sonradan yazmıştır. Kur'an'daki güzel şeyler İncil-Tevrat'tan alıntıdır, kötü (İşlerine gelmeyenler) Muhammed tarafından uydurulmuştur! Hadislerin "siyasi, fikhi ve kelami çatışmaların bir sened eklenerek hadis formunda Peygamber'e isnat" edilmesinden ortaya çıktığını iddia ederler. Sonradan 'Müslümanların uydurdu, yazdı' dedikleri hadis ve İslam tarihinden 'seçtikleri' ile de 'önceden' yaşayan Hz. Resule saldırırlar! Bilimsel oryantalizm özeti bu!

Tarihselciler, "Kur'an ayetlerinde ne varsa hepsini aynen kabul ederiz ama onlar o tarihte, Mekke döneminde kaldı" derler. Modernistler, İşlerine gelmeyen ayetleri "mecaz, benzetme, teşbih diyerek" günümüzdeki ortamla 'uyumlu' hale getirmeye çalışırlar. Ehl-i Sünnet ise, Kur'an'ın çözümlerinin günümüzde uygulanabileceğini ileri sürüp, zamana uydurulan değil zamana hitap eden çözümlere odaklanırlar!

Kur'an'ın ruhunu bozulmaktan koruyan sünnettir. Tarihselcilik ise gönüllü oryantalizmdir.

Metin/fikirler savaşsın, insanlar değil! "Şiddet uygulayan taraflar, kendilerini haklı çıkartacak metinlere dayanırlar. Aslında şiddet değil, farklı tarafların oluşturduğu metinler arası çatışmalar

vardır. Oluşan şiddet ise, metinler arası çatışmaların bir sonucundan ibarettir." (Prof Şinasi Gündüz, Dinsel şiddet, Hristiyanlık, s. 27) Hatta "Soğuk savaş bile aynı zamanda sosyalist ve kapitalist aydınlar arasındaki bilimsel, fikri mücadeleydi." (Enver Altaylı, Ruzi Nazar, s. 379)

Ehl-i Sünnet müdafii/savunucusu ile Ehl-i Sünnet canavarı arasındaki fark: "Ehl-i Sünnet müdafii, kişinin imanına delil sayılabilecek en küçük işareti veri kabul edip kulu İslam dairesinde kabul ederken, Ehl-i Sünnet canavarı ise kişinin sapmasına delil olacak en küçük işareti bir tekfir mekanizması olarak kullanır."

Ateizm ve bilimsellik. Çoklu Evren teorisi evrim teorisi ile aynı mantığı taşır. Dünyada hayat nasıl ki uzayda zaman içinde, tesadüfen başladıysa, birçok evren içinde de bizim evrenimiz tesadüfen, 'uygun ortamda' devam etmektedir. Evrimde de çoklu evren teorisinde de temel 'bilinemezlik ve ispat edilemezlik'tir.

Ateistlerin kehanetleri ve realite: "Evrenin öncesi yok" dediler, tersi çıktı; "İnsan maymundan geldi" dediler, ispatlayamadılar; "bilim ilerledikçe din ortadan kalkacak" dediler ateizmin kalesi SSCB bile yıkıldı, din hâlâ ayakta! Ama hâlâ hurafeci olan biziz!

Türk ateisti din değil; İslam düşmanıdır! Zihin inşasının arka planında ve bilgi birikiminin altyapısında ise oryantalist zihniyet hakimdir.

Dinsiz ateist olmaz! Onlar; Ya bir kişiyi idol edinmiş, ya bir ideolojiyi din edinmiş veya bilimi kible edinmiş kişilerdir.

Ateist, deist: "Ey Müslüman! Ben senin reddettiğin dinlerden bir fazlasını reddediyorum." Müslüman: "Ateist yoldaş, 2+2= 4 dediğimiz zaman biz de, milyonlarca sonucun hepsini reddedip sadece birisini kabul ediyoruz. Sen, içinde doğru olan cevap da dahil, tüm sayıları reddediyorsun!"

Türkiye'de ne ateizm ne deizm problemi vardır. Asıl sorun umursamazlık sorunudur! Tanrıya inanıp yokmuş gibi yaşamak, ahireti kabul edip hesap verileceğini unutmak, akla getirmemek! Belki de en kötüsü, "Müslüman anne babadan doğulduğu" için, "azıcık yanıp 'kesin' cennete gidileceği" inancına sahip olunmasıdır! Halbuki hesap var ve Allah merhametli (Yusuf, 92) olduğu kadar, "gerçekten cezası pek şiddetli" de olandır. (Maide, 98)

Hristiyanlar Hz. İsa ve Meryem'e olan sevgimizi, Şiilerde Ehli beyt'e olan saygımızı bilmiyorlar.

İlk emir OKU, İkincisi TEMİZ ol diyen din bizim ama Okumayan da ve temizliği önemsemeyen de Müslüman olduğunu iddia edenler...!

Tıbbu'n-Nebevi kadar, Ticaretu'n-Nebevi ve Siyasetu'n- Nebevi de önemsenmeli!

Sohbet: Sonradan dönüş yapmış bir arkadaşla konuşuyoruz: "Ben içki içerken dışarıdan namaz kılanlara bakıyor, 'birlik beraberlik kardeşlik ruhu içindeler' diye onlara gıpta ediyordum, sonra tövbe ettim içlerine girdim. Cemaatlere bölünmüş birbirini çekmeyen, mücadele eden insanlar gördüm ve hayal kırıklığına uğradım." Demişti. Halbuki insanın olduğu yerde her zaman eksiklik, noksanlık, hata, yanlış, aşırılık, acelecilik olacaktır. Sıffin Savaşı'nı eskiden düşünürken, "neden böyle bir savaş olmuş?" diye hep kendi kendime sorardım. Sonra anladım ki, Allah Müslümanlara daha en başta ders/ibret olacak örneği gösteriyor. Asıl sorun ders alıp

almamakta ama görülen o ki alınmamakta ısrar edilmektedir! İslam tarihinde her zaman Müslümanlar arasında sorunlar olmuştur. Osmanlı kurulmadan önce beylikler kendi aralarında mücadele etmiş, Endülüs'te emirlikler haçlılara karşı bir olacakları yerde kendi aralarında iktidar savaşlarına girişmiş, Kudüs işgal altındayken Müslümanlar birlik olup Kudüs'ü kurtarmak yerine kendi aralarında bölünmüş ve savaşmışlardı. Moskova'da yaşayıp cennete gidebilen de vardır, Mekke'de yaşayıp cehenneme gidende. İnsan ve insanlık her zaman imtihan halindedir. Her zaman doğru yerde olmak insanların kendi sorumluluğundadır. İstanbul fethedildikten 50 sene sonra Endülüs Emevi Devleti ortadan kalkmıştır ama aynı dönemlerde Endonezya ve civarında İslam yayılmaya başlanmıştır. Viyana kuşatmasını kaybetmemizin nedeni, Osmanlı paşasını çekemeyen 'Kırım Han'ıdır! Ama savaşı kaybeden Osmanlı askerleri şehit olmuş ve kazanmışlardı! Kırım Hanı ise savaşmadı ama kaybetti! Herkes, sorumluluğu oranında mesuldür. Başa dönecek olursak, "Müslüman'a düşen seferde olmaktır." Her mümin, içinde olduğu şartlara göre kıyamet günü hesaba çekileceğini unutmamalıdır. Herkes tek tek yapması gerekeni, zamanında yapıp yapmadıklarından sorumlu tutulacaktır. Dünyanın imtihan alanı olduğunu ve herkesin içinde bulunduğu şartlara göre imtihan edildiğini unutmamak gerekir. İmtihansız, rahat bir dönemin olmayacağını bilincinde olmak ise, unutulmaması gereken en temel husustur. Her kişi tek tek ve her zaman sınavdadır!

Köyde çeşmeden su taşımayan, şehirde damacana ile su taşımaktadır. Köyde yürümek veya tarlada çalışmak istemeyen şehirde yürüyüş bandında veya fitness salonlarında Lat Pulldown, halter ile çalışmaktadır. Köyde hayvan beslemeyen şehirde köpek, kedi beslemektedir. Köyde tuvaletler dışarıda idi şimdi artık Avrupa'da sokaklarında ve açıkta tuvaletler kurulmaya başlandı! Şehirden indik köye vaziyetleri yani...

Hangi siyasi görüş, sendika, ideoloji veya dinden olursa olsun, insan bulunduğu grubun içinde belli bir makama gelmişse; içinde olduğu camiada verilen bilgilerin yanlış olduğunu idrak etse bile elindeki statüyü kaybetmemek için sesini çıkarmayabilir veya aksi düşünenlere düşman olabilir. Hak ve hakikatin yanında değil, nefsinin/egosunun peşinden koşabilir.

Huzur, para, gençlik, sağlık. Bunlar hiçbir zaman bir arada olmaz, en az biri mutlaka eksik kalır.

Alimlerimiz. Hiç bir alim hatadan münezzehtir değildir. Üretken, samimi her alimden mutlaka alınacak ilim vardır! Tek alim, hoca, cemaat lideri ile yola devam edenler zamanla o alimi ilah edinmeye -emir ve yasaklarını din ile özleştirmeye- baslar ki, hem Kur'an hem hadis bunu yasaklamıştır! (Tevbe, 31) Mehmet Okuyan hocadan da, İhsan Şenocak veya Ebubekir Sifil hocadan da, nurculardan da, Süleymanlılardan da, milli görüşçülerden de, tarikatçılardan da alınacak çok şey vardır. Çünkü hedefimiz Kur'an'ı anlamak, yaşamaktır! Bu da bir cemaat veya alimi aşan bir durumdur.

İslam tebliğcisi olduğunu, İslam'ı temsil ettiğini iddia edenler, yumuşak sözlü olmalı ve kaba sözden uzak durmalıdır! Hata yapan (Uhud savaşında zor anda dağılan) Müslümanlar hakkında Kur'an'da, "Allah'ın rahmetinden dolayı, sen onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba ve katı kalpli olsaydın, şüphesiz etrafından dağılır giderlerdi. Onları affet, onlara mağfiret dile, iş hakkında onlara danış, fakat karar verdin mi Allah'a güven, doğrusu Allah güvenenleri sever." (Al-i İmran, 159) diye buyrulmuştur Efendimize. (Rab olma iddiasında olan) Firavuna: "Ona yumuşak söz söyleyin, belki öğüt dinler veya korkar." (Taha, 43) şeklinde buyrulmuştur Hz. Musa'ya. Rabbim o firavunun denizde boğulacağını bilmiyor muydu? Burada mesaj, usul öğretimi bize!

Doğruyu yumuşatarak insanları anlatmakla, insanların hoşuna gidecek diye bozarak anlatmak, farklı şeylerdir!

Namaz. Bir iyiliksever zengin düşününüz. Yolda gördüğü, aç-sefil birini alıyor, hasta iken bakımını yapıyor, iyileştiriyor. Gözleri kör olacaktı, elleri-ayakları kangren olmuştu kesilecekti, kurtarıyor... İyileşince de yediyor, içiriyor onu mükemmel bir hale getirdikten sonra da uğurlarken ona tekrar hasta olmaması için gerekli reçeteyi veriyor ve diyor ki, "Günde 5 kere haberleşelim, kendini bana hatırlat, yeniden hastalanmadığımı bileyim." Adam söz veriyor ama sonra sözünü tutmuyor. O yer senin bu yer benim dolaşılıyor, sağlığına aykırı işler yapıyor. İyiliksever zenginin çağrılarına cevap vermiyor. Bir gün geliyor, hastalıklarından biri nüksediyor; ayağı kangren oluyor. Hemen aklına o zengin geliyor ona ulaşıyor ve bütün suçu iyiliksever zengine yıkmaya çalışıyor, başlıyor yakınmaya, "Benim ne suçum vardı da beni unuttun, beni hiç aramadın, sağlığımla ilgilenmedin?" Siz o zengin yerinde olsanız ne yapardınız? "Başınıza her ne musibet gelirse, kendi ellerinizle yaptıklarınız yüzündendir. Allah yine de çoğunu affeder." (Şuara, 30) "İnsan gerçekten Rabbine karşı pek nankördür." (Adiyat, 6) "Ellaühümme inneke afüvvün, tühibbu'l-afve fa'fü anni: "Allah'ım! Şüphesiz Sen affedicisin, affetmeyi seversin, beni de affet." (Tirmizi, Da'avat, 89)

Yaratıcıyı unutan akıl-bilim atomu parçalamakla yetinmez atom bombası yaparak onu yok etmek için kullanır!

Sorunun teşhisi kadar tedavi-çözüm önerisi de önemlidir! Sadece sorundan şikayet etmek sorumluluktan kaçmaktır. Vahiyden uzak tedavi önerileri ise sadece sorunu artırır! Herbert Marcuse, Batıda annelik şefkatinin kalkmasının zamanla sevgisiz ortamda büyüyen çocukları ırkçılığa ittiğini söyler! (Kurtuluş önerisi ise, özgür cinselliktir!) Jean-Jacques Rousseau, Batı bakış açısını, güçlünün hakim olduğu sistemi olabildiğince eleştirir ve reddeder. (Ama çözüm olarak, eski Yunan site devleti modelini önerir!) Max Weber, 'üret ve biriktir' diye özetler kapitalist sistemin teorisini. Ama İslam; Lonca teşkilatları ile, Ahilik ile "üret ve paylaş" öğretisini çevresine yayar! Tevazu, edep, ahlak, zekat, kurban, selamlaşma, hac, cemaatle namaz ile insanlar arası sıcak teması, duygu alışverişini ve manevi yükselmeyi amaçlar!

Şikayetler; ihtiyaçların karşılanamamasından değil, daha lüks yakalanamadığı için ortaya çıkar.

Çağdaşlık. Dinlerini taklit modernlik zannediliyor! Hristiyanlık inancından kaynaklanan heykel, org ve şarap kültürü bizde sanat, piyano ve şarap şekline bürünmüş ve çağdaşlık olarak kabul edilmiştir. Org, sonradan piyano olmuş; kilise kökenli! Heykel, Avrupa'da yaygındır çünkü kökeni, İsa heykellerine (o da yunan tanrılarına) dayanır! Şarap Batıda yaygın, çünkü şarap Hristiyanlıkta İsa'nın kanı kabul edilir! Biz de ise tüm bu Hristiyan temelli adetler hep modern olmanın sembolü olarak kabul edilir!

Herkes kısa yoldan köşe dönme peşinde. Ramazandan Ramazana ibadetle cennete; Milli Piyango ile zenginliğe; bir kitap okuyarak ise hakikate ulaşmaya çalışıyor insanlarımız. Çoğumuz kolayca statü kazanma derdindeyiz. Küpe, uzun saç, mini etek vb. veya sakal, cemaatle! Öz, nitelik, ihlas, okuma, tefekkür daha zor iş... Din samimiyettir. İslam içtenlik dinidir. Ama ne yazık ki, ben de dahil çoğumuz söylemlerimizden giyimimize dıştanlığa önem veriyoruz! Ne de olsa daha kolay.

GDO'dan crıspır/gen teknolojisine, 1400 sene önceden haber verilmiş: "Hakimiyeti ele aldığıında ürünleri ve nesilleri yok etmeye çalışır." (Bakara, 205) Şeytan: "Kullarını mutlaka saptıracağım, kesinlikle onlara emredeceğim de Allah'ın yarattığını değiştirecekler." (Nisa,119)

Metaverse ne demek? Evrenin ötesi; reel dünyaya alternatif, yeni bir sanal dünya; sahte cennet. Anneler-babalar dikkat! Çocuklarımızı internete en az %50 kaptırmıştık, 'Önümüzdeki 10 yılda' bu oran 'Metaverse' ile %90'a çıkacak!

Metaverse, blockchain, transhumanism, Neuralink: Eskiden GDO'lu gıdalardan şikayet ederdik, yakında her gıda sentetik olacak. Biyolojik değil yapay; sosyal değil sanal insan oluşturuluyor! Mark Zuckerberg, Metaverse ile bize sanal arazi satarken, Bill Gates, Jeff Bezos reel âlemden arazi satın alıyorlar!

Zenginlerimiz yırtık pantolon giyiyor, fakirlerimiz iPhone'un son modelini almaya çalışıyor.

Müslüman ve ahlak. İslamiyet, Allah inancı, melek inancı, ahiret inancı temelinde ahlaki sistemini oturtmayı amaçlar ama günümüzde bu inanç temelli eğitim hemen hemen hiç kavratılmadığı için bu defa, İslam'ın toplum sağlık huzurunu sağlamada ikinci kademe, aşama kuralları gündeme gelir: Kul hakkı, komşu hakkı, insan hakları temelli kurallar ve cezalar bütünü. (Muamelat ve ukubat)

Faşizm ve şirk üzerine. Ey insanlıkta kardeşim olan arkadaşı. "Üstün ırk" diye bir kavram yoktur. Zaten ilerleyen gen teknolojisi, tüm ırkların birbirine karıştığını ispat etmiştir. İnsanlık özelliklerini koruyabiliyor, hele de 'mümin bir Müslüman' olabiliyorsan bu yeter. İrk doğuştandır, dolayısı ile hiçbir gayret göstermeden elde ettiğin bu Allah'ın verdiği ile bir insan hangi akla hizmet başkalarına üstünlük taslayabilir?! Ümmete 1400 senelik tarihinin ilk yarısında Arapların, ikinci yarısında Türklerin önderlik yaptığını kabul eden, Çeçen Şamil, Kürt Selahattin'leri minnetle anan, ümmete liderlik yapmasını Rabbimizin yine bize lütfetmesini temenni eden bir Türk kardeşiniz olarak, ümmet ruhunu ayakta tutanları her daim rahmetle anıyoruz.

Ülkemin ırkçıları yabancı değil Müslüman düşmanıdır; ülkemizin ateistleri din değil İslam düşmanıdır!

Size karışan mı var? Eşcinsellere özgürlük isteyen, yabancı müzik dinlemeyi modernlik, Yunan adalarında, Paris'te tatil yapmayı çağdaşlık, yılbaşında hindi kesip çam ağacı süsleyip özgürce (!) giyinip liberalce yaşamayı Baticılık, bale ve meditasyonu ilerencilik zannedenlerden din dersi almaktan bıktık artık! "Namazı Türkçe kılın, hacca gitmeyin parasını fakirlere verin, ezanı Türkçe okuyun, tesettür İslam'da yok, kurban hayvan katliamı, oruç ayı düşman saldırabilir tutmayın, çocuğunuzu Kur'an kursuna ortaokuldan sonra gönderin"... Japonların çiğ balığına suşi adı altında yiyen, Çinlilerin çubuklarıyla canlı maymun beyni ve kızartılmış köpek eti ve canlı ahtapot yiyenler; elle yemek yeme örfünden dolayı Araplara 'pis' diyorlar. İspanya'ya boğa güreşlerini izlemeye giden veya Yahudilerin günahlarından kurtulmak için tavukların kafalarını duvara vura vura öldürmelerine ses edemeyenler, "Kurban bayramına hayvan katliamı"; Yunan adalarına gezmeye gidenler de "hacca gitmeyin parasını fakirlere verin" diye akıl veriyorlar! Namaz kılmayanlar ezanı Türkçe okunmasını ve namazı Türkçe kılmamızı istiyor. Siz Türkçe namaz kılın, siz tatil paranızı fakirlere verin ama bize akıl vermeyin! Biz namazımızı da kılar, fakirleri hayal edemeyeceğiniz kadar düşünür ve hac'ca da gideriz!

PKK'dan İŞİD'e. Terör olaylarının arkasında ekonomik ve siyasi güç kavgaları vardır! Tüm teröristlerin de arkasında mutlaka dış istihbarat örgütleri bulunur!

DEAŞ öyle bir mantığa sahip ki, Hz. Resul döneminde yaşasa idiler, Mekke'de boykotu sonlandıran anlaşmayı yaptığı için, Medine'de Hudeybiye anlaşmasını imzaladığı için Peygamber Muhammed (sav) ile bile savaşlardı! Tabii Sahabinin çoğunu da tekfir ederlerdi!

Mülteciler. Avrupa'nın kapısına dayanan mülteci çocuklar, alacağını tahsil etmeye gelmiş olabilir mi? 200 yıldır sömürülen ülkelerinin haklarını öyle veya böyle alacaklar çünkü bir gün!

Ensar olmak ayrıcalıktır! Herkes her an muhacir olabilir, Ensar olmak ise bir lütuftur. Allah bu ikramı bize nasip eyledi, şükrünü eda eyleyenlerden oluruz inşallah. Sonucunu zamanla göreceğiz!

'Türk İslam', 'Müslüman sol' üzerine! Alim sıfatlı yaratıcının gönderdiği İslam eksik mi ki yanına illa başka bir fikir akımı eklenmek zorunda kalınıyor?! Eksiklik sende, anlayış kapasitende! Korkma, sadece Müslümanım demek de yeterli. (Hicr, 78; Ayrıca, Hucurat, 14)

Sezai Karakoç: "Kürt sorunu, Arap sorunu, Arnavut sorunu, Türk sorunu yoktur. İslam Milleti'nin parçalanmışlık sorunu vardır."

"Yola çıktıklarımızı yolda bulduklarımıza değişmeyelim dedik, lakin yolda satışa getirenler oldu. Yol değişmez lakin yolcu değişir. Karakter ve şahsiyetler kolay değişen değerler değildir. Kolay değişenler kolay ve ucuza giderler. Baharın çiçeklerini sevenler kışın ayazını da sevmek zorundalar. Bir atımlık barutu olan savaşa çıkamaz. Küheylan koşmuyor ise onu doğuran kısırak utansın."

125

İrkımız kader, dinimiz tercihimizdir! Kader değil tercihlerimiz ile varız. Tarihte Peygamberimiz ile İslam dinini yayan Araplar, bu dine hizmet eden, koruyan Osmanlılar ve günümüzde bu davayı önderlik edecek olan her kim ise, onu sever ve ona dua ederiz. Rabbim dinine hizmet eden bir milletten olmayı nasip eylesin.

Rahman Allah (cc) en büyüktür! Şahsen ben insanların iyilikleri için bir kere uğraşırım, umursamazlar; iki kere uğraşırım, aldırış etmezler; üçüncü kez ya çabalarım ya bırakırım. Her iyi niyetimde nankörlükle karşılaştığım da olmuştur! Ben, "sizle mi uğraşacağım, kendini düşünmeyeni ben mi düşüneceğim!" der, kızarım! Ama, yer ve gökleri ve içindekileri yoktan var eden Yüce Allah (cc) kendisini kabul etmeyen ateiste bile, bir gün değil, 3 gün değil, binlerce kez rızıkta veriyor, nefes aldırıyor... Hem de kendisine o kadar nankörlük ettiği halde her insana; Münafık, fasık dahil her kuluna. O (cc) Rahman, Rezzak, Latif, Sabur olandır.

İnsanların %10'u siyah, %10'u beyazdır! Geriye kalan %80 gri renklerden oluşur. Bu, ahlaktan ibadete; siyasetten insanlığa böyledir.

Unutmayalım! Patavatsızlığın açık sözlülük olmadığını, cahilin cesur olduğunu, hayata zevk penceresinden bakanlardan ve taassuptan uzak durmak gerektiğini, İlk emrin OKU olduğunu... unutmayalım!

Saygı, empati. Bizler oruç tutarken, azıcık terbiyeli olsa gizli yerde yiyebilecek olan, burnumuzun dibinde göstere göstere yer içen ve çıplak gezip sokak ortasında çiftleşir. Sonra

be bu kesim sonra bize; "saygı göster" der! Saygı hak edilen bir meziyettir ve karşılıklıdır! Bizim kesim cidden sabır taşı imiş!

Yüzde 90'ı Müslüman olan ülkede, seküler kesim, "diyanet kapatılsın, biz kılmayız ama siz namazı Türkçe kılın, başınızı örtmeyin vd." diye bize akıl verirken biz onlara; "İçki içmeyin, zina etmeyin, eşcinsellik yapmayın" demeyi boş verin, "Ramazan'da ulu orta yerde yemek yemeyin" bile diyemiyoruz!

Sevdiği ile evlenip kavga etmeyen, hoşlandığı yemekten bıkmayan, tatilde bile canı sıkılmaya kimse var mı?! Huzur, inşallah ahirette.

Pasif iyiler geçmişte helak olmuşlardır! İyi olduğunu iddia eden insanlar, sadece kanunların kendine tanıdığı yetkileri kullanıp kötülük ile mücadele etse, kötülüklerin en az %50'si ortadan kalkar! Polise, zabıtaya o kadar çok şikayet etme hakkımız olan olaylar rahatça toplumda işleniyor ki, bizlerin herhangi bir konudaki pasifliği kötülüklerin sürmesine yardımcı olduğunun farkında bile değiliz! İslam'da nemelazımcılık yoktur. "Ben mi uğraşacağım, bana ne?" gibi yaklaşımlar kendinizi olmasa bile ailenizin zarar görmesine neden olacak silsileler zincirinin ilk halkasını oluşturabilir.

Ateizm bir inançtır! Evrimi savunurlar: Ne fosil kayıtlarının onları yalanlaması ne de DNA'nın şifresinin bulunması, onların evrimi savunmalarına engel olmuştur! 'Evren ezeli ebedidir' derler: Bang teorisi ve entropi yasası gerekli cevabı bilimsel bazda verdiği halde görmezden gelirler! Komünist ve dinsiz bir toplumun olacağını ileri sürerler: Ne Göbeklitepe'deki kazılar ne de yıkılan komünist Rusya'dan sonra ortaya çıkan devletlerdeki dini uyanış bunu doğrulamıştır! Ne tarih, ne bilim, ne psikoloji ateizmi doğrulamadığı halde, bir inanç olduğu için hâlâ savunulmaya devam edilmektedir.

126

Toplumsal değişimin şifreleri: "Nasılısınız öyle idare edirsiniz." (Rad, 11); "Amelleriniz amirlerinizdir." (Acluni, I / 146, II / 127); "Hiç kuşkusuz bir toplumun bireyleri kendi iç dünyalarını değiştirmedikçe Allah da o toplumun gidişatını değiştirmez." (Rad, 11)

"Ferdî planda vicdanlara, toplumsal planda camilere hapsedilmeye çalışılan din, 'Allah'ın dini' değildir." (A. Dilipak, Yeni Akit, 12.08.2019)

İyilikte maraz doğar mı? Hayır! Sadece iyiliği hak edene yapılmalıdır. Yine de maraz doğarsa Allah rızası için yapıldığından, geriye bakmayacak, yola devam edeceğiz!

"Yaptığın şeysin, söylediğin değil!"

İş yapan, insanlığı gereği yaptığı işte eksiklikler olur. İş yapmayan zaten iş yapmadığı için hiç hata da yapmaz, sonra da iş yapanın eksikliklerini eleştirir! İş yapmayanların dünyada işi iş, ama ahirette hesapları çok zor!

"Gençler dünyanın kendi etraflarında döndüğünü zannediyor. Aslında dünya, kendi etrafında dönmektedir! "

"Siz nefsinizi meşgul etmezseniz, o sizi meşgul eder."

Hız. İbni Abbas: "Devamlı yapıldığında küçük günah yoktur, tövbe edip yapılması bırakıldığında büyük günah yoktur." (Taberi, VIII/245; İbn Ebi Hatim,3/934; Suyuti, ed-Durru'l-Mensur, 2/500; Beyhaki, Şuabu'l-İman, V/456)

"Müslüman'ım kesin cennete gideceğim" diyenlere hatırlatma! "Cehennemde yanıp sonra nasılsa cennete gireceğim." demek küfürdür. Allah korku ile ümit arasında olmamızı istiyor: "Onlar korkarak ve ümit ederek Rablerine dua ederler." (Secde, 16); "Gerçek şu ki, kafir olanlardan başkası Allah'ın rahmetinden ümit kesmez." (Yûsuf, 87); "Allah'ın azabından ancak hüsrana uğrayanlar emin olabilirler." (A'raf, 99); "Müminler Allah'ın azap ve azabının miktarını bilselerdi hiç biri Cennet'i ümit etmezdi. Kafirler de Allah'ın rahmetinin ne kadar çok olduğunu bilselerdi hiç biri O'nun rahmetinden ümit kesmezdi." (Müslim, Tevbe 23); "Kul sıhhat halinde korkulu ve ümitli bulunmalı, havf ve recası birbirine eşit olmalı; hastalığı halinde de reca (ümit) yönü kuvvetli olmalıdır." (Nevevi, Riyazü's-Salihin Tercümesi, I/479) Bu, Yahudilerin mantığıdır: Yahudiler, "Sayılı birkaç gün dışında bize ateş dokunmayacak, dediler." (Bakara, 80) Bu bakış açısı, geleceğinden emin olmak, ölene dek imanından garantili olmak anlamına geldiği gibi, azabı hafife almak manasına da geldiği için bu küfürdür! Allah Azze ve Celle, son nefese dek imanlı yaşamayı nasip eylesin, Amin!

Cennete talip olan biz Müslümanların bu çabası-zlığı-nı okulda gösterseydik, öğretmenler bizim sınıfta bırakır, okuldan atardı.

İnsan ölümsüzlüğe, huzura, gençliğe özlem duyuyor, çünkü hepsini cennette bırakıp dünyaya geldik. Hadi, yeniden anavatanımıza dönelim!

İnsanda neden kendini beğendirme hissi vardır, neden birisini ölümüne sever, neden bir doyumсуzлuk içinde kıvrılır durur? Çünkü bu özellikler Yaradan tarafından, insan kendisini Allah'a beğendirsin diye verilmiştir. Allah'a has kılmamız gereken sevgiyi bazen insanlara yansıtırız. İnsan cennetten kovulduğu için de oranın sonsuz nimetleri özler ve daima bir doyumсуzлuk içinde olur.

İki büyük sorumuz. Boş vakit meselesi, kendini başkasına beğendirme çabası. İnsanlar hayatlarını, kendilerini başkalarına beğendirme için harcayarak heba ediyorlar.

Şirksiz iman+ ihlaslı amel= Cennet

İmtihan. Hz. Nuh ve Lut'un hanımları cehenneme; firavunun hanımı cennete gitti. (Tahrir, 10-11)

İnsanlar, Allah'ın imtihan için yarattığı dünyada cenneti kazanmak için yeteri donanım ve ortama sahip olduğu halde, cennetteki ortamı talep edip var olan ortamı sorgulamaktadır.

İlim, amel, ihlas: Seküler kesim bilmiyor, bilmediğini de bilmiyor, bilmeye de niyeti yok ama bilgiçlik taslıyor. Biz dindarların okuyan kesimi, işin felsefesini yapıp yaşamıyor, yaşayan da hurafeye dayalı ve İslam'a zıt menkıbelere meyilli. Bunları aşip bir de ihlaslı olarak yaşamak var ki, cennet boşuna 8 kademe değil.

İslam, güneş gibidir! Ama ışıktan kaçan yarasalara (Ateistinden adı Müslüman'a) güneş ne yapsın? Herkes, kendisi cenneti talep edecek!

Bidat. Dini anlamda sonradan çıkan (Bidati seyyie) şeylerdir. İşin aslı, her şeye nasıl bakıldığı ile alakalıdır konu. Mevlid: Mevlidin kendisi değil, vasıta oldukları sevaptır düşüncesi, bidat

olmaz. Yasin'i cuma akşamı okumak: Cuma gecesine özel ibadet zannetmek bidat, ama Kur'an'ı okumadan dolayı, vasıta olduğunu düşünmek, Kur'an'dan dolayı sevap ummak bidat olmaz, caizdir. Ölüğün ardından 40. günü Kur'an okutmak: Dinde yoktur ama içeriği düşünülünce, olabilir diye kabul edilmeli, yapılmayınca günah olmadığı da bilinmelidir. Dinin aslından olmadığı bilinecek, "dinin aslı ile çelişmeyen ve iyiye vesile olan", kendinden sevap umulmayacak, yapılmayınca günah kazanıldığını düşünülmecek, dinin aslından olmadığı bilinecek ama vasıta olduğu şeylerden (Kur'an okuma, muhabbete vesile) sevap umulacak, işte bunlar caizdir. Kandil geceleri üzerine: Kadir gecesi hariç diğer geceler veya onlara özel ibadet yoktur ama bu cümlenin devamı şu olmalıdır: O geceden değil de, 'o gecede yapılan ibadetlerden dolayı sevap beklemek' İslam'a aykırı değildir! Yanlış bilin ama doğruyu terk etmeyin. Rabıta: Ne dindir ne şirk. Rabıtanın dini dayanağı yoktur, rabıta yapılan şeyh, yüceltilirse şirk de kayılabılır. Şeyhdeki feyzin kalbe akmasını düşünmek şirk değildir, sadece gönül eğitiminde bir metottur. Ama bu dinselştirilmemelidir. Dini değil, dini bir hedefe araçtır rabıta. İbadete vesile olması ön plana çıkarılmalıdır, vasıta olanın dini olmadığı da bilinmelidir. Şeyhe bakmaktan sevap beklemek: Bundan sevap beklemek bidattir! "tefekürü saatin..." hadisi ise uydurmadır. (Suyuti, el-Leali'l-Masnûa II/276; Şevkani, el-Fevâidü'l-Mecmûa, s: 251) ama "kunu maa's-sadikin" ayeti gereği yapıyorsa ve ibadet maksadı ile yapılmazsa, sorun teşkil etmez.

Allah rızası için bir iş yaptığımızı iddia ediyoruz ama dünyalık karşılığını para, makam, tatlı söz olarak görmeyince kırılanaşıyoruz. Demek ki niyette sorun var... Dön başa!

"İslam zafer değil, sefer dinidir" diyoruz ama ufukta zafer gözükmez ne yazık ki seferi de terk edebiliyoruz. Aman ha! Devam!

İdeali gözden kaçırmadan realitenin sınırları içinde hareket etmek; Umut ve umutsuzluk arasında bir dengede, mücadeleye devam etmek! Çizgimiz bu olmalı, bi-iznillah.

128

Dünyaya, Prens/prenses 'gibi' yaşamak için gelmedik, 'Kul' olmak için geldik! Biri imkansız diğeri tercihe bağlı.

Müslümanlığımız; Adaletten parasal mevzuya, menfaatimize aykırı durumda gösterdiğimiz tavırlara göre ortaya çıkar! Yoksa slogan, her kesimde bol miktarda var.

Evlenmeye niyeti olan kız ve erkeklerin, Halk Eğitim'den "evliliğe hazırlık, anne baba ve karı koca" eğitim sertifikası alması zorunlu kılınmalı! Yoksa 30 yaşına gelmiş, hâlâ anne baba veya karı koca olamamış evli insanlarla dolu ortalık. Sonra uğraşın emniyet, uğraşın öğretmenler!

İslami bilinçte kırılma: Modern hayatın nimetlerinden liberalce faydalanıp, ferdi olarak seküler bir ortamda yaşamayı Müslümanlık zanneden yeni bir nesil ortaya çıktı. Hemen; tekfirci, şirk kokan İslam anlayışından uzaklaşıp sağlam bir iman, ahlaki bir duruş ve istikamet üzere olan Müslüman moduna geçmemiz zorunlu! Yoksa zemin kayıyor...

Eksik bilgiden kaynaklanan bazı galat-ı meşhurlar: Allah'ın 99 sıfatı yoktur, daha fazla vardır. Mesela 'Şafi' sıfatı Kur'an'da vardır ama 99 sıfat içinde yok. Kur'an'da 6666 ayet değil, 6236 ayet vardır. Resul ile Nebi tanımını Kur'an'a göre aynı anlamda da kullanılmıştır...

Tesettürü savunan Müslümanları "kadınları cinsel obje" olarak görmekle itham edenler, araba lastiği satarken bile çıplak kadın bedenini kullanırlar! Halbuki pirleri olan Freud her şeyin kökenini "cinselliğe" bağladığı için en sadık öğrencisi Carl Jung tarafından bile eleştirilmişti ama yine suçlanan Müslüman kesim oluyor! Kışın ortasında mini etek giymek, topuklu

ayakkabılar ile zar zor yürümek zorunda kendini hissedenlerin İslam'ın emir ve yasaklarının zorluğundan şikayet etmesi de ayrı ironi!

Dünyada ekonomi çökerken kozmetik sanayii neden yükseliştir, erkeklerin giyinip evden çıkması 1-2 dakika alırken kadınlarınki neden daha uzun sürer, kuaför güzellik salonları neden bu kadar pahalı olduğu halde hâlâ dolup taşar, erkekler normal giyinip çıkarken neden kadınlar dekolte giyinme yarışı içindedirler?

İçimizdeki ajanlar bizi yönlendiriyormuş! O ajanların davalarına sadakatleri kadar biz dinimize sahip çıksak, ümmet kurtulurdu!

Mekke'nin fethinin yılbaşı ile çakışması: Tepkisellik gibi görülse de, dünyadaki kurulu sisteme muhaliflik olmazsa, fikirlerde zamanla yozlaşma başlar! Reaksiyon zamanla aksiyona da dönüşebilir ama tepkisizlik, dejenerasyona kesinlikle dönüşür!

Hayatta en önemli şey imandır! İmanda ise en önemli şey imanın 'şirk'e bulaşmamış olmasıdır. İmandan sonra, ibadet ve ibadetin de tezahürü, göstergesi olan ahlak gelir! Buradaysa en önemli şey ihlastır!

Müslümanlar aralarında çok kırıcı ve ötekileştirici hatta tekfirci oldular: Yapıcı eleştiri ile, günahkarı değil günahı hedefe alan yaklaşım esas olmalıdır. "Ey Musa, firavuna git ve ona yumuşak söz söyle!" (Taha, 44); "Kaba ve katı yürekli olsan yanından dağılıp giderler." (Ali İmran, 159); "Aralarında yumuşaktırlar." (Fetih, 29)

Kapitalist sistemin arz talep putu. 3 sene önce tanesini 1 TL'ye bulamadığımız maskelerin, 3 sene sonra 50 tanesi 20 TL'ye satılıyor. Aynı marka, aynı kalitedeki iki elbisenin birinin rengi daha fazla tutulunca diğerinden neredeyse %50 daha fazla fiyata satılıyor.

Emperyalist Avrupa, demokrasi ve uygarlık. Avrupa devletleri dünyayı sömürmek için koloniler (civilization) kurdular. İşin ironi tarafı bu kelime, 'gelişme, uygarlık' anlamlarına geliyordu. Zaten İngiltere, Fransa ve Almanya kendi aralarında dünyayı uygarlaştırmak için savaşlar yapıp durdular. Şimdi de ABD dünyaya demokrasi ihraç için uğraşiyor!

Toplum neden bozuldu? "Siz kendinizi değiştirmedikçe Allah sizin hakkınızdaki hükmü değiştirmez" (Rad, 11) Biz, başkaları bizi düzeltsin diye bekliyoruz, halbuki bizi düzelecek olan kendimiziz! Toplum yukardan aşağı değil, aşağıdan yukarı değişir!

E. Yüksel, H. Baş, Y. N. Öztürk, D. Cündioğlu, M. İslamoğlu, A. Oktar... Ne olduysa bize hep azar azar oldu!

Davaya bağlılık seviyemiz. İslami dava içinde olduğunu iddia eden kişilerin önüne Allah bazı engeller koyar, kişinin bizzat kendisine davaya aslında ne kadar sadık olduğunu göstermek, kaç karatlık olduğunu 'bizzat kendisi' bilsin görsün ister! Artık her birimiz hangi aşamada pes ettiğimizi, mazeretlerimizin ne kadar geçerli olduğunu düşünerek ahiret hesabına ön hazırlık yapabiliriz...

Halk İslam'ı? İlk emri 'okuma!' olan; ritüelleri arasında içki içmek, zina etmek, kumar oynamak, türbelere çaput bağlayıp dilekte bulunmak olan, senede bir ay diyet, bir kaç gün kavurma bayramı yapılan, senede 2 gün sabah erkenden kalkılıp spor niyetine ritüeller yapılan,

yalanı ve emanete hıyaneti normal kabul eden... Ama kimi 30 kimi 40 yaşına geldiğinde mürted olunup İslam dinine avdet edilen bu dine ne ad verilir?

Namaz kılmakla, puan toplamak arasında fark vardır. İbadetler de amacı çoğunlukla ıskalıyoruz.

Cemevi ibadethane olur mu? Alevilik eğer kendi kaynakları ile beraber tanımlanacak bir fikir akımını ise, İslam'ın içinde olup tarikat olarak farklı bir çizgisi olan bir ekoldür! Yok siyasi olarak tanımlanacak ve ateizm ile Avrupa istihbaratının bir aparatı olarak kullanılacak bir argüman gibi düşünülecek ve tarihi geçmişi ile bilimsel kaynaklar reddedilecekse, Ali'siz Alevilik başta, kendilerini 'ibadethane, tarikat' gibi içinde dini kavramların olmadığı bir terim ile tanımlamalarını rica ediyoruz!

İngiltere'de Kraliyeti destekleme oranı % 78'dir! Demokrasi, sendika, sosyalizmin merkezi bu ülke de avam kamarası 625, Lordlar (efendiler) kamarası 850 kişiden (70'i papazdır; pastör) oluşur. Lordları kraliçe seçer, avamı (ayak takımını) halk seçer. İngiltere, Müslüman toplumların şecerisini en iyi bilen ülkedir! 12 Avrupa ülkesinde de hala krallık vardır!

İnsanların yaptığı kötülüklerden tanrıyı sorumlu tutana ateist, o kötülükleri ortadan kaldırmaya çalışana halife denir.

Hepimiz kendimizi olduğumuzun dışında gösterip, başkalarına beğendirmeye çalışıyoruz. Bilmiyoruz ki, "hedefe varınca hedef ölür." NFK

Ayağımızın altı Ateş (magma); Başımızın üstü ateş (Güneş) ve hâlâ ibadet etmeyi erteliyorsak, o zaman olur sonumuzda ateş. (malum!)

Gençlerin yeni dini; "Haz, egoizm ve hız" dini! Onun uğruna okulu, işi, aileyi, dini feda edebiliyorlar. Araç ise 'özgürlük!'

Büyük oranda, "Casusların yerini uydular; Savaş pilotlarının yerini dronlar; Zekanın yerini algoritma" alıyor.

Ülkemizin temel sorunu; "Plansızlık" ile Fırsatçılara, spekülatörlere karşı "denetim ve yaptırım" eksikliği!

Tüm kitaplar, tek bir kitabın daha iyi anlaşılması için okunur.

"Fakirin ihtiyacı, zengininin israfı kadardır." Hz. Ali

Allah'a götüren bilime ilim denir, seküler ilime de bilim!

Kur'an'ı herkes ilmi ölçüsünde anlar. 'Hadis'siz anladığını zannedenler ise, kendi yorumlarını hadisleştirirlerdir.

Şeytan önce günaha mazeret buldurur, sonra günahı işlettirir! İsteyen nefistir, mazeret ise şeytandan...!

Ezanı Arapça okuyunca Arapçı oluyorsun ama, şarkıları İngilizce dinleyince gavurcu olmuyorsun, öyle mi?!

Din değil; şirk ve nifak (münafıklık) toplumun afyonudur!

Bazıları İslam'a saldırırken bunun adına özgürlük diyecekler. Biz İslam'a saldırmalarına itiraz edince, özgürlük düşmanı olacağız! Yok öyle!

İrkçılık, tekfirçilik gibidir! Başladın mı, kendin dışında herkesi dışlarsın, ötekileştirir, düşman ilan edersin! 'İnananlar kardeştir.'

Çocuğunuzun her istediğini yerine getirmeyin, yoksa elindekilerin kıymetini bilmez, doyumsuz olur ve bir de baktınız onları da kaybetmişler: İş, eş, ömür heba olmuş...

"Kadını savunurken erkeği, çocuğu savunurken anne-babayı, hayvanı savunurken insanı kurban ediyoruz."

Yapıcı eleştiriye kapalı grup, cemaat, hizipler, partiler, zamanla karşı olduklarına dönüşürler.

İslam'da cemaat rahmet, tefrika felakettir!

Faiz, sosyal riba; Riba, ferdi faizdir!

Çok okuyan, bilir (ilim); çok gezen, kavrar (irfan)

Vicdanın her daim canlı kalmasını sağlayan sisteme İslam denir.

Saracen, Türk: Batılı zalim sömürgeciler önce "Saracen" kavramı ile Arapları kendilerine düşman ilan ettiler. Bunu daha sonra, Selçuklu ve Osmanlı ile "Türk" kavramı takip etmiştir. Günümüzde sömürgecilerin çekindiği yeni bir kavram bekliyoruz! Arap Müslümanlar, Hristiyanlığın doğduğu yerleri bir kaç senede, o zamanın ABD ve Rusya'sı olan Bizans ve İran'ı bir kaç on senede ve sonra da yüz yıl olmadan Endülüs'ten Hindistan'a uzanan fetihleri gerçekleştirdince Avrupalılar, aynı zamanda İsa'yı öldürttükleri için düşman oldukları Yahudileri kastederek kullandıkları Saracen kavramı, 'çöl bedevisi, barbar' anlamında Müslüman Araplar için kullanmaya başladılar. Zamanla bu kavramın yerini "Türk" kelimesi alır! Zamanımızda Avrupa'nın kim için yeni bir kavram uyduracağını merakla bekliyoruz! Henüz ne Arap ne Türkler onları "tasalandıramıyor"; sömürülerine engel olamıyor!

Avrupa'da en çok Strasburg cafe niçin Türkiye'de var? Avrupalılar hâlâ tuşlu telefon kullanırken biz en son model neden iPhone'u borçla satın alıp kullanıyoruz? Mealizm/modernizm Türkiye'de neden artıyor? Hepsinin tek bir nedeni var; eziklik! İslam'ı kavrayamadık, Batılı bir materyalist olmadık, arada ezilip duruyoruz...!

Mutluluk geçici, huzur kalıcıdır!

Huzur. Olumluları öncele, olumsuzları genelleme! Sadece duygularınla akıl yürütme; Kendi düşüncelerini, olaya bakışını değiştir. Süreç odaklı ol! Sonsuz beğeni, mutluluk yoktur. Eziklerin duygusal ithamlarına aldırma! Ve en önemlisi; Tek ilahın olsun!

"Namaz camiden çıkınca, Hac Mekke'den dönünce, Ramazan Oruç bitince başlar." NFK.

Futbol toplumların afyonudur.

"Çocuğum dindar, ahlaklı, ailesi ve vatanına faydalı, hafız biri olsun yeter." dedi dün bi arkadaşım. İyi güzel de sen bunun için ne yapıyorsun? Çocuğu Kur'an kursuna ver o hafız yapsın, İmam Hatibe ver dindar olsun! E sen ne yapıcan?! Kimse kusura bakmasın; Sorumluluktan kaçıyor bazı muhafazakar babalar, elini taşın altına koymuyor! "Dindar bir doktor" olsun istese, kendisi de uğraşacak, az ama uğraştırmayacak kadarla yetiniyor ama sonra da ömür boyu uğraşıyor...

ABD Hindistan'ı derin dünya devleti sermayesinin yeni merkezi Çin'e karşı koz olarak kullanmak istiyor! Hindistan'da Müslümanlara karşı saldırılar arttı, Çin'de de Doğu Türkistan zulmu zirvede. Müslüman kitle yine maşa olarak kullanılacak ve bu şiddet daha da artacak...!

Hangi partiye, hangi tarikata, hangi cemaate, hangi sendikaya, hangi gazeteye gönül bağlamışsak hep elimizde kaldı! Tek yârimiz Allah olsun!

Biz Müslümanlar artık şunu kabullenmemiz gerekiyor! Herhangi bir cemaat, parti, tarikat, grupla olunca cennete gidilmiyor! Herkes tek tek, kendi ameli, gayreti, niyeti ile (Yusuf, 53; Buhari, Vesaya, 11; Tefsir, 26, 2; Müslim, İman 348-352) cennete gidebilecek, bi-iznillah!

Batı, ilim ve emperyalizm! Önce bilimi sahiplerinden isim değiştirerek aldılar. (İbni Sina; Avicenna, İbni Rüş; Averroes, el-Kindi; Alkindus... diye adlandırıldı Batıda.) Sonra bu bilimi insanlığa hizmet için değil sömürü için kullandılar; GDO'dan, yapay ürünlerden atom bombasına dek! Ülkeleri işgal ettiler ve yeraltı-üstü zenginlikleri sömürdüler, insanları köleleştirdiler, sonra da rahatça yönetebilmek için önceden -Oryantalist çalışmalar, misyonerlik faaliyetleri raporları, azınlık okulları vasıtası- topladıkları verileri kullanarak ırk veya mezhep savaşları çıkardılar. 'Milleti Sadıka'yı ermeni terörü ASALA'ya çevirdiler, Çanakkale de beraber savaştığımız Arap, Kürt dindaşlar ile aramıza suni ayrılıklar - milliyetçilikten yalan haber ile düşman etmeye- koyup bizi böldüler. Eğitim, kültür emperyalizmi ile sadece topraklar değil beyinler de işgal ettiler. Artık ülkelerin özgürleşme vakti geldiğinde, nasılsa eğittikleri yerel (!) kişileri iktidara taşıyıp onların kuralları/talepleri ile ülke yönetilir oldu. Ve bir gün 'yeter!' diyenler de, "Batı düşmanı, demokrasi-özgürlük karşıtı, radikal" ilan edildiler. Zaten, kapitalizm de komünizm de 'karın'daştırılar! İki de materyalisttir ve tek farklılıkları, sermayenin nasıl bölüşüleceği konusunda düğümleir, gerisi ruh ikizliğidir! Unutmayalım ki, dünyadaki her pis işi; İngiliz planlar, Yahudi finanse eder, Amerika uygular.

Ebeveyn, Çocuk Eğitimi Üzerine

Muhafazakar ailelerinin çocukları ile ilgili en büyük yanlışı, buluğ çağına gelene kadar çocuğa hiç günah yazılmadığı düşüncesi ile onların dini eğitim, davranış, giyim konularına hiç dikkat etmemeleri ve çocukların tam isyan çağları olan ergenlik çağına gelince onlara sorumluluk yüklemeye başlamalarıdır. Temeli atılmadan yapılan bu bombardımanın sonucu zıtlasma olması da kaçınılmazdır. Bu zıtlasmada pes eden taraf da çoğu kez anne baba olmaktadır. Sonra da, 'muhafazakar ailelerin çocukları neden bu halde?' sorusu otomatikman gündeme gelmektedir. Çocuğun karakter eğitimi, tıpkı tuvalet eğitimi gibi, başta sorumluluk kazandırmak olmak üzere küçük yaştan itibaren başlanması gereken bir eğitimidir ki 3 yaş civarında başlanmalıdır!

Anne baba çocuğuna şu bilinci aşılatırsa yeter: "Oğlum/kızım, sen benim gözümde çok değerlisin ama asıl önemli olan Allah'ın katındaki değer!" Böylece aralarında hem sevgi bağı kurulur hem asıl hedefe odaklanılır!

Ertelenen sorumluluklarımız; Çocuk eğitimi! Baba işten gelir, "yorgunum." der. Anne, " ev işi yaptım, yorgunum." der, çocuk zaten anneyi de dinlemez. Sonuç, aileden sıfır kilometre eğitimle okula gelir. Öğretmen, anne babanın evde vermesi gereken temel eğitimi vermekle mi uğraşsın, anlatmak zorunda olduğu dersi yetiştirmekle mi?

Çocuğun okul eğitimi ile 'baba' ilgilenmelidir! Çocuklarının eğitimi ile günde 5-10 dakika bile olsa 'ilgilenemeyen' babalar, okul bittikten sonra çocukları ile hayatları boyunca 'uğraşmak' zorunda kalacaklardır. İş, yorgunluk gibi mazeretler babalık 'mesleğini' göz ardı etmeyi gerektirmemelidir!

Anne babaların, "Ben çektim, evladım çekmesin" anlayışının, hem kendilerine hem evlatlarına 'ömür boyu' neler çektireceğini bir bilseler !!!

Çocuklara sevgi ile sorumluluk kazandırılmalı ve tüm bunlar belli bir disiplin (plan) içerisinde uygulanmalıdır.

"Gençler, saygısızlık etmeyi, büyüklere laf yetiştirmeyi, özgürlük ya da zeka alameti zannediyor. Televizyon, bilgisayar ve çevre de çocuklarımızı bizden uzaklaştırmaktadır. Hiçbir şeyden memnun olmayan, şükretmeyi bilmeyen, bencil, haz/zevk merkezli yaşayan ve merhametsiz bir nesil yetiştiriliyor.

Çocuklara ezber konusunda o kadar yükleniyorlar ki, çocuklar kısa süre sonra kurslara gitmekten vazgeçiyorlar. Saygılı olsunlar diye baskı yapıldıkça bağımlı ve korkak oluyorlar. Özgüvenleri gelişsin diye müdahale etmedikçe de saygısız olmaktadırlar. Korkak olmasınlar diye serbest bıraktıkça söz dinlemez oluyorlar! Ne ifrat ne tefrit arayış bulmak zorundayız!

Anne babalar çocukları ile birlikte namaz kılsalar, güzel ahlakı uygulamalı gösterecekler, çocuklara nezaketi, güzel konuşmayı, öfke kontrolünü, sabrı, kısacası dinimizin adab-ı muşeretini, nezaket kurallarını yaşayarak öğretseler sorun kalmayacak! Zor değil sadece adım adım!

Çocuk ahlak kurallarını ailede öğrenir, sokakla yaşar, okulla pekiştirir.

Çocuklara ne çok korumacı olmalı ne de çok serbest bırakmalı! Ama maşallah günümüzde aileler iki hatayı da bir arada yapıyorlar... Çocukları hayata hazırlamalı, onlara sorumluluk verilmeli! Çocukların arkasını topladıkça onların büyüdüğünü asla göremeyeceksiniz!

Çocuğu; Okula başlayana dek aile, okulda öğretmen, ergenlik çağında arkadaş çevresi yönlendirir! Aile temeli sağlam atar, okul devam ettirirse arkadaş çevresi bozamaz! Ama aile sadece giydirip yedirmeyi ebeveynlik kabul eder; onun her istediği yapılır ve çocuğa sorumluluk bilinci kazandırılmazsa, daha başta çocuk kaybedilmiş olunur!

Herkes aile sorumluluğundan kaçıyor! Eyyamcısı bar-pavyona, cuma Müslüman'ı kahveye, muhafazakarı cemaat sohbetlerine... Çocuklar; sanal âlem ve arkadaş çevresine emanet!

Kız babalarına! Çocuğunuza dini emirleri zorla değil, sevdirerek/ikna ederek yaptırın. Günümüz gençleri hiç baskıya gelmiyor ve özgüvenleri - buna patavatsızlık da denilebilir - çok fazla! 'Benim çocuğumun başına gelmez, olmaz!' denilen her kötü olay, başına gelenlerin beklediği bir şey olmadığı gibi, sizin de başınıza gelebilir. Ebeveyn olmak çocuğun yemeğini/suyunu temin etmek değildir, kanaviçe gibi ilmik ilmik çocuğu örmek, yetiştirmek gerekir; emektir, ilgidir... Çocuklarımızı sokaktaki arkadaşları, TV/Kore dizileri ve internet yetiştiriyor... Amerika da orta ve lise öğrencileri arasında anket yapılır: "Neden karşı cinsle arkadaşlık ediyorsunuz?" Cevaplar: Kızlar: "Kendimi onlara daha iyi ifade edebiliyorum." Erkekler: "Cinsel duygularımı tatmin için!" Lisede din öğretmeni olan arkadaşım anlatıyor. Kız, erkeğin kucağına oturuyor, hoca uyarınca, "Ne var bunda hocam, o arkadaşım, olayı niçin illâ cinselliğe bağlıyorsunuz?" Hoca, "Ona, 'Kızım sen olayı bir kız gibi değerlendiriyorsun, halbuki karşıdaki bir erkek.' diyemedim." diyor... Erkekler tüm kadınlarda bir tek şeyi, kadınlar tek bir erkekte her şeyi ister...

134

İmam hatip okullarında tahminimizin çok ötesinde bir "Kore dizisi" ve "K-Pop", yani Güney Kore pop müziği etkisi var. "Çocuğun hayatından K-Drama'yı çıkarırsanız, bu maddi bir boşluk değil manevi bir boşluk oluyor. O manevi boşluğu ne dolduracak? İnanç mı? Yoksa yerli ve milli müzik mi? Osmanlı dizileri mi? Hayır! Araştırmada verilen cevaplarda şu ilginç sonuç çıkıyor: "Bu boşluğu ancak K-Pop'la doldurabilirim." Yani BTS ile... (Sümeyye Asa'nın 'Güney Kore popüler kültürünün (Hallyu) İmam Hatip Lisesi öğrencilerine etkisi üzerine bir alan araştırması' adlı yüksek lisans tezinden, Basından, 8 Aralık 2021)

Çocuklarımız söylediklerimizi değil yaptıklarımızı örnek alır! İzlediğimiz diziler çocukların kimliğini oluşturur. Çocuklarımız; eserlerimizdir!

Anne babalar, yeme, içme ve giyinmeyi karşılamak dışında, "dersler nasıl, çalıştın mı?", bizim zamanımızda bu imkanlar yoktu" türü sıradan ve işe yaramayan cümleler ile hâlâ çocuk eğitildiğini zannediyor! Çocuk eğitimi, onun doğduğu andan itibaren başlar ve 3 yaş civarı asıl temelleri atılır. Ondan sonrası sadece üstüne bina etmek kalır. Aileler daha başta temelsiz bina yapmaya başlıyor. Çocuklara küçük yaşlarda sorumluluk bilinci kazandırmadan asla başarılı olunamaz. Hele ergenlik çağında eğer çocuklarla daha özel ilgilenilmezse, kendileri ile aynı dönemden geçen yaşdaşları ile zamanını daha çok geçirmekte, o kuralsız/savrulma dönemlerinde kendileri gibi cahil ve idealden uzak bu çevre çocukları eğitmekte ve yıllarca emekle büyütülen çocuklar bir anda bambaşka bir karaktere bürünmektedirler! Sigara içme ile başlayan, küfre alışmış, namaz gibi ibadetlerden uzak bir nesil nasıl türedi ki? Eğer acil hatalardan dönülmezse bu çocuklarla ömür boyu uğraşılacaktır! Çözüm, "Her gün" en az 5-10 dakika bile olsa çocukla kaliteli zaman geçirmek, onlarla samimi konuşmak, beraberce bol bol kitap okuyup, interneti ve arkadaş çevresini kontrol altında tutmaktan geçmektedir.

Sorumsuz, isyankar ve yaşam boyu derdini çekeceğiniz evlat nasıl yetiştirilir? Baba: 'İşten geldim, yorgunum' deyip evde otorite olmazsa, çocuğun eğitim işini anneye devrederse. Anne: 'yemeğini yedirmek için' televizyonun önüne her seferinde çocuğu koyar ve ailede, verilecek eğitimi ertelerse! Ebeveyn, 'ben çektim çocuğum çekmesin' diye her istediğini yaparsa, size müjde, ömür boyu uğraşacağız kocaman bir sorun yumağınız oluştu.

Beden bizim, kafa formatlı! Hardware (donanım) bizim, software (yazılım) başkasına ait! İnternet ile nefes alan, sosyal medya ile kişilik oluşturan, moda ile şekillenen yeni sürüme, gençlik adı verilmektedir. Öğrenci kaleye topu atıyor, top öğretmene sertçe çarpıyor. Öğrencinin tepkisi: "Tüh, gol olmadı!" Top hocanın başının yanından geçip duvara çarpıyor. Çocuk: "Sana çarpmadı ki!" Çocukların zihinleri boş; hatayı kabul etme veya kendinden başkasını düşünme fobları hiç açılmamış. Odaklanma, takip yetileri gelişmemiş. En önemli nedenlerden biri de sağlıksız beslenme, hazır gıdalar, kimyasal/GDO'su besinler.

Çocuğu kim eğitirse, ona saygı duyar! Anne baba eğitirse onlara, arkadaş çevresi, parti, grup, okul, ideoloji eğitirse onlara!

Aile içi (eşler ve çocuklar arası) eğitim/iletişimi kaybettik, ortada ne ulus devlet kaldı ne ümmet.

Çocuklarınızı ihmal etmeyin, ilgilenin sevin onlara zaman harcayın! Kaç okul müdüründen duydum, kendisi birçok öğrencisinin başarısının altına imza atarken, "müdürlükle uğraştığım için çocuklarımı ihmal ettim" cümlesini...! Ünlü bir İslam aliminin (E.M.) oğlu dinsiz olur. Sebep olarak açıkladığı cümle çok önemlidir "Babam o kadar çok ilim ile uğraşıyordu ki, bizi hep ihmal ediyordu!" Küçük de olsa bir İslami cemaatin gazete sahibinin (M.K.) kızı uyuşturucu kullandığı için vefat eder. Baba: "Davamla o kadar çok ilgileniyordum ki, onu ihmal ettim!" Osmanlı'nın son dönemlerinin ünlü bir İslam aliminin (A.C.) torunu da Hristiyan olur. Ne yazık ki bu çocuğunun değerlendirmesi ile ilgili bir veriye uğraşamadım ama emin olun söyleyeceği şey yukarıdakilerin farksız olacaktır! Özet, Peygamberimiz kadar dava sahibi olamayız ama O (sav) hem devlet yönetti hem aile!

Evli bir erkeğin 3 mesleği vardır: 'Ekmek kazandığı işi, kocalık ve babalık görevleri.' Sadece mesleğini iş edinenden, eş ve baba olamaz!

Eğitim 'ailede başlar', okulda devam eder, çevre ile şekillenir! Ama günümüzde okulda başlıyor, çevre ile bozuluyor.

Eğitimden habersiz aileler ve sorun yumağı toplum. Eğitim anne karnında başlar, anne kucağında çimlenir, aile içinde filiz verir, okulda da büyümesi, yeşermesi desteklenir! Bizde, hepsi dışarıdan bekleniyor! İmam Hatip dini eğitimi verecek, askerde kuralları öğrenecek, evlenince sorumluluk kazanacak! Dolayısı ile görevini yapmayan aileler, topluma sorun yumakları üretmek dışında bir şey yapmamaktadır. Tabii bunu ahiret boyutu da vardır ki, bu tür aileler için çetin geçecektir!

"Sosyal medya ve oyunlar" vasıtasıyla çocuklar şiddet ve cinselliği öğreniyor! Çocukları aile değil artık sosyal medya şekillendiriyor. Çocuğun anne baba ile haftada iki kez birlikte fiziksel teması da içeren etkinlik yapması ve arkadaş ortamının seçimi önemli. Gençlik Spor merkezi etkinlikleri ve (mesela) ilim yayma cemiyeti, İHH etütlerine katılım tavsiye edilir. Çocukların internet ve telefon kullanımını da sınırlandırılmalıdır. En azından ebeveyn koruması eklenebilir.

Çocuk eğitimi üzerine

Ailelerin içine düştüğü en büyük yanlış, 6-7 yaşına dek çocukların birer birey oldukları, "kişiliklerinin % 80'ini" bu yaşa dek oturttuklarının farkında olamamalarıdır. 'Çocuktur, bir şey anlamaz' dediğimiz yaşlar aslında çocuk kişiliğinin oluşma ve oturma evreleridir ki, bu yaşlar en çok ihmal edilen, eğitimin göz ardı edildiği, çocukların TV başında, tabletle, disiplin- kural konulmadan büyütüldüğü çağlardır. Çocuk ne kadar küçük yaştan itibaren "Aile içinde konulan ve anne babanın da uyguladığı kurallar" içinde yaşamayı öğrenirse, hem çocuk hem aile o kadar mutlu ve huzurlu olur. Özellikle annenin koyduğu otoriteden kaçıp babaya sığınan veya tersi olan, veya dede-nine tarafından çokça nazlanan, her istedikleri yapılan çocuklar gerek eğitim gerekse hayatta doyumsuz, her istediğini elde etmek isteyen, kurallara uymayan mutsuz insanlar olup çıkarlar. Akademik başarı için anaokulu eğitimi çok önemlidir. Özel veya resmi mutlaka çocuklar bu okul-kreşlere gönderilmelidir. Hele sınıf öğretmeni, çocuğun başarısının anahtarıdır, iyi 'seçilmelidir!' "Çocuktur, bu kadar kural koymaya gerek yok." yaklaşımı gerek çocuk gerek aile için gelecekte büyük sorunlara neden olmaktadır. Her yaşın, eğitimi ve uyulması gereken kuralları vardır. Anne baba olmak bir meslektir! Okumalı, bu konuya zaman ayrılmalıdır. Sadece besleme, giydirme, maddi ihtiyaçlarının karşılanması ile çocuk sahibi olunur ama anne baba olunamaz. Küçük yaşlardan itibaren sorumluluk duygusu kazandırılmalıdır. Örneğin, yatağını toplama görevi annenin değil çocuğun görevi olmalıdır. Yemekten sonra tabağını mutfığa götürmek gibi küçük adımlarla bu yola girilmelidir. Çocuklarla verimli ve etkin zaman geçirmeye dikkat edilmelidir. Beraber oynanabilecek eğitsel oyunlarla ilgili kitaplar mevcut, bunlar okunabilir. 'Bu nedir?' sorusunun sorulduğu yaş dönemlerinde soruların cevapları geçiştirilmemelidir. Gerçekçi ve çok fazla bilgiye girmeden sorulan sorunun cevabı kadar bilgi verilmelidir. Fazla ayrıntıya girmeye gerek yoktur. Eğer bu dönem başarılı geçirilmezse ilerideki yaş dönemlerinde 'Girişkenliğe karşı suçluluk' aşamasında tikanıklara neden olabilir. Daha sonra da, 'anlamadığımı neden öğretmene sormuyor?' ya da 'neden meraklı değil, araştırmayı sevmiyor benim çocuğum?' diye serzenişe hakkı olmaz ebeveynlerin. Anne-baba çocuğunu sürekli kontrol altında tuttuğunu hissettirmese bile uzaktan takip halinde olmalıdır. Örneğin, arkadaşlarını tanımalıdır. Kimlerle, ne zaman, nerede, neler yaparak zaman geçiriyor bilmelidir. Çocuğun birey olduğunu hissettirmenin bir yolu da etkin bir şekilde dinlendiğini hissettirilmesidir. İçerik ve duygu yansıtması yapılmalıdır.

Ergenlik dönemi ve özellikleri

Ergenlik çağı belirgin ve hızlı, bedensel, ruhsal ve toplumsal gelişimlerin görüldüğü, çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemidir. Bu sürenin başlangıç, süre ve sonlanması sosyal, kültürel ve bireysel olgunlaşma düzeyi ile ilgili olup insan hayatındaki en önemli gelişim dönemidir. Ergenlik dönemi yaklaşık olarak 12- 20 yaşlar arasındadır. Burada da kişiye özgü farklılıklar olabileceği unutulmamalıdır. Bir çocuk için bu dönem 11 yaşında başlayabilirken bir diğer çocuk için 13 yaş başlama yaşı olabilir. Ergenlik yaşının doğal olmayan gıdalarla beraber hızla düştüğü de unutulmamalıdır! Ergenlik, bireyin kendisi olmayı öğrendiği, kendisini tanıma ve tanımlama becerisini kazandığı, kendisine toplumsal bir değer ve rol biçtiği oldukça çalkantılı bir dönemdir. Bu dönemde bedendeki hormonal faaliyetlerin en üst düzeyde olduğu da bilinmelidir. Bu dönem, çocuğumuzun ani gelişen öfke patlamaları, kararsızlıkları, çelişkileri, yoğun güvensizlik duyguları ya da aşırı güven duyguları, herkese ve her şeye karşı olan isyanı, kırılma nöbetleri, ağlama nöbetleri, sık sık değişen arkadaşları, bunalımları ile anlamak mümkün olabilir. Çocuk gelişmektedir ve inanılmaz bir hızla hormon üretmektedir. Henüz düzene girmeyen bu üretim faaliyetleri sırasında ise ani iniş çıkışlar olabilmektedir. Ergenlik tek kelimeyle aslında "karmaşa" demektir. Bu karmaşayla başa çıkmak için de yetişkinlerin doğru modeller olması ve son derece sakin, sabırlı davranmayı

becerebilmesi gerekmektedir. Bir konuyu çok net olarak açıklamak gerekiyor. Ergenlikte karmaşalar ve çatışmalar yaşanması çok normaldir. Çocukluğun sakin, düzenli ve çocuksu ruh halinden artık bir yetişkin olma dönemine girilirken bazı taşların yerinden oynaması ve bazı değerlerin yerini bulması sancılı bir süreçtir. Aile bu süreçte yol gösterici, yönlendirici konumda olmalıdır. "Ergenlerin en hassas olduğu nokta, güç kullanarak hükmedilmeye çalışılmasıdır. Ergen, anne ve babalarından büyüdüğünü kabul etmelerini ve bu konuda tutarlı davranmalarını bekler." Böyle durumlarda ergen kendini anlaşılmamış ve engellenmiş hisseder. Bu dönem yoğun bir eleştirme, inceleme, karşılaştırma dönemidir. Kardeşler arası çatışma yaşanır. Anne babalar ergenlik döneminde çocuklarının kendilerinden uzaklaştıklarını hissederler ve üzüülürler. Aslında ebeveynlerine her zamankinden daha fazla bağlıdır. Başarı ergenlik döneminde düşebilir. Nedeni dağılan bilgiyi toparlayamamak, ders çalışmak için gerekli motivasyonu sağlayamamaktır. Sürekli hayal kurmaktan, kendilerini verememekten şikayet ederler. Ancak nedenini anlayamazlar. Ergenler, ilgi odağı olmaktan hoşlanırlar, heyecanlı ve acelecidirler. Öğretmenlerde kişilik ve bilgi birikimine dikkat ederler.

Ergen, kendine yol çizme, amacını belirleme, cinsel kimliğini kazanma, sosyal ilişkilerini düzene koyma çabası içerisindeydir. Benlik kavramı ve benlik sınırları değişkendir. "Ben kimim?" sorusunu sık sorarlar. İçinde bulunduğu sosyal kurum ve olguları sorgular, ülke sorunları, din, milliyet, iş vb. konularda araştırma ve hassasiyet içine girerler. Kimlik bunalımı içindeki genci düzenli hayat sıkır, bu hayat ona yetmez. Başkasına benzemekten nefret eder ama farkında olmadan başkaları gibi de davranır. Ne kendisi ne de başkası olamayan genç tepkiseldir, ani çıkışlarda bulunur. Sabırsız, sinirli, saldırgan ve nankör tutumlar geliştirebilir ve bu nedenle çevresiyle özellikle ailesi ve okulu ile zaman zaman çatışma içine girebilir.

Bu çatışma ortamından bir an önce çıkması gereken gencin gerçekleştirmesi gereken yetişkinlere özgü hedefleri vardır: Her iki cinsiyetten akranlarla yeni ve daha olgun ilişkiler kurma, cinsiyetine uygun sosyal rollerle özdeşleşme, yetişkin bir erkek ya da kadın cinsel kimliğini kazanma, kendine özgü bir kişilik yapısı geliştirme, kendi bedenini kabullenme, ana-baba ve diğer yetişkinlerden duygusal olarak bağımsızlaşma, kendine uygun mesleği belirleme ve bu mesleğe yönelme, toplumsal sorumluluk kazanmayı arzu etme ve buna ulaşma, kabul edilen içsel bir ahlak sistemi kazanma. Bir ergenin davranışlarının önemli bir kısmının altında yatan itici güç bu hedeflerden gelmektedir.

Ergenlik dönemi sorunları: Kendi hedeflerine yönelen genç, karşısında aynı zamanda dev gibi engelleri de beraberinde görür. Üstelik bu engeller en yakınından, anne babasından, öğretmenlerinden, akrabalarından, sosyal çevreden ve dahası kendi benliğinden gelmektedir. Genç bu engelleri aşmak için büyük bir mücadeleye girerler. Evde, okulda sokakta, kendi içinde. Genç kızlar süslenecek, makyaj yapacak, erkekler konuşmalarını ve davranışlarını değiştirecek, güç gösterilerinde bulunacak, sözleriyle ve davranışlarıyla 'ben varım, büyüdüm, artık yetişkin oldum' diyecektir. Bunu anlatmak için gerekirse asileşecek hırçınlaşacaktır. Yetişkinler gençlerin bu olgunlaşma çabalarını görebilir ve anlayabilirse gençlerle yaşanacak olası sorunların önüne geçilmiş olunur. Aksi takdirde genç ailesinden uzaklaşıp, koşulsuz kabul gördüğü, kontrolsüz akran gruplarına yaklaşır. Birçok genç, sigara, alkol gibi zararlı maddelerle bu kontrolsüz akran gruplarında tanışır. Gençler bu grupların baskısını üzerinde çok hisseder. Genç bu dönemde aidiyet duygularının da verdiği etkiyle, toplumsal değerleri yok sayabilir.

Ergenlik Döneminde Ailelerin Sıkça Karşılaştığı Bazı Sorunlar ve Çözüm Önerileri:

Oğlum/Kızım gittikçe söz dinlemez oluyor: Çocukluktan yetişkinliğe geçmeye çalışan gençlerimizin bunu başarabilmesi için doğal olarak kendi başına hareket etmeyi öğrenmesi, kendi kararlarını vermesi gerekecektir. Kendine has karakter oluşumunu gerçekleştirebilmesi için böyle davranması doğal olarak gereklidir. Bunun aksi aslında sorundur. Gençlerimizin bu durumuna anlayış göstermeli onların fikirlerine değer vermeli artık bir yetişkin gibi görüp onların sözlerine ve kararlarına saygı duymalıyız. Tabii ki anne baba olarak bazı haklı endişelerimiz olacaktır, gerektiği zaman kendi fikirlerimizi ve koruyuculuğumuzu çocuğumuzun kabul edeceği bir tarzda belirtmeliyiz. Bazı kurallar onlara da açıklanarak beraber konulmalı, kuralların gerekliliği üzerine fikir tartışması şeklinde karşılıklı konuşmalar yapmalıyız. Hiçbir zaman, haklı da olsak, kendi düşüncelerimizi baskı yolu ile kabul ettirmeye kalkmamalıyız. Baskı yolu seçildiğinde genç ya içe kapanacak ya da aileden uzaklaşip kendisine uygun akran gruplarına katılacaktır

Benim yap dediğimi inadına yapmıyor: Yukarıdaki açıklamaların çoğu bu soru içinde geçerlidir. Gençlerin içindeki bağımsız yetişkin olma duygularının etkisiyle genç yapılması gereken en doğal şeyleri bile sadece kendisine ‘yap’ denildiği için yapmayacaktır. Halbuki böyle bir emir verilmeseydi, karışılmasaydı kendisi zaten yapacaktır. Böyle bir durumda sabretmek, yapılması gereken şeyi kendiliğinden yapmasını beklemek, zıtlasmamak en doğru hareket olacaktır. Genç zaman içinde kendi gelişimini tamamlayarak bu konudaki hassasiyetini bırakacaktır.

İstemediğim kişilerle arkadaşlık yapıyor: Bu sorunun temelinde oğlunuz ya da kızınızla şimdiye kadarki iletişim tarzınız yatıyor olabilir. Aileler bazen çocuklarının büyüdüğünü zamanında fark edemez ve onlara hâlâ küçük çocuk gibi davranmaya farkında olmadan devam eder. Her zaman yapıp yapmaması gereken şeyleri söyler, seçimlerinde fazla müdahaleci olurlar ve çocuklarının fikirlerini ciddiye alıp dinlemezler. Otorite altında boğulan genç sonunda, isyan edip, kendisi gibi ailesine isyan bayrağı açmış, ailesiyle bağlarını koparmış, anne babalara göre -kontrolden çıkmış- gençlerle arkadaşlık etmeye başlarlar. Bu durum karşısında çocuğunuzu acele karşınıza almalı ve konuşmalısınız. Fikirlerini öğrenmeli bundan böyle nasıl olması gerektiğine beraberce karar verilmeli, nasihat tarzı konuşmalardan kaçınarak onunla arkadaş ilişkisi kurmaya çalışılmalıdır. Sorunu yine de çözemiyorsanız, size yardım edebilecek bir uzmana beraberce gidilmelidir.

Gittikçe bizden uzaklaşıyor: Gençler kendilerini olduğu gibi kabul eden, sevgi, saygı gösteren, desteğini her zaman kendisinden esirgemeyen bir aileye ihtiyaç duyarlar. Eleştiren, nasihat eden, desteğini bazı şartlara bağlayan aile tutumlarına karşı aşırı tepkili olurlar. Davranışları yargılanan, çevresindekiler tarafından sürekli eleştirilen gençler, büyüklerinin kendisini anlamadıklarını düşünerek onlardan uzaklaşır. Kendisini, içinde rahat edeceği, anlayış ve hoşgörü bulabileceği çevresindeki en yakın gruba yönelir. Sığınacağı başka limanlar arar. Herhangi bir grupta yer bulamayan gençlerde ise psikolojik bozukluklar oluşmaya başlar. Aile olarak gençlerle ilgilenmeli, davranışlarını ancak çok gerektiğinde ve onları kırmayarak değerlendirilmeli, her zaman ailenin değerli bir üyesi olduklarını gençlere sık sık hissettirilmelidir.

Sigara vb. zararlı maddeleri kullanıyor: Bunun birçok sebepleri olabilir. En başta gelen sebebi; yasak olan bir şeyi yapıyor olmanın verdiği gençlere özgü haz duygusudur. Bir başka önemli sebep, bizim toplumumuzda olan ‘sigarayı büyükler içer’ şeklinde ki yargıdır. Gençler de, büyük olmaya çalıştığına göre sigara içerseydi yetişkinlere özgü olan davranışı yapmış olmanın verdiği büyüklük duygusunu gerçekleştirmiş olacaktır. Sigara ve zararlı alışkanlıklara karşı mücadele, ergenlik döneminden önce çocuğunuzu bu konuda bilinçlendirmekle başlar,

çocukluk döneminde bu konuda iyi örnek olunur ve çocuğa zararlı alışkanlıkların kötülüğü konusunda bilinçlendirici konuşmalar yapılırsa bu sorun büyük oranda aşılar. Ergenlik döneminde yapılacak en etkili davranış, daha sigara türü alışkanlıklara başlamadan ona bu konuda bir yasaklama olduğunu hissettirmemektir. Ona değer verip onu bir yetişkin gibi algılar ve bu onlara hissettirilebilirse büyük bir ihtimalle böyle bir alışkanlığı edinilmeyecek, başlamışsa bile ailenin yapıcı tutumları bırakılmasında etkili olacaktır. Bu konuda yapılacak en kötü davranış, onları bu konuda baskı altına almak olacaktır.

Ne kadar özgürlük tanınmalı? Gençlerin bağımsız davranmaya ihtiyaçları vardır. Bu konuda çocukla konuşup sınırları ve kuralları beraber çizmelidir. Yerine getirilmesi gereken sorumluluklar, aile düzeni, toplum kuralları gibi konularda beraberce değerlendirmeler yapıp sınırları çizilmelidir. Katı kuralların zararları olduğu kadar kuralsızlığın, sınırsızlığın da zararları vardır. Aşırı serbestlik, kişiliği daha oturmamış ve hayat tecrübesi olmayan gencin geri dönüşü olmayan yanlışlara sürüklenmesine sebep olabilir. Bu konuda uzman kişilerin görüşünü almak, sorun çıkmamış olsa dahi önemlidir. Ergenler birçok davranış ve giyim modelini denerler ve daha sonra kendi davranış ve buna bağlı olarak da giyim tarzlarını oluştururlar. Özellikle baskı altında tutulan gençlerde, çeşitli vesilelerle baskı ortamından kurtulduktan sonra birçok olumsuz davranış ortaya çıkabilmektedir.

Karşı cinsle arkadaşlığını nasıl karşılamalıyım? Ergenin önemli hedeflerinden birisi de yetişkin erkek ya da kadın cinsel kimliğini sağlıklı bir şekilde kazanabilmektir. Bunun gerçekleşebilmesi için, kız-erkek arkadaşlığı önemlidir. Ancak özgürlük konusunda olduğu gibi bu konunun da kuralları ve sınırları beraberce belirlenmelidir. Kurallar belirlenirken içinde bulunulan çevrede dikkate alınmalıdır. Çocukluk çağından başlayarak bu konuda eğitim verilmeli genç kendi sorumluluğunu taşıyabilmelidir. Bu konuda baskı altına alınan gençler farkında olmadan bu konulara karşı daha hassas ve ilgili olabilirler, bunun sonucunda da istenmeyen durumlar ortaya çıkabilir.

Anne-babaların genel davranışları nasıl olmalıdır? Eleştiri, nasihat gibi yöntemler ters etki yapar. Nasihat yerine aktif dinleyici olmak gerekir. Gencin duygularını anlayabilmek, sevinç ve üzüntülerinden haberdar olmak, duygularını paylaşmak gerekir. Gence emir vermek yerine fikir vermek daha yapıcıdır. Tehdit, baskı gibi yöntemler isyana, yalana, evden kaçmaya yöneltir. Esnek, sabırlı ve sevgi dolu büyükler bu dönemde gençlerin vazgeçilmez ihtiyacıdır. Sevgi ve güven dolu bakış, güler yüz, tatlı söz gencin en büyük ihtiyacıdır.

Anne babalara düşen görevler: Gençlerdeki başarısızlık yerine, başarıyı; olumsuz davranışlar yerine olumlu davranışları görmelidir. İstenmeyen davranışlarını abartmamak, genellemek, onları direk suçlamamak, kızmamak ve en önemlisi başkaları ile kıyaslamamak gerekir. Aile ile ilgili karar alınacağı zaman gençlerin de fikri alınmalıdır. Bu dönemde gençleri özellikle ortam/kültüre uygun sanat ve spora yönlendirmelidir. Sevgi çocuklar arasında eşit dağıtılmalıdır. Çocuklar geleceğin yetişkinleri olarak görülmelidir. Büyüdükleri kabul edilmeli ve onlara güvenildiği her zaman hissettirilmelidir. Ergenler bu dönemde yetişkinlere, anne-babalarına her zamankinden daha fazla ihtiyaç duyarlar. Bu ihtiyaçlarını asilikleriyle, hırçınlıklarıyla, bedenleriyle haykırırlar. Onlara yardım etmeli ama belli etmemelidir. Öğüt vermeli ancak bunu fark ettirmemeli, destek olmalı ama göstermemelidir. Ergenlik dönemi sorunları ne kadar yoğun olursa olsun, gençler olumlu desteklenirse, dönemin sonlarında kendiliğinden, çoğunlukla bu sorunlar geçecektir.

Son söz babında; Ergenlik öncesi “ödül ceza sistemi”; ergenlik döneminde “duygu sömürüsü, ben dili kullanımı; 'sen suçlusun değil, senin böyle yapman beni çok üzüyor,' gibi.” metotlar

kullanılmalıdır. Çocukların kişilik eğitim yaşı 3-4'te başlar. Eğer bunu geçirdiyseniz ergenlik çağından önceki son 2 seneye kadar telafi için vaktiniz vardır. Ama ne yazık ki, günümüzde anne babalar 'nasılsa ergenliğe girmedi, hevesi ne alsın' diye çocuklara her türlü özgürlüğü sağlıyor. Ergenlik yani isyan çağına girdiğinde ise, bir anda ibadetler, giyim, davranış çocuklardan talep edilmeye başlanıyor. Bu da tabii ki ters tepiyor! Yapılması gereken, çocuklara ergenlik öncesi altyapının hazırlanması; ibadetler kadar ibadetlerin amaçları, gayeleri, maksatlarının da iyice özümsetilmesi gereklidir!

Tefsirde İsrailiyyat, Hadiste Mevzuat

Tefsirde israiliyyat

Taberi'den itibaren yetişen bazı müfessirler kendilerinden önce tedvin edilmiş eserlerden ne buldularsa aynen benimsemişlerdir. İslam'a yüzde yüz zıt olanlar bile bazı tefsirlerde yer almıştır. (Doç Abdullah Aydemir, Tefsirde İsrailiyyat, s. 18) Bazı hakikatler, efsane ve israiliyyat içinde boğulmuştur. (s. 19) Yakup Aleyhisselam'ın lakabı İsrail'dir. Yakup, 12 Yahudi boyunun atasıdır.

Yahudi/Hristiyan kaynaklarından tefsirlere girmiş Yahudi kültürüne İsrailiyyat denir. (s. 29) İsrailiyyat dediğimiz haberler, Yahudi ve Hristiyanlar kanalıyla Müslümanlara geçmiştir. (s. 73) İman edenlere düşmanlıkta ileri gidenler Yahudilerdi. Bazıları zahiren Müslüman görünüp, din ve itikatlarını içlerinde gizlemişlerdir. (s. 82) Eski inanç ve dini görüşlerden bazılarını yeni girdikleri dine ve bunun mensuplarına nakletmişlerdir. Yahudiler, İranlılar kendi dinlerine son veren İslam'ı ve Müslümanları içten vurma çareleri aramışlardır. (s. 83)

İsrailiyyatı rivayet edenlerden bazıları

Abdullah ibni Abbas: İmamı Şafi, Abdullah ibni Abbas'tan rivayet edilen tefsire dair sahih hadislerinin tamamının 100 civarında olduğunu söyler. İbni Abbas'a nispet edilen 'Tenviru'l Mikbas' isimli eserin ona ait olduğu kabul edilmemektedir. (s. 86) Ebu Hureyre: Şöhret ve otoritesi istismara uğramış, hadis ve tefsir sahasında pek çok şey bu büyük insana izafe edilmiştir. (s. 88) Abdullah ibni Amr ibni As: Bu sahabeden gelen, bilhassa mevkuf hadisler hususunda ulema titiz davranmış, onları almaktan kaçınmışlardır. (s. 90) Abdullah ibni Selam: Aslen Musevi iken Müslüman olmuştur. Tevrat'ı iyi bilen bir zat idi. Abdullah ibni Selam bütün yazarlara göre güvenilir bir insandır, buna rağmen bilhassa kendisinden gelen mevkuf hadisler hakkında dikkatli davranmak ve onların israiliyyatlar olabileceği ihtimalini uzak tutmamak gerekmektedir. Şöhreti çok büyük olan bu zatın isminin istismar edildiğini düşünmek de mümkündür. (s. 92) Temim et Dari: Aslen Hristiyan bir aileye mensup idi. Temim'den Müslüman topluma bilhassa Hristiyanlara ait bazı israiliyyatın geçtiği kesindir. (s. 93) Ka'bul Ahbar: Aslen Yemen Yahudilerinden idi. Onun vasıtasıyla tefsire pek çok israiliyyat ve efsane girmiştir. (s. 95) Pek çok kez kendisi uyarılmıştır! Mesela ibni Abbas, ondan gelen bir sözü duyunca "Ka'b yalan söylüyor yalan, bu Yahudilerin sözüdür. Ka'b bunu İslamiyet'e sokmak istiyor." (s. 96) ve ondan gelen başka bir söz için İbni Mesud, "Ka'b yalan söylemiş, demek o hâlâ Yahudiliğini terk etmemiş." demektedir. (s. 97) Hz. Ömer de Müslüman olduktan sonra Tevrat'tan nakiller yapmaya devam ettiği için onu dövmüştür. (s. 98) Vehb ibni Münebbih: Aslen İranlı olan Münebbih, Yahudi rivayetlerin en mühim kaynaklarından birisidir. (s. 99) Onun vasıtasıyla İsrailiyyattan birçok rivayetlerin İslam'a girdiğini rahatça söyleyebiliriz. Tabiiinden sonra İsraili rivayetlerle meşhur olmuş şahıslardan birisi de İbnü'l-İshak'tır. (s. 100) Ehli kitap mühtedisi olsun veya olmasın, ilmi ile ün yapmış İslam büyüklerinin isimlerinin istismar edildiği ve söylemedikleri pek çok şeyin onlara nispet edildiğini hatırdan çıkarmamalıyız! (s. 101) Yaratılışa ait, geçmiş milletlere, peygamberlere, ahirete ait israiliyyat kökenli rivayetler tek tek ele alınıp bu kitapta tahlil edilmiştir. (s. 105-380)

Kur'an'da geçen kıssalarda zaman yoktur, yer söz konusu edilmemiştir. (s. 102) Nur ve onunla birlikte yaratıldığı sayılan eşyaya dair haber israiliyyattır. (s. 107) Bakara, 102. ayette Harut ve Marut isimli meleklerden bahsedilir. Allah (cc), peygamberi Hz. Süleyman'ın sihirden ve sihirbazlıktan uzak olduğunu ifade eden ayeti indirmiştir. (s. 182) Belki yüzde doksan oranında; tefsirle, siyerle, peygamberler tarihi ve meğazi ile uğraşan ve akaid sahasında eser veren müelliflerin rivayetleri hiçbir tenkite tabi tutulmadan alınmışlardır. Haberleri rivayet veya

dirayet yönünden ve bazen de her ikisi bakımından tetkik edenler oldukça azdır. İsrailiyattan olan haberlerin naklinde sayısız mahzurlar vardır, birçok yönleri ile bunlar batıl ve lüzumsuzdur. (s. 198) Babil'in neresi olduğunu tayin için ortaya atılan görüşlerin sayısı ona varmaktadır ama bunların yeri tefsire dair eserler olmamalıydı çünkü bunlar ayetten gaye olan irşad ve öğütleri bir ölçüde gölgeliyor ve muradı ilahi bunlar arasında kaybolup gidiyor. (s. 199) Harut ve Marut ile ilgili kıssalar, Zühre'ye ait haberler, söylentiler hadis ilmi ile meşgul olan bilginleri rahatsız etmiştir. İbn-i Kesir, "Harut ve Marut'a ait bir takım haberler israiliyat haberleridir, çünkü bu hususta sahih senedi olan ve muttasıl olarak kendisi merfu olan bir hadis yoktur." demektedir. (s. 206) Ashab-ı Kehf kıssası, Kehf suresi 9-22. ayetlerde geçer. Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, İbnü İshak'ın bu konudaki rivayeti için, "usulü hadisçe ihticaca salih (doğrulanmış bir delil) değildir." der. (s. 222) Ashab-ı Kehf'e ait Hz. Peygamberden bize hiçbir haber ulaşmamıştır, haberin detaylarına da zaten ihtiyaç yoktur. El-Kasimi bu konuda, 'seleften pek çok rivayetler nakledilmiştir, bunların ekserisi israiliyattır, içlerinde öylesi vardır ki, elimizde bulunan hak dinin prensiplerine aykırı oldukları için onların yalan olduğuna kesin olarak hükmedilir.' demektedir. (s. 224) İbni Kesir, 'Allah bize Ashabı Kehf'in kıssasını bildirmiştir, ondan ibret almamızı istemiştir, mağaranın hangi dağda veya kasabada olduğunu bize haber vermemiştir çünkü bundan bize bir fayda yoktur, dini bir gaye de bunda mevcut değildir, eğer bunda dini bir fayda olsaydı Allah ve onun elçisi bize mağaranın yerini bildirirdi.' demektedir. (s. 227) İsrailiyatın arkasına düşmenin ve bunlarla vakit geçirmenin hiçbir lüzumu yoktur. (s. 228) Talut ve Calut olayı: Bakara suresi 246. ve 251. ayetlerde Talut ve Calut'tan bahsedilir. Kur'an'ın 6 ayet içinde özet ettiği bu kıssa ile ilgili görülen hadiseler, savaşlar, kahramanlıklar akıl almaz biçimde genişletilmiş ve kitaplara cüz cüz bilgiler dağıtılmıştır, bunların lüzumsuzluğu ve pek çoğunun israiliyat olduğunu ortadadır. (s. 230) Davut'un Calut'u sapanla öldürmesi konusundaki rivayetlerin tamamı israiliyattır. (s. 248) Sekinet, hafiflik ve telaşın zıttıdır. (s. 259) Karun hakkında detaya Kur'an-ı Kerim'de ve Hz. Peygamberin hadislerinde en ufak bir bilgiye tesadüf edilmez, bunlar tamamı ile israiliyat haberleri ve rivayetlerdir. (s. 285) Razi, 'faydasız ve lüzumsuz bilgilerdir bunlar, yapılacak en güzel iş bunlara kitaplarda hiç yer vermemektir.' demektedir. (s. 286) Çoğu zaman söylenenler birbirine zıttır, yapılacak en güzel şey, Kur'an'da anlatılanlarla yetinmek ve bunları bir kenara atmak ve tafsilatı, 'alem-ül gayb' olan Allah'a havale eylemektir. (s. 287) Mikail, İsrail ve Azrail'in yeryüzüne toprak almaya gidişleri ile ilgili rivayetler, İslam öncesi dönemin hurafeler ve israiliyat kaynağı olan belli şahısların Tevrat alıntılarınıdır. (s. 306) Havva'nın Hz. Adem'in sol eğe kemiğinden yaratılmış olduğu yolundaki uzun ve detaylı bilgiler, karşılıklı konuşmalar ve bunlara dair olan detayların aslı yoktur, bunlar genel hatlarıyla israiliyattır. (s. 310) Kitab-ı Mukaddes'in Tekvin 2-17. ayetlerinde "ve rab, iyilik ve kötülüğü bilme ağacından yemeyeceksin çünkü ondan yediğin günde öleceksin" denilmektedir. (s. 317) Hz. Adem'e yasak ağacın Havva tarafından yedirilmesi ile ilgili olarak aktarılan rivayetler ve diğer detaylar İslami değildir, bunları doğrulayacak sahih eserlere de sahip değiliz. (s. 319) Hz. Adem'in üzerlerini incir yaprakları ile örtmesi ile ilgili rivayetler de Kitabı Mukaddes'ten alınmıştır. (s. 322) Tefsir ve diğer İslami eserlerde yer almış Hz. Nuh ile ilgili o kadar çok şey vardır ki, bunların hemen hemen tamamı Tevrat'a dayanır. Cenab-ı Hak tarafından Kur'an-ı Kerim'de belki onlarca yerde tahrif edildiği, bozulduğu, ilahi hüviyetten zalim insanların eliyle sıyrıldığı bildirilen Tevrat'a ve onun açıklamalarına ihtiyaç yoktur. (s. 352) Kur'an-ı Kerim ilk yapılan mabedin Mekke'deki Kâbe olduğunu bize bildirir. (Ali İmran, 96) Bu evin ilk olarak Hz. İbrahim ve oğlu İsmail tarafından yapıldığına dair açık beyanlar vardır. (Bakara, 127)

İsrailiyatın zararları: Kur'an'ın esas gayesi olan, kıssalar üzerinde düşünmek yerine başka hayal ve hurafelere kafa yorulmuştur, büyük çoğunluğu ehli kitabın eserlerine dayanan, geri kalanları da kıssacıların ve hadis uyduranların düzmesi ve İslam'a düşman çevrelerinin üretimi olan israiliyat, müminleri bir ölçüde Kur'an'dan ve hadislerden uzaklaştırmıştır. (s. 383) İsrailiyat

denen şeyler Hz. Peygamberin hadislerine tercih edilmiş ve akıl dışı hurafe dinlemeye alıştıran insanlar ciddi konulara itibar etmez bir hale getirilmiştir. Bir eserin veya müellifinin büyük olması ayrıdır, o eserde israiliyyatın bulunmadığı ayrı. İnsanlarda, herhangi bir sahada otorite kabul edilen kişilerin hata yapmayacağı, eserlerinde hatalı noktaların bulunmayacağı inancı vardır. Sevmenin ve benimsemenin de bir sınırı ölçüsü olmalıdır. "Senin bir şeyi aşırı derecede sevmen seni kör ve sağır eder." (Ebu Davud, edep, 116; Ahmet, V/194)

Herhangi bir eserde İslami yönden küçük veya büyük bir hatanın veya hatalı bir görüşün tespit edilmesi, bazı insanları hiç de uygun olmayan bir kanaate sevk etmektedir. O da, bu eserlerin tamamen terk edilmesidir. Bu noktada yapılacak iş, bu eserlerin iyi yönlerinden istifade etmek, eksiklerini tespit edip, ilmi usuller dairesinde edep ve terbiye dairesinde ilme, akla ve kaynaklara istinaden hataları göstermektir. (s. 384)

Sonuç: Kur'an'ı Hazreti peygamber binlerce hadisi ile açıklamış, tarif etmiş, tatbikatlar yaparak tefsir ve izah etmiştir. (s. 385) Peygamberimiz, "Ehl-i kitaba bir şey sormayınız, onlarca anlatılanları ne tasdik ne de tekzip ediniz." buyurmuştur. (Ahmet, Müsned, III/338; Buhari, İtisam, 25; Davut, İlim, 2) Kur'an ve hadislerde mevcut şeyler Müslümanlara bilgi olarak yeterlidir. (s. 386)

Mevzu hadisler

Yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim, bize gelen haberleri araştırmayı emreder. (Hucurat, 6) Peygamber Efendimiz de, 'Kim benim ağzımdan bilerek hadis uydurursa, cehennemdeki yerini hazırlasın' buyurmuştur. (Buhari, I/36; Müslim, I/10; Ebu Davud, III/435; Tirmizi, I/126; İbni Mace, 14) Sonradan Müslüman olup Muhammed ismini alan Leopold Weiss tarafından da fark edildiği gibi, "Hiçbir yalan hadis muhaddislere gizli kalmamıştır." (Muhammed Esed, Yolların ayrılış noktasında İslam, s. 97) Hadis uzmanlarının büyük emekleri sonucu, hadislerin zayıf ve uydurma olanları sahihlerinden ayırt edilmiş ve bu konuya özel birçok eser kaleme alınmıştır.

Uydurma (Mevzu) hadislerin söz olarak hiçbir değeri yoktur. (Prof. Dr. Mehmet Yaşar Kandemir, Mevzu Hadisler, s. 21) Sahabelerden İmran b. Husayn, 'Ashab katiyen hadis uydurmaz fakat hadis naklinde bazı hatalara meydan verebilir.' demiştir. (s. 26) Peygamber efendimiz daha hayattayken onun aleyhine yalan söylenmiş, o da söylemediği bir sözü kendisine nispet etmeyi şiddetle yasaklamıştır. Bu nedenle sahabeler hadis rivayetinde son derece titiz davranışlardır. (s. 28) Peygamberimiz vefat ettiğinde şaşkına dönen bazı Müslümanlar onun ölmediğini, Hz. İsa gibi göğe alındığını söylemeye bile başlamışlardı. (s. 29)

Hadis uydurmanın sebepleri: Bazı fırkalar hadisler üzerinde tahrifler yapmışlardır. Bunu da, kendi aleyhlerine ve işlerine gelmeyen hadislerin peygambere nispetini inkar etmek ve hadisler uydurup bunları Peygamberimize isnat etmek şeklinde yapmışlardır. (s. 31) Şii imamlardan İbni Ebil Hadid, "şunu bil ki, fazilet ile ilgili uydurma hadisler ilk defa Şia tarafından ortaya konmuştur, onlar önce hazreti Ali hakkında çeşitli hadisler uydurdular." İtirafında bulunmuştur. Aşırı bir Şii görüntüsüne bürünen Abdullah ibn-i Sebe de, Müslümanlar arasında fitneye sebep olacak birçok hadis uydurmuştur. (s. 32) Şiiler, hariciler, Abbasiler, kaderiye, mücessime gibi birçok gruplar hakkında da birçok hadis uydurulmuştur. (s. 36-42) Mezheplerin mutaassıp taraftarlarından bir kısmı, basit ayrıntıları büyütürken ana meseleler haline getirmişler ve mezheplerinin tatbikatını tasvip edecek olan hadisler uydurmaktan çekinmemişlerdir. (s. 47) Milliyetçilik duygusu ile de hadisler uydurulmuştur. (s. 48)

İslam düşmanları kasıtlı olarak hadisler uydurmuştur. Amaçları dini bozmak, İslam'ı gülünç duruma sokarak alay etmek, bu şekilde halkın kalbinde din hakkında birtakım şüpheler uyandırmaktır. (s. 51) Din düşmanlarının uydurduğu sözde hadislerin diğer bir zararı da, dini kabule istekli olanları veya gerçek İslam'ı anlamayan cahil Müslümanları dinden soğutmuş olmasıdır. (s. 191) Meşhur dinsiz Abdulkerim bin Ebi'l-Avca, "dininizde helal haram haramı da helal göstermek üzere 4000 hadis uydurdum" itirafında bulunmuştur. (s. 54) Dine hizmet etme arzusuyla da hadisler uydurulmuştur. İyi bir şey yaptığımı zannederek, zahit veya mutasavvıf görünümlü bazı kişiler hadisler uydurmuşlardır. (s. 57) Meysere bin Abdırabbih, çevresince çok sevilen bir zat idi. Vefatına yakın, "Rabb'inden ümit var ol" dediğinde, "nasıl olmam ki, hazreti Ali'nin faziletleri hakkında 70 hadis uydurdum." cevabını vermiştir. (s. 58) Normalde bu insanlar mevzu hadis dışında yalan söyleyebilecek insanlar da değildi. (s. 59) Halkı ibadetlere yöneltmek için, detayları mahsul ürünü uydurma, mükafatı bol olan birçok hadis uydurulmuştur. (s. 60) Şahsi menfaat düşüncesi ile de hadisler de uydurulmuştur. (s. 61) Uydurdukları sözleri sahih hadislerle karıştırmak suretiyle veya uydurma bir senet ile veya hem senet hem metini birbirine karıştırmak suretiyle hadisler sahih gibi gösterilmeye de çalışılmıştır. (s. 70)

Hadis alimleri, yalan hadis uyduranları tek tek isim isim tespit etmişlerdir. (s. 71) Hadis uyduranlardan, hastalandığında hadis uydurduğunu itiraf etmiş olan Nasr bin Tarif, iyileştikten sonra yalancılığına kaldığı yerden devam etmiştir. (s. 81) Ahmet bin Hanbel ve Yahya bin Main bir mescitte namaz kılarken kendi adlarının anılarak hadis rivayet edildiğini duyarlar. Adamın yüzüne yalancılığını vurduklarında, "aynı isimde sizden başka kimseler yok mu dünyada?" diyerek onlarla alay eder bir tavırla adam oradan uzaklaşır. (s. 86) Bir başka kıssacı, sadece bir senet ezberlediğini ve duyduğu her hadisi bu senetle rivayet ettiğini itiraf etmiştir. (s. 87) Halk, kıssacıların zihni yapılarından hoşlandığından, onların etrafında toplanmakta idi. Hatta bir vaiz, içinde dua yazılı küçük bir kâğıdı göstererek "bu Musa'nın duasıdır, kim okur veya yanında taşırsa üzerinden farz namazlar düşer." diye bağırıyordu. Çevresini ellerinde para ile o kağıt parçasını almak için insanlar kuşatmıştır. (s. 88) Cahil halk tabakası, İslam alimleri ile kıssacılar arasında cereyan eden çetin savaşlarda kıssacıların taraflarını tutmuşlardır. Muhaddis Şa'bi, bir mescitte uzun sakallı ihtiyar bir adamın hadis uydurduğunu görür, itiraz eder. Kıssacı halkı galeyana getirir, muhaddis üzerine insanları salar. Muhaddis ancak 'uydurma hadisi kabul ettiğini yemin ederek söyleyince' serbest bırakılır. (s. 89) Ünlü İslam alimi Suyuti bile, kıssacıların aleyhinde konuşuyor diye halk tabakası tarafından ölümle tehdit edilmiştir. (s. 90)

Uydurma hadislerle karşı öncelikle isnat bilimi geliştirilmiştir. Bu sadece Müslümanların icat ettiği orijinal bir sistemdir. (s. 95) Hz. Ömer ve Hz. Ali gerektiğinde ravilere yemin ettirerek istinadı arayan kişilerdendi. (s. 96) Muhaddisler raviyi tenkit etmeyi gıybet saymazlar. (s. 97) Muhaddisler, adalet ve zapt/ezber şartlarını ravilerde aramışlardır. (s. 108) Hataları görülen raviler cerh edilmiştir. Rivayetleri zayıf görünmeyen raviler, sika kabul edilmiştir. (s. 111) Senet zincirini tenkit prensibinin amacı, güvenilir hadis metinleri elde etmektir. Muhaddislerin senet tenkitine gösterdikleri özeni metin tenkitine gösteremedikleri iddia edilmiştir. Aslında senet tenkiti gibi görünen birçok hususların metin tenkiti olduğunu ileri sürmek mümkündür. Birçok araştırmacı, metin tenkiti sözü ile, 'hadislerin günümüz ilim ölçülerine ve akıl prensiplerine uygun olup olmadığını' kastettiği bilinmektedir. Henüz ilmin kesin bir neticeye ulaşmadığı bazı hususlarla bağdaşır görülmeyen hadisleri hemen mevzu saymakta acele etmemek lazımdır. (s. 118) Metin tenkitinin daha sahabe devrinde başladığını gösteren örnekler vardır. Sahabeler, ravinin sika/güvenilir ve sadık/doğru oluşunu rivayetin sıhhati için yeterli bulmamıştır ve bu bakış açısı daha sonraki nesillerce de aynen korunmuştur. (s. 121) İslam alimleri hadis usulünü geliştirmişler, mütevatir, hasen, mürsel, müdrec, fert, garip, şaz gibi birçok hadis terimleri ortaya koymuşlardır. (s. 125) Muhaddisler, hadisini rivayet ettikleri kimseyi hayatı boyunca kontrol altında bulundurmuşlardır. Bu konularda 'tabakat' kitapları yazılmış, 'rical ilmi' ortaya

çıkarılmıştır. (s. 132) Hadis almak için Medine'den Mısır'a giden, haftalarca yolculuk yapan hatta bir harf için bile seyahat edenler olmuştur. (s. 133) Muhaddisler, hadisleri uydurma haberlerden ayırarak muhafaza etmeyi dünyada yapılabilecek en faziletli bir amel olarak kabul etmişlerdir. (s. 134) Zayıf hadisler gibi uydurma hadisleri de araştırılarak sadece bunların bir araya toplandığı 'mevzuat' kitapları yazılmıştır. (s. 138-168)

Hangi konulardaki hadisler mevzu olabilir? Senenin veya haftanın belirli gün ve gecelerinde kılınması tavsiye edilen namazlar hakkındaki hadisler, Recep ayı ve bu ayda tutulacak oruçların faziletleri hakkındaki hadisler, belirli tarihlerde bazı hadiselerin cereyan edeceğini haber veren hadisler, kıyamet alametlerinin belirli aylarda ortaya çıkacağını beyan eden hadisler, Türkleri/Habeşlileri/Sudanlıları kötüleyen hadisler, Ebu Hanife ve İmamı Şafi'nin adlarını anarak öven veya kötüleyen hadisler, Hızır ve İlyas'ın hayatlarından bahseden hadisler, Mürcie, Kaderiye, Eşariye mezheplerinden bahseden hadisler, imanın artığını söyleyen hadisler, bazı şehir ve memleketleri öven veya kötüleyen hadisler, aşure gününün faziletlerinden, belli gıda maddelerini öven, hazreti Ali'ye Peygamberimizin vasiyette bulunduğunu iddia eden, Kur'an-ı Kerim surelerinin faziletleri hakkında bahseden çoğu rivayetler.

Güya Müslümanları dine teşvik etmek hayaliyle uydurulan sözler nasıl ki onları sınırsız bir af ve merhamet ümidiyle dini ihmale veya tamamen uzlete sevk etmişse, terhib (korkutma) düşüncesi ile uydurulan hadisler de aynı tesiri göstermiş, bu sefer de ayağını yanlış atmanın günah olduğunu, en ufak bir dikkatsizce davranışı ile cehennem en korkunç çukurlarına atılacağını duyan bir Müslüman, ya tamamen dinden soğumuş veya lakayt kalmış veya cehenneme atılmak korkusuyla dünyevi vazifelerini tamamen ihmal ederek ibadetle meşgul olmuştur. İslam'ın azılı düşmanları onu dışarıdan yıkmaya çalışırken bunlar da, Müslümanlığın çehresini değiştirmek ve Müslümanları tembelliğe sevk etmek ve hatta dinsizlere bol bol malzeme vermek suretiyle içten yıkmaya uğraşmışlardır. (s. 193)

İslam alimleri üzerlerine düşen görevleri yapmış, hadisleri mütevatir sahihden zayıf uydurmasına dek, tek tek tespit etmiş ve kitaplarına almışlardır. Fakat okuma görevini ihmal eden cahil bir halk tabakası bu bilgilerden uzak oldukları için İslam adına birçok uydurma rivayetleri din diye kabul etmiş, bu da İslam'ın gerçek ruhunun topluma tam olarak yansımaya engel olmuştur.

Kur'an Ahkâmının Değişmesi

Ateist, oryantalistler İslam hukukunun dogma ve statik olduğunu iddia ederler. Bu konudaki cevabi yazımızın birincisi bu, ikincisi, 'İslam hukuku' adlı yazımızdır.

Kur'an ahkâmının/hükümlerinin değişmesi hakkındaki görüşleri üç grupta toplayabiliriz. Bir grup, "asıl olan amaçlardır, buna göre hükümleri değişebilir." derken, ikinci grup "Kur'an'da yer alan hiçbir hüküm değişmez." ve üçüncü grup da, "dinin temelinde olan hükümler değişmezken, örf üzerine bina edilmiş olanlar değişebilir." demektedir. (Doç. Dr. Hüseyin Çelik, Kur'an Ahkâmının Değişmesi, s. 13) İllet/sebep, ayetlerin anlaşılmasına bir araç olup, onların değişmesi ile hükümler değişmez. Ama sebep ile hükümler arasında sıkı bir ilişki vardır. Sebeplerin varlığı ile hükümler uygulanır, yokluğunda ise uygulanmaz. Hikmet ise, şâri'/kanun koyucunun yani Allah'ın gözettiği maslahattır. (insanların faydasına olan şeyler) ya da kötülüğü def etmektir. (s. 21, 23) Mekke'de sağlam bir inanç temeli oluşturulmuş, Medine'de ise toplumun inşasına geçilmiştir. (s. 27)

Ahkam ayetlerinin özellikleri: Kur'an hüküm koymada tedrici/aşamalı bir yol izlemiştir. 23 yıllık bir zaman süresinde nazil olmasının sebeplerinden birisi de budur. İçki 4 aşamada haram kılınmıştır. İlki Mekke'de, diğer üçü Medine'de indirilmiştir. (s. 27) Kur'an'ın hükümleri toptan gelmiş olsaydı toplumların değişmesi çok zorlaşacaktı. Yıllardır birikmiş, kök salmış kötülükleri bir anda toplumdaki söküp atmak kolay bir şey değildir. Uzun bir eğitim, sabır ve özveri isteyen bir iş. (s. 29)

Kur'an ahkâmı hem dünyevi hem de uhrevidir. İslam dini ibadet ile hukukun iç içe girdiği bir dindir. Allah'ın hukukla ilgili emirlerini yerine getiren kimseler, bunu sadece bir görev aşkı ile değil aynı zamanda bir ibadet aşkıyla da yaparlar. Kişinin aldığı ahlakı ve ahirette karşılaşabileceği cezalar da, insanın suç işlemesini engelleyen temel nedenlerdendir. Bu iki yönlü işleyiş kişilerde otokontrol sistemini de beraberinde getirir. Diğer hukuk sistemlerinin kolluk kuvvetleri ile halletmeye çalıştıkları bu alanı, İslam çok kolay bir şekilde halletmiş veya en aza indirgemiş olur. Yaptığı fiillerde sadece hukuka değil Allah'a da hesap vereceğinin bilincinde olan insan, kendi kendini kontrol etmiş de olmaktadır. İslam dışı sistemlerde ise yaptırım sadece dünyevi olduğundan dolayı, bundan kurtulmak kolay olabilmektedir. Ahkam ayetleri Kur'an'ın muhtelif yerlerine serpiştirilmiştir. Bir sure içerisinde inanç, ibadet, ahlak ve muamelat bulunabilmektedir. Bunu bir ayet içerisinde bulmak bile mümkündür. (s. 31) Bu sureleri veya ayetleri ilk okuyan kimse ayetler arasında bir ilgisizlik olduğu zannına kapılabilir. "Münasebet'ül-Kur'an" diye bir ilim dalı bu nedeni oluşturmuştur. Ahkam ayetlerinin Kur'an'ın farklı yerlerine serpiştirmelerinin birçok hikmeti vardır: Ahkam ayetlerinin temeli inanca dayanır. Bu hükümlerin uygulanması ise ibadettir. Ahkam ayetleri Kur'an'ın farklı yerlerine serpiştirilerek konu sürekli olarak insanların gündemine taşınmış ve konunun canlı tutulması sağlanmıştır. Surede hangi konu anlatılmış ise, o surede zikredilen ahkam ayetleri de o konu ile ilişkilidir. İnsan hayatı ile bütünlük arz eder. İnsan hayatı tekdüze değildir, çok farklı durumlarla hayatta karşılaşabilmektedir. Bu durum birbirinden farklı gibi algılsa da aslında bir bütünlük içerisinde ve o kişinin hayatı ile ilgilidir. (s. 32)

Kur'an ahkâmı insanlar için zararlı olan şeylerin kurutulmasını esas almıştır. İslam; can, mal, namus, akıl ve din emniyetini amaçlar. Kur'an hükümleri bu değerleri koruma üzerine bina edilmiştir. Ahkam ayetleri açıklama yönünden farklılıklar arz eder. Her konu aynı özellikte açıklanmamıştır. Bazı konular çok detaylı bazıları ise genel açıklanmıştır. Aile içi ilişkiler detaylı açıklanmış, devlet başkanlığı seçimi, devlet yönetimi fazla açıklanmamış, sadece

ehliyet, adalet, istişare, emanet, maslahat gibi temel prensiplere vurgu yapılmıştır. İnsanların içtihatla bir sonuca ulaşabilecekleri konularda fazla detaya inilmemiştir. (s. 33)

Bazı ahkam ayetleri genel prensipler içerir. Ayetlerde detaylara inilmemesi, bu alanlarda çalışan araştırmacılara geniş bir hareket imkanı sağlanmış ve düşünce ufuklarını genişletmiştir.

Kur'an ahkamı durumsaldır. Hükümlerde alt ve üst sınırlar bulunur. Bunlar arasında ise inananlara istediği gibi hareket edebilme imkanı sunulmuştur.

Kur'an ahkamı aksiyolojiktir. Ahkam içerikli ayetlerin bir alt yapısı vardır. Altyapı oluşmadan hükümler uygulanamaz. Ahkam ayetlerinin Mekke'de değil Medine'de nazil olmasının sebebi de bundan dolayıdır. Tevhid inancı ile değiştirildikten sonra, Medine döneminde toplumu şekillendirecek olan ahkam ayetleri nazil olmaya başlamıştır. Bu altyapı oluşmadan hükümler uygulanacak olursa, zülüm olurdu. İnsanların kanının aç olduğu bir toplumda, hırsızlık cezasının uygulanmaz. (s. 35)

Kur'an ahkamı evrenseldir. Kur'an'ın ahkamı her asra ve her topluma hitap eder. (s. 36)

Değişim hakkında genel bilgiler

Naslar (Kur'an-ı Kerim veya hadiste bir konu hakkında açık olan sözler) her zaman ve çağda sabittirler. Naslardan anlaşılan şeyler ise, zaman ve mekana göre değişebilir. Din ile dini anlayış birbirinden ayırt edilmelidir. (s. 38) Zamanla insanların ihtiyaçları değişmektedir ve bu nedenle mevcut olan yeni gelişmelere göre icthadi (Kur'an ve hadis ile sabit olan şer'i delillerden hareketle yeni hüküm çıkarmak için emek sarfederek) çözümler üretilir. (s. 39) 'Çevre, coğrafya ve iklimler' hükümlerin değişmesinde etkili olabilmektedir. Namaz, kutuplarda 'takdir' denilen yöntem ile o bölgeye en yakın ve normal gün kavramının olduğu yerlerdeki zaman çizelgesine göre ayarlanır. 'Siyasi etken ve bilimsel teknolojik' gelişmeler de hükümlerin değişmesinde etkilidir. "Gücünüzün yettiği kadar kuvvet ve savaş atları hazırlayın." (Enfal, 60) ayetinde, güce sahip olma emri değişmezken bu gücün örnek ve nitelikleri zaman ve mekana göre değişebilmektedir. Değişen pratikteki uygulamalardır, prensipler değildir. (s. 43) 'Örf de' hükümlerde değişmeye etki eder. İlk zamanlarda evlerin odaları birbirine benzediğinden dolayı, ev alımında bir odaya bakmak yeterli idi. Daha sonra evlerin projeleri değişince bu hükümde değişmek zorunda kalmıştır. (s. 45) Vahiy döneminde de ahkam kademeli olarak hayata tatbik edilmiştir. Tamamen cahiliye adetleri üzerine bina edilmiş bir toplum üzerine örnek bir toplum inşa etmek amacıyla olan Kur'an'da, kalıcı hükümlülere ulaştıracak geçici hükümlerin bulunması son derece doğaldır. (s. 47) İslam, hedeflemiş olduğu toplumu oluşturabilmek için tedrici bir yol izlemiştir. İslam önce kişileri eski yanlışlarından kurtardıktan sonra kendi ilke ve prensiplerini inşa etmiştir. Hükümler kolaydan zora doğru bir süreç içerisinde gelmiştir. İçki dört aşamada, faiz dört aşamada haram kılınmış, namaz önceleri 2 vakitten daha sonra 5 vakte çıkarılmıştır. Mekke döneminde cihada izin verilmezken, Medine döneminde izin verilmiştir. (s. 49) Alkolik olan bir kişi İslam'ı seçmek istiyor ama içkiden bir anda kurtulamıyorsa, onu bir anda bırakmaya zorlamak yerine, bir süreç içerisinde bırakmasına izin verilebilir. (s. 48)

Amaç niteliğinde olan hükümler değişmezken, araç niteliğinde olanlar değişebilmektedir. (s. 51) Hükümleri üç sınıfa ayırabiliriz:

Makasid (Maksatlar, gayeler) ve vesailden (Vesileler, sebeplerden) olan hükümler: Kur'an'da bazı hükümler, ulaşılması istenilen asıl gaye ve hedeflere yönelikken, bazıları da bu gayelere

ulaştırılan araç niteliğindedir. (s. 52) Makasıttan olan hükümler değişmezken, vesailden olan hükümler daha esnek bir yapıya sahiptir. (s. 53)

Bazı hükümlerin illeti akıl yoluyla bilinirken, bazıları bilinmeyebilir. Mesela Hz. Peygamber ilk önceleri kurban etinin 3 günden fazla saklanmasını yasaklamıştır, sonra da bunu serbest bırakmıştır. Çünkü bu hükmün illeti, o zamanki kıtlık ve fakirlik idi. İletleri akılla tam olarak anlaşılamayan şeylere örnek olarak, namazın rekatlarını verebiliriz. Mükellefler bunları eksiksiz yerine getirmekle sorumludurlar. (s. 54)

Vahye dayanan hükümler ve icthadi hükümler: Vahye dayanan hükümler değişmezken, icthadi ve rey (Şahsi görüş, fikir) ürünü olan hükümler değişime açıktır. (s. 55)

Geçici olarak değişen hükümler: Bu tür hükümler her zaman için geçerliliğini korumakla birlikte, herhangi bir maslahat veya zorluktan dolayı o an için uygulanmayan hükümlerdir.

Zaruretler haramları mübah kılar: Mesela zaruret halinde, zaruret miktarını aşmamak şartıyla domuz eti yenilebilir. Haramların haram olmaktan çıkması geçicidir, zaruret ortadan kalktığında hüküm yine eski haline döner. (s. 57)

Meşakkat kolaylığı celbeder: Yol emniyeti veya güvenliği yok ise, Hac vacip olmaktan çıkar. (s. 58)

Kur'an ahkâmının değişimi konusunda üç görüş vardır: İfrat görüş, tefrit görüş ve mutedil görüş.

İfrat görüş: Bu görüşe göre inançla ilgili hükümler hariç Kur'an'ın bütün hükümler değişebilir. Temel görüşleri: Kur'an'daki inanç değişmezken, hukuk içerikli ayetler değişebilir. Din ve hukuk ayrı şeylerdir. Hazreti Ömer'in uygulamaları, hukukun değişebileceğinin delilidir. Hukukla ilgili ayetler tarihseldir. (s. 65) Tefrit görüş: 'Mevrid-i nasda içtihadı mesağ yoktur.' kuralı en kapsamlı bir şekilde geçerlidir. Değişmenin sahasını da oldukça dar tutarlar. "Zamanların değişmesiyle hükümlerin değişmesi inkâr edilemez." kuralındaki ahkamdan kasıt, "kesin delillere dayanmayan örf ve adetlere dayanan hükümlerdir" şeklinde yorumlarlar. İletler bahane edilerek hükümler ortadan kaldırılamaz. Peygambere dahi Kur'an'da bir değişiklik yapma yetkisi verilmemiştir. Mutedil görüş: İslam'a göre insanın doğası değişken değildir. İslam, zamanla değişmeyen, zaman geçtikçe kavranması gereken bir sistemdir. İnsanlar mı dine uyacak yoksa din mi insanlara tabi olacak, uyacaktır? İnanç esasları ve can, mal, namus, akıl ve dini korumak için gönderilen had cezaları, miras hukuk değişmez. (s. 69)

Din ve hukuk farklı şeyler midir?

Bu iddia, Allah'ın Rabliğini de inkâr anlamına gelir. Rab'lık, dünya hayatını düzenleme ile ilgili bir kavramdır. Firavun da, "ben sizin en yüce Rabbimiz değil miyim?" derken, aynı şeyi söylüyordu. O, Allah'ın varlığını kabul etmekte ama onu Rablığını kabul etmemekte idi. Aynı yapı Mekke müşriklerinde de vardı. Günlük hayatlarına müdahale edecek Rab olan bir Allah'ı kabul etmek istemiyorlardı. İslam'da hukuk ile inanç iç içedir. İslam, diğer hukuk sistemlerinin zorluk çektiği 'kontrol' problemini, insanların kendi kendilerini kontrol etmelerini sağlayarak en aza indirgemmiştir. (s. 71) İslam şeriatının anlamı; Allah'ın kulları için hayatın tüm işlerine dair öngördüğü hükümler ve inançlardır. Yani, 'şeriat din ile eş' anlamlıdır. (s. 72) Şura Suresi, 13; Şura Suresi, 21; Casiye suresi, 18; Maide suresi, 48. ayetlerde şeriat doğrudan doğruya kullanılmıştır. (s. 73)

Hazreti Ömer'in uygulamaları

Hz. Ömer, ganimet malı olan Sevad arazilerinin topraklarını askerlerine dağıtmamıştır. Ayrıca, müellefe-i kulubtan olanlara da zekat malından pay verilmesine izin vermemiştir. Halbuki bu konu ayetle sabit idi. Peki olayın aslı nedir? Savaş ile elde edilen mallar, elde edilmiş şekillerine göre 'fey' veya 'ganimet' olarak ikiye ayrılır. Verilecekleri yerler açısından bunlar birbirinden farklıdır. Malların savaş ve güç kullanılmaksızın Müslümanların eline geçmesine fey denir. (s. 75) Müslümanların savaş yoluyla gayrimüslimlerden ele geçirdikleri esir ve her türlü mala ise ganimet denir. (s. 78) Ganimet, savaşa katılan askerlere dağıtılırken, feyin kullanım hakkı o günkü devlet başkanına bırakılmıştır. (s. 89) Hz. Ömer istişare ettikten sonra, Haşr, 6-10. ayetleri okuyup, bu ayetleri kendisine delil göstererek Sevad arazisini fey statüsünde kabul etmiş, ümmetin geleceğini düşünerek araziye fey olarak değerlendirmiştir. (s. 90) Hz. Ömer, "Peygamberin kalplerinizi kazanmak amacıyla size verdiği bir şeydi bu. Bugün ise Allah, İslam'ı aziz kıldı ve size ihtiyaç bırakmadı." diyerek, müellefe-i kuluba verilen zekattan payı kaldırmıştı. (s. 92) Burada hükmün illeti/sebebi, Müslümanların güçlü veya zayıf olmalarıdır. Yoksa hükmün tamamen kalkması söz konusu değildir. Bu konuda karar mercii devlet başkanı olarak görülebilir. (s. 94) Hz. Ömer'in uygulaması, hükmün üzerine bina edilmiş olduğu iletin kalkmasından dolayı geçici olarak askıya almadır. Her ne zaman o illet dönerse, hükümde döner. Kısaca, Hz. Ömer ayetin hükmünü kaldırmamıştır. (s. 95) Zaten Hz. Ömer'in müellefe-i kulubtan kaldırdığı zekat hissesini, Ömer İbni Abdülaziz tekrar getirmiştir. (s. 170) Kısaca, bazı kesimlerce Hazreti Ömer'in uygulamaları yeterince tahlil edilmeden referans olarak gösterilmeye çalışılmaktadır. (s. 191)

İslam fıkıhı/hukuku, İslam Şeriatı

Konuya ek olarak "Kur'an ahkâmının değişmesi", 'Ehl-i Sünnet' ve 'Tarihselcilik' adlı yazıların okunmasını tavsiye ederiz.

(Burada amacımız genel anlamda İslam fıkıhı konusunda bilgi vermek değil, ateistlerin öncelikli olarak ileri sürdüğü iddialara cevap vermektir. İslam fıkıhı konusu, burada ele alınanlardan çok daha geniş ve detaylı bir uzmanlık alanıdır!)

Giriş

“Ana kaynaklardan (Kur'an ve sünnet) zihni çaba ile elde edilen dini bilgilere fıkıh denir.” (DİA, Fıkıh maddesi) Fıkıh ilmi kişinin Allah'a karşı ibadet yükümlülüğünü, helal haram ölçüsünü ve kişiler arası ilişkileri inceler. Fıkıh ilminin temel kaynaklarını Kur'an, sünnet, icma ve kıyas oluşturmaktadır. Fıkıh üç ana bölüme ayrılır: Muamelat (Hukuk), Ukubat (Cezalar) ve İbadat (ibadetler). Fıkıhla uğraşan alime ise fakih denir. “Şeriat dinin kendisidir; fıkıh ise içtihadır; Ayet hadislerden hüküm çıkarmaktır. Şeriat Allah'a aittir, fıkıh ise insan ürünü yorumlardır.” (Doç. Dr. Nihat Dalgı, Değişim stratejisi açısından hukuk ve islam hukuku, s. 79; yavuzkotas.com/din-seriat-fikih-ictihad-ve-icma; Nureddin Yıldız, fetvameclisi.com/fetva/seriat-ile-fikih-arasinda-fark-var-midir; Hidayet Zertürk, Fıkıh ve Şeriat Kavramları Bağlamında İslam Fıkıhının Beşeriliği Konusu, FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, 14 (2019) Güz, s. 520; Hacı Yunus Apaydın, Fıkıh, dinin ve şeriatin nesi olur? Bilimname 52, 2024/2, 1-65, s. 54)

Ateist ve oryantalistler İslam hukukunun dogmatik/sorgulanamaz olduğunu, değişime ve gelişime kapalı olduğunu iddia ederler. Halbuki insan hayatı için genel sabiteler olması gerektiği gibi (şeriat), değişime açık olan alanların olması da (fıkıh) kaçınılmazdır!

“İslam sistemi canlı, dinamik ve zengin bir sistemdir.” (Ziyaüddin Serdar, İslam medeniyetinin geleceği, s. 257) “İslam hukuku canlı ve kendini güncelleyen bir dinamiğe sahiptir.” (Molla Musa Celali, Ateist İtirazlara Cevaplar, s. 49) ve “Prensipleri esnektir.” (Ziyaüddin Serdar, s. 23) Ama “İslam'ın değişmez bir değer sistemi de vardır, çünkü ona göre 'insanın doğası' değişken değildir. Ebedi ilkeler, sürekli değişmekte olan bir dünyada ayaklarımızın sağlam bir yere basmasını sağlar.” (Ziyaüddin Serdar, s. 42, 46) "İslam hukukunun, Kur'an ve sünnetin son tahlilde otoritesine dayandığı kesinse de, hukuki kurallar olarak şeriat; Müslüman alimlerin ve cemaatlerin farklı zaman ve şartlara uyum sağlamaları için onlara ciddi bir özgürlük ve hareket alanı da vermiştir." (İbrahim Kalın, Akıl ve Erdem, s. 206)

"Kur'an ve Sünnet İslam medeniyetinin temellerini oluşturur. Kısa sürede gelişen İslam mimarisi ve sanatı, kelam, felsefe ve hukuk, ekonomi kurallar bu iki kurucu kaynaktan beslenmiştir. İslam 'geniş manada' şeriat adını verdiğimiz, kapsamlı bir hukuk sistemi inşa etmiştir. Fıkıh hızla gelişen ve yayılan İslam toplumlarının kendine has bir hukuki ve kültürel kimlik geliştirmesini sağlamıştır. İslam, evrensel dini ilkelerle yerel kültürler arasında bir çatışma görmez. İslam'ın temel ilkeleri ile çatışmadığı müddetçe bütün kültürel adet ve gelenekler mübahdır. İslam kültürü son derece esnek ve dinamik bir yapıya sahip olmuştur." (İbrahim Kalın, İslam ve Batı, s. 34-36)

Öncelikle, “Tarafsız ve önyargısız inceleyenler, İslam'ın getirdiği hukuk düzeninin kendi içinde adil ve hakkaniyetli olduğunu görürler. Bir hukuk sistemi kendi bütünlüğü içinde değerlendirildiğinde ancak doğru ve hakkaniyetli bir yaklaşım sergilenmiş olunur.” (Prof. Dr. Cağfer Karadaş, Ateist ve Deistlere Cevap, s. 38) İslam karşıları ise “Kur'an'da hükümlerin sistem bütünlüğü içinde tutarlı ve adaleti sağlayıcı olduğunu kavrayamadıklarından, sistem içinde tek tek parçaları alıp, oradan eşitsizlik ve adaletsizlik çıkartmaya çalışmaktadırlar.” (Prof. Dr. Cağfer Karadaş, Ateist ve Deistlere Cevap, s. 44) “İslam prensiplerden oluşur. Bu bakımdan herhangi bir yer, nesil ve zamanla sınırlı

değildir.” (Muhammed el-Behiy, İslami düşüncede oryantalist etki, s. 202) “Kur’an insanlar arası ilişkilerde ana ilkeleri belirlemekle yetinmiştir. Bu durum onun her çağda ulaşılabilir olmasını da temin etmektedir.” (Soner Duman, Allah'ım sorularım var, s. 132) Ayrıca, "Tüm toplumu kucaklayan açık bir alimler, hukukçular ve fıkıhçılar sınıfı, herkesçe erişilebilir, bütün inananların Allah'a eşit ölçüde ulaşabilmelerine dayalı eşitlikçi bir öğretiyi de insanlara sunmuşlardır." (Bryan S. Turner, Oryantalizm, Kapitalizm ve İslam, s.11)

Britanyalı yazar ve diplomat olan Charles Le Gai Eaton (Müslüman olduktan sonraki ismi ile Sidi Hasan Abdullah Abdülhamid), “kesilmeyen akarsu ve bu suya giden yolla” (DİA, Şeriat maddesi) anlamındaki şeriatı şu şekilde ifade etmektedir: “Şeriat, hayat sularının tüketilemeyecek şekilde akmakta olduğu yere doğru götüren bir yoldur.” (Gai Eaton, İslam ve İnsanlığın Kaderi, s. 316) “Mezheplerden dört şeriat deresi doğmuştur. Fakat bunların her birindeki su aynı sudur. Aralarındaki farklılıklar, Şafi'nin Maliki'den ders almış olduğu, İbni Hanbel'in Şafi'nin öğrencisi olmuş olduğu gerçeğinden de tahmin edilebileceği gibi önemsiz farklılıklardır. Sünni şeriatı tehdit edecek tavır, bu farklılıkları abartanlarca doğmaktadır.” (Eaton, s. 322) “İslam'ın sosyal amacı, içinde her bireyin şeriat nizamına göre belirlenmiş rolünü yaşayacağı, bir an bile Allah'ın kendisini görmekte olduğunu unutmaksızın, tehlikeden uzak bir insani ilişkiler ağı içinde yaşayacağı bir topluluk oluşturmaktır.” (Eaton, s. 343) Ama ne yazık ki “Günümüz Müslümanları kendilerine, içinde imanın bütünüyle yersiz, ibadetin gereksiz ve şeriatın bir sakınca olarak görünebileceği bir çevre inşa etmektedirler.” (Eaton, s. 399) Halbuki “İslam'a göre sosyal düzen, dinin bir parçasıdır ve ondan bağımsız kılınmaz.” (Eaton, s. 311)

“Oryantalistler İslam hukukunun Batılı hukukla yer değiştirmesi konusunda özel bir gayret sarf ediyorlar. Onlar, Kur'an ve hadis konusundaki taraflı yorumlarına İslam hukuku konusunu da eklemişlerdir. Goldziher, ‘Muhammedanische Studien’ isimli kitap yazar. Margoliouth, Goldziher gibi, peygamberin sünnet veya hadis diye bir şey bırakmadığını ileri sürer. Aslında oryantalistlerin gerçekleştirmeye çalıştıkları tek şey, Müslümanların İslam hukukuna sarılmamaları için İslami kaynakların otantikliği konusunda şüpheler uyandırmaktır.” (Asaf Hüseyin, Batının İslam'la Kavgası, s. 61-62)

Oryantalistler, İslam fıkının Roma hukukundan kopyalandığını da ileri sürmüşlerdir. Halbuki, “Lahey'de toplanan Uluslararası mukayeseli hukuk Kongresi'nde, İslam hukukunun kendine özel bir hukuk sistemi olduğu açıkça ortaya konmuştur.” (Mustafa Sibai, Oryantalizm ve oryantalistler, s. 49) Ayrıca “Schacht'ın söylediği gibi fıkıh 3. ve 4. hicri yüzyılda ortaya çıkmamış, çok daha önce ortaya çıkmıştır.” (Mehmet Emin Özafşar, Oryantalist Yaklaşım İtirazları, s. 31) “Roma Okulu en son 16 Aralık 533 tarihinde yasaklanmıştır. Yani efendimiz doğmadan 40 sene önce. Beyrut Okulu ise İslam oraları fethetmeden üç çeyrek asır önce dağılmıştır. Ayrıca roma hukuku insan aklına dayanırken İslam hukukunun temelini vahiy oluşturur. Fransız oryantalist Zeys'in dediği gibi; aralarındaki bağ kopuktur.” (M. Hamdi Zakzük, Oryantalizm veya Medeniyetler Hesaplaşması, s. 97) Dr. Es-Senhuri'de aralarındaki farkı şöyle açıklamaktadır: “İslam hukukçuları, Roma hukukçularından hatta dünya hukukçularından, ‘usulü fıkıh’ dedikleri ve hükümleri kaynaklardan çıkarma esasları ve prensipleri tespit etmekle ayrılırlar.” (Senhuri, Usulü'l-Kanun, s. 132)

“İslam hukukunun Roma hukukundan etkilendiği tezine hayale ve tahmine dayanan bir tezdur. Etkilenmenin biçimi ve kapsamı hususunda dahi sözbirliği yoktur. Bir temenninin dışı vurumu olan bir varsayımdır. Bu iddiaya karşı çıkanlar arasında ünlü Alman hukukçu Josef Kobler, meşhur İtalyan hukuk felsefecisi Del Vecchio, Amerikalı hukukçu Vigmore, yine Alman oryantalistler G. Bergstrasser, C.H. Becker, İtalyan oryantalist Prof. C.A. Nallino, Fransız oryantalist C. H. Bousquet, Sava Paşa ve Rene David sayılabilir.” (Prof. Dr. Savaş Kocabaş, İslam hukuku araştırmaları dergisi, Sayı: 36 Ekim 2020, s. 198, 306; İslam Hukukunun Roma Hukukundan Etkilendiği Tezini Eleştiren Batılı Bir Hukukçu:

“İslam hukuku her meselenin çözümünü ihtiva eden temel prensipler ortaya koymuştur.” (Saffet Köse, İslam Hukukunun Statik Olduğu İddiasının Tahlili, Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Yıl 1996, Cilt: 6 Sayı: 6, - , 01.07.1996, s. 264) İslam hukukunun dinamizmini Batılı bilim adamları da itiraf etmektedir. Harvard Üniversitesi öğretim üyelerinden Allame Hugance bu konuda şöyle demektedir: “İslami sistemin özünde ve yapısında bir gelişme kabiliyeti vardır. Hatta o, bu gelişme özelliği itibariyle, benzer sistemlerin hepsinden üstündür. İslami sistemdeki sıkıntı, aslında gelişme ve hamle imkanlarının eksikliği değil, bu imkanların kullanılması hususundaki gayret yokluğudur.” Dr. Enrico da şunları söylemektedir: “İslam, insan ihtiyaçlarının gereği ile paralel yürür. O, asırlar boyu en küçük bir zaaf göstermeden gelişmeye, canlılık ve uygulanabilirlik gücünü korumaya devam edebilmektedir. O, cihana en sağlam hukuk sistemini sunmuştur. İslam hukuku birçok yönleriyle Avrupa hukuk sisteminden daha üstündür.” (Afif Abdülfettah Tabbara, Ruh'u'd-dini'l-İslami, s. 312) 1936 yılında Lahey'de toplanan milletlerarası modern hukuk konferansı da, Fransız, Alman ve İngiliz hukukunun yanı sıra İslam Hukukunu da modern hukukun kaynaklarından birisi olarak kabul etmiştir. 1938’de ise yine Lahey’de, İslam Hukukunun canlı, gelişmeye uygun ve orijinal bir yapıya sahip olduğu tescil edilmiştir. (İsmail el-Ömeri, el-Hak ve Nazariyyetu't-te'assuf fi İsti'mai'l-Hak, s. 11; Ö. Nasuhi Bilmen, Hukuk-ı İslamiyye ve Istılahat-ı Fikhiyye Kamusu, I/326)

Özetle, "İlahi vahiy diğer beşeri kelimeler gibi statik yani sabit bir mana taşımamaktadır. Ayet, bütün diğer özelliklerinin yanında mana olarak da müthiş bir dinamiklik özelliği taşımaktadır. Ayeti her okuyup anlamaya çalışan kişi her defasında onun bu özelliğinin farkına varmakta, ayete yepyeni manalar verebilmektedir. Bu, ayetin Allah kelamı olmasından kaynaklanmaktadır." (Prof. Dr. Dilaver Güreer, haberdurus.com, 4.11.2018) “Kur’an Arapça değil Rab'cadır veya Kur’an'cadır” sözü bu sebeple söylenir." (Prof. Dilaver Güreer, Yeni Şafak, 4.11.2018)

Detay

İslam fikhî dogma mıdır?

İslam düşüncenin temeli dogma değil, nastır. Nas; tefsire, teville (yorum), müzakereye (tartışma) ve ictihada (akıl yürüterek yeni fikirlere ulaşmaya) açıktır. ‘Nas’ın maksadını anlamak için ise düşünme ve fikir özgürlüğü en başta gelen esaslardır. Bu fikir özgürlüğü birden çok mezhebin ortaya çıkmasına da neden olmuştur. Aynı nas için farklı yorumları dile getirmek ve hâlâ bir arada olabilmek dogma değil, ancak özgürlük, fikir hürriyeti kavramları ile açıklanabilir. “İslam’da akıl temel, vahiy bu temel üzerine inşa edilen bina gibi kabul edilmiştir. Dini bilginin doğruluğu ancak akılla bilinebilir.” (Gazali, Mearicu'l-kuds fi medarici ma'rifeti'n-nefs, s. 74) Dogma; akla, tartışmaya kapalıdır. İslam ise akli, bilimi över ve yol gösterir. (Kur’an ve bilim adlı yazımıza bakılabilir.) Zaten İslam’ın bizzat kendisi, dogmalara savaş açmıştır: "Biz babalarımızdan ne görmüşsek onu uyguluyoruz, sadece onlara uyarız" derler. Peki, şeytan atalarını o alevli ateş azabına çağırması olsa da mı onların peşinden gidecekler?" (Lokman, 21) Putlara tapan ve "Sen gerçekten bilirsin ki bunlar konuşamazlar!" (Enbiya, 65) diyecek kadar taptıklarının işe yaramadığını bilen kavmine İbrahim peygamberin, "Allah’ı bırakıp da size hiç bir fayda veremeyecek, zarar da edemeyecek nesnelere mi tapıyorsunuz?" (Enbiya, 66) diye sorduran, dogma ile aklın mücadelesi değil midir? Günümüzde de oryantalist ve ateistler kendi dogmalarını (İsa’nın tanrılığında evrim teorisi ve eleştirilemez/değiştirilemez kabul edilen prensiplere dek) görmezden gelip İslam’a iftira, küçümseme, hatta yargısız infazlar yapmakta değiller midir? Allah’ın kafirler için söylediği "Ne zaman onlara: Allah’ın indirdiklerine uyun' denilse onlar: 'Hayır biz atalarımızı üzerinde bulduğumuz şeye (geleneğe) uyarız' derler. Ya atalarımız akli bir şeye ermez ve doğru yolu da bulamamış idiyeler?" (Bakara, 170) sözünün acaba günümüz ateist ve oryantalistlerine dönük yönü yok mudur? Onların bu soruya muhtemelen verecekleri

'hayır!' cevabını dogmaya işaret etmekte değil midir? Yine Kur'an'da bildirilen "İnsanlardan kimi de Allah'tan başka şeyleri O'na eş tutuyorlar da onları, Allah'ı sever gibi seviyorlar." (Bakara, 165) veya " içlerinden bir kısmı; insanlardan, Allah'tan korkar gibi, hatta daha çok korkarlar." (Nisa, 77) ayetleri de, dogmaya işaret etmekte değil midir?

Akılla aydınlanmayan bir din hurafelere boğulur, taassup ve batıl inançlara saplanır. Vahiy ile desteklenmeyen akıl ise sapıtır, azgınlaşır, sefahat, zulüm, sömürü ve ahlaksızlık bataklığına yuvarlanır; tanrılık iddiasında bulunmaya dek gider. (Bu konuda, 'Kur'an ve bilim'; 'Deizm yanılıgı' ve 'Bilim yanılmaz mı?' adlı yazılarımıza bakılabilir.) Cehenneme zaten akılsızlar gitmeyecek midir? "Eğer vahye kulak verseydik veya aklımızı kullansaydık, cehennemlik olmayacaktık." (Mülk, 10)

İslam'da akıl vahiy ilişkisini 3 aşamada ele alabiliriz: Akılı aşan ve akılla bilinmeyen ibadet ve ahiret konularında vahiy insana sağlıklı ve güvenilir bilgiler verir, ebedi mutluluğa giden yolu gösterir. Akılla bilinen ziraat, sanat, ticaret, iktisat, siyaset, hukuk ve ahlak konularında vahiy akla yardımcı olur, onu destekler ve tamamlar. Sırf akılla bilinebilen aritmetik, geometri, fizik, kimya, mantık, astronomi, tıp gibi akli ve tecrübi ilimleri vahiy tavsiye ve teşvik eder. Daha önemlisi de, bu ilimlerin insanlığa zararlı olacak şekilde kullanılmasına da engel olur.

İslam Fıkhı

İslam fıkhı, hem statik hem de dinamik hukuku bünyesinde barındırır. Değişmeyen tek şey değişimdir kuralı, '2+2=4 eder' veya 'hırsızlık kötüdür' gibi binlerce yıllık kuralları değiştirmemiştir. Ama "zamanın değişmesi ile ahkâmın değişmesi inkar edilemez." (Mecelle, 39) kuralı da yine İslam fıkhına ait bir kuralıdır. O zaman İslam fıkhında neler değişir, neler ise değişmez? Asıl üzerinde düşünülmesi gereken konu budur!

Tamamlanmış naslar ile siyasi, kültürel, coğrafi, ekonomik ve dini arka plan şartlarına bağlı olarak sürekli değişen hayatta ortaya çıkan yeni durumlara cevap bulabilmek, ancak hukukun yapısının dinamik olması ile mümkündür. Ama bu değişiklik içinde, ruhun ve özün kaybedilmeden süreklilik arz eder mahiyette olabilmesi için de, ister kaynak, isterse metodoloji ekseninde 'istikamete ihtiyaç' vardır. Hemen ilave edelim; İslam fıkhının gelişme çağında kendinden beklenen fonksiyonu icra edip, taklit dönemlerinde icra edememesinin altında bu statik veya dinamik durumun tam anlaşılmasının etkisi çok büyüktür. Bu kabuller 'statiktir' deyip, içinde yaşadığı hayat şartlarından dahi adeta habersiz kişiler aracılığıyla İslam hukukuna dogmatizmin kapılarını aralamış, 'dinamiktir' diyenler safında da, sabit hiçbir değeri olmayan, her bir ferdin anlayış ve idrak ufku nispetinde farklı hükümlerin ortaya çıkarıldığı bir zemin oluşturulmuştur.

İslam hukukunda ahkâmın değişmesine bir örnek verelim: "Düşmanlara karşı hazırlıklı olun ve atlar besleyin." (Enfal, 60) ayetinin amacı değişmez ama o amaca götürecek araç/vasıta değişkendir. Düşmanlara karşı hazırlıklı olmak Yaradan'ın değişmez, statik kuralıdır ama buna örnek olarak verilen 'atlar' dinamiktir, değişkendir. Atlar 'o dönemin en iyi savaş aracıdır' ve bu nedenle örnek olarak verilmiştir. Günümüzde de aynı işlevi görecektir olan şeyler "yetiştirilmeli"; üretilmeli, yapılmalıdır. Mesela; Uçak, füze, mekik, SİHA gibi.

İslam hukuku

İslam hukukunda mutlak egemenlik Allah'a aittir. Her insan O'nun huzurunda sadece 'kul'dur, üstünlük yoktur! İslam hukukunun amacı, dinlerine bakılmaksızın tüm insanların 'can, mal,

namus, akıl ve din'inin korunmasıdır. İslam Hukuku zaman, iklim, coğrafyaya göre hükümlerinin uyum sağlamasını onaylamıştır. İslam hukuku katı değildir, özgürlüktür, ırk, mezhep üstünlüğünü reddeder, din, dilde serbestliği savunur. İslam hukukunda ahlak ve akaid, hukuk ile birleşmiştir. Bu da hukuka olan saygınlığı artırır: Ahlaki sorunlar, hırsızlık, rüşvet gibi sorunları imanın kuvveti ölçüsünde azaltmayı amaçlar. Bu hukuk aynı zamanda bedeninin arzularına, tarafgirliğe engel olur veya en azından azaltır. Allah için iş yapan ile kişisel amaçlar için yapılan iş mutlaka farkını gösterir: Birinci de daha üretken, samimi, fedakar olunur. Bu hukuk aşırılıkları da önler. "Allah aşırı gidenleri sevmez." (Bakara, 190) Adalet ve şahitlik tam olarak sağlanır. (Nisa, 135) Bu hukuk insanı insana kulluktan kurtarır." (Buhari, ahad, 1; Müslüm, İmare, 39-40; Ebu Davud, cihad, 87) Bu hukukta özgürlük savunulur. (Bakara, 256)

İslam hukuku esnek, değişime açık bir hukuk sistemidir: Öz aynı kalır, tezahürler, yansımalar, örnekler, yerel motifler değişebilir. "Kolaylık prensibi, ruhsat, zaruret hali" gibi İslam hukuku prensipleri bu değişimin temel dinamikleridir. Ayetlerin gaye-maksadı daima öncelikli gözetilmesi gereken konulardır. İslam'da belli amaçlar, maksatlar vardır, bunlar değişmez ama bu maksadı destekleyecek değişikliklere müsaade edilir. İslam'ın temel hedeflerinden olan adaletin tesisi ve zulmün def edilmesi, tabiatları gereği esnekliği gerektirir. Bu konuda ayet, hadis, istihsan, hakem kararı gibi birçok metot bu hukukta mevcuttur. İslam hukuku ne beşeri hukuk gibi her zaman değişir ne de diğer dinler gibi değişmez kurallar bütününden oluşur. İslam genel kurallar koyar, toplumda aile hukukunu önceler, ibadet ve ahlak ilişkisi ön plandadır. İslam hukukunda gerektiğinde insan aklına hareket alanı bırakılmıştır. Hüküm ayetleri azdır ama delaletleri, göstergeleri çoktur. Bazı hükümleri ise zaman ve mekana göre değişiklik gösterebilir: Mesela tesettür farzdır ama kültür, iklime göre bunun şekli değişebilir. Özetle, İslam hukukunda; Kolaylık prensibi (Rahmet peygamberi olan efendimizin hoşgörüsü, takati aşan konularda zorlama olmaması); Zaruret prensibi (Yeni olaylar karşısında yeni tavırlar belirleme, bazı değişikliklere izin verme, zor durumlarda 'geçici' değişikliklere izin vermesi); ortam ve şartlara göre hükümlerin değişmesi, lafız-yazılı olan kadar maksat ve maslahatların da önemli olması gibi özellikler bulunur.

İslam hukukunun karakteristik özellikleri: Sıkıntıların kaldırılması: Yolculukta namazın kısaltılması veya yol emniyeti yoksa tamamen düşürülmesi. Haram olan şeyin hükmünün geçici kaldırılması: zorluk anında domuz etine izin verilmesi gibi. Hükmün geciktirilmesi: Yolculukta orucun tutulmasının veya tutulmamasının serbest olması. Eşyada asıl olanın ibaha yani sakıncanın olmaması prensibi, tedricilik, aşamalı uygulamalar: Mesela içkinin aşamalı yasaklanması, adaletin amaçlanması, ırksal üstünlük fikrine izin verilmemesi veya selem akdi gibi.

İslam hukukunda ahkâmın değişmesi

-Mehmet Erdoğan'ın, 'İslam hukukunda ahkâmın değişmesi' adlı eserinden özetlenmiştir-

Maksada götürecektir (Helal olan) vasıtalar değişebilir. Vahiy tartışılmazdır ama fetvalar, fıkıh, ictehad tartışılabilir. Genel kural koyan hükümler değişmez ama özele ait olan hükümler (Çoğu sünnettedir.) değişebilir. İlet/sebeup ortadan kalkınca hükümde değişir.

Makasattan (Amaca yönelik) olan hükümler değişmez ve vesailden olan (Vasıta, araç olarak kullanılan) hükümler değişebilir. Vesail; maksad için vardır, amaç/maksattan vazgeçilmezken, vasıtalar değişebilir. Vasıta çalışmıyor diye maksat kaldırılmaz; maksadı meydana getirecek başka vasıtalar aranır. Mesela, namaz için vakit vesiledir. Vaktin olmadığı yerde namaz

düşürülmez, takdir vasıtası ile namaz yerine getirilir: Kutuplarda oruç, namaz örneklerinde olduğu gibi.

Ta'lil edilebilen (sebeup, nedeni bilinebilen) hükümler: Muamelat; toplumsal hükümlerdir. Ta'lil edilemeyen hükümler: İbadet gibi konulardır. Muamelat konularında Kur'an belli sebeup, hikmetlere işaret eder. Bu sebeup ve amaçlar göz önünde bulundurularak hükümler değiştirilebilir. Mesela handem kabına şıra koymak yasaktır, çünkü sıcak ülkelerde kısa zamanda şarap olabilir ama soğuk ülkelerde bu yasak gereksizdir.

Vahye istinat edilen hükümler: İctihadi hükümler: Fıkıh hükümleri eleştiriye açıktır, çünkü insan faktörü ile ortaya çıkmışlardır.

Genele teşri (hüküm koyma) getiren hükümler: Çoğu Kur'an'dadır, değişmez. Özel teşri getiren hükümler; çoğu sünnettedir, değişir.

Diyani hükümler ve kazai hükümler: İslam hukukunda mükafat ve ceza açısından fillerin dünyevi ve uhrevi olmak üzere iki karşılığı mevcuttur. Uhrevi karşılığa "diyani hüküm", dünyevi karşılığa ise "kazai hüküm" denir.

Ahkamın değişmesinde etkili olan nedenler

Genel ahlakın bozulması: İlahi vahyin terbiyesinden uzaklaşma, maddi refahın artması gibi nedenlerden dolayı bazı hükümlerde değişikliğe gidilmiştir: Halka dönük hizmet veren kurumlar genişletilmiş; yeni müesseseler doğmuş, geliştirilmiştir. Şahsa bırakılan bazı konular kamuya havale edilmiştir. Bazı hürriyetlerde kısıtlama getirilmiştir. Genel kuralı bırakıp aşırı tedbirlere başvurulmuştur. Mehrini verdiği eşini gurbete götürmesine engel olmak gibi. Zamanla aşırı hale gelen tedbirler ortam müsaitleşince gevşetilmiştir. Mekruh olan zamanla mübaha dönüştürülmüştür. Mesela tazim için ayağa kalkmak mekruh iken mübaha görülmeye başlanmıştır. Had cezalarında yükseltme veya azalmaya gidilmiştir. Mesela sürgün cezası kaldırılmıştır. Zamanla mezhepler arası veya mezhep içi tercihler gündeme gelmiş, bazı ruhsatlar kaldırılmıştır.

Dış etkenler: Yeni fetihler yeni sorunlar ortaya çıkarmıştır. Yeni fethedilen bölgelerdeki milletlerin dini, siyasi, iktisadi konuları gibi. Divanlar oluşturulmuş, para, vergi sistemleri geliştirilmiştir.

Siyasi etkenler: Şura sistemi yerine saltanatın zamanla alması, mezhep imamlarına yapılan baskılar, resmi fetva talepleri gibi olumsuzluklar.

İktisadi etkenler: Kağıt para, senet, kredinin ortaya çıkması gibi.

Bilimde ve teknolojideki gelişmelerle beraber de bazı değişikliklere gidilmiştir: Silah sanayindeki gelişmeler, teknolojinin hayata etkisi gibi.

Coğrafi faktörler: Farklı ekoller ortaya çıkmış ve örf, dini yaşamda etki etmeye başlamıştır.

Mecelle ve örfi hukuk kapsamında ahkamın değişmesi

'Zamanın değişmesiyle hükümlerin de değiştiği' bir kural olarak Mecelle'nin de önemli maddeleri içine girmiştir. İslam, insanın teşriinin (Kural koymasının) karşısında değildir. Ancak

insanın teşriine, ilahi kanunların örgüsü içinde ve onların ulviyet sınırı içerisinde müsaade edilmiştir.

İslam hukukunda düşünce özgürlüğü, kimi zaman içtihat faaliyetinde olduğu üzere mubah alanda bir 'hak' olmakta iken, kimi zaman emr-i bi'l-ma'ruf nehy-ani'l-münker ilkesinde olduğu gibi zorunluluk derecesinde bir 'görev' olmaktadır.

İslam hukukunun dinamik yapısına işaret eden diğer bir hususta, örfi hukuka (İslam'ın temel kurallarına aykırı olmayan yerel gelenek ve kurallara) İslam'ın onay vermesidir. Şer'i hukukun sınırlı bir alanı kapsadığı ve bunun da daha ziyade ibadet, helal, haram, uhrevi sorumluluk ve ahlaki değerlerin açılımı niteliğindeki hükümler olduğu, geride özellikle, kamu hukuku alanında büyük bir bilinçle boşluğun bırakıldığı göz önünde bulundurulursa, her toplumda örfi hukuk benzeri bir durum kaçınılmaz görünmektedir. İslam'da, "Cahiliye Dönemi"nin bazı akla uygun örfleri onaylanmıştır. Örfün teşride büyük bir önemi vardır. Bu öneme binaen ulema, "örfle sabit olan, nasla sabit olan gibidir" demiştir. (Abdullatif Muhammed es-Sübki, T. Teşri'l-İslam, s. 210; Mecelle'nin 45. maddesinde de "Örf ile tayin, nas ile tayin gibidir" denilmektedir.)

Kamu lehine faydalı ve zararlı hususların bildirilmesi ancak düşüncenin açıklanması suretiyle gerçekleşebilir. (Muhammed Haşim Kemali, İslam'da ifade Hürriyeti, s. 23)

İslam hukukundaki bazı kurum ve ilkeler, toplumda düşünce özgürlüğünün bulunmasını gerekli kılmaktadır. Bunlar: Düşünmeye Teşvik: Doğruya ulaşmaya, doğru ile yanlış ayırmaya vasıta olarak düşünmenin teşvik edildiği birçok ayet bulunmaktadır: Bakara, 164, 218; Al-i İmranı, 191; Yunus, 16; Ra'd, 3; Rum, 8, 24; Casiye, 13; Sebe, 46; Kaf, 37; Ankebut, 20 gibi. İyiliği Emretme Kötülüğü Yasaklama: Bu konuda da birçok ayet ve hadis vardır: Ali İmran, 104, 110; Hacc, 41; Asr, 1-3; Tevbe, 71; Müslim, İman, 78, Rüya, 3-6; Buhari, İlim, 28, Ta'bir, 3,10, 26, 46; Ebu Davud, Melahim, 17; Tirmizi, Fiten, 11, Rü'ya, 5, 7, 10; Nesai, İman, 17; Ahmed b. Hanbel, Müsned, III/ 20 gibi. Öğüt Verme (Nasihat): Nasihat, İnsanlara doğru ve faydalıyı öğretmek amacıyla tebliğ ve telkinde bulunmak anlamına gelir. Kur'an ve hadislerde peygamberliğin fonksiyonu ve maksadına dair ayetlerde nasihate atıfta bulunulur: A'raf, 62, 68, 79, 83; Buhari, İman, 23, 42; Ebu Davud, Edeb, 59; Nesai, Bey'at, 22, 31, 41; Tirmizi, Birr, Sıla, 17; Müslim, İman, 74, 95, 97, 99; Darimi, Rikak, 41 gibi. Hiç bir Müslüman hak bildiği hususu gizleyemez. Mutlaka onu başkasına söylemek ve onu hakka davet ederek nasihatte bulunmak zorundadır. (İbn Mace, Fiten, 20) Eleştiri Özgürlüğü: Göreve seçilişine müteakip verdiği hutbede birinci halife Hz. Ebu Bekir söyle der: "Ey insanlar, sizi idare etmek üzere görevlendirilmiş bulunuyorum. Ne var ki en iyiniz değilim. Doğru iş yaparsam bana yardım edin, yanlış yaparsam da beni düzeltin. Allah'a ve Resulüne itaat ettiğim müddetçe bana itaat ediniz. Allah'a isyan edersem bana itaat etmek göreviniz değildir." (İbn Hişam, Abdülmelik, es-Sire en-Nebeviyye, IV/241; İbn Sad, et-Tabakatü'l-Kübra, III/182-183; Kasimi, Nizamü'l-Hükm, s. 106) İctihat Özgürlüğü: Düşünmenin ve düşüncenin özgür olmadığı yerde içtihattan söz edilemez. Hz. Peygamber'in hadislerinde icthad faaliyeti teşvik edilerek bu hususta yanılanların bile sevaba nail olacağı belirtilmiştir: Buhari, İ'tisam, 21; Müslim, Akdiye, 15; Ebu Davud, Akdiye, 7, 2; Tirmizi, Ahkam, 2; Nesai, Kudat,3; İbn Mace, Ahkam, 3; Ahmed b. Hanbel, II/187 gibi. Danışma İlkesi (Şura): Düşüncelerin açıklanmasına verilen önemden dolayı Kur'an'daki kırk ikinci surenin adı "şura" suresi olmuştur. Yine şuraya ilişkin Kur'an ayetlerinin 'iman, namaz, zekat gibi İslam'ın şartlarına atıflar bulunan ayetler ile birlikte zikredilmesi, önemini göstermesi açısından dikkat çekicidir. Şuraya ilişkin Kur'an hükümleri (Şura, 42; Ali İmran, 159) yalnızca hükümet işlerini kapsayacak tarzda değil, aynı zamanda hayatın bütün insanlara faydası olabilecek hemen bütün alanlarındaki ilişkileri içine alacak biçimde ifade edilmiştir. (Kurtubi, Ebu Abdullah Muhammed el-Ensari, el-Camu li Ahkami'l-Kur'an, XVI/37) Ebu Hureyre'den gelen bir rivayette, "Ben ashabı ile Rasulü Allah'tan daha çok istişare eden bir kimse görmedim." (Tirmizi, Cihad, 34) denilmektedir. Hz. Peygamber bizzat bir

hadisinde istişare eden kimsenin hatadan salim olacağını belirtmektedir. (Ebu Davud, Edeb, 113-114; Tirmizi, Zühd, 38, Edeb, 57; İbn Mace, Edeb, 37; Darimi, Siyer, 13; Ahmed b. Hanbel, Müsned, V/274) **Düşünceyi Engelleyen Hususların Ortadan Kaldırılması:** "Bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" (Zümer, 9); "Onlara: "Allah'ın indirdiğine uyun" denilince, "Hayır, atalarımızı yapar bulduğumuz şeylere uyarız." derler; ya ataları bir şey akledemeyen ve doğru yolda olmayan kimseler idiyse?" (Bakara, 170); "Onlara, "Gelin Allah'ın indirdiği Kitab'a ve Peygamber' e uyun" dendiğinde, "Atalarımızı üzerinde bulduğumuz yol bize yeter" derler; Ya ataları bir şey bilmeyen ve doğru yolda olmayan kimseler idiyse?" (Maide, 104) gibi ayetler, düşünce özgürlüğünün önünde engel teşkil eden hususların ortadan kaldırılmasını amaçlamaktadır.

Şeriat

Şeriatı, Türk Dil Kurumu 3347. sayfada, "Kur'an'daki ayetlere Hz. Muhammed'in sözlerine dayanan İslam kanunu, İslam hukuku"; MEB yayınlarında çıkan, Dini Terimler Sözlüğü 340. sayfada, "Allah'ın peygamberler aracılığıyla insanlara gönderdiği dini kurallar bütünü, dini kurallar, namaz, oruç, hac, zekat, cihat, nikah vb. uygulamaya yönelik hükümler, İslam dini" şeklinde mana verir. Oxford İslam Sözlüğü 330. sayfada, "Kur'an'da ve Hz. Muhammed'in sünnetinde belirtildiği üzere, tüm Müslümanlar için bağlayıcı kabul edilen Allah'ın insanlar için ezeli ve değişmez iradesi; ideal İslam yasası." şeklinde tanımlanır.

Şemseddin Sami'nin meşhur 'Kamus'unda ise şeriat, 'İlahi emirler, yasaklar ve ayet, hadis ve icma üzerine kurulu Allah'ın kanunları' şeklinde tarif edilir. Ömer Nasuhi Bilmen ise, 'Hukuku İslamiyye ve Istılahat-ı Fıkhiyye Kamusu' adlı eserinde, "Şeriat, din lisanında, Cenab-ı Hakk'ın, kulları için vazetmiş olduğu dini, dünyevi hukukun tümüdür. Bu itibarla şeriat, din ile aynı olup, hem ahkam-ı asliye denilen itikadiyatı, hem ahkam-ı fer'iye-i ameliye denilen ibadet, ahlak ve muamelatı ihtiva eder." demektedir. Said-i Nursi'de şeriatı, 'sebeb-i saadet, tam bir adalet ve fazilet' (Divan-ı Harbi Örfi, Mukaddime) olarak tarif etmektedir. Elmalılı Hamdi Yazır, "Hak Dini Kur'an Dili'nde, 'Lugatte bir ırmak veya herhangi bir su menbaından su içmek veya almak için girilen yol demektir. Bunda, insanların sonsuz hayata ve gerçek mutluluğa ulaşması için, Allah'ı Teâlâ'nın insanlara verdiği özel hükümler ve doğru yol kastedilmiştir ki, din demektir.' (Elmalılı, Muhammed Hamdi Yazır, Hak Dini, VII/8) şeklinde açıklamada bulunmaktadır. Kur'an'da, "Sonra seni bir şeriat üzere kıldık. Sen ona uy, bilmeyen cahillerin isteklerine uyma!" (Casiye, 18. Ayrıca; Maide, 48; Şura, 13, 21) şeklinde açıkça şeriatı bahsedilmektedir. Meşhur Arapça sözlük, Ragıb el-İsfahani'nin 'el-Müfredat adlı eserinin 'şra' maddesinde, "bireysel ve toplumsal hayatı düzenleyici din esaslı kurallar" veya "bu nitelikte kural koymak" şeklinde tanımlamıştır. İslami kaynaklarda ise şeriat için şu tanımlar geçmektedir: "Şeriat kelimesi ve çoğulu İslam'ın itikadi ve pratik hükümlerini bazen tek tek, bazen de bir bütün halinde ifade edecek biçimde kullanılmaktadır." (Müsned, III, 439; IV, 188; Buhari, Şavm, 1; Ebu Davud, Fiten, 6); "İlahi irade tarafından konulan hükümler bütünü ifade etmek üzere (meşru manasında) kullanıldığında ise şeri, şeriat kavramıyla eş anlamlı olmaktadır." (Cessas, I/164, 392); "Allah tarafından insanlar için din olarak öngörülen hükümler bütünü kastedilmektedir." (Kurtubi, XVI/163); Şeriat; Allah tarafından insanlar için din olarak öngörülen hükümler bütünü kastedilir. (Kurtubi, el-Cami, XVI/163); Şeriat, din ve millet kelimeleri aynı hükümler bütünü gösterir. (TDVİA, Şeriat maddesi); Şeriat, dinin ibadet, hukuk/kanun yönünü ifade eder. (ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/seriat) "Şeriat; kanun ve nizam manasına kullanılan bir kavramdır. Mustafa Kemal Atatürk'ün "Nutuk" isimli eserinde yer alan tarif şöyledir: "Şeriat demek, kanun ve nizam demektir." Osmanlı toplumunda yaygın olan "Şeriatın kestiği parmak acımaz" vecizesi, hukuka duyulan saygının bir ifadesidir." (Hüsnü Aktaş, Türkiye'nin siyasi ve iktisadi manzarası, s. 65) "Şeriat dindir, din de şeriattır. Şeriatın sahibi Allah'tır." (Mustafa Çelik, Akit, 3.11.2021) Kısaca şeriat, genelde 'kanun, kural' demektir. Özeldir ise 'İslam'ın getirdiği ve Allah'ın emir ve yasakları

olan kuralların genel adı'dır. “Şâri denildiğinde ise, “Allah'tan başka hüküm koyucu yoktur” ilkesi gereği (Seyfeddin el-Amidi, I/72) hakikatte yalnızca Allah kastedilmektedir.

“Şeriatın beş temel maksadı ‘can, akıl, din, namus, malı’ korumaktır.” (Prof. Dr. Hasan Hanefi, İslamcılık ve laiklik, kelim araştırılmaları dergisi 2:1 (2004), s. 118)

Şeriatı övgü

“ABD'nin önde gelen gazetesi New York Times, bundan iki ay kadar önce İslam hukuku hakkında çok uzun, kapsamlı ve önemli bir makale (nytimes.com/2008/03/16/news/16iht-16shariaht.11119704.html) yayınladı. ‘Şeriat, Hukuk Devleti Anlamına mı Geliyor?/Şeriat hukukun üstünlüğü anlamına mı geliyor?’ (Does Shariah Mean The Rule of Law?) başlıklı yazı Harvard Üniversitesi'nden genç hukuk profesörü Noah Feldman'ın imzasını taşıyordu ve epey de ‘ezber bozucu’ydü. Feldman, önce ‘ezber’e değiniyor ve şöyle diyordu: ‘Çoğumuz için ‘şeriat’ kelimesi, kesilen eller, taşlanan zaniler ve baskı altına alınan kadınlar gibi korkunç şeyleri çağrıştırıyor.’ Ama hemen ardından ekliyordu: “Oysaki, İslam hukuku, tarihinin büyük bölümünde, aslında dünya üzerinde var olan ‘en liberal ve hümanistik’ hukuk ilkelerini sunmuştur.” Feldman’ı bu yargıya ulaştıran analiz yöntemi, İslam hukukunu, geliştiği dönemin diğer hukuk sistemleri ile karşılaştırmaktı. Şeriat’tan dehşete kapılan Batılılara şu hatırlatmayı yapıyordu: ‘Geleneksel İngiliz yasalarının 5 şilinden yüksek hırsızlıklar ve daha pek çok suç için idam cezasını öngördüğünü bugün kim hatırlıyor? Ya da işkencenin 18. yüzyıla dek çoğu Avrupa ülkesinde adli sistemin meşru bir unsuru olarak kabul edildiğini kaç kişi biliyor? Cinsiyet ayrımcılığına gelirse, İngiliz geleneksel hukuku (common law) evli kadınlara herhangi bir mülkiyet hakkı tanımıyor, hatta onlara kocalarından bağımsız bir hukuki kişilik bile atfetmiyordu. Öyle ki İngilizler elde ettikleri sömürgelerde şeriat hukukunu kaldırıp kendi hukuklarını uyguladıklarında, bunun sonucu, kadınları şeriatın kendilerine verdiği haklardan mahrum bırakmak oldu.’ Feldman, makalesinin devamında şeriatın İslam medeniyetinde modern çağlara dek iktidarı denetleyen ve toplumun haklarını koruyan ‘bir adalet kaynağı’ olduğunu da hatırlatır. Şeriatı geliştiren ulema, bazen dünyevi iktidarın hizmetine girmişse bile, çoğu zaman onu sınırlandırmış, keyfi idarenin önüne geçmiştir. Feldman’ın deyişiyle, ‘şeriat, mahkemelerde kayırmayı yasaklamış, fakir ve zengine eşit muamale yapılmasını emretmiş, hatta bugün bazı Ortadoğu ülkelerinde yaşanan namus cinayetlerini lanetlemiş’ idi. Zaten Osmanlı’da sarayı protesto ederken kullanılan ‘şeriat isteriz’ sözünün manası da aslında ‘adalet isteriz’dir. Bugün ise ‘şeriat isteriz’ sözü bize Taliban’ın korkunç düzenini hatırlatıyor. Bu da elbette sebepsiz değil. Feldman’ın da vurguladığı gibi, İslam hukuku, ‘içtihat’ geleneğinin sönmesi ile durağanlaşmış ve çağın standartlarının çok gerisine düşmüş durumda. Ama “bunun nedeni, şeriatın özünde var olan bir sorun değil, Müslüman dünyanın son iki yüzyıldır içine düştüğü kriz.” Bunun sebepleri ise dini değil, siyasi, ekonomik ve coğrafi. Zaten kendini geliştirmeyen her hukuk sistemi çağın gerisine düşer. Atatürk döneminde yapılan büyük kadın reformu bile bugünün standartlarının gerisinde kaldı ki, 2001-2004 yılları arasında bir dizi hukuki düzenleme ile kadınlara yeni haklar verdik. İslam hukuku da, eğer bazı ilahiyatçıların belirttiği gibi hükümlerin ‘lafzından’ ziyade ‘maksadını’ dikkate alan dinamik bir ‘usül’ ile yorumlanırsa, pekala gayet ‘liberal ve hümanistik’ olabilir. Zaten Feldman’ın dediği gibi, yüzyıllar boyunca öyle olmuştur.” (Mustafa Akyol, Star, 21.05.2008)

‘Oxford'a Göre’ Şeriat

“Birçok kişi için şeriat kelimesi alarm zilleri çaldırır. Bu tepkilerdeki endişeler, şeriat teriminin ortak yanlış algısını yansıtır. Yanlışlık, terimin iki anlama geldiği gerçeğinden kaynaklanır. En yaygın kullanımda, şeriat ‘İslam kanunundan’ söz eder. Dünyanın her yerindeki Müslüman

ülkelerde, evlilik, boşanma ve miras konularına bakan şeriat mahkemeleri vardır. Bazı ülkelerde, örneğin Suudi Arabistan ve Pakistan'da, şeriat yetkisi ceza ve ticaret hukukunun belirli yönlerini de kapsar. Her iki ülkede de, örneğin, yasal kanunlara had cezaları da dahil edilmiştir. Ancak şeriatın çok daha geniş bir anlamı da vardır. Kur'an'da vahyedilen ve Peygamber Muhammed'in Sünnet'te örneklendirdiği 'İslam'ın çekirdek inançları ve uygulamalarıyla bu kaynaklardan çıkarılan kanunları' da kapsar. İnançlar ve uygulamalar sabit kalırken, onlardan çıkarılan kanunlar zamanla değişir ve belirgin farklılıklar gösterir. Bunun nedeni bu kanunların çoğunun Kur'an'dan ve Sünnetten yorum yoluyla çıkarılmasından kaynaklanır. Kur'an, örneğin, miras tanzimi gibi bazı kesin yasamalar içerir. Ekseri otoriteler, bu düzenlemelerin yoruma bağlı olmadığına inanmaktadır. Ancak Kur'an öğretilerinin çoğunluğu, belirli hukuki kurallara tercüme edilmesi için insani çabaya ihtiyaç duyan ahlaki rehberlik ve tavsiyeler şeklindedir. Kur'an ve Sünnetin yasal anlamlarının anlaşılmasındaki insani çabaya fıkıh (anlama) adı verilmektedir. Fıkıh terimi aynı zamanda insani çabayla tertiplenmiş yasalara atıf için de kullanılır. İlahi kaynaktan geldiğine yani mükemmel ve değişmez olduğuna inanılan 'şeriat kanunlarının aksine, fıkıh kanunları insan mahsulüdür ve bu nedenle gayri mükemmel ve yenilenmeye meyilli' olarak görülürler. Gerçekten de, İslami hukukun gövdesi 14. yüzyıldan beri gelişmektedir ve farklı şartlar ve değişen şartlara göre uyarlanmıştır ve İslami yasal yürütmenin 5 ekolü ortaya çıkmıştır. Diğer herhangi bir yasal sistemde olduğu gibi, yorumlar farklılıklar göstermektedir, bazı kurallar yürürlükten kaldırılırken yenileri ortaya çıkmıştır. Fıkıh'ın resmi "kökler"inden biri de, şartlar zorladığında kuralları yeniden yorumlama amacı taşıyan entelektüel çabadır. (içtihat). Sürgündeki Tunuslu düşünür Raşit Gannuşi, toplumun otoritesi olarak tanımladığı 'şura' yani Kur'an'ın katılımcı hükümet prensibine dayanarak, laik demokrasilere Müslümanların katılımını savunur. "Bağımsızlık, kalkınma, sosyal birlik, sivil haklar, insan hakları, siyasi çoğulculuk, yargının bağımsızlığı, basın özgürlüğü, cami ve İslami ibadetlerinin özgürlüğü" gibi hayati İslami amaçlara ulaşmak için yardımcı olmaya hevesli herkesle Müslümanlar çalışmalıdır. Hangi kanunların kesin olarak içtihadı tabi olması noktasında birçok farklı görüş vardır. Muhafazakar alimler arasında inandıkları kanunların şeriat olarak korunması ve bu nedenle de içtihadı tabi olmaması gerektiği yaygındır. Reformcu düşünürler, şeriat ve fıkıh arasındaki farka çok daha önemli vurgu yaparlar. Bu tartışma tarih boyunca İslami söylemin bir özelliği olmuştur. Ünlü hukuk alimi İbni Teymiye, Allah'ın vahyi ve ideal olarak şeriatın teknik kullanımıyla, cahil ve adil olmayan kadıların kararlarının şeriatla karıştırılmasına karşı insanları uyarmıştır. Şeriat metinleri hangi kanunlarla adil ya da değil hüküm verilebileceği ölçüsü dahi koymuştur: Şeriatın "maksatları" ve "amaçları" (makasıt). Bu amaçlar arasında yaşama, din, aile, mülk ve fikir hakkı olarak tanımlanan insan haklarının korunması da vardır. Eğer bu haklar korunmuyorsa, kanunlar yeniden düşünülmelidir. Müslümanların şeriatın ebediyetine ve evrenselliğine vurgu yaptıkları doğrudur. Bunun anlamı şeriatın değer ve amaçlarının hayatın tüm yönlerini kapsadığıdır. Bazı alimler şeriatın amaçlarını yerine getiren her yasanın doğal olarak İslami olduğu dahi ileri sürmüşlerdir." (Din ve Beşeri Bilimler Profesörü Tamara Sonn, Oxford Islamic Studies, 21 Ağustos 2008)

Demokrasi kemale mi eriyor yoksa şeriat mı geliyor?

İngiltere Danıştay Başkanı'nın yönettiği 'İngiliz Hukukunda İslam' konulu konferanslar serisinin ilkinde, 'şeriat' kavramının sadece yanlış anlaşılmadığı, aynı zamanda bazı ortamlarda onun 'ilkelce' sayılabilecek uygulamalarından korkulduğu, bu yüzden de bu korkuyu doğuran uygulamalara odaklanıldığı vurgulanmıştır. Daha sonra Tarık Ramazan, Abdullah Saeed, Mona Siddiqui gibi Müslüman bilim adamları ve Louis Gardet gibi İslam uzmanlarına göndermelerde bulunularak "şeriatın aslında son halini almış bir hukuk sistemi olmayıp Allah'ın insanlardan istediği iradesi ve bu evrensel prensiplerin dünyadaki 'uygulamaları' için gerekli olan bir düşünce ve çerçeve olduğu" belirtilmiştir. Canterbury Başpiskoposu olan Dr. Rowan Douglas

Williams'a göre şeriat her zaman ve her yerde uygulanabilecek hazır bir sistem değil, aksine bir hukuk metodolojisidir ve şeriatın bazı unsurlarının İngiltere'de uygulanması 'kaçınılmazdır.' Aslında Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethettiğinde yürürlüğe soktuğu 'millet sistemi' olarak bilinen ve gayr-i Müslimlerin kendi aralarındaki medeni hukuka dair anlaşmazlıklarını çözmek için kendi mahkemelerini kurmalarına izin vermesinden 555 yıl sonra Dr. Williams benzeri bir uygulamayı teklif etmiş ve günümüzün 'liberal, demokratik ve hukuk devleti' ikliminde ateşli tartışmalara sebep olmuştur. Bu açıdan bakıldığında Batı'nın 'çok kültürlülüğü' uygulama ve yaşama tecrübesi edinebilmesi için bir hayli fırın ekmek yemeğe ihtiyacı olduğu görülmektedir. (Basından, 29 Eylül 2008)

"İslam ülkelerinde şeriata en çok karşı çıkan ülke de Türkiye'ymiş. Oran %57. Türkiye'de halkın yüzde 88'i anayasada düşünce özgürlüğünün bulunması gerektiğine inanıyormuş. Gerisi ne istiyormuş acaba? Türklerin yüzde 86'sı, "Din, günlük hayatımda önemli bir yere sahip" diyormuş. Buyurun şimdi. %86 böyle diyor, %57'si ise Şeriata karşı. Bundan nasıl bir sonuç çıkar? Bu insanlar ne dediklerini bilmiyorlar. 'Şeriat teolojik anlamda bir dinin emir ve yasakları demektir.' Yani dini anlamda meşruiyeti ifade eder. Bir Müslümanın şeriata karşı çıkması, "ben Türkiye vatandaşım ama bu ülkenin hukuk düzenine inanmıyorum ve güvenmiyorum" demektir." (Abdurrahman Dilipak, Vakıf, 2007.02.25)

Şeriat ve İslam üzerine halkımızdaki kafa karışıklığı

18 Eylül 2016 tarihinde Teşvikiye Camii'nde kılınan 'cenaze namazı ardından' son yolculuğuna uğurlanan Tarık Akan, Çağdaş Sinema Oyuncuları Derneği'nin ödül töreninde şöyle konuşmuştu: "Türk Sineması Emek Ödülü'ne layık görülen Kadir İnanır ve Tarık Akan'ın konuşmaları geceye damga vurdu. Tarık Akan şeriatçı eğilimlere karşı çıkılması çağrısı yaparak şöyle dedi: "Bugüne kadar Kadir arkadaşım ile ben, dincilere faşistlere karşı, ülkenin adam gibi idare edilmesi için mücadelemizi verdik. Ama artık yaşlandık. Gelin hep beraber dinci, şeriatçı basına ve televizyonlara hayır diyelim." dedi." (Hürriyet, 6 Mayıs 2008) Beraber mücadele mesajı verdiği Kadir İnanır ise, "Bilim adamlarını da Tanrı yaratmıyor mu yani? Ama Kili'ste Sinema Bir Mucizedir diye bir film çekiyordum, kardeşim böyle bir öksürük olmaz, bittim yani, ölüyorum. Tepede bir polis evi var orada kalıyoruz. Sabaha kadar uyuyamadım. Tam güneş ağarırken camı açtım, hem Arap sınırından hem bizden bir ezan başladı ki muhteşem. Ben de ölüyorum ya, "Ey Allah'ım gidersem de böyle gideyim' diyorum. Her ezan okunduğunda o aklıma gelir. Sabah polis evinin emekli müdürü aşağılarda bir yatır gösterdi ve 'Buraya yazın bu tarz hastalar gelir, iyileşip dönerler. Üç gün sonra senin de öksürüğün biter.' dedi. 'Hadi git işine.' dedim. Diğer gün öksürüğüm bitti. Şimdi kimi öksürürken görsem oraya gönderiyorum. (Gülüşmeler) Allah'tan başka neyiz var güvenecek? Herkese ben bas bas bağıryorum, neye güvenerek bağıryorum?" (Basından, 15 Mayıs 2010) diye açıklama yapıyordu. Daha sonra ise, 66 yaşında ölen Tarık Akan'ın oğlu Barış Üregül Akan şu açıklamayı yapıyordu: "Biz ailece dini bütün insanlarız, Müslümanız. Dinin Allah'la kul arasında olduğunu düşünüyoruz, bunun reklamı olmaz. Babam gibi düşünüyoruz. Babam dinsiz, ateist değildi." (Posta, 6 Eylül 2016)

Allah'a güvenerek herkese bas bas bağıryorum

"Kurallara inanman ben. Bilim adamlarına da Tanrı yaratıyor mu yani? Ama Kili'ste Sinema Bir Mucizedir diye bir film çekiyordum, kardeşim böyle bir öksürük olmaz, bittim yani, ölüyorum. Tepede bir polis evi vardı kalıyoruz. Sabaha kadar uyuyamadım. Tam güneş ağarırken camı açtım, hem Arap sınırından hem bizden bir ezan başladı ki muhteşem. Ben de ölüyorum ya, "Ey Allah'ım gidersem de böyle gideyim' diyorum. Her ezan okunduğunda o aklıma gelir. Sabah polis evinin emekli müdürü aşağılarda bir yatır gösterdi ve 'Buraya yazın bu tarz hastalar gelir, iyileşip dönerler. Üç gün sonra senin de öksürüğün biter.' dedi. 'Hadi git işine.' dedim. Diğer gün öksürüğüm bitti. Şimdi kimi öksürürken görsem oraya gönderiyorum. (Gülüşmeler) Allah'tan başka neyiz var güvenecek? Herkese ben bas bas bağıryorum, neye güvenerek bağıryorum?"

Şahsen yaşadığım bir hatıra ile konuyu bitirelim! Yıl, 2001. Hactan yeni gelmiş bir ‘Hacı’ amcayı arkadaşlarla ziyaret ettik. Selam kelam, hayırlı olsun, hatıralar... Sonra sıra geldi zenzemi içmeye. Aldım elime minik zenzem bardağını, döndüm kibleye ‘bismillah’ deyip ağzıma götürecektim ki, elim havada kaldı! Çünkü hacı amcamın azından ‘o an’ şu kelimeler dökülmüştü: "Şeriattan Allah'a sığmırım!"

Komünist partisinin -haşa- “Kahrolsun şeriat” başlıklı 26 Nisan 2016 tarihli eylem çağrısını, savundukları ideoloji gereği kabul etmesek de anlaşılabilir! Ama “Kahrolsun şeriat, yaşasın laiklik! Şeriat demek, teokratik devlet yani din devleti demektir. Şeriat devleti demek, Taliban rejimi ya da İran rejimi demektir.” (Evrensel Gazetesi yazarı da olan İzzettin Önder, Yurtsever, 24-02-2024; Ayrıca, Sol Parti, 4 Mart 2024) veya ‘İslam ayrıdır şeriat ayrı, şeriat tekrasidir.’ türü yaklaşımları kabul etmenin imkanı yoktur! Evet, Şii İran bir teokratik devlettir. Katolik Papalık kurumu Vatikan da teokratik bir devlettir. Her ikisinde de, din adamı (Ayetullah ve Papa) tanrı ile direk iletişim halinde kabul edilir. Onlara karşı çıkmak direk tanrı/elçisine karşı çıkmaktır. Bu Şiiler ve Katolikler için geçerli olan bir yorum biçimidir! Ama şeriat ile teokrasi ayrı şeylerdir! Teokratik devlette ülkeyi ilahi varlıklarla irtibatlı “bir din adamı” yönetir. Şeriatta ise din adamları sadece İslam’a uygun kurallar koyar, seçimle başa gelen devlet başkanı da bu kurallara göre devleti yönetir. Sünni İslam anlayışında din adamı hata da yapabilir ki, zaten bu nedenle de mezhepler ile din birbirinden farklı kabul edilmiştir! Sünni şeriatı göre din adamının görüşleri olan fıkıh değişebilir, yanılabilir. Ama teokratik anlayışta, baştaki din adamı asla yanılmaz ve ona karşı da gelinemez! Çünkü o din adamının sözü direk din ile özdeşleştirilir ve ona karşı gelmek dine de karşı gelmek kabul edilir! Halbuki ilk halife olan Hz. Ebubekir halife seçilince daha ilk hutbesinde şöyle diyordu: “Ben sizin en hayırlınız olmadığım halde sizin başınıza halife seçildim. Ancak Kur’an nazil olmuş, Hz. Peygamber aleyhisselam dinin hükümlerini açıklamıştır. Sizin en zayıfınız, hakkı alınincaya kadar benim yanımda kuvvetlidir. Ben ancak Hz. Peygamber’in yoluna uyarım. Kendiliğimden bir şey icad edici değilim. Eğer iyilik yaparsam bana yardımcı olun. Eğer doğru yoldan kayarsam beni düzeltiniz. Ben bu sözümü söyler, hem kendim için hem de sizler için Allah’ın affını talep ederim.” (Muhammed Yusuf Kandehlevi, Hayatü’s-Sahabe, IV/239-245; A. Çetin, Hitabet ve İrşad, s. 153-155; İbn Sad, Kitabu’t-Tabakati’l-Kübra, III/182-183; Suyuti, Tarihu’l-Hulefa, s. 69, 71-72; Hamidullah, İslam Peygamberi, II/1181) **Fark ortadadır! Kısaca şeriatı karşı olanlar daha şeriatı bilmemekte ve onu teokrasi ile karıştırmaktadır!**

“İslam'a karşı çıkan yani reddeden ne ise İslam'ın hayatı düzenleyen pratiği olan şeriatı ‘bilerek ve anlayarak’ reddeden de o olmalıdır. Bir insanın ‘ne dediğini fark ederek’ “Ben Şeriat’ı kabul etmiyorum.” demesi veya bu anlamı net olarak çağrıştıran bir söz söylemesi dinden çıkmasıdır.” (Nurettin Yıldız, fetvameclisi.com/fetva/seriati-kabul-etmeyen-kisi-dinden-cikar-mi) “Kahrolsun şeriat diyene şeriatın doğru şekli anlatılır. Yine karşı çıkarsa kafir olur.” (Prof. Abdülaziz Bayındır, fetva.net/iman-yazili-fetvalar/seriata-karsi-oldugunu-soyleyen-bir-musulman-dinden-cikmis-olur-mu.html) “Dinin/İslam’ın içerisinden şeriatı çıkarmak ve dini dar bir alana hapsetmek, İslam ilim geleneğiyle bağdaşmayan, metodolojik temelden yoksun keyfi bir söylemden ibarettir. Kur’an’ın bireysel ve sosyal hayata yönelik normlar ortaya koyan, hüküm getiren ayetlerini yok saymak, reddetmek ya da ‘geçmişte kaldığını ve yaşanan zamana hitap edemeyeceğini’ iddia etmek, ‘büyük bir cehalet’ örneğidir; ayrıca ‘itikadi buhran ve savrulmanın’ açık bir göstergesidir.” (Din İşleri Yüksek Kurulu, kurul.diyaret.gov.tr/Cevap-Ara/1405/dinislam-ve-seriat-arasindaki-iliski) Günümüzde Afganistan’ı yöneten Taliban, belli bir yorum şeklini mutlaklaştırabilmektedir. Ama şeriat dinamiktir! Aradaki fark, statik ile dinamik arasındaki fark kadar geniştir. Aşağıda, Fransız filminden bir kesit veriyoruz. İzleyene, taliban karşıtlığı üzerinden şeriat düşmanlığı mesajı verilmektedir! Ama yukarıda görüldüğü gibi, ülkemizde şeriatı en az Fransızlar kadar ‘Fransız kalanlar’ mevcuttur! Ve ne yazık ki bu durum İslam karşıtı için de Müslüman olan için de geçerlidir!

Ona çocukların nerede olduğunu sor Taliban gelmiş, zorla çocukları ve 17 kişiyi kaçırmış

Niçin? Medresede eğitmek için. Bu çocuklar şeriatı yaymak için köye geri dönerler

Bunu sevmemeleri şartırcı değil

Özel kuvvetler, Fransız filmi

“Son çeyrek asırda yüce dinimize yapılan sataşmaları az buçuk takip edenler, “Allah bizi ‘Şeriat’ korusun” cümlesini ve bu cümlenin sahibini çok iyi hatırlayacaklar. O yıllarda bu ünlü kişi ve onun bu saçma sözü çok tartışılmıştı. Şu çelişkiye bakınız: Allah’tan bir şey talep etmek, şeriatın bir hükmüdür. Şeriat de Allah’ın hükümleridir. Bu anlı, şanlı ve unvanlı kişi, Şeriatin hükmü ile aynı Allah’a sığınıyor ve Allah’u Teâlâ’nın hükümlerinden de korunmak istiyor! 58 seneden beri “şeriat geliyoor”, “irtica hortluyor”, “rejim elden gidiyoor” gibi çığırtkanlıklarla, milleti korkutup durdular. Yarım asır geçti, ne gelen vaar, ne de giden. Alt yapı olarak, öncelikle dini eğitimi yasakladılar. Halkı, bu konuda bilinçsiz bıraktılar. İslam’a direkt olarak saldıramadıkları için, ‘uyduruk sloganlarla’ ve bir takım devletlerdeki o yörelerin anane/gelenekleriyle karışan ve batıl adetleriyle bulaşan şeriat düzenlerindeki haksızlıkları göstererek, yüce dinimize hâlâ saldırmaktadırlar. Bugün ülkemizde, bizler halk olarak, Şeriatın % 95’ten fazlasını zaten yaşıyoruz ve uyguluyoruz. (Bazı önemli kurum ve kuruluşlar hariç.) Namaz, oruç, iftar, bayram, hac, zekat, kurban, cami, ezan, yardımlaşmak, ilim tahsil etmek, askerlik, sünnet olmak, çalışmak, asrın gerektiği teknolojiye ulaşmak için gayret sarf etmek, seçim yapmak, adalet ile hareket etmek ve sair uygulamalarımızın her biri, şeriatın hükümleridir.” (A. Raif Öztürk, Haber1.com, 02.10.2008)

"Bizim inancımızda “Adalet mülkün temelidir”. Sizin o nefret ettiğiniz “Şeriat”, “hukuk” demektir; Meşruiyetle/yasallıkla aynı kökten gelir. “Gayrimeşru” dediğinizde “Şeriatı uygun değil”, demiş olursunuz! Hem Şeriat düşmanlığı yapacak hem de Hukuk’u savunduğunuzu söyleyeceksiniz. Bu mümkün değil." (Abdurrahman Dilipak, Yeni Akit, 09 Eylül 2017)

AB mahkemelerinde, İskoç, İskoçya, Hollanda, Kanada, İngiltere ve Yunanistan'da şeriat kuralları uygulanmaktadır, uygulanmasına yeşil ışık yakılmıştır. (13.09.2006; 20.12.2005; 01.03.2008; 08.09.2008; 05.07.2008; 28.04.2009; 10.06.2012; 10.10.2008 tarihli gazeteler.)

Şeriat gelmez, yaşanır. “Dinin Kur'an üzere yaşandığı her yerde şeriat vardır.” (İsmail Çetin, Independent Türkçe, 21 Aralık 2021)

İsrail’de bakan şeriatının propagandasını yaparken ülkemizde (Pakistan, İran, Türkiye vd.) şeriat korkusu pompalanmaktadır!

“Adalet Bakanı: İsrail'e şeriat getireceğiz. İsrail Adalet Bakanı Yaakov Neeman'ın şeriat hukukuyla ilgili yaptığı açıklamalar ülkeyi karıştırdı. İsraili bakan, hedeflerinin ülkede Yahudi hukuku Halaka'nın geçerli ve bağlayıcı olmasını sağlamak olduğunu söyledi.” (Hürriyet, 9.12.2009)

Yukardaki haberden 10 ay önce, yer Pakistan. “Pakistan'da şeriat korkusu Pakistan'ın kuzeybatısında şeriat uygulamasına geçilmesi, büyük şehirlerde endişe yarattı. Kadın hakları savunucusu Sheema Kermani'ye göre: “İnsanlar ‘Biz güvendeyiz, Svat'tan çok uzaktayız” diyor, ama kuzey Pakistan, Karaçi'den o kadar da uzak değil.” (NTV, 20.2.2009)

“28 yıldır şeriatla yönetilen İran'da başlarını saçları görünecek şekilde örtmekte ‘ısrar’ eden, makyaj yapan, ‘modern giymek’ için savaş veren ‘üniversite mezunu2 kadınlardan Türk kadınlara mesaj var: Biz size benzemek için şeriata karşı devrim yapmaya çalışıyoruz. Siz bize ya da Malezya'ya benzememek için ne olur elinizden geleni yapın!” Ara başlıklardan bazıları da şöyle: Sizdeki değişim bizi telaşlandırdı, olmaz diyorlardı oldu ama Türk kadını herkese örnek, benim gibi giyinen arkadaşın kalmadı.” (Posta, 21.10.2007)

Sosyal medyadan

İslam dogma bir din değildir ama bu örnekler iki aşırı uca; ifrat ve tefrite ait örneklerdir ki her iki örnekte İslam toplumu tarafından reddedilmiş ve birkaç sene içinde ortadan kalkmıştır! İslam orta yol dinidir. (Bakara, 143; Fatır, 32) Doğaldır ki, insan aklının el attığı her alanda mutlaka farklı yorumlar ortaya çıkacaktır, bu insan doğasının sonucu olan ve felsefeden her türlü ideolojiye hatta bilime dek (‘Bilim yanılmaz mı?’ adlı yazımıza bakılabilir) bu tarihte de günümüzde de her zaman görülen bir durumdur. Ama önemli olan 1400 senelik İslam anlayışı, orta ümmet (Bakara, 143) olma bilinci ve Kur’an ile sünnete uygun yorumlar üzerine bir sistem kurulabilmesidir. Yukarıdaki ekran görüntüsüne dönecek olursak; Öncelikle ateistlere sormak gerekiyor, hani İslam dogma idi, herkesi aynı kalıba sokardı?! Bu geniş (!) yorum şekli aslında bu tür ithamlarımızı da 'yalandığınız' anlamına mı gelmektedir yoksa amacınız ne olursa olsun çamur atmak mıdır? Verilen her iki örnek de ifrat- tefrit örnekleridir; iki uç örnek alınmış ve asıl olan büyük çoğunluk bu algı üzerinden eleştirilmeye çalışılmıştır. Birinci ve özellikle ikinci dünya savaşından sonra İslam coğrafyası işgal altında kalmıştır. 150 senedir İslam coğrafyası savaş, istila, emperyalist ideolojiler ile uğraşmak zorunda kalmıştır. Halk bu zaman içinde cahilleşti-rilmiş- ve Kur’an’ı anlamak ve yaşamaktan uzaklaş-tırıl-mıştır- (Bu konuda ‘Oryantalizm yanılışı’ ve ‘İslam ülkeleri neden geri?’ adlı yazılarımızı özellikle tavsiye ederiz!) Sonuç itibari ile, marjinalleşen ve geniş kitle tarafından kabul edilmeyen bu yaklaşımları önplana çıkarma gayreti, aslında bu paylaşımı yapanların da marjinal olduklarını göstermektedir. Ümmeti temsil edecek bir yorum aranıyorsa o ‘Ehl-i Sünnet’tir! Aynı başlıktaki yazımıza bakılabilir.

Din ve laiklik konusunda bazı görüşler

“Din ile devletin ayrılması Yahudilik ve İslam'da imkansızdır. Çünkü her iki din insanların 24 saatini ayarlar. Sadece devletle olan ilişkilerini değil özel hayatlarını, nasıl yiyip içeceklerini, nasıl temizleneceklerini, karı-koca arasındaki ilişkiyi ve tabii ki devletle olan ilişkiyi belirler.” (İlber Ortaylı, Tarihin İzinde, s. 193, 210) “İslam'da din ve dünya işleri arasında bir ayırım yapılmamaktadır.” (Can Kıraç, Anılar olaylar, s. 140) “İslamiyet kast edildiğinde, din İşleri dünya işleri ikiliği gibi insan zihnini ortadan bölen ayırımdan söz etmek imkansızdır.” (Selçuk Kütük, Deizm, s. 112) “Din, yaşam içi bir konu olup toplumsal gerçekliklerin düzenlenmesi ve hayatın daha kolay ve huzurlu bir şekilde yaşanması için ortaya konmuştur.” (Erol Çetin, Deizm eleştirisi ve yapılması gerekenler, s. 72) “İslam, adil ekonomik bir düzen, dengelenmiş toplumsal bir sistem, medeni ve cezai bir hukuk nizamı, devletlerarası bir kanun, akılcı bir yönetici, beden ve ruh eğitimcisidir.” (Profesör Muhammed Kutup, İslam'ın etrafındaki şüpheler, s. 11) “Mahatma Ghandi'ye göre din, bir ‘yaşam biçimidir’ ve gerçek bir din kendini günlük hayat içinde göstermelidir.” (Şiddet karşısında İslam, Komisyon, DİB, s. 31) “Şeriat, Kur'an-ı Kerim siyasi bir sistemdir, devletin her kanunu ona dayanır.” (Operatör Doktor Mehmet Ali Derman, Çürütme (reddiye), s. 80) “İslam, insanların kendi aralarındaki ilişkileri idare etmeyi hedef edinmiştir.” (Muhammed Esed, Yolların ayrılış noktasında İslam, s. 121) “Kur'an itikadi, ahlaki, sosyal alanlarda insanlığı yeniden yapılandırma amacıyla indirilmiştir.” (Prof. Dr. M. Halil Çiçek, Müşkilü'l-Kur'an'ı Yeniden Değerlendirmek, s. 24) “İslamiyet yalnız bir itikat dininden ibaret değildir; belki onun mensupları arasında tek bir millet fertlerine mahsus gibi olan bir sosyal bütünlük vardır.” (Halil Halid, Hilal ve Haç Çekişmesi, s. 290) “İslam'da hukuk ile inanç iç içedir. İslam şeriatının anlamı; Allah'ın kulları için hayatın tüm işlerine dair öngördüğü hükümler ve inançlardır. Yani şeriat din ile eş anlamlıdır. Şura Suresi, 13; Şura Suresi, 21; Casiye suresi, 18; Maide suresi, 48. ayetlerde şeriat doğrudan doğruya kullanılır.” (Doç Dr Hüseyin Çelik, Kur'an Ahkâmının Değişmesi, 71-73) “Biz Müslüman'ız, İslam'a varız, ama şeriate yokuz, şeriatı kabul etmiyoruz; şeriat Ortaçağ'ın karanlığına dönmektir” diyenler, ‘Kur'an, sünnet, icma ve kıyas kaynaklarına dayanan İslam'ın bir kısmını kabul ediyoruz, ama bir kısmını kabul etmiyoruz’ demiş oluyorlar.” (Prof. Dr. Hayrettin Karaman; İbrahim Sarı, Şeriatlı Din ya da Allahsız İslam, s. 20) “Şeriatı inkar eden dinden çıkar.” (Hayrettin Karaman, Yeni Şafak, 13/01/2017) “Malatya Müftüsü Feyyaz Yaşar Beraat Kandili nedeniyle yayınladığı mesajında gazeteci-yazar Uğur Mumcu'nun cenaze töreninde ‘Kahrolsun Şeriat’ şeklinde bağırانları tövbe etmeye çağırdı ve “Bu çok yanlış hem de çok yanlış bir davranış olmuştur. Çünkü şeriat, ilahi kurallar, emir ve yasaklardır.” dedi.” (Milliyet, 6.2.1993) Zaten “Demokratik Sol Parti Genel Başkanı Zeki Sezer, CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'ın da Cumhuriyet mitinglerinde atılan 'Kahrolsun Şeriat' sloganını yanlış bulduğunu söyledi. Sezer, 'Deniz Bey de aynı görüşte olduğunu söylemişti' dedi.” (Haber 7, 18.08.2007) “Şeriat eşittir İslam dinidir.” şeklinde açıklama yapan (Cumhuriyet, 18 Oca 2024) İYİ Parti lideri Meral Akşener daha öncede, “Şeriat İslam demektir.” (Basından, 3 Mayıs 2015) şeklinde açıklama yapmıştı. Unutulmamalıdır ki “Bireyler laik olmazlar.” (Hayrettin Karaman, 20 Mayıs 2007) “Laiklik devletin özelliğidir, insan laik olamaz, devlet laik olabilir.” (fetva.net/yazili-fetvalar/hem-laik-hem-musulman-olunur-mu.html) “Laiklik ferdin değil, devletin bir vasfıdır. Bir Müslüman laik olabilir mi? Kanaatimce olamaz.” (Prof. Yavuz Köktaş, Yörünge Dergisi, 7 Ekim 2022) “Laiklik, devletle ilgili, bireylerle değil. Birey düzeyinde laiklik olmaz. Ben mademki inanarak Kur'an'ı okuyorum, namaz kılıyorum, hayatıma dini karıştırıyorum, dini hayatımın dışına atmıyorum. O halde ben birey olarak laik değilim.” (Süleyman Ateş, şeriat ve Laiklik, Yeni Türkiye, 1998, cilt: IV, sayı: 23-24, s. 2609) “Birey bazında laiklik olmaz. Çünkü özel hayatında laik olmak, hayatına dini karıştırmamak demektir.” (S. Ateş, Kur'an Ans, IXX/326) “Kimine göre de Türkiye’de laiklik, “seçkinlerin ve yöneticilerin menfaati olması nedeni ile devam edecektir.” (Şerif Mardin, Türkiye’de din ve siyaset, s. 131) “Yoksa siz kitabın bir kısmına inanıp bir kısmını inkar mı ediyorsunuz? İçinizden bu şekilde davranan birinin dünya hayatındaki cezası ancak rezil rüsva olmaktır; kıyamet gününde ise onlar azabın en şiddetlisine itilirler. Allah sizin yapmakta olduğunuzdan habersiz değildir.” (Bakara, 85)

“Laikliğin karşıtı şeriat düzenidir.” (Prof. Dr. Neşet Çağatay, Laiklik Nedir, Şeriat Nedir? Belleten, Temmuz 1978, Cilt 42 - Sayı 167, s. 429) “İslam’da idare biçimi yoktur, idare ölçüleri/ruhu vardır.” (Necip Fazıl Kısakürek, İdeolocya Örgüsü; Doç. Dr. Hakkı Aydın, İslam hukuku, devlet ve ahkam-ı sultanîye ilişkisi, Cumhuriyet üniversitesi ilahiyat fakültesi dergisi, V/76;

DİA, İslamcılık maddesi; DİA, Siyaset maddesi; Biai Sambur, İslam ve demokrasi, demokrasi Platformu, Y1 : 3- Sayı: 10, Bahar 2007, s. 146) ve hangi idare o ölçüleri uygularsa o idare İslami idare olur!

İslam Fıkhı ve Sünnet, Oryantalist Schacht'a Reddiye

Konuya ek olarak 'Hadis müdafaası' adlı yazılarımızı tavsiye edebiliriz.

Alman oryantalist Joseph Schacht, İslamiyet'i daha ilk andan itibaren bozulmuş bir din olarak görmek istemektedir. Ona göre Hz. Muhammed'in hedefi, yeni bir hukuk sistemi getirmek değil, insanlara cennete nasıl gideceklerini öğretmektir. Hicretin 2. ve 3. asrında hadis alimlerinde yapılan büyük çalışmalar ise Schacht'a göre, İslam'a farklı bir siyasi bir özellik katmak isteyenlerce yapılan hadis uydurma faaliyetleri idi. Ona göre isnad sistemi de sonradan uydurulmuştur. R. Dozy, A. Kremer, W. Muir, I. Goldziher, T. Nöldeke, L. Caetani, gibi Schacht da hadislerin uydurma olduğu söylemine tekrar etmektedir. (Muhammed Mustafa el-A'zami, İslam Fıkhı ve Sünnet, Oryantalist Schacht'a Reddiye, s. 9) Schacht, İslam hukukunun din ile bir alakasının olmadığını benimsetmeye çalışmıştır. Fıkıh ile ilgili hadisleri de 'İslam alimleri uydurmuştur' iddiasındadır. El-A'zami ise yazdığı eser ile peygamberimize kanun koyma yetkisinin vahiy ile verildiğini, hadislerin de bağlayıcı olduğunu, I. yüzyıl boyunca İslam hukuk faaliyetlerinin devamlı yürütüldüğünü ispat etmiştir. (s. 10)

Prof. Dr. Mustafa Ertürk: İslam hukukunun ikinci temel kaynağı sünnettir. Batıda sünnet konusunda yapılan en temel çalışma, Ignaz Goldziher'in, 'Muslim Studies' adlı eserinin ikinci cildidir. el-A'zami, Schacht'ın, 'The Origins of Muhammadan Jurisprudence'ına bu eseri ile ayrıntılı şekilde cevap vermiştir. (s. 12)

Schacht'ın eseri Fazlurrahman gibi çağdaş Müslüman yazarları da etkilemiştir. (s. 15) Bu oryantalist, İslam alimlerinin kendi görüşlerini Hz. Muhammed'in sözleriymiş gibi yansıttıklarını, dini hukuk ile ilgili hadislerin hiçbirinin sahih olmadığını, isnad (ravi zinciri) sisteminin uydurulduğunu iddia etmektedir. (s. 16) Bu iddia doğru ise, İslam alimlerinin samimiyetini ve dürüstlüğüne ciddi bir sorun haline getirmektedir. Aslında onun iddiaları, tarihi gerçeklere aykırıdır. Mesela, Ahmed b. Hanbel, Mutezile mezhebini resmi görüş haline getirmeye çalışan halifeden, görüşünü destekleyecek peygamberden tek bir hadis getirmesini istemiş, ancak halife bütün gücüne ve alimler ordusuna rağmen bu görüşü destekleyecek bir hadis bile getirememiştir.

Schacht, 'kaynak olarak gösterdiği metinleri çoğu kez yanlış anlamış, delil olarak kullandığı örnekler bile kendi görüşüne ters düşmüş, ilmi olmayan metotlar kullanarak yanlış sonuçlara' ulaşmıştır. (s. 17) Günümüz bilim adamlarını hatalı sonuçlara sevk eden faktörlerden birisi de, 'ilk devir İslam alimlerinin kullandığı bilimsel metotları kavrayamamalarıdır.' Hadis kitaplarını ilk yazanlar, hadisleri hocalarının izni ile kitaplarına kaydetmişlerdir. Yazar, görünüşte sözlü olarak rivayet edilen hadislerin aslında hocalarının kitaplarından nakledildiğini, 'Hadith Methodology and Literature' adlı eserinin 74-79. sayfalarında ele aldığını da belirtir. (s. 18)

Hukuk ve İslam

Her hukukun esas gayesi toplumsal hayatı yönlendirmektir. İslam'a göre hukuki tayin yetkisi sadece Allah'a aittir. Hz. Peygamberin bile, kendi iradesi ile onu değiştirme yetkisi yoktur. Schacht'ın temel iddiası, İslam hukukunun din dışı olduğudur. (s. 21)

İslam'da hukukun yeri

Hiz. Muhammed, kendisinden önce Hristiyan papaz ve keşişlerin karşılaşmadığı ölçüde sürekli alay, eziyet ve sıkıntıya maruz kalmıştır. Araplarda cesaret, konukseverlik, dürüstlük ve özgürlük aşkı gibi güzel özellikler olmasına rağmen, şeytani ve küçük düşürücü özellikler de mevcuttu. (s. 23) Hiz. Peygamberin görevi Kur'an'ı açıklamaktır. Peygamberin söyledikleri Allah'ın rızasına uygun olduğu için bağlayıcıdır. Bunun dışında peygamber mükemmel bir modeldir. İslam'ı henüz kabul etmiş toplumları bilgilendirme görevi peygamberin ashabına düşmüştü. Sünnetin teşri (Kural koyma) görevi alimlerce tartışılmamıştır. (s. 25) Farklı yorum ve anlayışa sahip olunması bu gerçeği değiştirmemiştir. İslam'da yasama gücü Allah'a aittir. Bu temel prensipten hareketle Kur'an ve sünnet genel kurallar ortaya koyar. İlahi hukuk peygamber dahil tüm toplumu bağlar. İlahi kuralları kabul etmeyenler kafirdir. Vahyedilen kanun değiştirilemez. (s. 26-29) "Kendilerine ayetlerimiz açıkça okunup anlatılınca bize geleceğine inananlar, "Bundan başka bir Kur'an getir veya bunu değiştir" dediler. Onlara şöyle de: "Onu kendiliğinden değiştirmeye hak ve yetkim yoktur, ben ancak bana vahyedilene uyuyorum. Eğer Rabbime itaatsizlik edersem şüphesiz dehşetli bir günün azabından korkarım." (Yunus, 15) Hiçbir davranış yoktur ki, vahyedilen hukuk tarafından ele alınmış olmasın. Bu ayet açıkça göstermektedir ki, İslam hukuku peygamberin hayatı boyunca tesis edilmiş, daha sonraki devrede ortaya çıkmamıştır. (s. 29)

İslam hukukunda Hiz. Peygamberin rolü

Kur'an Hiz. peygambere dört görev vermiştir: "Kur'an'ın açıklayıcısıdır: Kur'an'ın insanlara açıklayasın diye Kur'an'ı indirdik" (Nahl, 44) Şari (Kanun koyucu) "Peygamber helal, haram kılar." (Araf, 157) Hiz. Muhammed itaat edilmesi gerektirir: "Allah 've' resulüne itaat edin." (Ali imran, 132); "Kim resule itaat ederse, Allah'a itaat etmiş olur." (Nisa, 80) Müslüman'ın davranış modelidir: "Resulullah'ta sizin için mükemmel bir örnek vardır." (Ahzab, 21) Bazı ayetler özel bir olay için inmiştir, ancak, aynı şartlarda herkes için genel bir emri ifade eder. (s. 31)

Schacht'a göre İslam'da hukuk ve peygamberin rolü

Schacht, hukukun din alanının dışında olduğunu söyler. (s. 32) Schacht konu hakkında, "Peygamberin yetkisi şer'i (Kanun koyan) değil, bilakis inananlara göre dini; kayıtsız kalanlara göre ise siyasi idi." (schacht, Introduction, s. 11) Tyan benzer görüş ileri sürer: "Bir kimse Muhammed'in 'eserine' şöyle bir göz gezdirdiğinde, Muhammed'in ne yeni bir hukuk sistemi kurmayı ne de yeni bir anayasa sistemi getirmeyi hedeflediğini kolaylıkla fark eder." (Emile Tyan, Histoire de l'organisation Judiciaire en pays d'Islam, s. 64) Fitzgerald, "İslam, hukukun kaynağı olarak tanrıyı esas alır.; N.J. Coulson, "Tanrı tek kanun koyucudur." ve S. D. Goitein: "Hicretin beşinci senesinde, Kur'an'da hukuki konular bulunmakta idi. Şeriat bizzat Kur'an'dan sonra oluşmamış, bizzat Muhammed tarafından şekillendirilmiştir. Kur'an, dünya literatürüne' kanun' olarak bilinen hukuk materyalini ihtiva eder." derken, Schacht'ın en temel hatası, hukuki emirlerle ilgili Kur'an'daki delilleri görmezden gelmesidir. (s. 34)

Hicri birinci asırda İslam hukuku

Hiz. Peygamberin hukuki faaliyetleri

Schacht, 'An Introduction to Islamic Law' adlı eserinde ilk halifelerin kadılar tayin etmediğini, Emeviler döneminde kadı/hakim tayinlerinin başladığını iddia eder. Coulson ise bu iddiayı reddeder ve Peygamber ile emeviler dönemi arasındaki boşluğun kabul edilemez olduğunu söyler. (Coulson, A History of Islamic Law, s. 64) Hiz. Peygamber Kur'an ayetlerini açıklamış ve uygulamasını da göstermiştir. Böylece sünnet, İslam hukuk sisteminin doğmasında bir gelişme

sürecinin parçası olmuştur. (s. 37) Ayrıca Schacht'ın iddialarının aksine, peygamberimiz farklı kasaba ve bölgelere de kadılar göndermiştir. 27 kadının adları da kaynakları ile verilir. (s. 38) Ayrıca kadılara, verecekleri kararlarda Kur'an ve sünneti esas almaları da istenmiştir. (es-San'ani, Musannef, XI/325; VIII/301; Ebu Davud, Akdiye, dava, IV/11, hadis, 3592; Tirmizi, Ahkam, bab 3, hadis 1327; Hanbel, V/230, 236) Tüm bunlar da bu tür oryantalist iddiaların geçersizliğini ispat etmektedir.

Hukuk kitapları ve hukuki hükümler

İbni Ömer bir hukuki karar verirken, 'Peygamber sünneti' kelimesini kullanmıştır. (Hanbel, Müsned, II/95) Ebu Bekir, peygamber hadisini duyunca miras konusunda yaşlı bir nineye 1/6 hisse vermiştir. Hz. Ömer, Mecusilerle ilgili bir hadis duyana dek cizye konusunda bir hüküm vermemiştir. Hz. Osman, boşanma konusunda hadis araştırmış ve bulunca kararını ona göre vermiştir. Muaz b. Cebel, zekat konusunda hadis araştırmış ve ona göre hüküm vereceğini belirtmiştir. Mervan, hurma çalan kölenin elini kesmek ister, 'Meyve ve hurma almakla el kesilmez.' hadisini duyunca vazgeçer... (s. 40-41)

Birinci asra ait fıkıh literatürü/eserleri

Birinci asra ait eserlerin çok azı günümüze gelmiştir. Yazar, I. asra ait alim isimleri ve eserlerinin listesini 41 ve 42. sayfalarda vermiş ve Schacht'ın, 'İslam hukuku II. asırda başlamıştır' şeklinde özetlenebilecek teorisinin çöktüğünü belirtmiştir.

Hz. Peygamberin sünneti ve İslam hukuku

Schacht, sünnet kelimesini iki şekilde açıklar: Birincisi, İslam öncesi şirk dönemine ait adet ve gelenekler ve ikincisi, peygamberimizin vefatından 200 sene sonra ortaya çıkan mezheplerin kendi görüşlerini peygamber sözü gibi ifade etmeleri. Kısaca Schacht, peygamberin bizzat uygulamalarına verilen sünnet kavramını kabul etmez ve sünneti peygamber öncesi adetler ve peygamber sonrası mezhep ekollerinin peygamberimize izafe ettiği uydurmalar olarak iki kısma ayırır. (s. 44, 53, 72, 76, 87, 120, 129, 141) Bu her iki görüşte peygamberimizi ve getirdiklerini işlevsiz hale getirmekte, görevini de pasif bir şekilde yaptığı izlenimini uyandırmayı amaçlamaktadır.

Sünnet: Anlamı ve kavramı

Schacht'a göre sünnet 'yaşayan gelenek' demektir. Ona göre bu kavramın peygamberin hayat tarzı ile hiç alakası yoktur. (Schacht, Origins, s. 58; Introduction, s. 18) Halbuki, çoğulu sünen olan sünnet Kur'an'da, tesis edilmiş/ortaya çıkarılmış yön veya kural, hayat düsturu anlamında 16 yerde kullanılmıştır. (s. 46) Peygamberimiz de, 'Size iki şey bırakıyorum, Kur'an ve sünnet.' (Malik, Muvatta, Kader, 3) buyurmuşlardır. Peygamber sünneti ifadesi, Kur'an'da peygamberimizin model alınması ile ilgili ayetle (Ahzab, 21) beraber kullanım sahasına girmiştir. (s. 47) Schacht, Margoliouth ve İbnu'l-Mukaffa'ya atıfta bulunur. (s. 54) Halbuki Margoliouth'un örneklerinin hepsi bildiğimiz peygamber sünneti anlamındaki örneklerdir ve referansların hepsi hicri I. yüzyılın ilk yarısına ait örneklerdir. Zaten oryantalist Bravmann, Margoliouth'un iddialarını reddeder ve 'Peygamber uygulamaları ifadesinin, toplumun geleneği/adeti değil, bizzat peygamberin şahsi/özel davranış ve uygulamalarıdır.' der. (Bravmann, The Spiritual Background of Early Islam, s. 59) Schacht'ın delil gösterdiği ikinci örnek, İbni'l-Mukaffa'nın 'Risale fi's-Sahabe' adlı eseri bir bütün olarak ele alındığında, halifenin Kur'an ve sünnete göre hareket etmek zorunda olduğu, halifenin sünnetin öğretilmesine imkan sağlamakla sorumlu olduğu açıkça görülmektedir. (s. 59)

Medine Okulu

(Ek bilgi: Medine/Hicaz ekolü (Hadis ve sahabe görüşlerini önceleyen ekol): Şafii, Hanbel, Malik b. Enes, İ. Ömer, Nafi... gibi alimlerle tanınır. Irak/Kufe ekolü (Önce Kur'an sonra hadis, rey ve kıyas diyen ekol): Hanefi, Ebu Yusuf, Nehai, Hemdani, Şa'bi ...gibi alimlerle tanınır.)

Schacht, sünnetin Medine okulunda oluşturulduğunu, sünnetin, bu okulun uygulaması olduğunu iddia eder. el-A'zami, 59-68. sayfalar arasında Schacht'ın iddialarını delilleri ile sıralar ve sonra onlara tek tek onlara cevap verir. Suriye Okulu ve Evzai hakkındaki iddialar ve cevapları, 68 ve 69. sayfalarda; Irak okulu ile ilgili iddiaları da 69 ve 72. sayfalarda sıralanır ve sonra da cevaplanır. Schacht, eski fıkıh-hukuk okullarının, Arapların günlük geleneğini sürdürdüklerini ve buna sünnet (Gelenek) adını verdiklerini iddia eder. Daha sonra da bu geleneğe uydurma senedlerle, hadis/peygamber sünneti adını verdiklerini ileri sürer. (s. 72)

Yaşayan sünnet, Peygamber'in sünnetinden daha fazla mı yetkilidir?

Schacht, eski fıkıh okullarını Medine Okulu, Suriye okulu ve Irak okulu şeklinde adlandırır. Schacht, Kufe'deki bir okula mensup tek bir alimin yazılarını esas alarak genelleştirir ve bir mezhebin görüşlerinin sadece kendi mezheplerinin fikirlerini yansıttığını, diğer okulların görüşünü yansıtmadığını görmezden gelir. (s. 74) O, sadece Medine ekolü karşısındaki kaynakları kullanır ve birinci el kesin kaynak bile olsa, kendi fikrini tehlikeye sokan delilleri göz ardı eder. (s. 76) Ebu Yusuf, 'Halkın yaptıklarının çoğunun yapılmaması gereken şeyler olduğunu söyler ve bu şartlarda bir kimsenin Hz. peygamberin sünnetindeki bilgiyi almasının zorunlu' olduğunu ifade eder. (Evzai, Siyer, s. 76) el-A'zami, Schacht'ın bu bölümü yanlış tercüme ettiğinin altını çizer.

Medineliler ve yaşayan sünnet

Medine ameli, çoğu alimin gözünde özel bir konuma sahiptir. Medine halkı İslam hukukuna göre anayasayı kabul eden ilk topluluktur. Kur'an'ın bütün hukuki kuralları ilk defa Medine'de uygulamaya konulmuştur. Medine'de başlayan tatbikatın elbette bir kıymeti vardır. Ebu Yusuf, sağlam kabul ettiği görüşlerinin Medine ameline aykırı olduğunu öğrenince birçok fikrinden vazgeçmiştir. Ama Medine'nin tüm uygulamaları fıkıh okullarınca kabul edilmemiştir. Birinci yüzyılın 'sonunda' ortaya çıkan uygulamalara 'sonradan ortaya çıkan amel' denilirdi ve bu uygulamalar kabul görmezdi. (s. 75)

Peygamber sünnetlerinden önceki amel

Schacht, Medine amelinin önceden mevcut olduğunu, peygamber sünnetinin daha sonra ortaya çıktığını iddia eder. Schacht, iddialarında İbni Kasım'ı delil gösterir. Halbuki İbni Kasım hiçbir yerde, ne doğrudan ne de dolaylı olarak, amelin önceden mevcut olduğunu ve peygamberden gelen hadislerin sonradan ortaya çıktığını ileri sürmüştür. (s. 77)

Sünnetlere zıtlık teşkil eden amel

Schacht'ın delil olarak kullandığı ifade, 'IV. yüzyıla ait bir eserde' bulunmaktadır. Yani Schacht'ın kullandığı mantığa göre eserin 'sahte olması' gerekir. Ayrıca delil olarak kullandığı uygulama, bizzat Hz. Peygamberden gelen bir sünnetin devamı olan uygulamadır. el-A'zami, Schacht'ın zikrettiği delilleri sıralar ve cevaplarını verdikten sonra, örneklerin hiçbirinin onun görüşünü kanıtlamadığı ispat eder. (s. 78-80)

Medinelilerin sünnetle aynı olan uygulamaları ve ilk otoritelere atfedilen amel

Medine okulundan olan İmam-ı Malik, Hz. peygamberden gelen hadisi öncelemiş, Medine amelini takip etmemiştir. Malik, Schacht'ın iddiasına göre hareket etse, kendisinin uydurduğu (!) fikirlere karşı çıkmaması gerekirdi. Halbuki alimler hatalı olabileceklerini gösteren önemli bir delille karşılaştıklarında kararlarını değiştirmişlerdir. (s. 83) Ebu Yusuf, Ebu Hanife'nin hüküm verdiği olayların yaklaşık üçte birinde onun görüşlerinden ayrılır. Şafii'de 'kavlül-kadim ve cedid' ile, yani Irak ve Mısır sonrası fetvaları ile meşhurdur. Bütün bu örnekler, alimlerin kendi görüşlerini şekillendirmede tamamen bağımsız olduklarını gösterir. İmam-ı Malik de önce görüşlerini ilk alimlere göre uydurmuşsa, daha sonra neden bundan vazgeçip kendi uydurdukları ile kendi elini zayıflatmıştır? (s. 83) Sonuç olarak, "Hz. peygamberin sünnetinden önce yaşayan sünnetin mevcut olduğu ile ilgili iddianın Schacht'ın geniş bir hayal ürünü olduğu ispatlanmıştır. Görüldüğü gibi, Schacht'ın örneklerde verdiği 'amel/uygulama' gerçekte peygamberden gelen sünnetlere dayanmaktadır." (s. 88)

Eski fıkıh okullarında peygamber sünnetinin otoritesi

Peygamber sünnetini kullanmak, Medine öğretisinin temel ilkesini oluşturur. Irak ekolünden olan Ebu Yusuf ile Şeybani'nin eserlerine baktığımız zaman ise, eserlerinin Hz. Peygamber'den gelen sünnet/hadislerle dolu olduğu görülür. (s. 90) Ebu Hanife'nin meşhur öğrencisi Şeybani: "Hz. Peygamberin olduğu yerde başka birinin otoritesi yoktur." (Şafii, Umm, VII/292) Hanefi okulunun öğretisi de, peygamberin sünnetinin yüksek otoritesi üzerine bina edilmiştir. (s. 92)

Schacht'a göre Şafii, hadis karşıtlarını iki grupta toplar: Hadislerin tamamını reddedenler ki bunlar Mutezile'dir veya tek raviden gelen hadisleri (haberi vahid) reddedip mezhebin yaşayan sünnetini tercih edenler. (Schacht, Origins, s. 41) Halbuki Şafii sadece bir grubun ismini vermiştir. Onların da Mutezili olmaları şüphelidir. Çünkü 'birçok Mutezili alim aynı zamanda muhaddistir.' Mesela kurucuları Vasıl b. Ata, alimlerin ihtilaf ettikleri yerde, Kur'an ve sünnet'ten delil getirmeleri gerektiğini bildirmiştir. (el- Hayyat, el-İntisar, s. 118) Aslında hadis karşıtı diye adlandırılanlar da sadece hadislerin sıhhatini, sağlamlığını tartışır, yoksa tümünden reddetmezler! (s. 95)

Schacht'ın tezinin eksik yönleri

Schacht, 'kaynakları kullanmada keyfi davranır, haddinden fazla genelleştirme yapar ve tezindeki çelişkileri görmezden gelir.' (s. 97, 119) Schacht eserinde, 'Irak ekolünü sık sık yanlış tanıtır, Medine okulunu yanlış gösterir.' diye tanıttığı bir alimi kaynak gösterip, tarafsız olmadığını bizzat kendisinin itiraf ettiği (Origins, s. 87, 109-112, 321-332) bu alimden iddialarına delil getirmeye çalışır! Schacht, bu alimin iddialarını 'dilediği zaman kullanmakta, dilediği zaman gözardı etmektedir.' Schacht, Şafii ve muhaliflerinin peygamberin sünnetinin otoritesini kabul ettiklerini açıkladıklarında da bu görüşleri kabul etmemektedir. Schacht, başka bir alim olan Malik'in açık ifadelerinden kendi teorisine ters düşen cümleleri görmezden gelmekte ve bu kez başka bir alimi kaynak göstermektedir. Dolayısıyla böyle hayret verici sonuçlara ulaşması hiçte sürpriz olmamaktadır. (s. 98) Ayrıca kitabındaki birbiriyle tezat çelişkiler de bulunmaktadır. (s. 99)

Schacht'ın Medine Okulu hakkındaki görüşleri

Schacht, Malik b. Enes'in "peygamber sünnetlerini sık sık ihmal ettiğini" ileri sürer. (Origins, s. 13) Halbuki Malik, 'Muvatta' adlı eserinde peygamberden gelen 822 hadisten 819'unu kabul etmiş, 3'ünü kabul etmemiştir. Yani 'sık sık' yapılan bir ihmal yoktur! (s. 102) Schacht, Medine'lilerce kullanılan değişik yöntemleri sıralar: 'Medineliler sünnetleri reddetmişlerdir' der. Halbuki reddetmemiş, bunu kurallara bağlamışlardır. Mesela Schacht, Rebi'yi örnek verir.

Halbuki o, hadislerin otoritesini değil, sahih/sağlamlığını sorgulamıştır. Ayrıca Schacht, 'sahabe görüşünün Peygamber'den üstün kabul edildiğini ileri sürmüştür.' Halbuki, Allah (cc) sahabelere bir şeref ve onur vermiştir. "Allah onlardan, onlarda Allah'tan razı olmuşlardır." (Tevbe, 100. Ayrıca, Ali İmran, 110; Enfal, 64; Fetih, 18; Haşr, 9) Sahabe İslam devletinin doğuşuna şahitlik etmiştir. Bir kısmı hakim, öğretmen ve vali tayin edilmiştir. Sahabe İslam hukukunun ilk idareci ve yöneticileri konumunda idiler. İslam hukukunu en iyi onlar anlamıştı. Sonuç itibari ile Hz. Peygamber'in 'hadislerinin yorumu gerektiği durumlarda' onların görüşüne gereken önem verilmiştir. Dolayısıyla sahabelere ait bu özel durum, peygamber hadislerinin karşısında olunduğunun bir delili olarak kullanılamaz. Aksine Peygamber'e olan bağlılığın bir sonucu olarak sahabelere bir değer atfedilmiştir. Schacht yine, Zühri'nin hadisleri yazdıktan sonra, 'Sahabeden gelenleri de yazalım.' dediğini aktarır ve bunu da iddiasına delil olarak kullanır. Halbuki Zühri önce hadisleri yazmıştır ve 'daha fazla bilgiye sahip olmak için' hadislerden sonra 'ikinci planda' sahabelerden gelenleri de kayıt altına almıştır ki, bu sıralama da gayet normaldir. Schacht, hadislerin ikinci yüzyılda uydurulduğunu ileri sürer ama aynı oryantalist kaynak olarak, birinci yüzyılın ilk çeyreğine ait bir alimin ifadesini kullanır ve kendi ile yine çelişkiye düşer. (s. 104- 107)

Schacht'ın Irak Okulu hakkındaki görüşleri

Schacht, Iraklıların da Medinelilerin de hadislere önem vermediklerini ileri sürer. (Origins, s. 21) Halbuki 'hadislerin saflığını korumanın hadis karşıtlığı gibi' damgalanmasını, Iraklıların bir bütün olarak kabul ettikleri binlerce hadise karşılık sadece çok az sayıdaki hadisi reddettiğinin göz ardı edilmesini ve Iraklıların hadisi savunan açık ifadelerini Schacht'ın sık sık görmezden geldiğini düşünürsek, bu oryantalistin yaklaşımının hiç de bilimsel ve objektif olmadığı sonucuna rahatlıkla ulaşabiliriz. Irak ekolünden Ebu Yusuf der ki, "Bu, Hz. Peygamber tarafından kararlaştırılmıştır, bundan dolayı da onu değiştirmeye halifenin yetkisi yoktur." (Ebu Yusuf, Kitabu'l-Harac, s. 88) Ehli rey ekolünden olan Şeybani'de bu fikre katılır: "Peygamberin yanında hiç kimsenin otoritesi yoktur." (Muhammed eş-Şeybani, el-Hucce, I/45, 204)

Schacht'ın Evzai'nin tutumu ile ilgili düşüncesi

Schacht'a göre Evzai, Suriye ekolünün tek temsilcisidir ve onunda sünnete karşı tutumu, Irak ve Medine okulu ile aynıdır. Halbuki Evzai, Hz. Peygamberden toplam 22 rivayette bulunurken, sahabeden ve mezhep imamlarından toplam 11 rivayette bulunmuştur. Buna, Evzai'nin 'peygamber uyulmaya en layık kişidir.' şeklindeki ifadesini de eklersek, Schacht'ın kendi teorisine açık bir şekilde karşı olduğu görülen bu alimin fikirlerini kendi iddialarına delil olarak kullanmaya çalıştığını görürüz. (s. 115)

Sünnet karşıtlarının metotları hakkında ayrıntılı meseleler

Aslında Schacht'ın şu ifadesi her şeyi özetlemektedir: "Peygamberden gelen hadislerin ortadan kaldırılmasının başka kolay metodu ise..." (Origins, 48) Schacht, hem teori hem pratikte hatalı davranmaktadır. Örnek verdiği okullar ve temsilcileri (Malik, Ebu Hanife, Evzai) hadislere düşmanca tavır almak bir yana, peygamber hadislerine sıkıca sarılmışlardı. Schacht 'kaynakları keyfine göre kullanmış ve istisnai örneklerde genellemeler' yapmıştır. (s. 119)

Peygamber sünnetine geçiş

Schacht, peygamber sünnetinin daha sonra ortaya çıktığını, yaşayan Arap geleneğinin, İslam hukukunun temelini oluşturduğunu ileri sürmüştür. (s. 120) Delil olarak ileri sürdüğü kaynaklar

ise kendisini yalanlamaktadır! Schacht'ın temel iddiasının aksine, rey/akıl okulundan olan bir alim, hadis okulunun öncülerinden Şafii'yi bazı konularda sünnete uymamakla suçlamıştır. (Şafii, İhtilaful hadis, s. 278) Aslında, Şafii'de muhalifinin de 'hadisleri kabul ettiğini, tartışmanın, hadislerin yorumu üzerine olduğunu' Schacht göz ardı etmektedir. Yine bir hadisin zayıf olduğu için onun hedeflediği amacı tasdik edecek bir sahabe uygulaması aranmasını da Schacht farklı bir şekilde yorumlamıştır. Bu örnekte hadis zaten delil kabul edilmiştir, mesele, onu kuvvetlendirecek bir başka kaynağın aranmasıdır! (s. 121- 129)

Eski hukuk okulları yaşayan sünneti (Arap geleneğini) peygamber sünneti gibi mi aktarmışlardır? Hicri II. Yüzyılda, Irak ekolü kendi teorilerini kuvvetlendirmek için iddialarını peygamber ağzından mı yansıtmıştır? Kur'an, peygamber hayatını uyulması gereken bir model olarak ilan etmiştir. Sünnet kelimesi de (Düstur, hayat ve yaşam tarzı anlamlarında) Kur'an'da birkaç yerde geçmektedir ve peygamber sünneti kelimesi de bizzat peygamberimiz zamanında kullanılmıştır. Goldziher'in görüşünü tekrar eden Schacht'ın, sünnet kavramının İslam öncesi Arap adeti anlamına geliyor olsaydı, bu kavram Kur'an'da sık sık kullanıldıktan sonra iki yüzyıl boyunca İslam alimleri ve toplum tarafından nasıl tekrar kullanılmadığını açıklaması gerekirdi! (s. 130)

Peygambere isnad edildiği iddia edilen sahabinin görüşleri

Schacht, Suriye ve Iraklıların kendi görüşlerini peygambere izafe ettiklerini iddia eder. Ama bizzat kendi verdiği örnekler bu iddiasına ters düşmektedir ve iddiasını desteklememektedir. Ebu Yusuf, "Bu konuda peygamberden gelen bir hadis yoktur." demektedir. Yine Ebu Yusuf, muhalifi olan Evzai ile 14 hadisin sahihliğinde hem fikirdir. Ayrıldıkları nokta, o hadislerin yorumlanmasındadır. Eğer bu iki muhalif hem hadislerde hem de yorumlanmasında ittifak etmiş olsalardı, o zaman şunu söylemek mümkün olabilirdi: Onlar aynı Arap adetlerini sünnet diye ortak bir noktada savunmaktadırlar! Ama bu iki muhalif, sahih kabul ettiği aynı metnin 'yorumunda' ayrılmaktadır! Uydurma faaliyetinde bulunsalardı aynı sonuca ulaşmaları gerekirdi, çünkü uydurdıkları (!) hadis ile amaçlarına ulaşmaları icap ederdi. (s. 130-133)

Hukuki sünnetin gelişmesi

Hata ve uydurmalara karşı alınan tedbirler

Katipler hata yapmış, hafızalar zayıflamış veya bilerek hadis uyduranlar olmuştu. Bu nedenle geçerli kabul edilmeden önce hadisler bazı kriterlere tabi tutulmalıydı: Ravinin karakteri: Ravi, güvenilir, doğru, ahlaklı, ibadet ehli olmalıdır. Metinlerin mukayesesi: Hadisler yazılı nüshalarla mukayese edilmiştir. İbni Mübarek söyle demektedir: "Bir kimsenin sahih sözü elde etmesi için, farklı alimlerin sözlerini birbiriyle mukayese etmesi gerekir." (Hatib, Cami' li Ahlaki'-r-Ravi, s. 5) Mesela Müslim, cemaatle namazda önce imamın solunda mı durmalı yoksa sağında mı, iki rivayetle karşılaşınca şu metodu uygular: Tüm rivayetleri bir araya toplar. Sonra cemaatle namazla ilgili rivayetleri de toplar ve ağır basan rivayet yönünde hükmünü belirtir. (s. 139)

Akli tenkit: Bazı alimler uydurma hadis kriterlerini şöyle sıralamışlardır: Çok iyi bilinen sahih hadise muhalif olan rivayetler, peygamberin sözlerine benzemeyen ifadeler, Kur'an'a muhalif olan sözler... (s. 140)

Schacht öncelikle tüm İslam fikhını yalan, alimleri yalancı ilan eder. Sonra da bu alimler arasından 'keyfine göre' nakiller yapar. Schacht, 'ilmi olmayan bir metot takip etmiş, gerçekleri saptırmış, metinleri yanlış yorumlamış, alimlerin iktibas metotlarını yanlış anlamıştır.' (s. 142, 143)

Hem teori hem de kaynak materyalin kullanılmasındaki tezatları

Schacht'ın esas aldığı öncül şudur: Hukuki bir tartışmada bir hadise müracaat edilmeyip daha sonra gelen bir alim fihhi delillendirmede o hadisten istifade etmişse, o hadis bu iki alim arasında uydurulmuş olmalıdır. Halbuki bir alim o hadisi zayıf olarak vasıflandırıp kullanmamış olabilir. O hadise ulaşmamış olabilir. Mesela Şeybani, Malik'ten daha genç olup, Malik'in Muvatta'ını rivayet etmişti. Muvatta'da namazların vakitleri ile ilgili bölüm 30 hadisten oluşur; Şeybani'nin Muvatta'ında ise bunlardan sadece 3'ü zikredilir. Bu örnek bile alimlerin kendilerinin bildikleri bütün hadisleri zikretmediklerini göstermeye yeterlidir. (s. 146-148, 159) Şeybani, bildiği 3 hadisi Muvatta'ında zikretmez. Ama başka bir eserinde kendi görüşünü desteklemesi için bu 3 hadisi kullanmıştır. Alimler bildikleri halde çeşitli nedenlerle sahih kabul etmedikleri hadisleri zikretmezken, kendi görüşlerini destekleyen hadisleri eserlerine almışlardır. Ebu Yusuf, kendi görüşünü kuvvetlendirici birçok hadis bilmekte iken sadece 2 hadisi zikretmekle yetinmiştir: "Bununla alakalı birçok hadis mevcuttur. Konunun uzayacağından endişe etmeseydim, daha çok şey zikrederdim." (Evzai, siyer, s. 38, 250) Malik'in Muvatta'ı İslam'ın ilk kaynaklarından biridir. Bir hadisi isnadı ile verir. Daha sonraki kaynak olan Ebu Yusuf'un Asar'ı, hadisi senetsiz verir. (s. 160)

Schacht'ın verdiği örneklerin tetkiki

Schacht'ın iddia ettiği gibi Iraklı alimler hadis uydurmada o kadar vicdansız iseler, 'mezheplerine ters düşen delili ortadan kaldıramazlar mıydı ve görüşlerini destekleyen hadisler uyduramazlar mıydı? Ayrıca muhaliflerini nasıl kendi yararına hadis uydurmaya ikna etmişlerdir?' Birbirine zıt olan hadislerin mevcudiyeti, alimlerin öğrendikleri materyalleri korumadaki samimiyetlerini ortaya koymaktadır. (s. 158) Şurası bir gerçektir ki bütün hadislerin her bir alimce bilinmesi mümkün değildir. (s. 159) Ayrıca Schacht, 'bir yerde uydurma diye kabul etmediği bir isnadı, başka bir yerde sahih olarak kabul etmektedir.' Schacht bir yerde, ilk fakihlerin hadislerin kabul edilmesine şiddetle karşı çıktığını belirtir. (Origins, s.57) Ama başka bir yerde ilk fakihlerden olan İbni Ebi Leyla'nın bir hadisle neden amel etmediğini sorgular. (s. 164) Aynı şekilde Ebi Leyla'nın bilmediği bir hadisin senedinin daha sonraki alimlerden Malik tarafında kesintisiz senedle verilmesinden hareketle, bu senedin Malik devrinde uydurulduğunu ileri sürer. Halbuki Ebi Leyla'dan 50 yıl önce yaşamış olan Ata, hadisi senediyle rivayet etmişti. Aynı hadisi Sevri de başka bir senetle rivayet etmiştir. (s. 165) Kısaca her alimin tüm hadislere vakıf olmasını, tamamını bilmesini beklemek mantıklı değildir. Schacht'ın başka bir hadis için de, 'ilk kez Malik'in eserinde görülmüştür' iddiası da gerçeği yansıtmamaktadır. Çünkü ondan daha önce yaşayan İbni İshak ve Evzai aynı hadisi rivayet etmişlerdi. (s. 166)

İlk alimler verdikleri kararların kaynaklarını (Ayet veya hadis) bahsetmeden fetva verirlerdi. (s. 168, 178, 185) Mesela Şafii, iki ay oruç tutulması ile ilgili fetvasında bir hadisten bahsetmez. Ama onun çok iyi bildiği Muvatta adlı eserde bu hadis geçmektedir. (s. 168) Yine Ebu Hanife çok iyi bildiği bir hadisten bahsetmeden, hadisle paralel olarak bir görüşünü açıklamıştır. (s. 177) Şeybani, Muvatta 114'de bir hadisten bahseder. Ama 'Asar' adlı eserinde hadisten bahsetmeden, ondan hareketle bir fetva verir. Aynı durum Ebu Yusuf için de geçerlidir. (s. 178) Yine Schacht bir hadis için 'Malik döneminde uyduruldu' der. Ama Malik'ten önce yaşayan İbni Cüreyc tarafından hadis daha önce kaydedilmiştir. (s. 180) Yine başka bir hadis için de, 'Malik hadisi bilmez' derken, ondan önce yaşayan Ebu Yusuf hadisi kaydetmiştir. (s. 181) 'Malik döneminde uyduruldu' dediği diğer hadisi ise Ebu Hanife, İbni Ömer vasıtasıyla peygamberden rivayet etmiştir. Aynı hadis Malik'ten önce yaşayan diğer bir alim, Ebi Yahya tarafından da rivayet edilmiştir. (s. 186) Ayrıca hadis alimleri zaten hadisleri mürsel, müdrec, zayıf, uydurma gibi kısımlara ayırmıştır. Bunları görmezden gelen Schacht, tamamen işine geldiği gibi

kaynakları kullanmaktadır. Kısaca, hadisten bahsetmemeleri bilmedikleri veya onlardan sonra uydurulduğu anlamına gelmez. Schacht'ın hatası, 'ilk alimlerin usulünü bilmemesi ve eselerinden haberdar olmamasıdır.'

İsnad sistemi; Geçerliliği ve güvenilirliği

Hadisler peygamberden raviler zinciriyle bize kadar ulaşmıştır. Süfyan es-Sevri, "İsnad Müslümanın silahıdır." (el-Hakim, Introduction, s. 10) derken İbni Mübarek de, "Eğer isnad olmasaydı herkes dilediğini rivayet edecekti." (Müslin, Sahih, Mukaddime, s. 15) demektedir.

İsnad sistemi (hadis metnini nakleden ravileri/hadisi nakledenleri rivayet sırasına göre zikretme) Hz. Muhammed ile başlamış ve hicretten sonra I. yüzyılın sonuna doğru da ilmi bir hüviyete bürünmüştür. Sahabelerin bir araya geldiklerinde Peygamberin hadislerini birbirlerine rivayet etmeleri bu sistemin başlangıcını oluşturmuştur. Hicri 40 ve 50'li yıllarda bu sistemin önemi artmıştır. İbni Sirin, 'Fitne ortaya çıkınca isnad sormaya başladık.' demektedir. Hicri I. yüzyılın sonuna doğru bu sistem tam bir ilmi şekil kazanmış ve İslam aleminin bütününde bir eğitim seferberliği başlamıştır. er-Rihle (Hadis öğrenmek için yapılan seferler) başlar. İbni Main, 'Hadis için seyahat yapmayan kimse, ilmi olgunluğa ulaşamaz.' demiştir. (s. 189)

Tabiinden Ebü'l-Aliyye, "Biz Basra'da Resulullah'ın ashabından nakledilen rivayetler duyardık, ancak Medine'ye gidip onların ağzından dinlemedikçe ikna olmazdık." demektedir. (Darimi, Sünen, I/114)

Bu ilmi seyahatler ravilerin artmasına ve hadisin İslam dünyasının birçok bölgesinde yayılmasına neden olmuştur. İslam alimleri sahabe ve tabiinden hadis öğrenmek için seyahatlere yönelmiş ve sonra memleketlerine geri dönerek ilmi yaymaya başlamışlardır. (s. 190) Dr. Ömer b. Hasan Fellati'nin araştırması, hicri 60 yılına dek, peygamberimizden uydurulmuş bir hadis bulmanın imkansızlığını ortaya koymaktadır. (el-Az' fi'l-Hadis, Doktora tezi, Ezher, s. 132)

Müşterek/ortak ravilerden bize ulaşan isnad zincirli olan hadislere örnek: "İmam kendisine uyulan kimsedir." Hadis en az 10 sahabe tarafından nakledilmiştir. Mesela bunlardan biri olan Ebu Hureyre'den hadis rivayet eden, en az 7 öğrencisi vardır. Bunlardan 4 tanesi Medine'li, 2'si Mısır'lı ve 1 tanesi de Yemen'lidir. Bu öğrenciler 12 kişiye bu hadisi rivayet etmişlerdir. Diğer sahabe rivayetleri de bu şekilde yayılmıştır. (s. 191)

Schacht, isnad sisteminin uydurma olduğuna inanır. İddiasının ters mantığı ve yanlış anlamaya dayandığını sergilemek için örnekler vermeden önce Schacht'ın iddialarını sıralayalım: İsnad II. yüzyıl başında başlamıştır. Senedler keyfi uydurmadır. İlk dönemdeki senedler eksik iken, sonraki dönemlerde senedlerdeki boşluklar doldurulmuştur. İlave raviler Şafii döneminde ortaya çıkmıştır. Aileye ait senedler (babadan oğula) uydurmadır. Senedlerde müşterek ravinin bulunması uydurmaya işarettir. (s. 201)

Horovitz, isnad sisteminin hadis literatürüne ilk girişinin I. yüzyılın son çeyreğine rastladığını belirtir. (İsnadın tarihi ve menşei, Der Islam, 8, 1918, s. 35-47) Schacht'a göre ise, I. yüzyılda peygamberin hiç hadisi mevcut değildi. (s. 202) Schacht'ın iddiasına göre Afganistan'dan Mısır'a, Rusya'dan Yemen'e dek binlerce alimin geniş çaplı bir uydurma faaliyeti içinde ve komplo üzerinde bir araya gelip anlaşmaları gerekmektedir. (s. 203)

Schacht, Malik öncesi nesilden uydurma isnadlara kendince örnekler verir. İthamları ve cevapları özetle şu şekildedir; Nafi' ve Salim: Schacht, bu iki kişiden hiçbir hadis olmadığını

ileri sürer. Halbuki her iki ravi de müşterek ravi olan İbni Ömer'den hadis rivayet etmişlerdir. Nafi', yaklaşık 30 yıl İbni Ömer'e hizmet etmiştir ve onun azadlı kölesidir. Salim ise İbni Ömer'in oğludur. 30 ya da 40 yıl aynı şehirde, hatta belki de aynı evde yaşamış iki alimin, elbette İbni Ömer'den hadis öğrenmeleri mümkündür. Nafi' ve Abdullah b. Dinar: Abdullan b. Dinar'da İbni Ömer'in azadlı kölesi idi. Nafi' ve Abdullah aynı şehirde yaklaşık 60 veya 70 yıl beraber yaşamış ve aynı zamanda azadlı köle olmaları, müşterek raviden (İbni Ömer) hadis nakletmelerini doğal kılmaktadır. (s. 205) Schacht ayrıca "Nafi', Malik'ten hadis rivayet edemez, yaşı küçüktür." der. Halbuki Nafi' vefat ettiğinde Malik en az 20 veya 24 yaşında idi. Ayrıca her ikisi de aynı şehirde yaşamıştır. Nafi' ve Zühri: Zühri yaklaşık 30 ya da 40 yıl Nafi' ile aynı şehirde yani Medine'de beraber yaşamışlardır. Yahya b. Said, Abdullah b. Ömer ve et-Teymi: Üçü de Medine'de yaşamış alimlerdir. Yahya b. Said ve Rebia: Her iki alimde yaklaşık 50 yıl aynı ilim halkasında bir arada bulunmuşlardır. (s. 212) İslam dünyası boyunca her taraf yayılmış alimlerin, uydurdukları (!) isnadlarda birbirleriyle böylesine anlaşmaya varmış olabilmelerine şaşırılmamak elde değildir. (s. 214)

İsnadların tedrici gelişmesi

Schacht'in temel iddialarından biri de, isnadların zamanla 'geliştirildiği' ve daha sonra tamamlandığı şeklindedir. Schacht yine tezini destekleyecek kendince örnekler verir. Halbuki ilk dönem fakihleri eserlerinin hacmini büyütmemek için, kendilerinin bildikleri kaynakları ve ravileri zikretmemişlerdir. (s. 220) Mesela Ebu Yusuf, 'eserinin hacmini büyütmemek amacıyla, bütün hadis ve senedleri zikretmediğini.' açıkça ifade etmiştir. (Evezai, Kitabu Sireti'l-Evezai, s. 38) Şafii'de benzer açıklamada bulunmuştur. (Şafii, El-Umm, VII/311; er-Risale, s. 405) Ayrıca özetini sunduğumuz bu kitabın Ek l'inde zikredilen detayları (s. 247-252) yazar özet halinde sıralar. (s. 221): Başka kaynakların onların bildiklerini kanıtladığı yerde isnadın tamamını zikretmemektedirler. İsnadın başında ve en önemli raviyi ya da farklı meselelerde değişik ravileri zikrederek senedin sadece bir kısmını zikredilmiştir ki, diğer kaynaklar onların bu senedin tamamını bildiklerini ispatlamaktadır. Kendilerinin bildiği isnadın bir kaç varyantından sadece birinden bahsederler. Bahsi geçen ravi bir başka yerde ismi ile zikredildiği zaman 'bir adamdan' veya 'Güvenilir birisinden' gibi açıklama yaparlar. Schacht'in örnek olarak verdiği bir hadisin de uydurma olduğunu bizzat alimler zaten açıklamışlardır. Bu Schacht'ın iddiasını desteklemez aksine, aleyhine işler. Şafii, "İsnadını kesintisiz işittiğim ama hatırlayamadığım veya ezberlediğim ama kitabın çok uzun olacağı endişesinden özet aldığım yerler var." (Hadduri, Risale, s. 265) dediği de bilinmektedir. Yine Şafii, 'Alimlerin hepsinin ilmi bir araya getirilse sünnetin tamamı bilinecektir. Ancak her bir alimin bilgisi ayrı ayrı ele alınırsa, her birinin ilminden bir bölümünün eksik olduğu ortaya çıkacaktır.' (Hadduri, Risale, s. 89) demiştir. Schacht'ın iddiasının aksine, Şafii bile hiç kimsenin bütün hadislerin bilgisine sahip olamayacağını bizzat ifade ettiği halde, bir kimse (Schacht) kalkıp Şafii'nin bu hadisi bilmediğinden dolayı, nasıl olur da hadis hakkında şüpheler ortaya atabilir? Ve sayrıca Schacht'ın söz konusu yaptığı hadis, Şafii'den önce yaşamış iki alimden tam isnad ile kaydedilmiştir. Sonuç itibari ile daha Şafii'nin çocukluğunda bu hadis sahih senedi ile çok iyi bilinmektedir. (s. 224) Schacht, diğer bir hadis için, 'Şafii hadisi munkatı (Kesintili) rivayet ederken, Hanbel, Buhari ve Müslim zamanında tamamlanmıştır.' demektedir. Halbuki Şafii'deki metin şöyledir: "Eğer birisi bu hadisin munkatı olduğunu söylerse..." Schacht bu metni yeterince dikkatli okumamıştır. Bu hadis, Malik'ten yaklaşık 25 sene önce vefat eden Ma'mer tarafından kaydedilmiştir. Kısaca bu hadis, Şafii'nin doğumundan önce tam isnadla rivayet edilmiştir. Başka bir hadis için Schacht, "Şafii hadisi mürsel, Hanbel ve Mace ise farklı isnadla rivayet eder." der. Muhaddisler önce hadisin isnadını değerlendirmekte ve isnadla bir kusur varsa, hadisin metnini incelemeden o hadisi reddetmektedirler. (s. 225) Schacht, isnadların zamanla geliştirildiğine dair toplam 6 hadisi örnek verir. Bunlardan 4'ü, Schachtın zikrettiği eksik varyanttan önce, hadisler tam isnadla

kaydedilmiş, birinin mevzu olduğunu İslam alimleri ispatlamış ve ilan etmiş, sonuncusunun ise emin olmadıkları isnadı zikretmekte tereddütlü davrandıkları açıkça ispatlanmıştır. (s. 226)

Aile isnadı

Schacht, babadan oğula geçen tüm senetleri uydurma kabul eder. İslam alimleri ise tüm aile isnadlarını sahih kabul etmedikleri gibi şüpheli olan hadis ve isnadları da zaten reddetmişlerdir. (s. 236) Bu nedenle de oryantalist Robson, İslam alimlerinin tutumundan taraf olmuştur. (Robson, The Isnad in Muslim Tradition, X/23)

Müşterek ravi

Schacht, bir seneddeki müşterek ravinin, o hadisin uydurma zamanını da ortaya çıkardığını ileri sürer. İslam alimleri şüpheli olan her durumu fark edip, açıklamış ve hükümlerini vermişlerdir. Zehebi'nin "Eğer sika ve mutkin/sağlam bir ravi, bir hadisi sadece kendisi rivayet ettiyse bu hadis sahih fakat garib olarak değerlendirilir. Saduk derecesinde veya daha aşağı mertebede olan bir ravi, hadis rivayet eder ve şahid başka hadis bulunamazsa, o hadis münker olarak değerlendirilir." (Zehebi, Mizanu'l-İtidal, III/141) şeklindeki açıklaması bu konuya verilen önemi açıklamaktadır. Schacht'ın yaklaşımı, 'Birçok kaynaktan bilgileri toplayan ve daha sonra da bulduklarını gazetede yayınlayan gazeteciye, haber konularını uydurmuş gözü ile bakmak' gibidir. Çünkü binlerce okuyucu, kaynak olarak sadece o gazeteciye referans göstermektedir. (s. 239)

Schacht'ın bir başka konudaki delili sadece Sad/309'daki bilgiye dayanır. Sad burada kaynakta vermez ama Schacht bu bilgiyi kesin bir delil gibi kabul eder. Aynı Sad, Berire olayı ile ilgili haberin kaynaklarını ayrıntıları ile vererek 8 çeşit kaynak gösterdiği zaman ise (Sad, Tabakat, VIII/187,188) Schacht bu kaynakların uydurma olduğunu işleri sürer. (schacht, Origins, s. 174)

Kitap yazarı e-A'zami haklı olarak Schacht'a şu soruları sorar: Hişam'dan hadis öğrenmek için binlerce kilometre yol kateden raviler, hocalarının ismini (Hişam) bilmiyorlar mıydı? Adı bilinmeyen bir alimin yıllarca öğrenciler yolunu gözetleyip sonrada ondan Hişam adına uydurulmuş bir hadisi naklettikleri iddiası ne kadar gerçekçidir? Yoksa öğrenciler senette Hişam'ın adını kullanmak için aralarında komplo mu kurmuşlardır? Schacht, hadis uyduran Hişam'ın Horasan'dan Mısır'a, Suriye'den Yemen'e kadar dağılan alimlere, 'mezkur öğretinin ilk devir alimlerine yansıtılmaları gerektiğine dair bilgi vererek' irtibat sağlayabileceğine bizden inanmamızı mı istemektedir? Ayrıca Schacht, Nafi'nin, 30 yıl sonra Hişam'ın peygamber ile Aişe'nin endişe verici bir durumda olduklarını haber vereceğini görece kadar basiret sahibi olduğuna ve bu nedenle de can alıcı noktayı, meydana gelmeden önce ortadan kaldırdığına inanmamızı mı beklemektedir? (s. 244- 245)

Ve asıl önemlisi de, günümüzde hemen hemen tüm oryantalistlerin Goldziher'in veya Schacht'ın iddialarını kesin gerçekmiş gibi kabul edip, itiraz edenlerin akademilere kabul bile edilmemeleridir!

Hadis, Sünnet Müdafaası

Yazıya ek olarak, 'Te'vilu Muhtelifu'l-Hadis', 'Ehl-i Sünnet', 'Modenist, tarihselciler', 'Mezhepler' adlı yazılarımızı da tavsiye ederiz.

(Bu yazımızın amacı, hadis ilmi hakkında bilgi vermek değil, hadis ve sünnetin önemi, değeri, delil olması konusuna açıklık getirmek ve gerek oryantalist gerekse, ne yazık ki, hadisi önemsemeyen modernist Müslümanlara cevap vermektir. Hadis ilmi, bu kısa yazı içine sığmayacak kadar (Hadis terimlerinden usul ve tarihine dek) geniş bir içeriğe sahiptir.)

Özet

“İlahi yasanın (Teşri) kaynağı, Allah’ın Kur’an’daki sözleri ve peygamberin sünnetleridir. Müslümanlar bu iki kaynağa bağlı kaldıkları müddetçe itibar ve güçlerini korumuşlar, uzaklaştıkça zaafiyet yaşamış, siyasi alanda çökmüş, sömürülmeye başlanmışlardır. Batılı emperyalistler önce Kur’an’a değil, Hz. peygamberin sünnetine savaş açmışlardır. Önceleri sünnetin bir kısmını inkarla başladıkları çalışmalarında sonunda, tüm sünneti inkara ulaşmışlardır. Bunu iki yolla yapmışlardır: İçeriden Batı zihniyeti ile yetişmiş olan Müslüman aydınlar ve dışarıdaki oryantalistlerle.” (Mehmet Emin Özafşar, Oryantalist Yaklaşımına İtirazlar, s. 37-38) İtiraf etmeliyim ki ben ilahiyatta okurken ilk zamanlarımda yukarıdaki yaklaşımı abartılı bulurdum. Ama oryantalizm üzerine yaklaşık 15 senelik okumalarım beni de aynı noktaya getirdi! Üzücü olan ise, oryantalistler ile modernist Müslümanların hadise bakışı ne yazık ki aynıdır!

Meşhur oryantalistlerden Hollandalı Snouck Hurgronje, ‘Mekke’ isimli iki ciltlik kitabında şunları yazmaktadır: “İslam coğrafyasının farklı kesimlerinden buraya gelen Müslümanlar arasında, çarpıcı bir davranış birlikteliği var. Dilleri, renkleri, kültürleri farklı Müslümanlar; sokakta karşılaştıklarında birbirlerini selamlıyorlar. Selam veren hep aynı cümleyi söylüyor, selam alan da cevabi bir cümle söylüyor ve fakat bu cümleler hiç değişmiyor. İbadethanelerine sağ ayakla girip, sol ayakla çıkmaya dikkat ediyorlar. Yemeğe oturduklarında bir kelime söylüyor, sağ elleriyle yemek yiyor, sofradan kalkarken başka bir kelime söylüyorlar. Bunlar da hiç değişmiyor. Fakat dikkat edilmesi gereken nokta şu ki; bunların hiçbirisi Kur’an’da yazmıyor. Benim tespitime göre bu, onların Peygamberlerinin geleneğidir.” (Mehmet Görmez, Klasik Oryantalizmi hadis araştırmalarına sevk eden temel faktörler üzerine, İslamiyat, Mart, 2000) Yahudi kökenli Ukraynalı mühtedi Muhammed Esed de benzer bir konuya değinmektedir: “İslam binasını tutan çelik iskelettir. Aynı zamanda hem sünnete uymamız hem de Batının hayat tarzına ayak uydurmamız mümkün değildir. Sünnet, Batı medeniyetinin dayandığı fikri temellere açıktan açığa karşıdır.” (Muhammed Esed, Yolların ayrılış noktasında İslam, s. 89, 98) Oryantalist Johann W. Fück sünnet hakkında, 'Her defasında İslam'ın gerçek özünü yabancı tesirler kaplamaya yüz tuttuğunda, sünnet bu yabancılaşmaya karşı yapılan savaşın parolası olmuştur.' (J. Fück, Die originalitat des arabischen propheten, s. 152) diyerek sünnetin önemini içimizdeki modernistlerden daha iyi anladığını ispat etmektedir!

“Tarihi tenkit yöntemi, “Olayın geçtiği zamana gidip müellifin zihnindeki amacı ortaya çıkarma gayretidir. Elçinin kastettiği anlamı yakalanmaya çalışılır. Bundan sonra eleştiri/tenkit başlar.” (Sarıçam, Erşahin, Özdemir, İngiliz ve Alman Oryantalistlerin Hz. Muhammed Tasavvuru, s. 107) Oryantalistler, İncil’e uyguladıkları bu metodu hadislere de uygulamak istemişlerdir. “Batılı akademisyenler tarihsel eleştiri’yi hadis literatürüne de uygulamaya çalışmışlar ve onda şüphe uyandırmaktan zevk almışlardır.” (Gai Eaton, İslam ve İnsanlığın Kaderi, s. 319) “Golziher’in hadis konusundaki görüşlerini Schacht geliştirmiş ve hukukla ilgili hadislerin de uydurma olduğunu ileri sürmüş, Juynboll ise bu anlayışı devam ettirmiştir.” (Mehmet Emin Özafşar, Oryantalist Yaklaşımına İtirazlar, s. 31) “Uydurma hadisleri vesile yapan oryantalistler, bunları kullanarak Hazreti Peygambere ait sahih hadisler üzerinde

şüphe uyandırmaya çalışmışlardır.” (Mustafa Sıbai, Oryantalizm ve oryantalistler, s. 48) Onlardan etkilenen kesim yüzünden de günümüzde “Her şeyi Batılı gözle veya Batı ölçüleriyle görmek hevesine düştük. Batı'yı taklit etmekle her şeyin düzeleceğimizi zannettik. Sonunda, Kur'an-ı Kerim'e, hadislere bile farklı gözle gözle bakmaya başladık.” (Mustafa Sıbai, s. 11, 14) Amerikalı ünlü misyoner Samuel Zwemer, “Bir Müslümana ‘dinini bırak’ dersin onun İslam'ı bırakması asla mümkün değildir. ‘Sizin dininiz olan İslamiyet mücevher yüklü çok kıymetli gemiye benziyor ama bu geminin yükü çok ağır geminin karşıya batmadan geçebilmesi için bu yüklerin bir bölümünü denize atmamız gerekir.’ demeliyiz. Böylece mübahlar'dan müstehap'lardan sünnetlerden başlayarak vaciplere farzlara gelinceye kadar onlara geminin bütün yüklerini boşalttırmalıyız. Böylece gemi karşıya geçse de boş geçmelidir.” (Dr. Ahmet Üçar, Sultan, güç ve hassasiyet, s. 110) demektedir.

“Hadislerin de oryantalistlerin iddia ettiği gibi ortaya çıkışları 2. ve 3. asırda olmamıştır. Hadis senetleri peygamberimizde hemen sonra ortaya çıkmıştır. Ayrıca hadis uydurmaya karşı alınan ilmi tedbirler ve hadis alimlerinin hadise verdiği önem oryantalist iddiaları geçersiz kılmaktadır.” (Mehmet Emin Özafşar, Oryantalizm Yaklaşımına İtirazlar, s. 50-80) Aksine, İslam düşmanı Voltaire'in de itiraf ettiği gibi, “Dünyada, Muhammed'in ki kadar ayrıntılı şekilde hayatı yazılan başka hiç kimse yoktur.” (Voltaire, Türkler, Müslümanlar ve Ötekiler, s. 6) “Allah resulünün hayatı ‘tarihte hiç kimseye nasip olmayacak bir şekilde’ (M. Hamidullah, İslam peygamberi, I/8) bütün yönleri ile kayıt altına alınmış, hatta ‘bir olay karşısında suskunluğuna varıncaya kadar’ tespit edilmiştir.” (Prof. Dr. Ahmet Önkol, Çağdaş çalışmalar ve oryantalistlerin siyere yaklaşımı, s. 120) Muhammed Gazali'de, 'Tarih, Müslümanlar kadar peygamberlerinin eserlerini toplayan, araştıran ve inceleyen ve onlarla hassas ilmi kurallar koyan hiçbir topluluktan söz etmemiştir. Hadis senetleri ve rivayetlere yönelik hayret uyandıracak ölçüyü dinlerin hiç birinde görmek mümkün değildir.' (Gazali, Difa'u ani'l-Akide ve Ş-Şeriah Zıdde Metaini'l-Müsteşrikin, s. 78) demektedir. "İlk muhaddisler, özellikle Buhari ve Müslim, her hadisin sıhhatini süzgeçten geçirme hususunda insan kudretinin erişebileceği en ince titizliği göstermişlerdir Öyle ki, bu inceleme Avrupa tarihçilerinin eski tarihin kaynaklarını incelerken başvurduğukları inceleme tarzından çok daha güçlüdür." (Muhammed Esed, Yolların ayrılış noktasında İslam, s. 94)

“İncil, Kur'an ile değil, Hz. Muhammed'in hadisleri ile kıyaslanabilir.” (Eaton, s. 142) John Bertin, Ocak 1998 tarihinde Münih'deki konferansta aynen şunları söylemektedir: “Bütün olumsuzluklarına rağmen, Müslümanların hadisleri vesikalandırma şansı, bizim kutsal kitabımızı vesikalandırma şansımızdan daha fazladır.”

Hadislerin duyurulmasına Efendimi önem vermiş ve bunu teşvik etmiştir. Veda haccında peygamberimiz, 'Burada bulunanlar bulunmayanlara bu bilgileri iletin.' (Buhari, İlim, 9,10,37; Müslim, Hac, s. 446) ve diğer bir hadisinde de, 'Benden bir söz işitip iyi ezberleyen ve onu başkalarına aktaran kimselerin Allah yüzünü ağartsin.' (Tirmizi, ilim, 7; İbni Hanbel, I/437) buyurmuşlardır. Medine'ye gelen heyetlere yurtlarına döndüklerinde hemşerilerine hadislerle ilgili bilgileri öğretmelerini de emretmiştir. (Buhari, İlim, 25; İbni Sad, VII/29-30) Peygamberimiz kolay hatırlanması için önemli şeyleri 3 kere tekrar ederdi. (Buhari, ilim, 30) Enes derki: 'Yaklaşık 60 kişi peygamberle otururduk. Peygamber hadis öğretirdi. O çıktığında biz aramızda o hadisi ezberlerdik.' (Kadı İyaz, el-İlma, s. 142; Hatib, el-Cami li Ahlakı'r-Ravi, 43, Ms. A. Municipal Library) Peygamberimizin ilim meclisinde bulunmayanlar, bulunanlardan ezberlerdi. (Hakim, Müstedrek, I/95) Hz. Ömer de Kur'an ve Peygamber'in sünnetlerinin öğretilmesi için valilere görev verirdi. (Hanbel, I/48) Hz. Ömer, el-Eşari, İbni Abbas, Zeyd b. Erkam hadis ezberlerdi. (Hatib, Fakih, 132a) Sahabe hadisleri ya grup halinde ya da tek başlarına ezberlerdi. (Ebu Heyseme, İlim, 126,127; Darimi, Sünen, I/148,149) Bazı sahabelerin de peygamberden hadis yazdıklarına dair belgeler bulunmaktadır. (Muhammed Mustafa el-A'zami, İslam fihri ve sünnet, oryantalist Schacht'a reddiye, s. 136)

Hadisler önemlidir çünkü “Hadis, peygamberin davranışlarının rivayetidir. Sünnet ise bu rivayetlerden çıkarılan kurallardır. Yani hadis, sünnetin taşıyıcısı ve vasıtasıdır.” (Mehmet Emin

Özaşar, Oryantalist Yaklaşıma İtirazlar, s. 85) “Peygamberin görevi Kur'an'da yer almayan ayrıntıları bildirmek ve uygulamaktır. Yani yüce Allah kitabını bir öğretmenle birlikte göndermiştir.” (Prof. Cafer Karadaş, Ateist ve deistlere cevap, s. 44) “Peygamber, teorik taslağı pratikte uygulamıştır. Sünnet yaşanan İslam'dır.” (Ziyaüddin Serdar, İslam medeniyetinin geleceği, s. 23) “Kur'an'ı herkesten iyi anlayan ve ayetlerdeki Allah'ın kastettiği manayı en iyi bilen Allah resulüdür. Peygamberimiz ayetleri açıklamış fiillerle uygulamasını göstermiştir. Hadisler, dini yaşantımızda rehberlik eden en önemli kaynaktır. Peygamberimizin yönlendirmesine ihtiyacımız vardır. Hadisleri reddeden kimseler, Kur'an'ı anlamak için yine başka insanların yorum ve açıklamalarına başvurmaktadır. Bazen de insanlar hadisler yerine kendi anlayışlarını öne çıkarmaktadır. Bu da farklı ibadet ve din yorumlarına sebep olmaktadır. Diğer semavi dinlerin bozulmasının en önemli sebebi, din adamı sınıfının insanları kendi görüşleri ile yönlendirmeleri olmuştur. Rabbimiz Kur'an'ın çağlar boyunca anlaşılmasını, onun açıklama ve uygulamalarına bağlı (En'am, 89-90) kılmıştır.” (TDV, Komisyon, Soru ve Cevaplarla Niçin İnanıyorum? s. 83-85)

Kısaca Kur'an'dan sonra dinimizin ikinci kaynağı hadis ve sünnettir! Kur'an indikten 1400 sene sonra kalkıp Kur'an'ı yorumlama hakkını kendilerinde görenler, Allah ile direk muhatap olan efendimizin yorum (hadis) hakkına nedense itiraz etmektedir? Namaz kılmayıp namazı nasıl kılacağını Ehl-i Sünnete' öğretmeye çalışan seküler kesimden ne farkı vardır bu yaklaşımın? Seküler kesim namazı Türkçe kılsın, mealciler de kendileri ayetleri tefsir etsin ama lütfen kimse Ehl-i Sünnet'e de akıl vermeye kalkmasın! Zaten Hz. Muhammed'e bizzat Allah (cc) Kur'an'ı ‘açıklama görevi’ vermiştir. Bu açıklamaların günümüze ışık tutan boyutu da hadislerdir!

Bazı konularda Kur'an mufassal/ayrıntılı sünnet müekkid/onaylayandır. Bazı meselelerde Kur'an mücmel/kapalı sünnet mübeyyin/açıklayıcıdır. Birbirini iki yönlü tamamlarlar. “Allah Kur'an'da pek çok kıssa nakletmesine rağmen hadislerde neredeyse hiçbir kıssa anlatımı yoktur. Allah Kur'an'da miras taksimini en detayıyla anlatırken hadislerde nineye verilecek pay dışında hiçbir bilgi yoktur. Allah Kur'an'da namaza genel hatlarıyla değinirken sünnette namaz en detaylı bir şekilde ortaya konulmuştur. Allah Kur'an'da zekatla ilgili olarak sadece "zekat veriniz" buyururken hadislerde zekatın nereden ve nasıl verileceği en detaylı bir şekilde ortaya konmuştur.” (Prof. Yavuz Köktaş)

"Sana bu zikri (Kur'an'ı) indirdik ki, kendilerine indirilene insanlara ‘açıklayasın’, ta ki düşünüp öğüt alsınlar." (Nahl, 44); "Sana kitabı, ancak ayrılığa düştükleri şeyleri onlara ‘açıklaman’ için ve iman eden bir topluma doğru yolu göstereceğini ve rahmet olsun diye indirdik." (Nahl, 64); "Hak dini onlara ‘açıklasın’ diye, her peygamberi Biz kendi kavminin lisanıyla gönderdik." (İbrahim, 4); "Kendilerine kitap verilenlerden Allah'a ve ahiret gününe inanmayan, Allah'ın ve Resulünün haram kıldığını haram saymayan ve hak dinini din edinmeyen kimselerle, küçülerek elleriyle cizye verecekleri zamana kadar savaşın" (Tevbe, 29)

Burada dikkat edilmesi gereken; ayette hem Allah'ın hem de resulünün ‘haram kılma yetkisi’nden bahsedilmektedir. Eğer peygamber sadece Allah'ın haram kıldıklarını ‘iletmekle görevli’ olsa idi, ayette bir de ‘resulün haram kılmasından’ bahsedilmezdi! Demek ki, ‘her ikisi de’ haram kılma yetkisine sahiptir. Peki, bu nasıl olmaktadır? Kendisine ‘hikmet’ verilen efendimizin uygulamaları ile tabii ki! Konu aşağıda tekrar ele alınacaktır.

Sünnet, yani Hz. Muhammed'in uygulamaları da bizim için kıstastır: "Andolsun ki, Resulullah, sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için güzel bir örnektir." (Ahzab, 21); "Ve sen elbette yüce bir ahlak üzeresin." (Kalem, 4)

Giriş

Hadis efendimizin sözleridir. Sünnet ise daha çok uygulamalarını ama aynı zamanda sözlerini ve onaylarını da kapsayan genel bir terimdir. Sünnet ve hadise genelde üç çeşit yaklaşımdan bahsedilebilir:

Hadis ve sünneti reddedenler: Kur'anıyyun kökenli bu akım oryantalistlerin etkisi ile önce Hindistan'da ortaya çıkmıştır.

Sünneti kabul edip, hadisi reddedenler: İşlerine gelen, akıllarına ve yorumlarına uyan hadisleri eserlerine almakla paradoksa düşen bu grubun en büyük yanlışı; eleştirdikleri hadislerin büyük çoğunluğunun zaten hadisi savunanlarca da kabul edilmediğini bilmemeleri, bu tür hadislerin ya tevil/yorum ile ya da başka hadislerle karşılaştırılarak reddettiklerini veya hadisin anlamının müsbet bir zemine çekildiğini kavrayamamalarıdır. Zaten bu nedenle "Muhtelifu'l-Hadis ilmi, Mevzu, zayıf, mudal, mürsel, munkatı, cerh, ta'dil, rical, tabakat" gibi ilim dalları, metot ve kavramlar ortaya çıkmıştır.

Sünnet ve hadisi kabul edenler: Bu görüşü savunmakla beraber, bu sistemi savunanların da - şahsi yorumumuza göre- en büyük yanlışı, hadisin Kur'an'ı nesh edebileceği görüşünü savunmalarıdır ki, bu durum haklı olarak muhataplarımızca da eleştirilmektedir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ

"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin ve Peygambere itaat edin ve sizden olan emir sahiplerine de. Eğer Allah'a ve ahiret gününe iman ediyorsanız, aranızda herhangi bir konuda ihtilafa düşerseniz, onu Allah'a ve elçisine götürün. Böyle davranmanız daha iyidir ve sonuç itibariyle daha güzeldir." (Nisa, 59) Ayette geçen "İtaat" kelimesinin Allah için olduğu gibi, Hz. Peygamber için de 'ayrıca' zikredilmesi, efendimizin Kur'an'ın dışındaki emir ve yasaklarına da itaat etmemiz gereğine işaret etmektedir. "Sizden olan emir sahiplerine de" ifadesinde görüldüğü üzere, emir sahipleri için ayrıca bir "itaat kelimesinin kullanılmaması", aksine cümle içerisinde (atıf yoluyla) Allah ve Resulüne karşı yapılması, istenen itaate tabi kılınarak ifade edilmesi, emirlere/idarecilere yapılacak itaatın mutlak/kesin olmayıp, "Allah'ın kitabı ve elçisinin sünnetine uyma şartına bağlı olduğunu" göstermek içindir. (İmam Şafii, er-Risale, s. 79-80)

Hadislerin yazılımına ilk başlarda, Kur'an ile karışır endişesi ile izin verilmemiş ise de daha sonra bu sorun ortadan kalkınca yazıma izin verilmiştir. (Prof A. Demircan, Oryantalistlerin siyere yaklaşımı, s. 108) Dolayısı ile hadislerin yazılımına daha peygamberimiz hayatta iken başlanmıştır. (Hamidullah, İslam peygamberi, I/9) Peygamber dönemindeki yazılı malzemelerden bazıları şunlardır: Abdullah b. Amr b. As, Hz. Ali ve Hz. Enes'in yazılı metin haline getirdiği hadisler. Sadece Amr b. As'ın 'Sahifetu's-sadika' adlı mecmuasında 1000 civarında hadis mevcut idi. Hicretten sonra yapılan nüfus sayımı, anlaşmalar, ahidnameler, komşu devletlere gönderilen mektuplar da yazıya geçirilmişti. (Prof A. Demircan, Oryantalistlerin siyere yaklaşımı, s. 109) Yani, İslam tarihinin ilk dönemine ait kaynaklar sahabe hayatta iken yazılı olarak kayda geçirilmiş (Sad, Tabakat, I/70, 331; Zürkani, Şerhül alel mevahibil-ledünniye, III/354) ve "tedvin (Hadislerin yazılım) dönemi ile de hadisler, terdip, düzen ve belirli kaideler çerçevesinde kitaplaştırılmıştı." (Prof A. Demircan, Oryantalistlerin siyere yaklaşımı, s. 108)

Detay

Hadis

Hadis, 'Hz. Muhammed'in sözlerine' denir. (DİA, hadis maddesi) Bazı hadisler vardır farz hükmündedir, yani onları yapmak farzdır. Bazıları vardır vacip hükmünde, bazıları sünnet, bazıları ise mubah, müstehap (iyi, sevap kazanılacak iş) hükmündedir. Bazı hadisler ise mevzu (uydurma gerçekte söylenmemiş), mevkuf, muzdaribdir. (kesik, eksik, hatalı rivayet edilmiş) Bazı hadisler vardır tavsiye niteliği taşır, bazılarının hükmü/uygulaması sonradan kaldırılmış, bazılarının ise yasaklığı sonradan kaldırılmış, bazılarının zayıf veya eksik rivayet edilmesi ise anlamını, dolayısıyla hadisin amacını tam yansıtamamış olmaktadır. Bazı hadislerin sözcük anlamları farklı iken, hedeflediği anlam farklı olabilmektedir. Kısaca bir konuda bir hadisi duyunca hemen "bu konuda kural şudur, Hz. Resul böyle söylemiş, yapmıştır" diyemeyiz! O konudaki diğer hadisleri ve ayetleri bir araya getirmeli, hangisi doğru, hangisi uydurma, hangisinin uygulanmasını Hz. Resul sonradan kaldırmış, sınırlamış, genişletmiş veya uygulatmış iyice bilmeliyiz. Bu da hadis ilmini iyi bilmeye, hadis usulü, hadis tarihi, hadis terimlerine vakıf olmayı gerektirir. Yani bu yazıyı yazan ben de dahil avam/halktan birisi Buhari'yi açıp, hadisi okuyup, ondan hüküm çıkaramaz! Ya o hadis doğru ama başka bir hadisle sonradan uygulamadan kaldırılmış, sınırlandırılmış veya uygulama alanı genişletilmiş ise?! Hiç bir hadis kitabı bir konudaki tüm sahih hadisleri bir araya toplayamaz. Çünkü o kitabı yazan bir insandır, insan ise eksik bir varlıktır. Aklı, bilgisi, tecrübesi, görmesi, duyması, ömrü eksiktir, sınırlıdır! O nedenle Buhari yanında, Müslim, Tirmizi, Ebu Davud gibi hadis kitapları da vardır. Özetle, biz halk/avam, hadis ve ayetten hüküm çıkaramayız! Ama muhaddis ve müfessir alimlerin o hadis/ayeti yorumlarından ve fakih/müctehidlerin fetvalarından istifade edebiliriz. Yani, bu ilimlerin uzmanı olmayan biz halk kesimi hadise değil, onlardan çıkarılan hükümlere bakmalıyız. Hadisi eksik anlamaya yönelik bazı örnekler: Hz. Resul, elbisesi yerlere uzanan bir adamı uyarıp elbisesini kısaltmasını istemiştir. Ama günümüzde her uzun elbiseliye aynı hükmü uygulayamayız. Çünkü Hz. Resul döneminde uzun elbise bir kibir alameti idi. (Müslim, İman, 171; Ebu Davud, Libas, 25; Nesai, Buyu, 5; İbn Hanbel, V, 148, 158; Müslim, Libas, 42) Şimdi eğer insanlar kısa elbise ile kibirleniyorsa kısa elbise uzattırılmalıdır. Yasak olan uzun elbise değil kibirdir! Elbise araçtır, kibire engel olmak ise amaç. Ama hadisin sadece metni ile hareket edecek olsak maksada ulaşamayız! Yine Hz. Resul kadınların kabirlere/mezarlara gitmesini önceleri yasaklamıştı. Sonradan ise serbest bırakmıştır. (Tirmizi, Cenâiz, 61, 1056; İbn Mace, Cenaiz, 49, 1574. ve Müslim, Cenâiz, 106, 108, 976, 977; Ebu Davud, Cenaiz, 81, 3235) Ama Hz. Resulun vefatından sonra Hz. Aişe başka bir konuda, "Resulullah kadınların kendisinden sonra yaptıklarını görseydi onları mescide çıkmaktan engellerdi." (Buhari, Ezan, 163; Müslim, Salat, 144) buyurmuştur. Dolayısı ile hadislerin sözlerine değil hikmet ve maksatlarına odaklanmak gerekir ki bu da uzmanlık gerektiren bir husustur! Konumuza dönersek, kadınlar kabirlere gitmeli mi gitmemeli mi? Eğitim, bilinç seviyeleri artıp mezarlarda bağırıp üstlerini başlarını yırtmadıkça gitmeli, yozlaşma başlayınca ise gitmemelidir. Yoksa gitmesini yasaklayan hadisi okuyan, eşini kızını mezara göndermez veya serbest bıraktığı hadisi okuyan gönderirse amaç anlaşılammış olunabilir! Yasak bilinç seviyesine göre ayarlanmalıdır!

Sünnet

Hz. Peygamber'in söz, fiil ve onaylarının ortak adı ve şeri delillerin ikincisidir. (DİA, Sünnet-peygamber maddesi) Aslında sünnet, 'Hz. Resul günümüzde olsa nasıl yapardı?' sorusunun cevabıdır. Bu da bir ilim ve derin tefekkür ile ulaşılabilecek bir makamdır. Hz. Resul döneminde bile hadisin ruhunu yakalamak yerine kelimelerine takılanlar olabilmıştır. Bir Müslüman, "Cuma günü gusül alın" hadisi gereği, ihtilam olup cuma sabahı gusül alan oğluna: "Bu sünnet yerine geçmedi, bu ihtilamdan kurtulmak için alınan bir gusüldü, bir daha al" demiştir. "Eğer ümmetime ağır gelmeyecek olsaydı, onlara her namazda misvak kullanmalarını emrederdim." (Buhari, Cum'a, 8, Temenni, 9, Savm, 27; Müslim, Tahare, 42; Ebu Davud, Tahare, 25; Tirmizi Tahare, 18) hadisinden hareketle, günümüzde de farz namazlardan hemen önce, bir iki saniyelğine hâlâ misvağı dişlerine süren

kardeşlerimiz görülmektedir. Gusülden amacın, toplu gidilen yerlere temizlenerek gidilmesi gerektiği ve misvaktan da amacın, evden çıkmadan önce temiz dişlerle toplu yerlere gidilmesinin amaçlandığını anlamamız gerekir.

Sünnet Kur'an ilişkisi

“Sünnet, Kur'an'ı Kerim'de bulunmayan, ama ona aykırı da olmayan pek çok hüküm getirmiştir. Bu görevi sünnete bizzat Kur'an-ı Kerim vasıtası ile Yüce Allah (cc) yüklemiştir. Bu hükümleri çıkarırsanız İslam'ın iskeleti dağılır ve din insanların elinde bir oyuncak hamuruna dönüşür. İstinbat/hüküm çıkarma, sünnet imbiğinden geçmesi şartıyla alimlerin içtihatlarıyla devam etmiş ve kıyamete kadar da devam edecektir. Siz bir şeyin hükmünü Kur'an-ı Kerim'de ya da sünnette bulamıyorsanız başvuracağınız merci, 'ehli zikir/ilmiyle amil' alimlerdir. Onların içtihatlarının dışına çıktığınızda da dini olanı terk etmiş, nefsinize uymuş olursunuz.” (Faruk Beşer, Yeni Şafak, 18 Eylül 2015) “Sünnet İslam'ı olmayacağı gibi, Kur'an İslam'ı da olmaz. Kur'an-ı Kerim dinin ruhu ise ki, Sünnet de onun bedenidir, görünür ve yaşanır hale gelmiş yönüdür. Tebyin (Nahl, 44): "İyi derecede açıklama, anlaşılır hale getirme demektir. Bunun bir alt derecesi beyandır. Beyan sadece 'sözlü açıklama' olabilir. Ama tebyin aynı zamanda 'uygulamalı bir beyandır' ki, işte buna Sünnet diyoruz. Tebliğ: Elçinin aldığı bilgiyi aynen yerine ulaştırmasıdır. Bunun için Allah Hz. Peygamber'e 'Rasul/elçi' diye hitap ettiği bir ayette, “Rabbinden sana indirileni tam olarak ulaştırmazsan O'nun mesajını ulaştırmış olmazsın” buyurur. (Maide, 67) Tebyin, tebliğden farklı bir şeydir. Hüküm: “Biz kitabı hakikat olarak sana indirdik ki, insanlar arasında Allah'ın sana gösterdiği ile hüküm veresin.” (Nisa, 105) Demek ki, Hz. Peygamber'in vahye dayalı olarak bir rey/görüşü olacak ve o bununla hüküm verecektir. Bu rey Kur'an-ı Kerim'den mülhemdir; ilham alınmıştır, ama Kur'an-ı Kerim değildir. İşte bu da sünnetten başkası olamaz. Şu bir tek ayette bile Hz. Peygamber'in sünnetine işaret eden pek çok özellik sayılır: Hikmet: “Nasıl ki, size içinizden bir resul gönderdik; ayetlerimizi size okuyor, sizi arındırıyor, size Kitabı ve hikmeti öğretiyor, önceden bilmediklerinizi öğretiyor” (Bakara, 151) Bu ayeti Kerimede Kitap ve Hikmet yan yana kullanıldığına göre 'bunların farklı şeyler olması' gerekir. Sıradan insanların Kur'an-ı Kerim'de açıkça gözükmeyen hikmetlere ulaşabileceğini kabul edip, peygamberde böyle bir özelliğin olmadığını söylemek abes olur. İşte ona Kur'an-ı Kerim'in yanında verilen bu bilgi/hikmet, sünnettir ve O, tebyin görevini bununla yapmaktadır. Tezkiye: Her türlü maddi manevi, ahlaki ve bedeni pisliklerden arındırma. O halde Peygamber, bazılarının sandığı gibi sade bir postacı değildir. O inananlarını yine vahiyden aldığı kabiliyetle eğitip arındırmıştır. İşte bu eğitme ve arındırma uygulaması da sünnettir. Bunlardan özellikle 'üsve' kelimesi önemlidir. “O sizin için güzel bir üsvedir” (Ahzab, 21) denir ki, hal ve hareketıyla örnek edineceğiniz bir numune-i timsaldir demektir. Sağlam bir örneği bulunmayanların, özellikle de gençlerin bugün kimlere özendikleri, kimleri örnek aldıkları düşünülürse bunun çok anlamlı olduğu görülür. Onun sünnetine/hayat tarzına uyulmadan o nasıl örnek alınabilir?” (Faruk Beşer, Yeni Şafak, 28 Ağustos 2015)

Sünnetin kaynak değeri

Sünnetin tamamı değil, bir kısmı vahiy mahsulüdür. Ancak Hz. Peygamber hata yaptığında Cenab-ı Allah tarafından ikaz edildiği için, bütün söz ve davranışları vahyin kontrolü altındadır. Vahiy ürünü olan Sünnetin bir kısmı Hz. Peygamber'in zatıyla ilgili olmakla beraber, diğer kısmı ümmetiyle ilgilidir. Kur'an hükümleri İslam ümmeti hakkında bağlayıcı nitelikte olduğu gibi, Sünnet de bir teşri (yasa yapma) kaynağı olarak bağlayıcı bir özelliğe sahip olmak durumundadır. Vahye dayanmayan Sünnet de Allah tarafından bir ikaz vaki olmadıkça hatadan uzak sayılır. Bundan sonra önemli olan hangi Sünnetin vahiy olduğu değil, hangi Sünnetin teşri kaynağı olarak kullanılabileceği hususudur. Kur'an'dan sünnet'in delil olduğuna dair ayetler:

H. Peygamber'e iman ve itaati emreden ayetler: "Andolsun, Allah'ın Resulünde sizin için - Allah'ı ve ahiret gününü arzu eden ve Allah'ı çok anan kimseler için- (uyulacak) en güzel bir örnek vardır." (Ahzab, 21) O, hem ibadet, hem ahlak, hem de hukuk ve diğer hususlarda insanlar için bir örnektir. Doğrudan doğruya Allah'a itaatin yanı sıra, H. Peygamber'e itaat de emredilmiştir: "Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Resul'e ve sizden olan emir (yetki) sahiplerine itaat edin." (Nisa, 9) Müsteşrik Margoliouth'a göre H. Muhammed'in Kur'an'ın dışına çıkan ve herhangi bir hadiste rivayet edilen bir sünneti yoktur. (Fazlur Rahman, İslam, s. 61) Ayette Allah'a itaatle birlikte H. Peygamber'e ve "emir sahiplerine" de itaatin gerekli görülmesi, bunların birbirinden farklı şeyler olduğunu göstermektedir. Söz konusu itaatin atıf harflerinden mugayeret -aykırı olma- için kullanılan vav harfiyle yapılmış olması da bunu gerektirmektedir. Kur'an ganimetlerle ilgili olarak "Peygamber ne verirse onu alın, sizi neden menederse ondan geri durun" (Haşr, 7) buyurmakta, başka bir ayette ise, "aralarındaki çekişmelerde H. Peygamber' i hakem tutmaları" (Nisa, 64) istenmektedir. Bu ayetlerden zaruri olarak anlaşıldığına göre, H. Peygamber hüküm verirken, ahlaki ve hukuki emirlerde bulunurken, Kur'an dışında rakipsiz bir otoriteye sahip olmuş, hatta normal olarak böyle bir otoriteyi uygulamıştır. (Fazlur Rahman, İslam, s. 62) Kur'an bir kanun kitabı veya bir ansiklopedi olmadığına göre, Kur'an'ın temas etmediği konularda toplumda düzen nasıl sağlanacak, güvenlik nasıl temin edilecek, ekonomi, eğitim, adalet gibi sosyal konularda kim düzenleyici kararlar alıp uygulayacaktır? Böyle bir düşünce ile bugün hangi toplum yönetilebilir, hangi toplumsal mesele çözülebilir? Bu mantığa göre, Kur'an'ın dışında bağlayıcı başka bir şey olamayacağından, toplumların yönetimi için yapılan kanun, tüzük, yönetmelik vs.nin de hiçbir bağlayıcılığının olamayacağı kabullenilmek zorunda kalınacaktır. (H. Kırbaşoğlu, İslam Düşüncesinde Sünnet, s. 175-176) Halbuki H. Peygamber sadece bir postacı değildir. Görevi sadece nakil ve tebliğ değil aynı zamanda tebliğ ettiğini öğretmek ve uygulamalarıyla örneklik etmektir! H. Peygamber'e itaat Allah'a itaat olarak kabul edilmiştir: "Kim Peygamber'e itaat ederse, Allah'a itaat etmiş olur." (Nisa, 80) Şu halde Kur'an teşri bir kaynak olduğu gibi Sünnet de teşri bir kaynaktır. Allah'ı sevmek, Peygamber'e itaati gerekli kılmaktadır: "De ki: "Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah çok merhametli ve bağışlayıcıdır". De ki: "Allah'a ve Peygamber'e itaat edin!" Eğer dönerlerse, muhakkak ki Allah, kafirleri sevmez. " (Ali İmran, 31-32) Peygamberlerinin gönderiliş gayesi, kendisine itaat olarak ifade edilmiştir: "Biz hiçbir peygamberi, Allah'ın izniyle itaat edilmekten başka bir amaçla göndermedik." (Nisa, 64) Bütün bu ayetlerdeki itaat manasını, "Resul'e itaat, Kur'an'a (Allah'a) itattir" şeklinde anlamak doğru bir anlayış değildir. Eğer itaati böyle anlamak doğru olsaydı, bazı ayetlerde bunun ifadesi "Peygamber'e itaat, Allah'a itattir" şeklinde ifade edilmezdi. H. Peygamber'e Karşı Gelmeyi Yasaklayan Ayetler: "Kim, Allah'a ve O'nun Resul'üne karşı gelir ve O'nun sınırlarını aşarsa, Allah onu ebedi kalacağı ateşe sokar. Onun için aldatıcı bir azap vardır." (Nisa 14) "Kim de kendisine doğru yol belli olduktan sonra Peygamber'e karşı gelir ve mü'minlerin yolundan başka bir yola uyarsa, onu döndüğü yolda bırakırız ve cehenneme sokarız. Ne kötü bir gidiş yeridir orası." (Nisa,114) "Bu böyledir. Çünkü onlar, Allah ve Resul'üne karşı çıktılar. Allah ve Resulüne de kim karşı çıkarsa, muhakkak ki, Allah'ın cezası çetin olur." (En'am, 13. Bu konuda diğer ayetler için bkz. Ali İmran,132, 172; en-Nisa, 113,59,61, 65, 69; Maide, 92; A'raf, 157, 158; Enfal, 1, 20, 24, 46; Tevbe, 62, 71, 91; Nur, 51- 54, 56; Ahzab, 33,36,37, 64-66, 71; Muhammed, 33; Feth,117- 18; Hucurat, 14; Mücadele, 13; Tegabun,12) H. Peygamber'in Verdiği Hükümlere Boyun Eğmeyi Emreden Ayetler: "Aralarında hükmetmesi için Allah'a ve Resulüne çağrıldıklarında müminlerin cevabı "işittik ve itaat ettik" sözünden başka bir şey olamaz." (Nur, 51) "Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Resule ve sizden olan emir (yetki) sahiplerine itaat edin. Eğer herhangi bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz -Allah'a ve ahiret gününe gerçekten inanıyorsanız- meseleyi Allah'a ve Resulüne götürün. Böyle yapmak en iyisi ve sonuç bakımından da en güzeldir." (Nisa, 59) "Allah ve Resul'ü bir konuda hüküm verdiği zaman, artık mümin bir erkeğin veya kadının bir seçme yapmaya hakkı yoktur. Zira kim Allah'a ve Resulüne karşı gelirse, apaçık bir sapıklığa düşmüş olur." (Ahzab, 36) "Hayır, rabbine andolsun ki, aralarında çıkan anlaşmazlık hususunda seni hakem kılıp sonra da verdiği hükümden

İçlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın onu kabullenmedikçe ve boyun eğip teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar.” (Nisa, 65) Bütün bu ayetlerden açıkça anlaşıldığına göre, müminler Hz. Peygamber' in hükümlerine, ihtilaflı konularda verdiği kararlara boyun eğmek zorundadırlar. Hz. Peygamber'in Haram-Helal Kılma Yetkisi Olduğunu ifade Eden Ayetler: "Kendilerine kitap verilenlerden, Allah'a ve ahiret gününe iman etmeyen, Allah'ın ve Resul'ünün haram kıldığını haram saymayan ve hak dini din edinmeyenlerle, ezilip büzülerek kendi elleriyle cizye verinceye kadar savaşın." (Tevbe, 29) "Onlar ki, ellerindeki Tevrat ve İncil'de yazılı bulunan o elçiye, o ümmi Peygamber'e uyarlar. O (peygamber) ki, kendilerine iyiliği emreder, onları kötülükten meneder; onlara temiz ve hoş şeyleri helal, pis ve çirkin şeyleri haram kılar; üzerlerindeki ağır yükleri ve kendilerini bağlayan bağları kaldırır. O peygambere iman edip, ona saygı gösterenler, ona yardım edenler ve ona indirilen nura tabi olanlar, işte kurtuluşa erenler onlardır." (A'raf, 157) Ayetlerden çıkarılan sonuçlar: Haram ve helal kılma yetkisi önce Allah'a, sonra Hz. Peygamber'e aittir. Allah'ın hakkında hüküm vermediği konularla, tahsis/özelleştirme, takyid/daraltma, şartlarını belirleme gibi hususlar Hz. Peygamber'in helal ve haram kılma yetkisi dahilindedir. Hz. Peygamber'in helal ve haram kıldığı şeyler, Allah'ın haram ve helal kıldığı şeylerden 'başkadır.' Yani Hz. Peygamber sadece Kur'an'daki haram ve helalleri nakletmemekte, bunlardan başka helal ve haram kıldığı şeyler de bulunmaktadır. Hz. Peygamber'in Kur'an'ı Açıklamakla Yükümlü Olduğunu ifade Eden Ayetler: "Biz her peygamberi mutlaka kendi kavminin diliyle gönderdik ki, onlara (kendilerine indirileni) açıkla-sın." (İbrahim, 4) "Sana bu Zikri (Kur'an'ı) indirdik ki, kendilerine indirileni insanlara açıklayasın ve ta ki onlar düşünüp öğüt alsınlar." (Nahl, 44) "Biz sana Kitab'ı indirdik ki, hakkında ayrılığa düştükleri şeyi onlara açıklayasın ve inanan bir kavim için, (o Kitap) yol gösterici ve rahmet olsun." (Nahl, 64) Hiç şüphesiz 'açıklamak', 'tebliğ etmek'ten başka bir şeydir. 'Beyyene' fiilinin ifade ettiği mana ile 'bellega' fiilinin ifade ettiği mana aynı değildir. Beyan, 'tebliğ+tebliğ edilenin izahı' demektir. Bu bakımdan Kur'an'ı açıklamak, sadece O'nu tebliğ etmekten ibaret değildir. Manaya delaleti açık olmayan (mücmel) lafızlardan ne kastedildiğinin izahı, Genelin tahsisi (özelleştirilmesi), mutlak'ın takyidi (Kesin olanın sınırlanması), şartları beyan edilmemiş bir konunun şartlarının tespiti gibi hususlar beyan sınırları içinde mütalaa edilir. Kur'an'daki emir ve nehiylerin birçoğu umumi ifadeler ve mücerred kaideler biçiminde varid olmuştur. Bunlar tatbiki büyük ölçüde beyana ihtiyaç gösterir. Konuyla ilgili olarak kaynaklarda şöyle bir habere rastlıyoruz: İmran b. El-Husayn'ın bulunduğu bir mecliste adamın biri: "Kur'an'da olandan başkasından bahsetmeyin" deyince, ona şöyle dedi: "Sen akılsız bir adamsın! Öğle namazının (farzının) dört rekat olduğunu, onda kıraatın açıktan olamayacağını Allah'ın Kitab'ında gördün mü?" Sonra zekatı ve benzeri hükümleri sıraladı ve şöyle ilave etti: "Bütün bunları Allah'ın Kitab'ında açıklanmış olarak buluyor musun? Kitabullah bunları mübhem (Kapalı) bırakmıştır; Sünnet de açıklamıştır." (Şatibi, el-Muvafakat, IV/19) Hz. Peygamber'in, Sünneti Bir Teşri Kaynağı Olacak Şekilde Sunup Muhafaza ve Tatbikini İstemiş Olması: "Dikkatinizi çekerim! Bana Kur'an'la birlikte O'nun benzeri de verildi. Dikkat ediniz! Yakında rahat koltuğuna kurulmuş karnı tok saygısız bir adam şöyle der: Size bu Kur'an yeter; O'nda neyi helal bulursanız helal kabul ediniz; neyi de haram bulursanız haram kabul ediniz."; "Şüphesiz Resulullah'ın haram kıldıkları da haram kıldıkları gibidir." (Darimi, Mukaddime 49; Ahmed b. Hanbel, Müsned, IV/130-131; Ebu Davud, Sünnet, 6; Tirmizi, İlim, 10; İbn Mace, Mukaddime, 2) "Sizden bir haberi görüp işitmede hazır bulunanlar, orada bulunmayanlara tebliğ edip ulaştırın. Umulur ki kendilerine haber ulaştırılan kimse, onu, işitenden daha iyi ezberleyip koruyabilir." (Darimi, Menasik, 72; Ahmed b. Hanbel, Müsned, IV/31; Buhari, İlim, 9, 10, 37, Hacc, 132; Sayd, 8; Edahi, 5; Megazi, 51; Fiten 8, Tevhid 24; Müslim, Hacc, 446; Kasame, 29, 30; Ebu Davud, Tetawu', 10, Tirmizi, Hacc, 1; Nesai, Hacc, 111; İbni Mace, Mukaddime, 18) Hz. Peygamber kendisinden bir sözü işitip onu ulaştırın kimseye şöyle dua etmiştir: "Bizden bir söz işitip, o sözü aynen işittiği gibi koruyan ve başkalarına ulaştırın kimsenin Allah yüzünü ak etsin." (Darimi, Mukaddime 24; Ahmed b. Hanbel, Müsned, I/437; III/225; IV/80, 82; V/183; Ebu Davud, İlim 10; Tirmizi, İlim 7; İbn Mace, Mukaddime 18) **Ve Hz. Peygamber, sünnetinden yüz çevirenin kendisinden, yani İslam ümmetinden sayılamayacağını açıkça ifade etmiştir.** (Ahmed b. Hanbel, Müsned, II/158; III/241, 259, 285; V, 409; Buhari, Nikah 1; Müslim, Nikah 5; Nesai, Nikah

4) Hz. Peygamber, Muaz b. Cebel'i Yemen'e görevli olarak gönderirken aralarında şu konuşma geçmiştir: Sana hakkında bir hüküm vermen gereken bir mesele arz olduğunda nasıl hüküm verirsin? 'Allah'ın Kitab'ına göre hüküm veririm.' Şayet Allah'ın Kitab'ında bulamazsan? 'Allah Resulünün Sünnetiyle hükmederim.' Ne Allah'ın Kitab'ında ve ne de Resulünün Sünnetinde (bir hüküm) bulamazsan? 'Kendi re'yimle (Görüşümle) icthad ederim.' Bunun üzerine Hz. Peygamber şöyle buyurdu: "Resulullah'ın elçisini muvaffak kılan Allah'a hamd ederim." (Darimi, Mukaddime 20; Ahmed b. Hanbel, Müsned, V/230, 236, 242; Ebu Davud, Akdiye 11; Tirmizi, Ahkam 3) Kadı Şüreyh Halife Ömer'e hüküm verme hususunda nasıl bir hiyerarşi takip edeceğini sorduğunda, Hz. Ömer kendisine yazılı olarak bildirdiği talimatında; Önce Kur'an ile onda bulamazsa, Hz. Peygamber'in Sünneti ile orada da bir hüküm yoksa ümmetin üzerinde icma ettiği görüşle, bunların hiçbirisinde yoksa daha önce bu konuda raşid halifelerin ve salih nesil olan Ashab'ın verdiği bir hüküm varsa, onunla hükmetmesini veya icthad yapması, netice itibariyle bekleyip kalmamasını emretmiştir. (Darimi, Mukaddime, 20; Nesai, Adabu'l-Kudat, 11) Hakimlerine bu tavsiyelerde bulunan Hz. Ömer Müslüman tebeasına da şunları öğütüyordu: "Kur'an'ı öğrendiğiniz gibi, feraizi ve Sünneti de öğreniniz." (Beyhaki, es-Sünenü'l-Kübra, VI/209) Sünnet'in en temel fonksiyonu, hüccet olması değil, Hz. Peygamber'in bizim için örnek olan hayatını göstermiş olmasıdır. Niteliği ne olursa olsun, Hz. Peygamber'in bütün hareketleri Müslümanlar için bir örnek teşkil etmektedir. İnanç, ibadet, hukuk ve hatta adab-ı muâşeretle ilgi olmayan konularda dahi bizim için O'nda örnekler vardır. Dinin kemale ermiş olması, Kur'an'ın her şeyi açıklayan eksiksiz bir kitap olması, hükmün Allah'a ait olması ile ilgili sadece Kur'an'ın yeterli olduğuna dair ayetlerin öncesi ve sonrasına bakıldığında, sünnete gerek yok sonucuna varılamayacağı rahatlıkla görülmektedir. Sadece Kur'an'ın muhafaza edilmiş olması ile ilgili ayet ise Kur'an'ın korunmasının yazılması ile olduğunu bilmeme cehaletinden kaynaklanmaktadır. Hz. Peygamber'in Sünnetin yazılmasını yasaklamış olması: Bazı rivayetlere göre Hz. Peygamber kendisinden Kur'an dışında bir şey yazılmasını yasaklamıştır. (Buhari, Enbiya 50; Müslim, Zühd 72; Tirmizi, Fiten 70, İlim, 8, 13; Ebu Davud, İlim 3; İbn Hanbel, Müsned, III/39, 46, 47, 83; V/182; el Hatib, Takyid 33) Bu gerçekten hareketle Sünnetin hüccet/delil oluşunu inkar edenler, "Sünnet hüccet olsaydı, hem Hz. Peygamber onun yazılmasını emreder, hem de sahabe ve tabiin onun toplanması ve yazılması için gerekli girişimlerde bulunurdu." (Abdulhalık, Hücciyetül 's-Sünne, s. 189) demektedirler. Sünnetin yazılmasının yasaklanmış olması, Hz. Peygamber'in, "Allah'ın Kitab'ını her şeyden tecrid edin, ona bir şey karıştırmayın" (Buhari, Enbiya 50; Müslim, Zühd 72; Tirmizi, Fiten 70; İbn Hanbel, Müsned, 111, 39, 46, 47, 83) sözüyle gerekçelendirilmiştir. Daha sonraki dönemlerde Kur'an'ın yazılımlarında gerekli titizliğin gösterilmesi, Kur'an hafızlarının çoğalması, Müslümanların Kur'an üslubunu kavranması, kısaca hadis ile ayetlerin karışma ihtimalinin ortadan kalkması, hadis yazılımlarına izin verilmesine neden olmuştur. (Tirmizi, İlim, 12; Darimi, Mukaddime, 43; İbn Kesir, İhtisarü Ulumi'l-hadis, s. 132; Müsned, II/403) Yine, Abdullah b. Amr b. As gibi okuma yazma bilen genç ve dikkatli sahabelere (Müsned, II, 403; İbn Kuteybe, s. 365-366), hafızasının zayıflığından şikayet edenlere (Tirmizi, İlim, 12) ve bir konuşmasının yazılıp kendisine verilmesini isteyen Yemenli Ebu Şah gibi kimselerin isteklerini de Efendimiz izin verilmiştir. (Buhari, Lukata, 7, Diyar, 8) Sahabe, Kur'an'ın açıklamadığı konularda efendimizden gördüklerine veya işittiklerine göre hareket ederdi. O dönemde bile bir tek hadisi araştırmak için Medine'den kalkıp Mekke'ye kadar giderlerdi. (İbn-i Mace, I/16) Ebu Eyyup el-Ensari, bir hadisi araştırmak için Medine'den Mısır'a gitmiş, Ukbe b. Amr Cuheni'den hadisi işittikten sonra, "Bunu, ben de biliyordum; fakat biraz yanlışım vardı. İşittiğimin zıttına bir rivayette bulunmak istemedim." (Müsned, IV/159) demiştir. Hz. Ömer bir hadisi işitir ve daha önce işitmediği bu hadisi mutlaka ispat etmesini Ebu Musa el-Eşari'den ister. Nedenini sorarlara "Bu hadisi inceleme ve tespit etmek istedim" diye cevap verir. (Buhari, Edebul müfret, s. 274, Müslim, VI /177-180) Hz. Ali'de, başkası ona bir hadis nakledince, önce yemin ettirir sonra onun rivayetini kabul ederdi. (Tevilü muhtelifül hadis, s. 49; Zehebi, Tezkiretu'l-Huffaz, I/9-10) Sahabe birbirine "Kur'an ve sünnete dayanmadan sorulara cevap vermemeyi" öğütlerdi. (Tezkiretul huffaz, I/62) Görüldüğü gibi din konusunda Müslümanlar hatır gönüle bakmadan birbirilerini tenkitten geri durmamışlardır. İslam düşmanı

oryantalist Caetani bile bazı sahabelerin Ebu Huriye'yi eleştirdiklerini kitabında aktarmaktadır. (Caetani, İslam Tarihi, I/117, 124, II/188)

Emevi döneminde de aynı hassasiyet devam etmiştir. Halife Hişam b. Abdülmelik oğlu için bir hadis kitabı yazmasını Zühri'den istemişti. 400 hadislik kitap yazılır. Bir ay sonra "O yandı, yeniden yaz." denince aynısını yazar. Aralarında hiç bir fark yoktu. (Tezkiretul huffaz, I/95-97) Peygamberimiz Abdullah b. Amr b. Asr'a hadisler için, "Yaz, ağzımdan hak sözden başkası, çıkmaz." buyurmuştur. (Süneni Ebu Davud, I/77) Ebu Hureyre'de Abdullah b. Amr b. As'ın hadis yazdığını bildirmiştir. (Buhari, I/36) Bu yazılan deftere, 'sahife-i sadıka' denirdi ve bu sahife aynen Ahmet b. Hanbel tarafından Müsned'ine aktarılmıştır. Hureyre, Medineli bir Müslüman'ın hadisleri ezberinde tutamamasından yakınınca efendimizin kendisine, "Sağ elinden faydalan (yaz)." dediğini de aktarmaktadır. (Bağdadi, Takyidü'l-İlm, s.74-79) Sahabe gerektiğinde hadisleri yazardı, Ebu Bekr, semure b. Cünbüd'ün hadisleri kaydettikleri defterleri vardı. (Müslim, I/45; Tezkiretu'l-Huffaz, I/5) Abdullah b. Abbas, Cabir b. Abdullah ve Enes b. Malik'in de hadis sahifeleri mevcuttu. (Tirmizi, Kitabu'l-İlel, Tezkiretu'l-Huffaz, I/37) Hemmam b. Münebbih'in Ebu Hureyre'nin rivayetlerinden oluşan (Tezkiretu'l-Huffaz, I/89) hadis nüshasını aynen Muhammed Hamidullah 1953 senesinde yayınlamıştır. Yani sahabe devrinde kaleme alınan hadis mecmuası günümüzde aynen neşredilebilmiştir! Sahabeden sonra gelen tabiin adı verilen dönemde hadis yazımı daha ciddi ve resmi olarak ele alınmış, Emevi Halifesi Ömer b. Abdülaziz devrinde hadis yazılımı resmi bir boyut kazanmıştır. Ayrıca Hz. Aişe gibi, 2200 küsur hadis rivayet eden sahabeler de bulunduğunu unutmamak gerekir. (Onun hadis ilmine katkıları için: el-İsabe, V/140, VIII/140; Hanbel, Müsned, VI/110-135,5/55-165; İbn-i Sad, Tabakat, II/126, ayrıca Asım Köksal'ın İslam tarihi, VII/50-56) Efendimizin uyarı hadisi "Kim yalan yere bana söz isnat ederse, cehennemdeki yerini hazırlasın." (Buhari, I/35) başta, sahabe birçok Müslüman'ı hadis rivayetinde dikkatli olmaya çağırmıştır. İbn-i Şirin hadis ilmi için, "Bu ilim, dindir." (Müslim, I/11) derken, Abdullah b. Mübarek ise "İsnad, dindendir." (Müslim, I/7- 12) diyerek adeta yüzyıllar öncesinden oryantalistlere nazire yaparlar. "Oryantalistlerin iddia ettiği gibi isnad zincirleri sonradan hadis metinlerine eklense idi, ravisi bilinmeyen, şüpheli, zayıf bir hadise rastlamak mümkün olmazdı. Tabakat, rical ilmine ise hiç gerek kalmazdı! Böyle olsa idi, mevkuf, mudal, mürsel, munkatı, mevzu hadis gibi zayıf hadis çeşitleri başta, ortada sağlam dışında hadis kalır mıydı?" Sonuç itibari ile Kur'an teşrii bir kaynak olduğu gibi Sünnet de teşrii bir kaynaktır." (Prof. Dr Ali Bakkal, Harran Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı: V, Ocak-Haziran 2003, s. 1-27)

Vahyi Gayri metlûv hadislere Kur'an'dan deliller

Nisa Suresi 105. ayette yüce Allah (cc) Hz. Muhammed'e hitaben, "Allah'ın 'Sana öğrettikleri' ile insanlar arasında hüküm ver." buyurur. Peki, Allah nerede, ne zaman efendimize bir şeyler öğretmiştir? Aynı surenin 113. ayetinde ise, "Allah, sana kitabı (Kur'an'ı) ve hikmeti indirmiş ve sana 'bilmediğin şeyleri' öğretmiştir." buyrulmaktadır. 'Bilmediği ve hikmetle öğretilen' nedir? Kur'an değil, çünkü o zaten ayette ifade edilmektedir! Tahrim 3. ayette de, "Allah da durumu peygambere açıklayınca peygamber bunun bir kısmını anlattı, bir kısmından vazgeçti." buyrulur. Peygamber bildirilenlerden bazılarını açıklamış bazılarını açıklamamıştır. Şayet Kur'an vahyi olsaydı, Peygamberin gelen vahyin bir kısmını bildirmekten vazgeçmesi mümkün olabilir miydi? Asla! (Maide, 67) Çünkü Peygamberin Kur'an vahyini tebliğ etmemesi düşünülemez. O halde burada söz konusu olan vahiy, 'gayri mevlut' olandır.

Bu kapıyı açarsak acaba yanlış mecralara kayılmaz mı? Diye endişe edilebilir. Oysa insan aklının yanlış yöne kanalize olmadığı konu mu vardır?! Hem iman sağlam olur ve Kur'an ve sahih sünnet etkenli olundu mu ortada sorun kalmaz! Hadissiz Kur'an yorumcularının namazı bile kaldırdığı bir dönemdeyiz! ('Modernist, tarihselcilik' adlı yazımıza bakılabilir.) Asıl tehlike hadissiz Müslümanlıkta!

Tasavvuf kitaplarında hadis, hadiste metin tenkidi ve yeni hadis usulü meselesi

“Hadisin muteber bir kitapta yer alması o hadisi tek başına güvenilir kılar mı? Tasavvufi kesimin bir kısmının Ruh’ul Beyan’da, İhya’da, Gunye’de geçen hadisleri sahih kabul etmesi ve bunu bir usul olarak belirlemeleri ne kadar ilmi olabilir? Hadisin muteber bir kitapta yer alması onu güvenilir yahut teknik tabirle söyleyelim, sahih kılmaz. Malum, bir hadisin sıhhati hangi kitapta olduğuna göre değil, sened ve metnine göre değerlendirilir. Tabii ki muteber kitap derken hadis kitapları dışındaki muteber bir alimin kitabını kastedilmektedir. Gazali’nin İhya’sında da geçse, İmam Rabbani’nin Mektubat’ında da geçse, hadis sahih değilse bu kitaplarda geçmesi o hadisi sahih kılmaz. Burada hemen akla “Bu büyük alimlerin kitaplarında böyle şeyler olur mu? Olursa onların büyüklüklerine, otorite oluşlarına gölge düşmez mi?” şeklinde sorular gelebilir. Elbette büyük alimlerin kitaplarında da hatalı şeyler olabilir. Olması, onların büyüklüklerine hanel getirmez. Çünkü onları büyük yapan şey naklettikleri o sahih olmayan hadisler değil, geliştirdikleri düşünceler ve İslam’a gönülden bağlılıkları ve mücadeleleridir. Zaten bazıları hadis ilminde uzman olmadıkları bilinmektedir. İmam-ı Gazali’nin ‘ihya’sı bu konuda en bilinen örnektir. Bu nedenle son baskılarda içerisindeki hadisler tek tek tahriç edilmiş, kaynakları belirlenmiştir. Muhaddislerin zayıf hadislerle amel meselesinde fezail (Faziletli ameller yani, hadis zayıf olsa da iyi şeylere yönlendiriyorsa onaylanır şekilde bu hadislerle yaklaşılması) konusunda kapıyı aralık tutmaları böyle bir soruna yol açmış olmalıdır. Kapı aralık tutulurken bazıları bunu ardına kadar da açabilmiştir. Dolayısıyla zayıf hadislerle ilgili iyi niyetli bir yaklaşım, hatta amel konusunda getirilen sınırlamalar bazı kimselerce pek dikkate alınmamıştır ne yazık ki! ‘Esas uzmanlık alanları hadis olmayan bazı alimlerimiz’ düşüncelerini teyid eden bu tür hadisleri naklederken onları araştırma imkanını bulamamış olabilirler. Bazen hadis diye bilinen sözler araştırıldığında geçmişte yaşamış büyük alim veya velilerin sözleri olduğu görülmektedir. Ama neticede hadisin kaynağını tespit edilemiyorsa o sözün dini anlamda hiç bir değeri kalmayacaktır! Müslüman zihni inşa etme noktasında, geçmişin bir döneminde problemleri görülmeyen bu tür hadisler sonraki dönemlerde sıkıntılara yol açabilmektedir. Ancak günümüz itibariyle söylersek (buna Osmanlı’nın son dönem tartışmaları da dahildir, nitekim sert tartışmalar o zaman başlamıştır) bu hadisler ve onlara dayalı inşa edilen dini konular ciddi sorunlara neden olmaktadır. Bu cihetle özellikle aslı olmayan veya uydurma olarak kabul edilen hadisler konusunda müsamaha gösterilmemesi gerekmektedir. Özellikle tasavvuf alanında rüya veya keşf yoluyla hadis doğrulama ve yüceltme durumları ile karşılaşmaktadır. Bilhassa İbn Arabi ekolüne mensup ehl-i tasavvuf, bilinçli olarak hadisleri kitaplarında kaydediyorlar, çünkü onlara göre hadisler rüyada doğrulanabilmektedir. Hatta daha ileri giderek bu metodun muhaddislerin metodundan daha sağlam olduğunu da ileri sürebilmektedirler. Zira muhaddisler ölümlerden, kendileri ise bizzat diriden ve kaynağından hadisi almaktadırlar! Bu, çok aşırı bir iddiadır. Bu ayrı bir konudur ancak ilmi açıdan böyle bir iddia kabul edilemez. Çünkü öznel tecrübeler araştırılmaz, kontrol edilemez, test edilemez ve kötü niyetli kullanımlara açık bir yönleri vardır. Peki, buna rağmen orta bir yol bulunamaz mı? Hadisçiler objektif bir delil olmadığı için bu tür yollarla hadis doğrulamanın mümkün olmadığını ifade ederler. Bu da isabetli bir yaklaşımdır. Çünkü hadisler ile din sabit olur. Fakat bu iki yaklaşım arasında bir orta yol bulmak da mümkündür. Rüya, ilham ve keşfin dindeki yeri bellidir. Bunlar, öznel, kişiseldir, ‘bağlayıcı değildir.’ Ama bunların, kişilerin hayatında önemli yeri vardır. Hadislerde ilhamın, rüyanın önemli hususiyetleri olduğu ifade edilir. O halde bir sufi rüyada Hz. Peygamber’le sohbet ettiğini veya ondan bir şeyler duyduğunu söylüyorsa ne yapılmalıdır? “Hz. Peygamber’den bu şekilde alınanlar öznel, kişiseldir ve bağlayıcı değildir. O kişiyi ilgilendiren, belki onun için çok değerli bilgilerdir fakat bu tür bilgiler mahkemede delil olmazlar. Dolayısıyla ‘rüyanın dinde yeri ne kadar ise hadis ilminde de yeri o kadardır.’ Sufi de bu durumu böyle algılamalıdır. Muteber alim veya velilerin kitaplarında geçen hadisleri

mutlak din kaynağı görmek doğru değildir. Dolayısıyla her zamanın ruhuna göre hareket etmek lazımdır.” (Prof. Yavuz Köktaş, Günümüz Hadis Problemleri) Belli dönemlerde bu tür rivayetler toplumda ciddi sorunlara belki sebep olmuyordu. Ancak zaman değişmiştir. Kaynaklarımızda geçen bilgileri değerlendirmeye tabi tutmadan aktarmak doğru değildir. Mesela, halef dediğimiz ehl-i sünnetin kelimeleri müteşabihati tevil etmiştir. Önceden böyle bir ihtiyaç ortaya çıkmamıştı. Ama sonradan başka din mensuplarıyla karşılaşmalar sonucu tevil etme durumu ortaya çıkmıştır. İşte bu, zamanın ruhudur. Bir hadisin senedi varsa, o senede göre muamele görmelidir. Hadisin senedi yoksa aslı yok demektir. Ulemamız geçmişte bu tür kitaplarda geçen hadislerin tahricini yapmış ve hadislerin sıhhatlerini ortaya koymuşlardır.

Günümüzde bazı kesimler muhaddislerin metin tenkidi yapmaksızın sadece isnadı (Hadisi rivayet eden/aktaran ravilerin güvenilirliğini) yeterli gördüğünü, bunun büyük hatalara yol açtığını savunmaktadırlar. Bu iddianın haklılık payı var mıdır? Muhaddislerimiz metin tenkidi konusunda esnek mi davranmışlardır?

“Geçmişte isnat tenkidi yapılmıştır, metin tenkidi ihmal edilmiştir.” söylemi oryantalist paradigmanın söylemidir. Dikkat edin, bugün ilmi araştırmalarımızda metin tenkidi yapmak başka bir şeydir -nitekim gerektiğinde biz de yapıyoruz- metin tenkidi yapmak veya ona yol açmak için “geçmişte isnat tenkidi yapılmıştır, metin tenkidi ihmal edilmiştir” söylemine sığınmak bambaşka bir şeydir. İşte bu oryantalist bir bakış açısıdır. Böyle oryantalist paradigmayı yansıtan başka argümanlar da vardır. Diyebiliriz ki, Müslümanlar ve oryantalistlerin hadis literatürüne yönelik farklı yaklaşımları; çalışmalarını ve iddialarını dayandırdıkları öncüller, tartışmasız kabul ettikleri temel önermeler ve inanç ilkelerinden kaynaklanmaktadır. Oryantalist paradigma neden aldattıcıdır? Bir kere eğer geçmişten bahsediyorsak muhaddislere haksızlık yapmamak lazımdır. Hadis ilminin tabiatına baktığımızda isnadın esas olduğunu görürüz. Bu, insan fitratıyla da uyum içindedir. Bir haber duyduğumuzda önce hemen metne yönelip tenkit yapmayız. Önce “bunu nakleden kim, bunu nakledeni tanıyor musunuz?” şeklinde sorular kalbe düşer. Kimden bu haberi aldın? Önce bu soruların peşine düşülür. Onun için isnat araştırması önceliklidir. Diğer taraftan önce metin tenkidi yapılırsa belki de pek çok bilginin zayı olmasına karşı karşıya kalınabilir. Metin tenkidi öyle bir şeydir ki, cazibesine kapılmamak mümkün değil. Belki böyle bir anlayış hakim olsaydı rivayet asrında her ravi duyduğu şeyi “kendi aklınca veya kendi kapasitesince tenkide” tabi tutacak, sonra da onu nakletmekten vazgeçecekti. Böyle yapıldığında neredeyse hadislerin çoğunun zayı olabileceğini rahatlıkla düşünebilir! Çünkü her ravinin kendi anlayışı olacak ve hadisi reddedebilecektir! Nitekim günümüzde hadisleri Kur’an’a arz etme modası böyle bir sonuç vermektedir. Her aklına esen, hadisi Kur’an’a aykırı görüyor, sonra da ‘bu hadis uydurmadır veya akla aykırıdır.’ diyerek bir hüküm veriyor. Biraz araştırıldığında işin aslının öyle olmadığı aslında görülmektedir. O halde insanların öznel yanları ve aceleci yapıları onları ilmi olmaktan uzaklaştırabilmektedir. İyi ki, rivayet asrının alimleri bugünkü gibi kendi özel anlayışlarıyla meseleye yaklaşmamışlardır! Tabii bütün bunlar metin tenkidi yapılmayacağını göstermez. Metin tenkidi yapmak için de çağdaş söylemlere de ihtiyacımız yoktur. Tarihimizde bunlar vardır. Mesele bunu tekrar işleme sokabilmektir. En basitinden şu kurala bakalım: “Bir senedin sahih olması metnin de sahih olduğu anlamına gelmez.” Aslında bu kural “sahi hadis” tanımının içinde vardır. Ne diyor tanım? “Adalet-zapt sahibi ravilerin muttasıl senetle şaz ve illetli olmaksızın naklettikleri hadis.” İlk üçü ravi ve sened eksensiz şarttır. Son ikisi ise hem sened ve hem de metin eksensizdir. Ravi ve senedi öncelemesi itibarıyla tanım, hadis tarihi ve gerçeklerle uyum içindedir. Bu tanımdan şunu çıkarırız: Demek ki, metin de ihmal edilmemiştir. Şaz ve illet gerçeği bunun göstergesidir. Özellikle illet (sorun, hata) bahsi metin tenkidi için ufuk açıcı bir metottur. İşte bu illet gerçeği, hadis metnini her açıdan eleştiriye açık hale getirebilmektedir. Onun için de “mesele, yeni tanım veya usul arayışı olmamalıdır.” Bu,

enerjimizi boşuna harcamak anlamına gelir. Var olan tanım veya usulü pratize etmeli, işletmelidir. İlet bahsi derin bir konudur. Kur'an'a, akla, sahih sünnete, tarihe, bilime aykırılık vs. hepsi illet bahsinin içine dahildir. Sika olanın (güvenilir ravinin) naklettiği bir hadis Kur'an'a aykırı ise şöyle denmesi gerekir: Bu hadis illetlidir. İleti/sorunu Kur'an'a aykırı olmaktır. İlet meselesinin nasıl uygulandığını tarihten bir örnekle görelim: “Ümmetim rahmete mazhar olmuş bir ümmettir; onlara ahirette azap yoktur. Kıyamet günü her bir Müslümana, Yahudilerden ve Hristiyanlardan bir kişi verilecek ve ona ‘Ey Müslüman bu senin ateşten kurtuluşunun fidyesidir.’ denilecektir.” (İbn Hanbel, Müsned, IV, 408; Ebu Davud, Fiten, 7; İbn Mace, Zühd, 34) Buhari'nin değerlendirmesi şöyledir: “Hz. Peygamber'den şefaate ilgili nakledilen haberler ve bir topluluğun azap gördükten sonra cehennemden çıkacağına dair hadisler daha çoktur ve daha açıktır.” (Buhari, Tarihu'l-Kebir, I/39) Görüldüğü gibi Buhari, hadiste bir illet tespit etmiştir. Bu illet, icmaya (Genel görüşe, kanaate) aykırıdır. Bu ise tam bir metin tenkididir. Şunu da belirtmelidir ki, metin tenkidi yapmak illa da o hadislere uydurma demek değildir. Günümüzde ise metin tenkidi adı altında pespaye tenkitler yapılmaktadır. Mesela, “Dehre/zamana sövmeyiniz, zira Allah dehrdir.” (Müslim, Elfaz mine'l-Edeb, 5) hadisi tenkit edilir. Neden? Çünkü hadis, ‘Allah’a dehr, yani zaman’ demiş oluyor. Bu açık küfürdür. Sahih-i Buhari’de geçen bir hadis de aynı noktaya işaret edilmektedir: “Vay şu dehrin mahrumiyet ve hüsrânına’ demeyiniz. Çünkü Allah dehrdir.” (Buhari, Edeb, 101; İbn Hanbel, Müsned, II/259) Aynı konuda Buhari'nin rivayet ettiği bir başka hadis de şu mealdedir: “Allah’u Teâlâ buyuruyor ki: “Ademoğlu dehre söverek bana eziyet verir. Halbuki ben dehrim. Her şey Benim elimdedir. Geceyi ve gündüzü ben idare ederim.” (Buhari, Tefsir, 45) Yine bir kutsi hadiste: “Allah buyuruyor ki: “Ademoğlu dehre söver, Halbuki ben dehrim. Geceyi ve gündüzü ben idare ederim.” (Buhari, Edeb, 101) Araplar ölüm, malın telef olması gibi başa gelen musibetlerden dolayı “Vay şu dehrin acısına, zararına!” derlerdi. Bunun üzerine Hz. Peygamber “Dehre sövmeyiniz.” buyurmuştur. Yani başa gelen olayların failine sövmeyiniz. Siz faile söverseniz Allah’a sövmüş olursunuz. Çünkü fail odur. (Müslim, el-Minhac, XV/6) Cenab-ı Hakın ‘Ben zamanım’ demesi, ‘Ben zamanın sahibiyim’ anlamındadır. Mesele tamamı ile budur! “Hadislerin senet ve metin olarak eleştiriye ihtiyaç olduğu, Hz. Ayşe başta olmak üzere çoğu sahabe ve tabiin'in anlaştığı bir noktadır. Buhari'nin sahibi bile, yüz binlerce hadisi eleyerek kitabını yazılmıştır.” (Ahmet Bayraktar, Ateizmus 1, s. 19)

Hadisin kaynaklık değerinden şüphe etmeyen ama mevcut hadis sisteminin işlevsel olmadığından hareketle yeni bir hadis usulü ve tenkit sistemi benimsenmesi gerektiğini iddia eden bir kesim vardır. Ama aslında yeni bir usul gerekli değildir. İki açıdan. Birincisi; hadis ilminin tabiatı buna müsait değildir. Hadis ilmi, geleneksel/tarihsel bir ilimdir. Usul inşası için verilere ihtiyacımız vardır. Bu verilerin de hepsi tarihtedir. Bugün ancak bu verilerin kontrolünü yapabilir, tutarlılığını test edebiliriz. Mesela ravileri yeniden tanıyacak, tanıtacak halimiz yoktur. İkinci olarak yeni bir usul ifadesi beylik bir ifadedir. Belki usul içerisinde bir yenilik yapmak mümkün, ancak usulün kendini yenilemek mümkün değildir. Gereksizdir ve enerjiyi boşa harcamaktır. Hadis usulü masa başında yazılmamıştır. Hadis usulü, sahada yazılmıştır. Pratikte doğrularak ortaya çıkmıştır. Şimdi elimizde böyle bir hadis usulü var. Bunun yerine neyi koyacağız ki? Mecburen tarihte ortaya çıkmış verileri dikkate alacağız, onlara dayanacağız, hazıra konacağız ama bir taraftan da yeni bir usulden bahsedeceğiz. Bu gerçekçi değildir. Bugün sil baştan bir usul yazma düşüncesi, masa başı düşüncesidir. Bizim yeni bir usule ihtiyacımız yoktur, ama var olan usulü işletmeye ihtiyacımız vardır. Tanımların yeterli olup olmadığını anlamak için ihtiyaçları karşılayıp karşılamadığına bakılmalıdır. Sahih hadisin tanımından beklenen nedir? Bir hadisin Hz. Peygamber’e ait olup olmadığını tespit etmek. Sahih hadisin tanımındaki ilk iki ilke ravilerle, üçüncüsü senetle, dört ve beşincisi hem senet hem de metinle ilgilidir. Sorulması gereken asıl soru şu olmalıdır: Geleneksel tanım hangi ihtiyacımızı karşılamıyor ki yeni bir tanıma teşebbüs edelim? Burada ilk söylenebilecek şey geleneksel tanımın metin tenkidini ihtiva etmediği veya yeterince içermediğidir. Oysa

yukarıdaki izahlara bakıldığında sahih hadisin tanımı içinde metin tenkidi zaten bulunmaktadır. Onu görünür kılmak bizim meselemiz olmalıdır. Dolayısıyla sahih hadisin yeni bir tanımını yapmaktansa mevcut ilkeleri işletmek daha mantıklı bir yoldur. O zaman sorun tanımda değil, pratiktedir.” (Prof. Dr. Yavuz Köktaş, Yolda olabilmek, Yolda kalabilmek, s. 333-347)

Unutulan ve farz olan üç sünnet

İnananlar kardeştir: "Mü'minler ancak kardeşirler." (Hucurat, 10) "Hiçbiriniz kendi nefsiniz için arzu ettiğinizi kardeşiniz için etmedikçe iman etmiş olmaz" (Buhari, imân, 7; Müslim, İman, 71-72; Tirmizi, Kıyame 59; Nesai, İman, 19, 33) "Müminleri kendi aralarındaki merhametleşmelerinde, sevmelerinde, yardımlaşmalarında bir vücut gibi görürsün. Ki vücudun bir organı ağrırsa, vücudunun kalan kısmı uykusuzluk ve humma ile o organ için birbirini çağırır." (Buhari, salat, 88, Mezalim, 5; Müslim, birr, 65; Tirmizî, birr, 18; Nesai, zekat, 67) "Sizler iman etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş olmazsınız. " (Müslim, îman 93-94; Tirmizî, Et'ime 45, Kıyamet 56; İbni Mace, Mukaddime 9, Edeb 11) "Müslüman, Müslüman'ın kardeşidir. Ona zulmetmez, haksızlık yapmaz, onu düşmana teslim etmez. Müslüman kardeşinin ihtiyacını gideren kimsenin Allah da ihtiyacını giderir. Kim bir Müslüman'dan bir sıkıntıyı giderirse, Allah Teâlâ o kimsenin kıyamet günündeki sıkıntılarında birini giderir. Kim bir Müslüman'ın ayıp ve kusurunu örterse, Allah'ı Teâlâ da o kimsenin ayıp ve kusurunu örter." (Buhari, Mezâlim 3; Müslim, Birr 58; Ebu Davud, Edeb 38, 60; Tirmizi, Hudud 3, Birr 19; İbni Mace, Mukaddime, 17)

Ahlak: "Sen elbette yüce bir ahlak üzeresin." (Kalem, 4) "Ben, ancak güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim." (Muvatta, Husnü'l Halk, 8; Müsned, II/381) "Müminlerin iman bakımından en kamil/olgun olanı; ahlakı güzel olan ve ailesine nazik davranandır." (Buhari, Edeb, 39; Nesai, İşretü'n-Nisa, 229; Tirmizi, iman hadis no: 2612); "Mizana -Teraziye- konan ameller arasında güzel ahlaktan daha ağır gelecek hiç bir şey yoktur. İnsan güzel ahlakı sayesinde, oruç tutup namaz kılan kimseler derecesine yükselir." (Tirmizi, Birr, 62) "Müslüman, Müslümanların onun elinden ve dilinden emin oldukları kimsedir." (Müslim, İman, 14) Ahlaka, emanet, adalet, istişare gibi birçok özellik de eklenebilir!

'OKU'mak: "İlim öğrenmek için gayret sarf etmek, kadın erkek her Müslümana farzdır." (İbn Mace, Mukaddime,17) "Ya öğreten, ya öğrenen ya dinleyen ya da ilmi seven ol, beşincisi olma (yani bunların dışında kalma) helak olursun" (Heysemi, Mecmeu'z-Zevaid ve Menbeu'l Fevaid, I/122) Devamı Kur'an ve ilim adlı yazımızda!

Sünnet olmadan yapılamayacak şeylerden bazıları

Namazın ne olduğu, vakit sayısı, kılınış şekli, rüku ve secde sayı biçimi, vitir, bayram, cenaze namazlarının şekli ve tekbir sayısı, cuma namazının rekat sayısı, hutbe okunması, hac ibadetinin erkan, esrar ve sırları, hangi cins malların zekata tabii olacağı ve bunlardan ne miktar verileceği, cihad ve harp hukuku, anlaşma ve sözleşmelerle ilgili esaslar, faiz sayılan ve sayılmayan şeyler, selemin şartları, toprak ve arazi hukuku ile ilgili hükümler, orucu bozan-bozmayan şeyler, Mecusi ve Sabii'den de cizye alınması meselesi, alışverişte, ticari şirketlerde caiz olan ve olmayan durumlar, şufa ile ilgili kurallar, hayız gören kadınların namaz ve oruç meselesi, evlilikte süt kardeşliğinin haramlığı ve şartları, iki kız kardeşi aynı anda nikahlanamamak ve evlendiği kadının halasını ve teyzesini alamamakla ilgili durumlar, kocası ölen kadının iddetini nerede, nasıl bekleyeceği, mehrin taban miktarının tespiti vd.

Resulullah efendimizin haram kıldığı bazı örnekler: Resulullah (sav) bir erkeğin bir kadını halası veya teyzesi ile aynı nikahta birleştirmesini; Köpek dişli yırtıcı hayvanlarla pençeli kuşların etlerinin yenmesini; kadınlarla halvet halinde olunmasını; kafiye benzemeyi; kadınlarla

tokalaşmayı; erkeklere İpek giymeyi ve altın takınmayı; kadınların güzel koku sürünerek erkeklerin arasına katılmasını; kadının erkeğe erkeğin kadına benzemesini yasaklamıştır. Resulullah, eşek etinin haram olduğunu söylemiş, kadınların özel hallerinde namaz kılmayıp oruç tutmaması ve sonradan da sadece orucu kaza etmesini emretmiş, muta nikahını haram kılmış, dövme yaptırılmayı lanetlik bir iş olarak ifade etmiş, faiz alana verene, yazana ve şahidine ve içki içene, sunana, satana, satın alana, sıktırana, sıkana, taşıyana ve taşıtana lanet etmiştir.

Mevzu hadis

Hadis diye uydurulan sözlerdir. (DİA, Mevzu maddesi) Mevzu Hadisleri Tanıma Yolları: Hadis uydurmanın itirafı, haberlerin sözünde veya manasında bozukluk bulunması, eldeki mevcut güvenilir hadis kaynaklarında bulunmaması, birçok insanın görmesi gereken bir hadiseyi bir kişinin gördüğünü iddia etmesi, Kur'an'a ve sahih sünnete muhalif olması, akıl, his ve müşahedeye, tarihi olaylara aykırı olması. Mesela, "Size benim hadisim olarak rivayet edilen doğru bir sözü duyduğunuz zaman onu ben söylesem de söylemesem de kabul ediniz." Bu uydurma sözü, "Her kim benim söylemediğim bir sözü bile bana isnat ederse cehennemdeki yerini hazırlasın" (Buhari, İlim, 38; Müslim, Hadis no: 4; Darimi, Sünen hadis no: 594; İmam Ahmed, Müsned hadis no: 9146) mütevatir hadisiyle bağdaştırmak mümkün değildir. Nitekim Acluni, 'sahih değildir, aşırı derecede zayıf hatta uydurmadır'; Darekutni, 'çok zayıf'; el-Ukayli, 'Sahih bir isnadı yoktur.' (Keşfu'l-Hafa, 1/86, No: 220 Darekutni, es-Sünen, V/371-372, No: 4474; el-Ukayli, ed-Duafa, I/32; İbnu'l-Cevzi, Mevzuat, I/420; Sehabi, Makasit, s. 56, No: 59; Ayrıca bk. Kandemir, Mevzu Hadisler, s. 175) hükmünü vermişlerdir. "Nuhun gemisi Kabe'yi yedi defa tavaf ederek 'makam'ın arkasında iki rekat namaz kıldı." (Abdurrezzâk es-Sana'ni, el-Musannef, V/93) uydurmasının (Mustafa es-Sibai, es-Sünne ve mekane'tuhâ fi't-teşri'i'l-İslami, s. 98; A. Aydınlı, Hadiste Tespit Yöntemi, s. 95) normal akıl ve sağlam bir mantıkla bağdaştırılması mümkün değildir. Ufeyr ibnu Ma'dan: "Ömer ibnu Musa Humus'a geldiği zaman mescide giderek etrafını sardık. O ikide bir: "Salih bir şeyhten şöyle duydum" diyerek rivayette bulunuyordu. Bunu o kadar tekrarladı ki, dayanamayarak: "Bu salih şeyhiniz kimdir? Adını söyleyin de öğrenelim" dedim. Şeyhinin Halid ibnu Ma'dan olduğunu öğrenince: "Onunla nerede ve ne zaman görüştünüz?" diye sordum. 726'de Ermeniyeye gazasında görüştüklerini söylemesi üzerine şöyle dedim: "Ey şeyhim! Allah'tan kork, Halid ibnu Ma'dan 722'de vefat etti. Sen ise ölümünden dört sene sonra onunla görüştüğünü iddia ediyorsun! Üstelik o, hiçbir zaman Ermeniyeye'de savaşmamıştır." (Prof. Dr. Nihat yatkin, Hadis Usulü IV Yaygın (Müştehir) ve Uydurma Haberler, s. 317)

Hangi Konudaki Hadisler Mevzu Olabilir? Senenin veya haftanın belirli gün ve gecelerinde kılınması tavsiye edilen namazlar, belirli tarihlerde bazı hadiselerin cereyan edeceğini haber veren hadisler, kıyamet alametlerinin belirli aylarda zuhur edeceğini açıklayan hadisler, Türkleri, Habeşlileri, Sudanlıları zemmeden hadisler, Ebu Hanife ve İmam Şafii'nin adlarını anarak medh veya zemmeden (Öven veya yeren) hadisler, Mürcie, Cehmiyye, Kaderiyye ve Eş'ariyye mezheplerinden bahseden hadisler, İskenderiyye, Dimyat, Basra, Bağdat, Kazvin, Ürdün, Abadan, Cidde, Askalan, Nusaybin, Antakya, Horasan, Talkan, Merv, Buhara, Semerkant, Herat, Fas gibi şehir ve memleketleri öven veya yeren hadisler, Peygamberlerin veya diğer büyük zevatın kabirleri hakkında ileri sürülen hadisler, Hızır ve İlyas'ın hayatlarından bahseden hadisler, Aşura gününün faziletlerinden ve o gün sürmelenmekten, süslenmek veya hüzünlenmekten, namaz kılmak, infak etmek ve aşura çorbası pişirmekten bahseden hadisler, mercimek, pirinç, bakla, patlıcan, portakal, üzüm, pırasa, karpuz, ceviz, peynir ve helva gibi yiyecek maddeleri ve gül, nergis, menekşe gibi çiçekler ve bitkiler hakkındaki hadisler, sokakta yemek yemeği ve eti bıçakla kesmeyi yasaklayan ve etin faziletinden bahseden hadisler, Kur'an-ı Kerim surelerinin faziletleri hakkındaki hadislerin çoğu uydurmadır. Suyuti'nin beyanına göre hakkında hadis olan sureler şunlardır: Fatiha, Bakara, Ali İmran, Nisa, Maide, En'am, A'raf, Tevbe, Kehf, Yasin, Duhan, Mülk, Zelzele, Nasr, Kafirun, İhlas ve Muavezeteyn. (Suyuti, Tedribu'r-Ravi, II/290) İmanın artıp eksilmesi hakkındaki

hadislerin çoğu uydurmadır. Akıl hakkındaki hadisler uydurmadır. Evladı kötöleyen hadislerin tamamı uydurmadır. Bekarlığı öven hadisler uydurmadır. Beyaz horozu öven hadisler uydurmadır. Akik taşından yapılmış yüzük takmanın fazileti hakkındaki hadisler uydurmadır. Ticareti kötöleyen ve malın fitne olduğundan bahseden hadisler uydurmadır. Meşhur muhaddislerin meydana getirdiği bir sened zinciriyle Hz. Peygamber'den veya Hızır'dan söz eden, Hasanu'l-Basri, İmam Caferi Sadık gibi büyük zatlardan rivayet edilen haberin sonunda bazen "bundan şüphe eden kimse kafir olur" şeklinde bir açıklama olursa bu tür nakiller de uydurmadır. Bu konuda, 'Mevzu hadisler' adlı yazımıza da bakılabilir.

Metni sorunlu gözükten bazı hadislerin tevili

"Rabbimiz baldırını açacak, her mümin erkek ve kadın ona secde edecektir. Ancak, dünyada iken gösteriş olsun ve desinler diye secde edenler o gün secde edemeyeceklerdir. Secde etmeye çalışacaklar fakat sırtları tek bir parça haline gelecek ve secdeye eğilemeyeceklerdir. (Buhari, K. Tefsir el-Kur'an, Sure: 68, bab: 2 K. et-Tevhid, bab: 24 / Müslim, K. el-İman, bab: 302, Hadis No: 183; Fethul Bari, X/116 - 117) "O gün Baldırın açılacağı! (bütün çıplaklığı ile gerçeğin ortaya çıkacağı) ve secdeye davet edilecekleri gün, (secde) edemezler." (Kalem, 42) ayeti bize aslında bu kelimenin mecaz anlamda kullanıldığını ispat etmektedir ki, İkrime, Katade, Said b. Cubeyr, Mucahid ve Abdullah b. Abbas da ayeti mecaz anlamışlardır. Ayrıca özel olarak 'Peygambere kanıtlamak için (baldır açma)' diye bir ifade hadiste yoktur. Aksi durum zaten Allah'a insani bir özellik izafe etmek olur ki, bu ayetlere zıt bir durum olur: Şura 11: "Onun benzeri hiçbir şey yoktur." Yunus 10: "Sübhaneke Allahümme" (Allah'ım, Seni noksan sıfatlardan tenzih eder, kemal sıfatlar ile tavsif ederim.) Öyle ise, "baldırını açmaktan" maksat nedir? Alimler bunu, "bütün hakikatlerin çırıl çıplak ortaya çıkması (sebebiyle) hesap ve cezanın bütün şiddet ve dehşetiyle hüküm sürmesi" şeklinde anlamışlardır. Nitekim hadis de, bu konudan bahsetmektedir. Zaten Araplarda bu mecazı çok kullanırlar. Mesela, "Savaş baldırını açmak." diye bir deyim kullanırlar ki, bu ifade ile "savaşın çok kızıştığı" manasını kastederler.

"Ölü ailesinin kendisi için ağlamasından dolayı azaba uğratılır." Hz Ömer'den rivayete göre, Peygamber (sav) şöyle buyurdu: "Ölen kimse yakınlarının kendisi için ağlamalarından dolayı azap görür." (Buhari, Cenaiz: 45; Ebû Davud, Cenaiz: 29) Abdullah b. Ömer şöyle diyor: "Ölen kimse dirilerin ağlamasıyla azap görür." Bunun üzerine Aişe şöyle demiştir: Allah, Ebu Abdurrahman'ı bağışlasın, yalan söylememiş fakat unutmuş veya hata etmiştir." Olay şöyledir: "Rasulullah (sav), bir Yahudi topluluğuna uğramış, onlar ölen bir kimse için ağlıyorlarmış. Rasulullah (sav) onlar için "Onlar şu ölüye ağlıyorlar halbuki o azap görüyor." buyurmuştur. (Ebu Davud, Cenaiz: 29; Muvatta, Cenaiz: 12) Yoksa "Doğrusu hiçbir günahkar bir başkasının günah yükünü yüklenmez." (Necm, 8)

Dünya balığın üzerindedir. Balık başını sallayınca depremler olur. (İbni Kesir) İbni Kesir bir hadis değil tefsir kitabıdır. İbni Kesir bu rivayeti aktardıktan sonra bu tür haberlerin 'uydurma-israiliyat' olduğunu da belirtmiştir. (Tefsir, V/385; I/18) Tıpkı İbni Kesir gibi İbni Atıyye de rivayetleri eserine aldıktan sonra, 'Bunların zayıf haberler olduğunu, mevcut senedlerle bunları ispata imkan olmadığını' söyler. (El-Muharrar, IV. varak 49b.)

"Yeryüzü öküz ve balığın sırtındadır. Balık sallanınca depremler olur." (Hâkim, Müstedrek, IV/636; el-Munziri, et-Terğib ve't-Terhib, IV/257; İbn-i Kesir Tefsiri, II/29 68/1'in açıklamaları) Uydurma bir İsrailiyat olduğunda alimler hemfikirdir: İbni Kayyim el-Cevzi (el-Menaru'l-Münif, 78); İbni Kesir (Tefsir, V/385); Ali el-Kari (Esraru'l-Merfua, 430); Hakim (Müstedrek, Beyrut, 1411/1990, IV/636); İbni Atıyye (Muharrav, IV/49) İmam Ahmed'in 'Kitabu'l-İlel ve Maü'rifeti'r-Rical'inde, İbn Hibban'ın 'Kitabu'l-Mecruh'ininde de hadis sorunlu; Hadisin senedinde bulunan ravi Sa'id b. Sinan için ise ez-Zehebi'nin Mizanu'l-

İ'tidal'inde (III/143) Buhari'nin 'Münkeru'l-hadistir' ve Nesai'nin 'Metruktur' dedikleri kayıtlıdır. Zehebi, benzer bir hadisin de uydurma olduğunu belirtmiştir. Benzer başka bir rivayet için Heysemi (Mecmuu'z-Zevaid, VII/131) hadisi rivayet edenler arasında bulunan Abdullah bin Ahmed'in zayıf bir ravi olduğunu belirtmiştir.

İddia: Buhari bile binlerce hadis arasından seçerek oluşturduğu kitabında bu hadis var mı? En güvenilir hadis kitabı böyle ise hadislere güvenilebilir mi? Hadis: "Yeryüzü balığın sırtındadır. Cennete girecekler ilk olarak bu balığın ciğerinden yiyecektir." (Buhari III/51) Bu paylaşımında iki ayrı rivayet tek (hadis değil) "haber" olarak aktarılmaktadır! Ayrıca Buhari 3/1'de böyle bir hadis yoktur! Buhari, Rikak 44; Müslim, Münafikun 30'da "Müminlere balık ve öküzün ciğerinden yedirilmesinden" bahsedilir! Yani "Dünyanın öküzle balığın üstünde" olduğunu söyleyen rivayet hadis değildir ve Buhari'de de hiç geçmez! Aksine ravilerden Sa'id b. Sinan için Buhari, 'Münkeru'l-hadis' (güvenilir raviye muhalif rivayet eden zayıf ravi) der. 'Yeryüzü balığın sırtındadır' rivayeti İbni Kesir'de geçer ama israiliyat kaydını da yine bizzat İbni Kesir düşer. Görüldüğü gibi iddiaları azıcık araştırınca gerçekler çok farklı çıkmaktadır!

"Uğursuzluk üç şeyde vardır: Kadında, evde ve atta." (Buhari, Cihad, 47, Tıb, 54, Nikah, 17; Müslim, Selam, 119) Halbuki "İslam'da taşe'um (uğursuz sayma, kötüye yorma) yoktur. (Buhari, Tıb, 54 ; İbn Hacer el Askalani; Fethul Bari (Sahih-i Buhari şerhi); Bab Tıb, II/ 489) Diğer bir hadiste ise: "Eşya da uğursuzluk yoktur, safer ayında uğursuzluk yoktur, baykuşun ötmesinde bir uğursuzluk yoktur." (Müslim, Selam, 102) buyrulmaktadır. Peygamber (sav) bir hadis-i şerifinde, "İslam'da taşe'um (uğursuz sayma, kötüye yorma) yoktur; en iyisi tefe'uldur (iyiye yormadır)" (Buhari, Tıb, 54) buyurarak, bu zararlı anlayışın İslam'da bulunmadığını ifade etmiştir. Ahmed b. Hanbel'in rivayet ettiği gibi: "Şu üç husus Ademoğlunun mutluluğundandır: Saliha bir kadın, uygun bir mesken ve uygun bir binek. Şu üç husus da Ademoğlunun bedbahtlığındandır: Kötü kadın, kötü mesken ve kötü binek." (Müsned, I/168)

192

Peygamber savaşta kadınların ve çocukların öldürülmesinde bir sakınca olmadığını söyledi. Enes'in bildirdiğine göre Rasulullah (sav) savaşa giden askerlerine hitaben şöyle buyurdu: "Allah'ın adıyla, Allah'ın inayetiyle ve Rasulullah'ın dini üzere (cihad etmek üzere) yürüyün. Sakın piri fani yaşlıları, çocukları, kadınları öldürmeyin. Ganimetten bir şey çalmayın, ganimetlerinizi toplayıp uygun bir şekilde muhafaza edin. İyi davranış sergileyin, şüphesiz Allah iyi, güzel davrananları sever." (Ebu Davud, Cihad, 90; Neylu'l-Evtar, VII/246) Aynı zamanda mecburiyet durumlarında yani gece baskınlarında bunların istemeden de öldürülmesi sonucunda bir sakınca olmadığı bildirilmiştir. (Buhari, Cihad, 146; Muslim, Cihad, 26/h.no: 1745) İmam Nevevi ve İbn Hacer'e göre burada Efendimiz, "kadın ve çocukların kasten direk öldürülmesi olayından" değil, "müşrik erkeklere atılan (ok-mızrak gibi) silahların yanlışlıkla/bir kasıt olmaksızın onlara isabet etmesi kastetmiştir. Yoksa Hz. Peygamber kadın ve çocukların öldürülmesini kesin olarak yasaklamıştır. (Buhari, Cihad,147,148; Müslim, cihad, 24, 25/h. No: 1744; Ebu Davud, cihad, 121; Tirmizi, Seyr, 9; İbn Mace, cihad, 30; Darimi, Seyr, 25; Ahmed b. Hanbel, II/122,123) Bu hadislere dayanan dört mezhebin ittifakıyla, bizzat savaşa katılmayan kafirlerin kadın ve çocuklarının öldürülmesi caiz değildir. (Vehbe Zuhayli, el-Fıkhu'l-İslami, VI/421-423) İmam Malik ve Evzai'ye göre, düşman kadın ve çocukları önlerine koyup onları bir zirh olarak kullansalar bile öldürülemezler! (İbn Hacer, Fethu'l-Bari, 6/147)

"Bir kimse önüne hayvan semerinin önündeki veya arkasındaki tahta kadar da olsa bir şeyi koymaksızın namaz kılsa önünden geçen siyah köpek, kadın ve eşek onun namazını keserek bozar." Ebu Zer'e sordum; "Kara köpeğin kırmızı ve beyaz köpekten farkı nedir?" Dedi ki: "Ey kardeşimin oğlu benim Rasulullaha sorduğum şeyi sende bana sordun, "siyah köpek şeytandır." buyurdular. (Nesai, Kible: 7; Ebu Davud, Salat: 113; Darimi, Salat: 43; Tirmizi, Salat: 253) Hz. Aişe'nin yanında namaz kılanın önünden geçen köpek, merkep ve kadının namazı bozacağından bahsedilir. Bunun üzerine o şöyle dedi: "Bizi merkep ve köpeğe mi benzettiniz?! Allah'a andolsun ki ben, kible

ile Peygamber arasında yatarken, onun bana doğru namaz kıldığını gördüm. Bazen bir ihtiyacım hasıl olurdu. Ona karşı oturup, Allah Rasulünü rahatsız etmek istemezdim. Bu yüzden ayak ucu tarafından yavaşça sıyrılıp çıkardım." (İbn Hacer el Askalani, Fethu'l-Bari, 514) Ahmed bin Hanbel şöyle demiştir: "Namaz kılanın önünden siyah köpeğin geçmesi namazı bozar. Merkebin veya kadının geçmesi ise tartışmalıdır." (Askalani; Fethul Bari, Bab Namaz, II/147-148)

"İçki içmede beşinci kez ısrar edenleri öldürün." Muaviye b. Ebi Sufyan demiştir ki: Rasulullah (sav): "İçki içtikleri zaman onlara dayak atınız. Sonra yine içerlerse dövünüz, sonra tekrar içerlerse, yine dövünüz, sonra yine içerlerse öldürünüz." buyurdu. (Tirmizi, Hudud 15; İbn Mace, Hudud 17; Nesai, Eşribe 42; Ebu Davud, Hadler, 36) Hattabi şöyle demektedir: "Bazen emir cezayı vaad (ceza ile tehdit) şeklinde olur. Onunla bu işin olunması amaçlanmaz. Onunla ancak bir işten 'sakındırmak' kastedilir." Bu metot Kur'an'da da kullanılır. "Kur'an'ın önemli eğitim yöntemlerinden birisi, korkutma yoluyla kötülüklerden vazgeçirmektir. Müjde verme, teşvik etme ve yöntemlerini istediği gibi korkutma yöntemini de kullanmaktadır." (Abdülcélil Candan, Kur'an okurken zihne takılan ayetler, s. 490) Zaten Efendimiz de 4. kez sarhoş getirilen kişiyi öldürmemiştir. (Ebu Davud, Hudud, 35-37) Hatta sarhoş yakalanana, "Allah seni rüsvay etsin!" diyenlere Efendimiz: 'Böyle söylemeyiniz, ona karşı şeytana yardım etmeyiniz.' buyurmuştur." (Buhari, Hudud, 4; Müslim, Hudud, 35; Ebu Davud, 35, 36; Tirmizi, Hudud, 14, 15)

"Rasulullah buyurdular ki: "Kim keleri ilk darbede öldürürse ona yüz sevap yazılır. İkinci vuruşta öldürürse daha az kazanır. Üçüncü vuruşta ise bundan da az sevap kazanır." (Muslim, Selam 147 (2240); Ebu Davud Edeb 75 (5263 5264); Tirmizi Ahkam 1 (1482); Tirmizi, Sayd, 13. bab) Alimler kertenkelenin eziyet verici haşerattan sayıldığında ittifak etmişlerdir. Peygamber (sav)'in onun öldürülmesini emir buyurması bundandır. Bir vuruşta öldürmenin çok sevaplı, ikinci vuruşta öldürmenin ondan daha az sevaplı olması bu hususta dikkat göstermeye teşvik içindir. Böylece zararlı hayvan acı çekmez.

193

"Eğer İsrail oğulları olmayaydı et kokmayacaktı." (Buhari, Kitabu'l Enbiya, 8 ; Fethu'l Bari, Kitabu'l Enbiya, 3330, VII/11-15) Bakara, 57. ayetinde işaret olunduğu üzere İsrail oğulları kırk yıl çölde gökten inen 'menn ve selva' adlı yemeklerle geçinmişlerdi. Bu iki gıdadan her gün yetecek kadar almaya ve taze taze yemeye izinli idiler. Fazla almaktan men edilmişlerdi. Fakat hırslı davranan bu millet yasak zıttına bildircin etini saklamaya başlamışlar ve eti kokutmuşlardır. Hadiste bundan bahsetmekte ve yaptıkları hata üzerinden dünyaya olan hırsları eleştirilmektedir. Benzer örnekler için 'Te'vilu Muhtelifu'l-Hadis' adlı yazımıza da bakılabilir!

İslam düşüncesinde sünnet ve yeni bir usul denemesi

İslam'ın temel kaynakların Kur'an ve Sünnet olduğu kuşkusuzdur. Yeni metot için klasik yöntemlerden gerekli görülen unsurlar alınmakla birlikte, onlara ilaveten sosyal bilimler alanındaki çağdaş gelişmelerden de yararlanmak gereklidir.

Değişen şart ve ihtiyaçlara uygun olarak nasıl her asırda Kur'an yeniden yorumlanmış, yeni yeni tefsirler yazılmışsa, aynı şekilde sünnetin de yeniden yorumlanması gerekir. Fakat maalesef bugün, çağdaş bir şerh olma iddiasıyla yazılmış olan hadis yorumlarının ve şerhlerinin büyük çoğunluğu, geçmiş yorumların tekrarı olmaktan öteye gidememektedir. Yine hadis/sünnet eğitimine baktığımızda, genelde verilen hadis eğitiminin pek çoğu öğrenciler açısından günlük hayatta uygulanma imkanı bulunmayan bilgilerdir. Yani 'sünnet ve siret' yaşanması gereken bir olgu olarak değil de, bilinmesi gereken bir malumat olarak algılanmaktadır.

Klasik Sünnet tanımlarının Değerlendirilmesi ve Yeni Bir Sünnet Tanımı Denemesi

Günümüzde Müslümanlar -gelenekçi olsun, modernist olsun- tekrar Kur'an'a dönmek gerektiği konusunda hemen hemen fikir birliği etmiş durumdadır. Sünnet konusunda yapılan çalışmalar ise ya sünnet konusundaki bazı tenkitlere karşı onu savunma amacına, ya da bazı İslami meselelerin hadisler ışığında ele alınması amacına yöneliktir. Bu çalışmalar kesinlikle yararlı ise de asıl önemli olan "14 asırlık birikimimizi gözden geçirmek, değerlendirmek ve bu değerlendirmenin ışığında çağın ihtiyaç ve şartlarına uygun bir sünnet anlayışı geliştirebilmektir."

Sünnet denince ilk akla gelenler genel; namazın sünnetleri, sünnet olmak, misvak kullanmak, gümüş-akik yüzük, sarık sarmak, yemeğe tuzla başlamak, sakal bırakmak... Ebu Abdurahman Mukbil b. Hadi el-Vadi, 'Ayakkabılarla namaz kılmanın meşruiyeti' adlı eserinde 'ayakkabıyla namaz kılmanın unutulmuş sünnetlerden' olduğunu zikrederek, bir sünneti ihyaya çalışmaktadır. Bir dergisinin "unutulan sünnetlerimiz ve namazda sarık sarmak" başlığı altında yayınlanmış makalede yazarların üzerinde durdukları konular öz, esas değil, detaylarla alakalı konulardır. Bu örnekler gösteriyor ki, sünnetin ana konuları ve özellikle Müslümanların "toplumsal problemleri üzerinde durulması gerekirken, ferdi bir sünnet anlayışının zihinlerde hakim olduğunu" görülmektedir. Mevcut sünnet anlayışımız, geçmişin sırf bir tekrarı olmakta öteye gidememekte ve çağdaş İslam toplumlarının karşılaştığı meselelere yol gösterememektedir.

Niçin Bugüne Kadar Yeni Bir Sünnet Tanımı ve Anlayışı Geliştirilemedi?

Sünnet, bir model, yaşayış tarzı ve dünya görüşü olarak değil, mücerret bir delil olarak algılandı. Müslümanlar İslam'ı bir ideoloji, bir hayat tarzı ve dünya görüşü olarak algılamadıkları müddetçe, içinde buldukları durumdan kurtulmalarının mümkün olmayacağını idrak etmeleri gerekir. Ayrıca, Geçmişte yaşamış olan İslam alimlerinin seviyelerini erişilmez kabul edip, onların geliştirdikleri tanımlardan daha iyilerini yapamayacağımız düşüncesi de ikinci bir nedendir. Yine uygun zemin bulunamayışı diğer bir etkidir. Sünnet ilkelerinden uzaklaşmış ve sık sık totaliter bir karakter kazanmış olan yönetimlerde, yeni bir sünnet anlayışı getirmeye çalışmak, mevcut yönetimle karşı karşıya gelmektir. Buna örnek olarak, yönetimin baskılarına maruz kalan İmam-ı Azam Ebu Hanifeyi, mihne olaylarında yönetim tarafından işkencelere tabi tutulan İmam Ahmet b. Hanbel'i ve düşmanlarının yönetimi arkalarına alarak hapse attırdıkları İbni Teymiyye'yi örnek verebiliriz.

Klasik Sünnet Tanımlarının Değerlendirilmesi

Hadisçilerin Tanımı: Şeri bir hüküm ifade etsin ya da etmesin, Hz. Peygamberin bütün sözleri, fiilleri, takrirleri, onun hayatına dair bilgiler sünneti oluşturur. **Fıkıhçıların Tanımı:** Farz ve vacipler dışında Hz. Peygamberden gelen hükümler sünneti meydana getirir. **Usul-i Fıkıhçıların Tanımı:** Kur'an dışında, Hz. Peygamberin şer'i bir hüküm teşkil eden söz, fiil ve takrirleri. **Kelamcıların Tanımı:** Sünneti bidatin karşıtı olarak tanımlamışlardır ki, aslında bu bir tanım olmaktan ziyade, bir şeyin ne olmadığını tarif etmektir.

Bu tanımların eksik yönlerini şöyle sıralayabiliriz. Sadece akademik ihtiyaçlara göre yapılmışlardır. Sünnetin toplumsal boyutundan ziyade, bireysel boyutuna ağırlık vermiş, bağlayıcılık yönünden sünnet sınıflandırılmamış ve Kur'an tanımların dışında bırakılmıştır. Bu tanımların hiçbirisinde sünnet; sosyal, ekonomik, ahlaki, siyasi açılardan ele alınmamıştır. Sünnet, fert planında Hz. Peygamber gibi İslam'ı yaşamak olduğu kadar, aynı zamanda -hem de daha önemli olarak- Hz. Peygamberin oluşturduğu Medine toplumu gibi bir toplumu

çağımızda oluşturmaya çalışmaktır. Yani sünnetin temel amacı, sadece iyi birer Müslüman yetiştirmek değil, Kur'an'ın ilkelerini esas alan, Kur'an'a dayalı bir toplum oluşturma gayesi de olmalıdır. Oluşturulan bu toplumun nihai görevini de Ali İmran, 110. ayette bizlere bildirilmektedir. "Siz insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz; iyiliği emreder, kötülüğü yasaklar, Allah'a da inanırsınız."

Muhammed Tahir b. Aşur'a (1879-1973) göre sünneti 12 kategoride mütalaa etmek mümkündür. Bunlar:

Yasama, fetva, yargı, devlet başkanlığı, iyiye güzele teşvik, arabuluculuk, fikir danışanlara yol gösterme, nasihat, insanları en mükemmel olana yönlendirme, yüce hakikatleri telkin, tehdit ve azarlama, yaratılış icabı ve maddi ihtiyaç gereği yapılanlar. Saydığımız bu maddelerde ilk 3'ü hariç diğer başlıkların bağlayıcılığı yoktur. Fakat günümüzde birçok Müslüman, bağlayıcılık açısından farklılıklar arz eden sünneti ayırım yapmaksızın bir bütün olarak kabul etmektedir. Şalvar giymek, masada yemeyip yerde yemek yemek, çatal bıçak kullanmayıp elle yemek, koltuk yerine yerde oturmak gibi hususlar sünnet olarak kabul edilip, bunlar üzerinde ısrarla durulmaktadır.

Yasama: Sünnetin büyük çoğunluğu bu kategoriye girer. Çünkü Hz. Resul'ün gönderiliş amacı hüküm bildirmektir: Hacc'ın nasıl yapılacağı, namazın nasıl kılınacağı gibi.

Fetva: Dini konularda Hz. Resul'e sorulan sorulara O'nun verdiği fetvalardır. Bu fetvalar bağlayıcıdır!

Yargı: İhtilafı iki taraf arasında Hz. Resul'ün verdiği hükümlerdir. Bu kategorinin bağlayıcılığı da söz konusu şahıs, durum, şartlara bağlıdır. Mesela sıcak bölgelerde fermantasyona sebep olan bazı kapların kullanımının yasaklanıp, bu yasağın soğuk bölgelerde geçerli olmaması gibi.

Devlet başkanlığı: Peygamber olarak değil, devlet başkanı olarak verdiği hükümlerdir. Harpte düşman üzerinden alınan eşyaların kullanılabilmesi hükmü gibi. Devlet başkanı izin vermezse düşman üzerindeki eşya alınmaz.

İyiye-güzele teşvik: Bu emir ve yasaklar mutlaka yapılması gereken şeyler değil, iyi ve güzele teşvik amacını güder.

Arabuculuk: İki tarafı anlaştırmak amacıyla ve iki tarafın rızasına dayalı olmak şartıyla ortaya konan çözümlerdir. Mesela Kab b. Malik ile Abdullah b. Hadred arasındaki alacak meselesinde "alacağının yarısından vazgeçmesini Kab'a tavsiye etmesi" gibi. Yoksa herkes alacağının yarısından vazgeçmek zorunda değildir.

Fikir danışanlara yol gösterme: Hz. Resul, Hz. Ömer'in sadaka olarak verdiği atını sakatlanınca para ile geri almak istemesini caiz görmemesi buna örnektir. Fakihler ise bu alışverişi caiz görürler. Hz. resul yasak koymamış, sadece davranışı hoş görmüştür.

Nasihat: Kendisine evlilik için gelenlere yaptığı tavsiyeler. Bu tavsiye ve yönlendirmeleri emir/yasak değil, sadece nasihattir.

İnsanları en mükemmel yönlendirme: Birçok emir ve yasağın amacı budur. Hasta ziyareti, cenazeyi takip, davete icabet etmek gibi.

Yüce hakikatleri telkin: Mesela sadakanın önemini anlatmak için söylediği: “Uhud dağı kadar altınım olsa, üç dinar kalıncaya kadar onu sadaka olarak dağıtırdım.” gibi. Ebu Zer bu hadisi ümmete şamil kılmak ister ama Hz. Osman ona itiraz eder.

Tehdit ve azarlama: Tehdit ve ikaz amacı ile Hz. Resul’ün mübalağa ifade eden cümleleri. Bu tür hadislerin zahiri manalarını kabul etmek yanlış olur. Mesela “Cemaatle namaza gelmeyen Müslümanların evlerini başlarına yıkasım gelir.” hadisi. Böyle bir şey yapılmamıştır. Amaç gevşek Müslümanları ikazdır.

Yaratılış icabı ve maddi ihtiyaç gereği yapılanlar: Hz. Resul’un insan olarak yaptıkları şeyler. Yeme içme, giyinme, yürüyüşü, uyuması gibi.

Yeni Bir Sünnet Tanımı: “Hz. Peygamberin kendi döneminde İslam toplumunu akide, ibadet, tebliğ, siyaset, ekonomi, eğitim, ahlak, hukuk vb. bireysel ve toplumsal hayatın her alanında yönlendirip yönetmede, Kur’an başta olmak üzere esas aldığı ilke ve prensipler bütününe oluşturduğu bir zihniyet ve dünya görüşüdür.”

Sünnetin bireysel, toplumsal ve evrensel olmak üzere üç boyutu söz konusudur. Zira Sünnet, bireyselliğe indirgenmediği, sadece Hz. Peygamber gibi iyi bir Müslüman birey olmak ile özdeşleştirildiği sürece İslam dünyasının kurtuluşu sadece bir ütopya olarak kalmaya devam edecektir. Sünnet sadece şekil/lafız değil, bunların altında yatan mana, ruh, ilke, hikmet ve amaçtır. Sünnet, Peygamberin her dediğini her yaptığını aynen ve bunların altında yatan amaç, gaye ve ilkelere bakmaksızın tekrarlamak ve taklit etmek değildir. Sünnet bize Kur’an’ın bir yorumu olması hasebiyle bireysel ve toplumsal prensipler verir. Bize düşen bunlardan yola çıkarak her zaman ve her mekanda, gelişen şartlar altında çağımızın sorunlarına cevap hazırlamaktır. Kur’an ve sünnet kıyamete kadar ortaya çıkacak bütün meselelere hazır çözüm getirmemiştir. Nitekim Muaz b. Cebel’i Efendimiz Yemene görevli olarak gönderirken, ona karşılaşacağı meseleleri nasıl çözeceğini sorduğunda Muaz b. Cebel: “Önce Kur’an’da çözüm arayacağım, onda bulamazsam senin sünnet modeline bakacağım, ondada bulamazsam kendi görüşüme göre hüküm ve karar vereceğim.” (Tirmizi, Ahkam, 3, Ebu Davut, Akdiye, 11, Daimi, Mukaddime 20; el-Müsned, V. 230, 236, 242) demiş ve Efendimiz de bunu kabul etmiştir. Burada da açıkça görülmektedir ki, sünnetin bütün meselelere hazır çözümler getirmediği düşüncesine daha Hz. Peygamberin sağlığında bile rastlanmaktadır.

Hz. Peygamber herhangi bir konuda bir sünnet ortaya koymuşsa bunu yaparken bazı amaçları gerçekleştirmeyi hedef almış, bazı ilkeleri göz önünde bulundurmıştır. Mesela Abbad b. Şurahil yakınlarıyla beraber Medine’ye gelir ve açlığa dayanamayı buğday tarlasına girer ve birkaç başaktan taneleri toplar. Durumu gören tarla sahibi gelip onun elbiselerini alır ve onu döver. Bunun üzerine Abbad Efendimize giderek durumu anlatır. Efendimizde tarla sahibini çağırıp ona niye böyle yaptığını sorar. Adam da Abbad’ın yaptıklarını anlatınca Resulullah “O bilgisiz idi, sen ona öğretmedin; aç idi karnını doyurmadın. Elbiselerini ona geri ver!” der ve Abbad’ın yediği buğday karşılığında tarla sahibine bir ölçek buğday verilmesini söyler. (Nesai, Ebu Davud) Buradan anlıyoruz ki Hz. Peygamber bir kimsenin malını onun izni olmaksızın alan birine, onun bu fiili işlemeye sevk eden sebepleri araştırmaksızın yargılama ve cezalandırma cihetine gitmemiştir. Kısacası sosyal adaleti hakim kılmadan, bir ceza sistemini uygulamaya çalışmak kadar Kur’an ve sünnete aykırı bir şey olamaz. Yine Hz. Peygamberin zekatın sadece buğday, arpa, hurma ve kuru üzümünden alınmasını emrettiği bir rivayete bakarak İbni Ömer, Ahmet b. Hanbel, Musa b. Talha, İbni Sirin, Şa’bi, Hasan b. Salih, İbn. Ebi Leyla, Abdullah b. Mübarek ve Ebu Ubeyd, tarım ürünlerinde zekatın sadece bu dört sınıftan alınacağı görüşünü ileri sürmüşlerdir. Hz. Peygamberin hadiste sadece bu 4 tarımsal ürünü zikretmesinin nedeni,

o zaman bu ürünlerin başlıca üretim çeşitlerini teşkil ediyor olmasıdır. Sünnete uygun olan ise her türlü tarım ürününden zekat alınmasıdır ki, İmam Azam, Davud ez-Zahir ve Maliki mezhebine mensup olan İbnu'l Arabi de bu görüşü savunmaktadır. Ağız temizliği ile ilgili olarak özellikle misvak kullanmanın sünnet olduğu kanaati hayli yaygındır. Bu yaygın kanaat ise “şayet ümmetime zorluk vermeyecek olmuş olsaydım, onlara her zaman ‘sivak’ı emrederdim” hadisinin ve sivak kelimesinin yanlış anlaşılmasından kaynaklanmaktadır. Zira bu ve benzeri hadislerde geçen ‘sivak’ kelimesi, fırçalamak veya fırça anlamındadır. Dış fırçalamada kullanılanların en iyisi, ‘arak ağacının dalıdır’, çünkü bu dallar damağı kuvvetlendirir, dış hastalıklarını önler, sindirimi kolaylaştırır, idrarı arttırır. Bununla birlikte fırça ve benzeri dişlerin kir ve pasını gideren, ağız temizleyen her türlü aletin kullanılmasıyla da sünnete uyulmuş olur. (Seyyid Sabık) Buhari'den nakledilen “Dış fırçalamak ağız temizler, Rabbinin de rızasını celbeder.” hadisinden de anlaşılacağı gibi, kişi ağızını ne kadar temizlerse, sünnete o kadar çok uyalacak olmasıdır.

İslam'da Sünnetin Konumu

Bir hadisin isnadının sağlam olması metnin de sağlam olduğunu göstermez. Bir hadisin kabulü ve reddi konusunda herkes kendi kanaatinde ısrar edebilir. Mesela İbni Ebi Şeybe, Musannef’inde İmam Azam’ı pek çok hadisi kabul etmemesinden dolayı reddetmiştir. Buhari’de Sahih’inde İmam Azam’ın birçok görüşünü eleştirmiştir. Buna mukabil Hanefiler de Buhari’deki pek çok hadisi delil olarak kabul etmemişlerdir. Hadisçiler de özellikle tasavvuf eserlerinde mevcut çok sayıdaki hadisi uydurma olduğu gerekçesiyle reddetmiştir. Bunu en açık örneğini İmam Gazali’nin İhya’ındaki hadislere yöneltilen eleştiriler oluşturmaktadır. Tefsirde de durum aynıdır. Pek çok müfessir tefsirlerde uydurma veya israiliyattan olan rivayetleri aldıkları için eleştirilmiştir.

Sünnetin Reddi ve Sadece Kur’an ile Yetinme Düşüncesi

Hz. Peygamber, “Bilin ki bana Kur’an’la birlikte onun bir benzeri de verilmiştir. Karnı tok bir şekilde koltuğuna kurulmuş olan bazı kimselerin “Sadece bu Kur’an’a sarılın. Kur’an’ın helal dediğini helal, haram dediğini haram kabul edin” diyeceği zamanlar yakındır. Bilin ki Allah’ın Resulünün haram kıldıkları da Allah’ın haram kıldıkları gibidir.” (Ebu Davud, Sünnet, 5(6), İmaret, 33; Tirmizi, İlim, 10; İbn Mace, Mukaddime, 2; Darimi, Mukaddime, 49; Ahmed b. Hanbel, II/367, IV/131-132, VI/8)

Sadece Kur’an’ın yeterli olacağını savunanların delilleri: “Biz kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmadık” (En’am, 38) Kur’an’ın her şeyi açıklaması, insanlığı hidayete ulaştıracak ‘ilkeler’ anlamındadır. Zira namaz, oruç, zekat, hac vs. çeşitli konuların teferruatları Kur’an’da bulunmamaktadır. "Zikri biz indirdik, onu koruyacak olanda biziz." (Hicr, 9) Bu görüş sahipleri “Allah bu ayette sünnetin değil Kur’an’ın korunacağını bildirmiştir. Sünnette Kur’an gibi delil olsaydı Allah onu da korurdu” demektedirler. Yine bu görüştekiler, Hz. Peygamberin sözlerinin yazılmasını yasaklayan hadisleri iddialarına dayanak olarak almakla farkında olmadan bir çelişkiye de düşmektedirler. Zira Hz. Peygamber Kur’an gibi yazılmasını emretmediği için, hiçbir hadisi delil olarak kullanmamak gerekirdi. “Hüküm ancak Allah’ındır” (En’am, 57) Geçmişte haricilerin sloganı olan bu ayete bakılarak hükmü sadece Allah’ın vereceğini, Kur’an’dan başka hüküm koyulamayacağı savunulur. Ancak ayetin tamamını incelediğimizde nasıl bir yanlışa düşüldüğünü görürüz. “Deki: Ben Rabbinden gönderilen açık bir delile dayanıyorum. Halbuki siz onu yalanladınız. Hemen gelmesini istediğiniz (azabı getirmek ise) benim elimde değildir. Çünkü hüküm ancak Allah’ındır. O doğruyu haber verir ve O hükmedenlerin en yücesidir.” Görüldü gibi konu, müşriklerin Hz. Peygamberi susturabilmek için ortaya attıkları azabın gelmesini istemelerinin

Hız. Peygamberin değil Allahın elinde olduğu meselesidir. Bu ayetin genel anlamı, ‘hüküm vermede başvurulması gereken temel ilkeleri ve değerleri vazetmek Allah’a mahsustur’ demektir. Sünnete gerek olmadığını ileri sürenlerin bir düşüncesi de şudur: “Müslümanlar sadece vahiy yoluyla gönderilene tabi olmakla yükümlüdürler. Vahiy ise sadece Kur’an’la sınırlıdır.” Ancak Kur’an’ın lafzi anlamıyla yetinerek bütün meselelere çözüm getireceğini düşünmek yanlış olur, çünkü sadece Kur’an’ın değil, sünnetin bile karşılaşılan yeni problemlere ‘hazır’ çözümler sunmadığı dönemlerde, kıyas, istihsan, kamu yararı vb. içtihat teknikleri uygulanmak durumunda kalınmıştır. Ancak hadisler içinde Kur’an’a aykırı olanların olduğu ileri sürülerek itiraz edilmek istenebilir. Bu durumda sünnetin devre dışı bırakıldığını varsayalım. Bu takdirde Kur’an’da açıkça yer almayan problemlerin çözümü bizlerin içtihadına terk edilmiş olacaktır. Bizler de, bazı içtihatlarımızın hatalı olabileceği öne sürülerek içtihat hakkımızın elimizden alınmasını nasıl mantıksız bir tutum olarak kabul edeceksek, sünneti bize nakleden hadisler içinde Kur’an’a aykırılık var diyerek sünneti ve hadisi tamamen reddetmek de aynı derecede mantıksız olduğunu kabul etmemiz gerekir. Özetle, insaflı elden bırakmamak ve “kendimize tanıdığımız Kur’an’ı yorumlama hakkını Hz. Peygamber’e tanımak en uygunudur.” Başka bir hususta: “Hz. Peygamberin verdiği hükümler yaşadığı dönemin ihtiyaçlarına uygundur. Bu nedenle sünnetin bugün bizim için delil teşkil etmesi, geçerli olması mümkün değildir.” iddiasıdır. Bu ifadede sünnetin aynen taklit edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Ancak sünnetin tanımı bölümünde, “sünnet sadece şekil/lafız değil, şeklin/lafzın altında yatan mana, ruh, ilke, hikmet ve amaçtır” maddesinde sünnetin nasıl anlaşılması gerektiğini ifade edilmiştir.

Sünnetin Bir Delil ve Kaynak Olduğunu Savunanların Dayanakları: Hz. Peygambere itaati emreden ayetler. Hz. Peygamberin hükümlerine boyun eğmeyi emreden ayetler. Hz. Peygambere isyan etmemeyi, ona karşı çıkmamayı emreden ayetler. Hz. Peygamberin Kur’an’ı açıklama görevinden bahseden ayetler. Hz. Peygamberin haram helal kılma yetkisinin olduğunu ifade eden ayetler. Hz. Peygamberin, Müslümanların uyması gereken güzel örnek olduğuna dair ayetler.

Hız. Peygambere itaat etmeyi, Ona karşı çıkmamayı, Onun hükümlerine boyun eğmeyi emreden ayetler: Ali İmran 31-32: “Eğer Allah’ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah ta sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Zira Allah bağışlayandır esirgeyendir. De ki: Allah’a ve peygambere itaat edin. Eğer dönerlerse, bilsinler ki Allah kafirleri asla sevmez.”; Nur 54: “De ki: Allah’a itaat edin, peygambere itaat edin. Eğer ona itaat ederseniz, doğru yolu bulursunuz. Peygambere düşen açıkça tebliğde bulunmaktır.”; Nisa 59: “Ey iman edenler, Resule ve sizden olan emir sahiplerine itaat edin. Eğer herhangi bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz, meseleyi Allah’a ve resulüne götürün. Böyle yapmak en iyisi ve sonuç bakımından da en güzeldir.” Bu ayetlerde Resule itaat ve kararlarına boyun eğme anlamı rahatlıkla görülebilmektedir. Ancak bu düşüncüyü eleştiren kişiler de, ayetlere bakarak şunları söylemektedir: “Resule itaatten sünnete ve hadise uymak anlamı çıkmaz. Peygamber ne Allah’ın ne de insanların vekilidir. Peygamber ancak Allah’ın elçisidir. Elçiyi tanımak, elçinin kendisini değil, göndereni tanımaktır. Bundan dolayı elçiye itaat gönderene itaattir. Peygambere itaatten de kasıt, Allah’ın peygamber aracılığı ile bildirdiği emirlere itaattir. Bunun içinde Peygamberin içtihadını (yorum, fetva) dahil etmeye imkan yoktur.” Resulün Kur’an’ı nakleden bir ‘postacı’ olmadığı hususunu destekleyen bir ayete bakalım. Bakara 151: “Nitekim biz size, aranızdan size ayetlerimizi okuyan, onları (kötülüklerden) arındıran, ‘size kitabı ve hikmeti öğreten’ ve bilmediklerinizi size öğreten bir peygamber gönderdik.” (Ayrıca; Ali İmran 164.; Cuma, 2) Ayette geçen “kitap ve hikmet” kelimelerinin sadece Kur’an ile sınırlandırılmaması gerekir. “Çünkü hem Kur’an ve hem de ayrıca ‘Hikmet’ kavramları ayrı ayrı ayette geçer!” Bu ifade ile Kur’an’ın kastedildiğini var saysak bile buradan da hareketle Hz. Peygamberin Kur’an’ı sadece tebliğ ile

sınırlı olduğunu söylemek mümkün değildir. Bunu kitap ve hikmetin “öğretilmesi” tabirinden çıkarıyoruz. Çünkü insanlar bir metni anlama konusunda aynı düzeyde değildir. Kur’an ayetlerini doğru ve arzu edilen bir şekilde anlamaları imkansızdır. Bu olumsuzlukları önlemek için bir Resulün, sünnet gibi bir kurumun devreye girmesini zorunlu olmaktadır. Çünkü “Kur’an’ı sabit noktada tutan, sünnetin ta kendisidir.” İnsanların ayetleri doğru anladıklarını farz etsek bile bu kez uygulama ile ilgili problemler söz konusu olacaktır. Bu bakımdan tebliğde dahi bir açıklama, izah etme, uygulamayı kontrol etme anlamı bulunmaktadır. O halde sonuç olarak denebilir ki, Hz. Peygamberi sadece Kur’an’ı nakleden biri, bir postacı olarak nitelendirmek mümkün değildir. “Bir kurum olarak sünneti kabullenmenin farz olduğunu söyleyebiliriz.” Zira bu farziyet, Kur’an’ın Resule itaat emrinden kaynaklanmaktadır. Eleştiride geçen “o vekil değil elçidir” kelimesini ele alırsak, Kur’an’ı merkez alan bir sünnet anlayışına göre Hz. Peygamberin Allah adına istediği gibi tasarrufta bulunan bir “vekil” olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Aksine bu tür bir sünnet anlayışına göre, Hz. Peygamber Allah’ın Resulü olması sıfatıyla Kur’an’ın ilk muhatabı, ilk uygulayıcısı olmaktadır. Kur’an’ın nasıl uygulanacağını, yeni meseleler karşısında ondan ilham alarak nasıl çözümler üretileceğini gösteren ilk muallim de O’dur. Bu tür bir anlayışa göre Hz. Peygamberin Kur’an’a ters düşme pahasına, aklına estiği gibi hüküm koyması asla mümkün değildir.

Hz. Peygamberin Kur’an’ı Açıklamakla Yükümlü Olduğuna Dair Ayetler: İbrahim 4: “Biz her peygamberi mutlaka kavminin diliyle gönderdik ki, onlara (kendilerine indirileni) açıklasın.”; Nahl 44: “Sana da zikri (Kur’an’ı) indirdik ki, kendilerine indirileni insanlara açıklayasın, tâ ki düşünüp öğüt alsınlar.” Peygamberlerin aldıkları ilahi mesajları içinde yaşadıkları topluma iletebilmeleri için, onların dillerini bilmesi kadar mantıklı bir şey olamaz. “Açıklama”nın, “açıklanan” bir metinle ilgili ve onda bulunmayan bir takım ek bilgiler anlamına geldiği söylenebilir. Bu açıklamalar, nadiren birtakım ayetlerin kelime anlamlarıyla ilgili olabileceği gibi, kelime anlamı açık olduğu halde, uygulama ile ilgili bir takım kapalı yönleri bulunan ayetlerle de ilgili olabilir. Bu ayetlerde geçen Hz. Peygamberin Kur’an’ı açıklaması demek, onun Kur’an metninde bulunmayan bir takım ek bilgiler ortaya koyması demektir. Mesela emir niteliğindeki bazı ayetlerin farziyet mi, tavsiye mi yoksa mübahlık mı ifade ettiğini Hz. Peygamberden öğrenilir.

Hz. Peygamberin Helal ve Haram Kılma Yetkisine Sahip olduğuna Dair ayetler: Tevbe, 29: “Kendilerine kitap verilenlerden, Allah’a ve ahiret gününe iman etmeyen, Allah’ın ve Resulünün haram kıldığını haram saymayan ve hak dini din edinmeyenlere, ezilip büzülerek kendi elleriyle cizye verinceye kadar savaşın.”; A’raf, 157: “Onlar ki ellerinde ki Tevrat ve İncil’de yazılı bulunan o elçiye, o ümmi peygambere uyarlar. O Peygamber ki kendilerine iyiliği emreder, onları kötülükten men eder; onlara temiz ve hoş şeyleri helal, pis ve çirkin şeyleri haram kılar; üzerlerindeki ağır yükleri ve kendilerini bağlayan bağları kaldırır. O peygambere iman edip, ona saygı gösterenler, ona yardım edenler ve ona indirilen nura tabi olanlar, işte kurtuluşa erenler onlardır.” Bu ayetler, Allah ve Resulünün haram kıldıklarını aynen kabul etmenin zorunlu olduğunu gösterir. Burada unutulmaması gereken Hz. Peygamber de Allah’ın iradesi uyarınca bu yetkiyi kullanabildiğidir. Allah’ın yetkisi tamamen bağımsız, Resulünün ki ise vahye dayalı ve ondan kaynaklanan bir yetkidir. Tahrir, 1-2: “Ey Peygamber, eşlerinin gönlünü almak, onları memnun etmek için, Allah’ın sana helal kıldığını niçin kendine haram kılıyorsun? Allah çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir. Şüphesiz Allah (kefaret şartı ile) yeminlerinizi bozmanızı size meşru kılmıştır.” Bu ayetten hareketle şunları söyleyen olabilir: “Allah’ın helal kıldığını haram kılması hususunda Peygamber uyarılmıştır.” Halbuki helal olan bal şerbetinin hükmünün değiştirilerek haram kılınması elbette söz konusu değildir. Çünkü Hz. Peygamber bütün Müslümanları bağlayıcı bir hüküm olarak “bal şerbeti herkese haramdır”

dememiş, sahabenin hiç biride bal şerbetinin haram olduğunu aklına getirmemiştir. Hz. Peygamberin haram kıldığı şeyler zaten Kur'an'a dayandırılarak haram kılınmıştır.

Hz. Peygamberin, Müslümanların Uyması Gereken Güzel Örnek Olduğuna Dair Ayet: Ahzab, 21: “Andolsun ki, Allah'ın peygamberlerinde sizin için Allah'ı ve ahireti arzu eden ve Allah'ı çok anan kimseler için güzel bir örnek vardır.” Bilindiği üzere yeni bir kitapla gönderilmeyen birçok peygamber vardır. Ancak bir peygamber olmaksızın gönderilen herhangi bir kutsal kitap yoktur. Mekke müşrikleri de Kur'an'ın kendilerine peygamber aracılığıyla olmaksızın, doğrudan gönderilmesini defalarca istedikleri halde bu istekleri reddedilmiştir. Bunun sebebi gayet açıktır ki, insanlığın sadece kutsal bir kitaba değil, bu kitabın içeriğini kendilerine öğretecek bir öğretmene de ihtiyaç vardır. Ayette sözü edilen örnek almanın farziyet mi yoksa müstehap (yapılınca sevap , yapılmayınca günah olmayan) mı olduğu konusunda ihtilaf vardır. Ancak örnek almanın dini hususlarda farz, dünyevi konularda ise müstehap olarak yorumlanması da mümkündür. (Kurtubi)

Sünneti Temellendirmede İzlenilen Bazı Tartışmalı Yaklaşımlar

Necm, 3-4: “O kendi arzu ve hevasından bir şey konuşmamaktadır, o vahyedilen bir vahiyden başka bir şey değildir.” Sünnetin İslam'da bir delil ve kaynak olduğunu ispat etmek amacıyla en fazla başvurulan ayetlerin başında gelen bu ayetin yanlış anlaşılması, Müslümanların sünnet hakkında yanlış kanaate varmalarına sebep olmuştur. Ayetin “o kendi arzu ve hevasından bir şey konuşmamaktadır” bölümüne bakarak Peygamberin sözlerinin yani sünnetin de vahiy ürünü olduğunu söylemek son derece yanlıştır. Necm suresinin 1-18. ayetlerini bir bütün olarak değerlendirdiğimizde Kureyşlilerin “O bu Kur'an'ı kendisi söyleyip uyduruyor” demelerine bir cevap olarak bu ayetin indirildiğini görmekteyiz. Buna göre, “O kendi arzu ve hevasından bir şey konuşmamaktadır” demek, “O Kur'an'ı kendi arzu ve hevasından uydurmaz” demektir. Yani onun (Kur'an olduğunu) söylediği, Ancak Allah'tan gelen bir vahiydir. Çünkü ayetin devamında “o vahyedilen bir vahiyden başka bir şey değildir” denmektedir.

Fetih, 10: “(Ey Muhammed) Sana biat edenler, aslında Allah'a biat etmişlerdir. Allah'ın eli onların eli üzerindedir. Kim ahdini bozarsa, ancak kendi aleyhine bozmuş olur. Her kimde Allah'a verdiği sözü tutarsa, Allah ona en büyük bir mükafat verecektir” ayeti de sünneti temellendirmek amacıyla kullanılan ayetlerdendir. Bu ayet Hudeybiye'de yapılan biatten bahsetmektedir. Sözü edilen biat/bağlılık belli bir konuda yapılan biattir. Bu Hz. Peygambere her hususta mutlak itaat edileceğine dair genel bir biat değildir. Ölüm pahasına müşriklerle savaşma ile ilgilidir. Nur, 63: “Peygamberi kendi aranızda birbirinizi çağırır gibi çağırmayın. İçinizden birini siper ederek sıvışıp gidenleri elbette Allah bilmektedir. Bu sebeple onun emrine aykırı davrananlar başlarına bir bela gelmesinden veya kendilerine çok feci bir azap isabet etmesinden sakınsınlar” ayeti de sünneti temellendirmede delil olarak ileri sürülebilir. “Bu sebeple onun emrine aykırı davrananlar” ifadesi ile Hz. Peygamberin kastedildiği söylenmektedir. Ancak ayetteki (huve) zamirinin Allah'a ait olması da mümkündür.

Sonuç olarak bu ayetin kesin bir delil olabileceğini söylemek mümkün değildir. Hemen belirtelim ki, sünneti temellendirmek için yeterince açık ayet vardır. Fakat nüzul sebepler farklılık gösteren ayetleri bu amaçla kullanmak da yanlıştır.

Kur'an dışında vahiy var mıdır?

Sünnetin tamamının vahiy ürünü olduğunu söylemek imkansızdır. Ancak bu, vahiy dışında Hz. Peygamberin Cenab-ı Hak ile herhangi bir iletişim veya diyalog kurma imkanından

mahrum olduğu anlamında anlaşılmalıdır. Adına ister vahiy, ister ilham, isterse başka bir şey densin, Resulullah'ın vahiy dışında Allah (cc) ile temas kurmuş olması mümkündür. Ancak bu açıdan birkaç ayete bakarak Kur'an dışı vahiy sünnetin tamamına yaymak da hata olur.

Kudsi Hadisler

Hadis ilmi açısından kudsi hadislerle diğer hadisler arasında herhangi bir fark yoktur. Zira her iki türe dahil hadislerde bir takım raviler aracılığıyla yani isnad ile bizlere ulaşmaktadır. Yine her iki tür hadisler içerisinde sahih olanların yanında hasen, zayıf veya mevzu (uydurma) olanlar da bulunmaktadır. Kudsi olmayan hadislerden örnek verecek olursak: Mesela “Bu Kur'an Allah'ın sofrasıdır. Bu sofradan alabildiğinizi almaya çalışın” sözü Abdurrezzak ve ed-Darimi tarafından Abdullah b. Mesud'un sözü olarak nakledilirken, el-Hakim tarafından Hz. Peygamberin sözü olarak rivayet edilmiştir. İşte normal hadisler için söz konusu olan bu durum Kudsi hadisler içinde geçerli olabilir. Özetle, kudsi hadislerin diğer hadislerden herhangi bir ayrıcalığı yoktur. Yani diğer hadisler gibi değerlendirilir. İsnadının sağlamlığı, metninde de İslam'ın ruhuna, Kur'an'ın esaslarına uygunluğu sağlanırsa, o takdirde bu hadisin sahih olduğuna hükmedilir.

Hz. Peygamberin Konumuyla İlgili Bazı Yanlış Yaklaşımlar

Sünnetle ilgili diğer aşırı uç ise sünnetin tümünün vahiy ürünü olduğu görüşüne tepki olarak ortaya çıkan Hz. Peygamberin Kur'an dışında vahiy alamadığını ve Kur'an'ın vahiy dışında sıradan bir insandan farkı olmadığını ileri süren görüştür. Bunu kısaca Hz. Peygamberin sekülerleştirilmesi olarak tanımlamak mümkündür. S. Nakib el-Attas bu konu hakkındaki eleştirilerini şu şekilde sıralamıştır: “Bu düşünceye sahip insanlar bu iddialarını, Kur'an'da Yüce ve Ulu Allah'ın Hz. Peygambere “bizim gibi bir insan” olduğunu söylemesini emrettiği ayetin (Kehf, 110) altını çizerek yaptılar. Şu bilmelidirler ki, ilk defa keşfettiklerini sanıp, alıntı yaptıkları ayet aslında inançsızlara matuftur, onlarla alakalıdır. Kur'an-ı Kerim'de yer alan başka ayetlerde de, diğer peygamberlere de benzer şeyi söylemeleri emredilmiştir. Bunların hepsi de inançsızlar içindir. (En'am, 91; İbrahim, 10-11; İsra, 93-94; Kehf, 110; Enbiya, 23) İnananlar, Peygamberlerinin insan olduğunu zaten bilirler. Hz. Peygamber sıradan bir insan olsaydı, ashabın onu örnek alması lüzumsuz bir şey olurdu. Bu örnek alış ise, O'nda (sav) diğer insanlardan farklı birtakım meziyet ve faziletlerin bulunduğunu, dolayısıyla onun sıradan biri olarak görülmediğini ortaya koymaktadır. Şu unutulmamalıdır ki, onun sünneti sadece hükümlerden ibaret değildir. Onun Peygamberlik görevini yerine getirirken gösterdiği azim, kararlılık, bireysel ve toplumsal ilişkilerinde ortaya koyduğu yüce ahlak, tevazu, hilm, (Yumuşaklık), sabır, feragat, iyilikseverlik, adalet ile, Müslümanların ‘ilk ve en mükemmel örneği’nin sahip olduğu ahlaki faziletler de sünnetin bir parçasıdır. Allah'ın son dini İslam'ı insanlığa sunması ve Kur'an'ı tebliğ için seçtiği bir insanın sıradan biri olduğunu düşünmek kabul edilemeyecek bir tavidir. Çünkü “Bütün insanlığa rahmet olarak gönderilmiş olan” (Enbiya, 107) ve “Yüce bir ahlak üzere olduğu” (Kalem, 4) bildirilen bir Peygamberi “sıradan” olarak nitelendirmek ona açıkça haksızlık ve insafsızlık yapmak olur.” Seyyid Kutup “ve sen yüce bir ahlaka sahipsin” ayeti ile ilgili de şunları söylemektedir: Hiç kuşkusuz Yüce Allah Peygamberlik görevini kime vereceğini herkesten iyi bilir. Bütün evrensel büyüklüğü ile son Peygamberlik misyonunu -bu yüce kişiliği ile- Hz. Muhammed'den başkası taşıyamazdı. Hz. Peygamber ne bir melek, ne de bir ‘yarı insan yarı ilah’tır’. Bilakis ‘o bir insandır ama sıradan biri değil, bir insanın olabileceği kadar mükemmel bir insandır.’ İnsanlık kıyamete kadar onun büyüklüğü karşısında saygıyla eğilecektir. Müslüman ise, “Allah ve melekleri Peygamber’e salat ederler. Ey mü'minler sizde ona salat edin ve selam verin” (Ahzab, 56) ayeti uyarınca, ona karşı duyduğu saygı ve sevgiyi daima şu sözlerle dile getirmeye devam

edecektir: “Salat ve Selam senin üzerine olsun Ey Allah’ın Resülü!” (Pr. Dr. Mehmet Hayri Kırbaşoğlu, İslam Düşüncesinde Sünnet/Eleştirel Bir Yaklaşım)

Bazı hadis inkarcıları, “Cuma namazı hutbesi Kur’an’da geçmez iken kendileri hutbe okur. Hutbenin delili hadistir. Cuma namazının kaç rekat olduğu Kur’an’da geçmez. Ama iki rekat kıldırırlar. Rekatın delili hadistir. Hutbenin namazdan önce olduğu da hadiste geçer. Hutbenin dua kısmı da hadistir. Hergün dört rekat kılınan namaz cuma günü iki rekat olarak kılınır. Delili hadistir. Peygamber demiş ki, ‘benden duyduğumuz sözleri -yani hadisleri- yazmayın.’ Bu sözün kendisi bile hadistir. Hadis ile hadisi inkar ediyorlar. On yıl önce ‘müsteşrikler hadisleri ortadan kaldırmaya çalışıyor.’ diyorlardı. Bugün kendileri bunu yapıyorlar. ‘Peygamberden iki yüz yıl sonra hadis uydurmuşlar’ diyorlar ama kendisi beş yüz yıl sonra uydurulan sözleri delil gösteriyorlar. Onların etrafındakiler, gassalın önündeki meyyitten daha beter oldular. Sofileri eleştirirken kendilerinin sofileri onların her sözünü ilahi sözler gibi telakki ediyorlar. Bu yolun sonu iyi değil.” (Murat Padak)

Oryantalistler ve hadis

Hadisleri bir uydurma sürecinin ürünü kabul eden Lammens, Becker tarafında eleştirilmiş ve 'Her ne zaman İslami kaynaklar kendi görüşünü destekleyici bilgi sunsa, Lammens'in şüpheciligi ortada gözükmemektedir.' diyerek onun bu yaklaşımının onu tarafsız bir tarihçiden ziyade bir polemikçiye dönüştürdüğünü belirtir. (C. H. Becker, Matters of fundamental importance for research into the life of Muhammad, s. 331, 334)

Kur’an’ı vahiy değil Hz Muhammed’in yazdığını, hadislerin ise özellikle tebeü’t-tabiin döneminde (2. yy’da) uydurulduğunu, siyer kitaplarının uydurma yalanlarla dolu olduğunu ileri süren oryantalistler, tüm bu iddialarına rağmen, “sonradan uydurulan hadislerde ve siyer eserlerinde hâlâ nasıl eksik, uydurma, zayıf rivayetlerin bulunduğu” bir açıklık getirememektedirler! Öyle ya, madem Müslümanlar kendileri bunları sonradan uydurdu, neden hala eksikliklerle, kendilerine zarar verebilecek içeriklerle doludur bunlar ve neden Müslümanlar yüzlerce yıl sonraki oryantalistlere bu kadar malzeme bıraktılar?! Yoksa oryantalistler mi önyargılı ve özneldirler...!?

Bazı hadis terimleri

Ravi: Hadisi rivayet eden.

Senet/İsnad: Ravilerin adlarının yazılı olduğu isim zinciri.

Tarik: Yol, hadis isnadının diğer adı.

Muttasıl: Senedi kesintisiz olan hadis.

Sahih: Ravisi adil ve ezberi kuvvetli, senedi kesintisiz, metninde sorun olmayan hadis.

Sıhhat: Hadisin sağlamlığı, sahihliğini ifade eden kelime.

Sika: Güvenilir ravi.

Zabt: Ezberlediği hadisi unutma sorunu olmayan, ezberi kuvvetli ravi.

Adalet: Haramdan kaçınıp, helalleri yapan adil ravi.

Münekkid: Hadis ilminde derin ilmi bulunan hadis alimi.

Cerh: Araştırma sonunda ravide eksik, hata bulunması.

Ta'dil: Araştırma sonunda ravinin güvenilirliğinin pekiştirilmesi.

İhticac/Huccet: Delillendirme/Delil kabul edilen seçkin alim.

Tabakat: Tabakalar. Hadis alimlerinin hayatlarının anlatıldığı kitaplar.

Rical: Hadis rivayet etmekle meşgul olan insanlar.

Sahabe: Peygamberimizin sohbetinde bulunan. Çoğulu; Sahabi/ashab.

Tabiin: Sahabeyi görenler.

Merfu hadis: Hz. Resul'den gelen hadis.

Mevkuf hadis: Sahabeden gelen hadis.

Maktu hadis: Tabiinden veya tebeu't-tabiinden gelen hadis.

Mürsel hadis: Tabiinden, sahabe atlanarak Hz Muhammed'e izafe edilen hadis.

Mudal hadis: Senette en az iki ravisi düşen hadis.

Müdelles hadis: Senetteki eksiği gizlenen, ravinin işitmediği halde hocasında aktardığı hadis.

Musanef: Sınıflandırılmış, tasnifi yapılmış hadislerin olduğu eser.

Muvatta: İçerisinde ahkam hadislerinin toplandığı eser.

Sünen: Sünnetin çoğuludur, sünnetle alakalı eser.

Oryantalist hadis anlayışı ve eleştirisi

XIX. ve XX. yüzyıllar hadisle ilgili oryantalist çalışmaların yoğun olduğu dönemlerdir. Bu asırda 600 civarında oryantalist 2.000'e yakın çalışma yapmıştır. İ. Goldziher, J. Schacht ve G. H. A. Juynboll bu konuda önde gelen oryantalistlerdir. Bu oryantalistler hadislerin peygamberle bir alakasının olmadığını ileri sürmüşlerdir. Müslümanlar hadislerin sıhhatini, sağlamlığını araştırmaya kendilerini adanırken, bu oryantalistler ise uydurma olduğunu kabul ettikleri ve hadis adı ile İslami eserlerde geçen sözlerin ne zaman uydurulduğunu bulmaya dönük çalışmalar yapmışlardır. (Prof Ahmet Yücel, Oryantalist hadis anlayışı ve eleştirisi, s. 11)

Oryantalist çalışmalarında görülen 'Hz.' benzeri saygı ifadeler, aslında bulunmayıp sonradan Müslüman yazarlar tarafından ilave edilir. (s. 14)

Oryantalizm ve hadis ilmine oryantalist yaklaşımın tarihçesi

Hadislerin sıhhatini tespit için ehli rey (Kufe/Necef, Irak merkezli aklı önceleyen ekol) ve ehli hadis ekolleri aralarındaki bazı görüş farklılıklarına rağmen, 18. yüzyıla kadar daha çok ehli hadis merkezli bir sünnet anlayışı İslam toplumuna hakimdir. Ancak sömürge devletleri İslam âlemini işgale başladıktan sonra, özellikle Hindistan kökenli olmak üzere Ehli Kur'an (Kur'anîyyun) hareketi ortaya çıkmış, Kur'an dışındaki bilgi kaynakları reddedilmiştir. (s. 17)

Müslümanların diğer dinler hakkındaki araştırmaları

Halife Mansur, Halife Memun dönemleri başta olmak üzere yaklaşık 3 asır tercüme faaliyetleri İslam âleminde çok yaygın idi. Aristo mantığı, Meşşailik adı altında İslam âleminde yaygınlaşmış, Farabi, İbni Sina ve İbni Rüşd bu akımın İslam âlemindeki öncü filozofları olmuşlardı. 13. yüzyıl Avrupa'sında İbni Sina'cılık ve İbni Rüşd'çülük adıyla yaygın iki felsefi akım mevcuttu. (Bekir Karlığa, İslam düşüncesinin batı düşüncesine etkileri, s. 36-42, 58) Netice itibari ile Rönesans'ın hazırlanmasında Batının, İslam bilim ve felsefesine borçlu olduğu kabul edilmektedir. (Hüseyin Sarioğlu, İbni Rüşd Felsefesi, s. 33; Ömer Mahir Alper, İbni Sina, s. 156; Bu konuda 'İslam Biliminin Rönesans'a Etkileri' adlı yazımıza bakılabilir.) Başta Taberi, Cahız, İbni Hazm, 1162 yılında Müslüman olan Samuel b. Yahya el-Mağribi gibi birçok yazarlar Yahudi ve Hristiyanlığı inceleyip reddiyeler yazmışlardır. (s. 19)

Hristiyan ve Yahudilerin İslam hakkındaki araştırmaları

Yuhanna ed-Dimeşki, ortaçağda İslam hakkındaki bilgilerin temel kaynağıdır. Ona göre, İslam Hristiyanlığın içinden çıkmış sapık bir mezheptir. Hz Muhammed, İncil ve Tevrat'ı görmüş, Bahira ile karşılaşmış ve sonunda sapık bir mezhep kurmuş sahte bir peygamber ve deccalin habercisidir. Daha sonra rahip el-Venerable'nin öncülüğünde 'Toledo Külliyyatı' oluşturulur. 12 ve 13. yüzyıllarda bazı İslami eserler tercüme edilir ve reddiyeler yazılır. Henry Stubbe, Goethe, Thomas Carlyle, 'istisna olarak' İslam hakkında 'olumlu eser yazan' düşünürlerdir. (s. 20)

Yuhanna ed-Dımeşki'nin anlayışı günümüze kadar gelmiştir. Hz. Peygamber, Yahudi kroniklerinde (Tarihi sıralamalarda) Yahudi kökenli gösterilmekte veya Hristiyan kökenli bir mecnun, lanetli olarak (Nuh Arslantaş, Yahudilere göre Hz Muhammed, s. 206-214) tanımlanmaktadır. (s. 21) Southern'in 'Ortaçağda Batının İslam'a bakışı' adlı kitabındaki ifadesine göre bu dönem, bilim ve objektiflikten uzak cehalet asrıydı. (Hamdi Zakzuk, Oryantalizm, s.12) Edward Said 1800-1910 yılları arasında oryantalistlerin İslam hakkında 60.000 kitap yazdığını söylemektedir. (Said, Oryantalizm, s. 325) Renan, Muir, Goldziher, Margoliouth, Massignon, Gibb gibi oryantalistler ise son zamanlarda adı öne çıkan yazarlardır. (s. 24) Bu konularla ilgili, 'Oryantalizm Yanılgısı' adlı yazımıza bakılabilir.

Batı'da hadisle ilgili çalışmaların başlaması

İlk İslam Ansiklopesi kabul edilen 'Bibliothèque Orientale'yi hazırlayan Fransız oryantalist Herbelot'a göre hadisler çoğunlukla Talmut'tan alınmıştır. Daha sonra kendini samimi bir Yahudi olarak niteleyen Ignaz Goldziher bu konuda adını duyurmuştur. Tarihi tenkit metodunu hadislere uygulamıştır. (s. 25)

Oryantalistlerin hadislerle ilgilenme sebepleri

Oryantalistler, İslam araştırmalarında misyonerlik, ilmi, ticari, siyasi ve sömürgecilik gibi farklı amaçları taşımaktaydı. (Mişel Cuha, ad-Dirasatul-arabiyye, s. 19-23; Mehmet Görmez, Oryantalizmi hadis araştırmaya iten temel faktörler, İslamiyat III, s. 11-31; i. H. Göksoy, Snouck-Hurgronje, Christian, DİA, XXXVIII, 340; Yücel Bulut, Oryantalizmin kısa tarihi, s. 90) Oryantalistlerin günümüzdeki araştırmalarına bakınca ortaçağdan itibaren İslam algısının değişmediğini, aksine pekiştiğini görmekteyiz. (s. 27)

Arent Jan Wensinck adlı oryantalistin 'Hadisin önemi' adlı makalesinde, İslam'ın kısa süre içinde evrensel bir dine dönüşmesinin sırrının hadis araştırmalarında yattığını ifade etmektedir. (Mehmet Görmez, Oryantalizmi hadis araştırmaya iten temel faktörler, s. 18) Margoliouth, 'İslam'da hadis üzerine' adlı makalesinde İslam'ın köklü bir gelenek oluşturmasını hadislere borçlu olduğunu belirtir. (David Samuel Margoliouth, On Moslem Tradition, s. 113-121) Johann W. Fück ise, 'Hadisçiliğin İslami geleneğin oluşmasındaki rolü' adlı makalesinde, 'İslam kültürünün tekparça olmasının en önemli sebebi daha ziyade Hz Peygamberin örneklidir.' (Fück, s. 146) demektedir. John Voll'e göre de hadis külliyyatının çizdiği şekliyle sünnet, İslam'ın değişimlere karşı kullanılan en büyük mukavemet gücüydü. (Voll, İslam süreklilik ve değişim, s. 25,65, 84, 190)

"Dünyanın her tarafında Müslümanların günlük hayatı hadisler tarafından yönlendiriliyordu. Farklı coğrafyalarda yaşayan Müslümanlar arasındaki kültür birliği, ortak hayat tarzını sağlayan yegane şey Hz Peygamberin sünnetiydi. Bu durum oryantalistler için hadis araştırmalarını zorunlu hale getirmiştir." (Görmez, s. 12-30)

Batıda hadis araştırmalarının misyonerlik ruhunun egemen olduğu dönemde değil de, siyasi/ticari gayelerin sömürge hareketlerine dönüştüğü zamanlarda çoğalmasa, araştırmaların akademik merak, misyonerlikten çok siyasi amaçları hedeflediği görüşünü desteklemektedir. (s. 50)

Oryantalistik hadis araştırmalarının tarihi ve kültürel arka planı

Genelde İslam ve özelde hadis hakkında araştırma yapan oryantalistler, kendi tarihsel ve kültürel arka planlarından etkilenmişlerdir. (Harald Motzki, Hadis tarihlendirme metotları, s. 113) Yapılan İlmî çalışmalar, Tevrat'ın çeşitli dönemlerde farklı yazarlar tarafından kaleme alındığını, metin üzerinde düzeltme, değiştirme ve ilaveler yapıldığını, metnin tek kişi yani Hz Musa'ya nispet

edilemeyeceğini ortaya koymaktadır. Kutsal metinlerin belli şahıslara ait oluşuyla ilgili dini gelenek geçerliliğini yitirmiştir. (s. 30) İncil, yazarlar tarafında kaleme alınmış ancak tanrı, yazarların yaptığı işin sorumluluğunu üstüne almıştır. İçerik bakımından birbirini tutmayan yazılı metinler İznik konsili ile elemeye tabi tutulmuştur. 18. yüzyıldan itibaren tenkit ilminin İncil ve Tevrat'a uygulanması sonucunda tarihi gerçeklerle bağdaşmayan ifadeler, ilme aykırı bilgiler, dil ve üsluptaki farklılıklar, Kitabı Mukaddes'in (İncil, Tevrat ve Zebur'un) tamamının aynı kutsal ruhun ilhamıyla tanrı tarafından yazdırılan bir kitap olduğu inancını sarsmıştır. Artık, Kutsal kitap yazarlarının eserlerine kendi damgalarını vurdukları kabul edilmiştir. Dolayısıyla, yazarların karakterleri, metinlerin hangi şartlarda ve ortamda, hangi sebeplerle ve kimin için yazıldıkları bilinmediği takdirde onları anlamının mümkün olamayacağı kabul edilmiştir. (Ömer Faruk Harman, Ahdi Cedid, DİA I/507) Kutsal metinler sadece ilahi değil insani unsurları da barındırmaktadır. Julius Wellhausen, Kitabı Mukaddes'teki her kitabın, yazıldığı dönemin tarihi kaynağı olarak değerlendirilebileceğini ifade eder. (Ali Dere, Oryantalistlerin hadise yaklaşımları, s. 18) Oryantalistlere göre kutsal metinler gibi Kur'an'da vahiy ürünü değildir. Onlar, Kur'an'ın Yahudi ve Hristiyan kaynaklı olduğu iddiasındadırlar. (s. 31) Bu konuda, 'Kur'an'ın kaynağı nedir?' adlı yazımıza bakılabilir.

Oryantalist hadis anlayışının kurucuları

Ignaz Goldziher: Koyu Yahudi bir çevrede büyüyen Goldziher Macar krallığı saray müşaviri olur. Daha sonra İngiliz enformasyon bakanlığı adına Doğu uzmanı olarak çalışır. Kahire'de 1873 ve 1874 yılları arasında Ezher üniversitesi hocalarının derslerini takip eder. Hadis alanındaki iki ciltlik 'Muhammedanische studien' adlı eseri ile meşhur olmuştur. (s. 35) Joseph Schacht: Küçük yaşlarda Yahudi hahamlardan dersler alır ve İbranice öğrenir. İslam hukuku alanında doktora yapar. (s. 37) Gautier Herald A. Juynboll: Oryantalizm araştırmalarıyla ünlü bir aileden gelir. 2010 yılında vefat eder.

205

Temel hadis/sünnet kavramlarıyla ilgili oryantalist iddialar ve eleştirisi

Oryantalistler hadis, sünnet, isnad gibi kavramlara Müslümanlardan farklı anlamlar yüklemişlerdir. Hadis ve Sünnet Yerine "tradition/gelenek veya yaşayan gelenek" ifadelerini kullanırlar. Onlara göre hadis, Peygamberle alakalı değildir. Hadis, Müslümanların zaman içerisinde geliştirdikleri gelenekleri ifade eder. (s. 44) Oryantalistler, kendi dinlerinde olduğu gibi İslam'da da hadis diye bilinen sözlerin aslında birer gelenek olduğunu ileri sürmüşlerdir. Hristiyanlara göre gelenek dinin kaynağıdır. Ama bu geleneğin Hz İsa ile bir ilişkisi bulunmamaktadır. (s. 45) Gelenek, Hz. İsa'dan sonraki döneme işaret etmektedir. Böylece oryantalistler hadis veya sünnet yerine tradition (gelenek) tabirini kullanmak suretiyle bunların Hz. Peygamber'le bir ilişkisinin bulunmadığını ifade etmek istemektedirler. (s. 46) Goldziher'e göre hadis, siyasi çatışmalar ve mezhep ihtilaflarında tarafların kendi görüşlerini peygamberin sözleriyle destekleme teşebbüslerinin sonucudur. (Goldziher, Muhammedanische Studien/Muslim studies, II/19) Oryantalist Margoliouglth'a göre Hz. Peygamber Kur'an dışında hiçbir dini hüküm bırakmamıştır. Sünnet diye bilinen İslam öncesi Arap örfüdür. Bu Arap örfünü dini bir kural haline getirmek isteyen II. yüzyıl Müslümanları hadisler uydurmuştur. (Fazlurrahman, İslam, s. 63) Ignaz Goldziher'e göre hadis, Peygamber'e nispet edilen şifahi sözdür. Sünnet ise ilk Müslümanların uygulamalarıdır. (s. 49) Schacht da hadislerin mezheplerin görüşlerinin önce tabiin, sonra sahabe, en sonunda da peygambere nispet edilmesi olduğunu ileri sürer. İmamı Şafi'den sonra bu hadisler en üstü mertebeye ulaştırılmıştır. (J. Schacht, Origins of Muhammadan Jurisprudence, s.140) Juynboll, Goldziher ve Schacht'a göre, hadisler dini bir metin değil, İslam toplumunun siyasi, sosyal ve kültürel durumlarını yansıtan tarihi metinlerdir. (s. 51) Goldziher'e göre islami sünnet, eski Arap anlayışının yeniden gözden geçirilmiş şeklidir. Ona göre sünnet, ilk Müslüman cemaatin

uygulamaları, hadis ise bu uygulamaların Hz. peygambere sözle nispet edilmesidir. (Goldziher, Muslim studies, II/24-28) Juynboll, sünnetle ilgili görüşüne delil olmak üzere Hz. Ömer'in, ölüm döşeğinde, etrafındakilere karşılaştıkları problemleri çözmek için Kur'ana, muhacirlere, ensara, çöl halkına ve son olarak ehl-i zimmete başvurmalarını tavsiye ettiğine dair bir bilgi nakleder. Ama aslında Hz. Ömer'in tavsiyesinin Juynboll tarafından naklettikleri ile herhangi bir ilgisi bulunmamaktadır. 'Kur'an lafzını' metne Juynboll ilave etmiştir. Başvurmalarından ise söz edilmemektedir. 'Yönetime geleceklerin' hassas davranmaları, onların halkın haklarını korumaları tavsiye edilmektedir. Juynboll önce metne 'Kur'an' kelimesini ilave etmiş, sonra da onu bağlamıyla hiç ilgisi bulunmayacak şekilde yorumlamıştır. Onun hatası Daniel Brown tarafından da aynen tekrar edilmiştir. (s. 53)

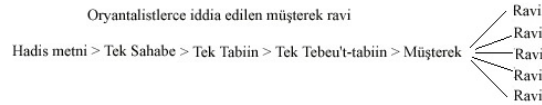
Sünnet kelimesi yerine oryantalistler gelenek kavramını kullanmaktadırlar. Bu kavram Hristiyanlıkta kilisenin din hakkındaki kararlarını ifade etmektedir ve Hz. İsa ile bir ilgisi bulunmamaktadır. Hadis veya sünnetin de Hz. Peygamberle bir ilgisinin bulunmadığı iddiası ile oryantalistler hadis ve sünnet yerine gelenek kavramını kullanırlar. (s. 56) İslam alimlerine göre ise sünnet genel anlamda peygamberimizin 'örnek alınan uygulamaları' anlamında kullanılmaktadır. Hz. Peygamber, "sünnetimden yüz çeviren benden değildir." ve "size iki şey bırakıyorum, onlara tutduğunuz sürece sapıtmazsınız: Allah'ın kitabı ve peygamberin sünneti ." buyurmuştur. (Buhari, Nikah, 1; Müslim, nikah, 5; Malik, Kader, 3) 'Hicri I. asırdan itibaren' sünnet, Peygamberimize nispet edilerek, 'Peygamber'in sünneti' şeklinde kullanılmaktadır. Hz Ebu Bekir, Ömer, Ali, Abdullah b. Mesud, Abdullah b. Abbas, Abdullah b. Ömer'den bu konuda birçok rivayet bulunmaktadır. (Malik, Feraiz, 4; Tirmizi, Feraiz, 10; Ebu Davud, Feraiz, 5, 40; Müslim, Talak, 44-Mesacid, 257; Buhari, Hac, 34, Ahkam, 43; Nesai, İftah, 13, İmamet, 50; Abdürrezzak b. Hemmam, Musannef, V/34) Bu durum oryantalistlerin ilk dönemlerde sünnetin siyasi anlamda kullanıldığı iddiasının isabetli olmadığını da göstermektedir. Peygamberin sünneti tabiri, sahabe ve tabiin dönemlerinde de kullanılmıştır. (s. 58) Oryantalistlerden Bravmann da 'The Spiritual Background of Early Islam' isimli eserinde sünnet kelimesinin başlangıçtan itibaren peygamberin sünneti anlamında kullanıldığına dikkat çekmiştir. (Bravmann, s. 123 194) Dolayısı ile oryantalistlerin peygamber sünneti kelimesinin hicri ikinci asır sonlarında ortaya çıktığı iddiası gerçeği yansıtmamaktadır. (s. 59) Goldziher ve Schacht isnadların sonradan ortaya çıktığını iddia eder ve ehli rey taraftarlarının sünnete değer vermediğini iddia eder. Halbuki Ebu Hanife, 'insanlara öğrettiğiniz şeylerin en faziletlisi sünnettir.' demektedir. Ayrıca Ebu Hanife'nin 'peygamberimiz şöyle buyurmuştur, gelen rivayet şöyledir, Resulullah'tan bir rivayet gelmiştir.' türü sözleri de hadise verdiği öneme delalet eder. (Ebu Hanife, el Alim, s. 10, 24 25; Ebu Yusuf, İhtilaf, s. 172, 21, 16, 78) İctihadının gerekçesinin kendisine ulaşan hadisler olduğunu da ifade etmektedir. (s. 60) Oryantalistlerin, hicri ikinci asırda sahabe ve tabiin'in görüşlerinin (mevkuf, maktu) Peygambere nispet edildiği (merfu) görüşü de gerçeği yansıtmamaktadır. Çünkü hicri II. asrın sonlarında yazılan birçok musannef, cami', sünen ve müsned türü eserlerde birçok mevkuf ve maktu hadis bulunmaktadır. Oryantalistlerin iddiası gerçek olsaydı, III. asır hadis kitaplarında mevkuf ve maktu türü rivayetlerin bulunmaması gerekirdi! Bu iddianın yanlışlığını ortaya koyan diğer bir husus, 'reffa' kavramıdır. Bu kavram mevkuf veya maktu rivayetleri peygambere nispet eden ravi anlamında kullanılmaktadır. Rical kitaplarında bunların kim oldukları da tespit edilmiştir. (s. 63) Eğer oryantalistlerin iddia ettikleri gibi mevkuf hadisler merfu hale getirilseydi, III. asırda hadis kitaplarında hala neden mevkuf rivayetler bulunmaktadır?! (s. 64)

İsnat hakkındaki iddiaları ve eleştirisi

Leone Caetani'ye göre isnadlar sonradan metinlere eklenmiştir. (s. 66) Joseph Schacht'a göre isnadlar keyfi olarak oluşturulmuştur. (Schacht, Origins, s. 163) Juynboll'a göre de isnadlar uydurulmuştur. (Juynboll, Hadis tarihinin yeniden inşası, s. 101) Schacht, İbn Şirin'in açıklaması ile isnadların

uydurulmaya başlandığını iddia eder. Şirin hicri 110'da vefat etmiştir. Harald Motzki, James Robson ve Gautier Harald juynboll, Schacht'ın fitnenin başlangıç tarihi ile ilgili bu iddialarını reddederek bunun hicri 30 civarı olduğunu kabul etmişlerdir. Dolayısı ile isnadda bu tarihten itibaren başlamıştır. Oryantalistlerin genel iddiası, hemen hemen tüm isnadların uydurma olduğudur şeklindedir. Bu iddia aynı zamanda tüm İslam toplumunu yalana göz yummakla itham etmek gibi büyük bir iftirayı da içermektedir. Halbuki Ali İmran, 78; Tevbe, 90; Mümin, 28; Müslim, Birr, 103-105- İman, 106-108; Buhari, Edep, 69- İman, 24- İlim, 38; Hanbel, IV, 183; Davud, Edep, 71 gibi daha birçok ayet ve hadisle yalan İslam'da yasaklanmıştır. Normal hayatta yalan söylenmesi yasaklanan bir dinin mensuplarının topluca, üstelik peygamberleri hakkında yalan söylemeleri veya bu yalanlara göz yummaları ne akla uygundur ne de tarihi gerçeklerle örtüşür. Hadis rivayetinde, bir kere yalan söylediği tespit edilen 'Kezzab; yalancı' olarak nitelendirilir. Bu durum, Müslümanların toptan yalan söylediğini değil, yalan söyleyenleri takip ve tespit ettiklerini göstermektedir. İsnadlarda zayıf veya kezzab ravilerin olması, aslında oryantalist iddiayı da yalanlamaktadır. Oryantalistler haklı olsalardı 'tüm ravilerin sığa/güvenilir ravilerden oluşması gerekirdi. (s. 74)

Müşterek ravi: Oryantalistlere göre hadisi uyduran, senedi ortaya atan yani icad edendir. (Juynboll, Hadis ilmindeki kimi terimlerin yeniden değerlendirilmesi, s. 145) Müşterek ravi, hadisi birden çok öğrenciye aktaran ravidir. Yani bir isnad nerede dallanmaya başlarsa, müşterek ravi odur. (Juynboll, İsnad analiz metotları, s. 67,74) Oryantalistlere göre, Şa'bi, Zühri, Hişam b. Urve, A'meş, Muhammed b. İshak, Süfyan es-Sevri, Malik b. Enes, Abdullah b. Mübarek, Süfyan b. Uyeyne gibi. Müşterek raviker, hadis metin/sened uydurucularıdır. (s. 77, 87, 102,107)

Juynboll'a göre 'Müslümanlar, müşterek ravi olgusunu biliyorlardı.' (s. 78) Yine ona göre müşterek ravi ile 'Medar ve Teferrüd' kavramları aynı anlamdadır. (Juynboll, Hadis ilmindeki kimi terimlerin yeniden değerlendirilmesi, s. 141, 145, 148, 149) Schacht ve Juynboll'a göre müşterek ravi olmanın tek ölçüsü, öğrencilerinin çok olmasıdır. Bu tarih boyunca etrafında talebe toplanmış tüm alimleri sahtekar olarak nitelemek demektir. Gerçekte ise bu, o insanların söz sahibi oldukları ilimde otorite olmaları, bilgilerine müracaat edilen biri olmalarından kaynaklanmaktadır. (s. 84) Schacht ve Juynboll tarafından müşterek ravi yani uydurmacıların başı olarak nitelendirilen Şa'bi ve Zühri, gerçekte, 'hadis uydurmalarını önlemek amacı ile' isnad faaliyetlerini başlatan alimlerdir. Diğer adı geçen hadis alimleri ise ravileri rech ve tadil eden (Araştırma yaparak ravilerin yalanlarını ortaya çıkaran veya sığa/güvenilirliklerini ortaya koyan) tenkit ehli hadis alimleridir. (Emin Aşıkutlu, Hadiste rical tenkidi, s. 48, 55) Yine bu alimler tedlisi (Hocasında duymadığı hadisi duymuş gibi rivayet eden raviyi) bile yalanın kardeşi kabul eden önde gelen hadis alimleridir. (Hatib el-Bağdadi, el-Kifaye, s. 393) Söz konusu alimlerden hadis uydurmakla nitelendirilen veya güvenilir olmayan yok gibidir. (İbni Hacer, Tehzib, II/304) Müşterek ravi iddiası ile oryantalistler, hadis ilmine olan güveni sarsmayı amaçlamaktadırlar ve aslında bu iddia bir kurgudan ibarettir. (s. 86)

Medar/müşterek ravi, birçok hadis hocasının hadislerini insadlarıyla bir araya getiren, toplayan ve aktaran ravidir. Oryantalist iddianın aksine bu kişiler İslami kaynaklarda, haklarında hadis uydurduğu veya güvenilir olmadıklarına dair herhangi bir bilgi bulunmayan kişilerdir. (s. 87) Hatta uydurmak değil aksine, bu tür faaliyetleri önlemek amacı ile ravi tenkiti ile tanınmış kişilerdir. (s. 88)

Dolayısı ile, tüm Müslüman alimlerin yalanda ittifak etmelerinden daha tutarlı olan, 3-5 önyargılı oryantalistin bir yalanın etrafında kenetlenmiş olmalarıdır! Bu hem aklen hem ilmen hem de tarihi gerçeklerle daha çok uyuşan bir yaklaşım olur!

Schacht ve Juynboll, aile üyeleri arasındaki isnadı da uydurma kabul eder. (s. 89) Sistematik rivayetin bulunmadığı dönemlerde sahabe çocuklarının babalarından hadis alma arzusu, aile isnadlarının oluşmasında en önemli etkenlerden biri olmuştur. (s. 91) Hicri II. asır sonrası, sistematik rivayetlere geçişle birlikte aile isnadları önemli ölçüde kesintiye uğramıştır. (Bekir Kuzudişli, Hadis rivayetlerinde aile isnadları, s. 203) Aile isnadlarının bir kısmındaki yalancı ve zayıf raviler de tespit edilmiştir. Bu durum oryantalist iddiaları da yalanlamaktadır! Çünkü, aile isnadlarının tamamı uydurulmuş olsa idi raviler içinde güvenilir olmayan hiçbir ravinin bulunmaması gerekirdi. Bu durum aile isnadlarının hemen kabul edilmediğinin de göstergesidir. (s. 91) Hadis alimlerinin kendi ailesine mensup ravileri de eleştirmeleri, her aile isnadını güvenilir kabul etmediklerinin delilidir. (Kuzudişli, s. 336, 343, 383) Oryantalistlerin aksine hadis alimleri, genellemeci bir yaklaşım sergilememişler, her isnadı tek tek araştırarak değerlendirmişlerdir. (s. 92)

Oryantalistlere göre isnadlardaki eksiklikler zamanla tamamlanmış, kesinti olan yerler düzeltilmiş, raviler de keyfi bir tutum içinde davranmışlardır. Schacht, 'hicri III. asırda, Kütübi sitte ile isnadlar mükemmelleştirilmiştir' derken, Juynboll'a göre ise isnadlardaki kopuklukları gidermek için uydurma raviler ortaya atılmıştır. (s. 93) Hicri II. asırda muttasıl isnadlar kadar munkatı/kesintili isnadlarda bulunmaktadır. Hatta bazı mürsel hadisler aslında muttasıldır. Mesela İbrahim en-Nehai, 'Doğrudan İbni Mesud'dan naklettiğim zaman o, birçok tarikten gelmiştir.' (Tirmizi, Sünen, V, 755) şeklinde açıklamada bulunmuştur. Hicri II. asırdan itibaren özellikle İmamı Şafi'nin, hadislerin sıhhatinde isnadın muttasıl olma şartını gerekli görmesinden sonra muttasıl isnadlı hadisler tercih edilmeye başlamıştır. Dolayısı ile III. asırdan itibaren isnadlarda Mürsel muttasıl oranı, muttasıl lehine değişmiştir. Bu, oryantalistlerin iddia ettiği gibi III. asırdan daha önce munkatı/kesintili senedlere sahip olan hadislerin zamanla muttasıl hale getirildiği anlamına gelmemektedir. Hatta III. asırda bile hadis eserlerinde munkatı/mürsel/mudal isnadlı rivayetler bulunmaktaydı. Oryantalistlerin iddiası doğru olsa idi, III. asırda yazılan eserlerde munkatı isnadların bulunmaması gerekirdi! M. Fuad Abdülbaki'ye göre, Hicri III. asır hadis alimlerinden İbni Mace'nin Sünen'inde yer alan 4341 hadisten 613'ü zayıf isnadlı, 99'u ise uydurma veya aşırı derecede zayıftır. Hicri II. asır hadis alimlerinden Ebu Davud'un Sünen'inde de 69 munkatı, 129 mübhem, 1000 civarında muallak ve iki de mudal rivayet bulunmaktadır. İsnadların mükemmelleştirilmesi gibi bir faaliyet olsa idi İslam alimlerin bu eserleri övgü ile karşılanmalı, bu eksiklikler eleştirilmemeli idi. (s. 96)

İslam literatüründe yüz yıldan fazla yaşayan kişilere 'muammerun' denir. (s. 97) Oryantalistlere göre bu isimler isnada dahil edilmiştir ve bu kişiler hayali kişilerdir. (s. 98) Sahabeden Kufe ve Basra'da kadılık yapmış 'Kadı'l-Mısreyn' diye anılan Kadı Şurayh ve tabiin'in tanınmış alimlerinden Ebu Rafi Nufey b. Rafi es-Saiğ ve hadis münekkidlerinden sika ve adil olarak vasıflanan Şa'bi, Süfyan b. Uyeyne, Süleyman A'meş gibi alimler Juynboll tarafından hayali kişiler olarak adlandırılmıştır. (s. 100) Gerçekte ise Muammerun raviler tenkid dışı bırakılmamışlardır. Bunlardan bazıları için 'münkeru'l-hadis, hadislerinin çoğu münkerdir, mürsel rivayette bulunur' tarzı eleştiri alan muammerundan şahsiyetler bulunmaktadır. (s. 101) Juynboll tarafından müşterek ravi olmakla itham edilen ravilerden her biri ya bir veya bir kaç muammer raviden hadis rivayet etmiştir. Onun bu iddiası doğru olsa idi ve muammerun ihtiyaç gereği uydurulsaydı, sayıları sınırlı değil onlarca hatta yüzlerce olmalı idi. Ayrıca muammerun dışındaki ravilerden hadis rivayeti de bir kaç kişi ile sınırlı kalırdı ki, aslında durum tam tersidir. (s. 103)

Ravi-rical kaynaklarıyla ilgili oryantalist iddialar ve eleştirisi

Goldziher, isnadların önemli ölçüde uydurma olduğunu ileri sürer. Schact da isnadların müşterek raviler tarafından uydurulduğunu ileri sürer. Juynboll ise isnadların Müslümanlar tarafından uydurulduğunu iddia eder. (s. 107) Juynboll, 'ismi ve baba adı aynı olan (Hafs b. Ömer gibi) ravilerden sadece biri gerçektir, diğeri sahtedir.' iddiasında bulunur. Halbuki her toplumda önemli ve meşhur kişilerin adlarının yeni doğan çocuklara verilmesi sosyal bir gerçekliktir. "İngiltere ve Galler'de en fazla konan erkek bebek ismi Muhammed oldu. Muhammed ilk kez en popüler erkek ismi olarak Noah'ı geride bırakırken, Ulusal İstatistik Ofisi popüler kültürün isim verme trendleri üzerinde hala büyük bir etkisi olduğunu söylüyor." (Euronews, 06/12/2024) "Darbe girişiminin engellenmesinde büyük rol oynayan, Özel Kuvvetler Komutanlığı'nda görevli şehit Astsubay Ömer Halisdemir'in ismi, 15 Temmuz'dan sonra doğan bin 278 bebeğe verildi." (Takvim, 1 Aralık 2016) İngiltere'de George, Almanya'da Hans, Hollanda'da Junynboll, İsrail'de Abraham gibi. Günümüzde de adı ve soyadı hatta birçok nüfus bilgileri aynı fakat şahısları aynı olan birçok kimse bulunmaktadır. Böyle bir durumda bunlardan birinin gerçek, diğerlerini uydurma kabul etmenin isabetli olmadığı ortadadır. (s. 113) Hz. Muhammed de oğluna, 'Dedem İbrahim peygamberin adını veriyorum.' diyerek İbrahim adını vermiştir. İşin en ilginç yönü ise, bu iddiayı ortaya atan Joynboll'un babasının adının Theodorus Willem Joynboll, dedesinin ise Theodorus Willem Johannes Joynboll olmasıdır. Kendi soyunda Joynboll torun, baba ve dede müşterek isimdir ve kendi iddiasına göre bu ikisinin uydurma olması gerekmektedir! Hadis alimleri 'el-Müttefik ve'l-müfterik' adlı eserler ile aynı adı taşıyan insanları tek tek incelemişlerdir. Mesela Enes b. Malik adında 10 kişi tespit edilmiş, bunlardan beşinin hadis ravisi olduğu ve her birinin farklı kişiler olduğu belirlenip, haklarında gerekli bilgiler verilmiştir. (s. 114) Hadis ilmi, isnad dolayısıyla ravi merkezli bir ilimdir. Hicri birinci asrın sonlarına doğru ravilerin ehliyeti araştırılmaya başlanmıştır. İkinci asırdan itibaren münekkit muhaddislerin (araştırmacı hadisçilerin) sayısı artmıştır. Üçüncü asırdan itibaren ise raviler üzerinde yapılan araştırmalar yazıya geçirilmiştir. Rical kaynakları diye tanınan bu eserlerde ravinin adı, ilmi yolculukları, hocaları, hastalıkları, hafıza durumu, güvenilirliği gibi birçok konuda bilgilerde bulunmaktadır. (s. 110) Hatta ravilerin sadece vefat tarihlerine özel 'vefeyat' adlı eserler bile yazılmıştır. 'Tabakat' başlığı taşıyan kitaplar da raviler tarihi ile ilgili eserlerdir. Bu başlığı taşıyan kitaplarda raviler sahabe, tabiin, tabeu't-tabiin şeklinde nesillere ayrılarak incelenir. Ravilerin tabakalarını bilmek suretiyle raviler arası irtibat ve hadisin mürsel, munkatı, mudal ve müdelles olup olmadığı tespit edilir. Tabakat başlığını taşıyan eserlerin en tanınmış, İbni Sa'd'ın 'et-Tabakatül Kübra' isimli eseridir. (s. 111) Oryantalistlerin iddiaları doğru olsaydı üçüncü asır hadis eserlerinde isnadı kopuk, ravisi mübhem (ismi bilinmeyen) veya meçhul ravi bulunmamalı, uydurulan şahıslarla isnadlar tamamlanmalıydı. Halbuki üçüncü asır hadis kitaplarında bile munkatı, mürsel türlü rivayetler bulunmaktaydı. Dolayısı ile meçhul ravileri tespit edip haklarında hüküm veren hadis alimlerinin hadis uydurmasına göz yumduğuna iddia etmek gerçekçi değildir. (s. 112)

Goldziher, hadis araştırmacılarının raviler hakkında ihtilaf ettiklerini ifade eder. Joynboll ise İbni Hacer'in 'Tehzib' adlı eserinde Nafi isminin diğer eserlere göre daha az geçtiğini belirtip bu kişinin hayali biri olduğunu ima eder. Dikkat edilirse bir isim fazla da geçse az da geçse oryantalistlerce eleştiriye maruz kalmaktadır! Ayrıca Juynboll da aynı ravi hakkında hem övgü hem yergi içeren değerlendirmeler olduğunu belirtip rical kitaplarının güvenilirliğini sorgular. Buna örnek olarak da Haccac b. Ertat el-Kufi'yi örnek verir. (s. 117) Gerçekte ise, raviler hakkında bilginin çeşitli olması tüm raviler için değil bir kısım ravi ile alakalıdır. Sosyal bilimlerde aynı kişi hakkında nasıl ihtilaf edilebilmekte ise, rical kitaplarında da aynı durum söz konusudur. Her alimin aynı bilgiye sahip olması düşünülemez, dolayısıyla verilen hükümler de farklılık arz edebilmektedir. Hassas olan 'müteseddid' alim ile daha az hassas olan 'mütesahil' alimlerin kararları aynı olamaz. Joynboll'un yanlıgısı, hadis alimlerinin ravi incelemelerdeki 'titizlik farklılıklarını' dikkate almamasından kaynaklanmaktadır. Yine ve çoğu kez olduğu gibi bu

oryantalist de bu konuda genellemeci bir iddiada bulunmuştur. İddiasına örnek verdiği Haccac b. Ertat el Kufi'nin ise hadis münekkidlerince adaletli olduğu ama zapt konusunda eleştiriye uğradığı görülmektedir. Yani iyi bir insan ama hadis ezberi konusunda zayıf birisidir. 'Rivayetlerinde hataları var ama yalancı değildir' türü eleştiriler de bu anlama gelmektedir. (s. 119) Bu ravinin hataları bellidir ve başka rivayetlerle telafi edilebilecek bir düzeydedir. (İbni Hacer, Tehzib, II/197) Joynboll'un örnek verdiği diğer ravi Yunus b. Habib için ise, Joynboll'un iddiasının tersine Saci dışında tüm münekkidler onu olumsuz biri olarak tespit etmişlerdir. (İbni Hacer, Tehzib, XI/438) Raviler hakkında verilen farklı kararlar, hassasiyet farklılıklarından kaynaklanmaktadır. Bu ihtilaf her ilimde görülebilir. Bu durum, iddia edilenin aksine rical kitaplarının güvenilirliğini gösterir. Zira tüm raviler hakkında aynı sonuçlara varılıp farklı görüşler bulunmasaydı, o zaman bir kasıtlı bir yaklaşımdan söz edilebilirdi. (s. 121) Juynboll, Abdullah b. Ziyad b. Sem'an örneğini vererek bu hadis uydurmacısının bir takım büyük hadis alimlerincede övüldüğünü ve hadislerinin kabul edildiğini ima eder. Halbuki Hişam b. Urve, İbrahim b. Sad, Malik, Yahya b. Main, Hanbel, Davud, Ahmed b. Salih, Cüzcani, Darekutni, Ali el-Medini gibi birçok alimce bu kişi hadis uydurmacılığı ile suçlanmıştır. Sadece İbni Adi, 'bir kaç hadisi dikkate alınabilir' demektedir. Ama aynı yerde 'cidden çok zayıf biri' olduğunun da altını çizmektedir. (s. 122) Oryantalist iddialardan biri de, birçok rical ve sikat eserlerin çok zayıf ve metruk ravilerle dolu olduğu iddiasıdır. İcli'nin 'Kitabu's-Sika' adlı eserinde 2116 ravi bulunur. Bunlardan 33'ü zayıf veya metruk, 4'ü zındıktır. Bu kişilerin bu kitapta olmasının sebebi, sorulan sorulara verilen cevaplarda adlarını geçmesidir, güvenilir olduklarından değil! İbni Şahin'in 'Sika ravilerin tarihi' adlı eserinde ise 1569 ravi bulunur, birkaçı zayıf veya metruktur. İbni Hibban'ın 'es-Sikat' adlı eserinde birçok zayıf ve meçhul ravi bulunur. Açıklamayı da bizzat kendisi yapar ve 'Onu, delil olan biri olarak değil, durumu bilinsin diye buraya aldım.' der. Kısaca bu tür kişileri tanıtmak amacı ile kitabına almıştır. (s. 124) Yine Juynboll, İbni Hacer'in 'Tehzib' adlı eserinde, Nafi ve Şu'be isimli ravilerin Buhari, Ebu Hatim ve İbni Sad'ın eserlerine göre daha az geçtiğini ileri sürüp bu adların hayali olduğunu ima eder. Halbuki üç eserde de her türlü zayıf, metruk, sika ravi adı geçmektedir. İbni Hacer'in eseri ise 'sadece zayıf ravilerle' alakalıdır. Dolayısı ile bu isimlerin daha az geçmesi normaldir. Oryantalistler ya bu eserlerin özelliklerini bilmiyor veya kafalarındaki kurguya göre hareket ediyorlar. (s. 125) Özetle, Juynboll kaynakları dikkatli incelemediği ve genellemelere gittiği için birçok konuda yanlışla düşmüştür. Von Grunebaum, "Müslümanların, herhangi bir dalda ele aldıkları biyografik eserler, sayıca çokluğu, titizlikle ele alınışı ve enteresan bilgileri toplayışı bakımından insanı hayret ve dehşete düşürmektedir." (The Journal of General Education, sayı 4, s. 25) diyerek önemli bir itirafta bulunmaktadır. Hadis ilminde sahabinin adil olduğu bir ölçü olarak kabul edilir. Bundan maksat onların günah işlemediği değil, hadis uydurmayacağıdır. (s. 127) Oryantalistler, sahabe ile fazla ilgilenmezler çünkü onların iddiasına göre hadisler sonradan gelenlerce uydurulmuş, sahabe adı sonradan isnada eklenmiştir. Oryantalist Goldziher ise sahabinin tamamını hadis uydurmakla itham eder. Halbuki bir sahabenin hadis uydurması başka, sonradan hadis uyduran birinin sahabeye hadis nispet etmesi başka bir şeydir. Nitekim James Robson, Ebu Hureyre hakkındaki oryantalistlerin iddiaların aslında, daha sonra ona haksız yere isnat edilen rivayetlere dayanabileceği ihtimalinden bahsetmektedir. (Robson, Ebu Hureyre, Encyclopedia of Islam, I/129) Reşit Rıza da Ebu Hureyre'nin yalan söylediğinin iddia edilmediğini, sadece onun rivayetleri hakkında birkaç sahabenin tereddütleri olduğunu ifade eder. Ama bunlar da onun adaletini geçersiz kılacak cinsten değildir. (Rıza, Bir misyonerin Ebu Hureyre hakkındaki bazı iddiaları, s. 25) Juynboll, Ömer b. Abdülaziz döneminde yaşayan Nafi hakkında çok az bilgi olduğunu ileri sürüp onun hayali biri olduğunu iddia eder. Halbuki rical kitaplarında ravilerin geniş hayat hikayeleri yazılmaz. Kimliği, hocaları, talebeleri, hadis rivayetine olan ehliyet durumu gibi konularda bilgiler verilir ve bu durum tüm raviler için geçerlidir. (s. 131) Nafi için İbni Hacer'in 'Tehzib'inde ikibuçuk sayfa bilgi verilmiştir. Ayrıca Juynboll, 'Kitabu'l-Vülat', 'tabakat' ve 'Safvetu's-safve' adlı eserlerde Nafi adının geçmediğini ileri sürer. Halbuki

Tabakat'ın Leiden baskısı 'eksiktir' ve eserde Medine'li ravilerden bahsetmemektedir. Daha sonra tamamlanan baskısında ise Medine'li ravi Nafi hakkında bilgi yer almaktadır. Kitabı'l-Vülat adlı eserde ise ravilerden değil, 'sadece Mısır'da görev yapan kadılardan' bahsetmektedir. Safve ise evliya menkıbelerinden bahseden bir kitaptır. Böyle bir kitapta Nafi'den bahsedilmesini beklemek cehalet göstergesidir. (s. 133) Dokuz temel hadis kitabında (Kütübü Tis'a) güvenilirliği meşhur 181 ravinin Nafi'den rivayette bulunduğu tespit edilmiştir. Bu 181 güvenilir ravinin yalan söyleyen veya hayali bir kimseden hadis naklettiğini ileri sürmek akla aykırı bir iddiadır. (s. 134) Goldziher, Zühri'nin Emevi yöneticilerinin emriyle hadis uydurduğunu iddia eder. Halbuki hadis münekkidi ittifakla onun sika/güvenilir bir ravi olduğunu bildirirler. Goldziher, Taberi'deki bir nakle yanlış anlam vererek Halife Muaviye'nin Kufe valisinden Ali aleyhine ve Osman lehine hadis uydurmasını istediğini ileri sürer. (s. 135) Halbuki Taberi'de geçen ifade, "Ali taraftarlarını dinleme, Osman taraftarlarını dinle" anlamındadır. Hadis alanında bir otorite olan Prof. Talat Koçyiğit de bu oryantalistin hadislerle ilgili görüşlerini ele almış ve tenkid etmiştir. (Ankara Ün. İlahiyat Fak. Dergisi, 15, 1967, s. 43-55) Goldziher, Zühri'den nakledilen, "yöneticiler zorlayana dek hadisleri yazmayı doğru bulmazdık" ifadesinden hareketle hadis uydurulduğunu ileri sürer. Bu oryantalist metnin bir kısmını nakletmiş ve arzu ettiği görüşü elde etmeyi amaçlamıştır. Halbuki Halife Hişam b. Abdülmelik, Zühri'den çocukları için hadis yazmasını istemiştir. Daha önce hadis yazılması konusunda tereddütlü olan Zühri halife çocukları için hadisleri toplayınca, "Çocuklar için yazınca, diğer Müslümanlar için de hadis yazdırmanın uygun olduğunu düşündük" demiştir. (Fesevi, el-Marife, I/355; Zehebi, Siyer, V/334) Goldziher, Zühri'nin hadis uydurmasına örnek olarak, "üç mescid için seyahat edilir; M. Haram, M. Nebi ve Beytül makdis (Kudüs)" hadisini verir ve "bu hadise göre hac üç mescidde de kabul olur" diye yorum yapar. (Goldziher, Muslim Studies, II/44-45) Halbuki Zühri'nin bu hadisi uydurması tarihen imkansızdır. Çünkü Kudüs'teki Kubbetü's-sahra'nın inşasına 685 yılında başlanmıştır. Zühri o tarihte ya 12 -diğer rivayet 22- yaşlarında olmalıdır ki bu yaşlar da, halife makamındaki birinin kendinden bu derece önemli kararlar vermesi istenecek bir yaş değildir. Ayrıca Emeviler hakkında hadis uydursa idi, hemen sonra gelen Abbasiler hanedanlığı döneminde aleyhine fikirlerin olması, hakkında olumsuz kanaatlerin söylenmesi gerekirdi. Ayrıca bu hadisi, tabii döneminden birçok kişi de rivayet etmiştir. Goldziher aşırı Emevi düşmanı ve Şii olan Yakubi'nin 'Tarih'ini kaynak göstermektedir ki, gerek Yakubi zamanında gerek öncesinde veya sonrasında hac ibadeti ile alakalı ima edilen hiç bir aksaklık veya sorundan bahsedilmemektedir. Kısaca olay, tamamıyla bu oryantalistin kaynaklardan süzerek işine gelen bir rivayeti alıp amacına uygun kurgulamasından ibarettir ki, oryantalistlerin her zaman yaptığı da tamamıyla budur! (s. 137) Peki Zühri Kimdir? Juynboll, hadis tarihinde 120 Zühri tespit ettiğini, bunlardan hangisinin gerçek veya sahte olduğunun ayırt edilemeyeceğini iddia eder. (Juynboll, Hadis tarihinin yeniden inşası, s. 190-197) Hadis tarihinde sadece Zühri adı geçerse bu meşhur olan ve tek olan Zühri kastedilir. Ama Zühri adı yanında diğer adlar da geçerse, o zaman bahsettiğimiz Zühri dışındaki biri kastedilmiştir. Zühri denildiğinde meşhur olan kastedildiği için, ayrıca ismi zikredilmez. Hasan b. Umare'nin Zühri'den hadis rivayet ettiğinde İbni Uyeyne'nin kulaklarını tıkadığı şeklindeki rivayeti Juynboll İbni Hacer'den aktarır. Halbuki rivayet, Zühri'nin kimliği ile alakalı değil, Hasan b. Umare'nin güvenilir olmamasıyla alakalıdır bir durumdur. (s. 139) Ayrıca Hasan b. Umare'nin hadis alimlerince hadis uyduran biri olduğu konusunda ittifak vardır. (İbni Hacer, Tehzib, II/307) Juynboll daha sonra başka bilgilerde aktarır ama bu bilgiler Zühri'nin güvenilirliği ile alakalı değil, ondan hadis aldığını söyleyen ravilerin güvenilirliği ile alakalı bilgilerdir. Yine bu oryantalist de mevcut bilgileri istediği gibi yorumlamaya çalışmış ve bu anlayış tarzı tüm oryantalistlerde en belirgin özellik haline gelmiştir. (s. 140) Her toplumda önemli kişilerin adları yeni doğan çocuklara verilir, bu sosyal bir gerçekliktir. Zaten rical kitapları yanında 'ensab' adı ile aynı kimliği taşıyan insanları doğru tespit etmek için özel eserler de telif edilmiştir. (s. 141) Ayrıca Juynboll, Zühri hakkında başka iddialarda bulunmakta ise de kaynak

belirtmediği için değerlendirmeye gerek de duyulmamaktadır. Kaynak gösterdiklerindeki durum da zaten ortadadır!

Juynboll'a göre hadis uyduran kişilere 'Salih' sıfatı verilip rivayetlerine meşruluk kazandırılmaktadır. Halbuki Salih kelimesi zühd anlamındadır. Bir insan güvenilir, ibadetine düşkün olabilir ama rivayetlerinde de hata yapabilir. Veya zabt, ezber konusunda hata yapabilir. (s. 144) Hadis alimleri bunları birbirinden ayırabilmişlerdir. Abid/salih biri bile olsa, hadis ilminde insanlar cerh edilmekten, eleştirilmekten kurtulamamışlardır veya hadis ilmindeki hataları onların dini alandaki kimliklerinin göz ardı edilmesine engel olmamaktadır. Salih olmak ayrı, hadis ilminde ehliyet sahibi olmak ayrıdır. Hadis alimlerinin bu kelimeyi hangi anlamda kullandıkları açıktır, gizli bir anlamı yoktur. Juynboll Salih kavramına yanlış anlam yüklemiş ve hatalı sonuçlara varmıştır. (s. 145)

Hadis kaynaklarının güvenilirliği hakkındaki oryantalist iddialar ve eleştirisi

Schacht'a, Joynboll'a, Goldziher'e, Caetani'ye göre hadisler II. asırda ortaya çıkmış, III. asırda metin ve senet olarak mükemmelleştirilmiştir. Hadislerin Hz. Muhammed ile bir ilgisi bulunmaktadır. (s. 149-151, 152) David Samuel Margoliouth, Hz. Peygamberin Kur'an dışında herhangi bir hüküm kaynağı bırakmadığını, sünnetin Arap örfü, hadislerinde uydurma olduğunu ileri sürmüştür. (s. 153) Goldziher'e göre hadisler, fırka ihtilaflarında kendi görüşlerinin Hz. Peygamberin otoritesinden destek bulma teşebbüsüdür. (Goldziher, Muslim Studies, II/119, 73-83) Aynı oryantalist Kütüb-i Sitte, Buhari, Müslim gibi eserler hakkında Müslümanların verdikleri bilgilere Batı'da güvenildiğini ancak bunun yanlış olduğunu ileri sürer. (Goldziher, Die Religion des Islam, s. 101) Tabii sormak gerekir, bu bilgiler yanlış ise bunlardan hareketle neden İslam dinini saldırmaktadır oryantalistler? Doğru ise de, yanlış ise de saldırı güdüsü ön plandadır! Halbuki Goldziher bile sahabe döneminde hadis sayfalarının bulunduğunu zikretmektedir. Başta Abdullah b. Amr, Sa'd b. Ubade, Esmâ b. Ümeys, semüre b. Cündeb, Cabir b. Abdullah gibi sahabilerin hadis sayfaları bulunmakta idi. Bunlar dışında Amr b. Hazm, Abdullah b. Abbas, Abdullah b. Ebu Evfa, Enes b. Malik gibi sahabilerin de hadis yazdığı bilinmektedir. (s. 155) Emeviler döneminde dini literatür başlamış, Abbasiler döneminde buna tıp, matematik gibi ilim türleri de eklenmiştir. Goldziher ilk musannef yani konu esaslı eserin Buhari olduğunu iddia eder. Halbuki II. asrın başlarında başlayan konu esaslı hadis çalışmaları, ortalarına doğru yaygınlaşmıştır. (s. 156) Şube b. Haccac ve İmamı Malik gibi istisnaları bulunmakla birlikte, hadis alimleri genel olarak hicri II. asra kadar ayırım yapmadan, zayıf sahih her türlü rivayeti almaktaydılar. Tirmizi bu durumu, 'Birçok hadis alimi 'durumunu açıklayarak' zayıf raviden rivayette bulunmaktaydı, dolayısı ile güvenilir ravilerin zayıflardan rivayeti seni hataya düşürmesin.' şeklinde açıklamada bulunmakta idi. (s. 158) Bu dönemde isnadını zikretmek kaydı ile hadis eserlerinde her türlü rivayeti bir arada zikretmek geleneği hakim idi. Kütüb-i Sitte'de, diğer eserlere nispetle daha çok sahih hadis bulunduğu söylenebilir ama bu onda hiç zayıf hadisin olmadığı anlamına da gelmez. "Batıda ise senedli bilgi nakletme geleneği hem yoktur hem de imkansızdır. Bu nedenle onlar metin üzerine yoğunlaşmışlardır." Goldziher, aynı mantığın İslami eserler üzerinde de uygulanması gerektiğini savunur ve metin tenkitinin ihmal edildiğini ileri sürer. (s. 161) Halbuki Fatıma b. Kays ile Ömer arasındaki boşanma ve mesken hakkındaki dialog (Müslim, Talak, 46); Aişe annemizin, "Allah Ömer'e rahmet etsin" diye başlayıp mezar başında ağlama ile ilgili hadisi düzeltmesi (Buhari, Cenaiz, 33; Müslim, Cenaiz, 22) ve 'Onlar ağlıyor, o ise kabirde azap görüyor.' demesi (Buhari aynı yer, Müslim, Cenaiz, 27); Ebu Hureyre'nin Kadın, eşek, köpek ve namaz hakkındaki rivayetini Hz. Aişe'nin düzeltip, 'Ben önünde yatarken, peygamber namaz kılardı.' demesi (Buhari, Salat, 105; Müslim, Salat, 270) gibi rivayetler, İslam tarihinde metin tenkidinin yapıldığını göstermektedir. Müslümanların bir şeyi kabul etmeden önce ona şüpheyle bakma cesaretini gösteremediğini iddia eden Leona Caetani'nin (Caetani, İslam Tarihi, I/85)

aksine, İslam tarihi boyunca ortaya çıkan itikadi ve fıkhî ekollerin varlığı, İslam'da tenkit zihniyetinin varlığını ispat etmektedir. Dolayısı ile bu iddia bir cehalet ve ön yargı ürünüdür. Bu ekollerin ortaya çıkmasının en temel sebeplerinden biri, dini kaynakları anlamadaki yöntem farklılığıdır. Nitekim 'er-Red' kelimesi ile başlayan eserler itikad; 'İhtilaf' ismini taşıyan eserler ise fıkhîdaki tenkit zihniyetini ortaya çıkaran ürünlerdir. (s. 162) Hz. Muhammed'in, "İctihadda isabet eden iki, hata eden bir sevap alır." (Buhari, İtisam, 13, 21; Müslim, Akziye, 15) şeklindeki yönlendirmesi de tenkit zihniyetini oluşturan en önemli etkenlerin başında yer almaktadır. (s. 162) Hadis ilminde de, bir hadisin farklı rivayetlerini karşılaştırarak en sağlam metni tespit etme gayreti anlamına gelen, 'Muaraza' yöntemi de ayrıca hadis ilmindeki tenkit yöntemine delil teşkil eder. Eyyüp es-Sahtiyani'nin 'Hadis aldığı kişinin hatasını tespit etmek için aynı hadisi diğer kişilerin rivayeti ile karşılaştır', Abdullah b. Mübarek'in 'Hadisin doğrusunu tespit etmek istiyorsan birbiri ile karşılaştır.' gibi yönlendirmeler ve 'idrac', 'ziyadetü's-sika', 'ihtisar ve takti', 'el-mezid fi muttasilil esanid' gibi kavramlar hadis metinlerini karşılaştırma ile alakalı çalışmalara işaret eder. (s. 164) Ehli hadis, ilk 3 asır isnad tenkidini benimsemişlerdir. Dördüncü asırda ise Hakim en-Nisburi, 'Marifetu'l-ulumi'l-hadis' adlı eserinde bir bölümü, isnadı sağlam ve güvenilir ravilerden meydana geldiği halde metni problemlili olduğundan sahih kabul edilmeyen hadislere ayırmıştır. (Nisaburi, Marife, s. 58) Habib el-Bağdadi'de bir haberin sahih kabul edilebilmesi için akla, Kur'an'ın ayetlerine, mütevatir sünnete, icmaya, her türlü kesin delile aykırı olmaması gerektiğini ifade etmiştir. Hicri altıncı asırdan itibaren mevzu/uydurma hadislerin müstakil kitaplarda bir araya getirilmeye başlanması ile bu tür hadisleri tespit amacıyla metin tenkidi prensipleri yazılı hale getirilmiştir. Nitekim İbni Kayyim el-Cevziyye, 'el-Menari'l-Münif' adlı eserinde senedi incelemeksizin bir hadisin mevzu olduğunun anlaşılabilmesinin prensiplerini tespit etmiştir. (İbni Kayyim, el-Menar, s. 50) Ehli rey ekolü ise başlangıçtan itibaren içerik tenkidi yapan bir ekoldür. Ebu Yusuf, 'Kitap ve sünnete uygun olanı al, diğerlerini buna göre değerlendir. Çünkü Kur'an'a aykırı olan, Hz. Peygamberden rivayet edilmiş dahi olsa ondan değildir.' demiştir. (Ebu Yusuf, er-Red, s. 24) Oryantalistlerin kendi dinlerinde gelenek esas olduğu için hadisleri de gelenek kategorisine eklemeye çalışmışlar, İncil'ler ilahi değil ise Kur'an'ı da Muhammed yazmış olmalı; İncil'e uygulanan tarihi tenkit metodu Kur'an'a da uygulanmalı diyerek, kendi içlerine düştükleri çelişkileri İslam'da da görmek istemişlerdir! Diğer bir oryantalist iddia da, uzun hadis metinlerinin daha sonra ortaya çıkarıldığı şeklindedir. Bu iddia, Batı'da İncillerin tarihlendirilmesiyle ilgili geliştirilen, 'uzun metin daha sonra tarihlidir, metin farkları konusunda kısa olan tercih edilir.' prensibinin hadislere uygulama anlayışından kaynaklanmaktadır. Halbuki 'İdrac, ziyadetü's-sika, ihtisar, takti, el mezid fi muttasili esanid.' gibi kavramlar, hadis metinlerinin değişime uğramasıyla ilgili terimlerdir ve hadis alimlerinin bu konudaki hassasiyetlerini ve oryantalistlerin iddialarının aksini ortaya koymaktadır. (s. 168) Oryantalist iddiaların aksine İslam alimleri başlangıçtan itibaren hadis metinlerine ilave yapılmasını kesinlikle doğru bulmamışlardır. Mücahid, 'hadisin metnine ilave etme'; A'meş, 'hadis ehli, hadise vav, elif, dal gibi bir harf ilave etmektense gökten yere düşmeyi tercih ederlerdi'; Main, 'Hadise ilave yapma' demekte idiler. (Tirmizi, Sünen, V/746; Bağdadi, el-Kifaye, s. 212, 223, 224) Hatta bu konularda da özel çalışmalar yapılmıştır. Mesela Hattabi, 'Islahu Galati'l-muhaddisin' adlı eserinde bazı muhaddislerce yanlış rivayet edilen 140 kadar kelimenin doğrusunu göstermiştir. (s. 170) Goldziher gibi oryantalistler, mesela Buhari'nin 600.000 hadisten seçilmiş 4.000 hadisle 'Camiu's-sahih' adlı eseri yazdığı iddiasını eleştirir. Halbuki sözü edilen rakamlar hadis metinleri değil, isnadları ile ilgilidir. Hadis alimlerinin hadis isnadını esas almaları, 'bir metnin her isnadını farklı bir hadis olarak değerlendirmelerini' gerektirmiştir. Onlar sahih veya değil derken, öncelikle isnadı kastederler. Dolayısı ile 'aynı metne sahip iki rivayet için hem sahih hem değil şeklinde iki farklı görüş' ileri sürebilmektedirler. Bu, "bu isnadla sahih, diğer isnadla sahih değil" demektir. (s. 172) Zaten İbni Salah da, 'İki farklı isnadla rivayet edilen tek hadis, iki hadis olarak kabul edilir' demektedir. (Salah, Ulumül-hadis, I/261) Dolayısıyla Kütübi Sitte dönemine kadar beş veya altı nesil olduğundan,

hadisin her isnadı her nesilde genişleyerek ve artarak, sadece bir metin 100 bazen 150 hadis olarak görülmeye başlanacaktır. Mesela Buhari'de 4000 hadis varsa bu isnadları ile 400.000 veya 600.000 hadis olacaktır. Bazı hadisler farklı sahabiler tarafından rivayet edildiği için daha sahabe neslinde o tek hadis, seksen hadis olabilmektedir. Çünkü temel kıstas isnattır! (s. 173) Oryantalist iddia bu kadar gayret, emek ve yazarın çalışmalarını görmezden gelerek hadis tarihini adeta, sahte metin ve isnadlarla, sahtekar ravi ve muhaddislerin ortak yapımı bir senaryo olarak görmektedir. Tüm bunların temel nedeni de, İslami kaynaklara önyargı ile yaklaşmalarıdır ki, çoğu kez de birbirlerini yalanlayan sonuçlara ulaşmaları da ayrı bir garabet olmaktadır...!

Oryantalistlerin yöntemleri ve eleştirileri

Tarihi tenkit metodunu kullanan oryantalistler, kendi dini metinleri dahil tüm eserlere tarihi bir metin olarak bakarlar. Hadislerin Muhammed Peygamberle zaten ilgisi yoktur onlara göre. Amaçları da, Müslümanlar gibi hadislerin peygamberce söylenip söylenmediğini araştırmak değil, 'ne zaman uydurulduğunu' tespit etmektir. Çünkü uydurma olduğu zaten baştan kabul edilmiş bir ön kabuldür! (s. 178) Abdullah b. Amr, ezberlemek amacı ile hadisleri yazmaktaydı. Bu durum peygamberimize sorulunca, 'Yazmaya devam et.' buyrulur. (Müsned, II/162; Darimi, Mukaddime, 43; Ebu Davud, İlim, 3) İslam alimleri mevzu rivayetleri belirlemek amacı ile isnadda yer alan ravileri araştırdıkları gibi metni de esas almışlardır. Mesela mezhepleri öven veya yeren hadislerin uydurma olduğunu da bizzat İslam alimleri kural olarak belirlemişlerdir. Her rivayet hocası veya ravisi ile her yönüyle araştırılmış, sahih olup olmadığı ortaya konmuştur. Oryantalistler ise hadisleri zaten Hz. peygamberle ilişkilendirmezler. Onlara göre hadisler tarihi verilerdir. Bu da onların en temel hatalarından birini oluşturmaktadır. Zira onlar teorilerine uymayan haberleri hemen uydurma olarak değerlendirip reddetmekte ama işlerine geldi mi en zayıf haberleri delil olarak kabul etmektedirler! Ayrıca birkaç örnekten genellemelere gitmekte ve işlerine gelmeyen kaynakları görmezden gelmektedirler. Bunlar onların en büyük ortak hatalarıdır. (s. 181) "Schacht kaynakları kullanmada keyfi davranır, haddinden fazla genelleme yapar ve tezindeki çelişkileri görmezden gelir." (Muhammed Mustafa el-A'zami, İslam fıkhı ve sünnet, oryantalist Schacht'a reddiye, s. 97, 119) Hadislerin yazılımında farklı görüşlerde ileri sürülmüştür. Ehli rey'den olup hadislerin yazılmasına taraftar olanlar olduğu gibi Ehli Hadis'ten olup hadislerin yazılmasına karşı çıkanlar da olmuştur. (el-Bağdadi, takyidül-ilm, s. 22) Bu da Goldziher'in iddiasının yanlışlığını ortaya koymaktadır. (s. 182) Schacht, kısa metinlerin önceki, detaylı bilgi verenlerin ise daha sonraki bir tarihe ait olduğunu iddia eder. (Origins, s. 156, 165, 188) Halbuki hadis kitaplarının gelişim süreci bu iddianın tam aksine olduğunu göstermektedir. Hadis ilminde hadisler zaman geçtikçe konularına göre parçalara ayrılmıştır ki, buna 'Taktiu'l-hadis' adı verilir. Buhari bunun en meşhur örneklerindedir. Kısaca oryantalist yazarın iddiasının aksine, uzun hadisler III. asır kitaplarında kısa haliyle yer alabilmiştir. (s. 183) Hadislere yapılan ilavelerde ayrıca takip edilmiş, 'idrac, el-mezid, ziyade' gibi tabirlerle hadislere ilave yapılmasına imkan tanınmamıştır. (s. 184) Oryantalistlere göre isnadda, müşterek raviden peygambere gelen kısım uydurmadır. Onlara göre, müşterek ravinin tespiti ile uydurma hadisin ortaya atılma tarihi de bulunmuş olur. Yine onlara göre 'uydurma şahsiyetlerle maktu hadisler merfu hale getirilmiştir.' (Schacht, origins, s. 172; Goldziher, Muslim studies, II/148) Müşterek ravi iddiası tarihi olarak da geçersizdir. Azımsanmayacak sayıda hadisi Hz. Peygamber'den birden fazla sahabe, ilgili sahabeden birden fazla tabiin, ondan da birden fazla ravinin rivayet ettiği görülmektedir. (s. 187) Oryantalistler kendi iddialarına delil olacak örnekleri özellikle seçmektedirlerdir ki, bu konu Batılı bilim adamlarınca da itiraf edilmektedir. (Harald Motzki, Batıda hadis çalışmaları tarihi seyri, s. 227-229) Hicri birinci asırda genelde sözlü rivayet hakim iken, II. asrın başlarından itibaren yazılı ve sistematik rivayete geçilmiştir. Schacht'ın müşterek ravi olarak nitelendirdiği İbni Şihab ez-Zühri, İbni Cüreye, İbni Uyeyne gibi birçok alimin hadis toplayıcısı olduklarının tespit edilmesi, isnadın bu kişilerde kollara

ayrılmasının nedenini oluşturmaktadır. (Harald Motzki, s. 63) Bu alimler kendilerinden önceki bilgileri eserlerine toplayıp sonraki nesillere aktarma görevini yerine getirmişlerdir. Bu durum birçok ravinin kendilerinden hadis almalarına sebep olmuştur. İlk dönem hadis alimleri genellikle tek ravi ve yalnız en güvenilir olduğunu düşündükleri hadisi aktarmayı düşündüklerinden çok sayıda ravi ve kaynak zikretmeyi gerekli görmemişlerdir. (Harald Motzki, s. 156) Aynı hadisin, müdevvin (hadisi toplayan) dışında farklı isnadlarının da bulunması bu durumu desteklemektedir. (s. 188) Mesela Zehebi, sahabeden başlayarak kendi dönemine dek her tabakadan hadis hafızlarından örnekler verdikten sonra şöyle demektedir: “Bunlar güvenilir hadis hafızlarıdır. Sahabeden, tabiin tabakasından biri tek başına bir hadis rivayet ederse onun hadisi sahihtir. Tabiinden biri tek başına hadis naklederse onun hadisi sahih garibtir. Etbeu’t-tabiiinden biri tek başına rivayet ederse o hadis garib ferd hadis olur. Daha sonraki tabakalardan birinde bir ravi tek kalırsa bu hadis münker olur.” (Harald Motzki, hadis tarihlendirme metotları, s. 205) Gelenek veya hukuk ekollerinin görüşlerinin zamanla hadis olarak adlandırıldığı iddiası doğru olsa idi, hicri III. asırda mevkuf veya maktu hadislerin bulunmaması, bunların II. asırdan itibaren merfu olması gerekirdi. Halbuki hadis alimleri maktu veya mevkuf hadisleri hataen merfu olarak nakledenleri Reffa’ olarak nitelendirip eleştirmişlerdir! (s. 190) Zamanla isnadların mükemmelleştirildiği iddiası da geçersizdir. Çünkü o zaman şu an elimizde olan hadis kitaplarının hiç birinde meçhul veya müphem ravinin olmaması gerekirdi. Hepsinin güvenilir ravilerden oluşması gerekirdi. Hadis alimleri kusurlu olan isnadları, olduğu gibi, tüm eksik ve kusurları ile nakletmişler, kusurlarını örtmeye çalışmamışlardır. Ayrıca meçhul ravilerin daha çok müşterek ravi ile Hz. Peygamber arasında olduğu da tespit edilmiştir. (Bekir Kuzudışli, hadis araştırmalarından oryantalist gelenek; Motzki, s. 30-32) Ayrıca Michael Cook’un da ifade ettiği gibi, şayet hadis ve isnadlar müşterek ravi tarafından uydurulduysa, hadis alimlerinin güvenilir ravilerden oluşan isnadlar üzerindeki ısrarları anlamsız olurdu. (H. Motzki, Hadis tarihlendirme metotları, s. 104) Halbuki hicri II. asırda mürsel hadisleri toplayan ‘el-Merasil ve el-ilel’ adlı eserler yazılmıştır! (s. 192) Juynboll neredeyse tüm hadisleri uydurma kabul eder. Ama iş Hz. Aişe’ye iftira edildiğine dair rivayetlere gelince, olayın gerçek ve sahih olduğunu ortaya koymaya çalışır. Bu da onun değerlendirmelerindeki subjektif yaklaşıma işaret eder. Yine kendi çizdiği isnad şemasında Zühri müşterek ravi olarak adlandırılmakta yani hadis uydurucusu olduğu söylenmektedir ama olay Hz. Aişe’ye iftira olayına gelince rivayeti ondan alabilmektedir. Halbuki kendi sistemine göre bu olayı, ‘Zühri’nin uydurması’ olarak adlandırması gerekmekte idi. Amad Mez, Hamilton Gibb, Von Grunebaum gibi bazı oryantalistler de rical kitapları hakkındaki hayranlıklarını ifade etmektedirler. (s. 201) Johann Fück, ‘hadislerin gerçek bir özü vardır. Hadislerin ilk iki yüzyılın bir icadı olduğunu iddia eden bakış açısı, peygamberin kudretli kişiliğinin bağluları üzerinde meydana getirdiği olağanüstü etkiyi tamamen yanlış değerlendirmektedirler.’ (Fück, The Role of Traditionalism in Islam, s. 15) demektedir. Kısaca, oryantalistler, verdikleri yanlış bilgilerle hadis alimlerine duyulan güveni sarsmayı amaçlamaktadırlar. (s. 202)

Hadis kitaplarının değeri

Günümüzde hadis kitapları hakkında bir takım insanlar ileri geri konuşmaktadır. Böyle konuşanların ne hadis usulünden ne hadis tarihinden ne hadis ulemasının gayretlerinden ne metotlarından ne de muazzam hadis literatüründen haberleri vardır. Özellikle oryantalistlerin başlattığı bir söylem bazıları tarafından devam ettirilmektedir. Oryantalistlerin temel amacı hadisler hakkında Müslüman zihinlere şüphe sokmaktır. Batılı oryantalistler kaynakları tanımalarına rağmen onlardaki bilgileri çarpıtmaktan, işlerine geleni cimbızla çekip almaktan ve işlerine geldiği gibi bir metot uygulamaktan geri kalmamışlardır. Tabii sömürge zihniyetine malzeme taşımanın başkaca da yolu yoktur elbette! Değişen tonlarda ileri sürdükleri iddialardan biri de şudur: “Kur’an’dan sonra en sahih kitap olduğu söylenen Buhari’de bile oldukça fazla uydurma hadis vardır.”

Buhari’de veya başka muteber bir hadis kitabında uydurma veya hatalı bir hadis var da Müslümanlar onu görmezlikten gelmiş midir? Yahut bir uydurma veya hata var da onu gizlemişler midir? Bu çerçevede ne kadar objektif olabilmişlerdir?

Cevaba geçmeden önce şu üç hususun bilinmesi gerekir: Hadis değerlendirmesinin iki boyutu vardır. Sened ve metin tenkidi. Sened ve metin tenkidi tarihte mükemmel bir şekilde uygulanmıştır. Hem de benzeri başka milletlerde görülmeyecek biçimde. Raviler didik didik edilmiş, hepsi tek tek değerlendirilmiştir. Metinler Kur’an’la, akıl ve tarih bilgisiyle test edilmiş, hatalar ortaya konulmuştur. Bütün bunlar her şeyin bittiği anlamına gelir mi? Artık bizim yapacağımız bir şey yok mu? Asla! İlim beşikten mezara kadar devam eder. Kıyamete kadar ilim ve tefekkür, tenkid ve tahlil devam edecektir. Sonuçta bütün yapılanlar bir ictihaddır. İctihadda isabet de olur hata da. Önemli olan iyi niyetlerle tüm gayretimizi ortaya koyabilmektir.

Ravileri değerlendirmek de; hadisler sahih, hasen, zayıf, uydurma demek de bir ictihad işidir. Bir hadisçi bir hadise sahih derken bir başka alim zayıf diyebilmektedir. Elbette bunun çeşitli sebepleri vardır. Bu ayrı bir konudur. Mütevatir bir haber ictihad dışıdır. Zira burada kesin bilgi vardır. Onun için mütevatir habere sahih hadis denmez. Bir anlamda mütevatir sahihin ötesindedir. Ancak sahih hadis böyle değildir. Sahih olduğu ifade edilen hadisin yüzde doksan dokuz Hz. Peygamber’e ait olduğu söylenebilir, ancak yüzde yüz olduğu söylenemez. Çünkü hadise hüküm vermek, ictihadidir ve ictihad da zann-ı galip ifade eder. Bu, aynen fıkıhçının bir mesele hakkında ictihad etmesine benzer. Fıkıhçı bütün verileri toplar, konu hakkında zann-ı galibi oluşur ve hükmünü verir. Verdiği bu hüküm sonuçta bir ictihaddır, yüzde yüzlük bir kesinliği yansıtmaz. Bununla birlikte hadisçi olsun veya fıkıhçı olsun yaptıkları ictihadın bir değeri muhakkak vardır. Kişi ya ictihad ehlidir, kendisi ictihad eder, başkasının ictihadıyla kendini bağlı hissetmez ya da ictihad ehli değildir, bu durumda bir müctehidin ictihadını taklid eder. Bunun gibi hadisçiler bir hadise sahih hükmü verdiğiğinde ya aksini söyleyebilecek bilgi ve birikime sahip olunmalıdır ya da bu hükmün gereği yerine getirilmelidir. Güvenilir ravilerin naklettikleri hadisler sahihtir. Ama bu mutlak değildir. Bu çerçevede bir ilkeye dikkat çekmek istiyorum. Bu ilke hadis değerlendirme işinin hem ne kadar objektif olduğunu hem de ne kadar durağan, olmuş bitmiş bir iş değil, dinamik, her zaman üretilebilen bir süreç olduğunu ortaya koyar. Bu ilke şudur: “Hadis ravilerinin güvenilir olması metnin de sahih olması anlamına gelmez.” Yani güvenilir raviler de hata edebilir. Güvenilir ravinin Kur’an’a aykırı olabilecek veya tarihe muhalif bir hadisini düşünelim. Olur mu? Olur. Bu durumda teknik olarak hadise uydurma denemez. Zira raviler güvenilir. Hadis ravileri güvenilir diye de metin olduğu gibi kabul edilemez. Zira Kur’an’a veya tarihe, akla aykırı. Bu durumda söylenecek şey şudur: Ravileri güvenilir ama metin Kur’an’a aykırı olmakla illetlidir, hatalı, kusurludur. Güvenilir ravilerden böyle bir şey sadır olabilir mi? Pratikte oldukça nadir olsa da teorik olarak evet sadır olabilir. Güvenilir ravi demek yüzde yüz isabet eden, hata etmeyen ravi demek değildir. Hatası oldukça az olan ravi demektir. Zaten hataları çok olsa güvenilir ravi olmaktan çıkar, zayıf ravi olur. İşte bu nokta hadis ilminin ne kadar objektif olduğunu gösterir. Güvenilir ravi mi, her şeyini mutlak kabul ederim anlayışı yoktur. Bu, hadis ilminin dinamik bir ilim olduğunu da ortaya koyar. Zira her dönemde ravileri ve onların naklettikleri hadisleri, yeniden ve sürekli değerlendirme imkanı verir.

Buhari ve Müslim’de de -mevzu veya şiddetli zayıf değil fakat- zayıf hadis vardır. Ama ravisi cerhe uğramış veya senedi kopuk bazı zayıf hadislerin olduğunu söyleyenler olmuştur. Hatta bazı hadislerin zayıflığında ittifak bile edilmiştir. Bu da abartılacak bir şey değildir. Tam tersi bir hakkı teslim etmek ve objektiflik adına önemli bir şeydir. Müslim’in illetlerine/hatalarına dair müstakil hadis kitaplar de yazılmıştır. Buhari ve Müslim’e birlikte

yöneltilen tenkitler de vardır. Bunların çoğuna cevaplar verilmiştir, ancak yine de -az da olsa- zayıf hadis vardır. Buhari'yi savunmakla meşhur olan İbn Hacer bile bazı hadislerde Buhari'nin hata ettiğini, ravileri içinde cerhe uğrayanlar olduğunu belirtmiştir. Buhari'de zayıf hadisler söz konusu olduğunda şu hususlar göz önünde bulundurulmalıdır: Müellif o konuda sahih bir hadis bulamamıştır. Bu hadislerin ravilerindeki zaaf, rivayetlerini terki gerektirecek kadar şiddetli değildir. Bu hadisler ahkam konusunda değil, amellerin faziletleriyle ilgilidir ki, bir kısım hadisçilerin bu konuda müsamahakar davrandıkları bilinmektedir. Bu hadislerin önemli bir kısmı hüccet olarak değil, başka hadislerle destek kabilinden nakledilmiştir.

Müsnedlere gelince onlarda zayıf ve mevzu hadis vardır. Mesela İbnu'l-Cevzi, -Hanbeli olmasına rağmen- Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inde 15 tane uydurma hadis olduğunu belirtmiştir. Burada da altını çizerek belirtelim ki, mezhepte imamı olmasına rağmen İbnu'l-Cevzi, ilim adına objektifliği elden bırakmamış ve kendi imamını tenkid edebilmiştir. Tabii bununla birlikte İbn Hacer bu iddiayı el-Kavlu'l-müsedded fi'z-zebbi ani'l-Müsned adlı eserinde çürütmüştür. (İsmail Lütfi Çakan, Hadis Edebiyatı, s. 36) Tekrarlarıyla birlikte kırk bin hadisin bulunduğu bir eserle tartışmalı on beş mevzu hadisin bulunması da abartılacak bir sayı değildir. Tam aksine müellifin ne kadar titiz ve başarılı olduğunu ortaya koymasından açısından dikkat çekicidir.

Kütüb-i sitte içindeki sünenlere gelince onlarda zayıf ve mevzu hadisler vardır. Zaten kütüb-i sitte'nin bazı müellifleri naklettikleri zayıf hadislerle işaret etmiştir. Bununla birlikte günümüz araştırmacılarından Muhammed Şevman er-Rumli, Elbani'nin bu sünenlerde geçen ve mevzu hükmünü verdiği hadisleri bir araya getirmiştir. Buna göre Ebu Davud'da mevzu olarak bir hadis; Tirmizi'de on sekiz hadis; İbn Mace'de kırk beş hadis bulunmaktadır. Nesai'de ise -az zayıf hadis olsa da- mevzu hadis yoktur. (Ahadisü's-süneni'l-erbatı'l-mevzu'a bi-hükmi'l-allame Muhammed Nasiruddin el-Elbani) Elbette Elbani'nin verdiği bu hükümlerin de icthadi olduğu belirtilmelidir. Burada zikredilenler sadece mevzu hadislerdir. Zayıf hadis ise bu sünenlerde mevzulardan çok fazladır. Kütüb-i sitte dışındaki hadis kitaplarına gelince onlarda mevzu ve zayıf hadis bunlara göre daha da fazladır. Hatta bazı hadis kitapları vardır ki, mesela Deylemi'nin Müsned'i gibi, mevzu hadisler oldukça fazladır. Bu anlamda hadis kitapları da tabakalara ayrılmıştır. İlk sırada malum olduğu üzere Buhari vardır. Müslim bile ondan sonra gelmektedir. Gerçi Müslim'i Buhari'ye üstün tutan bazı alimler varsa da çoğunluğun görüşü tersidir. Zira Müslim'in tenkide uğrayan ravisi daha fazladır. Bundan sonra diğer hadis kitapları sıralanır. Hadis kitaplarını terkip edenler de birer insandır. Hata ettikleri de olmuştur. Bize düşen onlara saygıyı muhafaza etmekle birlikte ilmin gereği olarak tenkitlerini de yapabilmektir. Zaten tarihte bu tenkitler yapılmış, bize büyük bir miras bırakılmıştır. Ancak dikkat edilmesi gereken bir husus vardır ki, o da aceleyle hemen aklımızla "falan hadis akla aykırıdır" şeklinde peşin hüküm vermemektir. Böyle peşin hükümlerin verildiği birçok hadis biraz araştırılınca görülecektir ki, uygun bir yorumu vardır. Dolayısıyla hadis alimlerinin hadis hakkında ne dediklerini görmeden hadisleri reddetmeye kalkışmak ve bu noktada sırf aklımıza dayanmak bizi yanlışlara sürükleyebilecektir. Prof. Dr. Yavuz Köktaş

Te'vilu Muhtelifu'l-Hadis

Metni sorunlu gözükken bir hadisi duyduğumuzda önce şu soruları sormamız gerekir: Hadisin kaynağı nedir? Sahih kaynaklarda geçiyor mu? Geçiyor ama zannımızca manası sorunlu gözüküyor ise o hadisi hemen reddetmek yerine İslam alimleri hadisi nasıl yorumlamış, ona bakmak gerekir. Çünkü bizden daha fazla hadislerle ulaşabilen muhaddisler çelişkili gözükken hadislerin akli ve İslami sınırlar içinde olduğunu çoğu kere ispat etmiştir. Mesela, ayakta su içmek konusu gibi. Anlamı sorunlu gözükken bazı hadislerin doğruluğunu da bilim zamanla da

ispat etmiştir: Sinek, sidik, tükürük hadisleri gibi. (Detay için, 'Ateistlere cevap', 'Turan Dursun'a cevaplar' ve 'İlhan Arsel'e cevaplar' adlı yazılarımıza bakılabilir) Ehl-i Sünnet çizgisine sahip alimler, hadislerin uydurma, zayıf, sahihlerini birbirinden ayırmış, bu konuda birçok eserler ortaya koymuştur. Sorun, bizim o eserlerden haberimizin olmamasıdır! Bizler hadis alimi değiliz; hadislerden hüküm çıkarmak bizim uzmanlık alanımız değildir. Aynı konudaki tüm naslar toplanıp uzman görüşlerine başvurmadan istinbat çabası içine girmek bizleri hataya ulaştırır. Bazı sahih hadis kaynaklarında gerçekten sorunlu hadisler vardır ama onlar da çok ama çok azdır! Onları açıklamayı aklımıza değil, uzmanlara bırakmalıyız! İşte uzmanlık gerektiren bir alan

Muhtelifu'l-Hadis ilmi

Birbiri ile çelişir 'gözükən' hadislerin gerçek mahiyetlerini açıklayan (Nevevi, et-Takrib ve't-Teysir liMa'rifeti Süneni'l-Beşiri'n-Nezir, s. 90; DİA, Muhtelifu'l-hadis maddesi) bilim dalıdır. Ama ne yazık ki tıpkı Mevzu/uydurma hadis çalışmaları gibi, bu alandaki birçok eserden ve çalışmadan günümüz Müslümanları pek haberdar değildir. Bu da doğal olarak, sorun gibi görünen hadislere muhatap olan Müslümanların hadislere olan güvenini sarsmaktadır. Bu özet çalışma ile bu ilim dalını tanıtmayı, benzer rivayetlerle karşılaşınca kıyas ile çelişkili durum olamayacağı mantığına ulaşmasını veya en azından bir cevap olduğunun bilinmesini amaçlamaktayız.

"Birinizin ayakkabısının tasmaı koıtuğu zaman, tek ayakkabı ile yürümesin." (Buhari, Hanbel, Tirmizi) Hz. Aişe'den rivayet edilmiştir ki: "Bazen Rasulullah ayakkabısının tasmaı kopardı da onu tamir ettirene kadar tek ayakkabı ile yürüdü." (Tirmizi) Bir kimsenin ayakkabısının tasmaı kopunca ya ayakkabıyı atar ya da onu tamirciye götürene kadar tek ayakkabı ile yürür. Yani ortada bir çelişki yoktur.

"Rasulullah ayakta bevletmedi." (Hanbel) Huzeyfe'den gelen rivayette ise "Rasulullah'ın ayakta bevlettiği" (Buhari, Hanbel) rivayet edilir. Rasulullah normal zamanlarda asla ayakta bevl etmemiştir. Fakat çamur veya pislik sebebiyle oturmanın mümkün olmadığı yerlerde istisnai bir durum olarak ayakta bevletmiştir.

"Ben şüphe etmeye babam (Atam) İbrahim'den daha layığım." (Buhari, Hanbel) Bu İbrahim'in şahsına hakaret değil midir? Bakara 260. ayet inip, Müslümanlar: "İbrahim (as) şüpheye düştü ama bizim peygamberimiz düşmedi." demeleri üzerine Rasulullah'ta tevazu ile İbrahim'i kendinde üstün tutarak yukarıdaki sözü söylemiş, yani "Ben ondan daha aşağı derecede olduğum halde şüpheye düşmedim, o nasıl şüphe eder?!" demek istemiştir.

Yüzüncü yıldan bahsederken, "Muhakkak ki o gün yeryüzünde nefes alan hiç bir insan kalmayacaktır." (Hanbel) Halbuki hâlâ insanlar yaşamaktadır. Rasulullah "Yeryüzünde o gün sizden hayatta kimse kalmayacak." demiştir. Ravi "Sizden" kelimesini düşürmüştür. Benzeri durum "Uğursuzluk üç şeydedir, at, ev, kadın." hadisinde de olmuştur. Ravi Ebu Hureyre: "cahiliye -İslam öncesi- döneminde uğursuzluk 3 şeydedir." şeklindeki rivayetin baş tarafını duymamış, sonradan sohbeite iştirak etmiş, o da sanki İslam'ın görüşü imiş gibi bu hadisi rivayet etmiş, Hz. Aişe ise duruma sonradan açıklık getirmiştir.

"Güneş ve ay kıyamet günü dürülüp sarılarak ateşe atılmış iki öküzdürler." (Buhari) Güneş ve ayın günahı ne? "Şüphe yok ki siz de, Allah'ı bırakıp taptıklarınız da cehennem odunusunuz, siz, oraya gireceksiniz." (Enbiya, 98) Tarihte 'şemsi'ler, astroteologlar; günümüzde ezidiler, Japonya'da şintoistler ve Uzak Doğu öğretilerinde hâlâ devam eden güneş, aya tapınanlara kıyamet günü en büyük azap, onların taptıkları ile beraber cehenneme atılmaları olacaktır. Kısaca İbrahim 33.

ayetinde belirttiği gibi, Allah'ın emirlerini yerine getiren ay, güneş yine cehenneme bir görevli olarak girecek, azap gören değil, azap vasıtaları olacaklardır. Hadiste de öküz kelimesi özellikle bu anlamda kullanılmıştır ki, tarihte Yahudi, günümüzde Hindular hâlâ ineklere tapmaktadırlar.

Rasulullah "Asla hiç bir peygamber Allah'ı inkar etmemiştir." derken, Buhari ve Hanbel'den rivayet edilen hadiste: "Küçük yaşta iken iki meleğin kendisine gelip kalbinden bir kan pıhtısı çıkardıktan sonra kalbini yıkadıklarını ve yerine koydukları." rivayet edilir. Burada bir tenakuz, ihtilaf yok mudur? Rasulullah Hanif dini üzere idi. Asla putlara tapmamış ve daima tek yaratıcıya inanmıştır. Ama tabii ki İslam dini gelene dek imanın detayları hakkında bilgi sahibi değildi: "Sen kitap nedir, iman nedir bilmiyordun." (Şura, 52) İkinci hadis Rasulullah'ın peygamberliğe hazırlık aşamasında olan bir olaydan bahsetmektedir, yoksa olayın Allah'a iman konusuyla bir alakası yoktur. (Ebu Şühbe, Difaun ani's-Sunne, II/115)

"Ümmetim yağmura benzer başı mı hayırlıdır, sonu mu belli olmaz." (Tirmizi) buyrulurken diğer bir hadiste ise, "Ümmetimin hayırlısı benim peygamber gönderildiğim asırdır." (Hanbel) buyrulmaktadır. İkinci hadis doğrudur, esastır. Birinci hadis ise sonradan gelenlere iltifat, taltif için söylenmiş bir sözdür. Ashaba yakın olduklarını ifade eder. Tıpkı bir sahabe (Tihame) hakkında: "O bal tulumuna benzer, sonu mu, başı mı iyidir, bilinmez." (Hanbel) hadisi gibi.

"Beni Yunus (as)'dan üstün tutmayın. Peygamberler arasında üstünlük tercihi yapmayın." (Buhari, Hanbel) , denirken diğer hadiste: "Ben kendisi için yer yarılıp parçalanacak (kabirden çıkacak olan) ilk kimseyim -övünmüyorum- " (Hanbel) dediği rivayet edilir. Birinci hadis esastır. Bu konuda ayette vardır: "O'nun elçileri arasında hiç birini (diğerinden) ayırdetmeyiz." (Bakara, 285) İkinci hadis -zaten övünmüyorum- diyerek de işaret edildiği gibi, gerçekleşecek bir olay ifade edilmektedir; Kıyamet günü ilk dirilecek olan Rasulullah'dır. Bu bir vakıa, realitedir ve olacak olan bir şeyin ifadesi de kibir değildir.

"Kalbinde hardal tanesi kibir olan cennete giremez." (Buhari, Hanbel) buyrulurken, " Zina etse de, hırsızlık etse de 'Lailahe illellah' diyen cennete girer." (Buhari, Hanbel, Müslim) buyurulmuştur, tenakuz değil midir? Hadislerin çeşitleri vardır, kimi tenzih (sakındırma), kimi teşvik (yönlendirme) hadisleridir. Mesela Rasulullah (sav) "Cemaatle namaz kılmayanın evini yakasım gelir." veya " Kim ki 4. kez sarhoş yakalanır, onu öldürün." buyurur ama her ikisi de olunca ne ev yakma ve ne de öldürme emri vermiştir. Hiçbir müctehidde bu yönde bir fetva vermemiştir! Amaç insanı sakındırmaktır! İslam'ın o işe ne kadar olumsuz baktığını göstermektedir. Birinci hadiste bu mihval üzerine değerlendirilmelidir. "Kibir kötüdür, sakınılmalıdır, cennete girmek isteyen kibre yaklaşılmamalıdır." anlamındadır. İkinci hadis ise asıl olandır, bi-iznillah!

"Benim minberim cennet kapılarında bir kapı üzerindedir." (Lisanu'l Arab, 9-381, Hanbel) ve "Benim kabrim ile minberim arası cennet bahçelerinden bir bahçedir." (Buhari, Hanbel) buyrulur. Halbuki birçok ayet ve hadis cennetin bu dünyada olmadığını ifade eder. (Necm,114-115; Ali İmran, 133, Buhari, VIII/I, Hanbel, I/422) Hz. Resul zikir halkalarını, ayrıca hasta ziyaretini de cennet bahçesi veya yoluna benzetmiştir. (Hanbel) Yani, 'o amel, oralardaki ilim, o yerler -de yapılan ibadetler- cennete götürecektir, cennete vesile olacak' anlamında ifade edilen teşvik sözleridir bu tür hadisler. Zaten birinci hadiste kapı anlamındaki 'Et-tur'a' kelimesi 'kanal ağzı' anlamına gelir. Yani, 'benim minberim -den alınan bilgiler- cennete açılan bir kapıdır' anlamındadır. Bu hadisler teşvik hadisleridir.

Rasulullah (sav): "Her doğan İslam fitratı üzerine doğar. Sonra ana-babası onu Yahudi, Hristiyan yapar." (Buhari, Hanbel) buyrulurken sonra, "Şaki -Cehennemlik- annesinin karnında da şaki'dir. Said (cennetlik) anasının karnında cennetlidir." (Buhari) buyrulur. Bu birçok ayet ve

hadise karşıt anlamlar içeren ifadelerdir bunlar. Birinci hadis esastır, her insan İslam fıtratu üzerine doğar! İkinici hadis ise lavhi mahfuzdan bahsetmekte, insanların cennetlik veya cehennemlik olduklarını Allah'ın ezelden bildiği ifade edilmektedir. Yani ikincii hadiste anlatılan kaderle alakalı bir konudur. Allah her şeyi önceden bilir ki, bu konu 'Kader' adlı yazımızda ele alınmıştır.

Bir hadisinde Peygamberimizin kabir ehli ile konuştuğu ifade edilir. (Buhari, Hanbel) Halbuki Allah "Sen kabirde olanlara sesini duyuramazsın, sen ölülere sesini duyuramazsın." (Fatır, 22; Rum, 52) buyurmaktadır. Ayetlerdeki llerden kasıt yaşayan ölülerdir, İslam'a kulaklarını tıkamış, duymaz, hak/hakikat cahilleridir! Yani 'l gibi gerçeğe karşı duyarsız, nyargılılara mesajı iletmezsin' denmektedir. Bu konuda 'Kur'an'da teşbih' başlıklı yazımıza da bakılabilir.

Efendimiz "Senden benim ve akrabalarımın zenginliğini isterim." (Hanbel) buyururken diğer hadisinde, "Allah'ım beni 'miskin' yaşat." (İbni Mace, Tirmizi) buyurmaktadır. Bu zıt değil midir? Miskin kelimesi 'Sukun' kelimesinden türemiştir. Arapçada bir kişi yumuşak huylu olduğu, tevazu gösterdiği olduğu zaman 'temeskene'r-racul': Adam miskinleşti denir. Ayrıca İslam fakirliği teşvik etmez, aksine birçok ibadet için zengin olunmalıdır: Zekat, hac, kurban gibi. Ama zengin de olursa tevazu/alçak gönüllülüğü teşvik eder. Yani ikincii hadisteki miskin, 'sadece Allah'a muhtaç olan, alçak gönüllü kimse' anlamındadır.

"Zina eden, zina ederken mü'min değildir, hırsız da hırsızlık ederken mü'min değildir." (Buhari) Başka bir hadiste, " Zina etse de, hırsızlık etse de 'Lailahe illellah' diyen cennete girer." (Buhari, Hanbel) buyrulur. Birinci hadisten kasıt; 'Bu kişilerin imanı o işi yaparken 'kamil iman' değildir.' anlamındadır. 'Zina "ederken" mminlik sıfatı kalkar, imanı mkemellikten uzaklaşır, ta ki tövbe edene dek' demek istenmektedir. Bu hadis de tenzih hadislerindedir. Mesela "Komşusu a iken tok yatan iman etmiş olmaz." (Buhari, Müslim, Tirmizi) hadisi gibi. İkinici hadis ise asıdır.

Rasulullah (sav): Deri dibağatlandı mı (işlendi mi) temiz olur." derken başka bir hadiste de l bir koyunu görünce: "Derisinden faydalansa idiniz ya!" (Buhari, Hanbel) buyurur. Ama başka bir hadisinde ise, "l hayvanın ne derisinden ne sinirinden faydalanın." (Hanbel) buyurduğu rivayet edilir. Son hadiste geçen 'El-ihab' kelimesi, 'dibağatlanmamış deri' için söz konusudur. Dibağatlanınca bu durum ondan kalkar. Yani "Dibağatlanmamış deriyi dibağatlanıncaya dek kullanmayın." denmektedir. Nitekim "Ne de sinirinden" sözü de bunu açıklar. nk sinir dibağat kabul etmez. Başka hadiste bu konuya açıklık getirir: Rasulullah (sav) Meymune annemizin azadlı cariyesine ait bir hayvan ölüsüne rastlayınca: "Onun derisini alsalar ve dibağatlayıp kullansalardı ya!" buyurmuştur. (Hanbel) Demek ki ayet ve hadislerde asıl olan o nasların amaç, ruhunu kavrayabilmektir. Bu da tek bir ayet veya hadisle olmayabilir.

Bir hadiste: "Kıyamet günü Allah'ın görülebileceği." (Buhari, Hanbel) bildirilir. Halbuki A'raf, 143. ve En'am, 103. ayetler Allah'ın görülemeyeceğini bizlere bildirir. Ayetler 'dünyada' Allah'ın görülemeyeceğini anlatırken hadis ise kıyamet gününden bahsetmektedir. Allah'ın mümin kullarına ilahi hediyesi anlatılmaktadır. Kıyamet, 22-23. ayetler de hadisi doğrulamaktadır: "O gün bir kısım yüzler rablerine bakarak mutlulukla parıldayacak."

Hız. Muhammed cünüp iken uyumak istediğinde namaz abdesti gibi abdest alırdı. (Buhari, Hanbel) şeklinde bir rivayet varken başka bir rivayette: "Suya el sürmeden cünüp olarak uyuduğu." (Hanbel) rivayet edilir. Bu ikisi de caizdir. Belki de toprak ile teyemmüm almıştır bu husus belirtilmemiştir ama efdal olan abdest alıp uyumaktır. Namaz vakti geçirmemek ise farzdır, bu zaten söz konusu bile değildir! Hız. Muhammed (sav) her zaman en efdal olanı yapardı ama

ruhsat, izin olduğunu göstermek için bazen istisnai bu tür uygulamalar da yapar, bu ruhsatı ümmetine örnek olarak gösterirdi.

Maymunların zina ettiğinden dolayı bir maymunu recmettiğini rivayet edilir. (Buhari) Recm Yahudilerde var. Maymunlar Yahudi mi? Bu hadis değil, Amr b. Meymun'dan gelen bir haberdur. Bu sahabe bir maymunu taşıyan maymunları görünce Yahudilerin recm cezası ile ilişkilendirip olayı aktarmıştır. Tıpkı 'Uc b. Unuk' adlı kişinin boyu ve eni ile ilgili aşırı mübalağalı haberler gibi. Bu da ne hadis ne sahabiden gelen bir rivayettir. Ehli kitabın rivayet ettiği eski bir haberdur, yani uydurmadır. (İbn Kayyim el-Cevziyye, el-Menârü'l-münif, s. 77; Ali el-Kari, el-Esrarü'l-merfua, s. 447-448) Yani sahabe, bir alimin sözü veya bazen de uydurma hadisler Efendimizin hadisleri diye zannedilse de gerçek durumu İslam alimleri ortaya çıkarmış ve eserlerine aktarmışlardır!

Keler (kertenkele cinsi bir hayvan) hakkında Hz. Muhammed (sav): "Onu ne yerim ne yemesini yasaklarım. Onu ne helal kılarım ne haram." (Buhari, Hanbel) buyururken birçok sahabe keler yemiştir. İlk ravi hadisin birinci bölümünü rivayet ettikten sonra, kendisi şahsi görüşünü eklemiş, "Ne helal haram kılarım." mealindeki söz sonradan hadise eklenmiştir. Yani ravi Peygamberimizin sözünden bu anlamı çıkarmıştır. Daha sonraki zamanlarda ise raviler bu eklemeyi de hadisin aslından zannedip rivayet etmişlerdir. Başka bir hadis ise olayı açıklamaktadır. Efendimiz keler yiyenleri görünce, "Yiyiniz, şüphesiz o helaldir, onu yemenizde bir mahsur yoktur. Lakin o benim kavmimin yiyeceği değildir." (Buhari) buyurmuşlardır.

Bir hadisinde Peygamberimiz, "Ben eğlence ve şakadan değilim; eğlence ve şaka da benden." (Tac, II/346) buyururken, başka hadislerde şaka yaptığı, eğlenenleri izlediği (Buhari), Hz. Aişe ile yarıştığı (Hanbel) rivayet edilir. Hz. Muhammed Müslüman vakarına aykırı olmadan eğlenmiş, gülmüş, şaka yapmıştır. Yoksa boş, batıl, yalan, gıybet vb. şeylerden uzak durmuştur. Peygamberimiz diğer bir hadisinde, "Nikahı ilan ediniz! Ve nikahta def çalınız." (Buhari) buyurmuştur.

"Vücudunu dağlattıran da, okuyup üfleten de Allah'a tevekkül etmemiştir." (Hanbel) hadisi, "hacamat ve ateş dağlamasını tedavi olarak öneren" (Buhari, Müslim) hadis ile ihtilaflı değil midir? Cahiliye Araplarında şöyle bir adet vardı: Hastalığa yakalanmamak, hasta olmamak için sağlam birisini dağlardı. Onlar çocuklarını ve gençlerini kendilerinde hastalık olmadığı halde dağlardı. Onlar bu dağlamanın, çocukların sıhhatini koruyacağına ve hastalıkları onlardan uzaklaştıracağına inanırlardı. Aynı durumu develer için de yaparlardı. Halbuki dağlanmakla hastalıklardan korunacağını zannetmek İslam'a aykırı bir görüştür. İkinci hadis ise tedavi amaçlı (mesela kanın durması) dağlanmadan bahseder ki, bu caizdir.

Bir hadisinde Rasulullah ayakta su içmeyi yasaklarken (Hanbel), İbn'ü-l Ömer'den gelen bir rivayette (Buhari) ise O'nun "Ayakta su içtiği" rivayet edilmektedir. Araplar birisine: "Bizim işimizi görmek için kalk." dediklerinde o kişinin kalkmasını değil, yürüyerek veya koşarak işlerini görmesini isterler. İlk hadisteki ayakta durmaktan maksat 'yürümek' anlamındadır. Yürüyerek yiyip içmek yasaktır. Çünkü boğazına tıkanma, göğsüne su kaçma ihtimali mevcuttur. İkinci hadiste belirtildiği şekilde yani ayakta, ama yürümeden, su içmek ise caizdir. Ama Efendimiz sağlık açısından uygun görmediği için ve alışkanlık haline getirilmesini istemediği için özellikle ayakta su içmeyi ümmetine tavsiye etmemiştir. Yani asıl olan ayakta su içmemektir ama zorunlu hallerde veya zezem içerken (Buhari, Hac 76, Eşribe 76; Müslim, Eşribe 117-119) ayakta içilebilir. (Kaynaklar: İbn Kuteybe; Te'vilu muhtelif'l hadis; Muhammed Ebu Şehbe, Difaun ani's-sunne.)

Müslüman alimlerin objektifliği

Oryantalist ve takipçileri olan ateistler bir taraftan hadislerin uydurma olduğunu iddia ederken ('Hadis müdafaası' adlı yazımıza bakılabilir) diğer taraftan da uydurulduğu söyledikleri hadisler üzerinden İslam'a saldırmaya çalışırlar. Halbuki hadisçiler hadis uydursalar, hadisleri tahrif etseler veya sadece işlerine gelen rivayetleri kaydetselerdi, Hz. Peygamberin ve İslam'ın aleyhine delil arayanlar bugün ellerinde hiçbir malzeme bulamazlardı.

Benzer durum İslam siyer çalışmaları içinde geçerlidir. Oryantalistler hem bu yazılı eserleri uydurma-tahrif edilmiş kabul ederler hem de sonradan uydurulduğunu iddia ettikleri bu eserleri kaynak gösterip İslam'a saldırırlar! Örnekler için 'İngiliz ve Alman oryantalistlerin Hz. Muhammed tasavvuru' adlı yazımıza bakılabilir. Oryantalistlere sormak gerekir, eğer tahrif varsa neden İslami eserleri kaynak olarak eserlerinizde gösteriyor ve kullanıyorsunuz veya tahrif yoksa bu tahrif iddiası, bu usulsüzlük, metodolojiden yoksunluk nasıl ve ne kadar bilimsel bir yaklaşım tarzı olabilir?

İslami eserlerden alıntı yapılarak İslam'ı karalamaya çalışanlara öncelikle şunu hatırlatmak isteriz: Tüm bu rivayetler, Müslüman alimlerin aktardığı haberlerdir. Müslüman alimler asla bir şeyi gizleme gayreti içine girmemişlerdir. Ama haberin aktarılması ayrı, 'delilleri ile doğru veya yanlış olduğunun tespiti' ayrı konudur! İslam alimleri her habere doğru imiş gibi değer vermiş, eserlerine almış ve aktarmıştır. Kaynakların tek tek incelenip sahih, zayıf veya uydurma olduğunun tespit ise başka alimlerin görevidir ve uzmanlık gerektiren bir alandır. Biz hadis kitaplarını okuyanlar hadis uzmanı olmadığımız için, 'rical ve mevzuat' ustası olan alimlerin 'değerlendirmelerine göre' haberleri doğru veya yanlış kabul etmek zorundayız. Nasıl ki bir mühendis doktor olamazsa her doktor da cerrah olamaz! Buradan hareketle hiç kimse de savunma ve reaksiyoner güdülerle bu yazıları yazdığımızı zannetmesin. Sahih olduğunu kabul ettiğimiz tüm hadisleri 'sinek', 'tükürük' ve 'deve sidiği' hadislerini hem reddetmeyiz hem de kabul ederek bilimsel olarak açıklarız. (Detay için, 'Ateistlere cevap', 'Turan Dursun'a cevaplar' ve 'İlhan Arsel'e cevaplar' adlı yazılarımıza bakılabilir.)

"Bizim kaynaklarımız, tamamen objektif olarak bir konuyla ilgili ister 'şaz' (genel kabule aykırı rivayet) ister 'kıyle' (Bu konuda 'şöyle de denilmiştir, gerçeğe aykırı şu söz de söylenmiştir' şeklindeki sözler) hükmünde olsun, her türlü görüş, iddia ve itirazları zikretmeyi ihmal etmez. Ama hemen arkasından söz konusu yanlış görüş, batıl iddia ve temelsiz itirazlara cevapta verilir. Oryantalistler ve ateistlere 'Müslümanların genel kabulüne aykırı iddialarda bulunma fırsatı veren şey, Müslüman bilginlerin hakikate olan derin saygılarının gereği olarak zamanında yazılıp söylenmiş şaz ve kıyle mahiyetindeki görüşleri' kitaplarına almış olmalarıdır. Eğer alimlerimiz bunları almamış olsalardı, oryantalistler İslam hakkında şüphe uyandıracak malzemeyi bulamazlardı. Oryantalistler cımbızlama yöntemi ile kaynaklardan alıntılar yaparlar ama aynı kaynaklardaki verilen cevapları göz ardı ederler." (Ali Bulaç, Kur'an'a Deist itirazlar, Umran, Kasım 2011, 207. Sayı, s. 60-67) Bu duruma sadece oryantalistlerde değil ateistlerde de çok sıkça rastlamaktayız!

Oryantalistler İslami kaynaklar içinde nerede "Delilsiz, merdut (İslam alimlerince doğru kabul edilmeyen, kaynakları ile iddiaları çürütülmüş), senetsiz, uydurma, güvenilmez, istisna, mürsel, munkatı" ne haber bulmuşlarsa almış ve bunlardan seçmece aldıkları ile İslam'a saldırmışlardır. Halbuki ilk dönem İslam alimleri eserlerine ne bulmuşlarsa almış ve aynen gelecek nesillere aktarmışlardır. 'Onlar almış, korumuş, aktarmış, elekten, akli, ilmi, tarihi süzgeçten geçirmeyi biz sonraki nesillere bırakmışlardır.' Zaten 'Rivayet dönemine ait eserlerde senedlerin zikredilmesi, hadisin sıhhatinin değerlendirilmesini muhataba bırakılması anlamına

gelmektedir.’ (Prof Ahmet Yücel, Oryantalist hadis anlayışı ve eleştirisi, s. 160) “Müslümanlar hiçbir zaman bir eseri, Kur’an’ın, İslam’ın aleyhine olacak diye yok etme yoluna gitmemişlerdir! Bunun en güzel örneği Kur’an’a aykırı olan veya İslam’la savaşmak amacıyla söylenen sözlerin İslam kitaplarında yer almasıdır.” (Abdülaziz Hatip, Kur’an ve Hz. Peygamber aleyhindeki iddialara cevaplar, s. 255) “Tarih boyunca İslam atölyesinde işlenen bütün fikirlerin yongaları (Küçük parçaları) sayılan şaz (istisna) fikirler dahi atılmamış, bir tarafa kaydedilmiştir.” (Faruk Beşer, Bana bir İslam ısmarlayın ki, Yeni Şafak, 23.12.2018) “Hz. Muhammed’e sahte peygamber diyenler de (Adları sayılamayacak kadar çok Hristiyan ve Yahudi oryantalistler) Ona, dürüst, samimi hatta kahraman diyenler de (E. Gibbon, A. Schimmel, H. Grimme, A. Reland, H. Stubbe, T. Carlyle, R. Arnaldez, Davenport, Higgins, Lamartine, Hammer, Goethe, L. Massignon gibi) büyük oranda ‘aynı kaynakları’ kullanmışlardır. Buradaki ‘fark, ön yargı ve ideolojik kabullerden’ kaynaklanmaktadır. (Prof. İ. Sarıçam, Prof S. Erşahin, Batı oryantalizminin Hz. Peygambere bakışı, Eskiye Dergisi, sayı 5)

“İslam kültüründe tedvin edilen (kuralları konulup, yazılarak oluşturulan) ilk ilimler dini ilimlerdir. Bu ilimlerde ise ‘ilk dönemlerde’ hakim olan tek yöntem, nakil ve işitme yolu ile bilgi elde etme yöntemidir. Bu yöntemin en hassas noktası, herhangi bir konuda, öncekilerin ortaya koyduğu rivayetleri, ‘üzerinde herhangi bir değerlendirme yapmadan olduğu gibi’ aktarmaktır. Öyle ki bu rivayetler, onları aktaran İslam âlimlerinin ‘inancına aykırı olsa bile’ üzerinde ‘hiçbir değişiklik yapmadan olduğu gibi’ aktarmışlar, rivayetleri bir emanet gibi titizlikle korumuşlardır. Özellikle tarihsel olaylar; bu bağlamda peygamberimizin hayatı ilgili bütün rivayetleriyle birlikte aktarılmış, rivayetler arasındaki çelişkiye bile hiç dokunulmamıştır. Çünkü bu ilimleri oluşturanların amacı bir kültür hazinesi oluşturmak, geçmişin kültürel mirasını ‘olduğu gibi’ aktarmaktır. “Taberi, eserindeki ‘rivayetleri’ teklif ve (benzerlerini bir araya getirerek) tevhit etmeyi (birleştirmeyi) bile bir tür tahrif (kasıtlı değiştirme ve bozma) olarak düşünmüş, bunları ‘aynen’ eserine yerleştirmiştir. (Dr. İhsan Arslan, Halife Muktedir’in Halifeliği ve Şahsiyeti, s. 274) “Peygamberimizin oğullarının isimleri ile ilgili ‘münker/reddedilen’ bir rivayeti İbni Asakir, münker olduğunu kabul ettiği halde rivayet etmiştir.” (İ. Kesir, el-Bidaye ve’n-Nihaye, V/308) "Büyük İslam alimleri, işittikleri bütün sözleri bir araya toplamaktan çekinmemişlerdir. Topladıkları rivayetlerin kimisinin sahih, kimisinin hasen, kimisinin zayıf olduğunu bilerek bunları kitaplarında aktarmışlardır. Onların ‘bildikleri bu bilgileri’ biz de göz önünde bulundurarak, rivayetleri kullanırken, sözleri nakleden ve rivayetlerin ‘değerlendirmelerini yapan alimlere kulak vermek’ zorundayız. Bu alimler, ‘kitaplarına topladıkları rivayetleri, senetlerine bakmadan hepsini mutlak doğruymuş gibi algılayacak bazı cahil ve kötü niyetli kişilerin çıkabileceğini hiç düşünmemişlerdi.’ Dönemleri, hangi ravinin rivayetlerinin güvenilir, hangisinin güvenilmez olduğunun ‘herkeşçe bilindiği’ bir dönemdi... Hadis usulünde çok önemli bir metot vardır. Hadislerin ‘bütün rivayet yolları göz önüne alınarak’ hüküm verilmelidir. Hangi ilim dalında olursa olsun, genel sistemini bilmeden bir ilim dalı ile ilgili birkaç cümle aktararak bir fikir sahibi olmak mümkün müdür?" (Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanı Dr. Ekrem Keleş’in, İlhan Arsel’in ‘Şeriat ve kadın’ adlı kitap hakkında hazırladığı eleştirel rapor, s. 11- 13,140, 149) “İslam bilginlerinin bu ilim elde etme yöntemi ve yöntem ahlakına uygun hareket ederek elde ettikleri bilgiyi kutsal bir emanet gibi korumaları, asırlar sonra bilgi de dahil her şeyi metalaştıran modern dünya düşünürleri tarafından, dibine kadar istismar edilmiş ve ahlaksızca kullanılmıştır... Taberi’nin yanında İbn-i Hişam, Zehebi, Vehb b. Münebbih ve benzeri “tarihçiler, ayrıca hadisçiler ve bir kısım tefsirciler de eserlerini aynı yöntemle” yazmışlardır. İslam düşünürlerinin ilim ve onun en değerli ürünü olan bilgi (rivayet) karşısındaki bu ahlaki tutumlarına karşın modern dünyanın tarihçileri, insanlık tarihi üzerinde istedikleri gibi oynamayı ve onları tahrif ederek oradan bir toplumsal mühendislik projesi çıkarmayı ahlaksızlık olarak görmemiş, üstelik gerekli görmüşlerdir. Bu nedenle İslam bilginlerinin siyer ve tarih kitapları, Batılı tarihçiler (Oryantalistler) ve toplum mühendisleri elinde birer iftira kaynağı haline getirilebilmiştir. Batıdaki oryantalistler ve onların yordakçıları boş durmamış, İslam kaynaklarındaki rivayetlerden iftira üretmeye devam etmişlerdir. Batı’da bunlar

olurken 'lkemizdeki Batıcılar da' hemen bu kervana katılmış, İslam'ı karalamayı sürdürmüşlerdir. Ülkemizdeki Batıcılar, bu metodolojik gerçeği iyi bildikleri halde ahlaksızca İslam bilginlerinin rasyonel bir değerlendirmeye tabi tutmadan oluşturdukları eserleri kaynak göstererek İslam dinine ve onun peygamberine saldırmaktadırlar. Halbuki 'rivayet yoluyla oluşturulan eserler, işlenmemiş ham madde gibidir.' Bu hammaddeyi sahibi işlemeden başkasının keyfine göre işleme ne bilimsellik ne de akademisyenliktir; bunun adı ahlaksızlıktır." (Prof. Dr. Hasan Ayık, İslam Kültür Mirası ve İslam limlerinin Bilgi Edinme Ahlakı Karşısında Modern Dünyanın Dayanılmaz Ahlaksızlığı)

Müslüman alimler, günümüzün tarafsız, bilimsel diye tanıtılan birçok aydın geçinen bilginlerden çok daha fazla objektif ve bilime saygılı idi! Müslüman "Alimler, hatalı olabileceklerini gösteren önemli bir delille karşılaştıklarında kararlarını değiştirmişlerdir." (Muhammed Mustafa el-A'zami, İslam fıkhı ve sünnet, oryantalist Schacht'a reddiye, s. 83) Bu konuda başta mezhep imamlarımız olmak üzere birçok örnekler kaynak kitaplarımızda bulunmaktadır.

Bir Müslüman'ın, İslam alimlerinin yazdığı eserlere yaklaşım tarzı nasıl olmalıdır? Bizler tefsir kitaplarında geçen israiliyat kaynaklı rivayetleri, hadislerin mevzu/uydurma olanlarını ve İslami eserleri de var olan insan kaynaklı hataları reddederken, bunlardan arınmış 'tüm' tefsir, hadis, siyer vb. eserleri kaynak olarak kabul eder, savunur ve müelliflerine hürmet eder, saygı duyar, kendilerine dua ederiz. "Hz. Peygamber ve sahabeden gelen bilgiler 'rivayetler aracılığı ile' geldiği için kesin olmayıp zannidirler. Her rivayet ciddi bir şekilde gözden geçirilmeli, incelenmeli, sahih olup olmadığı tespit edilmelidir." (Prof Bünyamin Erul, Y.N. ztrkn kendi dilinden Hz. Muhammed (Eleştiri yazısı); Demircan, Oryantalistlerin siyere yaklaşımı, s. 172)

Hadis Kitapları

"Hadis usulünde, 'aktardığı rivayetin senedini veren alimin, okuyucuyu, senette ismi geçen ravilerin güvenirliğini araştırmaya sevk ettiği' genel bir kural olarak kabul edilir. O alim, naklettiği rivayetlerin senedini vermekle sorumluluktan çıkmış olmaktadır." (Zehebi, et Tefsir ve'l-Müfessirun, I/212)

Tirmizi; 'önce gelen birçok hadis alimi zayıf ravilerden rivayet etmiş ve onların bu durumunu da açıklamışlardır.' (Tirmizi, Sünen, V/742) "İmamı Malik'in Muvatta'sı, Buhari ve Müslim hariç, ilk dönemdeki ilmi gelenek; Hadislerin 'güvenilir, zayıf ayırımı yapmadan' her raviden 'her türlü rivayetin' bir araya getirilmesi şeklinde idi." (Prof. Ahmet Yücel, Oryantalist Hadis Anlayışı ve Eleştirisi. 123, 158) Hicri 206 tarihinde vefat eden Yezid b. Harun, 'nceki hadis ravilerini, güvenilir zayıf 'ayırımı yapmaksızın' herkesten hadis yazarken buldum.' (Ramehrmzi, s. 417, 446) Bundan dolayı Süfyân-ı Sevri; 'Hadisi, uydurma olduğunu bilmek amacıyla alırım.' (Hatib el-Bağdadi, el-Kifaye, s. 441) derken, Evzai; 'Hadislerin zayıfını da ğren' (Ramehrmzi, el-Muhaddisu'l-fasıl, s. 419) ve Ebu Hatim er-Razi, 'Her türlü rivayeti 'yaz ancak rivayet ederken araçtır' ve açıkla.' (Hatib el- Bağdadi, el-Cami, II/330) diyerek usulü göstermekte idiler. Dolayısı ile "Bir sözün, bir hadis kitabında geçmesi onun dine ait 'olabileceğini' gösterir, olduğuna dair 'kesin' bir kanıt vermez." (Ahmet Bayraktar, Ateizmus 1, s. 19) İlk dönem hadis alimlerinin zayıf uydurma ayırımı yapmaması ne kusur ne de bir eksiklik. Bu, zayıf veya uydurmayı kabul etmeleri anlamına da gelmez. Bu dönemsel bir usul/metot, o zamana ait bir gelenektir. Bunu bilmeli, "eserlerde hadislerin bulunmasını değil, sıhhatini, sahihliğini, doğruluğunu öğrenmeyi" ncelemeliyiz. Bunun içinde her alanda uzmanlarınca güvenilir birçok eser zaten yazılmıştır.

İmam-ı Taberani'nin eseri olan 'es-Sünen', diğer snenlere nispetle daha fazla zayıf, münker hatta 'mevzu hadis' içerir. İsrailiyyat konuda ise, İsmail b. Muhammed b. el-Fadl et-Teym tarafından eleştirilmiştir. (İbn Hacer, Lisnu'l-Mizan, III/75)

“Müsnedlerde zayıf ve mevzu hadis vardır. Deylemi'nin Müsned'i gibi, mevzu hadisler oldukça fazladır.” (Prof. Dr. Yavuz Köktaş, Hadis kitaplarının değeri)

Mesela, "Hz. Adem su ve toprak arasında iken ben peygamber idim." (C. Sağır, II/89) şeklindeki rivayetin aslı, "peygamber olarak yazılmıştım." (Mevzuatı Aliyyu'l-Kari, 91) şeklindedir. Diğer bir rivayette 'Peygamber Efendimiz bir akşam da tüm hanımlarını dolaşmıştır.' (Buhari, Gusül, 12) şeklindedir. Fakat bu rivayet farklı bir şekilde, başta hadisi rivayet eden Enes olmak üzere, "Biz kendi aramızda öyle konuşurduk." şeklinde de ifade ettiği gibi, tüm hanımları ile cinsel ilişkiye girdiği şeklinde ekleme ile aktarılmıştır. Ortada Hz. Peygamber'den gelen bir bilgi değil -Hz. Enes'in sözlerinden de anlaşıldığı gibi- sahabelerin kendi aralarında yürüttükleri bir tahmin söz konusudur. Yoksa efendimiz hanımlarının ihtiyaçlarını sormak için onları ziyaret etmiştir. Bu iki örnekten de anlaşılacağı gibi, İslam tarihinde ve hadis literatüründe, aynı konu farklı şekillerde rivayet edilebilmiştir. Aynı konudaki tüm rivayetleri bir arada değerlendirmeden bir sonuca ulaşmak ise, kullanılan yanlış metot nedeni ile okuyucuyu da yanlış sonuçlara ulaştıracaktır! Odaklanmamız gereken, gerçeğe, hakikate ulaşmak için 'Peygamberimizin hayat çizgisine uyan ve akli kullanmayı emreden Kur'an'ın emirlerini merkeze alarak' rivayetleri süzgeçten geçirmek olmalıdır. Önyargılı olanlar kendilerine bu geniş kaynak havuzundan istediği delileri bulup kullanabilir. Ama asıl gerçek, yine aynı kaynakların içinde doğruyu ve hakikati arayanları beklemektedir.

Siyer Kitapları

“Rivayetleri, kendilerine gelen haberleri gerekli titizlik ve ciddiyetle 'tenkid süzgecinden geçirilmeden eserlerine alıp nakleden' bazı İslam tarihçileri sayesinde oryantalistler İslam'a ve onun Peygamber'ine hücum etmek için fırsat ve malzeme bulmuşlardır. 'İbn-i İshak, İbn-i Sad, Taberi, kendilerine ulaşan rivayetleri eserlerinde naklederek, gelecek nesillere aktarmakla yetinmişlerdir, bu rivayetleri sıhhat açısından tenkide tabi tutmamışlardır.' Oryantalistlerde hadis ilmine uygulanan kriterlerin yukarıda adı geçen eserlerdeki bazı rivayetlere uygulamca, çok zayıf veya uydurma olan rivayetlerden hareketle gerçekleri tahrif etmişler ve 'tarihe yalan' söylettirmişlerdir.” (Prof. Ali Osman Ateş, Oryantalistlerin Hz. peygamber ile ilgili iddialarına cevaplar, s. 30, 132-133)

Efendimizin hayatını anlatan “İlk siyer kitaplarında rivayetlerin senedleri, hadis kitaplarında olduğu gibi değil de, ya senedin son ravisinin ismi verilerek ya da senedler tamamen atılarak aktarılmış idi. Ayrıca sened ve metinler ayrıntılı bir şekilde tenkide tabi tutulamamışlardı.” (Hz. Peygamberi anlama ve anlatmada kaynak ve araştırmaların yeri ve önemi; Demircan, Oryantalistlerin siyere yaklaşımı, s. 114) "İslamiyet ile ilgili yapılan eleştirilerde taassubun, ön yargının ve hatta düşmanlığın büyük rolü olduğu kesindir. Ancak bu durum, Müslüman çevrelerin gerek cevap, gerekse de kaynakların öncelikli incelenmesi konusundaki sorumluluğunu ortadan kaldırmaya yeterli neden değildir. Kaynaklarımızın ciddi bir şekilde tenkit süzgecinden geçirilmesi gerekmektedir. İslam alimleri, hadis konusundaki tenkitçi kurallarını geliştirmiş ve bunu hem nakilciye hem metne uygulamıştır. Ancak, konu tarih olunca tenkit kuralları -maalesef- yumuşatılmış ve daha hoşgörülü bir tutum sergilenmiştir. Mevzu haberlerde ehli kitap kültürünün, mezhebi eğilimler ile siyasi ve itikadi çekişmelerin etkin olduğu görülür. Habercilerin fikri yapıları, siyasi ve mezhebi tercihlerinin de mutlak tespit edilmesi gerekir. Çünkü haberci/raviler dünya görüşlerine, kendi ön kabullerine göre haberleri nakletmektedir. Bir tarihçi, delil niteliğindeki belgelere ulaşması halinde bir görüş ileri sürebilir. Bu belgenin kullanımı içinde, yukarıda sayılan nedenlerden ötürü, gerekli eleştirel çalışmayı yapıp, doğru ile yalanı birbirinden ayırt etmesi gerekir. Mesela Putların içinden gelen seslerin Resulullah'ın peygamberliğini (İbni Sad, II/167; Ebu Nuaym, II/115-125), cinlerin de hicreti haber vermesi (İbni Hişam, II/487; Taberi, I/570; Zehebi, Sire, 227) gibi İslami açıdan kabul edilemeyecek haberler, İslam'ı övme maksatlı tarih kitaplarımızda yer

alabilmiştir. “ (Doç. Dr. Şaban Öz, Hz. Peygamberin siretiyle ilgili mevzu haberlerin tarihi değeri; Prof. A. Demircan, Oryantalistlerin siyere yaklaşımı, s. 20-21, 24-26, 48) "Temel kaynaklarda yer alan bilgilerin ve rivayetlerin kritik edilmesi ve bunlarla ilgili sonuca gidilmesi ancak ciddi bir birikime sahip olan bilim adamlarının incelemeleri ve kritik etmesi ile mümkündür.” (Prof. Adnan Demircan, Siyer Konusunda Bilinmesi Gereken 88 Soru, s. 21) “Siyer hakkında yazılan eserlerdeki bilgilerin ciddi bir incelemeye tabi tutulmadan ve yeniden telif edilmeden okuyucu tarafından anlaşılması zordur. Hz. Peygamberin hayatını anlatan kitapların ‘birçoğunda sağlıklı bir rivayet kritiği yapılmadığı’, mevcudun naklinden öteye gidilmediği ve rivayetler arasındaki çelişiklere dahi dikkat çekilmediği görülmektedir. Günümüzde, bu alana dair ‘yeterli bilgisi olmayan ve usul/metot konusunda bilgisi olmayan’ kişilerin, yazılan kitaplardan fayda yerine zarar görmesi kuvvetle muhtemeldir. Nitekim istismara açık olan bir peygamber algısına, bu türden eserler üzerinden elde edilen bilgi ya da bilgisizlik yol açmaktadır. Tarih, özellikle de siyer, din istismarı için kullanılan verimli bir alandır.” (Prof. Adnan Demircan, Siyer Konusunda Bilinmesi Gereken 88 Soru, s. s. 40, 42) “Mukaddem (Önceki) İslam tarihçileri derlemeci bir rivayet metodunu izlemişlerdir. Bu metotta olaylarla ilgili doğru yanlış tüm rivayetler nakledilir ve bu arada ‘herhangi bir eleştiriye tabi tutulmazlardı.’ Dolayısı ile bu tür eserlerde uydurma, hatta İslam’la bağdaşmayan bilgilere rastlamak mümkündür. Bu tür eserlerden faydalanırken titiz bir seçim yapılmalıdır.” (Ahmet Önkal, İslam tarihinde tarafsızlık problemi, Prof. A. Demircan, Oryantalistlerin siyere yaklaşımı, s. 79) "İslam dünyasında, sirete (Efendimizin hayatını anlatan bilim dalı) yaklaşımda bir metot eksikliği vardır. Müslüman tarihçiler, siret ilmine dair ‘bilgilerin tahliline’ yönelik metodolojik bir çaba içine girmemişlerdir.” (Prof. Özcan Hıdır, Batı’da Hz. Muhammed imajı, s. 53-54) "Siret ve kaynakların yapıcı/eleştirel bir bakış açısı ile değerlendirilmesi gerekir. İbni İshak’ın siret’i daha çok Peygamberimizin savaşlarını öne çıkarır. İbni İshak belki bir tarihçi olarak görevini yapmıştır. Bize düşen ise, ömrünün sadece 53-54 gününü savaşlarda geçirmiş Resulullah’ın hayatını büyük oranda savaşlarla anlatmaktan vazgeçip, O’nun hayatındaki insani, medeni detaylara odaklanmak olmalıdır.” (Prof. Özcan Hıdır, Batı’da Hz. Muhammed imajı, s. 410)

Taberi, ‘Taberi tarihi’ diye anılan ‘Tarihü’l-Rusül ve’l-Mülük’ isimli ünlü eserinde, rivayet ve olayların üzerinde ‘herhangi bir değerlendirme yapmaksızın, olayları duyduğu şekilde aynen’ aktarmıştır. Kendisi de eserinin bu özelliklerini şöyle dile getirmektedir: "Benim bu eserimi gözden geçirenler bilsinler ki, eserimde bulunan haberler (rivayetler), pek azı hariç olmak üzere ‘akli delillere, insanların akıllarını kullanıp düşünerek buldukları (tümel) nedenlere dayanmayıp, ancak senetleriyle aktaranları gösterdiğim haber ve rivayetlerden’ oluşmaktadır. Bu haber ve rivayetler bize nasıl nakledilmişse, biz de o şekilde alarak kitabımızda topladık." (Ebu Cafer Muhammet Bin Cerir et- Taberi, Tarihü’l Ümem ve’l Mülük, Daru’l Kütübü’l İlmıyye, s. 13) Taberi “Bu rivayetlerin bazılarının yanlışlığının farkında olduğu halde bu rivayetleri eserine almıştır.” (Tarihü’l Ümem ve’l Mülük I/5) Onun eserindeki “Özellikle İslam öncesi döneme ait rivayetler, hurafelerle doludur ve bunu kendi de ifade etmektedir.” (Şemdetin Günaltay, İslam tarihi kaynakları, s.41-43) "Taberi tarihinde bazı sağlam rivayetler dışında bazı olaylarla ilgili ‘zayıf haberleri’ de eserine aldığı bilinmektedir. Bu onun dikkatsizliği değil, o olay hakkındaki ‘her şeyi kaydetmeyi bir metot olarak kabul ettiği ve bu sayede araştırmacılar için geniş bir imkan sunmayı istemesinden’ kaynaklanmaktadır." (Asım Köksal, İslam Tarihi, 7/384, XIV/21) İslam düşmanı oryantalist Caetani bile İslam tarihi adlı eserinde "Taberi'nin eserinde mevzu hadisler, pek şüpheli isnadlar, bir takım ilaveler." bulunduğunu söylemektedir. (Caetani, IV/420) Hz. Ali’nin vasi/halife/imam olarak tayin edildiği şekilde üretilen ve rivayet eden ravilerin tamamı ya meçhul veya cerh edilmiş (İncelenip yalancı olduğu ortaya çıkmış) olan ‘İnzar hadisesi’ (Peygamberimizin söylediği iddia edilen, ‘Ali, içinizdeki kardeşim, vasim ve halifendir.’ sözü), İbni İshak ve İbni Sad’ın kitaplarında yer almazken, daha sonraki yazarlardan olan Taberi’de (Taberi, I/542) yer almıştır. (Prof. A. Demircan, Oryantalistlerin siyere yaklaşımı, s. 44) Zaten, "Haber uydurmada en gayretli mezhep konumunda olan da Şia’dır." (Doç. Dr. Şaban Öz, Hz. Peygamberin siretiyle ilgili mevzu haberlerin

tarihi değeri; Prof A. Demircan, Oryantalistlerin siyere yaklaşımı, s. 43) "Şiiler, yalan hadis uydurmuşlardır." (Osman Keskioglu, İslam Hukuku, s. 64-65) "Siyasi fırkalar içinde hadis uydurma hareketini de ilk Şia başlatmıştır." (TDV İslam Ansiklopedisi, Mevzu maddesi) Meşhur N. Belağa açıklayıcısı Şii alim İbn Ebi'l Hadid de, "Şiiler, başlangıçta imamları hakkında çeşitli hadisler uydurmuşlardır. Onları hadis uydurmaya sevk eden neden, hasımlarının düşmanlığı idi." demektedir. (İbn Ebi'l Hadid, Şerhü Nehcül Belağa. III/26) "Taberi tarihinde, Muhammed Bin Saib el-Kelbi, Mukatil bin Süleyman, Muhammed Bin Ömer el-Vakidi gibi itham edilmiş şahsiyetlerden rivayetler yer almıştır." (Profesör Doktor İsmail Cerrahoğlu, Tefsir Tarihi, II/148) "Taberi Tarihi'nde yer alan İsraili rivayetlerde tabiat ve yaratılış kanunlarına son derece aykırı, ismet sıfatına ters düşen peygamberlik tasvirleri, melek olgusuna aykırı olarak niteleyebileceğimiz anlatımlar yer almaktadır. Bu rivayetleri kabul etmek mümkün değildir." (Serap İnce, Taberi'nin Tarihi'l- Ümem ve'l-Müluk adlı eserinde israiliyat, s. 112) Yine "Taberi'nin tefsirinde zayıf rivayetlere de rastlanmaktadır." (Flamur Kasami, Kur'an'da çelişkili gibi görünen ayetler, s. 111) ve İbnu'l Arabi'nin dediği gibi, "Taberi, asılsız birçok rivayet aktarmıştır." (Süleyman Ateş, Din Bu 1, s. 215)

Suyuti, tarih alanında yazdığı 'Tarih'u-Hulefa' adlı eserinin giriş kısmında şöyle bir başlık açmıştır: 'Emevi halifelerine karşı uyarı niteliğindeki hadisler.' Burada Emevi hilafetini kötüleyen bazı haberleri verir ve sonra yeni bir başlık açar: 'Abbasi halifeliğini müjdeleyen hadisler.' (Suyuti, s. 13-18) İşin ilginç yanı Suyuti'nin vefatından (1505) tam 250 yıl önce Abbasi sultanının sona ermiş olmasıdır. (Prof A. Demircan, Oryantalistlerin siyere yaklaşımı, s. 79) Buradan da, Suyuti'nin, içinde olduğu kültürden etkilendiği ve bazı hadisleri rivayet ederken yeterince dikkat etmediği anlaşılmaktadır. Nitekim Suyuti, "hadis değerlendirmeleri ve naklinde "Mütesahil" (gevşek) davranmakla tenkit edilmiştir." (A. Ebu Ğudde, Abdülhayy el-Leknevi'nin el-Ecvibetu'l-Fadıla li'l-Es'ileti'l-Aşerati'l-Kamile'sine ta'lik, s. 130) Yine "Suyuti'nin, 'birçok konuyu incelemeden nakletmekle yetindiği' bilinen bir özelliğidir." (Doçent Doktor Abdülcelil Candan, Kur'an okurken zihne takılan ayetler, Müşkilül Kur'an, s. 470)

"İbni İshak'ın ünlü eseri 'es-Siret' için de aynı şey söz konusudur. O da duyup elde ettiği her haberi kitabına, 'hiçbir akıl süzgecinden geçirmeden aynen' alıntılanmıştır. Hatta bu nedenle Ebu Abdillah O'nu huccet (Delil, kaynak) kabul etmemiştir. İbn-i Main: "Muhammed: İbni İshak sikadır (Güvenilir bir kişidir) ancak huccet değildir. en-Nesai ise onun için, "Kavi" (rivayetleri destekli) değildir." demiştir." (Zehebi, Mizanu'l-İtidal, III/499; İbni Hacer, Tehzibu't-Tehzib, V/31) Darekutni de benzer ifadeler kullanır: "Delil kabul edilmez ama kendisiyle itibar olunabilir." (Zehebi, III/469; İ. Hacer, V/32) Süleyman et-Teymi ve Hişam b. Urve, "O kezzabtır" (Çok yalan haber yazmıştır), Yahya el-Kattan ise, "O yalancıdır." demişlerdir. (Zehebi, III/471) İmamı Malik de onu "itham etmiş ve cerh etmiştir. (Eleştirmiştir)." (Zehebi, III/469) İbni İshak için İbn-i Ebi Fudeyk, "O'nu ehli kitaptan (Yahudi ve Hristiyan) bir şeyler yazarken gördüm." demektedir. "İbn-i İshak'ın israiliyattan rivayetleri naklettiği olmuştur." (Altay Cem Meriç, Muhtelif-1, s. 140) En ilginç değerlendirmeyi ise, Ebu Davud et-Tayalisi yapar: "Bana, 'sika (Güvenilir) bir kimse haber verdi.' deyince kendisine 'kim o?' diye soruldu. İshak da, "Yakub el-Yahudi'dir." dedi." (Zehebi, III/470, 471) Hadis üstadı İbni Hacer de Ahmed b. Hanbel'in İshak'ı hadis konusunda eleştirdiğini, İbni Seyyidin-Nas'ın da, ravileri atlayarak rivayet ettiği için onu ayrıca eleştirdiğini bildirmektedir. Ahmet Emin ise, İshak'ın zikrettiği şiirlerin sahihliğini (doğruluğunu) araştırmadığını belirtir. (İslam tarihi ve tarihçileri, s. 37) İbni Hişam, kendi siretini yazarken "üstadı İshak'ın 'siretindeki delili olmayan şeyleri' kendi kitabına almadığını" ifade eder. (İbni Hişam, Siret, s. 39) Oryantalist Michael Cook, İbni İshak'ın zamanında uydurma rivayetlerin çok yaygın olduğunu, eserini şifahi/sözlü rivayetlere dayandırdığını söyler. (Cook, Muhammed, s. 61) "İbni İshak'ın eserinin asıl nüshasının ravileri, esere çeşitli sebeplerle 'müdahale de' etmişlerdir." (Prof Kasım Şulul, J. M. B. Jones'in peygamberin savaşlarının kronolojisi başlıklı makalesinin tenkidi; Demircan, Oryantalistlerin siyere yaklaşımı, s. 319) Zahidü'l-Kevseri, ehli tenkidden birçoğunun İbn-i İshak'ı 'cerh' ettiğini, kendisini destekleyenlerin de, bunu, bir takım şartlar öne sürerek yaptıklarını belirtmektedir. (M. Zahidu'l Kevseri, Makalat, s. 561) Buhari ve Müslim, İbn-i İshak'la ihticac (delil kabul) etmemişlerdir. Ahmed b. Hanbel, "Ondan şu hadisler -yani megazi türü- yazılır. Ancak helal ve haram söz konusu

olduğunda ise şöyle birilerini -ondan daha kuvvetlilerini- isteriz.” demiştir. (Beyhaki, el Esmâ ve’s Sıfat, s. 418-419) “Malik ve Hişam b. Urve, İbn-i İshak’ı tekzip etmişlerdir, yalanlamışlardır.” (Ebu’l Ferec Abdurrahman İbnu’l Cevzi, el İlelu’l Mütenehiye, I/38) Ebu Hanife indinde, İbni İshak razı olunmayan birisi idi. (Zehebi’nin Menakibu’l İmam Ebi Hanife’sine yazdığı talik, s. 59) Oldukça mutedil ve aşırı uçlardan uzak olan Aliyyü’l-Kari bile onun hakkında, "Muhammed b. İshak, Ehl-i Kitap’tan nakillerde bulunurdu." (Aliyyül Kari, el Mevzuatü’s Suğra, s. 226) demektedir. Kevseri’de, “Megazi (Hz. Muhammed’in seferleri) ilminde İbn-i İshak’ın sağlam yöntemlere dayandığı pek azdır. Megazi konusunda İbni İshak’ın ilminden razı olanlar da bunu, bilinen şartlarla yapmışlardır." demektedir. (Zehebi’nin, Menakibu’l İmam Ebi Hanife adlı esere yazdığı talik, s. 59) "Zehebi, İbni İshak için “Yazdığı tarihinde rivayet zinciri kopuk, tanınmayan, bilinmeyen şeylerle, yalan şiirle doldurmasından başka bir günahını bilmiyorum.” derken, Nesai, “Sağlam değildir.”; Darekutni, “Sözleri kanıt olamaz.”; Süleyman et-Teymi ve Hişam ibni Urve, “O yalancıdır.”; İmam-ı Malik, “O deccallerden biridir.”; Hammad ibn-i Seleme, “Zaruri olmadıkça İbni İshak’tan rivayet etmem.”; Yahya el-Kattan, “İshak’ın yalancı olduğuna tanıklık ederim.”; Hatib Bağdadi, “İbni İshak, kitabındaki savaş haberlerini dönemindeki şairlere gönderir ve onlardan bu olayların temasına uygun şiirler yazmalarını isterdi ki, o şiirleri de olaylara ekleyebilsin.” demektedir. (Selahattin Sönmezsoy, Kur’an ve Oryantalistler, s. 272)

“İbni Kuteybe’ye nispet edilen, ‘el-İmame ve’s-Siyase’ adlı eserde de bol miktarda Şia görüşleri yer alır.” (Prof. A. Demircan, Oryantalistlerin siyere yaklaşımı, s. 76)

Ahmet Bin Hanbel ve imam Şafi hadis konularında Vakidi’yi eleştirmişlerdir. Ayrıca imami Şafii, Vakidi’nin ‘Sire’sinin yığınla yalanlarla dolu olduğunu söylemektedir. (Mevlana Şibli, Asr-ı Saadet, s. 41)

İbni Sad’ın tarihi için ise Sabri Hizmetli, "Taberi tarihi gibi onun da eserinde görgü şahitlerinden gelmeyen, çeşitli yorum ve tereddütlere imkan tanıyan birçok rivayet mevcuttur." demektedir. (İslam tarihçiliği üzerine, s. 126)

228

Tefsir kitapları

Abdullah İbn-i Abbas, İslam tarihinin yetiştirdiği en ünlü alimlerden birisidir. Abdullah bin Abbas’ın müstakil ‘bir tefsir kitabı yoktur.’ Fakat tefsire dair muhtelif rivayetleri vardır. İslam alimleri, tefsir kitaplarını onun rivayetleriyle süslemişlerdir. Kendisi güvenilir, alim bir zattır. Fakat onun bu güvenilirliğini suiistimal edip, onun adı ile ‘ona isnat edilerek birçok uydurma-yalan rivayette’ bulunmuşlardır. İmam-ı Şafi, "Abdullah İbn-i Abbas’tan rivayet edilen tefsire dair sahih hadislerin toplamı yüz civarındadır." (Suyuti, El-İtkan fi Ulumi’l- Kur’an, IV/ 209; Ahmed Emin, Fecrul İslam, s. 203, M. Ebu Şehbe, Mecelletü’l-Ezher, XXV/492; A. Muhammed el- Hayfi, Taberi, s. 100, İslam Ans. TDV, I/78) “Tefsirde İsrailiyat konusunda ilk sırada Abdullah İbn-i Abbas yer alır. O’nun ‘şöhretini kullanıp ona nispet edilen rivayetler’ bulunmaktadır.” (Remzi Muhammed Kemal Na’naa, el-İsra’iliyyat ve eseruha fi kütübü’t-tefsir, s. 128-130; İslam Ans. TDV, XXIII/200) “İbn-i Abbas’ın ağzından değişik konularda, aslında ‘onun söylemediği’ birçok rivayet nakledilmiştir.” (İ. Sarıçam, S. Erşahin, M. Özdemir, İngiliz ve Alman Oryantalistlerin Hz. Muhammed Tasavvuru, s. 161) İbn-i Abbas’a nispet edilen ‘Tenvir-ül-Mikbas’ adlı eserin ona ait olmadığı bilinmektedir. (İ. Cerrahoğlu, Tefsirin doğuşu, s. 99; Tefsir Usulü, s. 237)

İsrailiyat yani İslam kaynaklarında olmayan ve Yahudi din kitaplarından İslami esere geçen rivayetler, özellikle Yahudi iken Müslüman olan bazı mühtedilerin eski bilgilerini ayet/hadisleri açıklarken kullanmaları üzerine İslam toplumunda yayılmış ve bu rivayetler zamanla İslam’ın görüşü gibi halk arasında itibar görmeye başlamıştır.

Birçok konuda olduğu gibi İsrailiyat konusunda bile "İslam alimi, kendisine kadar intikal etmiş ilmi birikimi, 'bir bütün' olarak kendisinden sonrakilere aktarmayı görev saymış, kendisine

ulaşmış bilgiyi emanet duygusu ve büyük bir özgüven hissi içinde sonraki nesillere aktarmıştır." (Ebubekir Sifil, Tefsirde İsrâiliyyât Meselesi) Bu ilmi sadakate sahip Müslüman alimlerin, akıl süzgecinden geçirmeden aktardıkları, ümmete miras bıraktıkları bu eserlerdeki işlerine gelen tarafları 'uydurma, delilsiz, kaynaksız' demeden bir araya toplayan oryantalistler, İslam'ı karalama çabasına girmişlerdir. Ama artık mızrak çuvala sığmamaktadır; Yalan, iftira, ithamlar tek tek tespit edilip cevaplanmıştır.

Merhum Abdullah Aydemir'in "Tefsirde İsrailiyyat" adlı eserinden alıntılarla konumuza devam edelim: Taberi'den itibaren yetişen bazı müfessirler kendilerinden önce tedvin edilmiş eserlerden 'ne buldularsa aynen' benimsediler. İslam'a 'yüzde yüz zıt olanlar bile' bazı tefsirlerde yer aldı. (Aydemir, Tefsirde İsrailiyyat, s. 18) Bazı hakikatler, efsane ve israiliyat içinde boğuldu. (s. 19) Tabiiinden sonra İsraili rivayetlerle meşhur olmuş şahıslardan birisi de İbnü'l-İshak'tır. (s. 100) Abdullah ibni Abbas: İmamı Şafii, Abdullah İbni Abbas'tan rivayet edilen tefsire dair sahih hadislerinin tamamının 100 civarında olduğunu söyler. İbni Abbas'a nispet edilen 'tenviru'l mikbas' isimli eserin ona ait olduğu kabul edilmemektedir. (s. 86) Ebu Hureyre: Şöhret ve otoritesi istismara uğramış, hadis ve tefsir sahasında pek çok şey bu büyük insana izafe edilmiştir. (s. 88) Abdullah ibn-i Amr ibn-As: Bu sahabeden gelen, bilhassa mevkuf hadisler hususunda ulema titiz davranmış, onları almaktan kaçınmışlardır. (s. 90) Abdullah ibni Selam: Aslen Musevi iken Müslüman olmuştur. Tevrat'ı iyi bilen bir zat idi. Abdullah ibni Selam bütün yazarlara göre güvenilir bir insandır, buna rağmen bilhassa kendisinden gelen mevkuf hadisler hakkında dikkatli davranmak ve onların israiliyat olabileceği ihtimalinden uzak tutmamak gerekmektedir. Şöhreti çok büyük olan bu zatın isminin istismar edildiğini düşünmek de mümkündür. (s. 92) Temim et Dari: Aslen Hristiyan bir aileye mensup idi. Temim'den Müslüman topluma bilhassa Hristiyanlara ait bazı israiliyatın geçtiği kesindir. (s. 93) Ka'bul Ahbar: Aslen Yemen Yahudilerinden idi. Onun vasıtasıyla tefsire 'pek çok' israiliyat ve efsane girmiştir. (s. 95) Pek çok kez kendisi uyarılmıştır! Mesela İbni Abbas, ondan gelen bir sözü duyunca "Ka'b yalan söylüyor yalan, bu Yahudilerin sözüdür. Ka'b bunu İslamiyet'e sokmak istiyor." demiştir. (s. 96) Ondaki gelen başka bir söz için İbni Mesud, "Ka'b yalan söylemiş, demek o hâlâ Yahudiliğini terk etmemiş." demiştir. (s. 97) Hz. Ömer de Müslüman olduktan sonra Tevrat'tan nakiller yapmaya devam ettiği için onu dövmüştür. (s. 98) Vehb ibni Münebbih: Aslen İranlı olan Münebbih, 'Yahudi rivayetlerin en mühim kaynaklarından' birisidir. (s. 99) Onun vasıtasıyla İsraili rivayetlerden bir haylisinin İslam'a girdiğini rahatça söyleyebiliriz. (s. 100) Ehli kitap mühtedisi olsun veya olmasın, ilmi ile ün yapmış İslam büyüklerinin isimlerinin istismar edildiği ve söylemedikleri pek çok şeyin onlara nispet edildiğini hatırdan çıkarmamalıyız! (s. 101)

Belki yüzde doksan oranında; tefsirle, siyerle, peygamberler tarihi ve meğazi ile uğraşan ve akaid sahasında eser veren müelliflerin rivayetleri hiçbir tenkite tabi tutulmadan alınmıştır. "Haberleri rivayet veya dirayet yönünden ve bazen de her ikisi bakımından tetkik edenler oldukça azdır." İsrailiyattan olan haberlerin naklinde sayısız mahzurlar vardır, birçok yönleri ile bunlar batıl ve lüzumsuzdur. (s. 198)

Cenab-ı Hak tarafından Kur'an-ı Kerim'de belki onlarca yerde tahrif edildiği, bozulduğu, ilahi hüviyetten zalim insanların eliyle sıyrıldığı bildirilen Tevrat'a ve onun açıklamalarına ihtiyaç yoktur. (s. 352) "Bir eserin veya müellifinin büyük olması ayrıdır, o eserde israiliyatın bulunmadığı ayrıdır. İnsanlarda, herhangi bir sahada otorite kabul edilen kişilerin hata yapmayacağı, eserlerinde hatalı noktaların bulunmayacağı inancı vardır." Sevmenin ve benimsemenin de bir sınırı ölçüsü olmalıdır. "Senin bir şeyi aşırı derecede sevmen seni kör ve sağır eder." (Ebu Davud, edep, 116; Ahmet, V/194) Herhangi bir eserde İslami yönden küçük veya büyük bir hatanın veya hatalı bir görüşün tespit edilmesi, bazı insanları hiç de uygun olmayan bir

kanaate sevk etmektedir. O da, bu eserlerin tamamen terk edilmesidir. Bu noktada “yapılacak iş, bu eserlerin iyi yönlerinden istifade etmek, eksiklerini tespit edip, ilmi usuller dairesinde edep ve terbiye dairesinde ilme, akla ve kaynaklara istinaden hataları göstermektir.” (s. 384)

Önemli not: İslam alimlerimiz, bizim tarihimiz ve dinimiz ile bağlarımızı sağlayan en sağlam köklerimizdir. Onlara saygı ve hürmette asla kusur etmemek, en azından ilme önem vermenin göstergesi olarak hepimizin üzerine düşen önemli bir görevdir. Fakat, alime hürmet, eserlerindeki eksiklikleri -ki, hafıza-i beşer nisyan ile maluldür; hatadan münezzehe hiç bir insan ve eser yoktur- dile getirmemize ve özellikle de bu eksiklerden hareketle İslam'a bir saldırı yapılıyorsa, saldırı konusu olan bu eksiklerin İslam'da değil, hatadan münezzehe olmayan ama aynı zamanda hatalarından ayıklandığında hürmette kendilerine asla kusur göstermeyeceğimiz alimlerden kaynaklandığını göstermemize asla engel olmamalıdır. Hatadan münezzehe olmayan bu kardeşinizin de yanlışlarının İslam'a mal edilmemesi temennisi ile.

Yaygın Kur'an imajları

Nasıl bir Kur'an imajına sahibiz? İnsanın okuduğu kitap/metin konusundaki ön tahmini veya önyargısını oluşturan imajı, söz konusu metnin anlaşılmasında son derece belirleyici bir etkiye sahiptir. (Richard E. Palmer, *Hermenötik*, s.182-183) Metin hakkındaki yanlış imaj ise, metnin anlaşılmamasına ve çarpıtılmasına yol açacaktır.

Müslümanların temel dini metinleri Kur'an hakkındaki imajlarına göz atacak olursak, hemen anlaşılacaktır ki, onların bu konuda pek çok farklı imajları, yani farklı Kur'an tasavvurları vardır. Bu farklı imajlar da farklı anlayış ve okumalara yol açmaktadır. Bu imajlardan fazlaca yaygın olanlarını şöyle sıralayabiliriz:

Geçmişle İlgili Haberler Taşıyan En Doğru Tarih Kitabı

Kur'an'da geçen pek çok kıssanın bazı tarihi olayları içerdiği bir gerçektir. Ancak Kur'an'da bu tarihi olayların tarih ilminde veya tarih kaynaklarında ele alındığı gibi ele alınıp nakledildiğini söylemek ciddi bir yanılğı olur. Çünkü Kur'an her şeyden önce dini bir metindir ve tarih ilminin kullandığı dilden farklı bir dil olan din dilini kullanmaktadır. (Turan Koç, *Din Dili*, s.17; Mehmet Aydın, *Din Felsefesi*, s.127128; Frederick Ferre, *Din Dilinin Anlamı*, s. 164166) Tarihi bir olayın anlatımı bile dini metinlerde dini alana uygun olarak şekillenmekte ve farklı bir karakter arz etmektedir. Bu çerçevedeki metinler muhatabına tarihi olayları içeren kıssaları bir anlatım tekniği içinde tarih ilminin fazlaca üzerinde durmadığı mesajları ve ibretleri vurgulamak üzere anlatır. Kıssa tekniğinde, tarih ilminde olduğu gibi (Tarih ilminin konusu hakkında bk. A Zeki Velidi Togan, *Tarihte Usul*, Enderun Yayınları, s.711; Mübahat S. Küttükoğlu, *Tarih Araştırmalarında Usul*, s. 14; Kasım Şulul, *İslam Düşüncesinde Tarih Tasavvuru ve Usulü*, s. 106113; Mehmet Mahfuz söylemez, *Klasik Dönem İslam Tarihçilerinin Tarih Anlayışı*, *İslami İlimler Dergisi*, c.III, sayı: 2, s. 14) bir olayın nerede, ne zaman, niçin, kim ve kimler arasında vs. gibi durumlarının detayıyla ortaya çıkarılması hedeflenmemektedir. Kur'an'ın kıssa anlatım tekniğinde, tarih ilminde olduğu gibi, bir olay bütün detaylarıyla anlatılmamakta fakat verilmek istenilen mesajı taşıyan tarihi kesitler anlatılmaktadır. Çünkü bu olayın anlatılmasındaki temel amaç, muhataba içinde bulunduğu inanç, ahlak ve sosyal hayatla ilgili doğru inanç ve davranış biçimlerini kazandırmaktır. (Ömer Faruk Yavuz, *Bir Anlatım Tekniği Olarak "Kıssa"nın rolü*, *Milel ve Nihal*, İstanbul 2010, c.VI, sayı:1, s.125-136)

Gelecek Olayları Haber Veren Kehanet Kitabı

Çok yaygın olan imajlardan bir diğeri de Kur'an'ın gelecekte ortaya çıkacak hadiselerden söz etmiş olduğunun kabul edilmesidir. Bu yaklaşımın temelinde Kur'an'ın evrenselliğini ve mucizeliğini ispat etme endişesi bulunmaktadır. Bu yaklaşıma göre, Kur'an indirilmesinden itibaren bütün tarih, zaman ve zeminlerde geçerli bir kitaptır. Geçerliliğini de kıyamete kadar meydana gelecek pek çok olay ve olgusal durumları metninde şifrelenmiş bir şekilde barındırmasıyla sağlamaktadır. İlgili zaman ve zeminlere ulaşıldığında, bu şifreler deşifre edilerek yani tefsir edilmek suretiyle anlaşılmaktadır. (Muhammed Müttevelli Şaravî, *Kur'an Mucizesi*, s.132, 175) Kur'an, indiği tarihsel kesit dikkate alınarak anlaşılmalı, yani tefsir edilmeli ve yine aynı kesitin örneği içinde başka tarihlere yansıtılmalı, yani yorumlanmalıdır.

İbadet Kitabı

Kur'an'ın temel amaçları göz ardı edilerek, salt ibadet kitabı olarak görülmesi de Müslümanlar arasında yaygın Kur'an imajlarından biridir. Özellikle laik sistemlerle tanışan ve pozitivizmin etkisi altında kalan ulus devletler içinde yaşamını sürdüren Müslüman kitlelerin İslam'ın en temel kaynağı olan Kur'an'la irtibatları iyice zayıflamıştır. Bunun sonucu olarak da bazı çevrelerde sadece şekilsel görünüm arz eden bazı ibadet formları dışında onları dinle ya da Kur'an'la

bağlayacak bir şey kalmamıştır. Bunun neticesinde de şöyle bir Kur'an imajı yaygınlaşmıştır: Kur'an sadece Cuma, bayram, mevlit, kandil, namaz, hatim ve mezarlarda okunan bir kitaptır. Kişi hayatını ibadetlerin bir kısmı dışında bütün öğretilerden uzak yaşayabilir ara sıra cuma, bayram, kandil, mevlit gibi münasebetlerde Kur'an okuyarak ve ibadet ederek sosyal hayatında yapmış olduğu bütün günahlardan arınır. Bir yakını vefat ettiğinde ona hatim ve mevlit ya da mezarında Yasin okutarak onu günahlarından arındırdığını düşünür. Böylece Kur'an onun için bir ibadet ve arınma kitabı olarak ortaya çıkar. Bir başka ifadeyle, kişi Kur'an'ın yasakladığı içki, kumar vs. gibi pek çok şeyi yapar ve emrettiği şeylerden de uzak durur fakat yine de "kalbinin temiz olduğu iddia eder" ve kutsal gecelerde ve bazı dini münasebetlerde bulunarak veya okuttuğu Yasin, hatim ve dualarla kendisini ve kaybettiği yakınlarını arındırdığını düşünür. Böyle kimselerin hayatında Kur'an bazı ibadetlerle sınırlı bir şekilde ibadet kitabı olarak işlev görür ve böyle bir imajla Kur'an'la ilişkiye geçer. Bazı Müslümanlar da inanç esasları ve ibadetler konusunda son derecede dikkatli gözükmelerine rağmen ahlaki ve sosyal konularda aldırma gözükmektedirler. Bu tarzdaki bireyler ibadetlere son derece düşkün gözükmekte ve Kur'an'ın yasakladığı içki, kumar, zina gibi şeylerden uzak durmalarına rağmen Kur'an'ın getirdiği ahlak ilkelerinden nasiplerini almamış gözükmektedirler. Zira bu kimseler gece namazlarını bile aksatmamalarına rağmen komşularına ve etraflarındaki insanlara kötü davranmakta, ticaretlerinde haksızlık etmekte bir beis görmemekte ve Kur'an'ın insanlara öğrettiği ahlaki tutumdan uzak bir sosyal hayat sürdürmektedirler. Bunun sebebi dünya hayatını kazanma ile ahireti kazanmanın farklı şeyler olduğunu düşünmelerinden kaynaklanmaktadır. Yani çokça ibadet ederek ahiretlerini inşa ettiklerini düşünmekte ve dünyadaki davranışların ahireti inşa etmede pek etkisi olmadığını varsaymaktadırlar. Onlar, Kur'an'ın bir bütün olarak getirdiği sistemi parçalamaktadırlar. Halbuki Kur'an'ın getirdiği sistem içinde ibadetle salih amelleri besleyen ve teşvik eden bir kurucu unsur olarak yer almakta (Bu hususu namazın fonksiyonunu ifade eden şu ayet vurgulamaktadır. "...Muhakkak ki namaz insanı hayasızlıktan ve kötülüklerden alıkor." Ankebut, 29/45) ve ahiret sosyal hayat içinde gerçekleşen ameller neticesinde inşa olunmaktadır. Bazı Müslümanlar Kur'an'ın dünya-ahiret ve ibadet-salih amel bütünlüğü konusunda parçalanmıştır. (Ömer Faruk Yavuz, "Kur'an Perspektifinde Dünya Ahiret Bütünlüğü" Dimbilimleri, Eylül 2006, c.VI, sayı:3, s. 183184.) Kanaatimizce ibadet Kur'an ilişkisi konusunda sahip olunması gereken imaj, Kur'an'ın getirdiği ibadetler dahil bütün öğretiler bir bütünlük arz etmektedir. Bunlar yaşadığımız hayat boyutunda sergilediğimiz bütün davranışların sağlıklı adil ve ahlaki olmasını sağladığı gibi sözünü ettiğimiz bu davranışlar aynı zamanda ahiretimizi de inşa etmektedir. Eğer ibadetler dünya hayat boyutundaki eylemlerimizin kalitesini artırmıyorsa yani işlevsiz kalıyorsa, yanlışlıklardan uzaklaştırmıyorsa o zaman onların ahiretteki hayatı da olumlu etkilemesi düşünülemez. Bir başka ifadeyle parçalanmış ibadet-amel ilişkisi Müslüman'ın ahiretteki kurtuluşunu gerçekleştirmez. Kur'an, ahiret boyutundaki kurtuluştan bahsettiği zaman imandan hemen sonra salih amelden söz etmektedir. (Asr, 103/13; Nahl,16/97)

Kanun Kitabı

Yaygın Kur'an imajları arasında zikredebileceğimiz bir başka baskın Kur'an imajı da Kur'an'ın kanun kitabı olarak algılanmasıdır. Bu Kur'an imajı, özellikle Müslümanların içinde yaşadıkları devletlerin uyguladıkları kanunların dini özgürlüklerini kısıtladığı ortamlarda öne çıkmaktadır. Kur'an'a gerçekten devlet yönetimini kapsayan bir kanun kitabı olarak bakılabilir mi? Her şeyden önce Kur'an'ı tek bir şeye indirgemeci yaklaşımların doğru olmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Zira biliyoruz ki, Kur'an hitap ettiği toplumun karşılaştığı dini, ahlaki ve sosyal pek çok konularda mesajlar vermiş, hatta siyasi yönlendirmelerde bile bulunmuştur. Dolayısıyla bu noktadan hareketle Kur'an'ın inanç, ahlak, siyaset, kanun vs. "tek bir meseleye indirgenerek anlaşılması gerektiğini" söyleyebiliriz. Dolayısıyla Kur'an'ı, salt anayasa ya da kanun kitabı gibi görme eğilimi, Kur'an'ın amaçladığı şeyleri yansıtmaktan uzaktır. Kur'an sabit bir yönetim şekli belirlememiştir. Yaptığı şey, hangi devlet yönetim şekli olursa olsun, bu

devletin adil bir devlet olması, başındaki yöneticinin de yönettikleri kimselere adaletli davranmasını vurgulamak olmuştur. (Nisa, 4/58,105; Maide, 5/42) Kur'an'da elbette ki adil bir devlet yönetimine temel teşkil edecek pek çok hüküm bulunmaktadır. Hatta Kur'an, verdiği örneklemelerle adil devlet sisteminin tümellerini ortaya koyduğu rahatlıkla söylenebilir. Bu tümellere uygun işleyen her yönetim adil ve sağlıklı bir yönetim örneği olacaktır. Kur'an her zaman, zemin ve dönemde hayatta olan devletlerin anayasalarına temel teşkil edecek ilkeleri barındırmakta olduğunu söyleyebiliriz. Ancak doğrudan her dönemde uygulanabilecek detay bilgileri barındırmamaktadır.

Edebiyat Başyapıtı

Müslümanların zihinlerini baştan beri meşgul eden baskın imajlardan biri de Kur'an'ın edebi bir şaheser olma imajıdır. Öncelikle Kur'an'ın mucizeliğinin edebiyat açısından mı, yoksa mesajların içeriği açısından mı olduğunun ayırt edilmesi gerekir. Genellikle Kur'an'ın nüzul ortamındaki karşıt muhataplarına meydan okuması ve bir benzerini getiremeyeceklerine dair vurgusu, cahiliye Araplarının şiir ve nesirdeki gelişmişlikleri de dikkate alınarak, edebiyat ya da edebi sanatlar açısından ele alınarak değerlendirilmektedir. Bu imaja göre vurgu, Kur'an'ın muhataplarına sunduğu mesajdan ziyade edebi üstünlüğüdür. Kur'an'ın muhataplarına benzerini oluşturma konusundaki meydan okuması ve acziyetlerini vurgulaması baştan beri genellikle Kur'an'ın edebi sanatları kullanmasındaki üstünlük olarak algılanmıştır. (Celaleddin Abdurrahman b. Ebi Bekr esSuyuti, elİtkan fi Ulumu'lKur'an, Mektebetu'lMearif, c.II, s.330331; Mu'teraku'lAkran fi l'cazi'l Kur'an, s. 56; Subhi esSalih, Mebahis fi ulümi'l Kur'an, s.313; Muhammed Abdulazim ezZerkani, Menahili'l İrfan fi Ulumi'lKur'an, C.II, s. 334335) Bu sebeple de Kur'an bir edebiyat ve belagat mucizesi olarak algılanmıştır. Konu artık Kur'an'ın mucizevi bir söz sanatı kullanmış olduğu çerçevesinde ele alınarak asıl hedeflenen içerik ihmal edilmektedir. Halbuki ayetlerle asıl söylenmek istenen şey, insanların ve cinlerin bir araya gelse bile insanlara dini, ahlaki ve sosyal hayatta tutarlı bir şekilde rehberlik eden hiçbir zaman tüketilmesi mümkün olmayan tümelleri olan böyle bir kitap getiremeyecekleridir. Yani vurgu özellikle Kur'an mesajının içeriğiyle ilgilidir. Dolayısıyla icaz konusunda Kur'an'ın belagati ve fesahati konusunun ikincil bir husus olması özellikle Kur'an'ın evrenselliği açısından daha uygun gözükmektedir. Elbette ki Kur'an indirildiği dönemde edebi sanatları en güzel şekilde kullanan bir kitaptır. Bu yönüyle de edebiyatta son derece ileri olan cahiliye Araplarının dikkatin fazlasıyla çekmiştir. Ancak kanaatimizce bu durumun ötesinde asıl dikkat çeken ve kıyamete kadar kalıcı bir nitelik taşıyan husus, onun mesajlarının çelişkisiz oluşu ve bütün asırlarda geçerli olmasında yani tüketilemez evrensel bir içerik taşımasındadır. Bu imajla Kur'an'a yaklaşıldığında, onun sırf muhatabın dikkatini üzerine çekmek için kullandığı edebi yönüne odaklanıp, icazını bu noktada aramak ve içerikten ziyade şekilsel yönü öne çıkarılmaktadır. Bu da en kötü ihtimalle Kur'an'ın din, inanç, ahlak ve sosyal hayatla ilgili olarak verdiği mesajları perdelemekte ve amacın sapmasına yol açmaktadır. Böyle bir baskın imaj Kur'an'ın amacından uzaklaşmaya sebep olabilmekte ve asıl özden ziyade şekille uğraşmaya sevk etmektedir.

Bilim Kitabı

Yaygın Kur'an imajlarından biri de Kur'an'ın keşfedilen bilimsel buluşları kapsayan bir metin olarak algılanmasıdır. Bu yaklaşımın hakim olduğu yorumlara, tefsirlerde ve Kur'an'la ilgili diğer çalışmalar da sıklıkla rastlamak mümkündür. Bu baskın imaj özellikle yaşadığımız modern dönemde pek çok Müslüman'ın hatta bilim adamının zihnini meşgul etmekte, Kur'an'ın anlaşılmasında ve yorumlamasında onları etkilemektedir. Bu baskın imajın etkisiyle insanlar Kur'an'ın insanlığa indirilmesindeki asıl amacı dikkatten kaçırarak artık Kur'an'da günümüze kadar bulunmuş bilimsel buluşlardan ve üzerinde konuşulan bilimsel teorileri aramaktadır.

Kur'an'da hiç mi bilimsel diyebileceğimiz bilgilere temas edilmemiştir, şeklinde bir soru yöneltilebilir. Buna şöyle bir cevap verebiliriz: Kur'an'da konuşan âlemlerin Rabbi olan Allah'tır. Dolayısıyla gerçek ilah'ın sıfatlarından yani tevhitte, ahirette, ahlaktan, sosyal hayattan vs. söz ederken satır aralarında evrenin bazı kurallarına temas etmiş olabilir. Ancak bu temas ettiği şeyler, Kur'an'ın temel amaçları çerçevesinde Allah'ın gücünü, kudretini, ahiretin mümkünlüğünü vs. göstermek üzere zikretmiştir. Dolayısıyla göklerden, yerlerden, rüzgârdan, yağmurdan, denizlerden, gece ve gündüzden, bitkilerden, hayvanlardan, insanın yaratılış ve biyolojik yapısından (Ra'd,13/2; Enbiya,21/30; Hac,22/65; Mü'minun, 23/86; Rahman,55/7; Yasin,36/38; Bakara,2/22,164; Ra'd,13/3; Hicr,15/1921; Taha, 20/5354. Naziat,79/30-33; Hicr,15/22; Furkan,25/4849; Rum, 30/57;Fâtır,35/9; Ra'd,13/17; Mü'minun, 23/1819; Zümer,39/21Kaf,50/911; İbrahim,14/32; Nahl,16/14; Furkan,25/53;Lokman,31/31; Fâtır,35/12; Yasin, 36/4144; Rahman,55/1920,22, 24; En'am,6/9697; A'raf, 7/54;İbrahim,14/33; Nahl,16/12; Yasin,36/37; En'am,6/95,99; Nahl,16/1011; Taha, 20/53; Yasin,36/36; Kaf,50/911;; Hac,22/5; En'am,6/38; Nahl,16/58,6869,79; Ankebut,29/41;Necm,53/4546; Mülk,67/19; Nahl,16/4; ; Hac,22/5; Mü'minun, 23/14; Secde,32/9; Nuh,71/14; Kıyamet,75/3738; Alak,96/2) bahseden ayetlerle amaçlanan şey bilimsel bilgi vermek değil, Allah'ın gücüne, kudretine, bilmesine, diğer sıfatlarına, yeniden dirilmenin mümkün olmasına vs. dair delillendirmelerde bulunmaktır. Bu çerçevede diyebiliriz ki, Kur'an muhatabına itikadi, ahlaki ve sosyal konularda delillendirme yaparak yol gösterirken, bazı ifadelerinin ancak sonraki dönemlerde keşfedilecek bilimsel verileriyle uyuşması son derece doğaldır. Çünkü Konuşan evrenin yaratıcısıdır.

Her Şeyi Kapsayan Kitap

Yukarıda açıkladığımız imajları da kapsayan ve son derece yaygın olan imajlardan biri de Kur'an'ın yaş kuru ne varsa insanla, tabiatla, evrenle ilgili her şeyi kapsaması düşüncesidir. Bu çerçevede delil olarak en sık şu ayetlere başvurulmaktadır: “Biz Kitap'ta hiçbir şeyi eksik bırakmadık.” (En'am, 8/38) Bu ve benzeri ayetler, Kur'an'ın temel misyonu ve muhataplarla ilgili amaçları dikkate alınmaksızın genelleştirilerek anlaşılmakta ve yorumlanmaktadır. (Suyuti, II,357; J.J.G. Jansen, Kur'an'a Bilimsel-Filolojik-Pratik Yaklaşımlar, 70-71) Bu durum, Kur'an'ın temel maksatlarının kaybolmasına ve çoğu zaman onların geri plana itilmesine, Kur'an'ı asıl amacından yani dini, itikadi ve ahlaki ve sosyal konularda rehberlik eden bir kitap olmaktan uzaklaştırmaktadır. Artık bu imaja sahip kimse Kur'an'da bilim, sanat, gelecek, astronomi ve tabiatla ilgili her şeyi arayabilmektedir. Yukarıda da belirttiğimiz üzere böylece Kur'an sulandırılmakta ve temel maksatları işlevsiz hale gelmektedir. Aslında yukarıdaki ayetteki “kitap”tan maksadın Kur'an olmadığı fakat bundan maksadın Allah'ın sonsuz ilmini sembolize eden “levhi mahfuz” olduğu belirtilmektedir. (Şatbi, II, 78; Sait Şimşek, Kur'an Mucizesi, s. 106)

Önerilen Kur'an İmajı

Kur'an'ın amaç, gaye, söylem ve temel ilkelerine uygun Kur'an imajı nedir ve nasıl olmalıdır? İlahi vahiy kaynaklı kitaplar ve onların uygulayıcısı peygamberler dini, ahlaki, ve sosyal konularda çıkmaza giren, kaos yaşayan toplumlarda ortaya çıkmışlardır.

Kur'an, muhataplarına dini inançlarında, can güvenliklerinde, mal dağılımlarında, toplumda neslin ve aklın korunmasında ve bütün bunlarla irtibatlı olarak ahlaki yönlerinde ortaya çıkan ciddi sorunlarda rehberlik etmiştir. Kur'an'ın rehberlik ettiği sorun ve konulara bakılırsa, bizzat canlı muhatabın sorunları üzerinde durulduğu rahatça anlaşılabilir. Örnek olarak, Mekke döneminde muhatabın içinde bulunduğu şirk sorunundan ve ahireti inkar etmelerinden dolayı özellikle doğru Allah ve tevhit inancını vurgulayan Allah'ın sıfatlarından ve yeniden dirilmenin imkanlarından sıkça söz edilmiştir. Medine döneminde de mal, can, nesil, akıl güvenliğini hedefleyen mesajlar verilmiştir. Her iki dönemde verilen bütün mesajlar da fert ve topluma bir ahlaki nosyon kazandıracak şekilde sunulmuştur. Yani Kur'an tabiatın ve diğer şeylerden bu temel konularda delillendirmelerde bulunmak için söz etmiştir. Toplum ve

bireylerin akıl ve tabii gelişmeleriyle ilgili hususta düşünmeye ve salih amele genel vurgular yaparak medeniyet kurmaya yönlendirmelerde bulunmuştur.

Kur'an, insanın itikadi, ahlaki ve sosyal hayatında rehberlik eden bir kitaptır. Bunun dışındaki konuları, akla ve tabii gelişmelere bırakmıştır. Kur'an insana itikat, yani Allah, ahiret melek, kader vs. gibi inançları ve ibadetlerinde ve birey ve toplumların mal, can, nesil ve akıl güvenliği gibi sosyal konularda ve bütün bunların gerçekleşmesi esnasındaki ahlaki işleyişte doğru yolu göstermiştir. Farklı yaklaşımlar, Kur'an'ın temel misyon ve sulandırmaktadır. Kur'an, dini, ahlaki ve sosyal konularda rehberlik eden bir kitaptır. (Prof. Ömer Faruk Yavuz, Yaygın Kur'an İmajları, Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi Cilt 11, Sayı 2, 2011 ss. 43 -71)

Tefsir Usulü

Konu ile alakalı ‘Kur’an’ın aslı yakıldı mı?’, ‘Kur’an’ın kaynağı nedir?’ adlı yazıları da tavsiye ederiz.

Bu özet yazımızda kapsamlı bir tefsir usulü konusunda bilgi vermek yerine, Müslüman olmayıp İslam’a saldıran kesimlerin usulsüzlük/metotsuzlukları ele alınacaktır. Kuralsız, önyargılı, temel İslami bilgilerden yoksun, önceden verilen kararlara uygun delil arama güdüsü ile yapılan çalışmalara en klasik örnek, oryantalistlerin Kur’an üzerindeki çalışmalarıdır.

Oryantalizmin Kur’an hakkındaki en büyük yanılgısı, Kur’an’ın Allah tarafından gönderilen bir ilahi kitap olarak değil de insan ürünü bir eser olarak ele alınması meselesidir. Hedefe koydukları konuya objektif ve bilimsel temelde yaklaşmak gibi bir metotları olmayan bu kesim, kendi dini ve siyasi yaklaşımları çerçevesinden Kur’an’ı ele almakta ve irdelemektedirler. Dolayısı ile Kur’an’ı insan ürünü bir eser kabul ettikleri için de, daha işin başında ilk düğmeyi yanlış iliklemede ve bundan sonraki her adımda da biraz daha gerçeklikten uzaklaşmaktadırlar.

Öncelikle şunun bilinmesi gerekir ki, Kur’an’da belli konudaki ayetler bir arada toplanmamıştır. Araştırmacının bir mesele ile ilgili ayetlere ulaşması için Kur’an’ın tümünü gözden geçirmesi gerekmektedir ki, bu da aradığı hususun Kur’an içindeki konumunu daha iyi görmesine neden olmaktadır. Bu konuda, ‘Ateistlere Kur’an dersi’ adlı yazımıza bakılabilir. Evet, Kur’an ilahi bir kitaptır ve kullandığı metot ile de diğer tüm insan ürünü eserlerden ayrı özelliklere sahiptir.

Oryantalistler, işlerine gelen ayetleri cımbızlayarak almak, ayetlerin manalarını saptırmak, işlerine gelmeyen ayetleri görmezden gelmek, ayetlerin iniş sebebi -sebebi nüzul- ilmini gözardı etmek, Kur’an’ın bir metot olarak çok sık kullandığı teşbih/mecaz başta edebi üsluba yabancı hatta uzak olmak, Kur’an’ın genel konseptinden koparılan ayetlerden hareketle önceden verdikleri hükümlere ispat aramaya çalışmak, aynı konuyla ilgili tüm ayetleri bir araya getirilmeden tek bir ayetten hareketle sonuca varma güdüsü ile hareket etmek, metotsuz hatta önyargılı düşmanca yaklaşımlar sergilemek gibi tavırları nedeni ile hem kendileri Kur’an’ı kavrayamamakta ve hem de yazdıkları tarafgir eserlerle İslam’ın yanlış tanıtılmasına neden olmaktadır! Yine Kur’an’ı dogma, değişmez, çağdışı kalmış kurallar bütünü olarak görme yanılgısı da hem oryantalist hem yerli ateistlerin en büyük yanılgılarının başında gelmektedir.

Oryantalistlerin bu yaklaşım tarzlarına birçok örnekler verilebilir. Bu konulara örnek ve cevapları için, ‘Oryantalizm yanılgısı’, ‘Kur’an’da çelişkili yoktur’, ‘İslam fihri’ ve ‘Kur’an’da teşbih’ gibi yazılarımıza bakılabilir.

Tefsir Usulü

Hız. İbrahim’in İsmail’den olan soyu hazreti Muhammed’e dayanır, Hız. İshak’tan olan soyu ise İsraililerin atasını oluşturur. Araplar Sami ırkına mensuptur. (Prof İsmail Cerrahoğlu, Tefsir Usulü, s. 11) Putperestlik, Mukaddes kabul edilen beldelerden alınan hatıra eşyalara zamanla fazla kıymet verilmesiyle ortaya çıkan bir inanç türüdür. Ensab, yani soylar ve sanem yani putlar, Arapların ibadet ettiği şeylerdendir. (s. 13) Cahiliye Arapları ateist, müşrik, Hanif, Yahudilik, Hristiyanlık veya Mecusilik dinine inananlar, meleklere ibadet edenler ve teistler olarak gruplandırılabilir. (s. 15) Putların içinde bulunduğu inanan cinlerle konuşup onlar vasıtasıyla gaibten haber verdiğine inananlara kahin denirdi. İslamiyet’in doğduğu ortamda Mekke’de yazı bilenlerin sayısı 17 idi. (s. 20) Peygamberimizin teşviki ile yüzlerce kişi okuma yazmayı

öğrenmiştir. Mekkeli müşriklerden okuma yazma bilenlerin büyük çoğunluğu sonradan Müslüman olmuştur. (s. 21) Mecusilik, İranlıların dini idi. İranlılar Mecusiliği kendi kavimlerine özel olduğunu iddia ediyorlardı. Bu nedenle de Araplar, Mecusiliğe rağbet etmemiştir. (s. 23) Yahudilik de Araplar arasında yayılmamıştır çünkü Yahudiler dinlerini kendi kavimlerine özel bir din olarak kabul ediyorlardı. (s. 25) Hristiyanlık ise ticaret, misyonerlik ve kölelik vasıtası ile Araplar arasında diğer dinlere göre daha yaygın idi. (s. 26) İslamiyet'in başlangıcında Müslüman olan kölelerin çoğu Hristiyanlardan oluşuyordu. (s. 27) Kur'an-ı Kerim, Arap edebiyatının ilk ve edebi şaheseri olmuş, üslup bakımından bir eşsizlik kazanmıştır. (s. 28)

Kur'an tarihi

Kur'an kelimesi 'kre' fiilinden türemiştir. (s. 32) 'Vahiy, gizli konuşmak, emretmek, ilham etmek, seslenmek, fısıldamak, mektup yazmak' gibi anlamlara gelir. (s. 37) Kur'an, Kadir gecesi indirilmeye başlanmıştır ama o gecenin ramazanın hangi günü olduğu ihtilaflıdır. (s. 42) Kur'an'ın iki indirilişi vardır. Birincisi levh-i mahfuz'dan dünya semasına, ikincisi oradan Cibril vasıtasıyla hazreti Peygamberin kalbine indirilmesidir. Birincisine inzal, ikincisine tenzil denir. Kur'an, Kadir gecesinde dünya semasına toptan indirilmiş ve daha sonra oradan 23 sene boyunca, zamanında ihtiyaca göre Peygamberimize indirilmiştir. 'İnzal tüm olarak indirmeyi, tenzil ise cüz cüz indirmeye' işaret eder. (s. 43) Kur'an-ı Kerim tüme varım veya tündengelim metodu ile elde edilen bir bilgi değildir. Onun için sosyal bilimlerin metodu vahye tatbik edilemez. (s. 44)

Zeyd bin Sabit, Medine'de devamlı olarak vahiy katipliği yapmıştır. (s. 53) Ayetlerin tayini, yerinin belirlenmesi kıyas ile değil tevfikidir yani vahiy ile belirlenmiştir. Bunun için, 'Elif Lam Mim' bir ayet iken, 'Elif Lam Ra' bir ayet değil, ayetten bir parçadır. (s. 55) Ayetlerin tertibi, sıralanması yine tevfikidir. Hangi ayetin, hangi surenin neresine konulacağını peygamber bilir, yazılmasını vahiy katiplerine emrederdi. Bu hususta ümmet icma etmiştir. Peygamber daha sonra bu yeni vahyedilen ayetleri namazlarda okur, vaazlarında onlardan bahseder, açıklardı. (s. 56) Mekki sureler iman esasları, ahlak ve insanların şahsiyet sahibi yapmasını hedefleyen ayetlerden oluşur. Medeni sureler ise, yukarıdaki hususlarla beraber, aile ve toplum içindeki durum ve görevlerden bahseder. (s. 62) Kur'an-ı Kerim daha ilk anlardan itibaren yazı ile tespit edilmiştir. Hz. Ömer'in Müslüman olma olması, Peygamberimizin, 'Kur'an dışında benden başka bir şey yazmayın, yazdıysanız imha edin' hadisi buna delildir. Namazlarda okunması gerektiği için her Müslüman, Kur'an'dan birkaç ayet veya sureyi ezberlemiş idi. Peygamberimizin teşvikleri de, bu gayreti arttırmıştır. (s. 66) Jeffrey, bir taraftan sahabenin elinde yazılı Kur'an ayetlerinin olmadığını iddia derken başka bir yerde ise, İbni Mesud, Ali, Ubeyy ve Ebu Musa'nın Kur'an cemlerine sahip olduğundan bahsetmektedir. (s. 67) Bazı sahabeler, Kur'an'ı cem etmişlerdir (toplamışlardır) fakat bu cem edişleri, şahsi olduğundan usul ve tertipleri başka olmuştur. (s. 69) Zeyd bin Sabit hem vahiy katibi, hem hafız, hem de Hz. Peygamberin son okumalarında yanında bulunmuş birisi olduğu için Kur'an toplama işinde başkanlık kendisine verilmiştir. (s. 70) Kur'an'ın toplama işi Peygamberimizin vefatından 6 ay sonraya tesadüf eder. Oryantalistler detay konulardan büyük sorunlar çıkarma konusunda uzmandırlar. Ne yazık ki bizim yazarlarımız, müelliflerimiz de onların ellerine bol miktarda deliller vermişlerdir. (s. 71) Hz. Osman Hafsa'ya haber göndererek elinde bulunan mushaftan nüshalar çıkarılacağını, bu iş bittikten sonra mushafın kendisine iade edileceğini haber verir ve asıl nüshayı ister. Hz. Hafsa'da Mushafı Hz. Osman'a gönderir. Hz. Osman yine Zeyd bin Sabit'e Kur'an'ı çoğaltma görevini verir. Zeyd bin Sabit asıl nüshadan çoğaltmalar yapar, daha sonra bu asıl nüsha yeniden Osman tarafından Hafsa'ya verilir. (s. 72) Çoğaltılan nüshalara o zaman gerek Kur'an'ı ezber bilenler, gerekse yazı ile tespit edilmiş sayfalara sahip olanlar tarafından hiçbir itiraz vaki olmamıştır. Kur'an-ı Kerim'in okuyuşunda ortaya çıkan

farklılıklardan dolayı da, bu problemi ortadan kaldırmak için, Kur'an nazil olmuş olduğu lehçe ile yani 'Kureyş' lehçesi ile çoğaltılmıştır. (s. 73) İbni Mesud Peygamberimizin sağlığında 70 kadar sure ezberlemişti, geri kalanları Peygamberimizin vefatından sonra öğrenmiştir. Zeyd bin Sabit ise peygamber zamanında Kur'an'ı tamamen ezberlemiş idi. (Ahmed, Müsned, I/ 379, 389, 405) Kur'an'ın sonradan uydurulmuş olduğunu iddia eden bazı oryantalistleri F. Buhl, 'bir delile dayanmadan esassız ve hayali olan bu iddialar'ını reddetmiştir. Hz. Ebu Bekir'de, Osman'ın yapmış oldukları işler arasındaki fark şudur: Hz. Ebu Bekir hafızların şehit düşmesi ile Kur'an'dan bir şeyin eksilebilme korkusu ile Kur'an'ı cem ettirmişti ve bundan dolayı da tek bir nüsha yazdırmıştı. Hazreti Osman ise, bu yazılan Kur'an-ı Kerim'in Hz. Peygamberden işitilmiş olan okunuşunun dışındaki başka okunuşları ortadan kalkması için Kureyş lehçesiyle yazıya geçirmiştir. (s. 75) Hz. Osman gerek kendisinde bulundurduğu gerekse diğer şehirlere gönderdiği Mushaf'lara hiçbir itiraz vaki olmamış, kısa süre sonra da bunlardan yapılan alıntılarla Kur'an, birçok Müslüman'ın elinde görünmeye başlanmıştır. (s. 76)

Yedi harf ve kıraat ayrı ayrı şeylerdir. Harf kelimesi, lehçe manasını da içinde barındırır. Çeşitli kıraatlar sonradan yayılmıştır. (s. 96) Kureyş lehçesinin yayılması, Arap ve Arap olmayan Müslüman çocuklarının bu lehçe üzerinden terbiye edilmesiyle, 7 harf meselesi zamanla önemini kaybetmiştir. Kurtubi, İbn-i Abdil-Berr, "Yedi harf davet zaruretinden dolayı özel bir zamana mahsustur, bu zaruret kalktığı takdirde 7 harfinde hükmü kalkar ve Kur'an'ı bir harf üzere okumak adet olur." demişlerdir. (s. 101) Oryantalistler pek çok rivayetler arasından kuvvetli olanları terk ederek, şüpheli olanları nakletmeyi menfaatlerine daha uygun bulmuşlardır. (s. 102)

Kıraatte rol oynayan en önemli unsur yazı değildir. (s. 104) Kıraat ihtilafı, manada büyük bir değişiklik yapmamaktadır. Muhammed bin Ka'b el Kurezi, "İbn-i Mesud, Ubeyy bin Kab ve Zeyd kıraatları ile yazılmış üç Mushaf gördüm fakat bunların hiçbirinde birbirine muhalif bir şey bulamadım." demektir. Kur'an-ı Kerim'den bir ayetin inkarı küfrü icab ettirirken, kıraatın inkarı küfrü icab ettirmez, çünkü kıraat sünnettir. (s. 105)

Nüzul sebepleri. Allah'ı Teâlâ her şeyi bir sebebe bağlamıştır. (s. 115) Sahabe peygamber efendimizin yanında bulunduğu için hükümlerle sebepler arasındaki ilişkiyi rahatlıkla ortaya çıkarabilmişlerdi. (s. 116) İbni Teymiye, "Bazı ayetlerin sebebi nüzülü bilinmez. Bu takdirde ayetin sebebi nüzülü doğrudan doğruya ayetin manasıdır yani, o ayet ihtiva ettiği manayı anlatmak için hazır olmuştur." (s. 121)

Nesh: Hükmün kaldırılması demektir. (s. 11) Muhkem müteşabih: Muhkem manası kolayca anlaşılan, müteşabih manasını anlamak için dışarıdan bir delile ihtiyaç duyulan demektir. (s. 128) Müteşabih ayetler sayesinde İslamiyet'te insan fikri dondurulmamış, geniş bir fikir hürriyetine müsaade verilmiştir. (s. 132)

Huruf-ı Mukattaa: Bunlar müteşabihattan olan ayetlerdir. (s. 134) Bu harfler 14 tane olup, Arap alfabesinin yarısı kadardır. (s. 135) Bu harflerden sonra gelen lafızlar vahiy ve peygamberliği teyit edici, akideyi muhataba hemen işleyen özelliklere sahiptir. (s. 144) Taha Hüseyin'in dediği gibi, "Kur'an ne şiir, ne de düz yazıdır. O sadece Kur'an'dır." Kur'an'da icaz, iltifat, nida, teşbih... gibi daha pek çok özellikler onun üslup özelliğidir. (s. 160) İslamiyet aleyhine eserleri ile tanınmış olan papaz Henry Lammens bile, "dilbilimi açısından Kur'an'ın üslubu dikkate değer bir mükemmeliyettir." derken (Lammens, L'İslam, s. 52) Goldziher de, "Kur'an dünyanın edebi eserlerinden biridir." (Goldziher, el-Akidetu ve Şeria fil-İslam, s. 9) demektedir. Kur'an'ı İngilizceye tercüme eden Palmer, tercümesinin giriş bölümünde (mukaddimesinde), "En seçkin Arap yazarlarının kıymet itibarıyla Kur'an'a eş olabilecek bir şey yazamamaları hayretle karşılanacak bir şey değildir." derken, Yahudi alimi Hirshfield, "Kur'an haiz olduğu ikna kuvveti ve inşası itibarıyla

sanatına ve şanına erişilemeyecek bir kitaptır, İslam âleminde bütün ilim ve irfan şubelerinin takdire şayan ilerlemesi Kur'an sayesinde olmuştur." (s. 161) demektedir.

İcazu'l-Kur'an: İcaz, aciz bırakan, mucizevi demektir. Mucizeler geçicidir. Kur'an'ın mucizevi yönü, ona benzer veya ona yakın bir eserin meydana getirilememesinde aranmalıdır. (s. 163) Kur'an'ın telif yönünden icazı: 20 küsur senede parça parça nazil olmuş, nazil olan ayetleri Hz. Peygamber tarafından yerlerine yerleştirilmiştir. Bunun dışında Kur'an'ın ihtiva ettiği ilimler, insanların ihtiyaçlarını karşılama yönünden, tabiat ilimleri yönünden, gelecekte haberleri yönünden, peygamber tarafından değiştirilememesi yönünden de icazlara sahiptir. (s. 167)

Kur'an'da kıssalar: Amaç ibret dersi almamızdır. (s. 171) Kur'an'da tekrarlar: Arap dilinde tekrar mevcut idi. Kur'an bu üslubu daha güzel bir şekilde devam ettirmiştir. Fransız oryantalist Henri Masse, "tekrarların lüzumlu ve mantıklı olduğunu" ifade etmiştir. (L'İslam, s. 72) Kıssalardan amaç, eski peygamberlerin hayat hikayelerinin aktarılması değildir, öyle olsaydı kıssalar da tekerrür olmazdı. Amaç, kıssalardan ibretler almamızdır. (s. 174)

Mecaz: Hakikatlerin sanatsal anlatımıdır. (s. 178) Oryantalist Dozy, Kur'an'ın tıpkı insanların yazdığı kitaplar gibi bir önsözünün ve çeşitli bölümlerinin olmasını istemektedir. (s. 205) Ragıp el İsfahani, "Tefsir, tevilden daha geneldir, tefsir çoğunlukla lafızlarda, tevil ise manalarda kullanılır." (s. 215) Cenevre üniversitesi profesörü Edouard Montet, yaptığı Fransızca Kur'an tercümesinin mukaddimesinde, "Arapça olarak Kur'an'ı bilenlerin hepsi, bu dini kitabın güzelliğini, üslubunun son derece mükemmelliğini görecekler ki, Avrupa dillerindeki bütün tercüme bu mükemmeliyeti hissettirip ifade etmek imkanından mahrumdur." (Montet, Le Coran, s. 53) Georges Sale, "Kur'an'ı tarafsız bir şekilde tercüme etmeye gayret ettimse de, Kur'an'ın metnine tam sadık kalmayı başaramadığımı okuyucu görecekler." derken, Kur'an'ı İngilizceye tercüme eden oryantalist Marmaduke Pickthal, "Kur'an tercüme edilemez, ben bu kanaatteyim. Onun için Kur'an'ı tercümeyle muvaffak olduğumu iddia etmiyorum, yalnız Kur'an'ın manalarını nakletmeye çalıştım,. Bunda başarılı olduysam kendimi mutlu sayarım. Fakat bu eser, bu tercüme hiçbir vakit asıl Kur'an'ın yerini tutamaz ve hiçbir vakit bu maksadı amaçlamamıştır." demektedir. (s. 218) Hz. Muhammed: "Bana kitapla beraber, misli de verilmiştir." (Ebu Davud, Sünnet, 6, İmare 33; Tirmizi, İlim 10; İbni Teymiyye, Mukaddime fi usulü tefsir, s. 25; Tefsiru'l-Kurtubi, I/38) buyurmuştur.

Tefsir çeşitleri: Rivayet tefsiri: Nakil esaslı tefsirdir. Ayetleri, ayet, hadis ve sahabe sözleri ile tefsir etmektir. Dirayet tefsiri: Rey veya akıl tefsiridir. İctihadı esas alır. (s. 230)

Gazali, İbn-i Rüşd örneğinde felsefe gelenek tartışması

İbni Rüşd, Gazali'nin İbni Sina'yı yanlış anladığını, aslında 'özde ikisinin de aynı şeyi söylediklerini' belirterek aralarını bulmaya çalışır: Gazali, İbni Sina'yı üç konuda tekfir ve tenkit etmiştir.

Cismani Haşr Meselesi: İbni Sina da cismani haşr olayını kabul eder ama bedenın aynı beden olmayacağını ileri sürer. 'Aynı beden olmasına imkan yok' der Sina ve bunu, çünkü 'zaman-beden ilişkisi nedeni ile aynı beden ile haşr olamaz' şeklinde açıklar. Aynı zamanda, 'Ruh beden ayrıdır, ruh bedeni temsil edebilir. Allah (cc) boşuna iş yapmaz. Ruh, bedeni temsilen sadece haşr olacak' der.

Âlemin kıdemi meselesi: Allah var olduğu andan itibaren hemen düşünmeye başladı. Düşününce düşündüğü var oldu. Düşünme = Yaratama. Böylece 'düşünmesi ile var etmesi arasındaki süre çok az olduğu için âlemde kadim sayılır' der. İbni Sina ve Farabi Sudur nazariyesini kabul ederler ve bu konuda Platinos'dan etkilenmişlerdir.

Allah'ın cüzileri bilmemesi meselesi: Cüzi şeyler külli şeylerin parçasıdır. Allah külliyi yaratır. Cüzi, küllilerden oluşur. Allah cüzileri bilmez ama küllileri bildiği için cüzileri de bilir, onlara haberdardır. Kısaca; 'Allah cüzileri, külli olarak bilir' der.

İbni Rüşd'e göre felsefeye karşı olan eleştiriler aslında felsefeyi yanlış anlamadan doğmaktadır. Felsefe eşyanın aslını bilmektir, felsefenin gayesi kainatın sahibinin var olduğunun delillerini ortaya koymaktır. Kur'an'daki düşünmeyi, araştırmayı emreden birçok ayet, Hz. İbrahim'in akıl yolu ile Allah'ı bulması, felsefenin varlığını destekler mahiyetteki ayetlerdir. Bir insan Allah'ın varlığını ispat için düşünmenin yollarını bilmesi gerekir. Düşünmeyi hem Kur'an hem felsefe savunur. Din kesin delilleri (Burhan) ortaya kor. Felsefe ve mantıkta, akli yollar ile kesin deliller sunar. Kısaca, 'din felsefeyi farz kılmıştır' der.

Gazali; İbni Sina'nın, Farabi'nin Aristo ve Eflatun'un "yabancı fikirlerini bize getirdiler" diye eleştirir. İbni Rüşd buna cevaben: Bir Müslüman bir kurban kesecek ama bıçak yabancı marka bir bıçak olursa kurbanımız olmayacak mı, tabii ki olacak. Burada alet mühim değil, önemli olan insanın takvasıdır. Biz belirli hakikatlere ulaşmak istiyoruz. Bunun yolları, gayri Müslimler tarafından belirlenmişse bunları alırız. Yoksa hakikate götüren yola kavuşamayız. Yapılmış, bazı şeyler ortaya konulmuş, bunlar dururken işe baştan başlamak saçmalaktır. Boşa zaman ve mesai olur. Eğer yapılan işlerin hepsi doğru ise, gayri Müslim dahi olsa hepsini almak gerekir. Bir kısmı doğru ise doğru kısmını alırız. Bir insan tüm ilimleri bilemez. Ama her ilimde tespit edilmiş hakikat ve usuller varsa, biz onlardan faydalanırız. İbni Rüşd: 'Bizden önce ortaya konan ilimleri, bunlarla ilgili kitapları okumak vaciptir' der. Felsefe yapmak din açısından vaciptir. Ama herkes felsefe yapamaz. Felsefe yapmak için şu şartların olması gerekir: Doğuştan zeki olmak, şeriatın istediği ahlaki fazilet ve dürüstlük sahibi olmak, felsefe ve dini meseleleri iyi bilmek. Bu şartlara sahip olmayan felsefecilerde mutlaka eksiklik vardır. Ya akli kıt veya ufku geniş değildir. Bu tür yetersizlikleri felsefeye mal etmek yanlıştır. Şeriat ve felsefenin usulü birbirine uyar. Her ikisi de insanı hakikate ulaştırır. Kur'an ve felsefe birbiriyle uyum halindedir. Felsefe yolunda sapıtanlar var ise onlar yukarıda belirttiğimiz vasıfları taşımıyorlar demektir. Rüşd, 'Felsefede bazı insanlar yanlış söyleyerek başkalarını yanlışla götürür, felsefe imanı tehlikeye düşürür' diyenlere şöyle cevap verir: Felsefeyi okudukları halde, araştırdıktan sonra sapanlar olabilir, tıpkı çölde susuz kalan insanın suyu bulunca kana kana içmesi sırasında suyun genzine kaçıp onu öldürmesi gibi. Burada "su insanı öldürür"

diyebilir miyiz? Metodu bilmeyip, yanlış yolda amel edildiği zaman, hayat verici olan şey ölüm getiren şey olabilir. Bu yüzden suyu suçlamak yerine, metodu suçlamak gerekir.

İnsanların anlayışları farklı farklıdır. Hz. Resul de, ‘insanlara akılları seviyesine göre konuşulmalıdır’ der. Kur’an’da bazen mucize, bazen delil (burhan), bazen cedel muhataplarını ikna eder. Felsefede aynen bu metotları kullanır. Kur’an, "hikmetle çağır" der, felsefede insanı hikmete çağırır. ‘Eşyanın hakikatini bilmek hem felsefe hem şeriatın emridir.’ der İbni Rüş. Son olarak ‘felsefe insanı yanlışla götürüyorsa felsefeyi eleştirmek yerine felsefenin bu yanlış yollarını ele alarak incelemek ve doğrusunu ortaya koymak lazım gelir.’ der.

Gazali’nin filozofları tekfir ettiği konular

“Aristo’ya göre madde ezeldir. Bu filozoflar da evrenin ezeli olduğunu savunuyorlar. Oysa evrenin ezeli olması fikri, başka bir ezeli varlık daha kabul etmek anlamına gelir ki, bu hem tevhid anlayışıyla hem de Yaratıcının sıfatları ile çelişir. Aslında filozoflar da tam olarak bunu söylemezler. Burada yapılan; Allah’ın zamandan ve mekandan münezzehe olduğuna iman etmek ve yarattıkları ile O’nun Zatı arasına bir mesafe koymaktır. Güneş örneği üzerinden gitmek gerekirse; güneş var olduğu andan itibaren ışığı da vardır. Fakat ontolojik olarak düşündüğümüzde ışığın olması için güneşin daha önce var olması gerekir. Yani güneş, ışığından önce gelir ve bu demektir ki, ışık ancak güneşin varlığı sayesinde mümkündür. Yaratıcı ile yaratılan arasındaki ilişki de böyledir. Filozofların bu konuda söyledikleri budur. Filozoflar, “Allah küllileri bilir, cüzileri bilmez.” derler. Filozoflar bunu söylerken; “Allah’ın bilgisi bizim bilgimiz gibi bölük pörçük değildir. O’nun bilgisi küllidir, bütüncüdür” demek isterler. Gazali de, “Sebe’ suresi 3. ayette; ‘Ne göklerde ne yerde zerre ağırlığında bir şey bile O’ndan gizli kalmaz’ buyrulduğu üzere “Allah hem küllileri hem de cüz’ileri bilir” diyerek onları eleştirir. Özde iki taraf da çok farklı şeyler söylememektedir. Esasında Aristo farklı bir düşünce sergiler. Onun, “Allah’ın zatı mükemmeldir ve mükemmel bir şey değişmez. O sadece mükemmel olan ve değişmeyen zatını bilir. Değişenler mükemmellikten uzaktır ve Allah onları bilmez” gibi fantastik bir yaklaşıma sahiptir. Filozoflar “Ahiret hayatı cismani değil ruhanidir” derler. İbni Sina, ahiretin sadece ruha ait olduğunu anlatan eserinde; “Bütün kutsal kitaplarda ahirete ait cennetteki bahçeler, ırmaklar, katran kazanları gibi tasvirler, avam soyuttan anlamadığı için ihtiyaç duyulmuş anlatımlardır. Maddenin olduğu yerde mükemmellik olmaz, madde somuttur ve eksikliği temsil eder. Halbuki mükemmel ve sonsuz olan soyut olandır.” diye açıklama yaparlar. Kur’an-ı Kerim, ahiret hayatının hem ruhani hem de cismani olduğunu vurguladığı için Gazali’ye göre bu da küfre yol açar. Halbuki bu filozoflar ahireti reddetmezler. Ancak fani olan maddi dünyayla baki olan ahireti kıyas etme hatasına düşmüşlerdir. İmam Gazali’nin bu noktalar üzerinden filozofları tekfirle suçlamasını konjonktürel olarak anlamak gerekir. Felsefeden hareketle kendi fikirlerine destek arayan Batını’lerin ellerine malzeme olabilecek her düşüncenin önünü kesme çabası içindedir aslında Gazali. Gazali’ye göre avam felsefeyi anlayamayacağından, onları bu konuya yaklaştırmamak gerekir. Çünkü felsefe konusu itibarıyla ancak ilim ehlinin işidir. İbni Rüş; İmam Gazali’nin bu eleştirilerine “Tehafütü’tehafüt” (Tutarsızlığın Tutarsızlığı) adlı eserinde cevap yazar ve ‘tüm filozofları muhatap alıp genellemede bulunmasının, demagoji yapmasının hatalı olduğunu, ona yakışmadığını’ söyler. Özetle, Gazali’nin felsefe alanındaki görüşleri, dönemin şartları içinde şekillendiği göz önünde bulundurularak değerlendirilmelidir.” İbrahim Halil Er

Not: İbni Rüş’ün tüm görüşlerini kabul etmeyebiliriz. Önemli olan Farabi, İbni Rüş gibi Müslüman filozofların Kur’ani sınırlar içinde kalma çabalarının göz ardı edilmemesidir! Onlar "Müslüman filozoflarıdır!" Ama Gazali bi tık daha haklıdır.

Mezhepler

Bu konuda ayrıca, ‘Müslümanların iç meseleleri’, ‘Ehl-i Sünnet’ adlı yazılarımızı da tavsiye ederiz.

Mezhep ile din aynı mıdır? Mezhep zorunlu mudur? Mezhepli olmakla mezhepçi olmak arasındaki farklar nelerdir?

Dini kaynaklardan hüküm çıkarıp yorumlamakta otorite sayılan âlimlerin ortaya koyduğu görüşlere mezhep denir. Mezhepler itikadi ve fihhi mezhep olarak ikiye ayrılır.

Efendimiz (sav): “Hakim hüküm verirken icthad eder ve icthadında hakka isabet ederse, iki sevap alır. Hüküm verirken icthad eder ve icthadında hata ederse, bir sevap vardır.” (Mecmau’z-Aevaid, I/683; Buhari, Temenni, 21; Müslim, Akdiye, 15; Ebu davud, Akdiye, 2) buyurmuşlardır. Fetva verme seviyesinde ilmi yeterliliği olmayanların “Bilmiyorsanız zikir ehline sorun.” (Nahl, 43) ayeti gereği bir fakihin fetvaları ile amel etmesine de izin verilmiştir.

İmam-ı Ebu Hanife: “Bir hadis sahihse benim mezhebim odur.” (Reddu’l-Muhtar, 1/72, 475; İbn Abidin, Haşiye, I/63, Resmu’l-Mufti, I/4; el-Fellâni, İkazu’l-Himem, s. 62); “Bizim şu ilmimiz bir görüştür. O, gücümüze göre vardığımız en güzel görüştür. Kim bundan daha güzelini getirirse kabul ederiz.” (İbnu’l-Kayyim, İlam’ul-Muvakkiin, I/76)

İmam Şafi, “Eğer kitabımda Nebevi sünnete aykırı bir şey görürseniz, benim görüşümü dikkate almayıp sünnete göre hükmedin” (İbn Ebi Hatim, Adabu’s-Şafii ve menakıbu, s. 93; Beyhaki, Menakıbu’s-Şafii, I/472; Ebu Şame, Muhtasarı’l-müemmel, s. 31; Nevevi, el-Mecmu’ şerhu’l-Mühezzeb, I/63; İbn Kayyim, İlamu’l-muvakkiin, IV/233; Fellani, İkazu himemi zevi’l-ebzar, s. 100); “Ben bir söz söyler de, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in sözüme muhalif sahih bir hadisi varsa, Rasulullah’ın hadisi (amel etmekte) evladır, beni taklit etmeyin.” (İbn ebi Hatim, Adabu’s-Şafi, s. 93)

İmam Malik: “Ben bir beşerim, isabet eder, hata da ederim. Benim görüşlerime bakın; Kitap ve sünnete uyanları alın, Kitap ve sünnete uymayanların hepsini terk edin.” (İbn Abdilberr, el-Cami, II/32; İbnu’l-Kayyim el-Cevziyye, İlam’ul-muvakkiin, I/75; İbn Hazm, Usulu’l-Ahkam, VI/149); “Bizimkisi zandan ibarettir. Kesin bir kanaate varamayız.” (İbnu’l-Kayyim, İlamu’l-Muvakkiin, I/76)

İmam Ahmed Bin Hanbel: “Evzai’nin görüşü, Malik’in görüşü, Ebu Hanife’nin görüşü. Bunların hepsi birer görüştür. Bana göre de hepsi eşittir. Delil ise ancak rivayetler (hadisler)dir.” (İbn Abdilberr, el-Cami, II/149; İbnu’l-Kayyim, İlam, II/302)

İmam-ı Malik, alışverişle ilgili bir hadisin bir kelimesini tevil ile farklı bir fetva verince İbn-i Ebi Zi’b tarafından, “Malik tövbeye davet edilmelidir.” şeklinde eleştirince İmam-ı Ahmet b. Hanbel İbn-i Ebi Zi’b’i tenkit ederek, “Malik hadisi reddetmemiş, bu şekilde tevil etmiştir.” diyerek imam-ı Malik’i savunmuştur. (İbn-i Ebi Ya’la, Tabakatu’l-Hanabile, I/ 251)

“İslam’ın tüm ana teması farklılık içinde bütünlüktür. Şu formülü asla unutmamalısınız; her şeyin en iyisini bilen ancak ve ancak Allah’tır! Yaşayanların ölümü her zaman aklında tutmaları gerekir, yazmakta ya da konuşmakta olan insanların da, kendilerinin cahilliklerini ve bakış açılarının sınırlı olduğunu unutmamaları gerekir. Vallahu A’lem.” (Gai Eaton, İslam ve İnsanlığın Kaderi, s. 17, 18)

Günümüz İslam âleminde Müslümanların mezhep konusunda içine düştükleri en önemli sorun, Ehl-i Sünnet içi bir fetva bile olsa farklı bir fetvasını duydukları her insanı “Tümden” reddetme eğilimi içine girmeleridir. Halbuki Kur’an ve sahih sünnetten hareket ettikten sonra ve Ehl-i

Sünnet çizgisi içinde kalan her türlü yorum, fetva, görüş, ufuk açıcı birer fikri zenginlik olarak kabul edilmelidir. Ehl-i Sünnet çizgisi içinde kalan her türlü fetva bizim için değerlidir ve saygı gösterilmesi gereken görüşler olarak kabul edilmelidir. Bir alimin mensubu olduğu mezhep dışında, araştırmaları sonucu bulduğu farklı bir görüşe rastlarsak, o alimin o görüşünü kabul etmesek bile, genel olarak o alimin görüşlerinin tümünü reddetmemiz gerekmez! Bir insanın birkaç fikri kabul edilmeyebilir bu gayet doğaldır. Bir insanın tüm konularda “Doğru, hak” üzerinde bulunmasına da imkan yoktur. Mezhep, dinin kendisi değil, o dini temel kaynaklarından (Ayet ve hadisten) mezhep imamının anladığıdır. Günümüzde devam eden dört Ehl-i Sünnet mezhep olduğuna göre, farklı içtihatların olması da doğaldır, yeter ki nas ile delillendirilebilsin! “İlim ehli arasında, ilmi koruma noktasında yakınlık, fikhi meselelerin delillendirilmesi konusunda ise farklılaşma mevcuttur.” (Hatibu'l-Bağdadi, el- Fakih vel Mütefakkih, II/71)

İmam Taberi Ehl-i Sünnet'in büyük imamlarından birisidir. Fakat 'ayak yıkamay'ı sünnet, ayağı mesh etmeyi farz` olarak yazmıştır tefsirinde. Şimdi kendisi Şii mi olmuştur? İmam Azam Ebu Hanife, İmam Cafer'in arkasında namaz kılmış, ona talebelik yapmıştır. Biri Sünnilerin imamı, diğeri Şiilerin imamıdır. El-Keşmiri, Feyzu'l-Bari'de: "Namazdaki elleri kaldırmadaki sahih rivayetten dolayı bir Hanefi olarak o görüşü kabul ederim." der. Herkes bildiği gibi İmam-ı Şafi ve İmam-ı Hanefi birçok fetvalarını zamanla değiştirmişlerdir. (Münavi, Feraidü'l-fevaid, s. 9; Dekkar, El-İmamü's-Şafii, s. 154) Hatta İmamı Şafi Mısır'a yerleştikten sonra hepsi değilse de birçok fetvasını değiştirmiş ve “Bağdat'taki eski görüşlerimi nakledene hakkımı helal etmiyorum” (Ebu Zehra, Tarihu'l-Mezahibi'l-İslamiyye, s.462; Cündi, el-İmamü's- Şafii, s. 194.; Emin elHulfi, el-Müceddidun fi'l-İslam, s. 85; İbrahim, Muhammed, Hanefi ve Şafilerde Mezhep Kavramı, İstanbul, s.118) ve “Irak'ta ki kitaplarımı yakın” (İbn Hacer Askalanî, Tevali't-Te'sis li Meali Muhammed b. İdris, s. 117) buyurmuştur. Bu durum onların (Hepsinden Alla razı olsun) hakkı arama çabaları, gerçeğe ulaşma kaygılarının göstergesidir. "Acaba halk ne der, beni eleştirir, kınarlar mı?" dememiş, doğruya ulaştıklarına inandıkları an eski fetvalarını terk etmişlerdir. Hatta bu nedenle çok ağır eleştiri almışlar, ağır ithamlara maruz kalmışlardır. Ama onlar asla kendi fetvalarını ayet-sahih hadis mertebesine çıkarmamışlardır. Onları çıkaranlar ise ne yazık ki, günümüzdeki mezhepli değil mezhepçi olan takipçileri olmuştur!

Kısaca, İslam mezhepleri Peygamberimizin vefatından yaklaşık bir asır sonra oluşmuştur. O günün şartlarında zamanın alimleri günün koşullarına göre dini konularda fetva ve yorumlarını yapmışlar, bazılarının görüş ve önerileri etrafında cemaatle oluşmuş ve zamanla da ekolleşmişlerdir. Hiçbir alim kendi görüşünü diğersinin üstünde görmemiş, belli konularda fikir ve görüşünü beyan etmiş ve birbirlerine saygı göstermişlerdir. Hatta bazen önceki görüşünü daha sonra terk etmiş, değiştirmiş veya başkalarının görüşünü benimsemiştir. İslam mezhepleri dini yaşamak için kolaylıktır. Fakat bazı insanların elinde zorluk ve çekilmez bir hal alarak nefret ve bölücülük halini almakla birlikte, tutucu ve bağnaz insanların elinde de bölücülük ve yıkıcılık vesilesine dönüştürülmektedirler. Unutmayalım ki, mezhepler din içindedir, ayrı bir din değildir. Din İslam'dır ve İslam birleştirir!

“Son din İslam'dır, insanlık var oldukça Allah'a kulluk bu dinin bildirdiklerine uymakla olacaktır. İnsan, eşya ve ilişkiler mahiyet veya nitelik bakımından durmadan değişiyor; Hz. Peygamber'in yaşadığı zamanda bulunmayan birçok nesne, ilişki biçimi, araç, adet ve alet ortaya çıkıyor. Eğer vahiy, hem geldiği zamanda hem de bütün zamanlarda olacak ve bulunacaklar için açıklamalar yapsaydı evler dolusu kutsal kitap ve hadisler olması gerekirdi. Ayrıca o günün muhataplarının hayatlarında bulunmayan şeylerden bahsetmek de abes olurdu. Bu sebeple Allah'ı Teâlâ o gün yaşayanlar ile daha sonra gelecek olanlar için 'zorunlu olanları' açıklamış, geri kalanları ise 'açıkladıklarına bakarak bulup uygulamaları' için kullarına bırakmıştır. İşte bu 'açıkladıklarına bakarak bulup uygulama'nın adına ictehad denir. İctihad kul/beşer işidir; o bakacak, anlayacak, düşünecek ve söylenmişen söylenmemişin bilgisine ulaşacaktır. Bu işte hatanın veya ihtilafın (farklı anlama, sonuç

çıkarma, çözümlen) kaçınılmaz olması -insanın mahiyeti ve nitelikleri bakımından- kaçınılmazdır. Buna rağmen Allah, 'açıklamadıklarımı da, açıkladıklarımı bakarak doğru (ben açıklasaydım nasıl açıklar idiysem öyle) bulun, aksi halde bana itaatsizlik etmiş olursunuz' deseydi kullarına 'imkansız teklif' etmiş olurdu. O imkansız teklif etmeyeceğini de bildirmiştir. Şu halde ictihadlık alanda itaat, kulun çabası sonunda ulaştığı "zan ve kanaate göre davranmasıyla" gerçekleşecektir. Bu zan ve kanaate göre haram bildiğinden uzak duracak, helal bildiğine yaklaşacak, farz ve vacib bildiğini yerine getirecektir. "İctihad yapamayacak olanlar da yapanlara danışarak, onlardan fetva alarak itaat edeceklerdir." Yasak olan, vahyi göz önüne almadan (açıklananlara bakmadan) kendi akli ve arzusuna göre hüküm çıkarıp uygulamaktır. Usulünce ictihad yapıldığında ise sonuç hatalı olsa da (mesela Peygamberimiz hayatta olsaydı da bu sonuç ona arz edildiğinde hatalı bulsaydı) yine de kul üzerine düşeni yapmış ve bir ecir (ahiret için değerli karşılık) almış olacaktır. İsbet etmiş olması halinde ise ecri artacaktır. Bu ecir meselesinin de hikmeti, müctehidi olanca gücünü sarf etmeye teşviktir." (Hayrettin Karaman, Yeni Şafak, 02.12.2012)

"Mali'den bir haberi izliyorum. Bir grup selefi, bir takım cami ve mezarları tahrip etmişler. İslam dünyasında bugün Selefi, Şii, Tasavvuf ve liberal/ılımlı İslami akımlar arasında ciddi bir çatışma potansiyeli bulunuyor. Ümmet olma bilinci, siyasi, ideolojik ve mezhebi sebeplerle ciddi anlamda yara almış durumda. Akımlar, kendilerinin dini aslı olarak, ötekileri sapma olarak görüyor. Oysa bunların hepsi birer yorum. Farkında olmadan din büyüklerini İlah ve Rab ediniyor olmasınlar sakın! Bir bakıma Mezheplerini din ediniyorlar sanki." (Abdurrahman Dilipak, Yeni Akit, 05.07.2012) "Mezhep dediğiniz ictihadlar topluluğu değil mi? İctihad, konusu şüpheli olan konularla ilgili değil mi? Muhkem nas ile sabit olan bir konuda ictihad olmaz. İctihad olmayan konuda mezheb de olmaz. O zaman kim kendi mezhebi dışındakileri tekfir edebilir? Allah, Resul ve kitaba usul ve esasa bağlı kalarak ortaya konulan ictihadlardaki hükümler birbirinin tam zıddı olabilir. Bundan dolayı kimse diğerini tekfir edemez. Akıl da, mezhep de, tarikat da güzeldir ama mezhepçilik de, tarikatçılık da, akılcılık da güzel değildir. Her kesimde yanlış yapanlar olabilir. "Bu tekfirci yaklaşım İslam ümmetine, dışarıdan gelen tehditlerden daha fazla zarar vermektedir." Mezheplerimizi din edinmeyeceğiz. Din büyüklerimizi de İlah ve Rab edinmeyeceğiz. İttifak ettiğimiz zaman birlikte hareket edecek, ihtilaf ettiğimiz zaman, kaynak, niyet ve usul açısından sorun yoksa birbirimizi mazur göreceğiz. İlle anlaşmamız gerekiyorsa hakeme gideceğiz. Değilse istişare ve şura ile yetineceğiz." (Abdurrahman Dilipak, Akit, 30 Nisan 2016) "Onlar Allah dışında hahamlarını, rahiplerini ve Meryem oğlu İsa'yı ilah edindiler." (Tevbe, 31)

Bir de kendisini 'Kur'an Müslümanı' kabul eden ve 'Kur'an (ilk değil) tek kaynaktır' diyen mealciler var! Onlar, "Mezhep Yok" diyorlar. Çıkmış sonra ayetleri izah ediyorlar. El insaf, biz senin izahını değil, mesela İmam-ı Azam'ın ayet izahını kabul ediyoruz. Zaten mezhep dte bu demek değil midir? Hadisleri reddedip kendi yorumlarını hadisleştirme nasıl açıklanabilir...?

"Demagoglar "Asr-ı Saadet'te dört mezhep mi vardı? İtikatta Eşarilik ve Maturidilik mi vardı?" diye soruyorlar; yoktu deyince de, "Öyleyse bunlar bidattir." hükmünü veriyorlar. A çok akıllılar, şimdi ben size sorayım: Asr-ı Saadet'te Vehhabilik var mıydı? Size göre o bidat olmuyor da, Maturidilik niçin ve nasıl oluyor? Asr-ı Saadet'te elbette fıkıh mezhebi yoktu. Çünkü Kur'an ceste ceste 23 yılda gönderilmiş, Din-i Mübin-i İslam 23 yılda tamamlanmıştı. Tamamlandıktan kısa süre sonra da Fahr-i Kainat aleyhi ekmelettahiyyat efendimiz bu dünyaya veda etmişlerdi. Asr-ı Saadet'te Ashab-ı Kiram efendilerimiz dini, imanı, namazı, orucu, zekatı Efendimizden öğreniyorlardı. Bilenler bilmeyenlere öğretiyordu. Sonra İslam yayıldıça yayıldı. Aradan 100 sene geçmeden Tevhid inancı Çin sınırlarından Atlas okyanusuna kadar ulaştı; dilleri başka başka olan nice kavim Müslüman oldu. Bunlara Kur'an'ın ve Sünnetin, emirlerin ve yasakların, ibadetlerin, dünya ahkâmının doğru şekilde anlatılıp yorumlanması gerekti. Tabiin ve Tebe-i Tabiin efendilerimizden derin ilme, irfana, nasibe sahip olanlar

geceleri kandil ışığında (varyantlarıyla) milyonca hadisi incelediler, bütün rivayetleri topladılar ve fıkıh sistemlerini kurdular. Bunların dördü kabul gördü, diğer sistemler yaşamadı. Yine İmamı Eşari ve İmamı Maturidi Kur'an'a ve Sünnete dayanarak İslam'ın inanç hükümlerini bir araya getirdiler. Böylece zaruret derecesindeki bir ihtiyaç karşısında fıkıh mezhepleri ve inanç mezhepleri meydana geldi. Fıkıhta dört mezhep, inançta iki ekol arasında esasa, usule, temele ait hiçbir ihtilaf yoktur. Çeşitlilik teferruatla (ayrıntılarla) ilgilidir ve bu çeşitlilik Ümmet için geniş bir rahmet ve zenginliktir. Bu hak ve doğru mezhepler sayesinde Ümmet-i Muhammed bidatlardan, yanlış yorumlardan kurtulmuş oldu. Dört fıkıh mezhebi Müslümanlar için çok büyük bir nimettir. Onları meydana getiren müctehid imamlarımıza ne kadar teşekkür etsek, ne kadar minnettar olsak azdır. Mezhebe lüzum yokmuş, Kur'an yetermiş. Kur'an elbette yeter ama bir şartla: Onu doğru anlamak ve yorumlamak şartıyla. Bin küsur seneden beri şu İslam âleminin haline bakınız. Peygamberimizin haber vermiş olduğu üzere bir yığın bozuk fırka zuhur etmiştir. Bunların hepsi de Kur'an diyor ama niçin ve nasıl sapmışlar? Kur'an'ı doğru anlayamadıkları, Resulullah'ın yorumuna uygun şekilde yorumlayamadıkları için. Bazı bozuk ve sapık fırkaların fanatikleri bağırıyorlar: 'Mezhepler bidattir. Mezhepler sapıklıktır.' Hatta çok ileri giden bazıları 'mezhepler puttur' bile diyor. Ehl-i Sünnet mezhepleri bidattir diye niçin yırtıyor? Çünkü mezhepleri yıkarsa halkın bir kısmı onun bozuk fırkasına dahil olacaktır." (Mehmet Şevket Eyyi, Milli gazete, 09 Nisan 2011)

"Fırka-i Naciye hangi mezhep" diye bir soru sorulmaz, 'hangi mezhepten olursa olsun' namaz kılan, oruç tutan, hacca giden, zekat veren, Allah'a ve ahiret gününe iman eden, Allah'a, resulüne kitabına iman edenlerden kimlerse, tevhid yolunda, ihlasla rızai ilahi yolunda ilerliyor ise onlar kurtuluşa erenlerden olacaktır. "Onlar hangi mezhepten" diye bir şey yok. "Hak Mezhep" diye bir kategori de yok. Allah, resul ve kitap çizgisi içindeki her mezhep makbuldür. Mezhep ihtilafı konularda olacağı için 'şu hakır-şu batıl' denmez. İhtilafı olan hiçbir şey Hak kategorisinde değerlendirilmez. Batıl olabilir çünkü verilen hüküm 'usul'e ya da 'nas'sa mugayir olabilir. "Nas'sa mugayir olmayan birden fazla görüş olabilir." Özellikle de müteşabih ayetler zaten zaman, mekan ve olay, kişi bağlamında kendi içinde farklılık gösterebilir. Burada önemli olan usul ve Kur'an-ı Kerim'in külli kuralları ve Sahih olan Nebevi sünnete aykırı olmamasıdır." (A. Dilipak, Akit, 8.7.2016)

"Maksadım, Müslüman olan insanları kucaklamak yerine dışlamayı, tefrika yüzünden zayıflayarak düşmana yem olmayı karınca kararınca engellemektir. Ben "Ehl-i Sünnet çizgisindeyim ve genel olarak bu çizginin sahii İslam anlayışını temsil ettiğine" inanıyorum. Ancak üç kayıtle: Ehl-i Sünneti, bu kavramın içine giren farklı anlayışları da katarak geniş çerçeveli görüyorum. Ehl-i Sünnet dışında kalan İslam mezheplerini de ümmetin mezhepleri olarak görüyor, sahiplenilenleri -onlar İslam'dan çıktıklarını beyan etmedikçe ve söz ve fiilleri için bir tevil imkanı mevcut oldukça- tekfir etmiyorum. "İnandığı gibi yaşama konusunda tavizsiz olmak güzeldir ama taassup hangi tarafta olursa olsun caiz değildir, mezmumdur, bundan kurtulmak gerekir" diyorum. İmam-ı Gazali'nin Faysalu't-Tefrika'sından: "Hak ve hakikat her bir mezhepte dolaşır durur. Hasetçilerin etkisinde kalmayan, taklidin kör etmediği, gerçeği öğrenme arzusu ve tefekkürün tahrik ettiği sen! Zihnini işgal eden ve seni huzursuz kılan bu durumdan kurtulmak istiyorsan önce muhatabından küfrün (dinden çıkmanın) tanımını yapmasını iste. Eğer küfür, "Eşari veya Mutezili veya Hanbeli ve diğer mezheplere muhalefet etmektir" diyorsa, o, geri zekalıdır, taklidin zincirine vurulmuştur, körlerden daha kördür; onu iknaya uğraşıp boşa vaktini harcama. İnsaf sahibi isen bilirsin ki, hak ve hakikati belli bir alimin ve mütefekkirin tekelinde kılan, hakikati yalnız o bilir diyen kimse küfre ve çelişkiye başkalarından daha yakın durmaktadır. Küfre yakındır; çünkü o alimi, iman ve küfür, kendisini tasdik veya tekzip etmeye bağlı olan masum (hata etmez) peygamber mertebesine getirmiştir." İslam tarihinde tekfirci kişi ve gruplar daima bulunmuştur. Bunlara karşı bir de söz ve davranışı, sahibinin diğer söz ve davranışlarıyla bir bütün olarak ele alan ve en küçük bir "dinden çıkmama

ihhtimali” varsa bunu tercih eden, insanları mümkün olduğunca iman dairesi içinde tutan alimler vardır ve bu ikinci tutum “Kiblesi Kabe olanları tekfir etmeyiz” diyen Ehl-i Sünnetin tutumudur.” (Hayrettin Karaman, Yeni, şafak, 14,17,22 Haziran 2018)

“Din kardeşliğini, birlik ve kardeşlik inancı, anlayışı ve duygusu içinde ümmet birliğini sağlamanın şartları vardır: İçtihat, yorum, görüş beşeri bir faaliyet olduğuna ve “peygamberler dışında insanın yanılması ve yanlış yapması da mümkün (ve olmakta) olduğuna göre hiçbir alim, şeyh, mürşit, lider, kanaat önderi... isabet ve hakikati kendi tekelinde görmeyecek, “yalnız benim dediğim, görüşüm, mezhebim, tarikatım haktır” demeyecektir.” Peygamberlik sona ermiştir; artık bir kimsenin çıkıp da, “Ben rüya gördüm”, “Ben Peygamber ile görüştüm, konuştum”, “Bana Allah bildirdi” gibi iddialarla insanları saptırmalarına imkan verilmeyecek, böyle çıkışlara müsamaha edilmeyecektir. Ayrıca, doğru ve uygun dediğimiz usulü uygulayarak bir sonuca ulaşan her müminin ulaştığı sonuç hem kendisi hem de ona itimat edenler, ondan fetva alanlar ve dini öğrenenler için muteberdir; bu bilgi ve fetva ile dinini yaşayanlar doğru yoldadırlar. “Farklılık içinde birlik” ve “farklılığın ümmet için bir zenginlik” olması hedefleri ancak bu anlayış çerçevesinde gerçekleşebilecektir. Kur’an’ı Arapasından veya mealinden okuyan, hadis kitaplarını metinlerinden okuyan, bu okumalara “doğru usulü uygulamadan” kafasına estiği gibi manalar veren, hükümler çıkaran, üstelik aynı yolu takip etsinler diye insanlara icazetler de veren kimseler doğru yolda değildirler. Temel metinlerden doğru usulü uygulayarak mana ve hüküm çıkarma işi itihatdır ve tefsirdir; bu işin yapılabilmesi için iman, ilim ve ahlak yeterliği gereklidir; bu yeterliğe sahip olmayanların peşine düşmek insanı doğru İslam anlayış ve yaşayışından saptırır; bu konuda uyanık ve ihtiyatlı olma zarureti vardır. Ve son olarak, Ferdi din hayatı için soru soranlara, fetva isteyenlere ehli tarafından bilgi ve fetva verilir. Ümmetin uygulaması için kural oluşturmak, yol göstermek, kanun yapmak, proje ortaya koymak söz konusu olduğunda mutlaka şura usulü uygulanmalıdır. şura dini ve uygulama alanını iyi bilen alimler ve uzmanlardan oluşan danışma kurullarıdır.” (Hayrettin Karaman, Yeni şafak, 15 Temmuz 2018)

Sahih hadisten hüküm çıkarmak hadis alimlerinin işi değildir. Usul ve fıkıh alimlerinin işidir. Nice büyük hadis alimleri vardır ki, taşıdığı, rivayet ettiği hadislerin fikhını bilmez. Eğer böyle olsa idi her hadis alimi müctehid olurdu ve mezhebi olurdu. Halbuki hadis alimlerinin bir çoğu da bir müctehidi taklit etmişlerdir. Bu nedenle A’meş Ebu Hanife’ye, “Ey Fakihler zümresi! Sizler tabipsiniz, bizler ise eczacıyız.” demiştir. (Abdulkadir b. Muhammed b. Nasrullah el-Kureři, el-Cevaähiru’l-mudiyye fi tabakāti’l-Hanefiyye, II/484-485; Ayrıca ibn Abdülberr, Cami’u beyani’l-ilm II/1029; Ali Abdülbast Mezid, Minhâcu’l-muhaddisin fi’l-karni’l-evveli’l-hicri ve hatta asrina’l-hazir, s. 89) Kur’an ve sünnetten (eğer müctehid değilse) ne bir tefsir alimi ne de bir hadis alimi fetva verebilir. Fetva verme işini bunların hepsini de kapsayan yani Kur’an ilimlerini, hadis ilimlerini bilen, sahabelerin ittifaklarını (icma), ihtilaflarını bilen, usul, tarih, ıstılah, Arap dilini çok iyi bilen, aynı konudaki tüm rivayetleri bilen ve icthad özellikleri taşıyanlar icthad yapabilir. (Nevevi, Mecmu, I/64; Ebul Leys es Semerkani, En Nevazil, vr. 268, Uři, el Fetava’s Siraciyye, s. 600, Destinani, Risale fi adabi’l Müftin, vr. 46) “Tercih ehli tahkik ettiği meselede mukallit olmaz. Tercih ehli pek çok meselede mukallid olabilir. Ben çoğu meselede mukallidim, hatta avamım. Bir namaz kılabilmek için belki de bin mesele vardır. Bunların hepsini tahkik ederek tercihte bulunmak bir ömre yetmez. Onun için ‘ben hanefiyim’ diyorum. Ancak ayrıca bir akademisyenim. Araştırma yapıyorum. Tahkik ettiğim bir meselede farklı kanaate varabilirim. Vardığımda onu kabul ederim. Bu durum mezhepsizlik anlamına asla gelmez. Birkaç örnek: Hanefilere göre müellefi kuluba zekat verilmez, nesh edilmiştir. Bana göre eğer devlet başkanı uygun görürse caizdir. Kur’an’a abdestsiz dokunmak haramdır. Bana göre abdestli dokunulması daha iyidir ama haram değildir. Sadece Arafat ve Müzdelife’de değil, zaruret halinde, alışkanlık yapmamak kaydıyla namazları cem etmek mümkündür... Bunların elbette gerekçeleri vardır. Burada onlar üzerinde duracak değilim. Mesele anlaşılısın diye bu örnekleri verdim. Bütün bunlara rağmen ben Hanefiyim. Bunu söylerken de kimseyi kandırmıyorum.

Çünkü bir dünya mesele içerisinde bu konularla ilgili bir tercihte bulunuyorum. Yani bir dünya meselede Hanefiyi taklit ediyorum. Bu beni Hanefi olmaktan çıkarmaz.” Prof. Yavuz Köktaş

“Sünni (Ehl-i Sünnet ve cemaat) itikad mezhepleri: selef, Matüridiyye ve Eşariyye olmak üzere üç mezheptir. Ehl-i Sünnet, inanç (akaid, kelam) konusunda olsun, amel (fıkıh) konusunda olsun ihtilaflara, farklı anlayışlara ve içtihatlarla yer verdiği için bir patika, bir keçi yolu, bir tek şeritlik yol değil, birden fazla şeridi olan bir caddedir. Yön aynı, yol aynı ama birçok şerit vardır. Trafik kurallarına riayet etmek şartıyla bu caddenin hangi şeridinden gidilirse gidilsin camianın Ehl-i Sünnet yol arkadaşlığı, yoldaşlığı vardır. Bu yazdıklarımın delili, önemli ve farklı anlayış ve yorumlara rağmen -mutaassıp ve mezhepçi taklitçiler bir yana- Ehl-i Sünnet alimlerinin birbirini tekfir etmemeleri, önemli tartışmalara rağmen birliği, yoldaşlık ve kardeşliği korumalarıdır. Ehl-i Sünnet İslam’ı Peygamberimiz ve O’nun rehberliğinde dini öğrenen ve öğreten ilk nesil Müslümanları gibi anlayan, bu anlayış üzerinde birleşmiş bulunan ümmet çoğunluğunu (cemaat) muhafaza eden, ayrı baş çeken grupları “aynı kıbleye yöneldikleri ve namazı toptan terk etmedikleri sürece” İslam’dan dışlamayan, yöneticiler adaletten ve sünnetten sapsalar bile ümmetin birliğini bozma, düşmanlara fırsat verme gibi fitne ihtimalleri bulunmadığı sürece ihtilal yapmayı caiz görmeyen, uygun zamanı bekleyen Müslüman çoğunluğun mezhebidir, yoludur, İslam anlayışıdır.” (Hayrettin Karaman, Yeni Şafak, 24-29 Haziran 2018)

"Ben, tek mezhebi değil, Sünni fıkıh ve itikat mezheplerinin tamamını bir zenginlik sayıyor, hepsi birden İslam’dır diyorum; müminlerin bütün mezhep imamları ve diğer fıkıh, kelam, tasavvuf alimlerinden istifade edebilmeleri için kapıların açık olduğunu söylüyorum.” (Hayrettin Karaman, Yeni Şafak, 19 Ağustos 2018)

Zaten günümüzde de ümmetin geri kalmasının nedenlerinden biri de fikri çeşitliliğe müsamaha gösterilememesidir! “İslam medeniyetinin ilerleme dönemleri her zaman, birden fazla ekol, akım ve eğilimin rekabet içinde olduğu dönemler olmuştur.” (İbrahim Kalın, Barbar Modern Medeni, s. 98)

“Allah Hz. Musa’ya bebek katili, kendini ilah ilan eden Firavun ile bile yumuşak konuşmasını buyururken bizler birbirimizle bile yumuşak konuşmıyoruz. Seninle aynı fikirde olmayanlara sapkın, mürted, münafık diyorsun. Kalbini açıp da baktın mı? İnsanların imanını nasıl yargılayabiliyorsun? Bize düşen, ‘doğrusunu Allah bilir’ deyip, bize düşen ne var ise ona bakmak ve birbirimize sahip çıkmaktır.” Nouman Ali Khan

Mezhepsizlik ihtilaf ve fitnedir! "Mezhepler İslam ümmetini dört büyük kuvvetten oluşan muazzam bir orduya dönüştürürken; Mezhepsizlik bu orduyu parçalayıp her bir askeri kendi başına buyruk bırakan dağınık ve fonksiyonsuz sürülere dönüştürür."

Muhterem okuyucu!

Bu çalışmadan istifade etti iseniz, 'hayır dualarınızda' bizi de eksik etmemenizi rica ediyoruz!

Kardeşiniz Eren Kutlu

ATEİZM VE DEİZME

CEVAPLAR

1990 yılında ilahiyat hazırlık sınıfında iken ateizm ile tanıştım. 10 yıl boyunca kendi çabamla cevaplar topladım. 2000 yılından itibaren de çeşitli sitelerle ateizme cevap üzerine yoğunlaştım. Geçen yıllar içinde hem sanal hem de reel alemde karşılaştığım tüm ateist, deist, misyoner, oryantalist iddiaları bir araya topladım ve 'amatör bir ruhla ve ferdi gayretle' cevaplamaya çalıştım.

Hiçbir insan kusursuz değildir. Ferdi olarak yazılan bu eserdeki tüm eksiklikler bana aittir. Doğrular ise, Yüce Allah'ın lütfundan sizlere yansıtılabildiklerimdir.